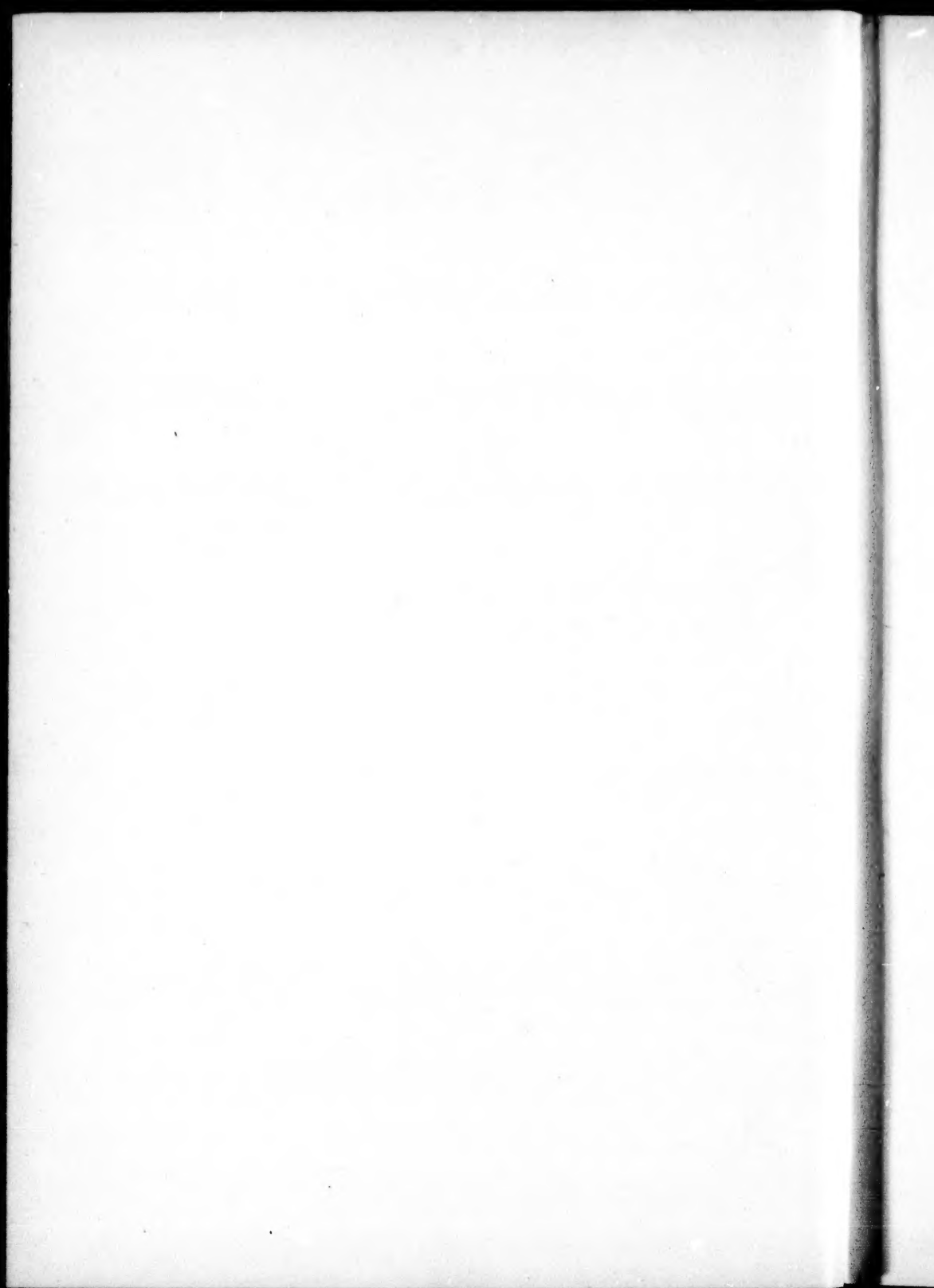
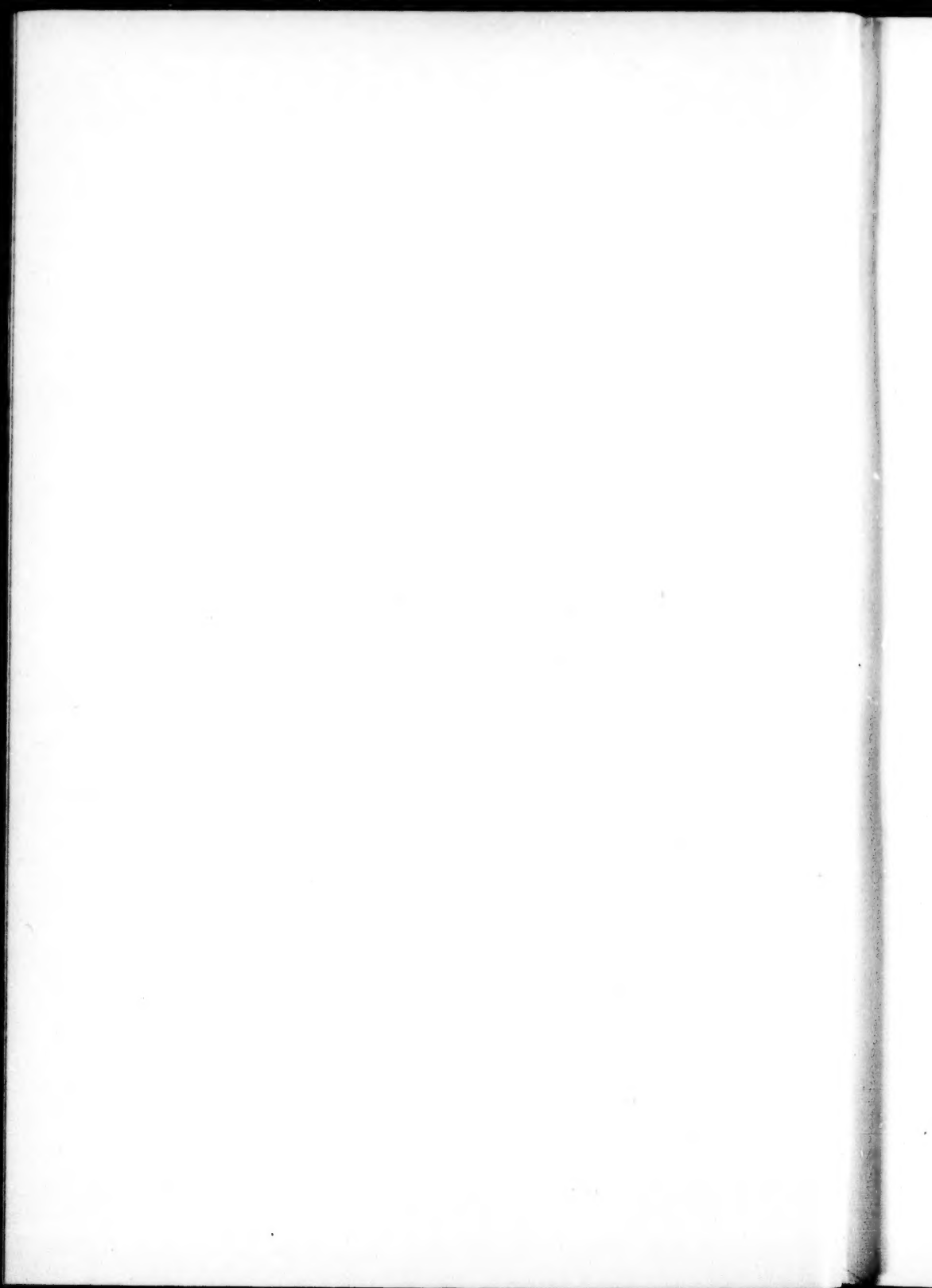

FRAM
OVER POLHAVET

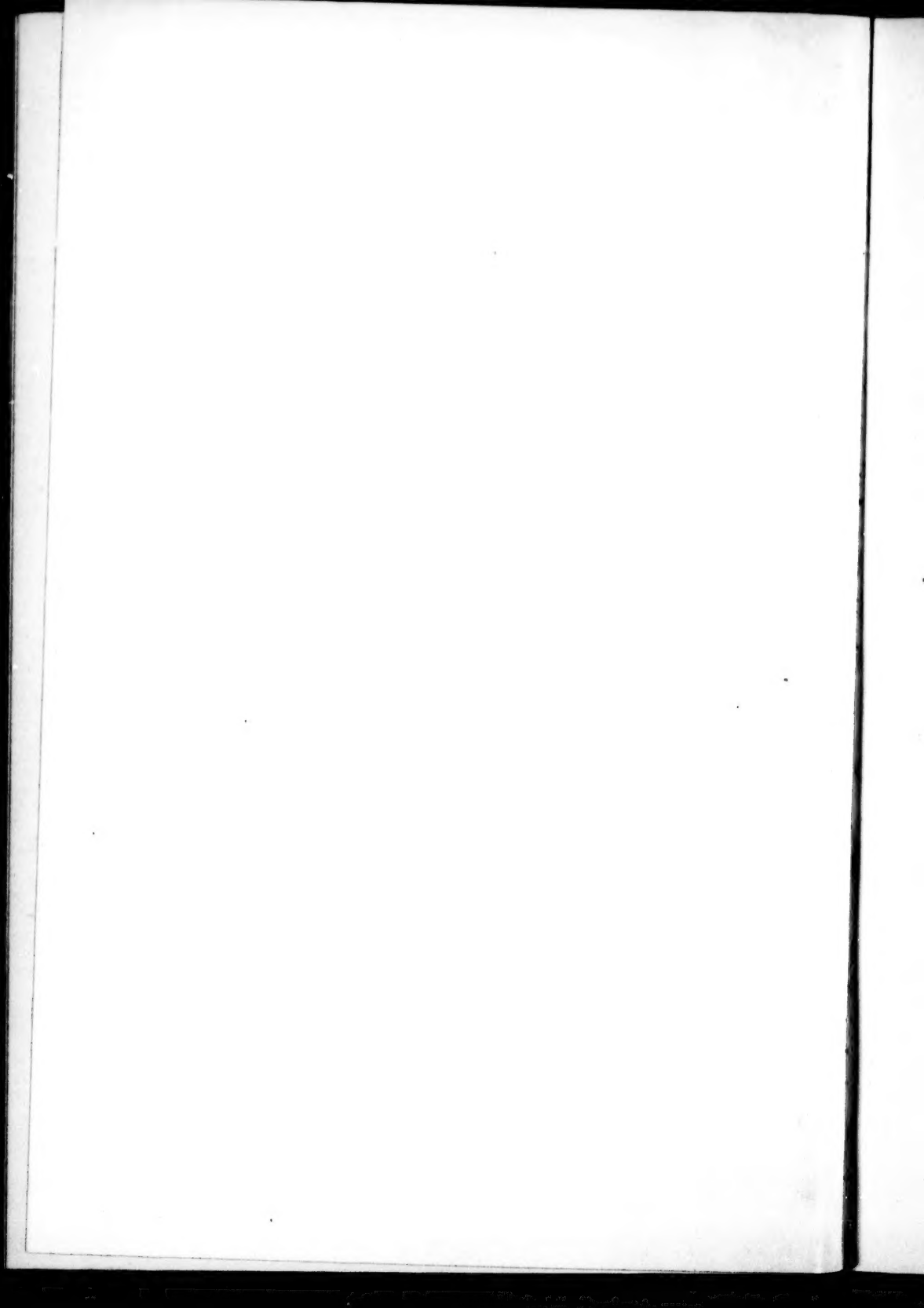

(Efter fotografi).

Blessing. Nordahl. Mogstad. Hendriksen. Pettersen. Johansen.
Bentsen. Scott Hansen. Sverdrup. Jacobsen. Nansen.
Annundsen.

Juell.

Deltagerne i den norske polarfærd 1893-96.

FRAM OVER POLHAVET

DEN NORSKE POLARFÆRD 1893—1896

AF

FRIDTJOF NANSEN

MED ET TILLÆG AF OTTO SVERDRUP

FØRSTE DEL

KRISTIANIA
H. ASCHOUHOG & CO.'s FORLAG
1897

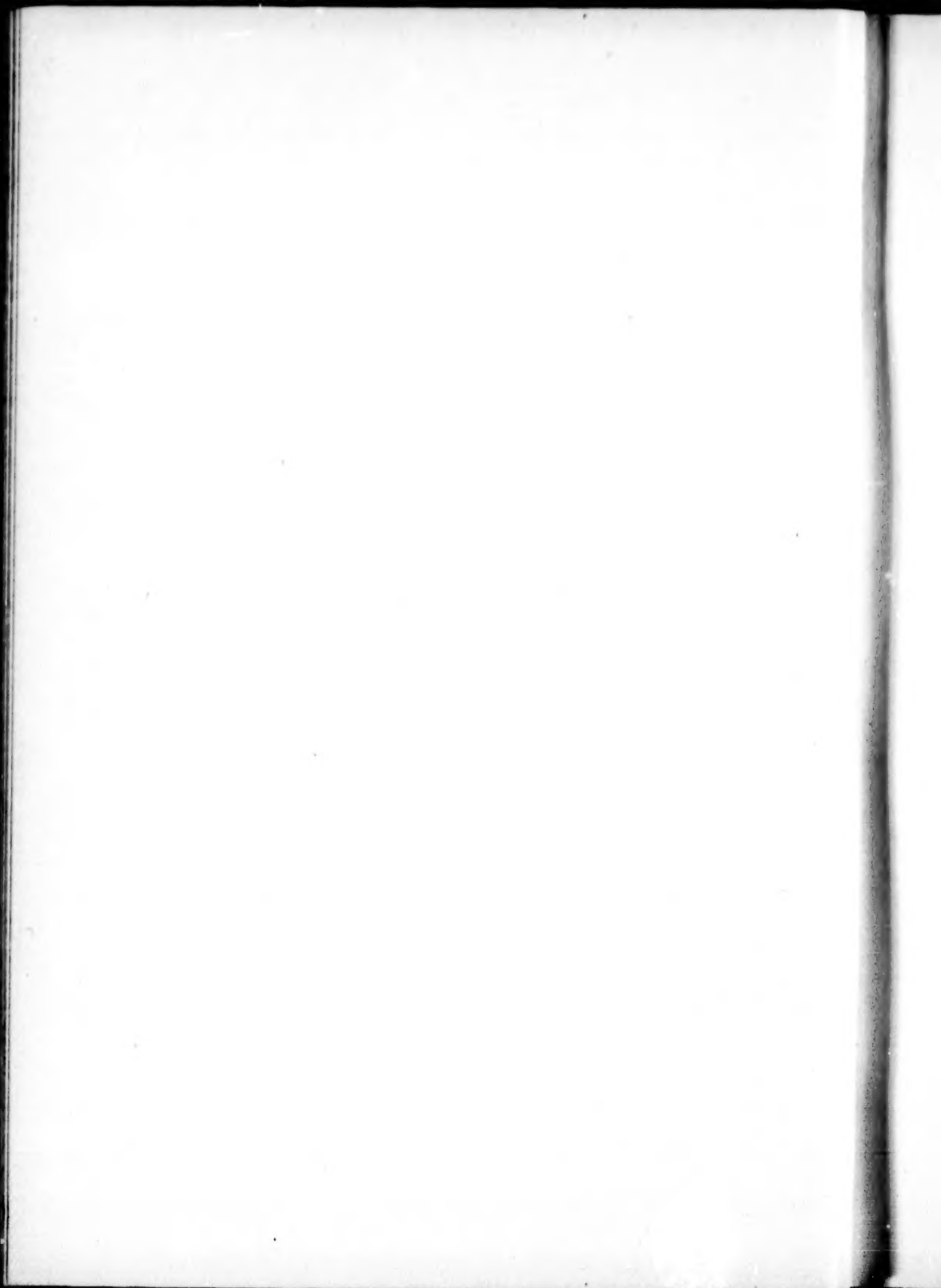
7/10
998
N188
V.1

AKTIE-BOGTRYKKERIET
(Fornen: Det Mallingske Bogtrykkeri.)

TIL

HENDE SOM DØBTE SKUTEN
OG SAD MODIG TILBAGE.

186271

Jeg har bare to ting at si: For det første at denne bog er blit for personlig farvet til at være en reiseberetning i almindelig forstand. Men jeg har det håb at fortællingen dog vil skinne gennem det subjektive, og at der fra stemningernes skiften vil dæmre frem et billede af naturen og livet i den store isensomhed.

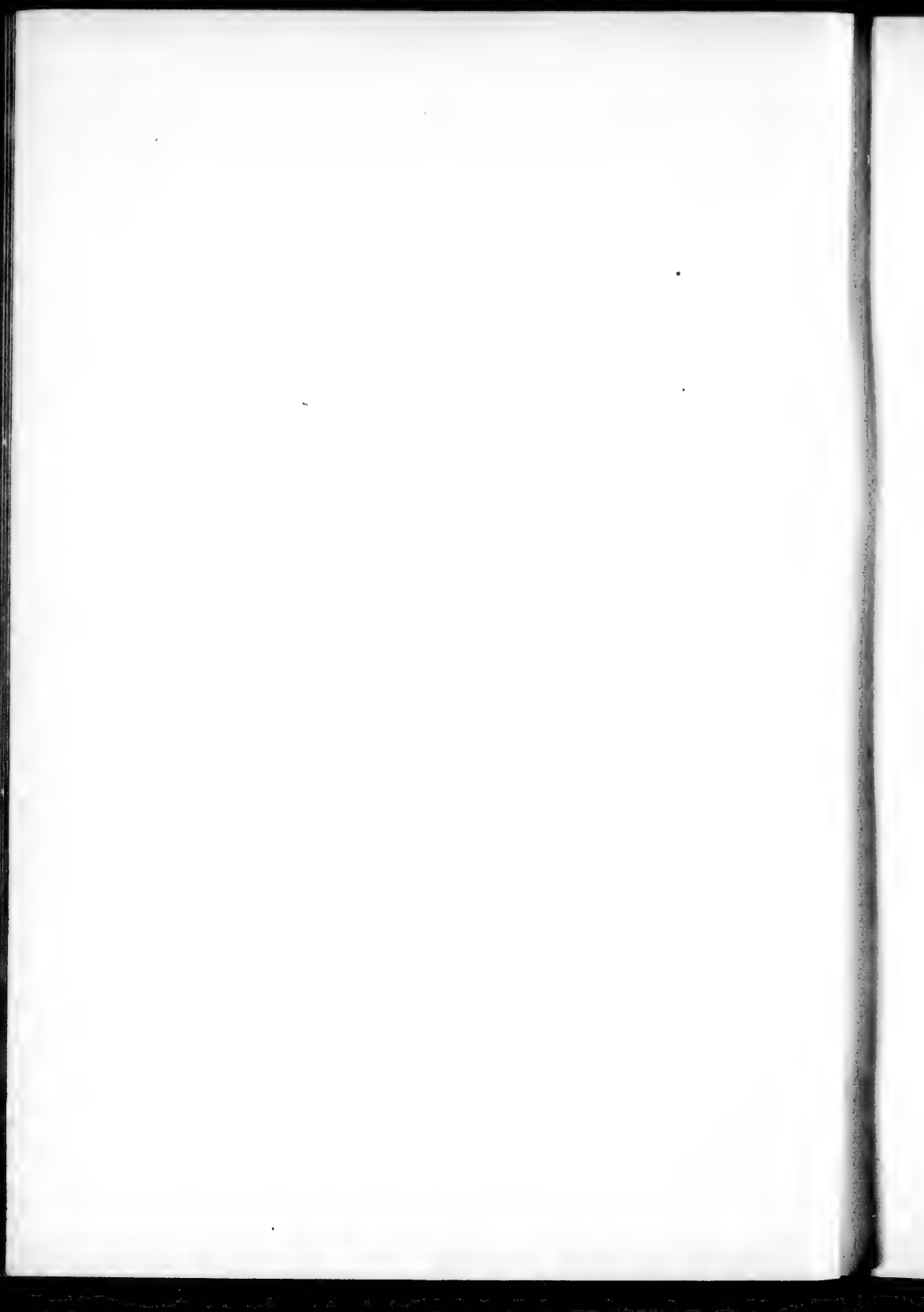
Og så en varm tak til professor Moltke Moe for hans mange værdifulde råd og for hans trofaste hjælp med korrekturerne.

Godthåb, Lysaker, 27de september 1897.

Fridtjof Nansen.

INDHOLD.

	Side.
Indledning	1
I. Forberedelser	47
II. Afreisen	71
III. Farvel til Norge	84
IV. Reisen gennem Kara-havet	117
V. Rundt den gamle verdens nordende	166
VI. Vinternatten	185
VII. Første jul og nytår om bord i «Fram»	270
VIII. Våren og sommeren 1894	356
IX. Den anden høst i isen	414
X. Anden jul og nytår	480

ILLUSTRATIONER.

Helsidesillustrationer.

	Side.
Deltagerne i den norske polarfærd 1893—96. Frontillustration. Fotografi.	
Rids af «Fram»	52
Sverdrup i sin kahyt. Fotografi februar 1895	67
Hvalrosjagt på Taimyrhalvøens østkyst. Af Otto Sinding	173
Flåning af hvalros Af F. Nansen	174
Kveldstemning ud for Sibiriens nordkyst. Farveskisse. Af F. Nansen	176
Musikalsk underholdning. Fotografi	195
Måneskin. Farveskisse. Af F. Nansen	240
Nordlysbånd. Farveskisse. Af F. Nansen	242
Den øvre ende af kveldsbordet Af Joh. Nordhagen efter fotografi	268
Den nedre ende af kveldsbordet. Fotografi	272
Et slag kort i salonen. Fotografi	291
Ved vårens komme. Fotografi	337
Observation af solformørkelse 1894. Fotografi	349
Lodning på 1900 favne. Fotografi	375
«Termometeret oppe!» Dybvandstemperatur-måling. Fotografi	376
Ved kveldsbordet. Af Joh. Nordhagen efter fotografi	484
«Fram» efter skruingen. Fotografi	509
«Fram» i måneskin efter den store skruing januar 1895. Fotografi	512
Vinternatten. Fotografi	516

Tekstillustrationer.

Colin Archer. Fotografi	57
«Fram». Afreise fra Bergen. Fotografi	77

ILLUSTRATIONER.

	Sida.
Den første dravis. Af Otto Sinding efter fotografi	87
Trontheim. Fotografi	91
Den nye og den gamle kirke. Fotografi	93
Vi prøvekjører hundene. Af Otto Sinding efter fotografi	101
Kjabarova. Aftenstemning. Af Otto Sinding efter fotografi	105
Landing på Jalmal. Af Otto Sinding efter fotografi	118
Over Jalmals sletter. Af Otto Sinding efter fotografi	121
«Fram» i Kara-havet. Af Otto Sinding	124
Kamenni-øen set fra sydvest. Af Otto Sinding efter fotografi	128
«— — den velted livløs om på ryggen.» Fotografi	131
«Vi forsøgte først at trække bjørnene — —.» Af Aug. Eie- bakke efter fotografi	136
Den største af Scott Hansens Øer. Skisse	144
Ud for Asiens Nordkyst. Fotografi	148
Vest for Nordenskiöld's Øer. Af Otto Sinding efter fotografi	150
Axel Heiberg's Øer. Skisse	167
Landet ved Kap Tsjeljuskin. Eivind Astrup's Fjeld (set fra vest). Af Otto Sinding efter fotografi	168
I land øst for Kap Tsjeljuskin den 10de sept. Af Otto Sin- ding efter fotografi	170
Flåning af hvalros (12te september). Af Otto Sinding efter fotografi	176
Isen «Fram» blev fast i. Fotografi	182
Smidje på «Fram»s dæk. Fotografi	186
Termometerburet. Fotografi	188
Kontrollering af barometrene i salonen. Fotografi	190
Magnetiske observationer. Fotografi	191
Byssen som røgesalon. Af H. Egedius efter fotografi	194
Et lystigt spil «Marias». Fotografi	196
Vor hundeleir. Af H. Egedius efter fotografi	199
Henrik Greve Blessing (i sin lugar). Fotografi	201
«— Blessing forsigtig afsted på tå.» Af A. Bloch	204
Sigurd Scott Hansen. Fotografi	211
Mit første forsøg i hundekjørsel på egen hånd. Af A. Bloch	222
Theodor C. Jacobsen. Fotografi	225
Hjalmar Johansen. Fotografi	231
Peder Hendriksen. Fotografi	255
Peder slår bjørnen i hodet med lægten. Af H. Egedius	259
En nattesværmer. Af H. Egedius efter fotografi	266
«— denne nye manden som de ser borte på isen i måne- skinet.» Fotografi	267
Sverdrups skuffelse. Af H. Egedius	269
Adolf Juell. Fotografi	271
Illustrationsprøver af «Framsjå»	273, 274, 275

ILLUSTRATIONER.

	Side.
Bernhard Nordahl. Fotografi	277
Måneskin. Fotografi	279
Nocturne. Fotografi	284
Lars Pettersen («Smeden Lars»). Fotografi	289
Anton Amundsen. Fotografi	292
Ivar Mogstad. Fotografi	298
Veiel og ikke fundet for let. Af A. Bloch	316
Speilbillede af solen den 16de februar 1894. Skisse	320
Bernt Bentsen. Fotografi	323
Lagdeling i drivisen	326
Bøining af isen	326
Johansen læser af vindmåleren. Fotografi	331
En solheide. Fotografi	336
Parade for fotografen. Fotografi	338
Forsøg med kjølkeseilas. Fotografi	341
Hjemad efter solnedgang. Fotografi	347
«Fram» henimod våren. Fotografi ¹⁾	354
«Fram» agtenfra. Fotografi ¹⁾	358
Fotografen på ro, vestenfor «Fram». Fotografi	360
Is-ur nær «Fram». Fotografi	361
Hendriksen i skrugaren forud om styrbord. Fotografi	363
I skrugaren forud om styrbord. Fotografi	364
Seilas i ferskvandsdammen. Fotografi	365
En sommerkveld ved råken forud. Fotografi	370
Ved råken forud. Fotografi	371
Måling af istemperatur. Fotografi	373
Aftæsning af dybvandstermometret. Fotografi	376
Sommergjester. Fotografi	378
Rosenmåken (<i>Rhodosthetia rosea</i>). Fotografi	380
Hundehusene på isen. Fotografi	384
Johansen med «Sultan» ved «Fram»s agterspeil. Fotografi	385
Hunder som baker sig i solen. Fotografi	387
Syttendema-toget 1894. Fotografi	389
I solsteken. Fotografi	393
Sommerliv på «Fram»s agterdæk. Fotografi	396
På algefangst. Fotografi	400
Blessing på algefiskeri. Fotografi	402
Blessing på tur efter alger. Fotografi	403
Blessing fiskende alger. Fotografi	406
Skrugaren på bagbord. Fotografi	411
Skeletter af en enkeltkajak, af bambus, og en tomandskajak, på en kjølke. Fotografi	415

¹⁾ Dette billede er sat feilagtig, det skulde stå bd. II, s. 400.

²⁾ Billedet skulde stå bd. II, s. 425.

ILLUSTRATIONER.

	Side.
Pettersen efter eksplosionen. Af A. Bloch	417
To venner. Af A. Bloch efter fotografi	420
To flender. Af E. Werenskiold	421
På «Fram»s agterdæk. Fotografi	425
Skjelvelser. Af H. Egedius efter fotografi	428
Hjem fra en skitur. Fotografi	429
Hjemvendte skiløbere. Af Aug. Eiebakke efter fotografi	431
En isblok. Fotografi	434
En skitur. Fotografi	438
Den svindende dag. Fotografi	440
Bygning af sneobservatorium. Af Lars Jorde efter fotografi	443
En prat efter midnatten. Fotografi	447
Nordlys-krone. Skisse	449
«Hun stansed pludselig, slap ungerne foran, veired bldt —» Af H. Egedius efter fotografi	454
Et spil halma i Hansens lugar. Fotografi	472
I maskinistlugaren. Fotografi	490
«Alle mand på dæk!» Af H. Egedius	505
Theodor Claudius Jacobsen. Fotografi	508
Ringer om månen den 12te januar 1895. Blyantskisse	515
Smidjen. Fotografi	518

Karter.

- Foreløbigt kart over «Fram»s rute langs den gamle verdens nordligste kyst.
- Kart over «Fram»s og slædeekspeditionens rute.

INDLEDNING

«Der vil komme en tid efter alldige
år, da oceanet vil løse tingenes bånd, da
den umålelige jord ligger åben, — — —
og Thule ikke længer er det yderste
blandt landene.»

Sentca.

Uset og ubetrådt, i dødens mægtige ro, slum-
red de stivnede polaregne under sin uplettede
iskåbe fra tidernes morgengry. Hyllet i sit hvide
skrud strakte den vældige jætte sine klamme islem-
mer udover og ruged over årtusinders drømme.

Tiderne gik — dyb var stilheden.

Så, i historiens dæmring, fjernt i syd, løfted den
vågnende menneskeånd sit hode og så over jor-
den; mod syd mødte den varme, mod nord kulde, og
bag det ukjendtes grænser la den da de to riger,
den altfortærende hedes, den dræbende frosts.

Men for menneskeåndens trang, den stedse vok-
sende, mod lys og viden, måtte det ukjendtes grænser
vige skridt for skridt, indtil de stansed i nord ved
dørstokken til naturens store iskirke, polaregnes
endeløse stilhed. Til denne stund havde ingen uover-
vindelige hindringer reist sig for de seirrig frem-

rykkende skarer, og de drog trøstigt videre. Men her gjorde jætterne front mod dem i pagt med livets værste fiender — isen, kulden, og det lange vintermørke.

Skare efter skare stormed mod nord, men bare for at lide nederlag. Nye rækker stod færdige til at rykke frem over sine faldne forgjængere.

Usigelig langsomt trængte menneskeøiet ind gennem ishavstøgerne — — Bag skoddevæggen lå mytelandet, der, i Nivlheim, tumled rimturerne i sin vilde leg.

Hvorfor drog vi stadig tilbage did? Der nord i mørke og kulde stod Helheim, dødens bolig, hvor dødsgudinden hersked, der lå Nåstrand, ligstranden, — did hvor intet levende væsen kunde ånde, — did ind søgte følge efter følge — hvorfor? For at hente døde hjem? — ligesom Hermod, da han red efter Balder? Nei, kundskab for kommende slechter var det de hented, — og vil du se menneskeånden i dens ædleste kamp mod overtro og mørke, da læs de arktiske reisers historie, læs om mænd, som i tider da overvintring i polarnatten mer sandsynlig gav død end liv, dog med flyvende faner drog ud til det ukjendte. Ingensteds er vel viden kjøbt med større summer af savn, nød, og lidelse; men ikke vil menneskeånden hvile, før hver plet også af disse strøg er lagt ind under mandefod, og hver gåde er løst deroppe.

Minut for minut, grad for grad har vi sneget os frem med opbydelse af alle vore kræfter. Dagen nærmed sig langsomt; men endnu er vi bare i grynningen, og fremdeles hviler mørket over store vidder der oppe om polen.

Vore forfædre, de gamle vikinger, var de første polarfarere. Det er sagt, at deres ishavsfærder har været betydningsløse, siden de ingen varige merker har sat. Men dette er neppe rigtigt. Lige så vist som vore tiders fangstmænd i sin stadige kamp med is og hav er bærere af vor forskning der nord, lige så vist er de gamle nordmænd, med Erik Røde, Leiv, og de andre i spidsen, foregangsmænd for alle kommende slegters polarfærder.

Mindes bør det, at ligesom de var de første oceanseilere, så havde ingen før dem optat kampen med isen. Længe før andre sjøfarende nationer endog havde vowed at forlade farvandet langs kysterne, færdedes vore forfædre på kryds og tvers i disse have, opdaged Island og Grønland; og bebygged dem; fandt senere Amerika, og var ikke rædde for at sætte tvers over det åbne Atlanterhav helt fra Grønland til Norge. Mangen dyst måtte de bestå med isen langs Grønlands kyster i sine åbne skuter, og mangen én bukked under.

Det som drev dem ud på disse færder var vel ikke bare lysten til eventyr, skjønt den vistnok er et af grundtrækkene i vor folkekarakter, det var lige så vel nødvendigheden af at finde nyt land for de mange urolige hoder som ikke fik rum i Norge. Men de dreves også af virkelig videlyst. Allerede *Othar*, som omkring 890 opholdt sig ved kong Alfreds hof i England, ved vi drog ud for at udforske landenes udstrækning, eller, som han selv sier, «han fik en indskydelse og et ønske om at lære at kjende og vise, hvor langt landet strakte sig nordover, og om der var nogen beboelse af mennesker nord hinsides ørkenen.»

Han bodde i det nordligste af Helgeland, rimeligvis på Bjarkøi, og reiste rundt Nordkap og østover helt ind i Hvidehavet.

Om *Harald Hårdråde*, «nordmændenes erfarne konge», fortæller Adam af Bremen, at han foretog en reise ud i havet mod nord og «undersøgte det nordlige oceans vidde med sine skibe, men mørket udbredte sig foran den svigtende verdens gab, og han undgik med nød og neppe den umådelige afgrunds svælg ved at vende sine skibe.» Det var Ginnungagap, brådybet ved verdens ende. Hvor langt han kom, ved ingen; men i hvert fald fortjener han anerkjendelse som en af de første polarfarere, der reiste af rent videbegjær. Selvfølgelig var ikke disse nordmænd fri for sin tids overtroiske anskuelse om polaregnene, hvor de jo havde sit Ginnungagap, sin Nivlheim, Helheim, og senere Trollebotn; men selv i disse mythiske og poetiske forestillinger lå der så stor en kjerne af virkelig iagttagelse, at de må sis at ha hat en mærkelig grei og klar opfatning af forholdenes rette natur. Hvor nøgternt og rigtig de så, viser sig bedst et par hundred år senere i vor gamle literaturs mest videnskabelige afhandling, «Kongespeilet», hvor det heder, at «såsnart man vinder over det meste af det vilde hav, da er der i sjøen så stor en ismængde, at folk ikke ved lige til slige iser andensteds i hele verden. Nogen af de iser er så flade at se til, som om de var frosset på havet selv; de er — nu 4, nu 5 al. tykke og ligger så langt i havet, at det kan bli 4 eller flere dages reise, en må gjøre på isen til landet. Men de iser ligger mere mod nordost eller mod nord udenfor landet end mod syd og sydvest eller mod vest — — —»

« — Disse iser er underlige af natur. De ligger undertiden så stille, som venteligt er, med adskilte våker eller store fjorder; men stundom er deres fart så sterk og strid, at de ikke går senere end et skib som har god bøl, og de driver lige så ofte mod vinden som med.»

Dette er en opfatning som blir endnu merkeligere, når den ses i lys af de naive forestillinger som den øvrige verden på den tid nærrede om fremmede jordstrøg.

Så sygned vort folk hen, og hundreder af år svandt før atter færderne gik mod de nordlige farvand. Denne gang var det andre nationer, særlig hollænderne og engelskmændene som gik i spidsen. Men de gamle nordmænds nøgterne anskuelser var gåt tabt. Isteden møder vi udslag på udslag af menneskets eiendommelige dragelse mod just de mest fantastiske ideer. Særlig har denne lyst fundet en vid tumleplads i de nordlige egne. Da den dræbende kulde ikke fandtes, slog teorien over i sin modsætning, og merkelige er de vrangforestillinger, som har holdt sig lige ned i vore dage. Om igjen og om igjen det samme, at den forklaring af fænomenerne som er den naturligste, er den som mest skys; gis ingen mellemvei, så heller de vildeste hypoteser. Alene på den vis kunde troen på et åbent polarhav opstå og holde sig, skjønt man overalt mødte is — det måtte jo findes bag isen. Således kunde troen på en isfri nordost- og nordvest-passage til Chatai's eller Kinas og Indiens rigdomme, da den først var udkastet i slutten af det 15de århundrede, atter og atter dukke op igjen til trods for nederlag på nederlag. Siden isen stængte på sydligere

bredder, så måtte veiene ligge længere nord; til slut søgte man gennemfarten over polen selv.

Så vilde disse teorier end var, har de dog virket til menneskehedens gavn; ti derved videdes i sterk grad vort kjendskab til jorden. Det ses deraf, hvorledes intet arbeide i forskningens tjeneste er spildt, selv ikke når det bæres af falske forestillinger. For en ikke ringe del er det vel også disse kimærer England fra først af skylder, at det er blit jordens mægtigste sjøfarende nation.

Det er på mange måder og ad mange veie, menneskeheden har søgt at trænge ind i dette dødens rige. Fra først af skede det bare tilsjøs. Skibene var i begyndelsen til og med særlig uskikket til at opta kampen med isen, og man indlod sig nødig på det. De gamle nordmænds klinkbyggede gran- og furuskuter var ikke mere hensigtsmæssige end de første engelske og hollandske polarfareres små klumpede karaveller. Lidt efter lidt lærte man dog at tillempe fartøierne bedre efter forholdene, og dristigere og dristigere tvang man dem ind mellem de frygtede isflak.

Af de ukultiverte polarfolk, så vel dem der bor på Sibiriens tundraer, som Nordamerikas eskimoer, var der imidlertid, længe før polarfærderne begyndte, opdaget et andet og sikrere middel til at befare disse sne- og ismarker, og det var *slæden*, som regel trukket af hunde. Det var i Sibirien dette ypperlige fremkomstmiddel først blev tat i polarforskningens tjeneste; allerede i det 17de og 18de århundrede gjorde russerne der slædereiser af den største udstrækning, og kartla hele den sibiriske kyst lige fra Europas grænse til

Bering-strædet. Ja, de reiste ikke bare langs kysterne, men gik tilmed over selve drivisen til de Nysibiriske Øer, endogså nordenfor dem, og neppe nogensteds har reisende hat så mange lidelser og vist så megen udholdenhed.

I Amerika blev slæden også tidlig anvendt af engelskmændene til udforskning af Ishavets kyster. Det var snart den indianske slædeform, toboggan, snart den eskimoiske, som blev anvendt. Hos dem fik slædereiserne sin høieste udvikling under M'Clintocks dygtige ledelse. Mens russerne som oftest¹⁾ havde faret med mange hunde og bare nogen få mand i følge, brugte engelskmændene mange flere folk på sine reiser, og slæderne blev enten helt eller delvis trukket af mænd. Enkelte som M'Clintock anvendte også en god del hunde. Under det mest energiske forsøg som nogensinde er gjort på at nå høie bredder, Markhams merkelige marsj mod nord fra «Alerts» vinterhavn, var der således 33 mand med, som selv måtte trække, skjønt de havde ikke få hunde om bord. Amerikaneren Peary har imidlertid på den grønlandske indlandsis optat en anden reisemåde ved at anvende så få mænd og så mange hunde som muligt. Hundenes store betydning for slædereiser stod allerede før min grønlandsfærd klart for mig, og når jeg ikke anvendte dem der, var det alene, fordi jeg ingen brugbare hunde kunde opdrive.¹⁾

Endnu kan nævnes en tredje reisemåde, som er anvendt i de arktiske egne; det er med båd og slæde i forening. Allerede om de gamle nordmænd heder det i sagaerne og Kongespeilet, at de i Grøn-

¹⁾ Paa ski over Grønland: S. 31.

landshavet måtte trække sine både over isen dagevis for at berge sig og nå land. Den første som egentlig brugte denne måde at komme frem på i forskningens tjeneste, var Parry, som under sit berømte forsøg på at nå polen i 1827 forlod sit skib og trængte over drivisen nordover med både som han trak på slæder. Han kom også til den høieste bredde, $82^{\circ} 45'$, som på lange tider blev nåd; men her drev strømmen ham hurtigere sydover, end han kunde reise mod den, og han måtte vende tilbage. Senere er denne reise-metode ikke blit synderlig benyttet for at trænge frem mod polen. Nævnes kan det dog, at også Markham førte båd med sig på sin slædefærd. Flere ekspeditioner har nødtvungne tilbagelagt lange strækninger over drivisen på denne måde for at nå hjem efter at ha forladt eller mistet sit skib. Særlig fremhæves den østerrigsk-ungarske «Tegetthoff»-ekspedition til Franz Josefs Land og den ulykkelige amerikanske «Jeanette»-ekspedition.

At følge det vink som eskimoerne gav: at leve på deres vis og i steden for de tunge både føre lette kajaker med sig, trukket af hunde, synes få at ha tænkt på, og der har aldrig været gjort noget forsøg på det.

De veie som disse fremkomstmåder blev forsøgt på, var væsentlig Smiths Sund, havet mellem Grønland og Spitsbergen, ved Franz Josefs Land og gennem Bering-strædet.

Den vei polen i senere tider har været udsat for de fleste angreb fra, er *Smiths Sund*, og grunden var vel især den, at amerikanske reisende noget overilet påstod, at de der hadde fundet det åbne

polarhav, strækkende sig ubegrænset mod nord. Alle ekspeditioner blev imidlertid stanset af svære ismasser, som kom drivende mod syd og blev stemmet op mod kysterne. Den vigtigste ekspedition ad denne vei var den engelske som stod under Nares's ledelse 1875—76, og som blev udrustet med store pengeofre. Nares's næstkommanderende, Markham, vandt frem til den høieste bredde, som indtil da var nåd, $83^{\circ} 20'$, men det kostede store anstrengelser og savn, og Nares mente for alle tider at ha godtgjort umuligheden af at nå nordpolen ad den vei.

Under Greely-ekspeditionens ophold 1881—84 i samme strøg nådde Lockwood et par minutter høiere, til $83^{\circ} 24'$ n. br., som er det nordligste punkt på vor klode, hvor menneskefod har trådt før den ekspedition, som dette verk handler om.

I havet mellem Grønland og Spitsbergen er der gjort adskillige forsøg på at trænge ind i istrakternes hemmeligheder. Langs *Grønlands østkyst* forsøgte allerede Henry Hudson i 1607 at nå polen, hvor han håbede at finde et åbent bassin med vei til Sydhavet. Han blev imidlertid stanset allerede paa 73° n. br. ved et punkt af kysten som han kaldte «Hold with Hope». Den tyske ekspedition under Kolde-*wey* (1869—70), som besøgte samme farvand, nådde ved hjælp af slæder så langt nord som 77° n. br. På grund af de store ismasser som Polarstrømmen driver mod syd langs denne kyst, er det sikkerlig et af de ugunstigste strøg for en sjøfærd nordover.

Bedre er det ved *Spitsbergen*, hvorhen allerede Hudson søgte, da han blev stanset ved Grønland, og hvor han nådde $80^{\circ} 23'$ n. br. Paa grund af den varme

strøm som udenfor Spitsbergens vestkyst går mod nord, holdes sjøen fri for is, og det er uden sammenligning det strøg, hvor man sikrest og lettest kan opnå høie bredder i isfrit farvand. Nord for Spitsbergen var det da også at Edward Parry gjorde sit allerede omtalte forsøg i 1827.

Længere østover er isforholdene mindre gunstige, og det er derfor få polarekspeditioner, som har lagt sin vei gennem disse strøg. Den østerrigsk-ungarske ekspedition under Weyprecht og Payer 1872—74 havde oprindeligt til mål at søge nordostpassagen, men blev allerede ved sit første møde med isen sat fast ved nordspidsen af Novaja Semlja, drev nordover og opdagede *Franz Josefs Land*, hvor Payer forsøgte at trænge mod nord med slæder og nådde 82° 5' n. br. på en ø som han kaldte Kronprins Rudolfs Land; nordenfor sig mente han da at se en udstrakt landmasse, som han la på omtrent 83° og kaldte Petermanns Land. Senere er Franz Josefs Land besøgt to gange af engelskmanden Leigh-Smith, 1880 og 1881—82, og i det samme land er det, den engelske Jackson-Harmsworth'ske ekspedition for tiden opholder sig.

Den danske ekspedition i 1883 under Hovgaard havde som mål at trænge frem til nordpolen fra *Kap Tsjeljuskin* langs østkysten af en udstrakt landmasse, som efter Hovgaards tanke måtte ligge øst for Franz Josefs Land. I Kara-havet kom han imidlertid fast i isen, blev liggende vinteren over, og vendte hjem året efter.

Gennem *Bering-strædet* er kun få forsøg gjort. Det første var Cooks ekspedition i 1776, det sidste var «Jeanette»-ekspeditionen 1879—1881, ledet af De

Long, løjtnant i den amerikanske flåde. Neppe nogensteds er polarfarerne så håbløst stanset af is på sydlige bredder. Alligevel er den sidstnævnte ekspedition den som har hat størst betydning for min færd. Som De Long selv sier i et brev til Gordon Bennett, ekspeditionens mæcenat, mente han, at der var tre veie at vælge mellem, Smiths Sund, østkysten af Grønland eller Bering-strædet; men han trodde mest på det sidste, som da også til slut blev valgt. Hovedgrunden var den japanesiske strøm, som mentes at gå mod nord gennem Bering-strædet og videre langs østkysten af Wrangels Land, som man antog strakte sig langt nordover. Man håbede at denne strøms varme vand vilde åbne en vei langs kysten, kanske lige til polen. Det var hvalfangernes erfaring, at nårsomhelst deres skuter blev fast i isen her, drev de nordefter; deraf måtte sluttes, at strømmen i almindelighed gik i den retning. «Dette vilde hjælpe opdagelsesreisende til at nå høie bredder; men det vilde af samme grund øge vanskelighederne ved at komme tilbage,» sier De Long selv, og på en sørgelig måde skulde han erfare sandheden af sine ord. «Jeanette» kom fast i isen den 6te september 1879, på $71^{\circ} 35'$ n. br. og $175^{\circ} 6'$ ø. l., sydost for Wrangels Land — som imidlertid viste sig at være en liden ø — og drev med isen vestnordvestover i to år, indtil den sank 12te juni 1881 nord for de Nysibiriske Øer på $77^{\circ} 15'$ n. br. og $154^{\circ} 59'$ ø. l.

Overalt har altså isen stanset menneskene i deres fremtrængen mod nord. Bare i to tilfælde blev skibene, når de var kommet fast i isen, drevet i nordlig retning. Det skedde med «Tegetthoff» og «Jea-

nette», mens de fleste andre er ført fjernere fra sit mål af sydoverdrivende ismasser.

Ved at læse den arktiske forsknings historie gik det tidlig op for mig, at ad de veie og på de måder man hidtil hadde forsøgt, var det vanskeligt at fravriste de indre ukjendte isegne deres hemmeligheder. Men hvor lå veien?

Det var høsten 1884 jeg tilfældigvis i norsk «Morgenbladet» så en artikel af professor Mohn¹⁾, om at der på Grønlands sydvestkyst var fundet nogle gjenstande, som måtte stamme fra «Jeanette»; han antog de måtte være drevet på et isflak tvers over polarhavet. Det slog mig straks, at der var veien git. Kunde et isflak drive tvers gjennom det ukjendte, måtte en slig drift også kunne anvendes i forskningens tjeneste — og planen var lagt. Der hengik dog flere år, inden jeg endelig 18 februar 1890, efter hjemkomsten fra grønlandsfærden, fremla den i et foredrag for Kristiania geografiske selskab. Da dette foredrag har afgjørende betydning for denne ekspeditions historie, skal jeg gjengi de væsentligste træk deri, således som det blev trykt i «Naturens» marshefte 1890.

Efter kortelig at ha omtalt de forskjellige tidligere polarfærder sier jeg: «Resultatet af de mange forsøg må, efter hvad her er meddelt, synes noget trøstesløst. Det synes tydelig nok at fremgå, at det ad ingen vei er muligt at seile til polen; overalt har isen været en uovervindelig hindring, som har stanset de fremtrængende på «tærskelen til de ukjendte egne».

¹⁾ «Morgenbladet» for søndag 30 november 1884.

«At trække både over denne ujevne drivis, som desuden er i stadig bevægelse under indflydelse af strøm og vind, er en lige så stor vanskelighed. Isen lægger sådanne hindringer i veien for fremkomsten, at enhver der har forsøgt det, sikkert ikke vil tvile på at det på den måde vil være noget nær en umulighed at komme frem med den udrustning og den proviant som vil være nødvendig for et sådant foretagende.»

En sikker vei hadde det været, mente jeg, om man hadde kunnet komme frem over land. I det tilfælde skulde vi kunne ha nåd polen «på en sommer med norske skiløbere». Men noget sligt land kjender vi neppe. Grønland mente jeg ikke strakte sig stort længere end det nordligste kjendte punkt på dets vestkyst. «At Franz Josefs Land skulde nå til polen, er ikke meget sandsynligt; efter alt vi kan forstå, danner det en øgruppe, hvor dybe sund adskiller de forskjellige øer, og det synes ikke rimeligt, at der findes noget større sammenhengende land.»

«Mange mener muligens, at man bør vente med undersøgelse af vanskelige strøg som polaregnene, indtil man opnår at skaffe sig nye transportmidler. Jeg har hørt antyde, at man en vakker dag kommer til at gå til polen i ballon, og da er det bare spildt arbejde at forsøge at nå frem før den dag kommer. Det behøver neppe påvises, at dette er et uholdbart ræsonnement. Om det nu virkelig kan tænkes, at man i en nærmere eller fjernere fremtid vil komme til at realisere denne hyppig fremsatte idé at fare til polen i luftskib, så vil en sådan færd, hvor interessant den end i visse henseender kan være, langtfra

kunne bringe det videnskabelige udbytte som ekspeditioner udførte paa den her antydede måde. Et større videnskabeligt udbytte i de forskjellige retninger vil alene kunne vindes ved stadige iagttagelser under et længere ophold i disse egne, mens iagttagelser under en ballonekspedition ikke vil kunne undgå at bli af flygtig natur.

«Vi må således forsøge, om der ikke skulde være andre veie, og det tror jeg der er. Jeg tror, at dersom vi gir agt på de kræfter i naturen selv som forefindes, og forsøger at arbeide *med* og ikke *mod* dem, da vil vi finde den sikreste og letteste måde at komme frem til polen på. Det nytter ikke, som de foregående ekspeditioner har gjort, at arbeide *mod* strømmen; vi får se, om der ikke er en strøm som vi kan arbeide *med*. «Jeanette»-ekspeditionen er den eneste som efter min mening har været inde på den rigtige vei, om det end var mod vidende og vilje.

«Jeanette» drev 2 år i isen fra Wrangels Ø til de Nysibiriske Øer. Tre år efter skibets undergang nord for disse blev der på drivisen i nærheden af Julianehåb på Grønlands sydlige vestkyst undet en del gjenstande, som efter utvilsomme kjendemerker må stamme fra det sunkne fartøi, og som hadde været indefrosset i isen. Blandt disse mange gjenstande, som først blev fundet af eskimoer, men som derpå blev samlet af kolonibestyrer *Lytzen* i Julianehåb, og over hvilke denne har git en fortegnelse i det danske geografiske tidsskrift (1885), kan isærdeleshed nævnes følgende: 1) En proviantliste med *De Longs*, «Jeanette»s chefs, *egenhændige underskrift*; 2) en skreven fortegnelse over skibet «Jeanette»s både;

3) et par oljebukser merket «Louis Noros», navnet på en af «Jeanette»s matroser, som blev reddet; 4) en lueskygge, hvorpå der ifølge Lytzens opgivende står skrevet *F. C. Lindemann*. Navnet på en af dem, som ligeledes blev reddet fra «Jeanette»s mandskab, var *F. C. Nindemann*. Her foreligger muliger^s enten en trykfeil eller en feillæsning fra Lytzens side.

«Man var i Amerika, da det rygtedes at disse gjenstande var blit fundet, meget skeptisk, og der blev endog i amerikanske aviser reist tvil om deres egthed. De her meddelte kjendsgjæringer kan dog neppe lyve, og det må derfor kunne slås fast, at et isflak med gjenstande fra «Jeanette» har drevet fra det sted hvor denne sank, til Julianehåb.

«Ad hvilken vei er nu dette isflak kommet frem til Grønlands vestkyst?

«Professor *Mohn* har allerede i november 1884 i et foredrag i Kristiania videnskabselskab påvist antageligheden af, at det ikke kan være kommet nogen anden vei end over polen.¹⁾

¹⁾ «Senere har også kolonibestyrer *Lytzen* i sit opsæt i «Geografisk Tidsskrift» (8de bind 1885—86, side 49—51, Kjøbenhavn) udtalt sig, i ethvert fald såvidt jeg forstår ham, i samme retning, og som ganske merkeligt kan her nævnes, at også han er kommen på den tanke, at dette forho'd muligens kunde dras til nytte for undersøgelserne af de arktiske egne og for forsøgene på at trænge frem mod polen. Han siger bl. a.: «Man vil altså se, at de Polarfarere, som fra det sibiriske Hav ville søge at trænge frem mod Polen rimeligvis et eller andet Sted ville blive indesluttet i Isen; men at disse Ismasser af Strømmen ville blive førte ned langs Grønlands Kyst. Det vil derfor ikke være nogen ren Umulighed, at en sådan Expedition, når dens Fartøi i længere Tid kan udholde Ismassernes Tryk, vil kunne redde sig i Sydgrønland; men den må i så Tilfælde være forberedt på at være flere År under Vejs på denne Fart.»

«Gjennem Smiths Sund kan det umulig være kommet, da strømmen derfra går ned på vestsiden af Baffinsbugten, i så tilfælde vilde det være ført til Baffinsland eller Labrador og ikke til Grønlands vestkyst. Strømmen går på denne kyst i nordlig retning, og er en fortsættelse af den Grønlandske Polarstrøm, som kommer ned langs Grønlands østkyst, bøier rundt Kap Farvel og op langs vestkysten.

«Kun med denne strøm kan isfløket være kommet.

«Men spørgsmålet blir nu: hvilken vei har det så tat for fra de Nysibiriske Øer at kunne nå frem til Grønlands østkyst?

«Det lod sig tænke, at det har drevet langs Sibiriens nordkyst søndenom Franz Josefs Land, op gennem sundet mellem dette og Spitsbergen eller endog søndenom dette land, og kan derefter være kommet ind i Polarstrømmen, som fører ned langs Grønland. Betragtes imidlertid strømforholdene på disse kanter, såvidt de nu kjendes, vil dette findes at være yderst usandsynligt, for ikke at si umuligt.»

Efter at ha påvist, hvorledes dette fremgår af «Tegetthoffs» drift og af forholdene forøvrigt, fortsætter jeg:

«Distancen fra de Nysibiriske Øer til den 80de breddegrad på Grønlands østkyst udgjør 1360 kvartmil, distancen fra det sidstnævnte sted til Julianehåb 1540 kvartmil, tilsammen en afstand af 2900 kvartmil. Denne veilængde er drevet i 1100 døgn, hvilket gir en fart af 2.6 kvartmil i døgnet. Den tid hvori de fundne rester har drevet efter at være kommet på den 80de breddegrad, indtil de nådde

Julianehåb, kan nogenlunde let beregnes, da nævnte strøm langs Grønlands østkyst er vel kjendt. Efter hvad der vides derom, må det antas at de i det mindste har behøvet henimod 400 dage for at tilbagelægge denne vei; der blir da tilbage ca. 700 døgn som den længste tid drivgodset kan ha brugt fra de Nysibiriske Øer til den 80de breddegrad. Antar man, at de har gåt den korteste vei, d. v. s. over polen, gir dette en hastighed af ca. 2 kvartmil i døgnet. Tænkes derimod veien at ha gåt søndenom Franz Josefs Land og søndenom Spitsbergen, må drivgodset ha drevet med langt større fart. To kvartmil i døgnet vil imidlertid på en mærkelig måde stemme overens med den drifthastighed, «Jeanette» hadde paa slutten af sin tur — fra 1ste januar til 12te juni 1881. I denne tid drev den nemlig med en gjennemsnitlig hastighed af over 2 kvartmil i døgnet. Tar man imidlertid gjennemsnitshastigheden for hele «Jeanette»s drift, da blir denne kun 1 kvartmil i døgnet.

«Men er der da ikke andre beviser for at der går en strøm over nordpolen fra Beringshavet på den ene side til Atlanterhavet på den anden?

«Jo, der er.

«Dr. *Rink* har ved Godthåb af en grønlænder fåt et mærkeligt træstykke; det blev fundet på kysten blandt rækved (drivtømmer). Det er et *kastetræ*, som eskimoerne benytter til at kaste sine fuglepile med, men er aldeles uligt de kastetrær som anvendes af eskimoerne på Grønlands vestkyst. Dr. *Rink* antog af den grund, at det muligens skrev sig fra eskimoer på Grønlands østkyst.»

Ved senere undersøgelser¹⁾ viste det sig imidlertid at måtte stamme fra Alaskas kyst i nærheden af Bering-strædet, da det er det eneste sted hvor kastetrær af lignende form anvendes, ja der er indfældt kinesiske glasperler i det, netop slige som Alaska-eskimoen tilhandler sig fra de asiatiske folk og smykker sine kastetrær med.

«Det synes således som vi med sikkerhed må kunne påstå, at dette stykke træ er drevet fra Alaskas vestkyst over til Grønland af en strøm som vi endnu ikke kjender i hele dens udstrækning, men som må antas at gå meget nær nordpolen eller ensteds mellem denne og Franz Josefs Land.

«Der er imidlertid endnu flere beviser for, at en sådan strøm eksisterer. I Grønland vokser der som bekendt ikke træer, som kan bruges til at arbeide både, slæder, eller andre redskaber af. Den rækved som kommer ned med Polarstrømmen langs Grønlands østkyst og op langs vestkysten, er derfor en livsbetingelse for den grønlandske eskimo. Men hvor kommer dette tømmer fra?

«Her ledes vi atter over til landene hinsides polen. Jeg har selv hat anledning til at undersøge store masser af rækved paa vestkysten såvel som på østkysten af Grønland; jeg har også fundet stykker deraf drivende i havet udenfor den sidste, og ligesom tidligere reisende er jeg kommet til den overbevisning, at den allerstørste del deraf kun kan være kommet fra Sibirien, en mindre del muligens også fra Amerika; ti man finder deriblandt furu,

¹⁾ Se herom dr. Y. Nielsen: Forhandlinger i Videnskabs-selskabet, Kristiania. Møde 11te juni 1886.

sibirisk lærketræ, og andre nordiske træsorter, som neppe kan være kommet andensteds fra. Interessant i denne henseende er de fund som blev gjort på Grønlands østkyst af den anden tyske nordpolekspedition. Af 25 stykker rækved hørte 17 til det sibiriske lærketræ, 5 til en nordisk furuart (sandsynligvis *picca obovata*), 2 til en art alder (*alnus incana*?), og 1 til en poppelart (*populus tremula*? = almindelig asp), hvilket altsammen er træsorter som forekommer i Sibirien.

«Som supplerende disse iagttagelser fra Grønland kan nævnes, at «Jeannette»-ekspeditionen på nord-siden af de Nysibiriske Øer i den sterkt nordgående strøm hyppig fandt sibirisk rækved (furu og bjerk) mellem isflakene.

«Der kommer, heldigvis for eskimoen, årlig så store masser af sådan rækved til Grønlands kyster, at man efter min mening tvinges til at anta, at den drives did af en konstant strøm, så meget mer som den gennemgående gjør indtryk af ikke at ha ligget meget længe i sjøen, i ethvert fald ikke uden at ha været indefrosset i is.» — —

«At denne rækved kommer drivende søndenom Franz Josefs Land og Spitsbergen, er lige urimeligt at anta som at isflaket med gjenstandene fra «Jeannette» er drevet denne vei. Som bevis herimod kan desuden anføres, at sibirisk rækved er fundet *nordenfor* Spitsbergen i den sterkt sydgående strøm, mod hvilken *Parry* kjæmped forgæves.

«Det ses altså, at vi også af denne grund tvinges til den antagelse, at der går en strøm over eller i nærheden af polen.

«Som ganske interessant i denne forbindelse kan også nævnes, at den tyske botaniker *Grisebach* har påvist det sandsynlige i, at den grønlandske flora omfatter en række sibiriske vækstformer som vanskelig kan være indvandret ad nogen anden vej end ved hjælp af en sådan strøm; frøet må være ført derhen af strømmen.

«På drifisen i Danmark-strædet (mellem Island og Grønland) har jeg gjort iagttagelser som muligens kan tyde, på at også denne is fra først af har en sibirisk oprindelse. Jeg har nemlig fundet mængder af mudder på den, som synes at kunne stamme fra sibiriske eller muligens nordamerikanske elve. Det kan dog tænkes, at det skriver sig fra bræ-elve der kommer frem under isen i det nordlige Grønland eller i andre ukjendte polarlande, og dette bevis er derfor mindre afgjørende end de tidligere jeg har nævnt.

«Sammenfattes alt dette, så synes deraf nødvendigvis at måtte sluttes, at der går en strøm ensteds mellem polen og *Franz Josefs Land* fra det sibiriske ishav mod den grønlandske østkyst.

«At så må være tilfældet kan vi også ad anden vej ræsonnere os til. Betragter vi nemlig Polarstrømmen — den brede strøm, som kommer ned fra de ukjendte polaregne mellem Spitsbergen og Grønland — og betænker hvilke umådelige vandmasser den fører med sig, da må det synes selvindlysende, at de ikke kan komme fra et begrænset lidet bassin, men at de nødvendigvis må samles lange veie fra, såmeget mer som polarhavet, såvidt vi kjender det, er påfaldende grundt overalt nordenfor

Europas, Asiens, og Amerikas kyster. Polarstrømmen får vistnok tilvekst fra den arm af Golfstrømmen som trænger op på vestsiden af Spitsbergen; men hovedmassen af sin vandforsyning henter den længere nordfra.

«Det er sandsynligt, at Polarstrømmen har sine arme udstrakt lige mod Sibiriens kyster og Beringstrædet, at den ligesom suger vandet med sig helt derfra. Det vand som den tar, erstattes så tildels gennem den tidligere omtalte varme strøm som trænger gennem Beringstrædet, samt ved den gren af Golfstrømmen som nordenfor Norge bøier østover mod Novaja Semlja, og hvoraf sikkert nok en stor del fortsætter veien på nordsiden af dette land ind i det sibiriske ishav. At en sydfra kommende strøm, i ethvert fald for en del, søger denne retning, må allerede synes sandsynligt af den grund, at jordens rotation, som bekjendt, på den nordlige halvkugle har tilbøielighed til at tvinge en nordgående strøm, det være sig af luft eller vand, i østlig retning; på grund af jordrotationen må også en sydgående strøm som Polarstrømmen tvinges vestover mod Grønlands østkyst.»

«Men selv om disse strømme som går ind i polarbassinet, ikke eksistered, så mener jeg at der alligevel på anden måde strømmer så meget vand til dette, at en polarstrøm måtte dannes. Det er da først og fremst de i Ishavet udmundende nordeuropæiske, sibiriske og nordamerikanske elve, som bringer dette vand. Nedslagsdistriktet for disse elve er ganske betydeligt, en stor del af Nordeuropa, om trent hele det nordlige Asien eller Sibirien ned til

Altai-bjergene og Baikal, samt den væsentligste del af Alaska og britisk Nordamerika. Dette sammenlagt blir ingen ubetydelig del af jorden, og disse landes nedbør er i en sum overmåde stor. At Ishavet selv skulde kunne yde noget bidrag af betydning til denne nedbør, er ikke tænkeligt; ti på den ene side er det for en væsentlig del dækket af drivis, hvorfra fordampningen kun er ringe, dernæst forhindrer den forholdsvis lave temperatur i disse egne fordampning af betydning fra den åbne vandflade. Fugtigheden til dannelsen af denne nedbør må således for en ganske væsentlig del komme andensteds fra, fornemmelig fra Atlanterhavet og det Stille Hav, og den vandmængde som Ishavet derved får i tilvekst, må være ganske betydelig; havde man tilstrækkelig kjendskab til regnmængden på de forskellige steder, måtte den endog direkte kunne beregnes.¹⁾ End større betydning har denne tilvekst af den grund, at polarbassinet er forholdsvis lidet, og at det, som allerede tidligere bemærket, er meget grundt; de største dybder man kjender, beløber sig til ca. 60—80 favne.

«Men der er endnu en anden faktor som må bidrage til at forøge vandmassen i polarbassinet, det er dettes egen nedbør. Allerede *Weyprecht* har påpeget sandsynligheden af at den sterke tilstrømning af varm fugtig luft som strømmer til fra syd, tiltrukket ved det regelmæssige lave lufttryk i polaregnene, må af-

¹⁾ En slig beregning søgte jeg siden at gjøre, men kom derved til den slutning, at den samlede regnmængde ikke var så betydelig, som jeg fra først af hadde trod. Se derom mit foredrag i: «Det Norske geografiske Selskabs Årbog III 1891—1892» s. 95 og: «The Geographical Journal» London, 1893 s. 5.

gi så megen nedbør, at polarhavets vandmasser må vokse. At polarbassinet modtar sterk tilførsel af ferskvand må man også direkte slutte af den ringe saltholdighed i Polarstrømmens vand.

«Efter hvad her er fremsat, synès det altså at måtte anses som sikkert, at havet omkring polen modtar en ikke ubetydelig tilførsel af vand, dels ferskt, som netop antydét, dels saltvand gennem flere havstrømme, som tidligere nævnt. Ifølge ligevegtsloven blir det da en nødvendighed, at denne vandmængde skaffer sig et udløb, således som det sker gennem den grønlandske polarstrøm.

«Men kan man nu videre finde grunde, hvorfor denne strøm netop går i den givne retning?

«Ser man på dybdeforholdene, da finder man allerede deri en afgjørende grund, for at hovedudløbet må komme gennem havet mellem Spitsbergen og Grønland. Dette er overalt, såvidt vi kjender det, meget dybt, ja der er endog en rende på op til 2500 favnes dyb, mens det søndenfor Spitsbergen og Franz Josefs Land er påfaldende grundt, ikke over 160 favne. Gennem Bering-strædet går der, som omtalt, en strøm nordover, og Smiths Sund og sundene mellem øerne nordenfor Amerika, hvor strømmen vistnok går sydover, er altfor små og trange til at kunne komme i betragtning ved vandmasser som de der her er tale om. Der blir altså intet andet tilbage at anta, end at vandmasserne må ud ad den vei Polarstrømmen kommer. Som en merkelighed kan her nævnes den rende, som fandtes af «Jeanette»-ekspeditionen mellem Wrangels Ø og de Nysibiriske Øer. Den strakte sig i nordlig retning og var tildels

mere end 80 favne dyb, mens der paa siderne var dybder af kun 40—50 favne. Umuligt er det vel ikke, at denne rende kan hænge sammen med renden mellem Spitsbergen og Grønland¹⁾, og derved vilde hovedstrømmens retning være, om ikke git, så dog påvirket.

«Ser man på vind- og lufttryksforholdene over polarhavet, forsaavidt de er kjendt, så synes det at fremgå, at de må forårsage en strøm over polen i den antydede retning. Fra Atlanterhavet på sydsiden af Spitsbergen og Franz Josefs Land strækker der sig ind i det sibiriske ishav et belte med lavt lufttryk (minimumsbelte). Ifølge velkjendte love må netop på sydsiden af dette belte vindene ha en fremtrædende retning fra vest mod øst, og det vil forårsage en østgående strøm langs Sibiriens nordkyst, hvad man også ved at der findes ²⁾ Vindene på nord-siden af minimumsbeltet må derimod fortrinsvis blæse i retning fra øst mod vest, og vil altså fremkalde en vestgående strøm, som vil gå over polen mod Grønlandshavet, netop således som tidligere påvist.

«Det ses således, at fra hvilken side man end betragter dette spørgsmål, så må man, uanset de specielle afgjørende beviser man har, også ad ræsonnementets vei komme til den slutning, at der går en strøm over eller meget nær polen til havet mellem Grønland og Spitsbergen.

«Med dette for øie forekommer det mig at måtte ligge lige for hånden at søge ind i denne strøm på

¹⁾ Ifølge vor opdagelse under færdten af det store dyb i polarbassiniet er det høist sandsynligt, at denne antagelse er rigtig.

²⁾ Vore erfaringer under færdten tyder dog ikke på nogen sådan østgående strøm langs den sibiriske kyst.

den side af polen hvor den går nordover, og la strømmen hjælpe sig til at nå ind i de strøg som alle de, der tidligere arbeidede *mod* strømmen, for-gjæves søgte at nå.

«Min plan er i korthed følgende: Jeg agter at la bygge et fartøi, så lidet og så sterkt som muligt; det skal netop være stort nok til at rumme kulfor-syning og proviant for 12 mand i 5 år. Et fartøi af omkring 170 tons (brutto) vil antagelig være tilstrække-ligt. Det skal ha en maskine så sterk, at det kan gjøre 6 miles fart, men desuden skal det også ha fuld seilrig.

«Det vigtigste ved dette fartøi er, at det bygges efter et sådant princip, at det kan udholde isens tryk. Det må gjøres så skråt i siderne, at isen, når den skruer sammen, ikke får fast tag på det, således som tilfældet var med «Jeanette» og andre fartøier, som har ført arktiske ekspeditioner, men isteden løfter det i veiret. Der vil neppe trænges nogen stor forandring i konstruktionen; trods sin aldeles bagvendte form holdt «Jeanette» ud i is-presningerne i henimod 2 år. At et skib med let-hed kan gis en sådan form som her antydet, kan ingen være i tvil om som har set et fartøi under ispresning. Af samme grund bør fartøiet også være lidet; ti foruden at et sådant er lettere at manøv-rere i is, løftes det lettere under presningerne, lige-som det også er lettere at gjøre sterkt. Det må selvfølgelig bygges af udsøgte materialer. Et skib af form og størrelse som her antydet vil ikke bli noget

godt og mageligt sjøfartøi, men det er af mindre betydning i isfyldte farvande som de, der her blir tale om; vistnok må jo skibet gå en lang vei gennem åbent hav, før det kommer så langt, men så galt at man ikke kan komme frem med det, blir det dog ikke, om end sjøsyge passagerer kommer til at ofre en del til havets guder.

«Har man først et sådant fartøi og en besætning af 10, høist 12 kraftige og forøvrigt vel udsøgte mænd, samt udrustning for 5 år, i alle henseender så god som nå med vor tids midler ser sig istand til at skaffe den, da mener jeg foretagendet er vel betrygget. Med dette fartøi søger vi op gennem Bering-strædet og vestover langs Sibiriens nordkyst mod de Nysibiriske Øer¹⁾ så tidlig på sommeren som isforholdene tillader.

«Kommet frem til de Nysibiriske Øer, gjælder det at benytte tiden på bedste måde til at undersøge strøm- og isforholdene her, og så afvente det heldigste øieblik da man kan komme længst frem i isfrit vand, hvilket antagelig kan ske i august eller begyndelsen af september, om man skal dømme efter de amerikanske hvalfangeres beretning om isforholdene nordenfor Bering-strædet.

«Er den rette tid kommet, pløier vi os ind i isen nordefter så langt vi rækker. At vi på den vis skulde kunne komme nordenfor de nordligste af de Nysibiriske Øer, tør man bl. a. slutte fra «Jeanette»-

¹⁾ Når jeg oprindelig tænkte at gå gennem Bering-strædet, var det fordi jeg mente at kunne nå de Nysibiriske Øer sikrest og tidligst på året fra den side. Ved nærmere undersøgelse fandt jeg, at dette var tvilsomt, og bestemte mig da for den kortere vei gennem Kara-havet og nordenom Kap Tsjeljuskin.

ekspeditionen. *De Long* noterer i sin dagbog mens ekspeditionen drev i isen nordenfor Bennett-øen, at der så mørk «vandhimmel» — det vil sige himmel som viser mørkt gjenskin af åbent vand — på alle kanter omkring sig; der må følgelig ialfald til en vis grad ha været fremkommeligt for et sterkt isfartøj. Dernæst må det erindres, at hele ekspeditionen reiste i både, tildels i åbent vand, lige fra Bennett-øen til den sibiriske kyst, hvor som bekendt den største del af dem led en sørgelig død. Nordenskiöld gik ikke længere nord end til de sydligste af de nævnte øer (i slutten af august), men her var overalt farvandet åbent.

«Der er altså sandsynlighed for, at vi vil være istand til at trænge op forbi de Nysibiriske Øer, og kommet så langt, er vi også midt inde i den strøm som «Jeanette» var udsat for; det gjælder da bare at ramme sig nordover, til man står fast.¹⁾

«Så vælger man sit sted og fortøier fartøiet godt mellem hensigtsmæssige isflak, og lar så isen skru sig sammen om det så meget den lyster — jo mer, desto bedre; skibet vil kun løftes derved og vil komme til at sidde sikkert og fast. At skibet skulde krænges over under denne presning, er til en vis grad muligt, men vil dog neppe kunne bli af nogen betydning. — — Fra nu af besørger strømmen befordringen, mens skibet fra at være et transportmiddel går over til at bli ens kvarter, og man får rigelig tid til at anstille videnskabelige iagttagelser.

¹⁾ Som jeg senere fremholdt i mit foredrag i London (Geogr. Journal, s. 18) vilde jeg gå nord langs de Nysibiriske Øers vestkyst, da jeg mente det varme vand som kommer fra Lena, måtte holde sjøen åben der.

«På denne måde vil ekspeditionen, efter hvad jeg tidligere har påvist, sandsynligvis drive over polen og frem til havet mellem Grønland og Spitsbergen. Her vil vi når vi kommer ned på den 80de breddegrad, eller endog tidligere såfremt det er sommer, ha udsigt til at kunne få skibet løst, og vil da kunne seile hjem. Skulde det imidlertid bli ødelagt før den tid — hvilket der jo er mulighed for, skjønt den synes mig at være meget liden når skibet er bygget på den før antydede vis — så vil ekspeditionen dog ikke være mislykket, ti hjemveien må lige fuldt gå med strømmen over polen frem til det nordatlantiske bassin; der er nok af is at drive på, og den fart har vi prøvd før. Hadde «Jeanette»-ekspeditionen hat nok proviant, og var den forblit på sit isflak hvor den efterlod de fundne gjenstande, vilde sikkert nok udfaldet blit et andet end det blev. Fartøiet kan ikke under ispresning synke hurtigere, end at der blir god tid at flytte med hele vor udrustning og proviant over på et sterkt isflak, som vi allerede på forhånd har udvalgt os for dette tilfælde. Her opslår vi de telte som vi for samme tilfælde har medtat. For at bevare vor proviant og øvrige udrustning, samler vi den ikke på et sted, men fordeler den udover isen og lægger den på træflåder som vi har bygget på denne af bord og tømmer. Herved vil undgås, at noget af udrustningen synker, om isflaket skulde briste midt under den; på denne måde tabte «Hansa»-mændene, som i over et halvt år drev langs Grønlands østkyst, en del af sine sager.»

«For at en sådan færd skal lykkes, trænges kun to ting: *gode klær* og *meget mad*, og det kan

vi, som nævnt, sørge for at ha. Vi vil således på vort isflak kunne opholde os lige trygt som i vort fartøi og komme lige godt frem til Grønlandshavet. Kommet hid blir det bare den forskjel, at vi istedenfor at reise med skibet må gå i vore både, som dog lige sikkert kan føre os frem til nærmeste havn.

«Det synes mig således, at der er overveiende sandsynlighed for, at en sådan færd må lykkes. Mange vil dog sikkert indvende: «I alle strømme er der bagevjer og sidestrømme; sæt nu, at I kommer ind i en sådan, ja muligens støder på et ukjendt land oppe ved polen og blir liggende fast der, hvordan vil I så greie jer?» Hertil vil jeg kun svare, hvad bagevjen angår, at en sådan måtte vi engang komme ud af igjen, lige så sikkert som vi kom derind, og vi har proviant for 5 år. Og hvad den anden mulighed angår, vilde en sådan begivenhed hilses med glæde; ti ikke let kunde der findes en plet på vor jord af større videnskabelig interesse. Vi vil på det nyopdagede land samle så mange iagttagelser som muligt. Skulde vi ikke kunne komme i drift med skibet igjen, og det led med tiden, blev det ikke andet for end at forlade det og med bådene og den nødvendige udrustning søge ud i nærmeste strøm for at komme i drift på den før antydede måde.

«Hvor længe skal vi nu anta, at en slig reise kan vare? Som vi tidligere har set, kan de efter «Jeanette»-ekspeditionen fundne sager i høiden ha

brugt 2 år på at drive ad den samme vei ned på den 80de breddegrad, hvor vi altså med nogenlunde sikkerhed må kunne regne på at komme løs; dette vil svare til en fart af henimod 2 kvartmil i døgnet.

«Det må derfor antas ikke at være nogen urimelig beregning, om man venter at kunne nå frem i løbet af 2 år; muligt er det jo også, at skibet kan komme løs på højere bredder end her forudsat. Proviant for 5 år må derfor antas at være rummelig beregnet.»

«Men er nu ikke vinterkulden i disse egne så sterk, at et ophold der vil være umuligt? Dette er der ingen sandsynlighed for, ja vi kan endog med temmelig høj grad af sikkerhed si, at der ved selve polen ikke er så koldt om vinteren som f. eks. i det noralige Sibirien der jo er et bebod land, eller på den nordlige del af Grønlands vestkyst som ligeledes er bebod. Meteorologer har regnet, at middeltemperaturen ved polen i januar er omkring $+ 36^{\circ}$ C., mens den f. eks. i Jakutsk er $+ 42^{\circ}$ C. og i Werchojansk $+ 48^{\circ}$ C. Man må erindre, at polen sandsynligvis er dækket af hav, hvorfra udstrålingen er betydelig mindre end fra store landmasser, som Nordasiens sletter. Egnen om polen har således efter al sandsynlighed et havklima med forholdsvis milde vintre, men så til gjengjæld kolde sommere.

«Kulden i disse egne kan altså ikke være nogen direkte hindring. En vanskelighed, som mange tidligere ekspeditioner har hat at kjæmpe med, og som heller ikke her kan overses, er imidlertid *skjærbugen*. Under et længere ophold i et så koldt klimat vil denne sygdom unegtelig gjerne indfinde

sig, hvis man ikke har anledning til at få frisk proviant. Jeg tror dog, det med sikkerhed kan antas, at de alsidige og kraftige næringsmidler som nu står til rådighed i form af hermetiske præparater o. l. af forskjellig slags, samt det kjendskab, vi nu har til de for legemet nødvendige stoffer, vil kunne sætte os istand til at holde en sådan fare borte. Fuldstændig mangel på fersk proviant tror jeg desuden ikke der vil være i de farvande vi kommer til at bereise, isbjørne og sæler kan vi sikkert nok gjøre regning på at finde langt nord, om ikke lige til polen. Nævnes kan også, at havet sikkert nok indeholder masser af smådyr, som må kunne tjene til føde i nødsfald.

«Det vil ses, at hvilke vanskeligheder man end opstiller som mulige, så er disse dog ikke større, end at de ved omhyggelig udrustning, ved et heldigt valg af ekspeditionens medlemmer, og ved en planmæssig ledelse må kunne overvindes, og gode resultater opnås. Vi må kunne påregne, at vi kommer ud i havet mellem Grønland og Spitsbergen lige så sikkert som vi kan komme ind i «Jeanette»-strømmen ved de Nysibiriske Øer.

«Men om nu denne «Jeanette»-strøm ikke går ret over polen, om den f. eks. går mellem denne og Franz Josefs Land, som tidligere antydte, hvad gjør ekspeditionen da, om den vil nå jordens akse? Ja her kan planens Achilleshæl synes at være; thi føres fartøiet forbi polen på mer end en grads afstand, da kan det synes yderst uklogt eller usikkert at forlade det midt i strømmen for med slæder over ujevn havis, som ligeledes er i drift, at tilbagelægge en så lang

vei. Om man nådde frem til polen, vilde det være uvist nok om man kunde finde skibet igjen når man vendte tilbage. Jeg mener dog, at dette er af ringe betydning; *det er ikke for at søge det matematiske punkt, som danner jordaksens nordlige endepunkt, at vi er drad ud; ti at nå dette punkt har i og for sig kun ringe værd; men det er for at anstille undersøgelser i den store ukjendte del af jorden som omgir polen, og disse undersøgelser vil ha omtrent lige stor videnskabelig betydning, enten færden går over selve polpunktet eller et stykke fra det.*»

I dette foredrag hadde jeg fremlagt de vigtigste data, hvorpå min plan var grundlagt; men i de år som fulgte, fortsatte jeg at studere forholdene i de nordlige farvande, og fik stadig nye beviser for at min antagelse af en drift tversover polhavet måtte være rigtig. I et foredrag, holdt i «Det geografiske selskab» i Kristiania den 28de september 1892, omtalte jeg nogle af disse.¹⁾ Jeg fremhæved her, at allerede ved betragtning af drivisens tykkelse og mægtighed i havene på begge sider af polen måtte det forhold slå en, at mens isen på den sibiriske side nord for den sibiriske kyst er forholdsvis tynd (den is hvori «Jeanette» drev, var gjennemsnitlig ikke mere end 7—10 fod tyk), så er den is som på den anden side kommer drivende nordfra i havet mellem Grønland og Spitsbergen, påfaldende svær, og dette uagtet havet nordenfor Sibirien hører til de koldeste strøg på jorden. Dette kunde, mente jeg, kun forklares

¹⁾ Se selskabets årbog III 1892, s. 91 ff.

ved at isen er i stadig drift fra Sibirie-kysten over polarbassinet mod Grønlands østkyst og Spitsbergen og får under denne drift gennem det ukjendte og kolde hav tid til at opnå sin svære tykkelse, dels ved frysning, dels ved den stadige sammenstuvning under skruingerne.

I mit tidligere foredrag havde jeg nævnt, at også det på denne dravis fundne mudder tyder på sibirisk oprindelse (sml. s. 20). Jeg havde dengang ikke tillagt dette bevis stor betydning; men ved senere undersøgelser af sligt mudder, som jeg havde samlet under Grønlands-færden, viste det sig at det vanskelig kunde stamme andensteds fra end fra Sibirien. Ved at undersøge dets mineralske bestanddele kom dr. *Törnebohm* i Stockholm til den slutning, at det for en stor del måtte være sibirisk elvemudder. Han fandt omkring 20 forskellige mineraler i det. «Den mængde ulige mineralbestanddele synes mig,» sier han, «at hentyde paa, at de stammer fra et udstrakt landområde, og da ligger det nær for hånden at tænke på det nordlige Sibirien.» Desuden bestod over halvparten af mudderet af humus eller myrjord. Interessantere end mudderet selv var imidlertid de deri fundne *diatoméer*. Disse blev undersøgt af professor *Cleve* i Upsala, og han sier om dem: «Diatoméerne er afgjort marine (d. v. s. stammer fra saltvand) med nogle enkelte få ferskvandsformer, som er kommet med vinden fra land. Diatoméfloraen i dette stov er aldeles eiendommelig og ulig den jeg har fundet i de mange tusen prøver, jeg har undersøgt, med undtagelse af en, som den viser den fuldstændigste overensstemmelse med, nemlig en prøve som af *Kellman* under Vega-færden indsamledes paa

et isflak ved Kap Vankarema nær Bering-strædet. Arter og varieteter er fuldstændig de samme i begge prøver.» Cleve kunde bestemme 16 arter af diatoméer; alle disse forekommer også i støvet fra Kap Vankarema, og 12 af dem er *kun* bekjendt derfra og ikke fra noget andet sted paa jorden. Dette var en mærkelig overensstemmelse mellem to så fjerntliggende punkter, og Cleve har visselig ret, når han sier: «Det er jo ganske eiendommeligt, at diatoméfloraen på isflak ved Bering-strædet og på Grønlands østkyst er så fuldstændig lig og ulig alle andre; det tyder på åben forbindelse mellem havene østenfor Grønland og nordenfor Asien.» «Gjennem denne åbne forbindelse» — fortsatte jeg mit foredrag — «blir altså dravis årlig ført tversover det ukjendte polarhav. *På denne samme is må også en eksped kunne føres den samme vei.*»

Da denne plan blev fremsat, fik den vistnok tilslutning fra enkelte hold, særlig her hjemme; således blev den sterkt støttet af professor *Mohn*. Men som venteligt kunde være, mødte den mest modstand, især udenfor landet, og mange polarreisende og arktiske autoriteter erklærte mer eller mindre åbent, at det var den rene galskab. Året før vi drog ud, i november 1892, fremla jeg den i et foredrag for det geografiske selskab i London, hvor Englands betydeligste polarreisende var tilstede.

Efter foredraget opstod en diskussion,¹⁾ som tydelig viser i hvor stærk strid jeg stod med de almindelig anerkjendte meninger om forholdene i det indre af polarhavet, om isnavigation, og om de måder en polar-ekspedition bør foretas på. Den fremragende polarforsker, admiral Sir *Leopold M'Clintock*, åbnede diskussionen med den bemærkning: «Jeg tror jeg kan si, at dette er den dristigste plan som «The Royal Geographical Society» nogensinde er blit gjort bekendt med.» Han indrømmed, at kjendsgjeringerne talte for rigtigheden af mine teorier, men havde stor tvil om planen lod sig realisere. Særlig mente han, at farerne for at bli knust i isen var for store. Man kunde vistnok bygge et skib, som var kraftigt nok til at modstå isskruinger om sommeren; men skulde vi bli udsat for sligt i vintermånederne, når isen «mere ligned fjeld, frosset fast til skibets sider», da mente han, at «muligheden for at gli op på isen var meget fjern». Som de fleste andre trodde han sikkert, at der ingen sandsynlighed var for at man vilde få se «Fram» igjen, når den først hadde overgitt sig til den ubarmhjertige polaris, og han sluttede med at si: «Jeg ønsker doktoren fuldstændigt og snart held. Men det vil være en stor lettelse for hans mange venner i England, når han vender tilbage, og især for dem som har nogen erfaring i de farer der til alle tider er uadskillelige fra isnavigation, endog i egne som ikke ligger fuldt så langt nord.»

Admiral Sir *George Nares* sa: «Den anerkjendte arktiske grundsætning for en heldig navigation af

¹⁾ Såvel foredraget som diskussionen er trykt i «The Geographical Journal», London 1893, s. 1—32.

istrakter er at det er absolut nødvendigt at holde sig tæt til en kystlinje, og jo længer vi kommer bort fra civilisationen, des ønskeligere er det at sikre sig en fornuftig, tryk retræmlinje. Med fuldstændig foragt herfor er det herskende princip i hans færd, at skibet frivillig skal føres ind i pakisen, — det skib hans ekspeditions fremtidshåb afhænger af, hvis fæerden på nogen måde skal bli heldig. Således vil lederen, istedenfor at beholde nogen magt over skutens fremtidige bevægelser, bli tvunget til at overgi sig til at drive hjælpeløs omkring i overensstemmelse med de naturlige bevægelser af den is han er indesluttet i. Forudsat at havstrømmene er som han mener, vil den tid, som er beregnet til den nødvendige drift med isen over polarbassinet, bli flere år, og i den tid vil isen sikkerlig aldrig være i ro rundt om fartøiet, med mindre nye lande mødes, og skibet selv vil aldrig være fri for faren at bli knust i isskruingen. For at beskytte sig mod dette skal skibet, sies der, være ualmindelig sterkt, og ha en form som gjør det særlig skikket til at løftes op, når isen presses mod siderne. Denne idé er langt fra nogen nyhed. Men når en først er indefrosset i polarisen, har skibets form ingen betydning. Det er hermetisk indesluttet og danner en del af den isblok som omgir det. Skibets form er i alle praktiske henseender det samme som formen af den isblok det er indefrosset i. Dette er en sag af største betydning; for der findes ingen beretning om at et skib, indefrosset i polarpakisen, nogensinde har løst sig fra den, ikke engang midt på sommeren, og således blit sat i stand til under skruing at hæve sig som et selvstændigt legeme, ubundet af isblokken.» — Hvad

den antagelige drift af polarisen angik, erklærede Nares sig i det væsentlige uenig med mig. Han fremhæved, at de herskende vinde var væsentlig bestemmende for driften, og sier: «Med hensyn til den sandsynlige retning af driften kan «Fram», når hun sætter ud fra et punkt nær Lenas munding, vente at møde hovedpakisen (*the main pack*) ikke længere nord end $76^{\circ} 30'$ n. br. Jeg tviler på, at hun vil komme længer nord, før hun blir indesluttet; men tag den videste mulighed, gi hende 60 kvartmil mere, så vil hun lige fuldt bare være på Kap Tsjeljuskins bredde, 730 kvartmil fra polen, og omtrent 600 kvartmil fra den grænse jeg antar for den effektive havstrøm som skulde føre hende hjem (dette er Polarstrømmen, som kommer ned langs Grønlands østkyst). Efter nøiagtigt studium af alle de oplysninger vi har, tror jeg vindene snarere vil drive hende mod vest end mod øst. Med isbellemret hav nordenfor sig og åbnere vande eller nydannet is søndenfor er chancerne for en nordlig drift små, i alle tilfælde i begyndelsen, og senere kjender jeg ingen naturkræfter som i nogen rimelig tid vil føre skibet meget længere fra den sibiriske kyst end «Jeanette» blev drevet. Under hele denne tid vil det i enhver henseende være ubevægelig indesluttet i pakisen og udsat for dens velkjendte farer, med mindre det skulde bli beskyttet af nyopdagede lande. Der er ingen tvil om, at der er havforbindelse over det strøg som det er hensigten at undersøge.» — —

I et punkt kunde dog Nares erklære sig enig med mig. Det var i «den opfatning, at hovedmålet for alle sådanne ekspeditioner var at undersøge de ukjendte polaregne, ikke at nå nøiagtig det matema-

tiske punkt hvor vor jordakse har sit nordlige endepunkt.»¹⁾

Sir *Allen Young* sier blandt andet: «Dr. Nansen antar, at den hvide flek rundt jordaksen er et bassin af vand eller is; jeg tror den største fare at overvinde vil være land paa næsten alle kanter af nordpolen. De fleste tidligere reisende synes at ha fortsat at se land atter og atter længer og længer mod nord. «Jeanettes» gjenstande kan ha drevet gjennom trange kanaler, for så endelig at komme til sit findested (*destination*), og jeg tror det vil være en yderst farlig ting for et skib at drive en slig vei, hvor det kunde støde an mod land og bli holdt fast i årevis.»

Om skibets form sier *Allen Young*, at han ikke holder den for «noget af stor betydning; for når et skib først er udsat for alvorlig skruing, er spørgsmålet det, om der er nogen dønning eller bevægelse i isen som kan løfte skuten. Hvis der ingen dønning er, må isen knuse hende, hvad hun så er bygget af.»

Et par autoriteter udtalte sig dog også for min plan. Det var den arktiske reisende admiral Sir *E. Inglefield*, og chefen for Englands hydrografiske anstalt, kaptein *Wharton*.

I en skrivelse til det geografiske selskab sier admiral Sir *George Richards* i anledning af mit foredrag: «Jeg beklager at måtte tale mistrøstig om denne plan; men jeg finder, at enhver som kan optræde med autoritet, bør tale rent ud når så meget

¹⁾ Efter vor hjemkomst har admiral *Nares* på sin ridderlige vis i brev lykønsket mig og sagt: «Fram's merkelige reise over polerhavet beviser at Deres teori var rigtig, — — — og min tvil — — — var uberettiget.»

står på spil.» Om strømmene heder det bl. a.: «Jeg tror at der er et stadigt udsig (jeg foretrækker dette ord for strøm) fra nord, som følge af vandets deplacement i polaregnen ved den iskappe som dækker den, og som øges i tæthed ved den uhyre vegt af sne der blir ophobet på overfladen af den.» Dette udsig, mener han, går til alle sider ud fra polarbassinet; men det skulde være mest udpræget i strøget mellem vestenden af Parry-øerne og Spitsbergen, og mod dette udsig skulde alle tidligere ekspeditioner ha hat at kjæmpe. Han synes ikke en gang at undta «Tegetthoff» eller «Jeanette», og «kan ikke finde nogen grund til at tro, at der går en strøm mod nord over polen fra de Nysibiriske Øer, således som dr. Nansen håber og tror.» — — — «Det er min mening, at når en virkelig er indenfor hvad man kunde kalde den indre cirkel, lad os si omkring 78° bredde, så er der lidet strøm af nogen slags som vilde ha indflydelse på et skib i den tætte is en der må vente. Det er når vi kommer udenfor — — — cirkel, rundt hjørnerne så at si, og ud i de åbne vide kanaler, hvor isen er løs, at vi virkelig blir gjenstand for strømmens indflydelse, og her blir isen naturlig tyndere og mere tæret om høsten, således mindre farlig for et skib. Indenfor den indre cirkel undslipper sandsynligvis ikke meget af isen; den blir ældre og sværere for hvert år, og blokerer efter al sandsynlighed fuldstændig navigationen af skibet. Dette er den is — — — drev til Nares's vinterkvarter ved nordenden af Smiths Sund på omtrent 82° 30' n. br., — dette er den is som Markham kjæmped mod på sin slædereise, og som ingen menneskelig magt kan stå sig mod.»

Til «Jeanette»-gjenstandene knytter han «ingen virkelig betydning». «Hvis de blev fundet i Grønland, så kan de vel ha drevet ned på et flak fra naboskabet af Smiths Sund, fra en eller anden af de amerikanske ekspeditioner som gik ud for at frelse Greely.» «Det kunde jo vel tænkes, at De Longs dokumenter, såvel som de andre artikler fra «Jeanette», kunde være blit tat med» på en slig amerikansk ekspedition. Han sier dog ikke udtrykkelig, om der foreligger nogen antydning af at så har været tilfældet.

I en lignende skrivelse til det geografiske selskab sier den berømte botaniker, Sir *Joseph Hooker*: «Dr. Nansens plan skiller sig vidt fra alle som hidtil er udført i praksis med det mål at gjøre opdagelser i polaregnene, og den kræver den mest indgående prøvelse både af den grund, og fordi den indebærer de største farer.» — — — «Fra min treårs erfaring i de antarktiske egne tror jeg ikke at et skib, hvordan det så er bygget, kan modstå ødelæggelsen længe, hvis det udsættes for isens bevægelser i polaregnene. Et skib så sterkt bygget som «Fram» vil uden tvil modstå store tryk i den åbne ispakke, men ingen-
somhelst skruing eller gjentagne skruinger og endnu mindre stødet af pakisen, hvis skibet med eller ved den blev drevet mod land. «Fram»s linjer kunde bli nyttige, så længe hun lå på ret kjøll eller i is som ikke har nogen stor høide over vandlinjen; men mellem flak og isfjeld, eller når hun fik tryk langsefter, vilde de ikke være af mindste betydning.» Hvis «Fram» blev drevet mod Grønlands kyst eller mod de amerikanske polarøer, mener han, at selv om det kunde tænkes, at en landing lod sig udføre, var der

dog ingensomhelst sandsynlighed for redning «med et sikkerlig udtæret og mindsket skibsmandskab på den ugjestmilde og sandsynligvis isbundne kyst eller på den fjeldlignende is fra det palæokrystiske hav.» — «Bortset fra muligheden af skjørbug, som man ikke har noget sikkert middel imod, er da den depri-merende indflydelse paa mandskabets sind tat til-strækkelig i betragtning? Alt som følger af den lange indeslutning i trangt rum gjennem mange maaneders mørke, ytterlig kulde, uvirksomhed, kjedsomhed, stadig fare, og den uafsladelig tærende uvished om frem-tiden? — De lidet interesserede pligter og beskjæf-tigelser er ikke i stand til at afvende virkningen af disse forhold; de mildner dem neppe, og vides at ha øget dem. Jeg holder ikke opnaelsen af dr. Nansens mål for umuligt ved de midler som står til hans rådighed; men jeg mener i sandhed, at et sådant foretagendes held ikke retfærdiggjør, at værdifulde liv sættes i fare for at opnå det.» — — —

General *Greely* i Amerika, lederen af den bekjendte, ulykkelige ekspedition (1881--84), skrev en artikel i det amerikanske tidsskrift «The Forum» (august 1891), hvori det bl. a. heder: «Det slår mig som næsten utroligt, at den plan dr. Nansen har udkastet, skulde få opmuntring eller understøttelse. Den synes mig at være baseret på falske forestillinger om de fysiske forhold i polaregnene og, om den forsøges, at love golde resultater, bortset fra lidelse og død blandt del-tagerne. Så vidt jeg ved, har dr. Nansen ikke hat nogen arktisk erfaring; hans reise over Grønland er, skjønt vanskelig, ikke mere «*polar work*» (polararbeide) end at bestige fjeldet St. Elias. Det er tvilsomt, om

nogen hydrograf for alvor vilde diskutere hans teori om polarstrømmene, eller om nogen arktisk reisende vilde slutte sig til hele projektet. Der gis måske et dusin mænd, hvis arktiske erfaring er så stor at en virkelig støtte af planen fra endog en respektabel minoritet af dem vilde berettigge den til agtelse eller tiltro. Disse mænd er admiralerne M'Clintock, Richards, Collinson, og Nares, samt kaptein Markham i den engelske flåde, Sir Allen Young og Leigh-Smith i England, Koldewey i Tyskland, Payer i Østerrige, Nordenskiöld i Sverige, og Melville i vort eget land. Jeg betænker mig ikke på at påstå, at ikke to af disse tror på muligheden af Nansens første tanke — at bygge et skib i stand til at holde ud eller at navigeres i den svære arktiske is, som han har til hensigt at føre sit skib ind i. Den anden tanke er endda mere hasardiøs, den forudsætter en drift af mere end 2000 kvartmil i ret linje gennem en ukjendt region, og under denne drift, som vil vare to eller flere år, sis det, vil ekspeditionen bare ta båder med sig, bo på et isflak og leve der, mens de driver over.»

Derefter går general Greely over til at bevise det falske i alle mine forudsætninger for planen. Om gjenstandene fra «Jeanette» sier han lige ud, at han ikke tror på dem. «Sandsynligvis blev noget drivgods fundet,» sier han, men «det vilde være rimeligere at anta det kommet fra «Proteus», som blev ødelagt i Smiths Sund omkring 1000 kvartmil nord for Julianehåb. — — — — —»

«Det er videre vigtigt at lægge merke til, at hvis sagerne virkelig var fra «Jeanette», så vilde den nærmeste rute ikke være over polen langs østkysten af

Grønland, men ned Kennedy Channel, gennem Smiths Sund og Baffins-bugten, samme vei som om de antoges for drivgods fra «Proteus».)

Polen selv kunde vi ikke komme nær på lang afstand, sier Greely, fordi «vi ved næsten lige så sikkert som vi hadde set det, at der i disse ukjendte egne er et udstrakt land, som er vuggen for de fladtoppede isfjeld eller den palæokrystiske is.» I dette brædækte land, som han mener skal være over 300 kvartmil i diameter, og udsende isfjeld så vel til Grønland som til Franz Josefs Land¹⁾, må selve polen være beliggende.

«Med hensyn til det uovervindelige skib» — sier han — «så er det visselig en høist ønskelig ting for dr. Nansen.» Han mener imidlertid, det ikke kan bygges. «Dr. Nansen synes at tro, at spørgsmålet om at bygge efter sådanne linjer, som vilde gi skibet den største modstandsevne mod isens tryk, ikke er fuldt og tilfredsstillende løst, skjønt hundred tusen af dollars har været anvendt i dette øiemed af sæl- og hvalkompanier i Skotland og New Foundland.» Som autoritet citerer han Melville, og sier at «enhver arktisk reisende med erfaring er enig i Melvilles udsagn, at om et skib end var bygget af hel ved, kunde det ikke tåle trykket af den svære polaris». Mod min påstand, at isen «langs den sibiriske kyst er forholdsvis tynd, 7—10 fod,» citerer han atter Melville, der taler om is, «50 fod høi» etc. (noget, vi ikke opdaged paa hele vor reise). Efter med endnu flere afgjørende beviser at

¹⁾ Når han gir den oplysning, at Leigh-Smith skulde ha set slige fjeld på Franz Josefs Lands *nordvestkyst*, er dertil at bemerke, at endnu intet menneske har været der.

ha slået fast, at «Fram» nødvendigvis måtte gå til bunds, så snart den blev udsat for en isskruing, går han over til at omtale det umulige i en drift i isen med båd. Og han slutter sin artikel med den bemærkning, at «arktiske opdagelsesreiser har nok af dumdristighed og farer i sine lovlige og anerkjendte metoder, om de ikke også skal bære byrden af dr. Nansens ulogiske plan til selvødelæggelse».

Ifølge en artikel Greely har skrevet efter vor hjemkomst i «Harpers Weekly» for den 19de september 1896, synes han nu at være kommet til den slutning, at «Jeanette»-sagerne er egte, og at min antagelse om deres drift kan være rigtig, idet han opgir «Melville, Dall og andre» som ikke trodde på dem. Han indrømmer også, at min plan er blit udført trods ham. Denne gang slutter han sin artikel med følgende: «Når De Longs og dr. Nansens ekspeditioner stilles mod hinanden, er det nødvendigt at påpege den eneste flek som skjæmmer Nansens ellers så glimrende løbebane, den at han frivillig forlader sine kamerater på det isindesluttede skib hundreder af mil fra noget kjendt land, med den hensigt ikke at vende tilbage, men for, som han selv sier, at «gå til Spitsbergen, hvor han er sikker på at finde et skib», 600 mil (engelske) horte. De Long og Ambler hadde en sådan æresfølelse, at de heller ofred sine liv, end de skilte sig fra en døende mand som de ikke kunde redde ved sin nærværelse. Det overgår enhver begribelse, hvorledes Nansen således har kunnet afvige fra den helligste pligt som påhviler chefen for en sjækspektion. Den kjække kaptein Sverdrups heldige hjemkomst med «Fram» undskylder ikke Nansen. Sver-

drups troskab, mod, og dygtighed, da han holder fast ved «Fram» og bringer sine kamerater tilbage til Norge, vil i manges øine vinde endda mere strålende laurbær for ham end hans dygtige og begavede chefs.»

En af de få som med sin videnskabelige autoritet offentlig ga planen tilslutning, var professor *Supan*, den velkendte redaktør af «*Petermanns Mittheilungen*». I en artikel i dette tidsskrift, 1891 (side 191), talte han ikke alene varmt for den, men støttet den endog med nye synsmåder, idet han viste, hvorledes det han kalder det arktiske vindskille sandsynligvis en større del af året deler det ukjendte polarbassin i to dele. I den østlige blæser de fremherskende vinde mod Berings-havet, mens de i den vestlige går mod Atlanterhavet. Den længste tid mente han dette vindskille måtte ligge Berings-havet nærmest, og de fremherskende vinde i de strøg vi havde til hensigt at gennemfare, skulde således være til gunst for vor drift. Vore erfaringer synes på en mærkelig måde at vise rigtigheden af denne Supans teori.

Endnu skal nævnes, at den bekjendte skotske naturforsker dr. *John Murray* ved flere leiligheder har udtalt sig for planens rigtighed. Allerede i 1888 da jeg på veien til Grønland talte med ham i Edinburg derom, erklærte han sig enig i mine anskuelser om polarisens sandsynlige drift.

Den nuværende president i det geografiske selskab i London, Sir *Clements Markham*, som ikke var til stede ved den ovenfor omtalte diskussion der, har senere offentlig udtalt sin tro på ekspeditionens heldige udfald. Interessant er det at denne fremragende arktiske forfatter allerede for tyve år siden, i sin be-

retning om udbyttet af Nares's polarekspedition, fremholdt: 1) at der må gå en strøm over polarhavet «fra den østre til den vestre hemisfere»; 2) at «Franz Josefs Land synes at være en del af Spitsbergsgruppen, og hæver sig op af det samme grunde hav med dybere vand mod nord»; 3) at om det end vil være forbundet med «frygtelige vanskeligheder» at overskride det ukjendtes grænser i polarhavet nord for Sibirien, så vil «ikke des mindre vigtige opdagelser belønne den fremtidige reisende som djærvt og heldig trænger mod nord i denne retning.»¹⁾

¹⁾ Report on the Expedition of 1875—76. London 1877, s. 547, 553, 554. Når jeg ikke allerede har fremhævet disse mærkelige udtalelser i mine ovenfor omtalte foredrag før færden, er det fordi jeg først nu efter min hjemkomst er blit opmærksom på dem.

I.

FORBEREDELSE

Til trods for planens tilsyneladende dristighed fandt den kraftig støtte hos den norske regering og den norske konge. Der blev for stortinget fremsat kongelig proposition om til udførelse af den at bevilge 200 000 kroner, som var anslået til at være to tredjedele af udgifterne. Den sidste tredjedel mente jeg at kunne reise på privat vei, da jeg fra flere hold havde fåt tilsagn om bidrag. Allerede ved hjemkomsten fra min Grønlands-færd havde konsul *Axel Heiberg* stillet 10 000 kroner til min disposition for en ny reise. Ham skyldtes også initiativet til den senere indsamling.

Den 30 juni 1890 blev det beløb jeg androg om, bevilget af stortinget, som derved udtalte sit ønske om at ekspeditionen måtte bli norsk. I januar 1891 gik grosserer *Ths. Fearnley*, konsul *Axel Heiberg* og bryggerieier *Ellef Ringnes* igang med at samle den sum som videre trængtes, og på få dage var den overtegnet.

Hs. maj. kong Oscar gav 20 000 kroner, og af privatmænd i Norge blev endvidere ydet:

Konsul Axel Heiberg	kr. 10 000,00
(desuden senere)	» 7 000,00)
Anton Chr. Houen	» 20 000,00
C. J. A. Dick	» 5 000,00
(desuden senere)	» 7 500,00)
Grosserer Ths. Fearnley	» 5 000,00
(desuden senere)	» 1 000,00)
Herrer Ringnes & Co.	» 5 000,00
(desuden senere)	» 1 000,00)
Grosserer A. S. Kjøsterud, Drammen	» 5 000,00
(desuden senere)	» 1 000,00)
Grosserer C. Sundt, Bergen	» 5 000,00
Konsul Westye Egeberg	» 10 000,00
Halvor Schou	» 5 000,00
Baron Harald Wedel Jarlsberg & statsmin. C. Løvenskiold	» 10 000,00
Konsul Nicolay H. Knudtzon, Kri- stiansund	» 5 000,00

Af bidragsydere udenfor landet bør nævnes «The Geographical Society» i London, som med en sum af 300 Lstrl. viste sin sympati for foretagendet. Friherre Oscar Dickson bekostede det elektriske lysanlæg (dynamo, accumulatorer & ledninger).

Under udrustningen til færden viste det sig, at den første anslagssum ikke var tilstrækkelig. Særlig skyldtes dette skibet, som var beregnet til at koste 150 000 kroner, men som blev vel 100 000 kroner dyrere. Hvor så meget stod på spil, fandt jeg nemlig ikke at ha ret til at ta hensyn til udgifterne, hvis jeg ved ekstra forholdsregler trodde jeg kunde sikre færdens udfald. De tre mænd som havde stillet sig i spidsen for den første indsamling, påtog sig at være

komite for ekspeditionen og at ta sig af dens pengeaffærer. For at få dækket en del af den omtalte underballance satte de derfor sammen med en del mænd af det geografiske selskabs bestyrelse og råd igang en ny privat indsamling over det hele land, ligesom dette selskab senere satte sig i spidsen for en national-subskription. Endvidere måtte jeg andra det norske storting om 80 000 kroner, og på ny viste vor nationalforsamling sin sympati for foretagendet ved at bevilge den nævnte sum (9 juni 1893).

Til slutning dækked konsul Axel Heiberg og hr. C. J. A. Dick, med 6 000 kroner hver, og jeg selv den endelige underballance, som ved afreisen viste sig at være tilstede.

Ekspeditionens regnskab indtil afreisen 1893.

Indtægt:		Udgift:	
	Kr.		Kr.
Statens bidrag . . .	280 000,00	Hyrekonto	46 440,00
H. M. Kongen og oprindelige private bidragsydere	105 000,00	Livsforsikringspræmier (for de gifte deltagere) . .	5 361,00
Indsamlet ved geografiske selskab og komite, tilsammen . .	20 468,48	Instrumentkonto	12 978,00
Indvundne renter . .	9 729,78	Skibskonto	271 927,00
Underskud dækket af A. Heiberg, A. Dick og F. Nansen . . .	19 862,00	Proviantkonto	39 172,00
Geographical Society London (300 pund) H. Simon, Manchester (100 pund), en nordmand i Riga (1000 rubel) og flere andre . .	9 278,01	Omkostningskonto . . .	10 612,00
		Udrustningskonto . . .	57 846,04
Tilsammen kr. 444 339,00		Tilsammen kr. 444 339,00	

4 — Fram over Polhavet.

Af den plan jeg fremsatte, og som tidligere er omtalt, vil det springe i øinene, at det vigtigste punkt i udrustningen af vor færd måtte bli at bygge det skib som skulde bære os gennem de frygtede is-regioner. Bygningen af det blev da også udført med mer omhu end der vel er lagt på noget skib som før har pløiet de arktiske farvande. I den bekjendte norske skibskonstruktør *Colin Archer* i Larvik fandt jeg en mand som fuldt ud forstod den opgave jeg stilled ham og som i arbeidet nedla al sin dygtighed, forudseenhed, og sjeldne omhyggelighed, og når færden har været heldig, da er denne mand i ikke ringe grad at takke derfor.

Ser man på den lange række af tidligere ekspeditioner og på udrustningen til dem, da må det slå en, at på et par undtagelser nær har ikke en eneste af dem bygget sit eget fartøj, særlig skikket for øiemedet; ja de fleste har ikke en gang hat skuter som frø først af var bygget for isnavigation. Dette må så meget mere forbause, når man tænker hvilke summer der er ofret på udrustningen af enkelte af disse ekspeditioner. Men sagen er vel den, at man i regelen har hat sligt hastverk med at komme afsted at der ikke har været tid til en mere omhyggelig udrustning. Ofte var det bare nogen få måneder før afreisen man tog fat derpå. På så kort tid kunde imidlertid ikke denne ekspedition udrustes, og varte den selv i vel 3 år, så tog forberedelserne til den ikke mindre lang tid, mens planen var fattet 3 gange 3 år tidligere.

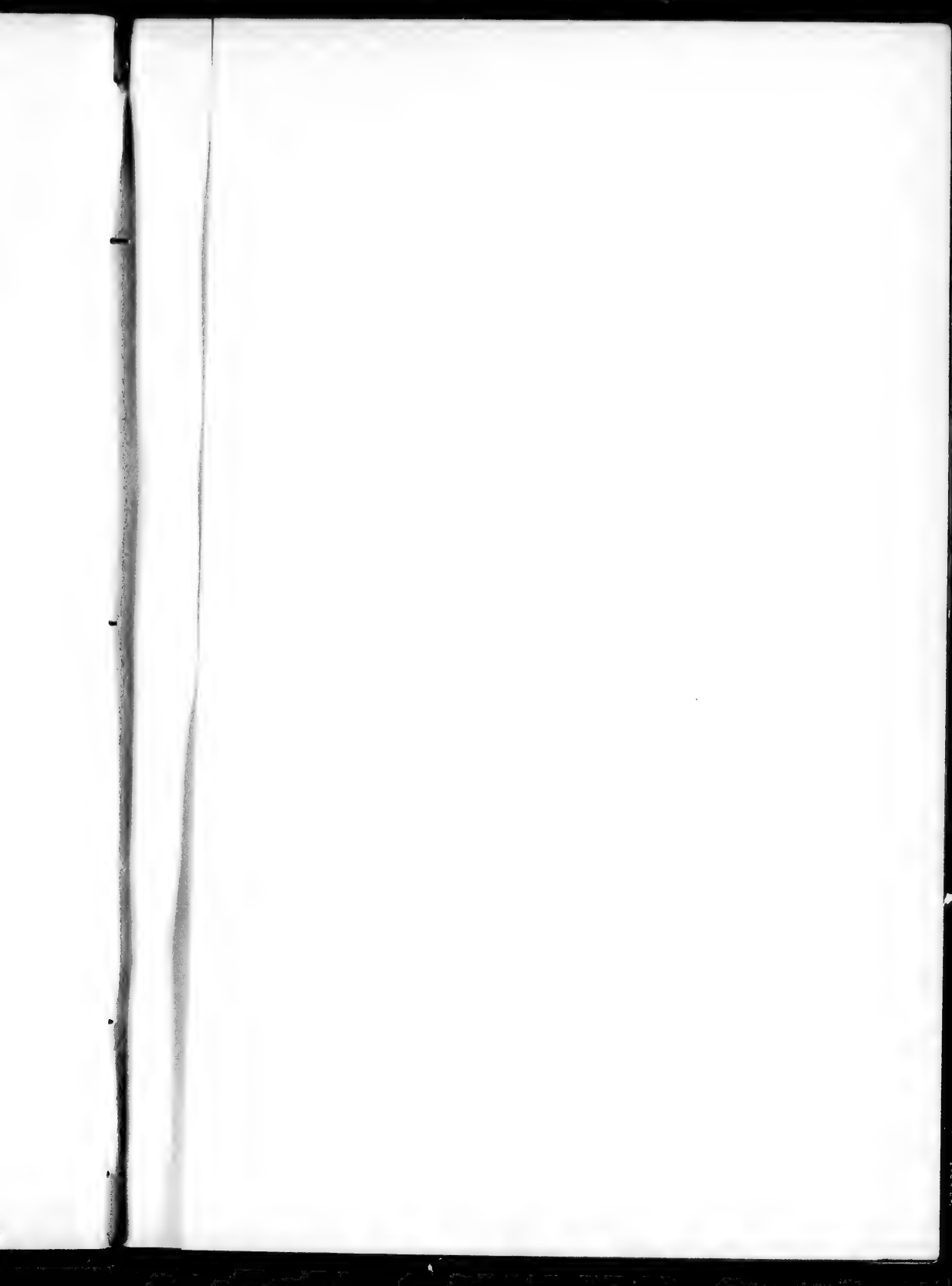
Udkast efter udkast gjorde Archer til det vordende skib, ligesom den ene model efter den anden blev forarbejdet. Stadig nye forbedringer og foran-

dringer. Den form vi endelig blev stående ved, er kanske efter manges mening ikke vakker; men at den er god og hensigtsmæssig, tror jeg vor færd har vist. Hvad der særlig blev tilstræbt, var, som side 25 nævnt, at gi skibet sådanne sider at det let kunde løftes under isskruingerne, uden at bli knust mellem flakene. Greely, Nares o. a. har sikkerlig ret, når de sier at dette ikke er noget nyt. Jeg støtted mig her bare til sørgelige erfaringer fra tidligere ekspeditioner. Hvad derimod kunde sis at være nyt, er kanske det, at vi ikke bare vidste at skibet burde ha en slig form, men at vi også gav det formen, og dertil den for isskruinger nødvendige styrke, og at dette ene og alene var den hovedtanke som ledet bygningen. Colin Archer har ret, når han i en artikel i «Norsk Tidsskrift for Søvesen» 1892 begynder således: «Når man erindrer, hvad der så at si er grundtanken af den af dr. Nansen fattede plan for sin nordpolfærd» — — — «vil man lettelig indse, at et skib som skal bygges med udelukkende hensigtsmæssighed for øiemedet, må i væsentlige henseender være forskjelligt fra ethvert andet hidtil kjendt skib.» — — — «Ved skibets konstruktion blir der fortrinsvis at ta det dobbelte hensyn, 1) at skrogets form blir sådan at det kommer til at fremby en så lidet sårlig skive som muligt for isens angreb, og 2) at det i konstruktiv henseende blir bygget så solid at det vil være i stand til at modstå det størst mulige tryk udenfra i hvilkensomhelst retning.»

Således blev det også bygget, mindre beregnet på hurtighed og seilads end på at danne et sikkert og varmt tilholdssted under driften i isen.

Som i planen nævnt, tilsigtedes det at gøre skibet så lidet som muligt. Jeg mente, at en skute på 170 registertons vilde bli tilstrækkelig; men «Fram» blev betydelig større, 402 registertons brutto og 307 tons nettodrægtighed. Der tilstræbtes også at gøre skibet kort, da det derved får lettere for at sno sig frem mellem flakene; en stor længde er desuden en kilde til svaghed under isskruingerne. Men forat et sligt skib, som tilmed har sterkt udliggende sider, skal få den nødvendige bæreevne, må det bli bredt, og bredden blev da også henimod en tredjedel af længden. Endnu et punkt af vigtighed var at gøre skibssiderne glattest muligt uden fremstående kanter, ligesom plane flader søgtes undgået i nærheden af de mest angribelige punkter, og skroget fik runde, fyldige former; baug, agterende, kjøl — alt blev afrundet, så at ikke isen skulde få tag nogensteds. Af den grund blev også kjølen så indbygget i huderne, at bare 7 cm. stikker frem, og kanterne rundedes. Hensigten var, at «hele skuten skulde glat som en ål glippe ud af isens favntag».

Skroget blev gjort spidsstevnet for og agter og mindet i sin form ikke lidet om en lodsbåd med kjølen og de skarpe kjølgange borttat. Begge ender blev gjort særskilt sterke. Baugen består af 3 svære ekestokke, den ene indenfor den anden til en samlet tykkelse solid ek af 1,25 m.; der indenfor kommer solide brøker af ek og jern for at forbinde skibssiderne med hinanden, og fra disse brøker står igjen skråstøtter mod palemøren. Langs baugens forside ligger en jernstevn og udenpå denne jernskinner,

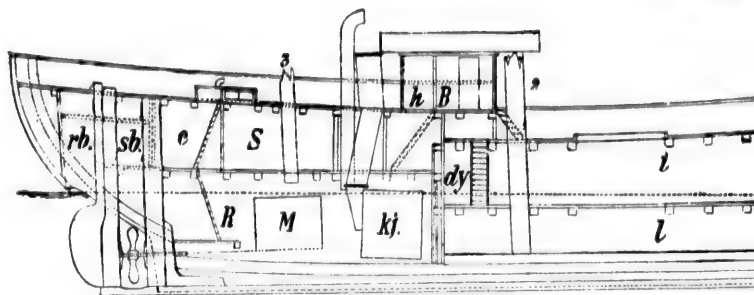

Fig. 1. Længdesnit.

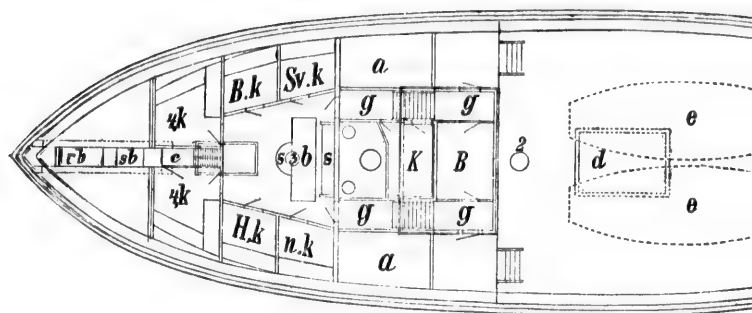
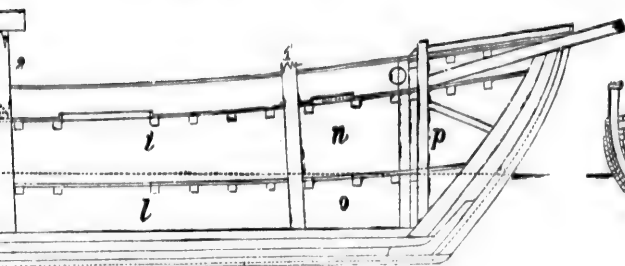

Fig. 2. Plantegning.

rb. rorbrønd. *sb.* propelbrønd. *S* salon. *s* sofaer i salonen. *b* bord i *H.k* Scott Hansens kahyt. *n.k* Nansens kahyt. *e* nedgang til maskinen. *R* maskinlugar. *h* arbejdsplads. *dy* plads for dynamoen. *d* storluge. *e* storbåder. *i* storrums. *2* stormast. *3* mesanmast.

Rids af «Fram».

Længdesnit.

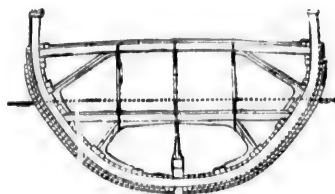

Fig. 3.

Tversnit ved midtpantet.

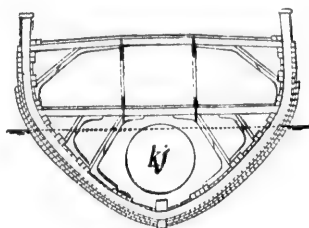
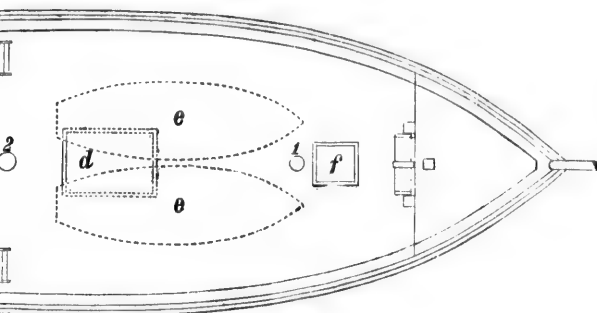

Fig. 4.

Tversnit ved maskinrummet.

2. Plantegning.

sofaer i salonen. *b* bord i salonen. *Se.* Sverdrups kahyt. *B.k* Blessings kahyt. *4,k* firemandslugarér.
ng til maskinen. *R* maskinrum. *M.* maskin. *kj* kjele. *g* opganger fra salonen. *K* kabysse. *B* bestik-
e. *e* storbåder. *i* storrum. *l* underrum. *f* forluge. *n* forrum. *o* undre forrum. *p* palemoren. *I* fokkemast.

løbende tværs over baugen og et stykke bagover på hver side som almindeligt paa sælfangerne.

Agterskibet fik en egen, nokså eiendommelig konstruktion, idet der på hver side af rør- og propelstevn, som begge har en tykkelse af 65 cm., er lagt et svært hæktræ af ek, som følger agterendens krumning helt op til øverste dæk, så at der her altså på en måde blir en dobbelt agterstevn. Udenpå disse kommer huderne, og udenpå dem er agterenden beskyttet af svære jernplader.

Mellem de to nævnte hæktrær i agterenden er der en brønd for skruen og en brønd for roret, gennem hvilke begge kan heises op på dækket. At ha skruen indrettet på denne vis — så den altså let kunde byttes, om den skulde bli slået istykker mod isen — er almindeligt for sælfangerne. Derimod er det ikke tilfældet for rorets vedkommende, og mens vi med vort lille mandskab og ved hjælp af spillet kunde ha roret på dæk i løbet af få minutter i tilfælde af pludselig påkommende skruing eller lignende, har jeg set det ta adskillige timer, ja endog hele dagen at skifte roret ombord i sælfangere med over 60 mands besætning.

I det hele er agterenden ishavsfarernes akilleshæl, hvor isen har lettest for at gjøre skade, bl. a. ved at knække roret. For yderligere at beskytte dette blev det anbragt så lavt, at det ikke var synligt over vandet udvendig, og hvis et isflak stødte mod skuten agtenfra, mødte det den sterke stevn og kunde vanskelig nå roret selv.

For at gi skibssiderne styrke var der selvfølgelig gjort alt muligt. Spanterne var af fortrinlig

italiensk ek, som oprindelig havde været bestemt for den norske marine og havde ligget under tag i 30 år på Horten. Det var altsammen vokset krumtømmer, 25—28 cm. tykke. Spanterne blev bygget i to lag eller ringe, nøiagtig sammenpassede, og forbundne ved bolter, hvoraf en del blev klinket. Over hver stød anbragtes stræksskinner af fladt jern. Spanteringene var omkring 56 cm. brede og blev stillet tæt sammen, bare med 3—4 cm. mellemrum, der blev fyldt med en blanding af bek og sagflis fra kjø til et stykke over vandlinjen for at holde skibet nogenlunde tæt, selv om huderne skulde bli gennemgaaet.

Udenpå spanterne blev lagt 3 huder. Den inderste er af ek, 7.5 cm. tyk, spigret på og omhyggelig drevet, udenpå den en ny ekehud, 10 cm. tyk, som er fæstet med gennemgående bolter og drevet; udenpå den kommer ishuden af greenhart, der ligesom de andre huder går helt ned til kjølen. I vandgangen er den 15 cm. tyk og aftar mod bunden til 7.5 cm. Den blev påsat med spiger og hagebolt og ikke med gennemgående bolter, således at isen kunde ha flået den hele ishud af, uden at skibets skrog derved skulde ha lid nogen større skade. Garneringen på indsiden af spanterne er af pitch-pine planker, dels 10, dels 20 cm. tykke; den blev også omhyggelig drevet et par gange.

Skibssidens samlede tykkelse blev altså 70—80 cm., bestående af en solid og vandtæt masse af træ. Det forstås at en slig skibsside, med den buede form som denne havde, i og for sig allerede kan yde en meget god modstand mod isen; men for at gjøre den endnu sterkere blev den på

indsiden på alle mulige måder forstøttet, og skuten ser indvendig ud som en spindelvæv af bjelker, støtter, og strævere. For det første er der to lag bjelker, det øvre dæk og mellemdækket, for det meste af svær ek, tildels også af pitch-pine; men alle disse bjelker er endvidere sammenbundet med hverandre og med skibssiderne ved talrige støtter. Hvordan disse er anbragt vil ses af vedstående planche. Principet for skråstøtterne var naturligvis, at de skulde stå så lodrette på skibssiderne som muligt for at afstive disse mod tryk udenfra og fordele dette. For det sidste øiemed er også de lodrette støtter mellem begge bjelkelag og mellem underste bjelker og kjølsvin fortrinlig skikket. Alt blev forbundet med hverandre ved svære knær og jernforbindinger. Det hele er blit omtrent som en eneste sammenhængende masse. Erindres bør, at mens man ved tidligere ekspeditioner som oftest har nøiet sig med at gi et par af midtbjelkerne i skibet en ekstra forstøtning, var hver eneste tverbjelke i «Fram» forstøttet på den her beskrevne og afbildede måde.

I maskinrummet var der selvfølgelig ikke plads til støtterne i midten; isteden blev der anbragt to skråstøtter på hver side (fig. 4). Mellemdæksbjelkerne blev sat et stykke under vandlinjen, hvor trykket under isskruingen vilde bli stærkest. I agterummet måtte dette bjelkelag løftes noget for at gi plads til maskinen. Af den grund blev det øverste dæk agterud noget højere end hoveddækket, og skuten fik en poop eller et halvdæk, hvorunder kahytterne for alle deltagerne samt kabysen fik sin plads. I hvert mellemrum mellem tverbjelkerne

strækker en kraftig jernreider sig i én længde langs indsiden af skibssiden fra veieren under øverste dæk næsten til kjølsvinet. Dette sidste er i to lag og omtrent 80 cm. høit, undtagen i maskinrummet hvor rumshøiden kun tilsteder 1 lag. Kjølen er gjort af to svære stokker amerikansk alm, 35 cm. på hver kant; men den blev, som nævnt, så indbygget at bare 7 cm. stikker ned under ytterste klædning. Skrogets sider runder sig nedover ind mod kjølen, således at et tversnit ved midtspantet sterkt minder om en overskåren halv kokusnød. Jo mere skibet løftes ud af vandet, desto tungere blir det selvfølgelig, og desto sværere trykket mod isen, men desto lettere blir det jo også på grund af denne form for isen at løfte. For at undgå for megen krængning, om skroget skulde løftes høit, blev bunden gjort temmelig flad. Ved eksperimenter søgte jeg at bestemme isens friktion mod træ, og ved derefter at beregne skibets styrke og ta hensyn til sidernes vinkel med vandfladen kom jeg til det resultat, at styrken skulde være flerdobbelt tilstrækkelig for at modstå det tryk, som var nødvendigt for at løfte skibet. Denne beregning viste sig da også at slå til i praksis.

Skibets vigtigste dimensioner var følgende: længde i kjølen 31 m., længde i vandlinjen 34,5 m., længde over stevnene ved dækket 39 m., bredde i vandlinjen uden ishud 10,4 m., største bredde uden ishud 11 m., høide i ridset (rummet) 5,25 m., dybtgående med let last 3,75 m., displacement med let last 530 tons, displacement med 4,75 m.'s dybtgående 800 tons; det hadde da et fribord af omkring 1 m. Skroget med fyldte kjedler var beregnet til at veie omkring 420 tons, og

med 800 tons displacement skulde der således være en bæreevne tilovers for kul og anden last af 380 tons, og foruden den nødvendige proviant for hunde og mennesker for mere end 5 år kunde vi føre kul for 4

Colin Archer.

måneders gang med fuld fart for maskinen, hvilket var mere end tilstrækkeligt for en ekspedition som denne.

Det vigtigste for riggens vedkommende var at få den enkel og sterk, og på samme tid således ind-

rettet, at den gjorde mindst mulig modstand mod vinden når skibet gik for damp. Med det lille mandskab vi havde, var det desuden af største betydning, at seilene var lette at håndtere fra dækket. Af den grund blev, efter kaptein Sverdups forslag, «Fram» rigget som tremasted fore-and-aft-skonnert. Dette vakte mishag hos adskillige af vore gamle ishavs-skipper, som al sin tid havde fart med skvær-riggede skuter, og som derfor mente, at det var det eneste som kunde bruges i isen. For os var imidlertid vor rig den bedste. Foruden de almindelige sneiseil havde vi på forreste mast to løse rær for en breifok og et topseil. Skibets undermaster var temmelig høje og svære. Den midtere var 24,5 m. høj; storstangen var 15,5 m. og udkikstønden på toppen var alt i alt omkring 32 m. (eller 102 fod) over vandet. Det var af vigtighed at få denne så højt som muligt, forat en kunde ha så meget videre udsigt, når det gjaldt at finde vei gennem isen. Det samlede seilareal udgjorde henved 600 m².

Skibets maskine blev udført med megen omhu. Arbeidet levertes af Akers mekaniske verksted, og af dens konstruktion havde ingeniør *Norbeck* særlig fortjeneste; med skarp indsigt forudså han de forskjelligste muligheder og tog forholdsregler mod dem. Som mest kulbesparende valgtes triple ekspansion-systemet; men da det kunde tænkes, at en eller anden af cylindrerne kom i ulage, var der ved særskilte rør sørget for at hvilkensomhelst cylinder kunde afstænges, og at således de to andre eller, om det skulde knibe, endog bare den ene kunde benyttes. På denne vis kunde maskinen

ved at dreie på en kran eller to efter behag bli forandret til compound, høitryks- eller lavtryksmaskine. Uagtet det aldrig gik galt med nogen af cylindrerne, kom denne anordning flere gange til nytte. Ved at anvende maskinen som compound kunde nemlig «Fram»s fart drives op for kortere tid, og hvor det gjaldt, blev isen oftere forceret på den vis. Maskinen var på 220 indicerede hestekræfter og kunde i stille veir med let last gi en fart af 6—7 mil. Propellerne, hvoraf vi hadde to i reserve, var tobladede og gjort af støbejern. Reservepropellerne blev lige så lidt som et reserveror vi hadde med, nogensinde benyttet.

Beboelsesrummene lå, som nævnt, agterud under halvdækket, og var således indrettet at vor fælles-salon, hvor vi spiste og opholdt os, lå i midten, på siderne omgitt af sovekahytterne (se planchen foran). Disse var fire enkeltmands- og to firemandslugarer. Denne anordning var truffet for ved de omgivende rum at beskytte salonen mod kulde udenfra; men endvidere var tag, gulver, og vægger ved mange lag gjort tykke og varmeisolerende, og inderst inde mod det varme rum blev der overalt lagt lufttæt linoleum, som skulde forhindre den fugtige kahyt-luft fra at komme ud i siden og der afsætte vand, som da snart vilde fryse til is. Skibets sider er bedækket med tjæret filt, derefter et rum med korkefyld, så et granpanel, så et tykt filltag, så lufttæt linoleum og så endnu et panel inderst. Taget til salon og kahytter består under dækket af mange forskjellige lag: luft, filt, granpanel, linoleum, renhårsfyld, granpanel, linoleum, luft og granpanel; med de 10 cm.'s dæks-

planker har det alt i alt en tykkelse af omtrent 40 cm. På gulvet i salonen blev der ovenpå dæksplankerne lagt 15—18 cm. korkefyld og på det et tykt trægulv og så øverst linoleum. Skylightet, hvor kulden særlig kunde ha et angrebepunkt, blev beskyttet ved tre ruder indenfor hverandre og på flere andre måder. En af de største ubehageligheder ved livet ombord i tidligere polarekspeditioners skibe har gjerne bestået i, at fugtigheden slog sig ned på de kolde yttervægge for enten straks at fryse til rim eller og at rende i bække fra væggene ned i køierne og på gulvet. Det var således ikke ualmindeligt, at køimadrasserne blev mere eller mindre forvandlet til is. Ved de her nævnte foranstaltninger undgik vi imidlertid fuldstændig denne ubehagelighed, og når der blev fyret i ovnen i salonen, var der ikke spor af fugtighed på væggene, selv ikke i sovekahytterne.

Foran salonen lå kabyssen, og på hver side af denne var der opgang til dækket.

For at skytte mod kulden var der i hver af disse to opgange anbragt fire små solide dører, som alle måtte passeres, når en skulde ud, og som består af flere lag træ med filt imellem. For at holde den kolde luft ude var endvidere dørtærsklerne gjort usædvanlig høje. Oppe på halvdækket over kabyssen mellem stormasten og skorstenen var en bestiklugar på forkant og en mindre arbejdslugar agtenfor.

For at sikre skibet i tilfælde af en læk var rummet ved vandtætte skot delt i tre afdelinger. Endvidere havde vi foruden de almindelige pumper en kraftig centrifugalpumpe, som dreves af maskinen og kunde sættes i forbindelse med alle rum.

«Fram» var forsynet med elektrisk lysanlæg. Dynamoen kunde, når dampmaskinen var i gang, drives derfra, mens det var påtænkt at drive den dels ved vind, dels ved håndkraft under selve opholdet i isen. For dette øiemed medbragte vi en vindmølle samt en «hestevandring», som skulde trækkes af os selv. Jeg havde ventet, at denne sidste kunde ha fåt betydning for at gi os motion i den lange polarnat. Imidlertid fandt vi der var nok andet at bestille, og den kom aldrig til anvendelse; derimod havde vi megen glæde af vindmøllen. Til belysning, når vi ikke havde kraft nok til at frembringe elektrisk lys, medbragtes omkring 16 ton petroleum, som også var beregnet for kogning og delvis for opvarmning af beboelsesrummene. Denne petroleum såvelsom 20 ton simpel stenkulsolje¹⁾, der sammen med kul var beregnet på at brændes under kjedelen, blev opbevart i svære jerntanker, hvoraf der var otte i rummet og en på dæk.

Af både havde skibet ialt 8, hvoraf 2 var særlig store, 8,8 m. lange og 2,1 m. brede. Disse var beregnet for det tilfælde at skibet trods alt skulde bli ødelagt. Det var da meningen at fortsætte driften boende i dem på isen. De var store nok til at rumme hele mandskabet samt proviant for mange

¹⁾ Denne olje blev, ved hjælp af et særligt dertil konstrueret apparat, med en dampstråle sprøjet som fin duse ind i fyrgangene, hvor den forbrændte på en meget økonomisk og besparende måde, samtidig med at den gav en sterk opfødning. Apparatet var den samme konstruktion, som i England er blit anvendt for lokomotiver, og var anskaffet derfra. Det viste sig imidlertid, at kjedelen derved blev for sterkt opfødet på et bestemt punkt, således at den her slog bulk, og det var derfor ganske kort tid denne fyringsmåde blev anvendt under færd.

måneder. Dernæst var der 4 mindre både af samme form som dem sælfangerne i almindelighed bruger. De var særlig sterkt og let bygget, to af ek og to af alm. Den syvende båd var en liden pram. Den ottende var forsynet med petroleumsmotor, som dog var mindre hensigtsmæssig og voldte os adskilligt bryderi.

Da jeg senere kommer til at berøre enkelte punkter ved vor øvrige udrustning, skal jeg her endnu kun nævne et par af de vigtigste ting.

På vor proviantudrustning blev der anvendt særlig omhu, da der i feil i denne henseende utvilsomt ligger den største fare for skjørbug og anden elendighed. Alle herhen hørende fysiologiske spørgsmål blev omhyggelig drøftet med professor *Torup*, som utrættelig bistod mig med råd og dåd i dette for os så væsentlige punkt. Resultatet af vore overlægninger var: at konservering af kød og fisk ved saltning, røgning, eller ufuldstændig tørring må anses for mangelful og forkastelig ved arktiske ekspeditioner af lang varighed. Den ledende tanke i proviantudrustningen bør være, at levnetsmidlerne sikres mod dekomposition, enten ved omhyggelig og fuldstændig tørring eller ved sterilisation i varme. Hvad jeg endvidere la an på var foruden at få nærende og sund proviant også at få så stor afveksling i den som muligt. Der blev tat hermetisk kød af alle slag; hermetisk og tørret fisk;¹⁾ poteter, både tørrede og hermetiske; alle sorter hermetiske og tørrede grønsager; herme-

¹⁾ Den hermetiske fiskemad syntes den hele tid ombord at være meget eftertragtet. I særlig høj kurs stod norsk fiskefarce og fiskepudding for ikke at tale om hermetisk småmakrel.

tiske og tørrede frugter; syltetøier og marmelader i stor mængde; både sukret og usukret kondenseret melk; serveret smør; tørrede supper af forskellig sort og mange andre ting. Vort brød var mest norsk skibsbrød af rug og hvede, samt engelsk skibskjæks. Desuden havde vi meget mel til bagning af ferskt brød. Hvert eneste fødemiddel blev kemisk undersøgt, før det blev antat¹⁾, og det blev særlig påset, at alt var omhyggelig pakket. Selv sager som brød, tørrede grønsager o. l. blev nedloddet i tinkasser for at beskyttes mod fugtighed.

Som drikke benyttet vi til frokost og kveldsmad chocolate, kaffe og te, undertiden også melk, til middag havde vi det første halve år øl, senere brugtes lime-juice med sukker eller sirup. Undtagen øl og en del flasker krone-maltektstrakt førte ekspeditionen ingen spirituøse drikke med sig.²⁾ Af tobak var der rigeligt med, såvel røgtobak som skrå.

Af stor betydning ved en færd som vor er et godt bibliotek, og takket være forlæggere og venner af ekspeditionen såvel i som udenfor landet, var vi meget vel udrustet i den henseende.

En vigtig del af udrustningen var selvfølgelig de instrumenter, hvormed de videnskabelige iagttagelser skulde gjøres; de blev da også ofret megen opmærksomhed. Foruden den samling instrumenter jeg havde fra Grønlands-færden, blev en mængde nye anskaf-

¹⁾ Disse undersøgelser skylder ekspeditionen kemiker L. Schmeleck, Kristiania, og kemiker W. Harkness, London.

²⁾ Et par af deltagerne havde dog privat medtaget nogle få flasker vin og konjak. Da over et år var gåt, og de hygieniske forhold ombord viste sig at være så gode, lod jeg ved enkelte festlige anledninger lage en toddy af molter eller anden frugtsaft tilsat med spiritus.

fet, og intet blev spart for at få dem så gode og fuldstændige som muligt. Til de meteorologiske observationer blev foruden almindelige termometre, barometre, aneroider, psykrometre, hygrometre, vindmålere m. m., også selvregistrerende instrumenter medbragt, så som et selvregistrerende aneroidbarometer (barograf) og et par selvregistrerende termometre (thermografer). Til astronomiske bestemmelser havde vi et stort universalinstrument til brug under driften og to mindre teodoliter, beregnede for slædeekspeditioner, samt flere sekstanter af forskjellig størrelse. Endvidere var der fire skibskronometre og adskillige lommekronometre. For magnetiske observationer havde vi fuld udrustning til at bestemme deklination, inklinasjon og intensitet (såvel horisontal som totalintensitet). Blandt andre instrumenter kan nævnes spektroskop, særlig beregnet for nordlys, elektrooskop for at bestemme luftpolektriciteten, fotografiapparater, hvoraf vi havde syv større og mindre, et fotogrammeter til optagelse af karter. Af særlig vigtighed anså jeg et pendelapparat med tilbehør for at kunne gjøre pendelforsøg i det høie nord. Der til var imidlertid land ønskelig, og noget sådant fandt vi ikke, så dette instrument fik mindre anvendelse. Til hydrografiske undersøgelser medførtes fuld udrustning af vandhentere, dybvandstermometre osv. Til bestemmelse af vandets saltgehalt havde vi foruden de sedvanlige areometre også et af stipendiat Thornø særlig konstrueret elektrisk apparat. Til indsamling af dyr og planter medførtes naturligvis hover, trawler osv. I det hele var vor videnskabelige udrustning heldig, og dette skyldes

for en væsentlig del de mange fagmænd, som velvillig bistod mig dermed. Jeg benytter her leiligheden til særlig at takke professor *Mohn*, som foruden at ta sig af de meteorologiske instrumenter også på mange andre måder hjalp mig med råd og dåd, professor *Geelmuyden*, som tog sig af den astronomiske del, dr. *Neumayer* i Hamburg, som forestod den magnetiske udrustning, professor *Otto Petterson* i Stockholm og stipendiat *Thornoe* i Kristiania, som begge hjalp med den hydrografiske, og professor *Schiotz*, som hjalp med den fysiske. Ikke mindst vigtige var de fysiologisk-medicinske forberedelser, som professor *Torup* tog sig omhyggelig af. Det fotografiske udstyr skyldtes for en væsentlig del ekspeditionens utrættelige ven hr. *C. J. A. Dick*.

I forskjellige tilfælde kunde det bli af den største betydning for ekspeditionen at ha gode slædehunde. I den anledning henvendte jeg mig til den bekjendte sibirie-reisende baron *Eduard v. Toll* i St. Petersburg, og spurgte ham om det lod sig gjøre at få brugbare hunde fra Sibirien.¹⁾ Med stor imødekommenhed svarte Toll, at han mente selv at kunne ordne sagen, da han netop stod i begreb med at tiltræde sin anden videnskabelige reise til Sibirien, og han foreslog at hundene skulde sendes til *Kjabarova* ved *Jugor-strædet*. På sin reise gennem *Tjumen* i januar 1893 fik han ved den engelske købmand *War-droppers* hjælp en der boende mand, *Aleksander Ivanovitsj Trontheim*, til at påta sig at indkjøbe 30 ostjakiske hunde og føre dem til *Jugor-strædet*. Men

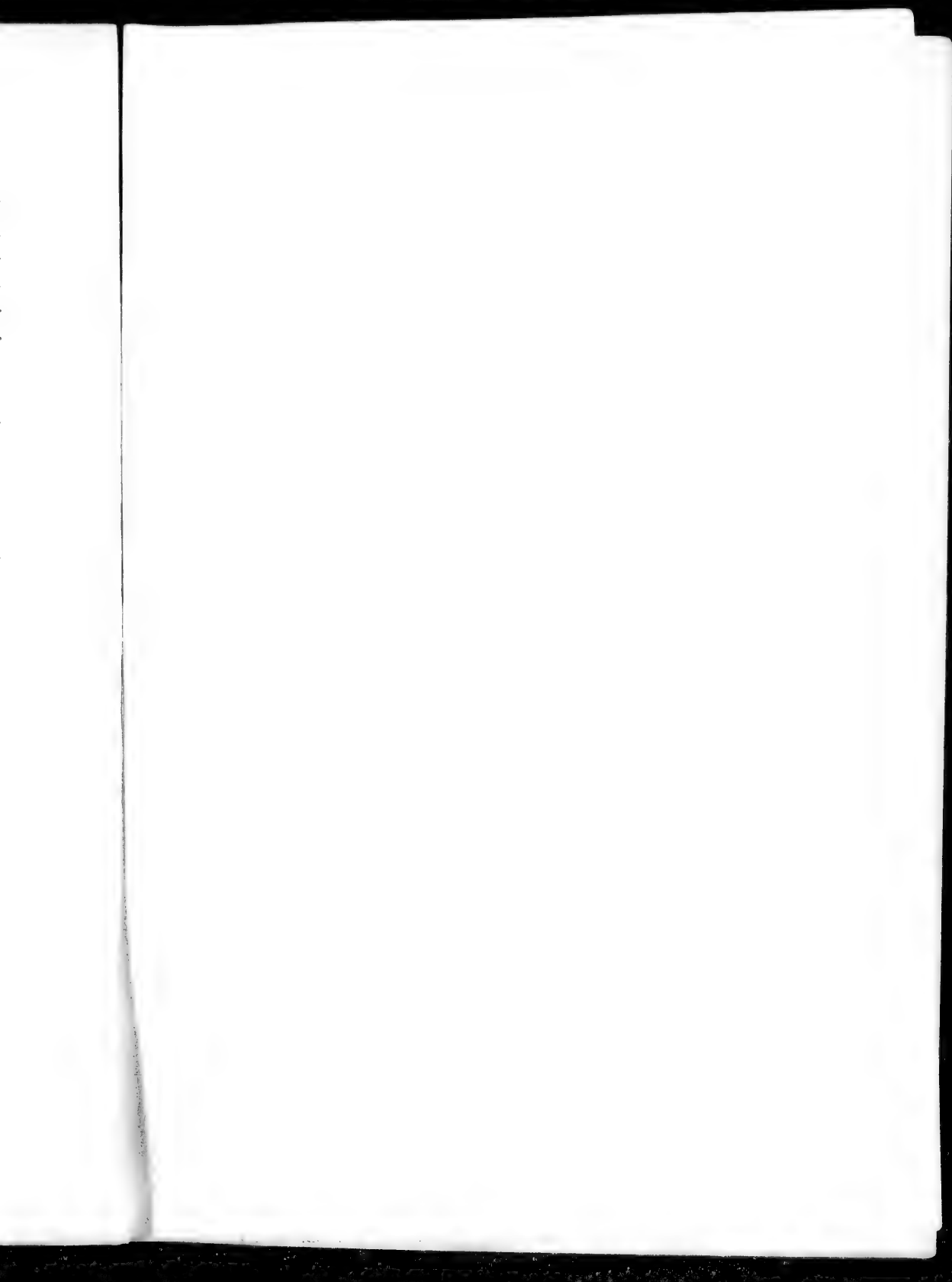
¹⁾ Jeg havde også tænkt på at få hunde fra eskimoerne i Grønland og ved Hudsons-bugten, men det viste sig at være forbundet med vel store vanskeligheder at få dem sendt derfra i tide.

Toll nøied sig ikke dermed; da hr. *Nikolai Kelch*, i Irkutsk, tilbød sig at bære omkostningerne, besørged han også indkjøbt 26 østsibiriske hunde, som er anerkjendt bedre trækhunde end de vestsibiriske (ostjakiske), og nordmanden *Johan Torgersen* påtog sig at bringe dem til Olenek-mundingen, som vi efter aftalen skulde gå indom.

End videre mente Toll det kunde være af betydning at få nedlagt nogen depoter på de Nysibiriske Øer, for det tilfælde «Fram» skulde forulykke og ekspeditionen bli nødt til at vende hjem den vei. Ved Toll's omtale heraf erklærte Kelch sig straks villig til at bære omkostningerne også dermed, idet han ønskede vi i så tilfælde skulde møde sibirisk gjæstfrihed endog på de Nysibiriske Øer. Da det imidlertid viste sig vanskeligt at finde pålidelige folk til at udføre et så ansvarsfuldt hverv, bestemte Toll sig til selv at nedlægge depoterne, og i mai 1893 foretog han en eventyrlig og i høi grad interessant reise fra fastlandet over isen til de Nysibiriske Øer, hvorunder han, foruden at nedlægge 3 depoter for os¹⁾, gjorde geologiske undersøgelser af den største betydning.²⁾

¹⁾ Disse depoter var anbragt med stor omtanke, og der var sørget så vel for os, at vi sandelig ingen nød havde lidt, var vi kommet der. I det nordligste depot ved *Stan Durnovo* på vestkysten af *Kotelny* under 75° 37' n. br. vilde vi ha fundet proviant for otte dage. Med denne måtte vi let kunne ha gåt 100 kilometer sydover langs kysten til det andet depot ved *Urassalakh*, hvor vi i et af baron v. Toll i 1886 opført hus vilde ha fundet mad for en hel måned. Endelig vilde et tredje depot i et hus på sydsiden af *Lille Ljajkov Ø* med to måneders proviant sat os i stand til med letted at nå fastlandet.

²⁾ Om de videnskabelige resultater af denne merkelige reise se «*Memoires de l'academie imperiale de Sciences de St. Petersbourg*», VIIe série. Tome XLII, No. 13. Reisen selv er beskrevet i det russiske geografiske selskabs årbog og flere andre steder.

(Elder fotograf.)

Sverdrup i sin kahyt.

Et andet punkt af vigtighed mente jeg var at få sendt en kulladning længst mulig på vor vei, for at vi, før vi helt afbrød forbindelsen med den øvrige verden, kunde laste «Fram» så fuld som mulig med kul. Med glæde modtog jeg derfor et tilbud fra en engelsk privatmand, som vilde ledsage os med sin dampyacht til Novaja Semlja eller Kara-havet og gi os 100 ton kul ved afskeden. Som det nærmed sig vor afreise, fik jeg imidlertid høre at der var truffet nye bestemmelser. Da det nu var blit for sent til at ordne sig på anden vis, fragted jeg jagten «Urania» fra Brønøund i Nordland for at bringe en kulladning til Kjabarova ved Jugor-strædet.

Såsnart min plan til ekspeditionen blev bekendt, strømmed der fra alle kanter af verden, fra Europa, Amerika, Australien, hundreder af ansøgninger ind fra folk som ønskede at være med, trods de mange advarende røster der hæved sig mod ekspeditionen. Blandt alle de kjække mænd som her meldte sig, var ikke valget let. Selvsagt måtte særlig vegt lægges på at hver mand var kraftig og sund, og ingen blev derfor endelig antat, førend han var omhyggelig undersøgt af professor *Hjalmar Heiberg* i Kristiania.

Ekspeditionens deltagere blev da følgende:

Otto Neumann Sverdrup, «Fram»s fører, født i Bindalen i Helgeland 1855. 17 år gammel gik han til sjøs, 1878 tog han styrmandseksamen, før i nogen år som skibsfører. 1888—89 deltog han i Grønlands-færden. Så snart han hørte tale om planen til polarfærden, ytred han ønske om at være med.

Jeg vidste da også, at i bedre hænder kunde jeg vanskelig overgi «Fram». Han er gift og har et barn.

Sigurd Scott Hansen, premierløjtnant i marinen, overtog ledelsen af de meteorologiske, astronomiske, og magnetiske observationer. Han er født i Kristiania 1868. Efter at ha gennemgået sjøkrigsskolen på Horten blev han officer 1889 og premierløjtnant 1892. Han er søn af sogneprest Andreas Hansen i Kristiania.

Cand. med. *Henrik Greve Blessing*, ekspeditionens læge og botaniker, er født i Drammen 1866, hvor hans far den gang var prest. Han blev student 1885 og medicinsk kandidat våren 1893.

Theodor Claudius Jacobsen, styrmand på «Fram», er født 1855 på Tromsø, hvor faren var skibskaptein, senere havnefoged og losoldermand. I 15-årsalderen gik han til sjøs, tog styrmandseksamen 4 år senere; 2 år har han været arbejder på Nyseland. 1886—90 før han som skipper med en Tromsø-jagt på Ishavet. Han er gift og har et barn.

Anton Amundsen, første-maskinist på «Fram», er født på Horten 1853. I 1875 tog han teknisk eksamen, 1877 blev han maskinist, og 1892 tog han maskinmestereksamen. I 25 år har han stået i marinens tjeneste, og har der opnået stillingen som overmaskinist. Han er gift og har 7 barn.

Adolf Juell, proviantforvalter og kok på «Fram», er født i Skåtø sogn ved Kragerø 1860. Hans far var gårdbruger og skibsreder Claus Nielsen. I 1879 tog han styrmandseksamen og har flere år været skibsfører. Han er gift og har 4 barn.

Lars Pettersen, anden-maskinist på «Fram», er født 1800 i Borre ved Landskrona i Sverige af norske forældre. Han er fuldt udhørt smed og maskinarbejder; som sådan har han flere år haft ansættelse i den norske marine. Er gift og har 4 børn.

Reserveløjtnant *Fredrik Hjalmar Johansen* er født i Skien 1807 og blev student 1886. I 1891—92 gik han på krigsskolen og blev officer i landeværnet. Han var så ivrig efter at delta i færden, at han, da ingen anden plads var ledig, tog post som fyrbøder. Meste tiden om bord var han meteorologisk assistent.

Harpunér *Peder Leonard Hendriksen* er født i Balsfjorden nær Tromsø 1859. Fra barnsben af har han færdes på sjøen, og i 14 år har han fart på Ishavet som harpunér og skipper. I 1888 forliste han ved Novaja Semlja med jagten «Enigheden» fra Kristiansund. Er gift og har 4 børn.

Bernhard Nordahl er født i Kristiania 1862. 14 år gammel gik han i marinens tjeneste og forfremmedes til konstabel. Senere har han drevet med lidt af hvert og har bl. a. i flere år arbejdet ved elektriske lysanlæg. Om bord havde han tilsyn med dynamoen og det elektriske lys, gjorde desuden tjeneste som fyrbøder, og var en stund assistent ved de meteorologiske iagttagelser. Er gift og har 5 børn.

Ivar Otto Irgens Mogstad er født i Aure på Nordmøre 1856. 1877 tog han eksamen som førstebetjent, og har siden 1882 været overvogter ved Gaustad sindssygeasyl. Gjorde sig nyttig om bord i alle egenskaber, fra urmager til hundevogter.

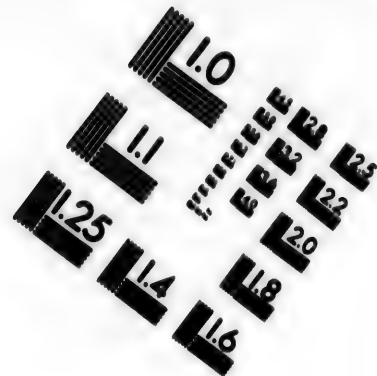
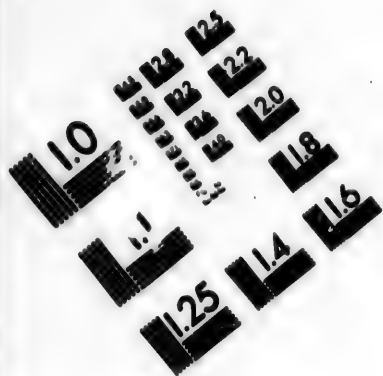
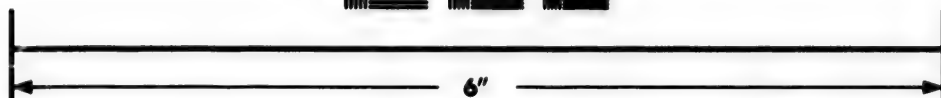
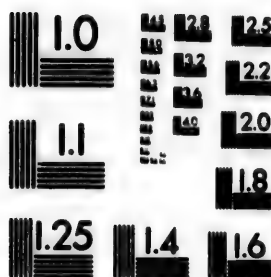

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

FREE 1.8
1.8 2.0 2.2 2.3 2.3 2.3 2.3

Bernt Bentsen, født 1860, har fart adskillige år til sjøs. 1890 tog han styrmandseksamen, og har siden fart som styrmand på Ishavet. Han blev forhyret i Tromsø, da vi drog afsted; det gik nokså fort: kl. $\frac{1}{2}$ 9 kom han om bord for at tale med mig, og kl. 10 reiste «Fram».

II

AFREISEN

«So reiser eg nor i den skome heimen
som ingi soli skin.
Der er ingjen dag'e.»

Det var midtsommerdag. Grå og trist kom den. På den skal afskeden tas, den uforanderlige. Døren lukked sig bag en. Ensom gik en for sidste gang fra huset ned gennem haven mod stranden derude ved bugten, hvor «Fram»s lille petroleumsbåd ubarmhjertig vented. Bag lå alt en hadde kjært i livet. Hvad lå foran? Og hvor mange år skal gå, før det alt skal ses igjen? — Hvad hadde jeg ikke i det øieblik git for at kunne vende om. Men oppe i vinduet sad lille Liv og klapped i hænderne. Lykkelige barn, du aner endnu ikke, hvad livet er, hvor underlig sammensat og skiftende. — Som en pil skjød den lille båd over Lysaker-bugten, ud på den færd hvor en følte indsatsen kunde bli livet selv, om ikke mer.

Endelig er alt færdigt. Stunden er der, den som års ihærdige arbeide ustanselig har strævet hen imod, den med følelsen af at hver nødvendig gjenstand er

med og alt er fuldendt, da ansvaret skal væltes af en, og hjernen endelig få hvile. Utålmodig ligger «Fram» damppustende der inde på Pepperviken og venter på signalet, da båden kommer surrende ind forbi Dyna og lægger til siden. Dækket er tætpakket af mennesker, som skal si det sidste farvel, nu må de fra borde. Så letter «Fram» ankeret, tung og dyblastet sætter hun sig sagte i bevægelse og gjør en rundtur ind på viken. Bryggene er sorte af folk, der viftes med lomræterklær og hatter. Men taust og stille vendte «Fram» haugen mod fjorden og styred langsomt og sikkert forbi Bygdø og Dyna ud på sin ukjendte færd, omsværmet af vævre båder, lystseilere, og dampskibe. Fredelig og lunt lå villaerne bag løvhængen der inde langs strandene, slig som en altid så dem. Ak, «fager er lien, og aldrig tyktes den mig fagrere.» Længe blir det ialfald, til vi igjen skal pløie disse kjendte farvand.

Så en sidste hilsen til hjemmet, der det ligger på odden. Fjorden blinkende foran, gran- og furuskogen omkring, lidt smilende england og lange skogklædte åser bagenom. I kikkerten skimtes en lys skikkelse ved bænken under furuen —

Det var den mørkeste stund på hele færden.

Så ud fjorden. Det var regnveir, en trist stemning ruged over det kjendte landskab med alle dets minder.

Det var først ud på formiddagen næste dag (25de juni) at «Fram» sagte gled ind på bugten foran Rækvik, Archers verft ved Larvik, hvor hendes vugge stod, og hvor der drømtes mangen gylden drøm om hendes seirrige livsbane. Her skulde vi ha de to storbåder

om bord og opsat på sine galger, og dertil endda forskjelligt andet materiale. Det tog den dag og en god del af næste med, før alt var færdigt. Ved tretiden den 26de sa vi Rækvik farvel, gjorde en sving ind på Larviks red, for så at stå til havs ud forbi Fredriksværn. Archer måtte selv ta rattet og styre sit barn dette sidste stykke før han gik fra borde. Så tryktes da de sidste hænder til afsked, af ord var der ikke mange, og så gik de i båden, han og mine brødre og venner, mens «Fram» gled forover med sit tunge sig, og båndene reves over. Så underlig vemodigt at se denne sidste levning af hjemmet der i den lille snekken på den store blå flade, en kutter med hvide seil bag, og længere borte Larvik. Jeg tror næsten der blinkede en tåre i det gamle prægtige ansigt, der han stod opreist i båden og ropte et leve for os og «Fram». Montro han ikke holder af den skuten? At han har tro på den, ved jeg. Så gav vi ham den første salut fra «Fram»s kanoner, en værdigere indvielse kunde de ikke få.

Fuld fart forover, og i det stille blanke sommerveir, mens kveldsolen lyste over landet, stod «Fram» ud mod det blånende hav for at få sin første dukning i de lange dønninger. Længe stod de i båden og så efter os, der vi fór.

I godveir bar det da langs kysten forbi Kristiansønd. Næste kveld (27de juni) var vi ud for Lindesnæs. Jeg sad oppe og prated med Scott Hansen udover natten. Han var kaptein om bord på turen fra Kristiania til Trondhjem, hvor Sverdrup skulde støde til os efter at ha fulgt sin familie til Stenkjær. Som vi sad der i bestiklugaren og lod timerne glide forbi,

mens vi aked afsted på den øgende rulling, slog pludselig en sjø døren op og fossed ind. Vi ud på dæk. Skuten slingred som en tømmerstok, sjøerne brød ind over rækken på begge sider, og lidt efter lidt kom alle mand op. Mest frygted jeg for at de smekre galger under storbådene skulde gi svigt, så bådene gik over bord og kanske tog en del af riggen med sig. Da så 25 tomme parafintønder, som var surret på dækket, kom løs, vasked frem og tilbage og efter hvert fyldtes med vand, så det ikke bare lyste-ligt ud; men værre blev det, da også bunkerne af reservetømmer, rundholter og bord begyndte samme vandring og trued med at slå støtterne væk under bådgalgerne. Det var en kummerfuld stund. Sjøsyg stod jeg på kommandobrettet og skifted mellem at ofre til havets guder og være ræd, snart for bådene og snart for gutterne, som stræved med at berge hvad berges kunde fremme på dækket. Ofte så jeg bare et virvar af sjø, planker i drift, armer, ben, og tomme tønder. Nu vælted grønne sjøen indover og slog benene under en, så han faldt så vandføiken stod om ham, nu så jeg karene hoppe over rausende tømmerstokker og tønder, for ikke at få foden knust mellem dem. Der var nok ikke en tør tråd på kroppen deres. Juell lå og sov i «Grand Hotel» — så kaldte vi den ene af storbådene —, han vågned og hørte sjøen som en fos under sig. Jeg mødte ham i kahytdøren, just som han kom rendende. Der var det nok ikke længer trygt, mente han; bedst at redde kludene — han fór med bylten under armen. Så forover, for at berge skibskisten sin, som svømte i salte sjøen fremme på fordækket; halte og slæbte

den efter sig agterover, mens den ene bråtsjøen efter den andre gik over ham. En gang satte «Fram» hele baugen under og tog sjøen ind over bakken. Der hang en og sprelte i ankerdaviden over hvide fossen. Det var nok Juell igjen. Vi hadde vor arme nød med at berge greierne vore. Alle de gode paratinfadene måtte vi lempe over bord, den ene gilde tømmerstokken efter den andre gik samme veien; jeg stod og så sørgmodig efter dem, der de flød. Resten af dækslasten blev lempet agter på halvdækket. Jeg er ræd, hele ekspeditionens aktier stod temmelig lavt i det øieblik. — Så med ett, som det omtrent var på det værste med os, får vi se en bark dukke ud af skodden forud. Den lå med røiler og alle seil til, så tryk og rolig som om ingenting stod på, og duved søgte i sjøen. Det var næsten harmeligt at se på. En svag forestilling om Flyvende Hollændere og andet djævelskab før mig gjennom hodet.

I byssen stor ulykke. Mogstad kommer ind og ser hele væggen oversprøitet med mørkerøde flekker. Han render til Nordahl, og sier, han mener Juell har skudt sig der ude, i fortvilelse over den ulidelige varmen han klager så sårt over. Stort revolverdrama ombord i «Fram» — — —! Ved nærmere eftersyn viste det sig at stamme fra en chokoladeboks som var slingret overende i skabet.

Under land våged vi os ikke for skodden; vi måtte holde det gående udover til havs, indtil endelig skodden letted noget ud på morgensiden, og losen fik kjending under Farsund og Hummerdus. Vi holdt ind Lister-fjorden for at ankre der og gjøre os mere sjøklare; men da veiret bedred sig, gik vi

videre. Først om eftermiddagen styred vi ind til Ekersund for tykke og kuling, og ankred ude på Hovlands-bugten, hvor vor los, Hovland¹⁾, havde sit hjemsted.

Næste morgen blev bådgangerne og andet sat i forsvarlig sjøklar stand. «Fram» var dog altfor overlastet til at kunne klare sig godt i sjøen; men det var der nu en gang ikke noget at gøre ved. Det vi havde, måtte vi ha, og når vi bare fik søgerne på dæk ordentlig forvaret og surret, så kunde jo ikke sjøen gøre os noget, om den blev aldrig så voldsom; for at skute og rig holdt, vidste vi.

Det var sent på kvelden den sidste juni at vi dreied rundt Kvarven og i den dystre skumre nat stod ind til Bergen. Solklar og deilig lå Vågen næste morgen da jeg kom op, alle skibene flagsmykket fra top til dæk. Der var solfest i luften, Ulriken, Fløien, og Løvestakken i glans og glitter — den kjendte hilsen fra før. Det er en vidunderlig by, den gamle Hansestad.

Om kvelden skulde jeg holde foredrag, men kom en halv time for sent. Som jeg skulde klæ mig for at gå, strømmed der nemlig en mængde regninger ind, og skulde jeg forlade byen som en solvent mand, måtte jeg jo betale, — og publikum fik vente. Værre var det, at salonen var fuld af disse evindelige reisende spørgsmålstegnene. Jeg kunde høre et helt selskab af dem beleire døren til min lugar, mens jeg klædte mig; de måtte endelig *«shake hands with*

¹⁾ Både han, som loste os fra Kristiania til Bergen, og Johan Hågensen, som tog os fra Bergen til Vardø, var med stor imødekommethed stillet til ekspeditionens tjeneste af Det Nordenfjeldske Dampskibsselskab i Trondhjem.

the doctor». En kikked endog ind ad ventilhullerne til mig, hørte jeg siden af min sekretær, som havde set på. Et deiligt syn har hun fåt, den unge skjønhed. Efter sigende trak hun også hodet meget hurtigt til sig igjen. Vi var i virkeligheden, på alle disse steder vi anløb, som dyr i et menageri. Man gik

•Fram. Afreise fra Bergen.

ugenert omkring og kikked ind i lugarerne til os, som til bjørner og løver i bur, diskuterte høit, så vi hørte på, hvorvidt det var os eller det ikke var os, om portræterne af vore nærmeste, som hang på væggen, kunde sis at tilhøre en smuk dame eller ikke. Da jeg var færdig, åbned jeg døren forsigtig, og i et par

sæt var jeg ude og oppe, forbi det gabende selskab, som ropte til hverandre: «*There he is, there he is!*» Og op gennem trappen rumled hele skokken efter. — Å ja, pyt san, væk var han, på bryggen og i vognen, længe før de hadde nåd dækket.

Klokken 8 var der stor fest, mange vakre taler, god mad og drikke, smukke damer, musik og dans til langt på morgensiden.

Næste formiddag klokken 11 — det var søndag — stod vi i solblankt veir nordover Bergens-fjorden med mange venner om bord. Det var en uforglemmelig vakker sommerdag. Nord i Herlø-fjorden, lige ud mod havskjærene, skiltes vennerne fra os, der viftedes med hatter og lommetørklær —, længe så vi den lille havnebåd med dens mørke røgseile mod den glitrende flade. Udenfor rulled havet i soldisen, og indento. — det flade Manger-land, med alle dets minder fra et naturforskerliv år tilbage både i solskin og stygveir. Her har en af Norges største naturforskere gjort sine store opdagelser som ensom prest fjernt fra verden. Her gjorde jeg selv de første fanelende skridt på naturforskningens trange bane.

Kvelden var vidunderlig. Rødmen efter den svundne dag i nord, månen stor og rund oppe over fjeldene bag os. Foran Alden og Kinn som eventyrlande op af sjøen. Så træt jeg var, kunde jeg ikke gå til køis, måtte suge al denne skjønhed i mig i lange svalende drag. Det lægger sig som balsam på sjelen efter alt strævet og alle rivninger mod fremmede mennesker.

Så fór vi da, mest i vakkert veir, sjeldnere i skodde og regn, mellem øer og sund nordover langs

Norges kyst. — Et herligt land. — Jeg undres om der i hele verden findes en seilled som denne. Disse uforglemmelige morgener, når naturen vågner til liv, skoddeheimen søvglinsende hvid over fjeldene, topene strækker sig op over den som øer af havet. Den strålende dag over de hvide blinkende snefjeld. Og så kveldene med solnedgangen og den blege måne, fjeld og øer tause og drømmende som en ungdomslængsel. Hist og her forbi venlige små havne og huse, smilende med grønne træer omkring. — Ak, de vækker længsel tilbage til livet og varmen, disse lune hjem i ly af holmene. En kan slå med nakken ad naturskønhed, så meget en vil, det er dog en stor ting for et folk at ha et fagert land, la det så være fattigt. Aldrig stod det klarere for mig end nu da jeg skulde forlade det.

Af og til et hurra fra land, snart fra en flok børn, snart fra voksne; men mest undrende bønder, som ser langt efter det rare skib og grunder på den gædefulde færd. Og på jægter og fembøringer står kvinder og mænd i sine røde skjorter og lyser i solen; de stanser i roningen for bare at se. Fra byerne vi reiste forbi, kom der ud dampbåder propfulde af folk, for at hilse os og ønske lykke på færd, med musik, sang, og kanoner. De store turistbåder hilste med flag og salut, og på jagter og jægter gjorde de det samme. Der er noget flaut, noget trykkende ved at være gjenstand for en slig hyldning, før nogenting er udført. Med et gammelt ord heder det:

Ved kveld skal dag roses,
kone, er hun brændt,
klinge, er den prøvet,
kvinde, er hun gift,
is, kom du over,
øl, er det drukket.

Mest rørende var den interesse og hyldest som viste sig hos disse fattige fiskere og bønder. Den satte mig ofte i forundring; jeg følte de fulgte os med spænding. Jeg mindes en dag, det var nord på Helgeland, der stod en ældre kone og vifted og vifted oppe på en naken knaus. Pladsen hun hørte hjemme i, lå henger inde bag fjeldet. «Jeg undres, om det kan være til os hun der vifter,» sa jeg til losen, som stod ved siden af mig. «Ja, det var sikkert,» svarte han. «Ja, men hvordan kan hun ha nogen greie på os da?» — «Å, her kjender de nok til «Fram» og hele færden i hver en stue, og de vil nok vente på, at Dere kommer tilbage igjen, kan De tro,» svarte han. Sandelig, vi går til et ansvarsfuldt arbeide, når vi har folket med os på den vis; tænk om det hele blev en eneste stor skuffelse!

Det var om kvelden, jeg sad og så udover. Enslige hytter lå spredt hist og her på odder og øer. Her sliter det norske folk sit ensomme liv i kamp med stenen, i kamp med havet. Dette folk er det som sender os ud, i det store vågsomme ukjendte — dette folk som står der i fiskerbåden og ser undrende efter «Fram», som den damper tung og langsom nordover. Mange svinger sydvesten og roper hurra, andre får bare tid til at gabe uforstående. Inde på odden en flok kvinder som vifter og roper, udenfor nogen båder, med damer i lyse somnerdragter og konverserende herrer ved årerne — vift af parasoller og lommeterklær. Ja, disse er det som skikker os ud. Det er vemodigt at se udover. Ingen ved vel hvad de ofrer sine penge til. Kanhænde har de hørt det skal være et ærefuldt foretagende; men hvorfor, og til hvad nytte? — Er

ikke sligt bedrag? — Men lige fuldt drages deres øine mod skuten her, og for tankerne dæmrer kanske for et øieblink en ny ufattelig verden, med higen mod noget de ikke kjender til. — — — Og her om bord mænd som lar kone og barn tilbage. Hvad lidelse var ikke adskillelsen, hvad længsel og savn rummer ikke fremtiden? Og ikke var det for fortjenesten. Var det ære og berømmelse? Den kan vel bli liden nok. Den samme trang mod dåd, den samme higen ud over de kjendte grænser, som gjæred i dette folk gennem søgatiden, er det vel som skyder skud også idag. Trods alt vort madstræv, trods al vor bondepolitik er kanske tanken på nytten ikke så herskende endda.

Da tiden var kostbar gik jeg ikke, som oprindeligt tænkt, indom Trondhjem, men stansed i Beian, hvor Sverdrup stødte til os. Her kom også professor Brøgger om bord, for at følge os til Tromsø.

Til vor læge kom der tre «uhyrlige» kister med medicinforråd, som var en gave fra apotheker Bruun i Trondhjem.

Så gik det da nordover langs det deilige Nordland. På et par steder stansed vi for at ta om bord tørret fisk til hundeproviant. Vi fór under Torghatten, De syv søstre, Hestmanden, forbi Lovunen og Trænen der langt ude i havet, Lofoten, og alt, hvad det nu heder, af skjønt. Den ene dristige kjæmpeform, vildere og vakrere end den andre. Det er en eventyrverden for sig selv dette her, et drømmeland. Det følte, som om vi var rædde for at gå for fort — at en let kunde miste noget.

Den 12te juli kom vi til Tromsø, hvor vi skulde ta kul og forskjellig udrustning: pæsker, komager,

finsko, sennegræs, tørret renkjød o. sl. — alt-sammen anskaffet gennem ekspeditionens utrættelige ven overretssagfører *Mack*. Tromsø gav os en kold modtagelse. En rykende storm af nordvest med snedrev og slud; fjelde, marker, og hustag lå snedækt helt ned til vandet næste dag. Det er de sureste julidage jeg har oplevet. Tromsøboerne påstod at de ikke kunde mindes en slig juli. Men det var kanske af frygt for at stedet skulde komme i vanrygte; for i en by hvor de holder skirend st. hansdag, kan en vel vente sig lidt af hvert.

I Tromsø blev et nyt medlem af ekspeditionen forhyret. Det var *Bernt Bentsen*. En staut kar at se til. Han skulde foreløbig være med til Jugor-strædet, men kom til at delta i hele færden, og var ved sin dygtighed, sit lystige sind, og mange muntre indfald en sand vinding.

Efter to dages ophold drog vi videre. Østenfor Nordkap eller Magerøen fik vi natten til den 16de så styg strømsjø og så meget vand over dækket at vi gik ind til Kjøllefjord for at få «Fram» bedre på last ved at lempe kul agter i bakserne og andet lignende. Dette drev vi på med hele to dage og gjorde os fuldt klar for reisen til Novaja Semlja. Jeg havde først tænkt at ta endnu en forsyning kul i Vardø; men da vi allerede var dybt lastet, og jagten «Urania» jo skulde møde os i Jugor-strædet med kul, fandt vi det rigtigst at nøie os med hvad vi nu havde om bord, vi kunde nok vente stygveir over Hvidehavet og Barents-sjøen. Om kvelden klokken ti letted vi anker og kom til Vardø næste kveld, hvor vi fik en storartet modtagelse. Et helt musikkorps på moloen,

fjorden fuld af både, flagning, og salut. Folk havde stået og ventet på os helt fra foregående aften, blev det sagt, ja man havde reist lige fra Vadsø, og leiligheden var blit nyttet til at starte en subskription for at skaffe en stortromme til byens musikkorps «Nordpolen». Her fik vi, før vi så Norge det sidste farvel, en dunderende fest, med taler og champagne i rigelige strømme.

Det sidste som nu skulde gøres med «Fram», var at få bunden rensat for skjæl og grønske, så hun kunde gjøre mest mulig fart. Dette blev udført af dykkere, som med beredvillighed blev stillet til vor disposition af lederen for statens havnevæsen der oppe.

Men vore egne legemer trængte også en sidste civiliseret renselsesfest, før vildmandslivet begyndte. Byens bad er et lidet bjelkehus. Selve baderummet er lavt, med hylder, hvor en ligger og koges af hede vanddampe, som stadig blir fornyet ved at slå vand på gloende stener inde i en uhyggelig varmeovn, selve helvede værdig; og alt imens blir en pisket med bjerkeris af unge kvænpiger. Siden blir en gnid, vasket, og tørket så yndig og net. Det hele velstelt, rent, og koseligt. Jeg kom til at tænke på, om ikke gamle fader Muhamed har fåt i stand noget sligt i sit paradys.

III.

FARVEL TIL NORGE.

Det var i en sælsom stemning jeg sad oppe den sidste nat og skrev breve og telegrammer. Vi havde sagt farvel til vor prægtige los, Johan Hågen-sen, som havde loset fra Bergen; nu var vi bare de 13 deltagere i ekspeditionen og min sekretær, *Christofersen*, som havde fulgt os hid, og som endnu skulde følge med til Jugor-strædet. — Alt var så stille, så stille. Bare pennen skrabed det samme farvel til hjemmet og til vennerne.

Nede lå alle mand og sov.

Så var det færdigt, det sidste telegram. Jeg sendte sekretæren i land med det alt. Da han kom tilbage, var klokken vel 3 på morgensiden, og jeg purred Sverdrup og et par andre af kameraterne. Vi letted anker og stod ud af havnen i den tause morgen. Byen lå endnu i rolig søvn. Alt så fredeligt og vak-kert omkring. Bare lidt støi af vågnende arbeide fra en enkelt dampbåd på havnen. I en fembøring på siden stak en søvnig fisker hodet ud af løftningen og glante efter os, da vi damped forbi moloen, og på

toldkutteren udenfor stod en enkelt mand og fisked i den tidlige morgenstund.

Det var just den rette stemning at forlade Norge i. Å så velgjørende fredeligt og stille. Slig hvile for tankerne. Uden bråk og larm af mennesker med hurraer og dundrende kanoner. Masterne på havnen, hustagene og piberne raged op i den kølige morgenhimmel. Solen brød netop gennem tågen og smilte over stranden. Hård, nøgen og veirbidt, i morgendisken, men endda fager, hist og her små huser og skuter, — og hele Norge bag — — —

Mens «Fram» langsomt og rolig arbeided ud til havs mod vort fjerne mål, stod jeg og så landet langsomt svinde i himmelbrynet. Mon hvad der vil hænde for os begge, inden vi atter ser dig stige over havet?

Snart kom skodden og tog alt.

Og gennem skodde, bare skodde damped vi uafsladelig i fire dage, til jeg kom på dækket om morgenen den 25de juli: Klarveir! Livet var igjen blåt, solen skinte fra skyfri blå himmel, og et blåt blankt hav, som vugged i svage dønninger. Det var på ny deiligt at være menneske og suge havfred i lange drag. Ud på formiddagen fik vi Gåselandet på Novaja Semlja i sigte og stod indover mod det. Børser og patroner kom frem, vi glæded os alt til gåsesteg og andet vildt; men som vi bare hadde et kort stykke igjen, kom skodden grå og ulden fra sydost og tog det hele. Atter udestængt fra verden omkring os. Under land var det neppe klogt at søge. Vi vendte og stod østover mod Jugor-strædet; men modvind nødte os snart til at krydse for damp og seil, og det drev vi på med i et par dage, i en skoddeverden for

os selv. Uf, den uendelig seige ishavstågen; når den sænker sit tæppe og lukker ude det blå over dig og det blå omkring dig, og alt blir bare grå våd skodde dag ud og dag ind, da trænges sjelens hele spændkraft for ikke at knuges under det klamme favntag. Tåge og tåge og intet andet, hvor vi vender øiet hen. Den lægger sig på riggen, og det drypper vådt på hver flek af dækket. Den lægger sig på klærne, og til slut væder det igjennem. Den lægger sig på sind og på sjel, og det blir gråt i gråt alt ihop.

Den 27de juli, fremdeles i skodde, mødte vi ganske uventet om kvelden is, vistnok bare en strimmel, som vi let gik igjennem; men det varsled ikke godt. Om natten fik vi mere — en bredere strimmel, som vi også gik igjennem. Men om morgenen næste dag blev jeg purret med den besked at vi hadde svær gammel is forud. Hm — skulde isvanskelighederne begynde alt her, da så det trist ud. Men *det* er den slags kolde overraskelser som Ishavet har mere end nok af. I klærne og op i tønden i en fart. Isen strakte sig overalt, så langt øiet rak gjennem skodden, som nu var noget lettere. Isen var ikke liden; men den var nokså åben at begynde med, og der var ikke andet for end, vort løsen tro, at gå fram. Længe fandt jeg vei. Men så tog det til at tætnes med svære isflak iblandt. Så tætned også skodden, og vi kunde ingen vei se. At gå i vanskelig is i skodde er ikke klogt. En ved ikke hvor det bærer hen, og snart har en gåt sig helt fast. Vi måtte stanse og vente. Men tågen blev tættere og tættere, og isen lige så. Håbet gik så temmelig op og ned; for det meste stod det lavt, tror jeg. At møde så meget is allerede i disse

farvand, hvor man på denne tid af året som regel finder helt isfrit hav, det spådde alt andet end godt. Alt i Tromsø og Vardø havde vi fåt dårlige tidender; Hvidehavet havde først åbnet sig for kort tid siden, hedte det, og en seiler som havde søgt at nå Jugor-strædet, måtte vende for is. De var neppe lyse, de tanker som gik mod Kara-havet. Hvad kunde vi ikke vente der? For «Urania» med kullene var også denne

Den første drivis.
Af Otto Sinding efter fotografi.

is slem nok; den kunde ikke slippe igjennem, med mindre den havde fundet farvand længer syd langs den russiske kyst.

Just som udsigterne syntes mørkest, og vi var i færd med at søge tilbage ud af isen, som stadig tætned, kom Sverdrup med det glædesbud, at skodden letted, og at en kunde se klarvand forud i øst på den anden side isen. Og da vi i nogen timer havde arbeidet os

frem mellem svære isflak, var vi atter i åben sjø. Allerede her ved den første dyst med isen fik vi syn for hvilken ypperlig isskute «Fram» er. Det er en kongelig fornøielse at ta hende frem i vanskelig is. Hun snur og dreier sig som «en bolle i en tallerken». Og intet løb mellem flakene er så bugtet og vrangt at en ikke skulde kunne ta hende frem gjennom det. Men slitent for rormanden er det. Hardt styrbord! Hardt bagbord! Steddi! Hardt styrbord igjen! — går det i et eneste kjøer uden pust. Han sveiver på rattet, svetter, og sveiver igjen, rattet går som et rokkehjul. Og svinger sig gjør hun, og snor sig frem mellem isflakene uden at røre dem, så sandt der bare er så vidt åbning at hun slipper igjennem. Og hvor der ingen er, og hun rammer til, render hun med det tunge siget den skrå baugen sin op på isen, trår den under sig og sprænger flakene fra hverandre. Og sterk — om hun render på med fuld fart, ikke en knirk, ikke en lyd i hende; det er så vidt hun rister lidt.

Lørdag den 29de juli bar det atter østover og mod Jugor-strædet, alt det damp og seil vilde trække. Åbne sjøen lå fremfor os, og vakkert veir var det med god vind. Om morgenen kom vi under sydsiden af *Dolgoi*, eller *Langøia*, som de norske fangstmænd kalder den, hvor vi måtte stå nordover. På nordkanten af øen bar det atter øst. Her så jeg fra tønden, så vidt jeg kunde forstå, flere øer som ikke er afsat på karterne. De lå lidt østenfor *Langøia*.

Vi var nu så temmelig på det rene med, at «Urania» ikke var kommet gjennom isen. Da blev der om formiddagen, som vi sad i salonen og snakket om dette, ropt ned fra dækket, at jagten var i

sigte. Der blev glæde. Men ikke af lang varighed. For i næste øieblik hedte det, at den havde tøndt på toppen. Altså en fangstjagt. Da hun fik se os, bar hun af og nedover i syd, kanske af frygt for at vi var en russisk orlogsmand eller noget andet stygt. Vi havde ikke nogen større interesse af hende og lod hende fare i fred.

Ud på dagen nærmed vi os Jugor-strædet. Der blev speidet og speidet forover efter land; men ingenting var at øine. Time gik efter time, og vi gled frem med god fart; endda ikke land. Vistnok skulde det ikke være høit; men dette var ligevel underligt. Jo — der er det ligesom en lav skygge over havbrynet på bagbord baug. Det er land; det er Vaigatsj. Snart ser vi mere, helt til agtenfor tvers, snart også fastlandet på sydsiden af strædet. Mere og mere; og det vokser hurtig. Altsammen lavt og jævnt land. Ingen topper, ingen afveksling, uden åbningen for strædet forud. Derfra strækker det sig nordover og sydover i en blød flad bølgelinje. Dette er indgangen til Asiens eiendommelige endeløse fladland, så forskjelligt fra alt vi er vant til.

Så gled vi ind i strædet med de lave klippestrande på begge sider. Lagene i fjeldet står på ende, er brukket og bøiet; men lige fuldt er alt afslipt og jævnt på overfladen. Ingen som færdes over de grønne flade sletter og tundraer, skulde ane den forstyrrelse og sønderbrudthed som ligger skjult under tæppet i fjeldgrundens lag. En gang fjeld og daler, nu alt slipt og vasket væk.

Vi speided efter Kjabarova. Der på nordsiden af sundet stod et merke. På stranden lå en forlist jagt;

det var nok en norsk fangstjagt. Vraget af et mindre fartøi lå ved siden af. Der på sydsiden en flagstang, og på den et rødt flag. Bag der måtte Kjabarova være. Endelig stak et par bygninger eller boder frem bag et næs, snart lå hele pladsen for os, med telte og nogen få huse. På et lidet fremspring nærmest ved os en stor rød bygning med hvide dørkarmer af påfaldende hjemligt udseende. Det var også et norsk pakhus, som Sibiriakoff havde ført did fra Finmarken. Men her var grundt vand, vi måtte fare vakkert for ikke at sætte os på. Loddet blev kastet i ett væk. Vi havde 10 og 8 meter vand, så det var ikke stort mer end vi trængte. Så sank det til 7 og 6. Det var vel lidet, vi måtte lidt ud igjen, og vente med at gå mod land, til vi kom pladsen lidt nærmere.

Nu sås en båd, som sagte nærmed sig fra land. En mand af middels høide, med et åbent venligt ansigt og gulrødt skjæg, kom om bord. Han kunde været en nordmand for sit udseende. Jeg gik ham i møde, og sa på tysk, at jeg antog det var Trontheim, Jo, det var det. Efter ham kom en del merkelige skikkelser i svære kapper eller pæsker af renskind, som næsten rak dækket. På hodet hadde de eienommelige baschliklignende luer af renkalvskind, og under disse luer stak der frem nogen kraftige skjægete ansigter, som godt kunde ha tilhørt gamle norske vikinger, ja den hele fremtoning jog uvilkaarlig frem for mig billeder fra vikingtiden, Gardarike, og Bjarmelandsfærder. Det var staute skikkelser, disse russiske kjøbmænd, som gir de indfødte brændevin og handler til sig bjørneskind, sælskind, og andre kostbarheder, og som holder dem de en gang har fåt

tag på, i et afhængighedsforhold, så de ikke får gøre stort mer end hvad kjøbmændene har lyst til. «Es ist eine alte Geschichte, doch wird sie immer neu.» Snart kom også samojeder vrirlende om bord. Snille ansigter, med det brede asiatiske præg. Bare mænd naturligvis.

Tronheim.

Det første jeg spurgte Tronheim om, var isforholdene. Han fortalte, at Jugor-strædet havde været åbent længe, og han havde gåt og ventet hver dag siden den tid, ængsteligere og ængsteligere for at vi ikke skulde komme. De indfødte og russerne havde så småt begyndt at dra på smilet af ham, efter hvert som tiden led, og ingen «Fram» var at øine; men nu var han da til gjengjæld strålende solskin. Isforhol-

dene i Kara-havet mente han skulde være gode; så hadde nogen samojeder sagt, som hadde været nær østmundingen af strædet på fangst for et par dage siden. Dette var jo ikke meget at bygge på, men nok til, at vi kunde ærgre os lidt over ikke at ha nåd frem før. Så kom turen til «Urania». Men den hadde naturligvis ingen set. Bare den fangstjagten vi gik forbi om morgenen, hadde været herinde for nogen tid siden.

Så fik vi høre om hundene, at alt var i bedste velgående. Trontheim hadde for sikkerheds skyld kjøbt 40 hunder, uagtet jeg bare hadde bedt om 30. 5 af dem var ved forskjellige ulykkeshændelser døde under reisen — én var bidt ihjæl, et par hadde hængt sig fast og var blit strypt under kjørsel gennem skog o.s.v. Én var desuden blit syg for nogen dage siden og var dårlig nu; men de øvrige 34 levde både godt og vel i land; vi kunde høre dem hyle og gjø. Under denne samtale var vi kommet så nær Kjabarova som vi turde gå, og klokken 7 om kvelden faldt ankeret på omtrent 7 meter vand.

Under kveldsmaden fortalte Trontheim os om sine eventyr. På veien fra Sosva over Ural til Petsjora fik han høre, at der på den kant var hundepest. Han våged da ikke at fortsætte til Petsjora, som bestemmelsen var, men reiste direkte fra Ural mod Jugor-strædet. På slutten svandt sneen, og i følge med en renkaravane drog han frem over bar mark, over stok og sten med sine hunder. Men på slæder kjørte de lige fuldt. Samojederne og de indfødte i det nordlige Sibirien kjender nok ikke noget andet kjøretøi end slæden. Sommerslæden er gjerne noget højere end

vinterslæden, for at den bedre skal klare sig for at hænge fast i sten og stubb. At det ikke går videre glat på dette sommerføre er selvsagt.

Efter kveldsmaden drog vi i land, og snart var vi på Kjabarovas flade strand gjenstand for russernes og samojedernes ypperste nysgjerrighed. Det første som tiltrak sig vor opmærksomhed var de to kirker,

Den nye og den gamle kirke.
Fotografi.

et gammelt ærværdigt bjelkeskur af en aflang, rektangulær form, og en ottekantet paviljon, som ligned mange lysthus eller havepaviljoner jeg har set hjemme. Disse to var repræsentanter, den første for den gamle og den sidste for den nye tro. Hvorvidt forskjellen mellem disse trosretninger lå udtrykt i de to matematiske figurer, skal jeg ikke kunne si. Det måtte da

være, at den gamle retnings simpelhed lå udtrykt i den enkle firkant, mens den andens ceremonier kom til orde i ottekanten, med dens dobbelt så mange hjørner til at støde an mod. Så måtte vi se klosteret — «*Skit*», som det heder — hvor de 6 munke havde levet, eller rettere sagt var død, efter hvad folk sa af skjørbug, men nok med god tilhjælp af alkohol. Det lå lige overfor den nye kirke og lignede et almindeligt lavt russisk bjelkehus. Nu bodde presten der med sin medhjælper, og havde indbudt Trontheim til at bo sammen med sig. Trontheim bød os indenfor; vi blev bænket i et par lune hyggelige bjelkestuer med åbne ildsteder lig vor norske peis.

Derefter bar det afsted til hundeleiren, som lå på en slette et stykke fra husene og teltene. Hylene og larmen blev værre og værre, efter som vi nærmed os. Allerede på frastand blev vi overrasket ved synet af et norsk flag på toppen af en stang. Trontheim strålte af stolt glæde, da vi fik øie på det. Det var, som han sa, under samme flag som vor ekspedition at hans var foretat. Der stod hundene hundet bortover marken og holdt et øredøvende leven. Flere af dem så ud som rene racedyr, langragget, drivhvide, med stående ører og spids snude. Med sine blide godmodige ansigter indsmigrede de sig straks i ens yndest. Andre var mere rævelignende, med kortere hår, og en del var sorte eller flekkete. Der var tydeligvis flere slags af dem, og enkelte røbed ved sine hængende ører sterk tilblanding af europæisk blod. Da vi havde beundret den grådighed, hvormed de slugte rå fisk (sik), hvad der ikke gik for sig uden adskilligt mundhuggeri nabo og nabo imellem,

tog vi en tur indover landet efter vildt til et vand i nærheden, men fandt bare en tyvjo med unge. Fra dette vand var gravet en rende, som førte drikkevand ned til Kjabarova. Den var efter Trontheims oplysning arbeidet af munkene; men dette var nok også det eneste arbejde, de havde drevet det til. Da det var blød lerbund der, og renden var smal og grund som en liden veigrøft eller rendesten, så havde det neppe været overanstrengende. På haugen ovenover vandet stod den flagstangen, som vi først var blit opmærksomme på, da vi kom. Den var reist af den brave Trontheim for at by os velkommen, og på vimpelen stod, som jeg en gang senere tilfældigvis opdagede, «Vorwärts». Det var det navn Trontheim havde fåt opgitt som vor skutes; han blev derfor meget skuffet, da han om bord opdagede at navnet var «Fram». Jeg trøstede ham med, at meningen var den samme, og velkomsten lige godt ment, enten det lød på tysk eller norsk. Senere fortalte Trontheim mig, at han var af norsk herkomst. Hans far var en skibskaptein fra Trondhjem, mens hans mor var estlænderinde, bosat i Riga. Faren havde faret til sjøs og var død tidlig, så sønnen ikke havde lært norsk.

Det var naturligt, at det først og fremst var os om at gjøre at få greie på isforholdene i Kara-havet. Vi var bestemt på at gå så snart som muligt; men vi måtte ha kjele-sjau¹⁾, og desuden reparation af forskjellige rør og ventiler i maskinen, som var kommet i ulage. Det vilde ta flere dage at få dette i

¹⁾ Rensning af kjelen for saltet som ved sjøvandets fordampning slår sig ned på kjelebunden.

orden. Næste morgen drog derfor Sverdrup, Peder Hendriksen og jeg afsted i den lille petroleumsbåd for at gå til østmundingen af Jugor-strædet og med egne øine overbevise os om isforholdene østenfor. Det var fire mil did. Der drev en del is gennem strædet fra øst, og da det var nordlig bris, gik vi straks nordover, for at komme under nordlandet, hvor vi vilde finde mere åbent farvand. Selv havde jeg det lidet taknemmelige hverv samtidig at være rormand og maskinist. Båden gik som en liden helt og gjorde henimod sine 6 mil. Alt så lyst ud. Men desværre er sjelden lykken af lang varighed, ialfald ikke når man har med petroleumsbåder at gjøre. En feil ved cirkulationspumpen stansed snart maskinen, og vi kunde bare gå ganske korte stykker ad gangen, indtil vi nådde over til nordlandet, hvor jeg efter stive to timers arbejde endelig fik maskinen så vidt at vi kunde fortsætte nordostover gennem sundet mellem de drivende flak. Nu gik det nogenlunde godt, bare med en afbrydelse en gang imellem, når maskinen stansed af forskjellige mer eller mindre uberegnelige nykker. Stor munterhed vakte det hver gang, når den sterke Peder skulde sveive på sveiven for at sætte i gang igjen, og maskinen gav atterslag, så det mest rykked armene af led på ham og han blev kastet overende i båden. Af og til kom en flok haveller (*harelda glacialis*) eller andre fugle susende forbi, og en eller to faldt da regelmæssig for vore børser.

Vi hadde holdt langs Vaigatsj-landet, men satte nu over mod sydsiden af strædet. Omtrent midtffjords blev jeg imidlertid overrasket ved pludselig at se det lysne af hunden under os, og hadde så nær fåt båden

på en grunde, som ingen kjendte. Det var neppe mere end 2—3 fod vand, og strømmen gik som en strid elv over den. Grunder og båer er der på alle kanter, særlig på sydsiden af Jugor-strædet, og man må derfor bruge stor forsigtighed, vil man gå gennem det med skute. I en liden bugt nær den østlige munding af strædet la vi til land og trak båden op. Så med børsen på nakken indover mod nogen høidedrag vi havde udset os. Vi trasked frem over det samme flade bølgede sletteland, med lave høidedrag iblandt, som vi havde set overalt her rundt Jugor-strædet. Over sletten brer sig et brungrønt tæppe af mos og græs, bestrød med blomster af sjelden fagerhed. Under den lange kolde sibiriske vinter ligger snemasserne tæt over tundraen. Men knapt får solen bugt med dem, før en verden af små nordiske blomster bryder frem under det sidste svindende snelag, og åbner sine blyge bægere, smilende i den strålende sommerdag, som bader sletten i sit lys.

Storblomstrede saxifragaer, gulhvide valmuer (*papaver nudicaule*) står i klynger og lyser, hist og her blånende forglemmigeier og hvide molteblomster, på enkelte myrsig brer myrulden ud sit bølgende duntæppe, mens andre steder blåklokken i små skoger søgte ringer i vinden på sine ranke stængler. De er ikke anselige, disse blomster, de færreste er over et par tommer høje, men så meget yndigere, og i disse omgivelser blir deres skønhed end mere dragende; her hvor øiet forgjæves søger et hvilepunkt over den uendelige slette, smiler disse udselige blomsterbægere imod en og holder øiet fanget.

Over disse sletter, som strækker sig i det uendelige fra himmelbryn til himmelbryn østover Asiens mægtige tundra, færdes nomaden med sine renhjøder. Et herligt, frit liv. Når han lyster, slår han sit telt, og har renene om sig, og når han lyster, drar han videre. Jeg næsten misundte ham — ingen mål, ingen kvaler, bare leve. Jeg næsten ønskede at føre hans rolige liv med hustru og barn på disse endeløse frie sletter, ubunden og glad.

Da vi kom et stykke ind, fik vi øie på en hvid skikkelse, som sad i en ur under et lidet høidedrag. Snart så vi flere i andre retninger. De tog sig rent spøgelsesagtige ud, som de sad der tyste og ubevægelige. I kikkerten viste det sig at være sneugler. Vi gjorde jagt på dem; men for haglbørsen tog de sig vel i agt. Sverdrup fik livet af et par med rifle. Der var en forbausende mængde af dem; jeg kunde tælle op til otte og ti rundt omkring på en gang. De sad kurende stilt på græstuer eller stene, og lurte nok efter lemæen, som der må være masser af, efter de mange ganger og huller at dømme. Vi så dog ikke en eneste.

Oppe på høidedragene fik vi udsigt over Karahavet i nordostlig retning. Overalt sås i kikkerten is ytterst i havbrynet, og det is som så temmelig tæt og svær ud; men mellem den og kysten var der åbent vande, som en bred landråk, så langt vi kunde øine sydostover. Mer kunde vi ikke få vide her; men det var jo i grunden også nok. Der syntes at være fremkomst, og vel tilfredse vendte vi tilbage til båden. Her gjorde vi op ild af rækved og kogte en herlig kaffe.

Når kaffekjelen surrede over sligt et bål, og en kunde strække sig på bakken ved siden af og røge en fredelig pibe, da kosed Sverdrup sig rigtig til gagns, da kom munden på glid, og den ene historie fulgte efter den andre. Om et land var aldrig så trist, aldrig så øde, var det bare nok af rækved drevet op på stranden, så han kunde få gjort op en duglig stokild, jo større des bedre, da lyste det i øinene, — det var hans Eldorado. Derfor likte han også senere den sibiriske kyst så godt — rigtig et sted for en overvintring, sa han.

På hjemveien fór vi med fuld fart på et undervandsskjær, — det hugged et par gange, så skurte båden over; men i det samme den dumpet ned på den andre siden, slog propellen i berget, så agterenden hoppet høit, og maskinen begyndte at surre rundt fortere end fort. Alt var sked i mindre end et sekund, og jeg kom for sent til at stoppe. Uheldigvis var den ene propelving slået af; men vi surrede i vei med den andre, som bedst vi kunde. Det gik lidt ujevnt; men frem kom vi nu lige fuldt.

Ud på morgensiden nærmed vi os «Fram» og kom forbi to samojeder, som hadde trukket båden sin op på et flak, hvor de lå og lurte efter sæl. Jeg undres på hvad de tænkte, ved at se os pile forbi med den vesle båden vor uden damp, uden seil, eller årer. Selv så vi ialfald ned på disse «stakkars vilde» med europæerens selvgode medlidenhed, mens vi i magelige stillinger suste videre.

Men hovmod står for fald. Vi hadde ikke gåt langt, før — srrrrr — et forfærdeligt leven, stumper af brukne stålfjærer fór mig om ørene, og der stod

hele «kværna»! Ikke til at move, hverken frem eller tilbage. Under dirringen fra stødene af den envingedede propel var lidt efter lidt lodlinjen blit ristet indenfor svinghjulets rækkevidde, og med ett fór hele greia ind i maskineriet og vikled sig så grundig ind i det, at alt måtte tas fra hverandre for at få det klart igjen. Vi måtte da finde os i den ydmygelse at vende roende tilbage til vort stolte skib, som alt længe hadde trukket os med sine kjødgryder.

Dagens udbytte var: forholdsvis gode efterretninger fra Kara-havet, omkring førti fugl — mest gås og hav-elle —, en sæl, samt en ukampdygtig båd. Båden satte dog Amundsen og jeg i fuld stand igjen, — men ved den leilighed nedbrød jeg desværre for alle tider min anseelse blandt russerne og samojederne på disse kanter. Nogen af dem hadde om formiddagen været om bord og set mig stå oppe i båden i trøiesærmerne og svette og stræve, med ansigt og de bare armer tilgriset af olje og andet svineri. Siden kom de i land til Trontheim, og sa, at det var uråd at jeg kunde være nogen stor herre, som sled som en anden arbeidsmand om bord og så ud værre end en slusk. Trontheim vidste ulykkeligvis intet at anføre til min undskyldning; mod faktum fægter man for-gjæves.

Om kvelden gik nogen af os i land for at prøve hundene. Trontheim plukked ud ti af dem og spændte for en samojedslæde. Aldrig såsnart var vi færdige og jeg hadde sat mig på, før spandet fik øie på en fremmed stakkar, som var kommet i nærheden, og afsted bar det med hele hunderøisen, slæden, og min dyrebare person mod det arme kreatur. Der

blev et lurveleven; som vilde ulver kasted alle ti sig over den ene; bed og sled der de fik tag, blodet randt i strømme, og synderen hylte jammerlig, mens Trontheim fór rundt som en rasende og slog med sin lange kjæp til høire og venstre. Samojeder og russere kom hylende til fra alle kanter. Selv sad jeg på slæden midt oppe i det, forstummet af forfærdelse, som tilskuer, og adskilligt vand randt i sjøen før jeg fandt ud at der kanske også var noget for mig at gjøre. Med et græsseligt hyl kasted jeg mig så ind på

VI prøvekjører hundene.
Af Otto Sinding efter fotografi.

nogen af de værste slåskjæmper, kneb dem i nakken, og fik git synderen såvidt frist at han fik drad sig unda.

Vort forspand var under bataljen kommet i en ordentlig floke, og det tog tid at få det greid ud. Endelig var alt igjen klart til afgang. Trontheim slog med pisken og ropte: Prrrr, prrrr, — og afsted jog det i vild fart over græs, lere, og sten, indtil det trued med at bære tversover elveosen («lagunen»). Jeg sparked og holdt igjen det jeg orked, men blev slæbt med, og det var ikke mer end så at Trontheim og jeg til slut, med forenede kræfter, fik dem stanset

netop som de skulde ud i vandet, endda vi ropte «sass, sass», så det ljomede over hele Kjabarova. Endelig fik vi drevet hundespandet i en anden retning, og det bar igjen lystelig afsted, så jeg havde nok med at holde mig fast. Det var en forbausende sommerbefordring, og vi fik respekt for hundenes styrke, ved at se hvor let de drog et par mand på dette, mildest talt, slette føre. Vel tilfredse tog vi igjen om bord — oven i købet beriget med en ny erfaring: at hundekjørsel, til at begynde med ialfald, kræver adskillig tålmodighed.

De sibiriske hundesæler er af en mærkelig primitiv form. Bare en tyk ring, af taug eller seildug, omkring lænden og maven på dyret. Oventil holdes ringen på plads ved et stykke line som knyttes til halsbåndet. Træksnoren er fæstet under maven og går bagover mellem benene og volder vistnok ofte dyrene bry. Da jeg opdaged at det, på fire undtagelser nær, bare var kastrerte hunde, blev jeg ubehagelig overrasket og holdt ikke min forbauselse tilbage. Men Trontheim blev på sin side mindst lige så forundret; han oplyste, at i Sibirien var de kastrerte hunde anset for de bedste¹⁾. For mig var dette en streg i regningen, da jeg havde håbet på forøgelse af familien under veis. Nu fik jeg imidlertid sætte min lit til de fire hanhunde og «Kvik», den tisper som jeg havde bragt med hjemmefra.²⁾

¹⁾ Almindelige hanhunde skal ved træktaugets friktion let kunne få betændelse i scrotum.

²⁾ Den var en blanding mellem eskimohund og nyfundlænder og var født på den danske Østgrønlands-ekspedition (1891—92) under løjtnant *Ryders* ledelse. Han sendte mig den som gave, og den viste sig at være en ypperlig slædehund.

Næste dag, den 1ste august, var der stor religiøs fest i Kjabarova, St. Elias's fest. Samojeder fra fjernt og nær havde indfundet sig med sine renspand for at holde dagen hellig med at gå i kirke og drikke sig kanon fulde. Vi skulde om formiddagen nødvendigvis ha folk til hjælp for at fylde ferskvand på kjelen og drikkevand på tanken; men det var vanskeligt at få en eneste mand på grund af festen. Til slut lykkedes det Trontheim, ved at udlove tilstrækkelige belønninger, at samle nogen stakkarer, som mangled de nødvendige penge til at drikke sig så fulde til kvelds som en sådan dag kræved. Jeg var i land om morgenen, dels for at ordne dette med vandforsyningen, dels for at samle forsteninger, som fjeldbunden var rig på, særlig i en bergknab under Sibiriakoffs pakhus. Fjeldlagene bestod af skifer tilhørende den *ordoviciske afdeling af silur-systemet*. Så en tur op på haugen i vest ved Trontheims flagstang og et blik udover vesterhavet efter «Urania». Men ingenting at se, uden en ubrudt havlinje. Rigt belæst med mine fund vendte jeg tilbage til Kjabarova, hvor jeg naturligvis nytted tiden til også at se på stasen.

Alt fra morgenen af var kvindfolkene optrådt i sin fineste puds. Strålende farver, kjoleskjørter med mange læg og etager, og hårfletter som rak langt nedenfor ryggen og med svære kulørte sløifer i enden. Før kirkegangen førte en gammel samojed og en ung gild jente frem en mager ren, som skulde ofres til kirken — det vil si, til den gamle kirke. Også her oppe har, som nævnt, religionssplittelse gjort sig gjældende, og næsten alle samojeder på disse kan-

ter tilhører den gamle tro og går i den gamle kirke. Men så går de lidt i den nye også, så vidt jeg kunde forstå, for ikke at støde presten og Sibiriakoff, eller var det kanske for at være sikrere på himmerige? Efter hvad jeg kunde få ud af Trontheim derom, består hovedforskjellen mellem de to religioner i måden de gjør korsets tegn på, eller noget sligt. Idag var der stor fest i begge kirker. Alle samojeder afla først en liden visit i den nye kirke, for straks efter at strømme over til den gamle. Der har de imidlertid ingen prest; men idag hadde de lagt sig sammen og bød presten i den nye kirke 2 rubler for at holde en gudstjeneste i den gamle også, en anmodning som efter omhyggelig granskning blev imødekommet, og med hele sin prestelige pomp trådte han over den gamle tærskel. Der var imidlertid altfor dårlig en luft til at jeg kunde holde ud mer end to minutter der, og jeg drog igjen om bord.

Ud over eftermiddagen kom hylene og skrigene, som øged jo længer det led. Det var let at merke, at det var den alvorligste del af festen som nu begyndte. Nogen af samojederne kjørte rundt over sletten med sine rensband — som rasende dyr. De kunde ikke sidde på slæden, men lå eller slæbte efter og bare hylte. Nogen af mine kamerater var i land, og det var lidet opbyggelige beretninger de bragte om tilstanden. Hver eneste mand og kvinde syntes drukken og raved rundt over pladsen. Især hadde en yngre samojed gjort et uudsletteligt indtryk. Han satte sig op på en slæde, pisket på renene og kjørte grasat ind mellem teltene, over fastbundne hunder, ræver, og hvad andet der kom i veien; selv

trilled han af og slæbte vildt hylende efter i kjore-
remmen gennem sand og lere. Den fromme St.
Elias må være overordentlig smigret ved sådan hyld-
ning. Udover mod morgensiden døde hylene mere

Kjabarova. Aftenstemning.
Af Otto Sinding efter fotografi

og mere hen, og hele byen sov den druknes væmmelige søvn.

Næste dag var der ikke en eneste mand at opdrive til at hjælpe os med kullempning. Mesteparten

sov hele dagen efter nattens svir. Vi måtte da hjælpe os selv; men om kvelden var vi endnu ikke færdige, og jeg begyndte at bli utålmodig efter at komme afsted. Den kostbare tid gik. «Urania» havde jeg for længe siden opgit. Mere kul trængte vi jo heller ikke. Vinden havde i flere dage været gunstig. Det var søndenvind, som sikkert satte isen nordover i Kara-havet, og Sverdrup var nu skråsikker på, at vi kunde seile i åbent vand lige til de Nysibiriske Øer, så for så vidt havde det ingen hast, mente han. Men håbet er et svagt siv at støtte sig til, og mine forventninger var ikke fuldt så lyse. Jeg drev på for at komme afsted snarest muligt.

Ved kveldsbordet blev kong Oscars fortjenst-medalje i guld høitidelig overrakt Trontheim som anerkjendelse for den omhyggelighed hvormed han havde udført sit ikke lette hverv, og den vigtige bistand han derved havde ydet ekspeditionen. Hans ærlige ansigt strålte ved synet af den vakre medalje og det farvede silkebånd.

Næste dag, den 3dje august, blev vi endelig færdige til at gå, og om eftermiddagen bragtes de 34 hunde om bord under stor ståhei. De blev alle bundet på fordækket, og sørged stadig til en begyndelse for mere musikalsk underholdning end vi forlangte. Om kvelden var endelig timen kommet. Der blev fyret op i maskinen, alt var færdigt. Men det havde sat ind med så tæt tåge at vi ikke kunde se land. Så kom øieblikket da vor sidste ven, Christofersen, skulde gå fra borde. Vi forsynte ham med det nødvendigtigste af levnetsmidler og en del af Ringnes's øl. Mens dette blev gjort i stand, la man med febrilsk

iver den sidste hånd på breve til hjemmet. Så et sidste næveslag, han og Trontheim gik i båden, og snart var de forsvundet i skodden. Med dem gik sidste post hjem; med dem sprang det sidste bånd. Alene for os selv lå vi i tågehavet. Nu skulde neppe noget budskab nå verden fra os, før vi selv bragte underretning om vort held eller uheld. Hvor megen ængstelse for de mange der hjemme skulde ligge imellem? Der var vistnok en mulighed for at få sendt breve hjem fra munden af Olenek, hvor vi efter overenskomsten med baron Toll skulde hente nok en forsyning hunder; men jeg holdt det ikke for sandsynligt. Det var langt ledet på sommeren, og jeg havde på følelsen, at isforholdene nok ikke var så gunstige som jeg gjerne vilde hat det.

Trontheims reise.

Aleksander Icanovitsj Trontheim har selv i den tobolske guvernements-tidende berettet om sin lange og besværlige reise for at bringe os vore hunder. Beretningen er nedskrevet af hr. A. *Krylov* efter Trontheims fortælling. Et kort uddrag skal her gjengis.

Efter at ha sluttet kontrakten med baron Toll var Trontheim allerede den 28de januar (16de januar efter russisk tidsregning) i Berezov, hvor der da holdtes jassak-stevne¹⁾, og hvor der i den anledning var

¹⁾ Jassak er skat, som af de sibiriske folk gis i pelsverk.

en mængde ostjaker og samojeder samlet. Trontheim benytted sig heraf og købte 33 (skal vel være 40) udvalgte slædehunder. Med disse drog han til landsbyen Muzhi, hvor han rusted sig ud til den «meget lange reise», og dermed gik tiden til den 16de april. Da havde Trontheim tilberedt 300 pud (ca. 4800 kilo) hundefor, særlig tørret fisk. For 300 rubler leied han syryæneren Terentjev til med en renhjord på 450 stykker at bringe ham, hunder, og bage til Jugor-strædet. I tre måneder drog nu disse med sin karavane, med ren, hunder, kvinder og børn gennem det nordlige Sibiriens øde trakter. I begyndelsen gik det gennem Ural-fjeldene. «Deres reise var dog mere et nomadeliv; man gik ikke ret frem mod målet, man spre- lte sig over store vidder, og rasted ikke der hvor man havde lyst, men der det var bekvemt for renene, og hvor de fandt lav. Fra landsbyen Muzhi drog ekspeditionen langs med Voikara-elven til dens kilder; men her begyndte det at bære opover til Ural-fjeldene gennem passet Kjaila (Kjola). Under marsjen over fjeldkjeden søgte man at holde sig langs foden af bergene uden at gå over dem.» — — — «I det nordlige Ural la man i det hele merke til en fuldkommen kontrast til den sydlige del af bergkjeden, hvor sneen smelter hurtig i de lavere regioner og blir liggende på toppene, mens her (i det nordlige Ural) omvendt fjeldtoppene blir snefrie, før solstrålerne trænger ned i dalen og smelter sneen der. I enkelte dalfører, især der hvor der ligger berg og stænger i syd, og som er mere udsat for nordlige vinde, blir sneen liggende hele sommeren. Da man hadde nåd over Uralkjeden, drog de reisende først langs med *Lemba*-elven,

satte derpå over og fulgte nu hele det system af små elver, som ikke en eneste syryæn kjender navnene på. Endelig nådde ekspeditionen den 4de mai *Usva-elven* (formodentlig *Usa*), som syryæneren *Nikitsas* hytte lå ved.» Dette var «det eneste bebodde punkt på denne uhyre vidde med mer end hundrede værsts udstrækning,» og her stansed de to uger for at give renene hvile og skaffe dem mad. «I alle retninger fra *Voikaras* kilder til *Usva* er terrænet skogvokset.» «Fra *Usva-elven* til *Vorkuta-elven* og endnu noget længere drog *Trontheim* med sit reisefølge gennem en ganske frodig skog. I midten af mai, efter som karavanen rykked tundraen nærmere, blev skogen tyndere og tyndere, og den 27de mai afløstes den fuldstændig af en glisen underskog. Fra nu af begyndte den at gå over til småbusker og ukrud, og endelig viser den uoverskuelige tundra sig. For ikke at være uden brændsel på tundraen, blev der fældet tør-trær og anden ved, som blev samlet sammen på 8 slæder. Dagen efter at de var kommet ud på tundraen (29de mai), drog karavanen rask afsted, «da syryænerne gjorde hvad de kunde for hurtigst muligt at komme forbi et sted hvor en hel renhjord for nogen år tilbage havde sat livet til. Slige steder kjender renførerne godt, og de gjør alt muligt for at omgå dem, da dyrene let kan bli smittet ved at gnage på ben efter sine døde kamerater. Gud hjælpe den hjord, som rammes heraf; sygdommen smitter hurtig over fra dyr til dyr, og på én dag kan hele snes bukke under»¹⁾).

¹⁾ Denne sygdom har vel været miltbrand eller noget lignende.

«I denne egn er der en mængde myrer; hele lavlandet udgjør et eneste sammenhængende morads. Det hændte, at man måtte gå til langt op på livet i vand; således trasked vi den 5te juni hele dagen omkring i vand, under stadig frygt for at hundene skulde bli forkjølet. Den 6te blåste en sterk nordostvind, om natten blev der en så sterk kulde at to renkalver frøs ihjel, og to voksne dyr blev desuden snappet bort af ulver.» Ofte måtte karavanen sætte over stride elver, hvor det somme tider kunde være vanskeligt nok at finde overfartssted. Ved hjælp af teltstænger og stundom isstykker måtte det hyppig bygges bro, og det kunde ta hele dagen at komme over. Lidt efter lidt blev vedbeholdningen opbrugt, og det var vanskeligt at få maden kogt. Få busker var at finde. Den 17de juni traf de «en syryjensk renfører som drev handel; af ham kjøbte de to flasker vin (brændevin) for 70 kopek stykket. Mødet hadde som vanlig en meget venlig karakter og slutted med gjensidig bevertning. På tundraen kan en se langt, og syryjernes skarpe øine opdager på ti versts afstand en anden hjord eller røg fra bebodde telter. Derfor lar aldrig en nomade som 10 à 12 verst borte har bemærket tilstedeværelsen af et andet menneske, denne leilighed til at opholde sig hos ham i hans leir og prate og bli bevertet med te, men helst brændevin, gå ubenyttet hen. Dagen efter, den 18de juni, kom nogen samojeder, som hadde fåt nys om karavanen, på fire slæder til leiren. De blev bevertet med te. Samtalen, som blev holdt på samojedisk, dreied sig om renernes sundhed, om vor reise, og om veien til Jugor-strædet. Da de fåtal-

lige nyheder om tundraen var uddebatert, drog de atter bort.»

I slutningen af juni, da de havde reist gennem Lille-Urals fjeldforgreninger, nærmed den tid sig, da Trontheim efter aftalen skulde møde frem ved Jugor-strædet, og «han måtte da påskynde reisen, men det var ikke let at gjøre med mere end 40 slæder og 450 rener, for ikke at regne kalvene. Han beslutted derfor at dele karavanen i to, la kvinder, børn, og husdyrene bli tilbage, og selv dra frem uden oppakning, bare med niste.» Den 28de juni «efterlodes derfor 30 slæder, telte o. l. foruden alle kvinder og børn, som måtte nomadisere her. De mandlige syrjænere tog 10 slæder og drog sammen med Trontheim videre.» Endelig efter lang omflakken fik de den 9de juli fra et «høit berg» se havet, og nådde næste dag til Kjabarova, hvor Trontheim fik vide «at der endnu ikke var ankommet noget dampskib til Jugor-strædet, og heller ikke hadde vist sig noget seil.» På denne tid var hele stranden ved Jugor-strædet og havet så langt en kunde se bedækket med is, som var ført hid ind af nordlige vinde. Først den 22de juli var havet fuldkommen åbent. I den tid Trontheim vented på «Fram», korted han tiden med at gå på jagt og foreta udflugter med sine hunder, som var i udmerket forfatning. Ikke sjelden var han i den Sibiriakoffske koloni, et samlingspunkt for samojeder rundt om, som kom hid i betydeligt antal for at afhænde sine varer. Et trist billed fik han se her i den lille, «af den øvrige verden forladte» koloni. Hvert år indfinder der sig her om sommeren, hovedsagelig fra Pustozerk, to til tre kjøbmænd eller handels-

drivende bønder (opkøbere), for at tiltuske sig varer af samojederne og delvis af syrjænerne: bjørneskind, spæk og sælskind, renhuder og sligt, mod te, sukker, mel, husgeråd o. l. Ikke noget køb eller salg foregår uden brændevin, som samojederne er i høi grad griske efter. Når en købmand har fåt drukket en stakkar fuld, flår han ham og køber alt han vil for en spotpris; til slutning viser det sig så, at samojeden tilmed er blit sin «velgjører» skyldig. Alle handelsmænd som kommer til kolonien, fører brændevin, og derfor hersker her hele sommeren et frygteligt fylder. Hvor stor afsætningen er, kan man slutte af at købmændenes boder er fulde af brændevinsfader. Der findes ikke noget politiopsyn her, og det vilde også være vanskeligt at organisere noget. Så snart det blir slædeføre om vinteren, vender karavanerne med sine rener hjem fra kolonien, belæsset med tomme vinfader og med de varer de har tiltuset sig.»

«Den 30te juli (skal være 29de) fik Trontheim fra stranden øie først på røg og snart efter på et dampskib. Der var ingen tvil om at dette var «Fram». På en liden samojedbåd drog han i møde med skibet, og ropte på russisk, at de skulde ta ham om bord. Fra dampskibet blev der spurgt, hvem han var, og da han hadde nævnt sit navn, blev han tat op. Her mødte han Nansen selv, klædt i en fedtet arbejdsjakke. Han er endnu en aldeles ung mand af middels høi vekst — — —». Derefter følger en smigrende beskrivelse af ekspeditionens leder og forholdet om bord. — — — «Det er øiensynligt,» fortsættes det så, «at her er én familie, forenet og besjælet af én tanke, på

hvis gennemførelse alle lidenskabelig arbeider. Alt tungt og grovt arbejde om bord er ligelig fordelt, og her findes ingen forskjel mellem den simple matros og kapteinen eller selve ekspeditionens chef. — — — I det almindelige arbejde deltar også doktoren, og dette fællesskab i arbeidet er et fælles bånd som binder hele ekspeditionen sammen. Et sådant forhold mellem ekspeditionens mandskab gjorde et meget behageligt indtryk på Trontheim, og netop dette forhold berettiger mest af alt til det håb at ekspeditionen i vanskelige øieblikke vil vide at klare sig.»

«A. I. Trontheim var daglig om bord på «Fram», og spiste middag og frokost der. Efter hvad han sier, er fartøiet udmerket bygget og uden nogen som helst mangel. Kahytterne er rummelige og indrettet med komfort; der findes et udmerket bibliotek med de bedste verker i den klassiske europæiske litteratur, forskjellige musikalske instrumenter, fra et smukt koncertflygel¹⁾ til fløiter og guitarer, samt schak og damspil og lign., alt til adspredelse for mandskabet.» Derefter følger en beskrivelse af «Fram», med udrustning og proviant. Særligt indtryk synes det at ha gjort, at vi ikke hadde vin (brændevin) om bord, «blot i apoteket», oplyser han, «skulde der findes 20 à 30 flasker af den bedste kognak — ren sprit — i denatureret tilstand. Efter Nansens mening er nydelsen af brændevin i de nordlige regioner skadelig, og kan, når den nydes på en så vanskelig og farlig reise,

¹⁾ Dermed menes vel vort orgel. Af andre musikalske instrumenter fandtes et trækspil, og en af deltagerne hadde desuden en fløite, en violin, og en del mundharmonikaer.

gjøre en meget sørgelig tjeneste; han har derfor fundet det hensigtsmæssigere at erstatte brændevin med frugt og forskjellige søde sager, som der findes en mængde af om bord.» «I havn tilbringer mandskabet den største del af dagen sammen; trods fællesskab i arbeide er enhver deltagers pligter fastsat til den mindste enkelthed. Måltiderne er alle fælles, undtagen for den fungerende koks vedkommende; hans arbeide overtas efter tur. Sundhed og glæde læses på alle ansigter. Nansens urokkelige tro på et heldigt og lykkeligt udfør af foretagendet indgyder hele besætningen mod og altro.»

«Den 3dje august blev der på «Fram» lempet kul fra skibsrummet ned i fyrrummet (kulbaksene). I dette arbeide deltog alle ekspeditionens medlemmer, med Nansen i spidsen. Arbeidet gik enigt og muntert. Samme dag prøvde Nansen og hans ledsagere hundene paa stranden. Man spændte 8 (skal være 10) hunder for en slæde, hvorpå der sad tre personer. Nansen erklærte sig meget tilfreds med hundene, takked Trontheim for det gode udvalg han havde gjort, og for den udmerkede stand de var i. Da hundene var modtat og bragt om bord på skibet, henvendte Trontheim sig til Nansen med bøn om at få et vidnesbyrd for nøiagtig og samvittighedsfuld udførelse af det hverv han havde påtat sig.¹⁾ Nansen svarte hertil: «Å nei, vidnesbyrd og attester er for lidet. De har udført Deres opgave aldeles samvittighedsfuldt, og De har derved gjort ekspeditionen en meget stor tjeneste. Jeg har i opdrag at overrække

¹⁾ Som det vil ses, må der her være nogen hukommelsesfeil; det var kvelden før.

Dem en guldmedalje fra vor konge for den store hjælp De har ydet.» Med disse ord overgav Nansen hr. Trontheim en meget stor kronet guldmedalje. På medaljens forside findes følgende inskription: «Oscar II, Norges og Sveriges konge. Broderfolkenes vel.» Og på den anden side: «Belønning for fortjenstlig virksomhed. A. I. Trontheim.» Samtidig hermed gav Nansen Trontheim også et skriftligt vidnesbyrd for den udmerkede måde han havde skilt sig fra sit hverv på, og attesterer, at han derfor var belønnet med medalje. Samme dag¹⁾ ved nattetide besluttede Nansen sig til at lette anker, og begi sig ud på sin meget lange reise uden at oppebie kuljagten «Urania», som efter hans mering var forsinket af is. Trontheim tog om aftenen afsked med hele besætningen, med et hjerteligt ønske til ekspeditionen om at den lykkelige måtte nå sit mål. Sammen med ham forlod også sekretæren for et af de ledende londonske blade, hr. Ole Christophersen¹⁾, skibet. Han havde ledsaget Nansen fra Vardø. Ved afskeden medgav Nansen dem et rigeligt forråd af proviant, da Christophersen og Trontheim måtte afvente «Urania»s ankomst for at vende tilbage med dette skib. Præcis kl. 12 om natten mellem den 4de og 5te august gav «Fram» afgangssignal og satte kursen mod havet.

Den 7de august kom endelig «Urania». Som jeg havde antat, var den blit stanset af isen; men havde til slut sluppet uskadt igjennem. 11te august kunde da Christofersen og Trontheim dra hjemover med

¹⁾ Det var altså dagen efter.

¹⁾ Jeg tror aldrig Christofersen har hat noget med en engelsk avis at gjøre i hele sit liv.

den, og nådde den 22de Vardø, efter at ha hat det temmelig skralt med kosten på slutten. Jagten, som havde forladt sit hjemsted — Brønø — i mai, var nemlig ikke rustet for så lang en reis, og de sidste dagene levede de nok mest på tørre beskjøiter, vand, og — lus.

t det
som
, var
idste
vand,

IV.

REISEN GJENNEM KARA-HAVET.

Det varte en god stund udover natten efter at Christofersen og Trontheim hadde forladt os, før vi kunde gå. Farvandet var for farligt her til at vi turde våge det i tætte skodden. Men så letted det lidt, og petroleumsbåden blev gjort færdig; jeg vilde gå foran med den for at lodde. Ved midnat bar det afsted, Hansen stod foran med håndloddet. Først over mod pynten på Vaigatsj mod nordvest, som Palander foreskriver, så videre gjennem strædet, nær Vaigatsj-siden. Tågen var ofte så tæt at vi vanskelig kunde skimte «Fram», som fulgte lige efter os, og om bord kunde de ikke se vor båd; men så længe vi hadde vand nok, og så længe vi så de holdt rigtig kurs om bord, gik vi på. Snart blev skodden lidt lettere igjen. Men dybden var just ikke stor; vi hadde stadig 9 og 10 meter; så blev det 8, og så 7. Det var vel lidet. Vi vendte, og gjorde tegn til «Fram» om at stanse. Så holdt vi længer fra land og fik dybere vand, og «Fram» kunde igjen dra på med fuld fart. Af og til fik maskineriet igjen sine vante nykker og stansed. Jeg måtte fylde på mere gasolje

for at få det i gang igjen; som jeg står med dette, hiver båden på sig i sjøerne — lidt olje blir spildt, og det tar fyr. Den brændende oljen ud over båd-bunden, hvor det alt var spildt en god del før. Hele agterenden var i samme nu et eneste ildhav, og mine klær, som var overstænket med olje, fatted. Jeg måtte springe forover, og situationen var et øieblik kritisk,

Landing på Jalmal.
Af Otto Sinding efter fotografi.

især da en stor bredfuld spild-kop også tog fyr. Efter at ha slukket varmen i klærne sprang jeg igjen agter, greb koppen, hældte den flammende olje i sjøen, og forbrændte fingrene stygt. Hele vandfladen omkring stod med det samme i lys lue. Så fik jeg fat i øsen, og pøste vand ind i båden det jeg orked. Snart var det værste dæmpet. Men om bord så nok det hele nokså uhyggeligt ud, og de stod færdige med ender og bøier for at kaste til os.

Snart var vi ude af Jugor-strædet. Tågen var imens lettet så vidt at vi kunde se det lave land omkring os, et stykke udover havet, og drivisen ytterst ude. Klokken 4 om morgenen (den 4de august) gled vi forbi Sokolii, eller Falkeøen, og ud i Kara-havet — det frygtede hav. Nu skulde da vor skjæbne afgjøres. Før jeg gik hjemmefra, havde jeg altid sagt, at var vi først lykkelig over Kara-havet og forbi Kap Tsjeljuskin, da var det værste gjort. Udsigterne var ikke dårlige, åben råk langs landet østover, så langt en kunde se fra toppen.

Halvanden time senere var vi ved iskanten. Isen var tæt, så det ikke var tanke på at lægge ind i den. Nordvestover syntes den meget slakkere, og der var adskillig blå luft i himmelbrynet¹⁾. Vi gik derfor syd-østover langs landet gennem fordelt is, men holdt om formiddagen længere til sjøs, da blå luft i østlig og nordøstlig retning tyded på åbnere farvand. Klokken 3 om eftermiddagen blev dog isen så tæt at jeg fandt det rettest atter at gå ind i råken som strakte sig langs land. Vistnok var det muligt, at vi kunde ha forceret os gennem den is som lå i sjøen her; men vi kunde også komme fast, og den risiko var det for tidligt at løbe.

Da vi næste morgen (5te august) var kommet langs kysten ud for Kara-elven, satte vi kurs over mod Jalmal. Snart havde vi dette lavland i sigte, men fik på eftermiddagen skodde og tæt is. Næste

¹⁾ Den hvide is kaster et lyst gjenskin, så himmelen ser hvidlig ud hvor der er ismarker; overalt hvor der er åbent vand, blir den, i modsætning dertil, blå eller mørk. Ishavsfareren kan således efter himmelens udseende slutte sig til hvordan farvandet er langt borte.

dag var det ikke bedre. Så gjorde vi fast til et stort iskoss, som lå på grund under Jalmal-kysten.

Om kvelden reiste nogen af os i land. Der var så grundt at båden blev siddende et godt stykke fra stranden, og vi måtte vasse ind. Det var en ganske flad, glatslikket sandstrand, som sjøen stod helt over ved flo, og så en brat sandskrænt indenfor, en 10 – 12 meter høi, på sine steder oppe i vel 20 meter.

Vi streifed lidt omkring. Fladt og bart overalt. Al drivved som fandtes, var begravet i sanden, og søkvåd. Ingen fugl at øie, uden et par sneppefugler. Vi kom til et vand, og udfra skodden foran mig hørte jeg låten af en lom, men så ikke et liv. Skoddevæggen stængte for synet, hvorhen det vendte sig. Renspor var der nok af, men selvfølgelig bare efter samojedernes tamren. Dette er jo samojedernes land. Uf, så ødt og trist. Den eneste som gjorde nogen fangst, var botanikeren. Blomsterne smilte i ynde hist og her mellem tuerne, som bud fra en lysere verden i dette tågernes land. Vi gik langt indover sletterne, men fandt bare vande, med lave eid og høidedrag imellem; udpå hørte vi ofte lom skrige, men fik aldrig øie på nogen. Alle disse vande hadde en påfaldende cirkelrund form med tverbratte skrænter omkring, ligesom de selv hadde gravet sit hul i sandsletten.

Af årerne i båden og en stor presenning hadde vi laget istand et slags telt. Heldigvis fandt vi lidt tør ved, og snart dufted en varm liflig kaffe derinde. Som vi hadde drukket og spist, og piberne var tændt, overrasked Johansen os ved, tung og mæt som han var, at gjøre den ene saltomortale efter den anden i sin lange officerskappe og med sjøstøvler halv-

fulde af vand, på den tunge fugtige sandslette foran teltet.

Klokken $\frac{1}{2}7$ om morgenen var vi igjen om bord. Skodden var lettet; men isen, som lå og drev frem og tilbage med tidevandsstrømmen, så lige tæt ud nordover. Om formiddagen havde vi besøg af en båd med to staute samojeder, som blev vel modtat og

Over Jalmals sletter.

Af Otto Sinding efter fotografi.

traktert både med mad og tobak. De gav at forstå at de lå i telt inde i landet længer mod nord. Beriget med gaver reiste de igjen hjemover. Det var de sidste mennesker vi traf sammen med.

Næste dag var fremdeles isen tæt, og da der ikke var noget andet at ta sig for, reiste nogen af os i land igjen om eftermiddagen, dels for at se mer af denne lidet kjendte kyst, dels også for, om muligt,

at finde samojedleiren, og få tiltusket os noget skind og renkjød. Det er et eiendommeligt fladt sletteland. Bare sand; sand overalt. Endda fladere, endda ødseligere end landet ved Jugor-strædet, endda videre syn. Over sletten lå et grønt tæppe af græs og mos, hist og her pjusket af vinden, som havde revet op i det og feiet flyvesanden udover. Men alt vi gik og alt vi ledte, fandt vi ingen samojedleir. Det eneste vi opnåede, var at se tre mænd langt borte, som imidlertid drog afsted det forreste de vandt, så snart de fik øie på os. Af vildt var der ikke meget. Nogen rype, heiloer, og haveller var omtrent det hele. Vort væsentlige udbytte var atter en samling planter og en del geologiske og geografiske iagttagelser. Vore observationer viste, at kysten på dette sted var lagt ikke mindre end en halv længdegrad, eller 36—38 minutter, for langt vest.

Det var først næste formiddag (9de august) vi kom om bord igjen. Isen så nu ud til at være blit noget slakkere i nord, og klokken 8 om kvelden begyndte vi endelig på ny vor færd nordover. Vi fandt let fremkommelig is, til vi 3 dage senere kom ud i åbent farvand. Søndag den 13de august stod vi ud i det åbne Kara-hav forbi Jalmals nordpynt og øen Beli-Ostrov. Der var ingen is at øie på nogen kant. I de dage som nu fulgte, havde vi stadig sterke østenvinde, som ofte øged til kuling. Vi holdt det gående med krydsning for seil, for at komme østover; men «Fram» kan neppe sis at være nogen god bidevindsseiler, bred og uden kjøl som hun er. Driften var for stor, og fremkomsten østover tilsvarende liden. I dagbogen heder det stadig: Modvind, modvind. Det

var mer end almindelig ensformigt; men da det kan ha sin interesse for navigationen af dette hav, skal jeg anføre de vigtigste enkeltheder, særlig det som vedkommer isforholdene:

«Mandag den 14de august krydsed vi for bare seil mod sterk vind. Enkelte isstykker sås på hundevagten, men senere ingen is indenfor synskredsen.»

«Tirsdag den 15de august. På hundevagten løied vinden af, seilene gjordes fast, og der fyrtes op. Klokken 5 om morgenen begyndte vi at dampe øst over isfrit hav, men efter middagen tog vinden på at friske til igjen fra østnordøst, og vi måtte krydse for damp og seil. Enkelte isstrimler sås udover kvelden og natten.»

«Onsdag den 16de august. Da Kara-havet syntes så forbausende isfrit, og der kom svær sjø fra nordøst, bestemte vi os til at holde nordover, så langt det bar, om det så var til Ensomheds-øen. Men ved halvfjertiden på eftermiddagen fik vi en tæt isstrimmel forud, så vi måtte vende. Stiv kuling og sjø. Holdt det krydsende østover langs iskanten. Hadde om kvelden nær mistet petroleumsbåden. Den fyldtes uafsladelig af sjørerne, blev knækket i ripen på to steder, og de svære davider den hang i, krummed sig, som om det var kobbertråd. I sidste liten fik et par af os surret den ind til siden, mens sjørerne vasked over os. En vanskjæbne synes at hvile over denne båd.»

«Torsdag den 17de august. Holdt det fremdeles krydsende for seil og damp gjennom fordelt is østover og nær fast iskant. Fremdeles storm, og så snart vi stak næsen lidt ud fra isen, svær sjø.»

«Fredag den 18de august. Storm fremdeles. Stod sydostover. Klokken halv fem om morgenen fik Sverdrup øie på land søndenfor os; han var just i tonden for at se efter bjørn eller hvalros på flakene. Klokken ti om formiddagen var jeg oppe for at se på det. Vi var da neppe meget over 10 kvartmil unda. Det var et lavt land, som så ud til at være af samme beskaffenhed som Jalmal, med græsvekst

«Fram» i Kara-havet.

Af Otto Sinding.

ovenpå, og bratte sandskrænter. Det grundet op ind mod det. Ikke langt fra os lå iskoss på grund. Lodskuddene viste stadig mindre og mindre vand, indtil der klokken halv tolv bare var 16 meter; men klokken tolv blev det med ett igjen 40 meter, og derefter tiltog dybden atter stadig. Mellem landet og grundisene i læ af os så det ud til at være en rende med lidt dybere vand, hvor der ikke lå så meget is

på grund. Det var ikke let at skjønne at der skulde kunne være nyt land her, hvor både Nordenskiöld, Edvard Johansen, og oven i kjøbet kanske flere russere hadde faret uden at se noget. Vore observationer lod sig imidlertid ikke modsi, og landet fik straks, efter opdageren, navn af *Sverdrups Ø*.

Da vi fremdeles hadde meget is til luvart, fortsatte vi vor sydostlige kurs og holdt så nær vinden som muligt. Det var klart veir, og klokken 8 fik vi fastlandet ved Dicksons Ø i sigte forud. Det hadde været vor agt at gå ind og ankre her, for at nedlægge post til hjemmet i en varde. Kaptein Wiggins hadde lovet at gå indom og hente brevene på sin vei til Jenisei. Imidlertid var vinden løiet, leiligheden var gunstig, og tiden kostbar. Vi gav afkald på at sende post og satte kurs videre langs kysten. Landet her er aldeles forskjelligt fra Jalmal. Om det end ikke er høit, er det dog et fjeldland med sneflekke og større snefonner hist og her, som ofte lå helt nede i stranden. Næste formiddag fik jeg den sydligste af Kamenni-øerne i sigte. Vi stod et slag ind under den, for at se om der ikke skulde være dyr af noget slag, men ingenting var at øine. Øen hæver sig jevnt fra sjøen på alle kanter, men har bratte strandstyrtninger. De består for en større del af fjeld, som stikker frem i dagen snart som fast berg, snart som forvitrede stenras. Let så ud til at være en lagret fjeldart med sterkt skråtliggende lag. Forøvrigt er øen også dækket af meget grus, tildels iblandet med større stene, og hele den nordlige odde synes at være en sandmæle med bratte sandras mod stranden. Det mest iøinefaldende ved øen er dens udprægede

strandlinjer. Nær toppen er der især en meget fremtrædende, som på vest- og nordsiden viste sig som en skarp afsats og strakte sig tversover øens længde som et mørkt bånd. Nærmere stranden sås flere tydelige strandlinjer. Alle ligner de i sin form den øverste med dens bratte afsatser, og er tydelig dannet på samme vis, ved sjøens og særlig isens virksomhed. Ligesom den øverste er også de andre mest udpræget på øens vest- og nordside, som særlig vender ud mod den åbne sjø.

For den som studerer jordens historie er disse merker efter havets tidligere vandstand af stor interesse, fordi de antyder, at landet er steget, eller havet sunket, siden den tid de blev dannet, — niveauforandringer, som hele Sibiriens nordkyst ligesom Skandinavien har undergået efter den store istid.

Nordenfor denne ø så vi mærkelig nok ingen af de øer som efter Nordenskiölds kart skal ligge i en række nordøstover fra Kamenni-øen. Derimod peiled jeg et par andre indenfor, omtrent retvisende øst. Næste morgen kom vi også forbi en liden ø længer nord.

Af fugl fandt vi ikke meget på disse kanter. Bare et par gåseflokker, nogen tyvjoer (*stercorarius crepidata* og *st. buffonii*), samt et par måker og terner.

Søndag den 20de august var det et sjelden vakert veir. Blåt hav, strålende solskin, og løi vind, fremdeles fra nordost. Om eftermiddagen gik vi ind til Kjellman-øerne, som vi efter beliggenheden kunde gjenkjende efter Nordenskiölds kart; men søndenfor dem så vi mange ukjendte øer.

De havde alle afrundede former og lignet holmer som har været afskurt af istidens bræer. «Fram»

kasted anker på nordsiden af den største af dem — den blev senere kaldt *Renoen* — og mens der blev fyldt nyt vand på kjelen, vilde nogen af os i land for at skyde.

Vi var ikke kommet fra borde endnu, da styrmanden fik øie på ren fra tonden. Nu blev det liv, alle mand vilde med, og styrmanden var rent forstyrret af jagt-iver, øinene stod som brikker, og hænderne skalv som om han var drukken.

Først i båden fik vi tid til at se efter styrmandens rener. Forgjæves, ikke et liv at øine på nogen kant. Jo — nær land, så vi endelig en stor gåse-flok vralt opover fra stranden. Og skam at si, slap der ud af os en formodning om at det var gås styrmanden havde set — en mistanke han i begyndelsen viste fra sig med foragt. Lidt efter lidt sank sikkerheden successivt. Men — man kan også gjøre en styrmand uret. Det første jeg så, da jeg sprang i land, var gamle renspar. Straks vokste styrmanden til kar igjen, fór fra spor til spor — så og svor på at det var ren han hadde set.

Oppe fra den første haug fik vi se flere dyr på en slette søndenfor os; men da der var nordligt vinddrag, måtte vi tilbage, og langs stranden søndenom, for at komme i læ af dem. Den eneste som ikke biliged dette, var styrmanden; med febrilsk iver vilde han buse ret på nogen rener som han merte at ha set østenfor — selvfølgelig det sikreste middel til at rense marken for dyr. Han fik imidlertid lov til at bli igjen sammen med Hansen, som skulde ta en magnetisk observation, men måtte love ikke at røre sig af flokken, før han fik ordre.

På veien langs stranden gik vi forbi den ene store gåseflokk efter den andre; de strakte hals, og vralted lidt unda, til vi var ganske nær; så endelig fløide. Et kort stykke borte fik vi øie på et par rener som vi ikke hadde set før. Vi kunde let ha stillet ind på dem, men var ræd for at komme til luvart af de andre, som var længer syd. Endelig var vi i læ også af dem; men de beited midt på en flad slette, så det var alt andet end let at stille dem. Ikke en forhøining, ikke en sten at gjemme sig bag. Det eneste var at danne en lang skytterlinje, og så rykke frem som bedst vi kunde, for om muligt at kringgå dem. Imens hadde vi fåt øie på en anden renflokk længer mod nord. Men til vor forbauselse jog de pludselig afsted over sletten østover — var det styrmanden som ikke hadde kunnet holde sig i ro længer?

Henimod de rener vi hadde nærmest, strakte der sig fra stranden lidt længer mod nord en sænkning, hvor det kanske lod sig gjøre at komme dem på

(Se side 126.)

Kamenni-zen set fra sydvest. Af Otto Sinding efter fotografi.

skudhold. Jeg gik tilbage for at gjøre et forsøg, mens de andre skulde holde sig på sin plass i skytterlinjen. Sjøen lå bent for mig, rolig og vakker udover. Ytterst ude var solen for en stund siden gåt i havet. Himme-
len gløded i den lyse nat. Jeg måtte stanse et øieblik : Midt i denne skjønhet driver mennesket sin rovdyr-
gjerning — — — Da ser jeg i nord en mørk flek bevæge sig ned ad haugen hvor styrmanden og Han-
sen skulde være, den deler sig i to, og den ene be-
væger sig østover, just til luvart af de dyr jeg skulde stille på. Det kunde ikke vare længe før de fik veiret og la på sprang ; det gjaldt at skynde sig. Og nogen alt andet end velvillige ønsker regned ned over de karers hoder.

Sænkingen var ikke så dyb som jeg hadde ven-
tet. Siderne var netop høie nok til at dække mig, når jeg krøb på fire. I midten store stener, og ler-
grus gjennomblødt af en liden bæk. Renene beited endnu rolig, løftet bare af og til hoderne for at se sig rundt. Men dækningen blev dårligere og dår-
ligere, og nordenfor hørte jeg styrmanden. Snart lykkedes det ham vel at sende renene her også på flugt. Jeg måtte fort frem. Men der var ikke dæk-
ning nok til at krybe på fire længer. Det eneste var at bugte sig frem som en orm på maven. Men — i denne bløde leren, midt efter våde bækken? Ja, kjødmaden er for kostbar om bord, og rovdypet for sterkt; klærne får gå — og på maven krøb jeg, så sølen randt. Men snart blev der neppe dækning nok ligefuldt. Jeg klemte mig flad ned mellem stenene og pløide mig frem gjennom sølen som en grøfte-
maskine, og frem kom jeg, om ikke fort og behage-

lig, så i det mindste sikkert. Imens blev himmelen bøg mig dybere og dybere rød, og sigterne blev vanskeligere og vanskeligere at se, uden hensyn til leren som jeg havde min nød med at holde borte fra dem og fra børsemouthingen. Men renene græssed rolig videre; når de løfted hoderne og så sig om, måtte jeg ligge stille som en mus, mens jeg kjendte vandet sildre sagtelig ind under maven; begyndte de så igjen at bide i mosen, bar det videre igjennem sølen. Snart gjorde jeg den hyggelige opdagelse, at de gik ifra mig omtrent lige så fort som jeg bugted mig frem. Og så styrmanden som huserte nordenfor — og mørket værre og værre — — hverken sigter eller udsigter var lyse. Det gjaldt at spænde i. Sænkingen blev stadig fladere, snart knapt nok spor af nogen dækning; det var at klemme sig dybere og dybere i leren. En krumning i lændet hjalp mig frem på næste lille haug. Der var de lige foran, på ikke længere afstand end jeg ved dag vilde kaldt pent skudhold. Jeg prøvde at sigte, men kunde ikke skimte kornet. Ak menneskelod, hvor er du ikke ofte tung at bære! Med klærne dryppende af bløt- lere og efter de, som jeg syntes, mest beundrings- værdige anstrengelser stod jeg endelig ved målet, — og så ikke kunne gjøre brug af det!

Men da gik dyrene ned i en liden fordybning. Så hurtig jeg orked, krøb jeg frem endnu et stykke. Ypperligt hold, så vidt jeg kunde skjønne i mørket; men kornet var ikke at se nu mere end før. Nærmere var uråd at komme; slette bakken mellem os. At ligge her og vente til det blev skydelyst, var liden mening i; nu var det midnat, jeg hadde den farlige

styrmanden nordenfor, og vinden var ikke til at lite på. Jeg førte riflen op mod himmelen for at få skarpt korn, og sænked den så ned på renene. En gang, to ganger, tre ganger. Skarpt blev det ikke; men jeg syntes jeg måtte træffe alligevel, og brændte løs.

— — — den vælted livløs om på ryggen. (Se side 136).

Fotografi.

De to dyr skvatt til, så sig forbauset om, skar så afsted et stykke sydoover, og stansed igjen; i det samme stødte et tredje dyr til dem — det hadde stått et stykke lenger nord. Jeg fyrte væk alle de skud jeg hadde i magasinet, men lige godt traf det. De skvatt lidt

og flytted et stykke for hvert skud, så lunted de afsted sydover. Efter en liden stund stansed de igjen, for at se længe og nøie på mig. Jeg sprang alt hvad jeg orked vestover for at kringgå dem. Så bar det på ny videre med dem, ret mod det sted hvor jeg skulde ha et par af mine kamerater. Jeg vented hvert øieblik at høre skud og se et par dyr stupe; men de traved rolig uhindrede sydover sletterne. Endelig smaldt det langt syd. Af røgen kunde jeg se at holdet var for langt. Så slængte jeg ærgerlig riflen på nakken og rangled efter. Hyggeligt at se alt sit slit så vel anvendt.

Ingen mennesker at øine på nogen kant. Langt om længe fandt jeg Sverdrup; det var han som hadde skudt; lidt efter kom Blessing; de andre hadde nok alle for længe siden forladt sine poster. Mens Blessing vendte tilbage til båden og sin botaniserkasse, drog Sverdrup og jeg videre for endnu en gang at prøve vor lykke. Et stykke syd kom vi til en dal, som strakte sig tversover øen. Her fik vi øie på en mand som stod på toppen af en høide på den anden side. Ikke langt fra ham var en flok på 5 eller 6 dyr, og da det ikke faldt os andet ind end at manden var i færd med at stille ind på disse, undlod vi at gå i den retning for ikke at forstyrre, og snart forsvandt både han og renene vestover. Først senere fik jeg høre at han ingen ren hadde set. Da det var klart, at dyrene søndenfor os, når de blev skræmt, måtte tilbage over denne dal, og da øen her var så smal at vi godt kunde passe dem op, så bestemte vi os til at tage post og vente. Vi satte os op i nogen svære urer med ly mod vinden. Lige foran Sverdrup

lå en stor gåseflokk i bækkeosen nede ved stranden. De snadred uafbrudt, og fristelsen til at skyde var slem; men af hensyn til renene fandt vi det rigtigst at la dem være i fred, og så vralted de med lydelig snadren nedover leren og tog snart til vingerne.

Ventetiden faldt lang. Til en begyndelse holdt vi ørene stive; dyrene måtte jo snart komme, og øiet vandred uafsladelig langs skråningen på den anden side af dalen; men ingen dyr kom, og snart vilde de samme øine svært gjerne lukke sig, hodet dapped, der hadde nok været liden søvn de sidste døgn. Så rusked en sig op igjen. Renene måtte være her på øieblikket. Øinene vandred igjen frem og tilbage, indtil de på ny seg blidelig ihop, og hodet nikked, mens den kolde vind isned de våde klær, så jeg skalv af kulde. På denne måde holdt vi det gående så et par timers tid. Da fandt jeg det mindre interessant, og krabbed frem af mit skjul bortover mod Sverdrup, som var lige så fornøid af denne jagtmetode. Vi drog opover skråningen på den anden side, men var knapt kommet op på kanten før vi fik øie på hornene af seks prægtige dyr på en høide midt imod os. De var urolige, veired vestover, traved frem og tilbage i ring, og veired igjen. Os kunde de ikke ha merket endnu, vinden stod tvers på retningen mellem os. Vi stod længe og så på deres manøvrer, og vented på hvilken retning de vilde sætte afsted i; men valget var øiensynlig vanskeligt. Endelig bar det i en sving syd og østover. Vi sprang alt vi orked sydost, for at komme tvers for deres kurs før de fik veir af os. Sverdrup var alt kommet et godt stykke frem, og nu så jeg ham sætte afsted over en flade; han

vilde snart være på rette stedet til at ta imod dem. Jeg stansed for at stå færdig til at afskjære dem på den anden side, om de skulde slå tilbage og sætte nordover. Seks deilige dyr, en svær buk i spidsen. Det bar lige nedover mod Sverdrup, som nu lå sammenkrøben på bakken. Hvert øieblik kunde den første stupe. Jo, der smaldt det — hele flokken tvert rundt som et lyn, og tilbage i firsprang. Nu var turen til mig at springe det jeg orked, og afsted jog det over urene ned mod dalen vi kom fra. Jeg stansed bare et par ganger, så vidt jeg fik dra pusten, og se at dyrene skar i den retning jeg trodde, — så afsted igjen. Vi begyndte at nærmes. De kom netop der jeg hadde beregnet; det bare gjaldt at komme tidsnok. Jeg brugte mine lange ben til det ytterste over den storstente ur, og gjorde sprang fra sten til sten som vistnok skulde ha forbauset mig selv i et mere besindigt øieblik. Det hændte vel og, at foden glap, så det bar på hodet bort i uren med mand og børse; men nu var vilddyret oppe, jagtiveren skalv i hver muskelfiber. Vi nådde skrænten omtrent samtidig — nok et par sprang hen på nogen store stener, så var øieblikket der; der måtte skydes, om så holdet var langt. Røgen drev væk — jeg ser storbukken slæbe på et knækket bagben. Da anføreren blev igjen, vendte hele flokken om og sprang i ring rundt det stakkars dyr. De skjønte nok ikke hvad det var som var i veien; vildred hid og did, mens kulerne sang om dem. Så i vei nedover mod dalen igjen, mens endda et dyr blev tilbake med knækket ben. Jeg jog efter, over dalen og op på den andre siden, i håb om endnu at få et skud, men gav det op og

snudde for at sikre mig de to skadeskudte. Nede i dalen stod det ene offer og ventet sin skjebne. Det så bønfoldende på mig; jeg gik indpå, og vilde just skyde, da det pludselig la på sprang med en fart som jeg ikke hadde tiltrod et dyr på tre ben. Sikker på mit skud som jeg var, skjød jeg naturligvis bom. Det arme dyr søgte ned mod sjøen, alle andre veier var stengt, og idet det vaded over en liden lagune i stranden — jeg var alt ræd for at det skulde bære til sjøs — fik jeg endelig gjort det af med det ude i vandet. Ikke langt unda var den anden ren, og en kule gjorde snart ende også på dens lidelser. Som jeg skulde åpne den, støtte også Hendriksen og Johansen til; de kom netop fra en bjørn som de hadde skudt lidt længer syd.

Efter at ha tat indvoldene ud af renen drog vi hjemover mod båden, og traf på veien Sverdrup. Det var nu ledet på morgenen, og da jeg syntes vi allerede hadde heftet bort for megen tid her, var jeg utålmodig efter at komme til at fortsætte reisen nordover. Mens Sverdrup med et par andre gik om bord og skulde gjøre skuten klar til afgang, rodde nogen af os sydover for at hente vore to rener og bjørnen. Det var begyndt at brise sterkt op fra nordost, og da det kunde bli tungt for os at ro tilbake mod denne vind, bad jeg Sverdrup komme os i møde med «Fram» nedover sundet, såfremt dybden tillod det¹⁾. Af sæl og hvidfisk var der mer end nok langs stranden; men vi hadde ikke tid til at sinke os med jagt nu. Da vi kom did omtrent hvor bjørnen skulde ligge, fik vi inde på land øie på en stor hvid haug, som lignet

¹⁾ Det gjorde han også, men måtte stanse for grundt farvand.

en bjørn. Jeg kunde ikke andet tænke end at det måtte være den aøde. Men Hendriksen forsikred at det var det ikke. Vi la ind, og drog opover mod den. Den lå urørlig på en græsbakke. Jeg var endnu i sterk tvil om den ikke var skudt én gang før. Vi kom nærmere og nærmere — fremdeles intet tegn til liv. Jeg skotted bort på Hendriksens ærlige ansigt, for at overbevise mig om at jeg ikke blev

«Vi forsøgte først at trække bjørnene — —».

Af Aug. Elebakke efter fotografi.

holdt for nar; men det stirred urokkelig på bjørnen. Så smaldt samtidig et par skud, og til min store forbauselse fór bjørneskrotten forstumlet i veiret. Stakkar, det var en ublid måde at bli vækket på. Et skud til, og den vælted livløs om på ryggen. Vi forsøgte først at trække bjørnene, men det var for tungt, og fik da fuldt op at gjøre med at få dem, lemme dem op og bære stykkerne ned til båden, et alt andet end let arbeide. Men så vondt det var at traske i den bløde leren med svære bjørnelår på nakken, så ven-

ted der os dog noget værre ved stranden; vandet var steget, samtidig med at brændingen var blit værre, og hadde kantret og fyldt båden; hver sjø brød nu over den. Alt vort habengut, med børser og ammunition, svømte i vand; brødbiterne, den eneste proviant vi hadde med, flød rundt omkring, og smørkoppene lå på bunden tom for smør. At få båden op af denne brænding og lænsset for vand var ingen let sag, og gik først efter mange anstrengelser. Heldigvis var det blød sandstrand, så den ingen skade hadde tat; men sanden var trængt ind overalt, selv i de fineste dele af låsene i vore rifler. Det sørgeligste var næsten ellers provianten, nu var vi så sultne som skrubber. Vi måtte gå på med dødsforagt, og spise brødbiterne slik de var, gjennomblødte af sjøvand og med adskillig urenslighet på. Ved denne leilighed mistet jeg også min skissebog, med flere geologiske skisser som hadde verdi for mig.

Det var floket nok at få vildtet om bord i denne brænding på den flade strand. Vi måtte ligge og andøve udenfor med båden, og hale både skind og kjød om bord ved hjelp af en line; der fulgte en del vand med; men det fik ikke hjelpe. Så var det til at ro det vi orked mod vind og sjø langs stranden nordover. Det blev et drygt arbeide. Vinden var vokset, og det var så vidt vi vandt os frem. Sælen stod og dukked rundt omkring os, hvidfisken kom og gik; men nu hadde vi ikke øie for det. Da ropte Hendriksen, at der var en bjørn forud. Jeg snudde mig rundt; der stod den vakker og hvid på neset og roted i fjæren. At skyde den hadde vi dog ikke tid til, vi rodde videre, mens den langsomt drog foran

os nordover langs stranden. Langt om længe, efter svare stræev, nådde vi ind til bugten hvor vi skulde ha renene. Bjørnen var kommet før os; den hadde endnu ikke set båden, men fik nu veir at os og kom nærmere. Det var fristende, jeg hadde flere ganger fingeren på aftrækkeren, men trak ligevel ikke af; når det kom til stykket, kunde vi jo ikke gjøre brug af den; vi hadde mer end nok med at berge det vi hadde. Nu stilled den sig op til skive på en sten, for at veire og se bedre; så, efter en stunds noie betragtning, bar det rundt og i skridt og luntetrav indefter landet. Brændingen var sværere end før; her var flad sandstrand og langgrundt, så det brød et godt stykke fra land. Vi gik ind så langt til båden hug, og vi fik en del bråt over. Den eneste måde at nå land på var at hoppe i sjøen og vasse. Men værre blev det at få renene om bord. Længer nord var landet ikke bedre at komme til, og så tungt det var at opgi den deilige kjødmaten efter alt vort slæp, syntes jeg vi ikke hadde andet at gjøre, og satte kurs for «Fram»

Men det blev den strideste rotur jeg tror jeg har været med på. Til en begyndelse gik det nokså bra; vi hadde strømmen med og fjerned os fort fra land. Men kulingen tog til, og strømmen sakked. Sjø efter sjø slog over os. Endelig, efter utroligt slit, var der bare et kort stykke igjen. Jeg muntred karene, som bedst jeg kunde, — sa, at nu var det bare nogen få seige tag, så blev det rygende te, og forespeilte dem alt det gode de skulde få. I virkeligheden var vi nu allesammen skikkelig udkjørt; men vi drog godt på årerne endnu, plaskende våde, som vi var af

sjøene som uafsladelig brød over os, — skindklær og sjøhyrer hadde naturligvis ingen tænkt på i godveiret dagen før. Men alt vi slet og drog, så opdaged vi at nu var det rent uråd at få båden fremover. Foruden kulingen og sjøen gik strømmen her strid imod. Vi kunde gjøre hvad pokker vi vilde; vi drog, så vi syntes fingertuppene skulde springe; men det høieste vi drev det til, var at holde stoppen, ellers drev vi sagte agterover. Jeg forsøgte at live kameraerne med at «nu seg vi lidt fremover, det gjaldt bare at ta i». Men alt til ingen nytte. Vinden hvinte om ørene på os, og sjøskummet spruted over os. Det var harmeligt at være så nær, at vi syntes vi kunde ta bort i skuten, og så indse, at det var rådløst at nå frem på denne vis. Vi måtte søge nærmere land igjen, hvor vi hadde strømmen med. Der var det så vidt vi gled lidt forover. Vi klemte på, til vi var omtrent tvers af skuten; så prøvde vi på ny at skjære op; men aldrig så snart kom vi ud i modstrømmen, før det ubarmhjertig bar af ned i læ igjen. Om igjen hele manøvren, men med samme udbytte. — Nu firte de ud en bøie fra skuten; kunde vi bare nå i den, var vi berget. Nei, det gik ikke. Det var just ikke velsignelser, det vi udøste over dem som var om bord. Hvorfor pokker kunde de ikke komme ned og ta os, når de så hvor sårt vi slet, eller hvorfor kunde de ialfald ikke lette på ankeret og la sig dregge lidt nedover mod os; de så jo hvor lidet det mangled på at vi kunde nå frem. Kanske der var grunder?

Endnu et sidste fortvilet forsøg! Vi spændte i, hver muskel blev tøiet til sin ytterste evne; nu gjaldt det bare at nå bøien. Da så vi til vor forbitrelse at

den blev halt ind. Vi rodde op et stykke forbi tvers af «Fram», så skar vi på igjen. Denne gang bar det i læ af hende nærmere end nogensinde. Men fremdeles ingen bøie, og ingen blev kastet ud, ikke en gang et menneske at øine på dækket. Vi hylte som rasende efter bøien; mer end denne tørnen holdt vi ikke ud. At drive af og gå i land igjen i vore våde klær vilde bli lidet lysteligt; nu *vilde* vi om bord. Vi hylte som vilde, hylte og hylte. Nå, der kom de farende agterover — bøien blev kastet ud og firt ned mod os. Vi la vore sidste kræfter i årerne. Endelig var det bare nogen få bådlængder tilbage; karene lå flade over toftene og trak på årerne. Nu var det tre bådlængder. Et nyt rasende angreb. Nu var det to og en halv — så lidt senere to — — efter en stund bare én bådlængde — — — så en del rasende tag, og det var endnu mindre — «Å nogen seige tag til, karer, så er det over!» «Å dra på endda et par kraftige tag!» «Å hæng i! Nu gjælder det!» «Nu har vi den næsten! Nu må vi ikke gi det op! Å dra i!» «Så der er den!» Og et jublende lettelsens suk gik over båden. «Hold det gående ved årerne, ellers springer lina, ro på, gutter!» Rodd blev det, og snart var vi halt op på siden af «Fram». Men mens vi lå her og fik vore skind og vort kjød om bord, skjønte vi først rigtig hvad vi hadde hat at kjæmpe med; strømmen randt som en strid elv langs siden. Så kom vi da endelig om bord. Det var blit kvelden, og herlig smagte det at få varm mad og strække sine lemmer efterpå i en lun og tør køi.

Det er hyggeligt at se sit stræv så vel anbragt. Efter et døgnslit hadde vi altså opnådd at skyde to

rener, som vi ikke fik, og få to bjørner, som vi ikke hadde synderlig brug for, ja og så spolere en dragt for alle tider. To ganges vask gik fuldstændig uden virkning hen over den, og for resten af turen hang den på dækket «til tørring».

Jeg hadde nok ingen rar søvn den nat; for i min dagbog finder jeg følgende: «Kommen om bord efter den hårdeste rotørn jeg tror jeg har hat, sov jeg godt en stund, men ligger nu her og kaster mig på køien og får ikke længer sove. Er det kaffeen jeg drak efter maten? eller er det den kolde te jeg drak nu da jeg vågnet og følte slig brændende tørst? — Jeg lukker øinene; vil forsøge igjen, gang efter gang. Det lykkes ikke. Og så kommer mindernes tågebilleder og lægger sig dunblødt over sjælen — — Det slår gløtt på gløtt i skodden; du ser sollyse landskaber, smilende agrer og enger, grønne løvrige trær, og skoger og blå åser; og når du hører det synge sagte i dampørret i kjelen, blir det til klokkeklemt, til kirkeklokker, som ringer søndagens fred ind i den lyse sommermorgen, og du er på vei til fods med far over Vestre Akers sletter, op Kirkeveien mellem de små bjerker som mor plantet, op mod kirken, som ligger der oppe på høiden og peger mod den blå luft og sender sin klang ud over bygden. Der oppe fra ser du langt, Nesodden ligger så nær i den klare luft, men mest om høstmorgenerne. Og vi hilser søndagstilt på folk som kjører forbi den samme vei. Lykelige, søndagsglade ser de ud. Du syntes vist ikke det var så deiligt den gang, vilde sikkert heller ha rendt til skogs med bue og pil på jagt efter ekorn — men nu, hvor vakkert, vidunderlig fagert er ikke

dette sollyse frodige billede; og de indtryk af fred og lykke som vel også den gang tvang sig ind på dig, men gled af; nu kommer de igjen med dobbelt styrke, og hele naturen blir en mægtig gribende salme. Er det fordi de danner modsætningen til dette solfattige golde tågeland uden et træ, uden en busk, bare sten og lere — til dette liv uden fred, bare med slit og ustanseligt jag efter at komme nordover, bestandig nordover, ikke tabe tid. — Ak gud, hvor godt det er at kunne gi sig gode stunder —

«En lever på minderne. Når jeg nu drømmer, er det aldrig om Ishavet; altid om hjemmet, stundom barndommen, stundom hende der hjemme, hun som ligger bagom det alt og gir drømmene dybde — — — Nei sove, sove! Du trenger det. Og øinene lukker sig, jeg tænker ingenting og søger at vugge mig i søvn; men gjennom skodden øines en bergodde og en brygge med en let båd og en flad strand og furutrær, og mellom trærne står hun i lys dragt, den store stråhat skygger mod solen, hun har henderne på ryggen, ser udover sjøen blank og blå, og smiler vemodig. Så vender hun sig og går opover mod huset, en stor sort hund løfter hodet, ser med sine tro øine op på hende og følger, hun legger hånden legende på hodet af den. Så huker hun sig ned og snakker med den. Da kommer én ovenfra med et strålende barn på armen, og hun rækker ud mod barnet og løfter det høit, og barnet jubler i glæde og slår med armene — — *der* ligger livet, livets kjerne — hjemmet og slægten —»

Næste dag var vi endelig klar igjen til at gå videre. Vi forsøgte at tvinge «Fram» frem for dam-

pen mod kuling og strøm; men den gik strid som en elv, og en måtte være var med roret; det aller mindste en gav hende for meget, vilde hun skjære, og på alle kanter var der grunder og skjær, det skjønte vi. Loddet blev kastet uafsladelig. En stund gik det tålelig, og vi seg så vidt fremover; men så med ett skar hun ud og misted styringen; det bar af til styrbord. Loddet varsled grunder. I samme øieblik hed det: «Lad gå ankeret!» Og til bunds fór det, larmende og raslende. Der lå vi med 7 meter vand under agterenden og 17 meter forud ved ankeret. Det var netop i sidste øieblik. — Vi fik atter lagt «Fram» rigtig mod vinden, og gang efter gang forsøgte vi på ny, men altid med samme udfald — det måtte opgis. «Der var endnu den mulighed at gå ud sundet i læ; men der grundet det sterkt op, og en måtte vente skjær hvor som helst. Vi kunde gåt foran med båd og loddet; men at ro i den strøm hadde jeg alt hat mer end nok af. Foreløbig måtte vi da bli hvor vi var, og flittig smøre os med den salve som heder tålmodighed, en vare som enhver polarekspedition bør medføre store kvanta af. Vi håbed stadig på forandring; men strømmen var og blev sig selv, og kulingen blev ialfald ikke bedre. Fortvilet, bare for den f—s strøm at bli liggende her, med åbne sjøen udenfor, kanske lige nord til Kap Tsjeljuskin, dette evindelige kap som nu i tre uger har surret i hodet på mig.»

«Da jeg næste morgen (23de august) kom op, var vinteren kommet. Hvid sne på dækket og på hvert lidet fremspring i riggen, hvor den hadde fundet læ for vinden, hvid sne indover landet, og hvide snefnug

jagende gennem luften. — Ak sne, du frisker sjælen og fordriver alt skummelt og trist fra dette seige tågeland. Se hvor den er drysset fint og let, som af en kjærlig hånd, udover stenene og græssletterne der inde på landet. — Men vind og strøm er omtrent de samme. Udover dagen vokser det til en hel storm, som tar tunge susende tag i «Fram»s rig.»

Den følgende dag (24de august) havde jeg fast bestemt mig på at nu skulde vi ud, om ikke den ene, så den anden vei. Da jeg kom op om morgenen, var vinden løiet en del, og strømmen var heller ikke så strid. En båd måtte næsten kunne ro den, ialfald kunde den fires agterover i en line og stadig holde det gående med lodning, mens vi dregged «Fram» efter, med ankeret så vidt klar af bunden. Men før vi tog til denne sidste udvei, vilde jeg gjøre nok et forsøg på at gå mod vind og strøm. I maskinen fik de ordre til at skaffe så meget damptryk som de i nogen måde våged, og «Fram» fik al den fart vi kunde gi hende. Vor forbauselse var ikke liden da vi så den gik, og det til og med godt. Snart var vi ude af sundet eller «Knipa», som vi døbte det, og kunde stå bidevind til havs for damp og seil. Som vanligt hadde vi naturligvis modvind, og som vanligt usigtbart veir. Det er rumt mellem hver solskinsstund på disse kanter.

Den største af Scott Hansens Øer. (Skisse 25de august).

De følgende dage holdt vi det gående med krydsning nordover mellem iskanten og land. Det åbne vand var i begyndelsen bredt; men længere nord blev det så smalt, at vi til dels kunde se kysten når vi vendte under iskanten. Vi kom i denne tid forbi mange ukjendte øer og øgrupper. Her syntes at være fuldt op at gjøre for en som kunde ofre tid på at kartlægge kysten. Vort mål var imidlertid et andet, og det vi kunde gjøre, blev bare mere tilfældige målinger af samme natur som dem Nordenskiöld hadde gjort før os.

25de august bemerker jeg i min dagbog, at vi om eftermiddagen fik syv øer i sigte¹⁾. De var høiere end dem vi tidligere hadde set, og bestod af flere fjeld og bergskrænter. Der var også små bræer eller snefonner, og fjeldformationerne viste tydelig spor af is- og sne-erosion; særlig var dette tilfældet på den største af dem, hvor der endog var mindre, til dels snefylde, dale.

26de august heder det: «Her er en velsignelse af ukjendte øer, så en næsten kan bli ør i hodet af at forsøge at holde rede på dem. Om morgenen passerte vi en klippeø, og indenfor den så jeg to andre²⁾. Derefter et land eller øer længere i nord³⁾, endnu flere sås i nordost. Måtte vende klokken 5 om eftermiddagen for to større øer, som vi ikke turde gå imellem for mulige grunder. De var afrundede, lig de tidligere, men nokså høie⁴⁾. Holdt nu østover igjen,

¹⁾ *Scott Hansen's Øer.*

²⁾ *Clements Markham's Øer.*

³⁾ *Ringnes's Øer.*

⁴⁾ *Mohn's Øer.*

med fire øer og to mindre holmer udenfor. Indenfor os fik vi en række flade øer¹⁾ med bratte strand-skrænter. Farvandet var her mindre trygt. Opdaget en gang om kvelden pludselig, at store stener stak op over vandet mellem nogen isflak tæt ved os om bagbord, og tvers om styrbord var en grunde med strandede flak. Vi tog lodskud, men fandt over 40 meter.»

Jeg tror dette må være tilstrækkeligt til at gi et begreb om af hvad natur denne kyst er. Den har en skjærgård, som vistnok ikke kan sammenstilles med den norske, men dog ikke let skal kunne påvises udenfor andre end glaciereede kyster, og som derfor ikke tjente til at mindske den tro jeg havde fåt på, at en tidligere istid har udbredt sig også over denne del af jorden. Af kysten selv var det desværre lidet vi fik se på så nært hold, at en kunde danne sig noget sikkert begreb om dens form og natur; heri blev vi hindret af usigtbart veir, og så af disse mange øer, som gjorde at vi ikke kunde gå nær ind under land. Men det lille jeg så var nok til at gi mig vished for at kystlinjens form i ganske væsentlig grad afviger fra den vi kjender fra karterne; den er en betydelig mere bugtet linje end det der er fremstillet. Flere ganger mente jeg endog at se munding af dybe fjorder, og fik oftere mistanke om at det var et typisk fjordland vi havde indenfor os, om end fjeldene var forholdsvis lave og afrundede. Og denne antagelse skulde få ytterligere støtte ved de erfaringer vi gjorde længere nord.

¹⁾ *General Tillo's Øer.*

I optegnelserne for den 27de august heder det: «Damped mellem forskjellige små øer og holmer. Om formiddagen tæt tåge. Klokken 12 middag fik vi en liden ø ret forud og forandred derfor kurs til nord. Kom snart under isen og holdt efter klokken 3 eftermiddag langs iskanten nordostover. Fik land i sigte da tågen letted lidt, og klokken 7 eftermiddag var vi omtrent en kvart mil af det.

Det var det samme afskurte og afrundede land, dækket af lere og med større og mindre stener strød udover græs- og mosesletten. Vi så nes og odder fremfor os; udenfor lå øer; indimellem strakte sig sund og fjorder; men overalt var der lukket med is, og skodden tillod os ikke at se langt. Det hele tog sig underlig tyst og ishavsagtigt ud i denne egte arktiske tågebelysning, gråhvid af gjenskinnet fra isen, som blev kastet høit gennem luften mod dunstmasserne, og som det mørke land danned en sælsom kontrast til. Vi var ikke viss på enten dette var landet ved Taimyr Sund eller ved Kap Palander, men blev for alle tilfældes skyld enige om at holde nordlig kurs, for at gå klar af Almqvists øer, som Nordenskiöld på sit kart afmerker udenfor Taimyr-øen. Holdt vi én vagt kursen nord, eller nord til vest, så skulde vi efter det være helt sikre og kunde igjen holde mere østover. Vi forregned os dog. Ved midnat vendte vi nordostover; men klokken 4 om morgenen (den 28de august) dukked der land frem af skodden forud, en halv kvartmil af. Sverdrup, som da var på dækket, mente at det var det høieste land vi hadde set på denne reise, siden vi forlod Norge. Da han følgelig tog det for fastlandet,

vilde han gå udenom, men måtte holde af for is. Vi holdt ned i vestsydvestlig retning, og først klokken 9 om formiddagen nådde vi rundt vestpynten af en stor ø, og kunde gå nordover. Overalt var

Ud for Asiens nordkyst.

Fotografi.

der mange øer eller odder indenfor os i øst, med fast is imellem. Vi fulgte den faste iskant, og fortsatte hele formiddagen med at gå mod sterk strøm langs landet nordover. Aldrig vilde det ta ende. Uoverensstemmelsen med alle kjendte karter

begyndte at bli mere og mere påfaldende og satte mig i ikke liden forlegenhed. Vi var jo for længe siden langt nordenfor den nordligste af de øer Nordenskiöld antyder.¹⁾ Mine optegnelser fra denne dag tyder også på sterk uvished: «Det bærer pokker så langt nord langs disse øer eller land — hvad det nu er. Hvis det er øer altsammen, så er de temmelig store. Det ser ofte ud som det var sammenhængende land med fjorder og odder; men det er for usigtbart til at få en skikkelig oversigt — — Skulde det være de russiske karters — eller rettere Laptevs — Taimyr-ø, dette vi nu går langs med? og skulde den være skilt fra fastlandet ved det brede sund han har angit, mens Nordenskiölds Taimyr-ø er det som Laptev har afsat som fremspringende landtunge? Da vil det hele passe fortrinlig; også vore observationer stemmer da godt. Nordenskiöld har kan hælde fundet sit sund, og ment det var Taimyr Sund, mens det i virkeligheden var nyt, og han har set Almqvists Øer, men ikke kunnet ane at Taimyr-øen lå udenfor dem? Det ser næsten ud som om det kunde være så. Men en slem hage er det, at de russiske karter ikke anmerker nogen øer rundt Taimyr-øen. Og det er utænkeligt, at nogen kunde reise rundt her med slæde uden at se alle disse små øer som ligger spredt omkring.²⁾

¹⁾ I sin reiseskildring sier han dog udtrykkelig, at den fremdeles meget tætte tåge hindred ham «fra anderledes end overmåde ubestemt at kartlægge de øer og holmer mellem og forbi hvilke «Vega» søgte sin vei.»

²⁾ Senere, da jeg lærte forholdene at kjende udenfor Nordenskiölds Taimyr-ø, fandt jeg, at samme indvending med endnu større ret kunde gjøres om den. Ingen slædeekspedition kunde

Om eftermiddagen blev kjelens vandstandsrør tæt; vi måtte stoppe for at få det bød, og forøied derfor ved iskanten. Vi nytted tiden til at fylde drikkevand. Fandt en liden pyt på isen, som var så unnselig at vi mente det bare blev til at begynde med. Men den måtte ha «underjordisk» forbindelse med andre ferskvandsdammer på flaket, for til vor forbauselse tog den aldrig slut, hvor meget vi øste. Om kvelden stod

Vest for Nordenskiöld's Øer.
Af Otto Sinding efter fotografi.

vi op mod bunden af en isbugt som strakte sig henimod den nordligste ø vi da havde i sigte. Der var

gå rundt dens kyst uden at se Almqvists Øer, som f. eks. ved Kap Laptev ligger så nær at de må ses selv i meget tyk luft, og det vilde være utilgiveligere at undlade at afmerke disse øer, som er meget større, end de småholmer som lå udenfor kystlinjen af den store ø, eller — som jeg nu heller antar — gruppe af større øer, som vi her gik langs med. Som et lidet tegn på vor taknemmelighed mod den mand som viste os veien langs Sibiriens kyst er denne øgruppe kaldt *Nordenskiöld's*.

ingen gjennomgang videre. Den opbrudte drivis lå stuvet tèt ind mod den ubrækkede landis, så de umerkelig gik over i hinanden. Vi kunde se øer endnu længer i nordost. Paa luften så det ud som om der kunde være åbent vand i den retning også; derimod så det temmelig tèt ud nordover, mens det mod vest skar sig en klare med åbent vand så langt en kunde se fra toppen. Jeg var lidt i tvil om hvad her var at gjøre. Det gik en råk endnu et stykke op forbi nordpynten af nærmeste ø; men længer i øst så det tèt ud. Det var muligt en kunde bryde sig gjennom; men lige så let kunde en bli fast, og jeg fandt det fornuftigst at gå tilbage for at gjøre endnu et forsøg på innsiden mellem disse øer og fastlandet — som jeg hadde vanskelig for at tro Sverdrup virkelig hadde set om morgenen.»

Tirsdag 29de august: «Fremdeles lidet sigtbart veir. Nye øer opdagedes under veièn tilbage. Det gik dårligt med Sverdrups høie land; det viste sig at være en ø, tilmed en meget lav en. Det er underligt hvor det kan fortone sig i tågen. Jeg må huske på losen hjemme i Drøbak-sundet; de fik med ett stort land for baugen, og der blev kommandert fuld fart agterover. Sa nærmed de sig forsiktig — det var et halvt øsekar, som lå og flød.»

«Efter at ha gått forbi en mængde nye øer og holmer kom vi ind i åbent farvand langs Taimyr-øen og damped i stille veir gjennom sundet nordostover. Klokken 6 om eftermiddagen så jeg fra tønden fast is forud, som sperrea videre fremkomst. Den lå fra Taimyr-øen og helt over til øerne udenfor. På isen sås mange storkobber (*phoca barbata*), i alle retnin-

ger indover, og desuden en hvalros. Vi gik mod iskanten for at fortøje; men «Fram» havde tat dødvand og vilde næsten ikke af flekken, til trods for maskinens fuldtryk. Det gik så småt at jeg foretrak at ro i forveien med båd for at skyde sæl. Imens seg endelig «Fram» ganske langsomt ind til iskanten, med maskinen fremdeles gående for fuld fart.

At komme videre var det for øieblikket ikke at tænke på. Det var vel rigtignok bare et par mil fast is som stængte os fra det rimeligvis åbne Taimyr-hav. Men at bryde gennem den is var ugjærligt; dertil var den for svær, og åbninger fandtes der ikke i den på nogen kant. Her havde Nordenskiöld på sin berømmelige færd dampet igjennem flere uger tidligere på året (18de august 1878) uden at møde spor af hindringer¹⁾, og her skulde kanske vort håb strande, ialfald for dette år. At isen skulde smelte op nu, inden vinteren satte ind for alvor, var utænkeligt. Det eneste som kunde frelse os var en dugelig sydveststorm. Endnu et lidet håb fandt vi i den mulighed at Nordenskiölds Taimyr-sund, længere syd, skulde være åbent, og at vi skulde få pint «Fram» igjennem der — — skjønt Nordenskiöld rigtignok sier, at «det er for grundt til at kunne passeres af større fartøier».

Efter at ha gjort en tur ud i kajak og båd og skudt en del sæl gik vi ned for at ankre på en bugt som lå noget længer syd, og hvor det så ud til at

¹⁾ Nordenskiöld sier i sin reiseskildring (norsk oversættelse bind I, side 321) om forholdene i dette farvand: «Is mødte os kun i ringe mængde, og den vi så, var sterkt fortæret fjord- eller flodis. Jeg tror neppe at vi hele dagen igjennem traf et eneste isstykke stort nok til at vi kunde ha flenset en sæl.»

være lidt læ, om det blev uveir. Der vilde vi foreta en ordentlig rensning af kjelen, hvad der var høist ønskeligt. Men det tog os over en vagt at gå de få kvartmil, som vi havde kunnet ro på en halv time eller mindre. Vi kom næsten ikke af flekken for dødvandet, vi sopte hele sjøen med os. Et eiendommeligt fænomen, det dødvand. Her hadde vi bedre anledning til at studere det end vi ønsked. Det synes aldrig at forekomme uden hvor et ferskvandslag ligger i overfladen ovenpå det salte sjøvand, og det må da vel dannes derved at ferskvandet sopes med skuten, glidende på den tungere sjø som på et fast underlag. Her var forskjellen mellem de to lag så stor, at mens vi hadde drikkevand i overfladen, var *det* vi fik ind gjennem bundkranen i maskinen, meget for salt til at bruges på kjelen. Dødvandet viser sig som større eller mindre vandrygger eller bølger som strækker sig tversover kjølvandet, den ene bagenom den anden; til dels forekommer de så langt frem som nær midten af skuten. Vi slog bugter på vor kurs, gik stundom helt rundt, og gjorde alle de krumspring som tænkes kunde, for at slippe løs; men lige meget hjalp det. Straks maskinen stansed, var det ligesom fartøiet blev suget agterover igjen. Trods «Fram»s tyngde og det sig hun i almindelighed har, kunde vi nu gå med fuld fart lige til en favn eller to fra iskanten, og endda var det bare så vidt vi kjendte det stødte, da hun nådde indtil.

Just som vi nærmed os, hopped en ræv frem og tilbage på isen, og gjorde de underligste sprang, og fryded sig ved livet. Fra bakken sendte Sverdrup den en kule, som endte dens dage.

Ved middag blev det meldt, at der sås to bjørne i land; de forsvandt imidlertid, inden vi kom ind for at skyde dem.

Det var påfaldende hvor meget sæl en her så på alle kanter; her syntes at måtte være et uvanlig rigt jagtfelt. De mængder jeg alt første dag så på isen, mindede mig mest om klapmyssfeltene under Grønlands vestkyst. Denne erfaring kan synes at stå i mærkelig modsætning til Vega-ekspeditionens. Nordenskiöld sier om dette farvand (bd. I, s. 321), idet han sammenligner det med havet nordenfor og østenfor Spitsbergen: «En anden påfaldende ulighed er den mangel på varmblodige dyr der finder sted i dette hidtil for al jagt skånede strøg. Vi havde ikke i løbet af dagen set en eneste fugl, noget som aldrig før havde hændt mig på en sommerreise i de arktiske strøg, og neppe nok en sæl.» At der ikke sås sæl den gang, lar sig dog let nok forklare ved mangelen på is. Efter min opfatning må disse trakter som regel være meget sælrige. Nordenskiöld sier også selv, at på isen i Taimyr-sundet «sås en mængde sæl, så vel *phoca barbata* som *phoca hispida*».

Så langt havde altså august bragt os. Den 18de august var Nordenskiöld faret gennem dette sund, og den 19de til den 20de forbi Kap Tsjeljuskin, mens der i vor vei endnu ved udgangen af samme måned lå en ugjennemtrængelig landfast ismasse. Udsigterne syntes alt andet end lyse. Skulde de da alt så tidlig få ret, de mange uheldspående røster, som der sjelden er mangel på i denne verden? Nei, endnu måtte Taimyr-sundet prøves, og gik det heller ikke der, så et sidste forsøg udenom alle øerne igjen.

Kanske var ismasserne imens drevet fra og hadde åbnet vei. Her kunde vi ikke stanse.

September kom med stille vemodigt sneveir; det øde trøstesløse land med sine lave afrundede høider blev mere og mere snedækt. Det gjorde ikke sindet lysere, at se hvorledes vinteren nu sagte og lydløs holdt sit indtog efter en altfor kort sommer.

Den 2den september var kjelen endelig færdig, friskt vand blev fyldt på fra sjøens overflade, og vi gjorde os klar til at gå. Mens dette stod på, tog Sverdrup og jeg en tur i land for at se efter ren. Landet var nu helt snelagt, og hadde det ikke været for det kramme føre, så hadde vi godt kunnet bruge ski. Som det var, vassed vi os bra trætte i den tunge sne, uden at se så meget som et spor efter dyr af noget slag. En forladt verden. Trækfuglene var for det meste allerede drad mod syd; vi hadde mødt småflokker af dem ude på sjøen; de holdt på at samle sig til toget mod sollyset, og bragte en fattig sjæl til at ønske, han kunde sende bud og hilsen med dem. Bare nogen enslige tyvjoer og måker var vort selskab nu. En ensom efternøler af en gås fandt jeg og siddende på iskanten, en dag jeg var ude.

Om kvelden gik vi sydover; men fremdeles fulgte dødvandet os. Efter Nordenskiöld's kart skulde det bare være 20 kvartmil ned til Taimyr-sundet; men dem holdt vi på med hele natten. Farten var mindsket til omtrent en femtepart af hvad den ellers vilde været. Det var først klokken 6 på morgenen (3dje september) at vi kom ind i noget tynd is, som fik skrabet dødvandet af os. Overgangen var følelig. I

det samme «Fram» skar ind gennem isskorpen, gjorde den som et sæt forover, og gled fra nu af frem med vanlig fart. Efter den dag kjendte vi ikke syn-derlig mere til død vandet.

Det som efter kartet måtte være Taimyr-sund, fandt vi helt sperret af is, og holdt derfor længer sydover, for at se om *der* skulde være noget sund at slippe igjennem. Det var for resten vanskeligt at finde sig til rette efter kartet. Hovgaards Øer, som skal ligge på nordsiden af indløbet til Taimyr-sund, havde vi ikke set, endda det var vakkert klart veir, så det syntes vanskeligt at de kunde ha undgået os, om de ligger som Bove's kartskisse angir. Derimod havde vi flere øer til havs udenfor os. Disse lå imidlertid så langt ude, flere mil til havs, at Vega-folkene vanskelig har set dem, da det var usigtbart veir mens de var her. Længere syd fandt vi et åbent sund eller en smal fjord, som vi stod ind, for om muligt at få noget mere greie på det hele. Men mens jeg sad oppe i tøndene og ventede på løsningen, syntes den at bli fjernere og fjernere. Det som jeg havde holdt for en odde af fastlandet, og som vi nu havde på nordsiden af os, viste sig til slut at være en ø; fjorden bugtede sig videre ind gennem landet. Snart blev den trangere, snart videde den sig ud. Det blev mere og mere gådefuldt. Var det kanske Taimyr-sundet alligevel? Aldeles blikstille. Skodde over landet omkring. Næsten uråd at skjelne den blanke vandflade fra isen, og den igjen fra det snedækte land. Alt går i ett. Alt så sælsomt stille og uddød. — Håbet stiger og synker med hver dreining af fjorden gennem det tause tågeland. Snart

åbent vande forud, snart mere is. Kan ikke se hvilket. *Er det Taimyr-sund? Kommer vi igjennem?* Det gjælder et år. — — — Nei, der er det stop, alt er is forud, — nei, det er blank vandflade, og sne-land som speiler sig i den. Det må være sundet, dette her. Men nu kom nogen store flak, som det blev vanskelig at komme forbi, og vi ankred ved en odde i en god og tryg havn¹⁾, for at se det lidt nærmere an. Vi opdaged nu, at det var sterk tidevandsstrøm som drev isflakene med sig, og der kunde ikke være tvil om, at det var et sund vi lå i. Om kvelden rodde jeg ud for at skyde nogen sæl og hadde mit stolteste våben med mig, en dobbeltløbet ekspres, kaliber 577. Som vi just skulde ta et sælskind om bord, krænged båden, jeg, som stod på bakken, gled på issvullen, bagover, og riflen i samme nu over bord — bedrøvelig ihukommelse. Hendriksen og Bentsen, som rodde mig, tog sig det så nær at de rent misted målet for lang tid. De mente det gik ikke an at la det kostbare våben ligge der på 10 meter vand. Vi rodde derfor om bord efter redskaber, og sokned flere timer udover den mørke dystre nat. Mens vi holdt på med det, blev vi stadig omkredset af en storkobbe, som stak sit svære forundrede hode op snart på den ene, snart på den andre siden af os, nærmere og nærmere, som om den vilde udpølse hvad det var for natligt arbeide vi holdt på med. Så dukked den i ett væk, formodentlig for at se hvordan det gik med soknen dernede. Var den ængstelig for at vi skulde finde riflen igjen? Til slut blev den for nærgående, jeg tog Peders rifle og gav den en kule i hodet; men

¹ *Colin Archer's Havn.*

den sank før vi kom til den, og så gav vi i fortvilelsen op det hele. 500 kroner kontant!

For at få greie på om det var fremkommeligt for skuten gennem sundet, tog jeg næste dag en bådtur østover. Det var blit koldt med sneveir om natten, så sjøen omkring «Fram» var dækket af nokså tyk sneis, og det kosted adskilligt stræv at bryde sig gennem ud i åbent vande med båden. Jeg tænkte mig muligheden af at det land som vi havde indenfor os på nordsiden af sundet, var landet ved Actinia Bay, hvor «Vega» havde ligget. Men forgjæves ledte jeg efter den varde Nordenskiöld hadde sat op der, og opdaged nu til min forbauselse at det bare var en liden ø, og at vi befandt os på sydsiden af hovedindløbet til Taimyr-sund, som her viste sig at være meget bredt. Hvor Actinia Bay i virkeligheden skar ind i landet, der langt nord, kunde jeg da omtrent slutte mig til.

Vi var blit sultne og vilde spise før vi rodde videre fra denne øen, men der blev lange ansigter, da vi fandt at smøret var glemt. Nu — vi gnog da i os, som bedst vi kunde, vore tørre beskjøiter, og tygged kjævemusklerne i stå på de stykker vi kunde få filet af en tørret renbog. Trætte, men ikke mætte drog vi videre, og døbte odden «Kap Smørlaus». Vi rodde langt ind gennem sundet; der så ud til at være godt farvand for skute, 8 og 9 favner lige op i stranden. Ud på kvelden blev vi dog stanset af is, og da vi kunde risikere at bli indestængt, om vi trængte videre, syntes jeg det var bedst at snu. Her var vistnok ingen fare for at sulte ihjel, overalt fandt vi friske slag af bjørn og af ren, og i sjøen var

der nok af sæl; men jeg var ræd for at sinke «Fram», hvis der skulde åbne sig udsigter til at komme frem andensteds. Mod en sterk vind arbeided vi os da hjemover og nådde endelig næste morgen om bord i «Fram». Og det var ikke for tidligt; for snart brød uveiret løs for alvor.

Om Taimyr-sundets farbarhed sier Nordenskiöld, at det er «enligt lodningar af löjtnant Palander, så besväradt af stengrund och våldsamma strömmar, att det knappast är rådligt att segla genom detsamma, åtminstone ej innan det blifvit fullständigt uppmätt, samt tidvattensiakttagelser blifvit verkställda för bedömande af strömmarnes vexlande riktning» (Vega-expeditionens vetenskapliga iakttagelser, bd. I, s. 152). Disse erfaringer må være gjort længer inde. Der vi trængte frem, var farvandet rent, og så langt jeg kunde øine videre, så det fremkommeligt ud; men vi var neppe så langt øst som Palander. Jeg var bestemt på, hvis det blev nødvendigt, at prøve at trænge igjennem med «Fram». Den 5te september bragte snefok og stiv kuling, som stadig øged. Ud over kvelden tog det vældige tag i riggen, og vi glæded os ved at være om bord; idag skulde det ikke blit let at komme tilbage med båden. Jeg likte mig ellers ikke. Vistnok var der udsigt til at denne vind kunde ruske lidt op i ~~isen~~ nordenfor, og vistnok havde gårsdagens erfaringer git mig håb om i nødsfald at trænge gjennem sundet her; men nu førte vinden stadig større ismasser ind forbi os, og det var i det hele tat foruroligende, at vinteren så ud til at nærme sig mere og mere; den kunde let komme for alvor, før gjennemgang blev åbnet. Jeg

søgte at forlige mig med tanken om at overvintre i disse omgivelser, og havde allerede opgjort fuld plan for vore færder i det kommende år. Foruden en undersøgelse af kysten, som visselig gav opgaver nok at løse, skulde de strække sig over hele Taimyr-halvøens ukjendte indre, helt over mod Kjatangas munding. Med vore hunder og ski kunde vi streife viden om, så året sikkert ikke skulde være bortkastet for geografi og geologi; men forsone mig med det — nei, det gik ikke. Et år af livet var et år, og vor ekspedition kunde bli lang nok alligevel. Det som pinte mest, var dog den tanke: stanser isen os nu, hvad borger os så for at den ikke gjør det samme næste år? Hvor ofte ser en ikke at flere uheldige isår kommer i følge, og dette år var tydeligvis ikke af de bedste. Skjønt jeg ikke vilde tilstå det for mig selv, var det sandelig ikke på roser jeg lå de nætter, inden søvnen kom og bar sindet til glemselens land.

Så oprandt onsdagen den 6te september, min bryllupsdag. Da jeg vågned om morgenen, var jeg overtroisk nok til at føle at denne dag måtte bringe en forandring, om den nogensinde skulde komme. Stormen hadde git sig noget, solen gløtted lidt frem, og livet var freidigere. Ud over eftermiddagen løied vinden helt; det blev stille vakkert veir. Sundet nordenfor os, som før var sperret af fast is, hadde stormen sopt frit; men det sundet i øst, som vi hadde været nede i med båd, var blit helt tilstoppet — hadde vi ikke vendt den kvelden så tidlig som vi gjorde, hadde vi været der endnu, ingen kunde vide for hvor længe. Det så ud til at være håb om at også isen mellem Kap Laptev og Almqvists Øer var

blit brudt nu. Vi fyrte derfor straks op og dampet nord igjennem klokken halv syv om kvelden, for at prøve vor lykke på ny; jeg hadde fast tro på at dagen skulde bringe held. Der var vakkert veir fremdeles, og vi fryded os ved solen. Vi var så lidet vant til den nu, at da Nordahl, under kulsjauen nede i rummet om eftermiddagen, så en solstråle som faldt ned gjennem luken og lyste i kulstøvet, mente han det var en bjelke, og læned sig trøstig forover på den. Han blev ikke lidet overrasket ved at stupe lukt igjennem og ned i noget jernskrammel.

Landet her blev værre og værre at få greie på, og vor breddeobservation om middagen skulde ikke gjøre sagen klarere; den satte os på $76^{\circ} 2'$ n. br.¹⁾ eller omtrent 8 kvartmil syd af det som hos Nordenskiöld eller Bove står afsat som fastland. At disse karter skulde være korrekte, var rigtignok neppe at vente, da det synes at ha været usigtbart veir hele tiden de var her. Der gjøres jo også udtrykkelig opmerksom på at det bare er kartskisser.

Heller ikke nu da vi gik nordover, kunde vi finde Hovgaards Øer, og da jeg mente vi skulde være udfor dem, just på nordsiden af indløbet til Taimyr-sund, så jeg til min forundring et høit fjeld, i omtrent retvisende nord, som syntes at måtte ligge på fastlandet. Hvordan i al verden hang dette sammen? Jeg begyndte mer og mer at fatte mistanke om at det var et helt ø-kompleks vi var kommet ind i. Nu så det jo imidlertid ud til at vi skulde få det udredet. Men desværre — netop i dette spændende øieblik

¹⁾ Bemerkes bør, at denne observation ikke var helt nøiagtig, da horisonten var indskrænket af land.

kom der tykke igjen, med slud og regn, og vi måtte overlade fremtiden at løse gåden.

Tykket var tæt, og dertil kom natten med mørke, så vi skimted ikke landet på nogen lang afstand. Det kunde kanskje være lidt vågeligt at fortsætte nu; men leiligheden var for gunstig; vi minked lidt på farten og holdt det gående udover natten langs kysten, klar til at vende så snart der blev varskud land forud. I bevidstheden om at det var Sverdrup som hadde vagt, krøb jeg til køis med lettere sind end på lang tid.

Klokken 6 næste morgen (7de september) kom Sverdrup og purred mig med den melding at vi var kommet forbi Taimyr-øen eller Kap Laptev klokken 3 om natten, var nu på Taimyr-bugten, men hadde tæt is og en ø forud. Vi kunde muligens komme op til denne øen, da det netop hadde åbnet sig en råk i den retning; men der var en rivende «tullstrøm», og det seg ihop bag os, så vi for øieblikket måtte tilbage igjen. Efter frokost gik jeg i tønden. Det var strålende solskinsveir. Jeg fandt at Sverdrups ø måtte være fastlandet, som imidlertid kom merkelig langt vest, mod hvad karterne angir; jeg kunde endnu se Taimyr-øen bag mig, og de østligste af Almqvists eller Nordenskiölds Øer lå og blinked i solen i nordvestlig retning. Det var en lav sandodde vi hadde forud, og jeg kunde forfølge landet sydover helt til det forsvandt i horisonten ind mod bunden af bugten i syd. Så kom der en smal stribe hvor bare åbent vand var at øine. Derpå dukked landet op på den vestre side og strakte sig opover mod Taimyr-øen. Med sine høider og runde koller var

dette land væsentlig forskjelligt fra den lave kyst på østsiden af bugten. Den brede landtunge vi her hadde opdaget, som tillukker den østlige del af den tidligere Taimyr-bugt, har fåt navnet *Kong Oscars Halvø*.

Nordenfor odden forud så jeg klart vande; der var en del is mellem det og os; men «Fram» tvang sig frem igjennem. Da vi kom ret ud for odden, blev jeg overrasket ved pludselig at se sjøen dækket af brunt lervand. Dybt kunde laget dog ikke være, da kjølvandet var ganske klart bag os. Lervandet blev ligesom skummet til to sider af skuten. Jeg lod loddet kaste og fandt, som ventet, grundere vand, først 15 meter, så 12, så 10 meter. Nu stopped vi og slog agterover. Dette så mistænkeligt ud, og rundt omkring lå flakene på grund. Her gik også en rivende strøm nordøstover. Mens loddet stadig blev kastet, gik vi igjen sagte forover. Heldigvis holdt det sig på 10 meter. Efter en stund blev det på ny dybere, først 11 meter, så $11\frac{1}{2}$, så 12, og nu gik vi på med fuld fart igjen. Snart var vi ude i blåe sjøen på den anden side. Grænserne mellem dette brune overfladevand og det klare blå var meget skarpe. Det kom tydeligvis fra en eller anden elv lidt søndenfor.

Fra denne odde skar landet ind i østlig retning, og danned en bred bugt, som har fåt navnet Von Toll's Bugt. Vi holdt øst og nordøstover i råken mellem isen og land. Ud på eftermiddagen blev råken ganske smal, så vi kom lige under kysten, som nu igjen skar nordover. Langs med den fulgte vi så i en trang landråk, hvor dybden var fra 10 til

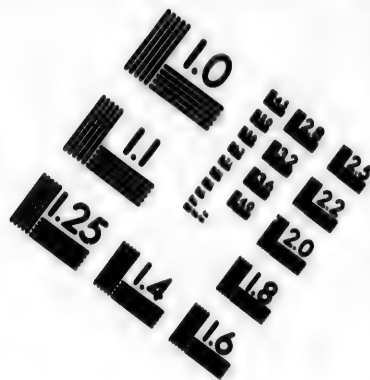
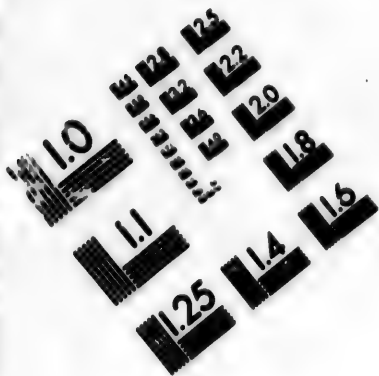
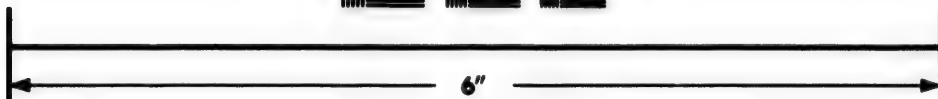
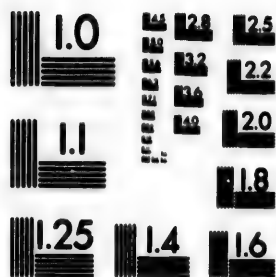

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

118 120 122 125
E E E E E
E E E E E

118 120 122 125
E E E E E
E E E E E

15 meter, men måtte stanse om kvelden, da isen lå tæt til stranden forud.

Landet her havde hele veien stor lighed med Jalmal. Det samme lave sletteland, som lidet hæver sig over havet og ikke er synligt på synderlig afstand. Bare at det her er lidt mere bakket, ja på et par steder så jeg endog nogen høidedrag et stykke inde. Men stranden syntes overalt at bestå af sand- og lerlag, med bratte ras ud mod sjøen.

Det var mange renflokker at se indover sletterne, og næste morgen (8de september) tog jeg en tur i land på jagt. Efter at ha skudt et dyr gik jeg indover for at se efter flere. Men snart drog en overraskende opdagelse hele min opmærksomhed til sig, og jeg glemte mit egentlige erende. Det var en stor fjord, som skar sig ind gennem landet i nord for mig. Jeg gik så langt jeg syntes jeg kunde, for at finde nærmere rede på den, men fik endda ikke se enden. Den strakte sig bred og mægtig ind igennem østover så langt min synskreds rak, helt under nogen blå fjelde, langt langt inde, og disse fjelde syntes at sænke sig ned mod vandet ytterst ude nær synsranden; bagenom dem kunde jeg ingenting se hverken af land eller fjeld. Min fantasi blev vågen, og i enkelte stunder så det mig næsten ud som det kunde være et sund, der strakte sig tvers gennem landet og gjorde Tsjeljuskin-halvøen til en ø. Rimeligvis er det vel bare en elv, som nær osen udvider sig til en bred sjø, lig dem vi finder ved flere af de sibiriske elver. På de lersletter jeg her trasked over, lå der overalt strød mægtige vandreblokker af mange forskjellige bergarter, og de kan

ikke være bragt did af andet end istidens mægtige bræer.¹⁾ Af liv sås der ikke meget. Foruden ren var det bare et par liryper, nogen få snespurver og snepper; desuden så jeg spor af ræv og lemæn. Denne nordligste del af Sibirien er helt ubebod og vides ikke at ha været besøgt af omreisende nomader. På en slette langt inde fandt jeg dog en cirkelrund mosehaug som muligens kunde skyldes menneskehænder. Kanske hadde alligevel en eller anden samojed været her og samlet mose til sine rener; det måtte i så fald været længe siden, for mosen var ganske sort og morsken. Men det kunde vel også være et naturspil; naturen er ofte lunefuld.

¹⁾ Overalt hvor vi var i land på Sibiriens nordlige kyst, fandt jeg spor efter en istid. På *Renøen* hadde jeg 21de august fundet skuringsmerker på berget i stranden, som lå tørt ved lavvand. På *Taimyr-øen* sås overalt talrige vandreblokker, og nu her det samme. Længere nord, øst for Kap Tsjeljuskin, fandt jeg dem også. Sammenstilles disse iagttagelser med Baron Tolls opdagelse af fossile isbræer og andre istidsmerker på de Nysibiriske Øer og gammelt bræmateriale i strøget mellem Olenek og Anabara, må det vel anses for sandsynligt, at ialfald en større del af det nordlige Sibirien har været dækket af bræer.

V.

RUNDT DEN GAMLE VERDENS NORDENDE.

Hvor lys og skygge skifter i dette arktiske land. Da jeg morgenen den 9de september kom i tønden, så jeg at isen var slaknet ud fra land nordover, og jeg kunde forfølge en råk som kunde føre os op i åbent vand nordenfor. Jeg gav straks ordre til at få dampen op. Barometeret var jo unegtelig lavt, ja så lavt som vi endnu ikke havde set det på turen — det var nede på 733 mm. —, vinden kom i stive byger fra land, og indover sletterne jog den i kast på kast og hvirvled sand og støv op i skyer. Sverdrup mente det var sikrest at ligge hvor vi lå; men det var for harmeligt ikke at nytte denne ypperlige leilighed; solskinnet var så vakkert, og himlen så så smilende og tillidsvækkende ud. Jeg lod sætte seil, og snart bar det nordover gennem isen, for damp og alle de kluter vi kunde få på hende. Nu skulde Kap Tsjeljuskin til pers. Aldrig havde «Fram» gjort slig fart; vi logged over 8 mil; det var som hun skjønte hvad det nu gjaldt. Om ikke længe var vi gennem isen og havde åbent vande langs

landet, så langt øiet rak. Odde efter odde for vi forbi, nye fjorder og øer fandt vi på veien, og snart mente jeg i storkikkerten at kunne skimte nogen fjeld langt nord; det måtte være i nærheden af selve Kap Tsjeljuskin.

Det land vi seilte langs med nordefter, var ganske lavt, til dels ligt det jeg hadde været inde på dagen i forveien. Indenfor den lave kyst sås på afstand høiere fjelde eller fjeldkjeder. Nogen af dem syntes at bestå af horisontalt liggende sedimentære skifere; de var flade oventil, med brat afstyrtende sider. Fjeldene

Axel Heibergs Øer.
Skisse 9de august.

inde i landet var alle snedækte og hvide. På ett sted så det ud som om hele fjeldstrækningen var dækket af en udstrakt is- eller snemark, som hvæved sig ned over fjeldsiderne; i randen af denne flade kunde jeg se bergknauser stikke frem; men indpå var den uplettet hvid. Til at være nysne forekom denne flade mig vel sammenhængende og jevn; den ligned mer en virkelig bræ.

Når der på Nordenskiölds kart på dette sted står angit «höga bergskedjor inne i landet», stemmer dette altså godt med vore iagttagelser, om jeg end ikke tør anslå disse fjelde til at være særlig høie. Når det derimod på samme sted, i lighed med hvad tidligere karter opgir, tales om «hög klipp-kust», da er dette en mindre træffende betegnelse. Kysten er meget

lav, og består ialfald for en stor del af lere eller løse jordlag. Enten har Nordenskiöld tat angivelsen fra de ældre upålidelige kilder, eller han har kenhænde lat sig vildlede af den stadige tåge de havde i dette farvand.

Om kvelden nærmed vi os nordenden af landet; men strømmen, som vi før om dagen havde hat med, var nu mod, og det var som om vi aldrig skulde komme forbi en ø som lå udenfor stranden nordenfor os. Inde i landet her lå den fjeldhøide som jeg alt tidligere på dagen havde fåt i kikkerten¹⁾. Den var flad ovenpå, med de samme brat affaldende sider som før er omtalt. Det ligned sandstenfjeld, eller også et basaltfjeld, når jeg undtar at de vandrette afsatser i siderne ikke var synlige. Jeg anslog høiden til 1000 eller 1500 fod. I havet udenfor sås flere nye øer, hvoraf den nærmeste var nokså stor²⁾. Nogen øer havde vi også set uden for os tidligere på dagen³⁾.

¹⁾ *Eivind Astrup's Fjeld.*

²⁾ *Axel Heiberg's Øer.*

³⁾ *Fearnley's Øer.*

Landet ved Kap Tejeljustin. Eivind Astrup's Fjeld (set fra vest).
Af Otto Sinding efter fotografi.

Endelig, endelig nærmed øieblikket sig da vi skulde nå forbi det punkt som så længe hadde spøgt i hodet på os, — den anden af de største vanskeligheder jeg hadde frygtet for på denne færd. Jeg sad oppe i tønden om kvelden og så nordover. Landet lavt og øde. Ude bag havet var solen for længe siden gått ned, kveldshimlen drømte i guldgult. Det var så ensomt og stilt her oppe høit over vandet. En eneste stjerne var synlig; den stod just over Kap Tsjeljuskin og blinket klar og vemodig fra den blege himmel. Efter hvert som vi kom frem og fik odden mere østlig, gik den med; stadig stod den ovenover. Jeg måtte sitte og se og se på den. Den hadde som en egen dragning og gav slig fred. Var det *min* stjerne, var det hjemmets åsynje som fulgte og smilte til mig nu? — — Mange tanker tog den, mens «Fram» i nattens dystre vemod arbeided sig forbi den gamle verdens nordligste punkt.

På morgensiden var vi udfor det vi mente var selve den nordligste odde. Vi stod da opunder land, og netop ved vagtskiftet, på slaget 4, gik flagene til tops, og vore tre sidste karduser sendte en dundrende salut ud over sjøen. I det samme spratt solen. Da brød vor poetiske doktor ud i følgende stemningsfulde linjer:

«Flagene heises, salutten går,
solen rinder, og klokken slår.»

Idet solen randt, sprak Tsjeljuskin-troldet, som så længe hadde heksebundet vore sind. Nu lå veien åben for os ud fra vinterstængsel på denne kyst og lige frem til vort mål, drivisen nord for de Nysibiriske

Øer. Alle mand purrede ud, en bolle punsj med frugt og cigarer blev serveret i salonen, som var festlig oplyst. Ved en slig anledning måtte der selvfølgelig en særlig høistemt skåltale til. Jeg greb glasset, og talen lød således: «Ja, skål da, gutter, og til lykke med Tsjeljuskin!» Så blev der spillet

I land øst for Kap Tsjeljuskin 10de sept.
Af Otto Sinding efter fotografi.

på orgel, mens jeg på ny gik i tønden for at kaste et sidste blik på landet. Den fjeldhøide jeg havde set om kvelden, viste sig nu at ligge på den vestlige side af halvøen. Længere øst strakte en anden lavere og mere afrundet bergryg sig sydover. Dette måtte være den som Nordenskiöld omtaler; udenfor der måtte efter hans beskrivelse selve nordpynten ligge;

og nu var vi ret ud for Kong Oscars Bugt. Men jeg ledte forgjæves i kikkerten efter Nordenskiöld's varde. Jeg havde den største lyst til at lægge i land, men syntes ikke vi havde tid. Bugten, som var isfri under «Vegas» besøg, var nu helt lukket af landfast vinteris.

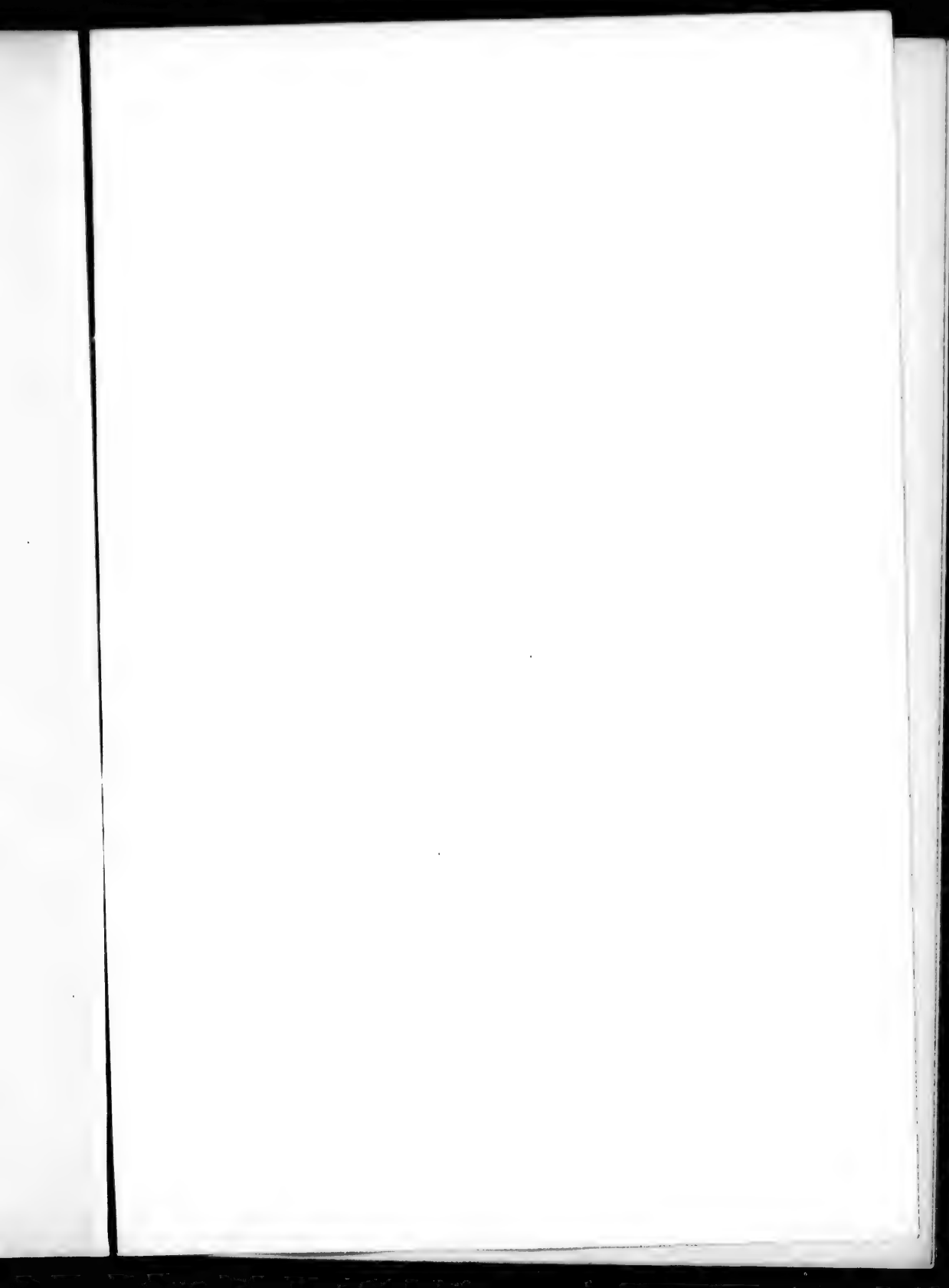
Farvandet lå åbent videre frem; men vi kunde se kanten af drivisen ude til havs. Lidt længere vest kom vi forbi et par små øer¹⁾, som lå et lidet stykke fra kysten. Ved Tsjeljuskins nordøstlige hjørne måtte vi om formiddagen stanse for drivisen, som syntes at nå helt til land foran os. Efter den mørke luft at dømme så det ud til at være åbnere farvand igjen på den anden side af en ø vi havde forud. Efter at have været i land og forvissat os om at nogen sund eller fjorder som gik indenfor denne ø, var helt lukket af fast is længere syd, gik vi om kvelden på og brød os vei igjennem på udsiden af øen. Så drog vi for damp og seil langs landet sydover om natten. Det gik strygende, og flere ganger under de stive vindbyger var farten oppe i 9 mil. Af is mødte vi en del nu og da; men den gik vi med lethed gjennem.

På morgensiden (11te september) fik vi høit land forud og måtte forandre kursen til retvisende øst, som vi holdt hele dagen. Da jeg kom på dæk om formiddagen, så jeg et deiligt fjeldland indenfor os, med høie topper, og daler imellem. Det var første gang på hele reisen fra Vardø; og efter det ensformige lavland vi nu så længe hadde faret langs, var det forfriskende igjen at se slige fjelde. Med en brat afstyrtning slutted de mod øst, derfra strakte en ganske flad slette sig videre østover. Udover dagen tabtes

¹⁾ Lockwood's Øer.

landet helt af sigte, og merkelig nok fik vi ikke se det igjen, heller ikke Paulus- og Petrus-øerne, endda vor kurs ifølge karterne skulde bære midt over dem.

«Tirsdag den 12te september. Idag morges ved sekstiden blev jeg vækket af Hendriksen med underretning om at der lå «flere hvalrosser på et flak lige ved os». — «Å død og pine!» Jeg sprang op og var i klærne i en fart. Det var en vakker morgen med deiligt stille veir; en kunde høre det skogre henover den blanke vandflade fra hvalrossene, som lå i en haug på et flak et stykke indenfor os; bag dem blinket blå fjelde i solen. — Endelig var harpunene slipt, børser og patroner færdige, og Hendriksen, Juell, og jeg drog afsted. Der syntes at være et lidet vinddrag fra syd, og vi rodde ind nordenom dyrene for at ne i læ af dem. Af og til letted vagtmanden på hodet, men så os knapt, og vi ség på. Snart var vi så nær at vi måtte ro forsigtig. Juell skåted frem, mens Hendriksen gjorde sig klar forud med harpunen, og jeg bag ham med børsen. Så snart vagtmanden letted hodet, stansed årerne, og vi stod urørlige; så dalte hodet igjen, og nye åretag drev os frem. Krop ved krop lå de stuvet sammen på et lidet flak, voksne og unger om hverandre. Nogen svære kjødkolosser. Af og til vifted en af damerne sig med en sveiv, frem og tilbake over kjødmassen — hun lå på ryggen eller siden; så blev alt stilt igjen. «Å jøie mig, der er mye kjøtmat,» sa Juell, som var kok. Varsommere og varsommere ség vi indpå; mens jeg sad færdig med børsen, tog Hendriksen godt tag om harpunskafet. I det samme båden stødte mod flaket, reiste han sig, og afsted fór harpunen, men traf for

(M. 1920. Simling.)

Hvalrosjagt på Taimyrhalvøens østkyst.

høit, skrænsed på den seige hud og hopped bortover ryggene. Nu blev der liv. En 10—12 svære fæle hoder reiste sig med én gang mod os, kjødbergene vendte rundt, med en hurtighed som var uforståelig, og kom vaggende med opreiste hoder og dumpe brøl ud mod flakkanten hvor vi lå. Det var unegtelig et imponerende syn. Jeg kasted børsen til kindet og brændte løs på et af de største hoderne. Det gav et søkk i det, dyrét raved, men stupte forover i vandet. Så en kule i hodet på nok en; den sank også sammen, men fik så vidt veltet sig ud. Og så bar det i vandet med hele flokken, så vandspruten stod om os. Alt var sked på et par sekunder. Men snart kom de op igjen, rundt om båden, det ene hode sværere og styggere end det andre, og ungerne tæt ved siden. De stod på ende i vandet, brølte og rautet, så luften skalv, kasted sig forover mod os, til siderne, og så på ende igjen, og nye brøl fylgte luften. Veltet sig rundt og forsvandt med et plask; så op igjen. Det kogte og fossed i vandet langt udover; det var som den før så tause isverden med ett slag var blit kogende raseri. Hvert øieblik kunde en vente en hvalrostand eller to ind gjennem båden, eller at kjende sig løftet og slængt rundt — noget sligt var da det mindste som måtte hælde efter så meget ståhei. Men bulderet varte, og ingenting hændte. Jeg udsøgte mig igjen mine ofre; de brølte og grynted som de andre, men blodet randt fra mund og næse. En kule til, og den ene ség overende og flød i vandet, så en kule i den anden, og den gjorde det samme. Hendriksen var nu færdig med harpunerne og satte dem begge fast. Endda én blev skudt; vi hadde ikke flere harpuner

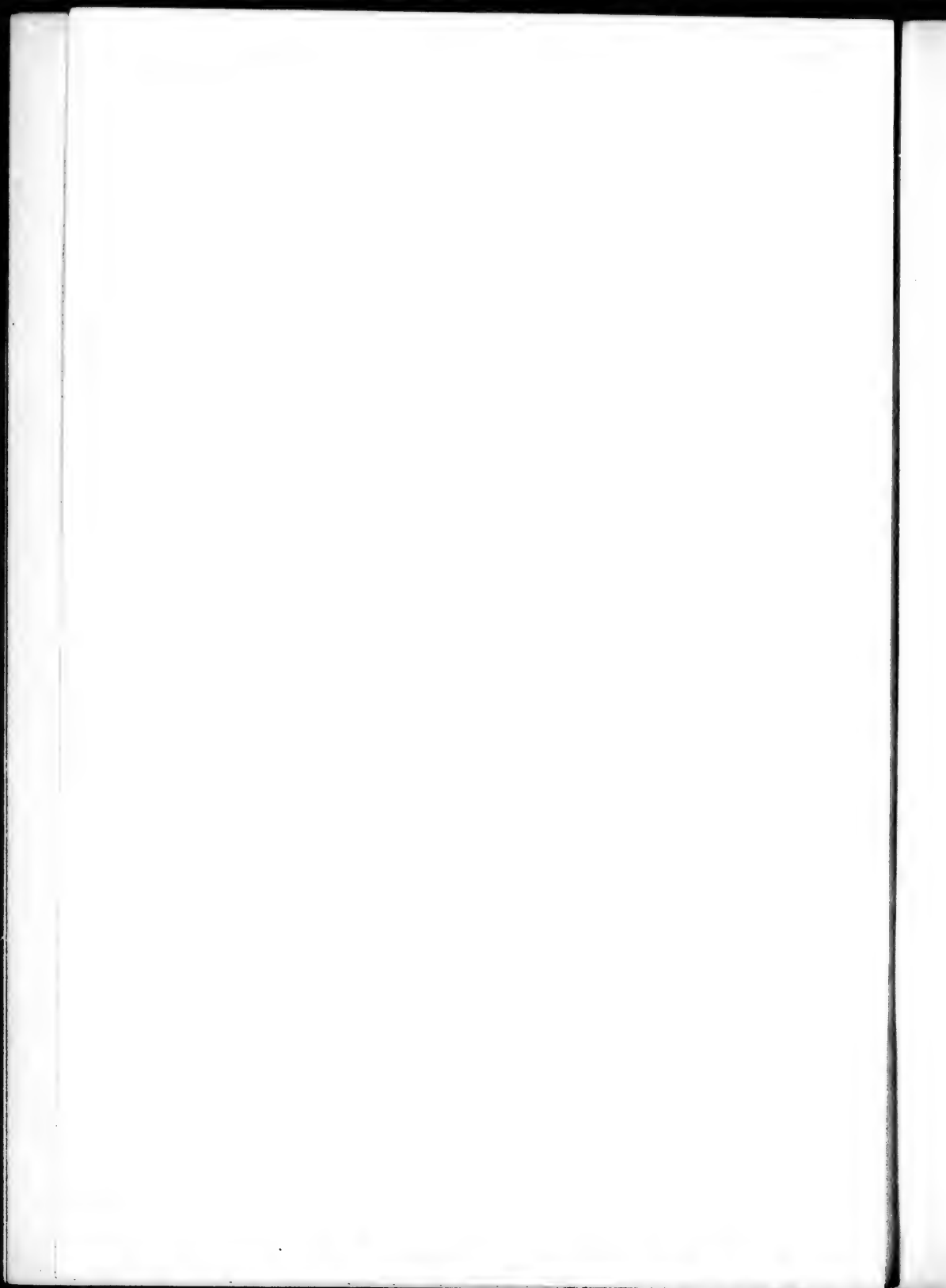
og måtte hugge en sælhakke i hodet på den for at holde den oppe; men taget glap, og den sank uden at vi kunde berge den. Mens vi bukserte byttet til et isflak, kredsede hvalrossene om os endnu en stund; men vi kunde ingenting gjøre, da vi ikke hadde midler til at berge dem, om vi skjød fler.» — Snart kom skuten til og tog vore dyr om bord, og vi drog videre langs kysten. Vi så meget hvalros i farvandet her. Endnu to til skjød vi om eftermiddagen, og kunde tat mange flere, hadde vi villet ofre tid på det. Langs denne samme kyst var det også Nordenskiöld så enkelte småflokker.

Mod en sterk strøm fortsatte vi nu veien langs kysten sydover forbi munningen af Kjatanga. Denne østre del af Taimyr-halvøen er et forholdsvis høit fjeldland, men med et lavere sletteland foran, ytterst ude ved sjøen, tilsyneladende det samme lavland som vi hadde set strække sig langs kysten omtrent hele veien. Da sjøen så temmelig åben og isfri ud, gjorde vi flere ganger forsøg på at korte veien ved at forlade kysten og sætte ret over mod Oleneks munding; men hver gang tvang tæt iskant os tilbake ind i råken.

Den 14de september var vi ud for landet mellem Kjatanga og Anabara. Det var ligeledes et nokså høit fjeldland, med lav kyst foran. «I denne hen-seende» — sier jeg i min dagbog — «minder hele denne kyst ikke lidet om Jæderen i Norge. Fjeldene er dog her lidet sønderskårne, betydelig mindre end nordenfor. Sjøen er uhyggelig grund; i nat blev det til slut bare 7 meter vand, og vi måtte gå tilbake et stykke. Vi har isen lige udenfor os; men der er dog tilstrækkelig landråk til at komme østover.» Dagen

Flåning af hvalros.
Af F. Nansen.

efter fik vi «godt åbent vand, men grundt, stadig 12—13 meter. Det var hel dønning fra øst, så der måtte altså være åbent hav østover, som vi jo havde ventet. Det var klart, at Lena alt begyndte at gjøre sig gjældende med sine varme vandmasser. Vandet var her mere brunt og røbed tilblanding af mudret ellevand. Saltgehalten var også sunket betydelig.»

«At gå ind til Olenek» — skriver jeg i min dagbog for denne dag (15de september) — «er det nu, så sent, ingen mening i; selv om ikke sandgrundene var, vilde det koste for megen tid, muligens et år, og desuden er det jo slet ikke sikkert, at «Fram» overhovedet flyder op did; det kunde også bli en kjedelig historie, at få hende på grund i dette farvand. Men, men — hundene havde været gode at ha. Hadde der så sandt været et par dage til, at løbe på, skulde vi vel ha klaret det; men et år er for meget at tabe; vi drar på østover, lige mod de Nysibiriske Øer; nu er leiligheden god og udsigterne for alvor lyse.»

«Isen her volder mig ikke lidet hodebrud. Hvorfor i al verden er den ikke sopt nordover af den strøm som jeg mener sætter mod nord fra denne kyst, og som vi da også har fåt føle? Og så er denne isen så svær og tyk, den ser ud til at være flere år gammel. Kommer den østenfra, eller ligger den kanske og maler rundt her i sjøen mellem Lenas «nordgående strøm» og Taimyr-halvøen? Kan ikke si det endnu; men ialfald er den forskjellig fra den tynde årsgamle is vi har mødt hidtil, i Kara-havet og vest for Tsjeljuskin.»

«Lørdag den 16de september. Holder nordøstlig kurs (misvisende) gennem åbent vand og nokså langt

nord, men ser ingen is, og luften er mørk nordover. Mildt veir, og vandet forholdsvis varmt, helt oppe i $+2^{\circ}$ C. Strømraen har vi imod; vi er stadig betydelig vestenfor vort bestik. Flere ærfuglflokker sås i løbet af dagen. Skulde vi ha land nordenfor os, og skulde det være det som holder på isen?»

Flåning af hvalros (12te september).

Af Otto Sinding efter fotografi.

Den følgende dag mødte vi is og måtte holde noget sydover for at gå klar af den, og jeg begyndte at få frygt for at vi ikke skulde komme så langt som jeg havde håbet. Men i mine optegnelser for dagen efter (mandag 18de september) heder det: «En ypperlig dag. Har sat kurs nordover, vest for Bjelkov-øen. Åben sjø, god vind fra vest, god fremgang. Veiret klart; ud på eftermiddagen fik vi også lidt

KVELDSTEMNING UD FOR SIBIRIENS NORDKYST. Akvarelskisse af forfatteren. 12te september 1893.

solskin. Klokken 12 $\frac{1}{4}$ blev kursen forandret til N. t. O. (mv.). Nu er det altså der skal begyndes for alvor. Nu skal det stå sin prøve, om forudsætningerne for hele planen er rigtige, om vi når et stykke nord her og finder nordgående strøm. Hidtil er alt gåt bedre end jeg havde ventet det. Vi er på 75 $\frac{1}{2}$ ° n. br., og endda åbent vand og mørk himmel mod nord og vest. — På kveldsiden fik vi islyse forud og på styrbord baug. Ved syvtiden mente jeg også at kunne se is, som imidlertid høined sig så regelmæssig at det mere ligned land; men det var for mørkt til at en kunde se tydelig. Det syntes at måtte være Bjelkov-øen, og en stor lyse vi havde længer øst, måtte være gjenskinnet fra selve den snedækte Kotelnoi. Egentlig havde jeg jo hat lyst til at gå ind her, dels for at se lidt af dette interessante land, dels også for at undersøge de depoter som jeg vidste var oprettet for os her ved baron Tolls venlige omsorg; men tiden var for knap, og nordefter så havet ud til at ligge åbent. Udsigterne syntes gode, og det var med eiendommelige følelser vi bar nordover, stadig nordover, i åben sjø. Hvad vil morgendagen bringe? Skuffelser, eller håb? Går alt godt, skulde vi da komme under Sannikovs Land, det som endnu ingen fod har betrådt. — En selsom stemning ved at seile slig i svarte natten ind i en ukjendt verden, over et åbent hav med dønning, som ingen skute, ingen båd har vugget på. Det er som vi var hundreder af mil sørpå. Også luften er jo så mild til at være i midten af september på disse bredder.»

«Tirsdag den 19de september. Dette er den skønneste seilas jeg har oplevet. Mod nord, stadig mod

nord, for god vind, alt seil og damp vil trække — åbent hav, mil efter mil, vagt efter vagt, gennem ukjendte strøg — og sjøen næsten mere og mere isfri. Hvor længe vil det vare? — Under min vandring op og ned på brettet glider øiet stadig mod nord, stirrer og stirrer, ind i fremtiden. Men altid samme mørke himmel forud, med varsel om åbent farvand. Nu står planen sin svendep prøve. Det er som lykken hadde vendt sig med os, lige siden 6te september. Alt vi ser er «bare rent vand», som Hendriksen svarte fra tønden, da jeg praied op til ham. Som han senere på formiddagen stod ved roret, mens jeg gik op og ned på brettet, sa han med ett: «Nu ved de ikke, der hjemme i Norge, at vi seiler her mod polen i klart vand. Nei, de tror ikke vi er kommet så langt.» Og det er vist sandt; jeg hadde heller ikke trod det, om nogen hadde sagt mig det for to uger siden. Og ligesfuldt er det bare hvad alle mine overlægninger og slutninger førte mig til; her måtte jo være åbent vand et godt stykke nordover. Men sjelden slår ens planer så godt til. På ingen kant øines islyse, selv ikke nu i kveld. Land så vi intet af hele dagen; men om morgenen og formiddagen hadde vi tåge og usigtbart veir, så vi tilmed gik med halv fart, da vi mente at kunne vente land. Nu er vi snart på 77° n. br.; men hvor længe skal det vare? Jeg har hele tiden sagt jeg skulde være glad ved at nå 78°; men Sverdrup er mindre nøisom, han mener flere og otti, ja 85 — han prater halvt for alvor om det isfrie polarhav, som han en gang har læst om, og som han ofte kommer tilbage til, endda jeg altid ler af ham.»

«Jeg må næsten spørge mig selv om dette ikke er drøm; men en må ha lidt modgang for at skjenne på medgangen. Så var det på Grønlandsfærden, så er det vel her og.

«Dort ward der Traum zur Wirklichkeit.
Hier wird die Wirklichkeit zum Traum.»

«Næsten intet liv at øine her. Idag en alke eller teist, og senere en måke langt borte. Som jeg nu i kveld hentet op en pøs sjøvand, opdaged jeg sterk morild — varme og stjerner, så en mest kunde tro sig i syden.»

«Onsdag den 20de september. Der velted hele drømmetoget! Netop som jeg i formiddag kl. 11 sad og så på kartet, og tænkte at nu var mit bæger snart fuldt, 78-graden var snart nåd, så luffed det til, og jeg sprang ud. Forud lå iskanten bred og tæt og lyste op i skodden. Som med ett slag var den kastet tvers for os. Jeg hadde stor lyst til at gå østover, for at se om det muligens skulde være land i den retning; men det så ud til at isen strakte sig mere sydlig der, og vi kunde rimeligvis nå høiere bredder vestenfor. Solen brød just nu et øieblik frem, så vi fik en observation; den satte os på omtrent 77° 44' n. br.»

Vi holdt nu langs iskanten nordvestover. Jeg undredes på om vi kanske kunde ha land indenfor os, da der var påfaldende mange fugler af forskjellig slags. En flok snepper eller vadefugler kom os i møde, fulgte en stund, og toged så sydover. Sandsynligvis var de på træk fra et eller andet land nordenfor. Vi kunde dog intet se for skodden, som

stadig holdt sig over isen. Også senere så vi flokker af små snepper, som kunde tyde på nærhed af land. Næste dag blev det klarere; men land øined vi ikke. Vi var da et godt stykke nordenfor det punkt hvor baron Toll har lagt sydkysten af Sannikovs Land, men omtrent på samme længde. Det er vel en liden ø; ialfald kan den ikke strække sig langt nordover.

21de september var det igjen tæt skodde; og da vi nådde nord i bunden af en bugt i isen og ikke kunde komme videre, bestemte jeg mig for at vente her på klarveir, for at se om der var nogenlunde fremkomst længer nordover. Jeg mente nu vi var på omtrent $78\frac{1}{4}^{\circ}$. Flere ganger den dagen prøvde vi at ta lodskud, men rak ikke bunden med 400 meter line.

«Fredag den 22de september. På ny strålende solblankt veir og hvid blændende is nordover. Før lå vi stille for skodde og kunde ingen vei gå; nu har vi det sigtbart og véd lige lidet hvorhen. Det ser ud til at vi er ved nordenden af den åbne sjø. Vestenfor os synes det som om iskanten strækker sig sydover igjen. Nordenfor os er isen tæt og hvid, bare en liden klare eller en vandpyt hist og her, og himlen hvidblå i brynet overalt. Fra øst var det vi kom; men der har vi jo i grunden set lidet, og i mangel af noget bedre er det vel likest at gå lidt den vei, for at se om der ikke skulde være åbninger i isen. Var det bare tid, vilde jeg helst dra afsted østover lige til Sannikovs Ø, eller helst til Bennett Land, for at se hvordan forholdene er der; men det er for sent nu. Snart fryser sjøen, og da kunde en let bli indestængt et sted hvor en ikke hadde lyst at være. Tidligere polarekspeditioner har jo vistnok anset det

som en nødvendighed at holde sig i nærheden af en kyst. Det er det jeg netop vil undgå, da det er drift i isen jeg søger, og er ræd for at bli stanset af kysterne. — Her synes det derfor i grunden ganske bra at overgi sig, og da jeg snart fandt at iskanten østover vilde tvinge os syd igjen, vendte vi og la foreløbig fast til et stort iskoss.» «Her er åbent vand omkring, bare enkelte store flak hist og her; men det står for mig som dette blir vor havn for godt.»

«Stor lusekrig idag. Hvor vi har fåt *de* fripassagerer fra, aner jeg ikke. Vi farer omkring med den store dampslangen, overalt hvor vi kan tænke os muligheden af at der findes flender, på madrasser, sofapuder, og alt sligt. Alle klærne stappes i en tønde; den lukkes tæt til; så dampslangen nedi der, og fuld steam på. Det suser og bruser der inde, tyter lidt ud hist og her i sprækkerne, og vi synes at nu må dyrene ha det godt og varmt. Isj — så revner tønden, dampen står ud af alle ender, og med ett springer låget langt bortover dækket med en voldsom eksplosion. Det er en uhyggelig fiende; men jeg har det håb at der er ryddet ordentlig op iblandt dem. — Juell gjorde det bekjendte eksperiment: satte en lus på en plankeende og vilde ha hende til at gå mod nord. Men hun rørte sig ikke. Så tog han en spækkrok og banked på hende for at få hende til at gå; men hun stod bare og vrikked på hodet, sta og stivkjæftet. «Drep'a du,» sa Bentsen. «Så tok jeg en hakapik og slo'a i hue med,» fortalte Juell.»

«Lørdag den 23de september. Vi ligger stille ved samme flak, og idag har vi kulsjau. En hyggelig modsætning: alt svart og fælt om bord, fra mennesker

til bikjer, rundt omkring alt hvidt og lyst i glitrende solskinsveir. — Det er som der kommer lidt mere is slængende nu.»

«Søndag den 24de september. Kulajau som igår. Skodde om morgenen, men klarveir udover dagen. Da det letted, opdaged vi med ett at vi var tæt omsluttet af temmelig svær is på alle kanter, og mellem flakene ligger det sørpe-is, som snart bærer sin mand. I nord er det endnu en større klare, som dog ikke

Isen «Fram» blev fast i.
Fotografi 24de september

strækker sig langt. I syd kan vi fremdeles fra tøndens øine sjøen over isen i kikkerten. Det ser ud som om vi nu sidder her. Nu vel, du får være velkommen da, is. — En død trakt dette; ikke liv at øine på nogen kant, bare en enkelt snadd (*phoca foetida*) i vandet, og på flaket ved siden af os et nogen dage gammelt bjørnespor. Vi forsøgte igjen at lodde, men fremdeles ingen bund. Underligt at her skulde være så dybt.»

Huf, en mørkere oplevelse end en kulsjau om bord kan vanskelig tænkes. Det er sørgeligt, at den kullen skal være så nyttig og ligevel så svart. Hvad det gjælder om, er vistnok bare at heise kul-lene op fra skibsrummet og fylde dem i kulbaksene. Men alle mand må være med på det, og alting blir tiltrukket. Nogen står nede på kulhaugen i rummet og fylder pøsene, nogen heiser op — og *det* er især Jacobsen god til, med sine svære næver drar han op pøs efter pøs alene, som det skulde være fyrstik-rækker —, og så resten af os att og fram mellem storluken og halvdækket med pøsene og styrter kul-lene i baksene, og til slut Amundsen svart og fæl der nede for at stuve. Kulstøvet fyker ud over hele dækket, så det ser ud som en kulbinge, hundene trækker sig svarte og pjuskete bort i krogene, og vi selv — ja, det er ikke det vakreste antræk vi går i på slige dage. Det eneste oplivende kan være ansig-terne vore: mørk teint, tatovering med svarte streger på kryds og tvers, hvide tandgarer og øine lysende ud af mørket. Kommer vi ned, og sætter hånden på den hvide væg, klistrer vi straks en svart plakat der, med fem sprikende fingre på. Dorene har en rigdom af den slags minder; sædet i sofaerne må helst vendes med vrangsiden op, da de ellers får alt-for varige merker at bære efter en anden og fyldigere del af kroppen; og dugen — ja heldigvis, sligt noget har vi ikke. Kort sagt, en kulsjau er en oplevelse så mørk og trist som det kan tænkes i disse lyse omgivelser. Det er endda godt, at vi endnu har nok af vaskevand; det kan vi finde i hver pyt her ude på flakene; så der er da håb om at vi én gang kan bli

rene igjen; — og så blir vel kanskje dette sidste gangen vi har slig sjau her om bord.

«Mandag den 25de september. Fastere og fastere. Vakkert stille veir, 7 graders kulde i nat; vinteren begynder at komme. Hadde besøg af en bjørn, som imidlertid fjerned sig igjen før nogen fik skudt på den.»

VI.

VINTERNATTEN.

Det så ud som om vi var kommet fast for alvor, og jeg ventede ikke at få «Fram» løs af isen igjen før på den anden side af polen, når vi nærmed os Atlanterhavet. Det led alt langt på høsten; solen blev lavere dag for dag, og temperaturen sank jevnt. Vinternatten nærmed sig, den frygtede vinternat. Vi havde ikke andet at gjøre end at ruste os for den, og efterhånden blev da skibet, så godt det lod sig gjøre, indrettet til et koseligt vinterkvarter. Vi begyndte at gjøre vort til at sikre det mod de herjende virkninger af kulde og drivis og andre naturmagter der oppe, som det var spådt vi skulde bukke under for. Roret blev tat op, for at det ikke skulde ødelægges under skruingerne. Det samme havde vi tænkt at gjøre med skruen; men da den, sammen med jernrammen den sad i, vilde styrke agterenden betydelig, særlig rorstemmen, lod vi den sidde på sin plads. I maskinen fik de det også travlt; de enkelte maskindeler blev tat ud, smurt, og lagt op for vinteren, ligesom sleider, stempler, aksler blev eftergået og

omhyggelig pudset. Det var med særlig omhu dette arbejde blev udført. Amundsen stelte den maskinen som den skulde været hans eget barn; både sent og tidlig var han der nede og kjælte for den, og hvis nogen erted ham dermed, da lyste det udfordrende i øinene, og vi vidste at nu kom det: «Ja, dere kan si

Hendriksen. Pettersen. Sverdrup. Bentsen.

Smidje på «Fram»s dæk.

Fotografi.

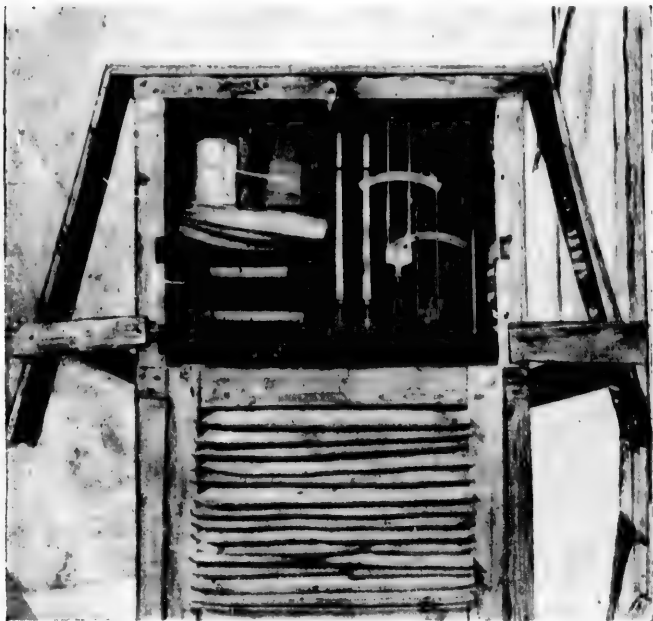
hvad dere vil; men en slig maskine finds det ikke i verden, og det var både synd og skam om en ikke skulde ta sig ordentlig af den!» Det gjorde han da også grundig; det gik vist ikke en eneste dag under alle de tre årene, vinter eller sommer, som han ikke var nede og klapped den, eller stelte lidt med den.

I skibsrummet blev det ryddet op, så det kunde bli plads for et snekkerverksted der nede. Mekanisk verksted havde vi i maskinen; smidjen var i begyndelsen på dækket og senere på isen; blikkenslagerverkstedet holdt som oftest til i bestiklugaren, skomager- og seilmagerverksted og adskilligt andet i salonen. I alle disse verksteder blev det arbeidet med liv og lyst under hele færden. Der fandtes ikke den ting, fra de fineste instrumenter nedover til træsko og økseskafter, som ikke kunde gjøres om bord i «Fram». Da det viste sig at vi mangled lodline, blev der senere hen også oprettet en reberbane på isen.

Snart gik vi i gang med at opsætte den vindmølle som skulde drive dynamoen og skaffe elektrisk lys. Mens skibet var under gang, blev dynamoen drevet fra maskinen. Men nu havde vi lang tid måttet nøie os med petroleumslamper i vore mørke kahytter. Vindmøllen blev opsat på bagbord side af fordækket mellem storluken og rækken. Det tog flere uger at få denne vigtige indretning i forsvarlig stand.

Som før nævnt havde vi også medbragt en «folkevandring» til drift af dynamoen. Jeg havde tænkt at denne kunde bli nyttig til at gi os motion, når der ikke længere gaves andet legemligt arbejde for os. Men den tid kom aldrig, og vandringen fik derfor ingen anvendelse. Det viste sig at der altid var et eller andet at sysselsætte os med, det var aldrig vanskeligt at finde arbejde for hver mand, tilstrækkeligt til at gi ham motion og så megen adspredelse at tiden ikke faldt uudholdelig lang. Der var tilsyn med skuten og med riggen, eftersyn af seil, taugverk, og andet sligt; der var proviant af alle slags at finde

frem til kokken blandt kasserne nede i rummet; der var is, god ren ferskvandsis, som måtte findes og hentes til kabyssen, for at smeltes både til maden og til drikke- og vaskevand. Så var der arbeidet i

Termometerburet.
Fotografi.

de forskellige verksteder. Snart skulde «smeden Lars» rette nogen svære båd-davider, som sjøen i Kara-havet havde bøiet; snart var det en krok, en kniv, en bjørnesaks, eller noget andet at smie. Så måtte blikkenslageren, som ikke var nogen anden end «smeden Lars», lodde sammen en blikkasse til

vandsmeltning i kabyssen; så fik mekanikeren Amundsen bestilling på et eller andet instrument, en nykonstrueret strømmåler, eller noget sligt; så skulde urmageren Mogstad efterse og pudse en termograf, eller sætte en ny fjær i et urverk; så fik seilmageren bestilling på et større parti hundesæler; så måtte hver mand være sin egen skomager og sy sig seildugsstøvler med tykke varme træsåler efter Sverdrups nyeste konstruktion; så var der en ny bestilling til mekanikeren på et parti nye nodeblader af sink til orgelet, en splinterny opfindelse af ekspeditionens leder. Så måtte elektrikeren efterse og rense akkumulatorbatterierne, som holdt på at fryse. Da så endelig vindmøllen var færdig opsat, måtte en ret som det var stille på den, vende den efter vinden, og når det tog på at blåse for sterkt, så op og reve mølleseilene — det var just ikke noget sødt arbejde i vinterkulden, der blev mange pust i næverne og gnidninger af næsetuppene før de kom ned igjen.

Af og til hændte det jo også at «Fram» måtte pumpes. Dette blev ellers mindre og mindre nødvendigt efter hvert som vandet frøs omkring hende og i skibssiderne. Efter december 1893 blev derfor pumperne ikke rørt indtil juli 1895. Den eneste merkbare lækage var i den tid agter i maskinrummet; men også her var det en ubetydelighed; det var bare nogen få pøser is som hver måned blev hugget løs af skute-bunden og heist op.

Til disse forskelligartede arbejder kom imidlertid, som det vigtigste af alt, de videnskabelige observationer, som optog en god del af os. De vidløftigste af dem var naturligvis de meteorologiske, som skulde

tas dag og nat hver fjerde time, ja for en væsentlig del af tiden endog hver anden time. Disse holdt stadig én mand, til dels to, i arbejde om dagen. Det var Hansen som havde hovedtilsynet med denne afdeling; til fast assistent havde han Johansen, som ved jul 1894 blev afløst af Nordahl. Om natten tog vagt-

Scott-Hansen og Johansen.

Kontrollering af barometrene i salonen.

Fotografi.

mændene disse observationer. Omtrent hver anden dag, når det var klarveir, havde også Hansen med assistent at ta de astronomiske stedsbestemmelser. Det var sikkerlig det arbejde om bord som blev fulgt med størst interesse af alle færdens deltagere, og det var ikke ualmindeligt, at Hansens lugar, under udregningen af observationerne, var beleiret af uvirk-

somme tilskuere som bare ventede på at få høre resultatet — om vi siden sidste observation var drevet nord- eller sydover, og hvor langt. Af de resultater afhang for en væsentlig del stemningen om bord.

End videre måtte Hansen med bestemte mellemrum ta observationer for at bestemme de magnetiske

Scott-Hansen og assistent.

Magnetiske observationer.

Fotografi.

konstanter i disse ukjendte egne. Disse observationer blev første vinter udført i et telt som var særlig konstrueret for øiemedet, og som snart blev opsat på isen; det følgende år fandtes det dog mere hensigtsmæssigt og behageligt af bygge en stor snehytte til dette brug.

For skibets læge var der mindre at bestille. For-gjæves søgte han i længre tid efter patienter, men måtte opgi det, og slog sig i fortvilelsen på at doktorere hunder. Hver måned havde han imidlertid sine videnskabelige observationer, som bestod i veining af hver enkelt deltager, med blodtælling og hæmaglobinundersøgelse, for at bestemme blodlegemernes antal og mængden af det røde farvestof i de forskellige deltageres blod. Dette var for øvrigt også et arbejde som blev fulgt med spændt interesse, da enhver deri trodde at kunne læse sin dom om hvor snart skjærbugen skulde nå ham.

Af andre videnskabelige undersøgelser kan nævnes bestemmelsen af vandtemperaturerne og vandets saltgehalt i de forskellige dybder, indsamling og undersøgelse af det dyreliv som findes i disse nordlige farvand, bestemmelse af luftens elektricitet, undersøgelse af isens dannelse, vækst, og tykkelse, af temperaturerne i de forskellige lag i denne is, undersøgelse af strømmer i vandet under den o. s. v., o. s. v. Dette var arbejder som væsentlig påvilde mig. Desuden stadige iagttagelser over nordlyset, som vi havde en sjelden anledning til at studere. Efter at jeg selv i længere tid havde git mig af dermed, overtog Blessing denne del af observationerne. Da jeg forlod skibet, overdrog jeg ham også alle de andre undersøgelser som jeg selv havde hat. En ikke uvæsentlig del af de videnskabelige undersøgelser var lodning og optagelse af bundprøver. På de større dyb var dette et arbejde af så stort omfang at alle mand måtte delta i det, og på den måde vi senere hen måtte indrette os, tog en lodning lang tid.

Det var ikke stor forskjel på dagene om bord; beskrives én, så er i det væsentlige alle beskrevet.

Om morgenen blev alle mand purret klokken 8, og der spistes frokost. Den bestod af hårdt brød (både rug og hvede), smør, ost (nøkkel-, sheddar-, og schweizerost), mysost, laget af tørt pulver, corned beef eller corned muton, lunch-ham eller Chikago oksetunge eller breakfast-bacon, samt torskekaviar, ansjosrogn, og så havrekjeks eller engelsk skibskjeks, med appelsinmarmelade eller frame-food-jelly. Tre gange i ugen var der også nybagt brød, og ofte kage af en eller anden sort. Som drikke havde vi i begyndelsen anden hver dag kaffe og anden hver dag chokolade; senere blev det kaffe bare to dage i ugen, te to dage, og chokolade tre.

Efter frokost gik nogen mand for at se til hundene, gi dem mad — en halv tørfisk, eller et par hundekjeks, til hver —, slippe dem, eller hvad der nu skulde gøres med dem. De andre gik hver til sit arbejde. Efter tur havde en af mændene uge i byssen; han skulde hjælpe kokken med at vaske op, dække på, og varte op ved bordet. Efter frokosten måtte kokken selv straks gå i gang med forberedelserne til middagen; retterne til den blev bestemt da, hvis de ikke alt var det kvelden før. Nogen af os tog nu gjerne en tur på isen for at lufte sig, gjøre iagttagelser over isforhold, skruing o. s. v. Klokken 1 samledes alle mand til middag. Det var gjerne tre retter mad: suppe, en kjødret, og dessert, eller suppe, fisk, og kjød, eller fisk, kjød, og dessert, eller stundom også bare fisk og kjød. Til kjødretten var der altid poteter, og grønsager eller makaroni. Jeg

tror vi alle var enige om at levemåden var god; den hadde neppe været bedre hjemme, for manges vedkommende heller dårligere. Derfor så vi da også ud som gjedgriser; et par gjorde tilmed anstrengelser for at opelske en dobbelt hage og en liden nægemave. Ved middagen servertes som oftest kraftige historier og bokøl. Efter middagen trilled de som

Hendriksen. Sverdrup.

Blessing.

Byssen som røgesalon.

røgte, runde og mætte ud i kabyssen, som foruden bysse var røgesalon; det var nemlig ikke tilladt at røge i kahytterne uden ved festlige leiligheder. Derude fik de sig da en god røg, en prat, en del historier, ofte også en varm disput. Derefter kom nok for de flestes vedkommende en liden lur. Om eftermiddagen gik igjen enhver til sit arbejde, indtil vi atter samledes til kveldsmaden klokken 6, da dagens officielle

den
ved-
å ud
elser
enge-
ftige
som

den
t at
rude
rier,
r de
ngen
am-
ielle

Noelahl.

Blessing

Johansen.

Fotografi december 1929.

Musikalek underholdning.

arbeide var forbi. Kveldsmaden bestod af omtrent det samme som frokosten, bare at vi altid hadde te til drikke. Efter maden blev der igjen røgt i byssen, mens salonen forvandledes til en taus læseklub. Det værdifulde bibliotek som gavmilde forlæggere og venner af ekspeditionen hadde beriget os med, var i flittig og uafbrudt brug. Hvis de ædle givere hadde set os om kveldene deroppe, samlet rundt om bordet, med hoderne begravet i bøger og billedverker, og kunnet fatte hvor uvurderlige disse ledsagere var for os, vilde de vist ha fåt god løn, i følelsen af at de hadde øvet en stor velgjerning, og ikke gjort mindst til at forvandle vor «Fram» til en frugtbar oase i den store isørken. Så hen imod klokken $\frac{1}{4}$ 8 kom kortene eller andre spil frem, og med dem fortsattes der nu til langt udover natten, som regel af flere spillepartier rundt salonbordet. Samtidig kunde en eller anden sætte sig til orgelet og ved hjælp af sveiven udføre nogen af vore pragtfulde numre, eller Johansen kunde ta frem trækspillet og gi os et vakkert stykke. Hans glansnumre var «O Susanna» og «Napoleons marsj over Alperne i åben båd». Så blev der køiet udover omkring midnat, og vagt sat for natten. Hver mand hadde at gå én time. Det mest anstrengende arbeide som da pålåg dem, syntes at være at skrive i sine dagbøger, og lye efter når hundene gjødde, om det skulde være bjørn i farvandet. Hver fjerde eller hver anden time måtte desuden vagtmanden op eller ud på isen, for at gjøre meteorologiske observationer.

I det hele tror jeg det kan sis at tiden gik godt, og vi befandt os unegtelig vel ved de regelmæssige vaner som blev os påtvunget.

Til at gi en forestilling om vort liv i dets ensformighed tror jeg mine optegnelser fra dag til dag er bedst skikket. Det er ikke store begivenheder som berettes her; men just i sin fattigdom gir de et billede — vort liv var nu en gang ikke anderledes. Jeg skal

Nordahl.

Blessing.

Et lystigt spil «Maria».
 Fotograf.

gjengi en del af dem, således som jeg finder dem i dagbogen.

«Tirsdag den 26de september. Vakkert veir. Solen begynder at dale nu; den var 9° over horisonten ved middag; vinteren nærmer sig hurtig. Det er 8 graders kulde nu i kveld; men vi kjender ikke det er koldt. Desværre viser ikke observationen idag

nogen synderlig drift nordover; vi skulde endnu være på 78° 50' n. br.»

«Jeg drev om ude på flaket udover kvelden. Noget mere vidunderlig skjønt end polarnatten findes ikke. Et drømmesyn, malet i alle sjælens fineste toner. Det er som om det var farvet æter; alt ånder over i hverandre; en ser ikke hvor én tone begynder og den anden ender, og dog er de der. Ingen former; alt dæmrende, drømmende farvemusik, en fjern uendelig melodi i dæmpede strengetoner. Men er ikke al livets skjønhed slig, høi og fin og ren som denne nat? Giv det sterkere farver, og det er ikke længer så skjønt. — Som en umådelig kuppel hvælver himlen sig over dig, blå der oppe, grøn nedover mod randen, nederst nede lilla fiolet. Henover ismarkerne kolde blåfiolette skygger, og lysere toner i rosa der hvor kanterne vender mod skjæret af den svundne dag. Oppe på det blåe hvælv blinker stjernerne samme fred som altid, venner som aldrig svigter. I syd står månen stor og rødgul, en gul ring omkring, og lette guldfarvede skyer seilende på det blå tæppe — — Så rister nordlyset sit sølvglitrende slør udover hvælv, snart gult, snart grønt, snart rødligt; spredes; samler sig igjen i uroligt jag; vugger så i lysende sølvbånd med rige folder; glitrende strålebølger farer henover; og glansen svinder for et øieblik. Nu leger det med nogen flammespidsen helt oppe ved zenit, med ett skyder en kraftig stråle opigjennem lige fra himmelranden — så smelter hele sløret væk i måneglansen. Det er som en hører suk af en bortdragende ånd. Bare hist og her svævende lysskyer, vage som en anelse — det er støvet fra hans

glitrende kappe. Men nu vokser de igjen, nye lyn skyder op; en endeløs leg. Og så altid denne stilhed, gribende som en uendelighedens evige symfoni. — Jeg har aldrig kunnet fatte at denne jord en gang skal stivne og bli øde og tom. Hvortil da al denne skjønhed? Ikke et væsen at gi lykke. Nu aner jeg det. Her er den kommende jord, her er skjønheden og døden. Men hvorfor? Ja, hvorfor alle disse kloder? Læs svaret der ude i det blå stjernerum»

«Onsdag den 27de september. Gråveir og sterk vind fra sydsydvest. Nordahl, som idag er kok, skulde hale op salt kjød, som i en sæk hadde hængt i sjøen to døgn for at vandes ud. Idet han fik det op, ropte han forærdet at det var fuldt af dyr, slap sækken, og gjorde et jump indover isen, mens dyrene spratt udover til alle kanter. Det viste sig at være amphipoder eller tanglopper, som hadde ædt sig ind i kjødet. Der var i litervi. af dem både indi og udenpå sækken. En glædelig opdagelse; en skal da ikke behøve at sulte ihjel, om galt skulde gå, når en har slig mad bare en hænger en sæk i vandet.»

«Torsdag den 28de september. Snefok og vind. Idag slog befrielsens time for hundene. Hidtil hadde i grunden ført en sørgelig tilværelse her om bord. Bundet lige fra vi tog dem i Kjabarova. Snart hadde sjøen under alle slingringerne brudt over dem, og skyllet dem med svalkevandet hid og did; snart hadde hængt sig op i koblerne og har hylt jammerlig; snart traf hele spruten fra vandslangen dem når dækket blev spylt. Sjøsyge har de været; i stygveir som godveir har de fåt ligge på den plads en hård skjæbne — en gang hadde naglet dem til, uden anden bevæ-

gelse end de kunde få ved at gå frem og tilbage så langt det korte koppel rak. Prægtige dyr, slig blir dere behandlet som skulde være vor støtte i nødens stund! Nu, kommer den en gang, da får dere ialfald en kort tid hæderspladsen. — Da de nu blev sluppet løs, blev der stormende jubel; de velted sig i sneen,

Vor hundeleir.

Af H. Egedius efter fotografi.

vasked og pudsede sig, og fór øre af glæde udover isen, hylende i vilden sky. Det blev med ett så folk-somt på flaket her at det er rent oplivende.» — Fra nu af var det meningen at binde hundene på isen.

«Fredag den 29de september. Doktor Blessings fødselsdag. I den anledning havde vi naturligvis stor fest, den første større om bord. Men det var

også dobbelt anledning: middagsobservationen havde git 79° 5' n. br.; altså en ny breddegrad overskredet. Der var ikke mindre end 5 retter mad, og taffelmusik efter en større målestok under hele middagen. Den trykte menu så slig ud:

«FRAM».

MENU. 29. SEPTEMBER 1893.

Soupe à la julienne avec des maccaroni-nudler.
Potage de poison (fiskepudding) avec des pommes de terre.
Pudding de Nordahl.
Glace du land.
De la Hush. sings-bière de Ringnes.
Marmelade (intacte).

MUSIC À DINER.

1. Valse myosotic.
2. Menuette de Don Juan de Mozart.
3. Le Troubadour.
4. College Hornpipe.
5. Die letzte Rose de Martha.
6. Ein flotter Studio, March de Phil. Farbach.
7. Valse de Lagune de Strauss.
8. Le chanson du Nord (Du gamla, du friska . . .)
9. Hoch Habsburg, March de Král.
10. Jösse-Härads Polska.
11. Vårt Land, vårt Land.
12. Le chanson de chauseuse.
13. Les Roses, Valse de Metra.
14. Fischers Hornpipe.
15. Traum-Valse de Millöcher.
16. Hemlandssång. «A le misérable.»
17. Diamanten und Perlen.
18. March de «Det lustiga Kriget».
19. Valse de «Det lustiga Kriget».
20. Prière du «Freischütz».

En flot middag, ikke sandt, til at være på 79° n. br. Men af slige, ja bedre, blev det servert mange om bord i «Fram» på endnu høiere bredder.»

«Om eftermiddagen var der kaffe og syltetøi, og efter en bedre souper kom jordbærcitron-is (alias granitta) og limejuice-toddy uden alkohol. Først udbragtes i nogen «velvalgte» ord fødselsdagsbarnets skål; derefter kom et velkommen på 79-graden — som vi jo var sikker på var indledningen til en fortløbende række seire over mange grader.»

Henrik Greve Blessing (i sin lugar).

Fotografi 12te februar 1895.

«Lørdag den 30te september. Jeg er ikke helt tilfreds med «Fram»s nuværende omgivelser, som blivende vinterhavn. Det svære flak om bagbord som vi ligger fortløjet til, springer frem med en styg høi kant midt på livet af hende, og kunde nok gi et føleligt tryk under en skruing. Vi begyndte derfor idag at varpe hende agterover for at komme i bedre

is. Dette går imidlertid ikke fort; råken omkring os er nu dækket af temmelig tyk is, som må hugges og brydes i stykker med økser, ispiler, og hvalros-lænsere.¹ Vi hiver skuten fod for fod gennem de brudte flak med håndspil. I kveld er det $\pm 12,6^{\circ}\text{C}$. En vidunderlig solnedgang.»

«Søndag den 1ste oktober. VSV vind og lindveir. Vi holder hviledag.» D. v. s. spiser, sover, røger, og læser.

«Mandag den 2den oktober. Varper skuten videre agterover, til vi får en god havn for hende midt i den nyfrosne klare. Om bagbord har vi nu vort store flak med hundeleiren, hvor 35 svarte hunder står bundet udover den hvide is. Dette flak vender en lav og pyntelig kant mod os. Om styrbord har vi også god lav is, og mellem skutevæggen og flakene har vi på begge sider den nyfrosne skorpe, som desuden nu ved varpningen er stuvet ind under skutebunden, så hun ligger i en god seng.»

«Som Sverdrup, Juell, og jeg i eftermiddag sad i bestiklugaren og holdt på at spleise nogen liner til lodskud, kom Peder¹ ropende: «Bjørn, bjørn!» Jeg snapped riflen og fór ud gennem døren: «Hvor er den?» — «Der ved teltet om styrbord; den gik lige på og holdt på at ta dem!» — Der gik den stor og gul og snuste på teltgreierne. Hansen, Blessing, og Johansen var i fuldt sprang på vei mod skuten. Jeg hoppet på isen, og afsted bar det. Trådte gjennom, snubled, stupte, og op igjen. Bjørnen hadde imidlertid snust fra sig, og formodentlig fundet at en jernspade, en ispil, en øks, nogen teltplugger, og et

¹ Peder Hendriksen.

seildugstelt var vel tung kost også for en bjørnemave, — den drog med vældige skridt videre på slagene efter rømlingerne. Da fik den øie på mig, og stansede forbauset op, som om den tænkte: «Mon hvad nu det er for et kryb?» Jeg gik ind på godt hold; den stod rolig og så stivt på mig. Endelig dreiede den lidt på hodet, og jeg sendte den kulen i halsen. Uden at røre et lem ség den ihop. — Jeg slap nogen af hundene løs, for at de kunde vænnes til; men de viste en sørgelig mangel på interesse: Kvik, vort håb og vor trøst til bjørnejagterne, reiste bust og nærmed sig det døde dyr meget langsomt og meget forsigtig, med halen mellem benene. Opbyggeligt at se!»

«Med de andre, som først gjorde bekendtskab med bjørnen, havde det sig slig: Hansen har idag begyndt at sætte op sit observationstelt et stykke forud for skuten på styrbord baug. I eftermiddag havde han fåt Blessing og Johansen til at hjælpe sig. Som de er ivrig i færd med sit arbejde, får de øie på en bjørn ikke langt fra sig, lige foran «Fråm». «Hysj! Vær rolig, så vi ikke skræmmer'n,» sier Hansen. — «Ja ja!» Og de huker sig sammen og ser på den. — «Jeg tænker det er bedst jeg prøver at lure mig om bord og si det,» sier Blessing. — «Ja, gjør det,» mener Hansen. Og Blessing forsigtig afsted på tå, så bjørnen ikke skulde bli ræd ham. Imens har bamsen både fåt øie på dem og fåt veir af den; den kommer luntende ret på efter næsen. Hansen begyndte at overvinde sin frygt for at skræmme. S² fik den se Blessing, som på letten fod sneg sig atsted mod skuten, og satte bent mod ham. Blessing blev nu også beroliget med hensyn

til bjørnens nerver; han stansed tvilrâdig, men efter en smule betænkning kom han til det resultat at det i grunden var hyggeligere at være tre end én, og søgte tilbage til de andre fortere end han havde forladt dem. Bjørnen tog samme kurs, og gjorde nu god fart. Hansen syntes det blev lidt betænkeligt, og mente tiden var kommet til at anvende et middel

«— Blessing forsigtig afsted på tå.»

Af A. Bloch.

han havde set anbefalt i en bog — han reiste sig i sin fulde høide, slog med armene, og hylte med sine lungers hele magt, kraftig assistert af de andre. Men bjørnen holdt både kurs og fart fuldstændig uforstyrret. Nu blev situationen kritisk. De snapped hver sit våben, Hansen en ispil, Johansen en øks, og Blessing ingenting; ropte af alle kræfter: «Bjørn,

bjørn!» og skar afsted mod skuten alt de var dt. Men bjørnen holdt sin stoe kurs til teltet, og først da den havde undersøgt alt der, drog den efter dem.»

«Det var en mager hanbjørn. Det eneste som fandtes i maven på den da den blev åbnet, var et stykke papir, med navnet «Lütken & Mohn». Det havde været indpakningspapir til en skiløgt, og var brugt af en af os på isen en steds. — Efter den dag var det flere af ekspeditionens deltagere som knapt forlod skuten uden at være bevæbnet til tænderne.»

«Onsdag den 4de oktober. Nordvestlig vind igår og idag. Igår var det $\pm 16^{\circ}$ C. og idag ± 14 . Jeg har arbeidet i hele dag med lodskud og fik omtrent 800 favners dyb. Bundprøven bestod af et lag grå lere øverst, 10—11 centimeter tykt, og derunder brun lere eller mudder. Temperaturen ved bunden var mærkelig nok $+ 0,18^{\circ}$ C., og 75 favner høiere var den $\pm 0,4^{\circ}$ C. Der røg det grunde polarbassin i vasken, og der gik det kolde ishavsvand samme veil»

«Mens vi holdt på med at hale op linen i eftermiddag, sprak isen lidt agtenfor «Fram», og sprækkene vided sig så hurtig at tre af os, som var ude for at berge isankrene, måtte lage os bro af et langt bord for at komme over den og tilbage til skuten igjen. Senere på kvelden var det lidt skruing i isen, flere nye råker dannet sig også agtenom den første.»

«Torsdag den 5te oktober. Som jeg idag morges skulde klæ på mig til frokosten, kom styrmanden farende, og sa det kom en bjørn. Jeg var snart på dækket og så den komme op fra syd, i læ af os. Den var endnu på lang afstand, men stanset og

lurte. En stund efter la den sig ned. Hendriksen og jeg satte afsted mod den, og var så heldige at fælde den med en kule gjennom brystet på vel 350 alens hold, just som den vilde rømme sin vei.»

«Vi gjør os klar for vinteren og skruingerne nu; i ettermiddag tog vi op roret. Vakkert veir idag, men koldt; $+ 18^{\circ}$ C. klokken 8 i kveld. Ved visitation af lægen i aften opdagedes at vi fremdeles har lus om bord, og jeg ved ikke hvad vi skal gjøre. Dampen har vi ikke lenger, — vi får vel sette vort håb til kulden.»

Jeg kan ikke si andet end at jeg følte mig uvel ved denne opdagelse; fik vi lus i alle vore skindklær, så jeg ingen udvei. Dagen efter stor renselsesfest, efter de pinligste antiseptiske forskrifter. Hver mand måtte aflevere sine gamle klær fra inderst til ytterst, blev vasket, fik nyt på fra top til tå. Alt det gamle, skindfelder og sligt iberegnet, blev forsiktig båret på dæk og opbevaret der hele vinteren over. Dette var for sterk kost også for disse dyr. Op til 53° kulde kunde de ikke klare, og vi merked ikke mere til dem. Det var nok ikke uden grund at lusen i gamle dage, den gang hun kunde tale, pleide at si:

«E vil hell kokast i sju lute,
hell e vil ligg' ei vinternott ute.»

«Fredag den 8te oktober. Koldt; ned til $+ 24^{\circ}$ C. Vi har idag begyndt med at rigge i stand vindmøllen. Isen er skrud op en del nord for «Fram»s agterende. Da hundene må fryse ved stadig at stå bundet uden at røre sig, slap vi dem løs i ettermiddag, og vil nu forsøge at la dem gå fri. De begyndte naturligvis

med slagsmål, og en del forrevne stakkarer drog sig hinkende fra slagmarken; men ellers var der stor glæde; de hopped og sprang og rulled sig i sneen. — Intenst nordlys i kveld.»

«Lørdag den 7de oktober. Koldt fremdeles, og samme nordlige vind vi har hat i alle disse sidste dage, — jeg er ræd for vi driver langt sydover nu. Allerede for et par dage siden gav observationerne $78^{\circ} 47'$ n. br. Det var $16'$ sydover på mindre end en uge. Det er vel meget; men vi får ta det igjen, vi må nordover. Nu bærer det bort fra hjemmet, veien blir længer; men snart bærer det vel nærmere igjen. — Disse drømmeglødende kvelder — for et dyb af skjønhed, med en understrøm af uendelig klage! Den svundne sol kaster sin vemodige glød ind i ensomheden. Det er naturens salme, som fylder rummet tung af sorg over at al dens skjønhed spredes dag efter dag, uge efter uge, år efter år, over en død verden. Hvorfor? Solnedgangen har altid vemod, også hjemme. Derfor er den her så kjær, og så usigelig mere vemodig. Rødt brændende blod i vest mod den kolde, kolde sne. Ja havet der hjemme ved soleglad — også dette er jo havet, havet stivnet i lænker, i døden, og snart forlader solen os, og vi blir tilbage i mørket. «Og jorden var øde og tom» . . . Er dette det hav som skal komme?»

«Søndag den 8de oktober. Vakkert veir, tog en skitur vestover, og alle hundene fulgte med. Først var trått af saltlaken som trækker sig op i sneen fra isen. Flad nyfrossen is, med ældre ujevne opbrudte flak imellem. Jeg satte mig ned på en snehaug langt derude, hundene trængte sig omkring for at bli klap-

pet, øiet gled udover snefladen, endeløst ensomt — sne, sne overalt.»

«Observationerne idag bragte os den lidet glædelige overraskelse at vi nu er helt nede på 78° 35' n. br.; men det lar sig nok forklare, når en tænker på al den nordlige og nordvestlige vind vi har hat i den sidste tid, og så åbne vandet ikke langt syd. Når alt fryser, må vi nordover igjen; der er ikke tale om andet. Men ikke des mindre — lidt ubehageligt er det. Noget trøst finder jeg deri at vi også er kommet en del østover; så holder vi ialfald luven og driver ikke af ned i vest.»

«Mandag den 9de oktober. Hadde feber i nat, idag også; gud ved hvad nu det er for noget vrøvl. Da jeg tog vandprøve i formiddag, opdaged jeg pludselig at vandhenteren stansed på 145 m b. Der var virkelig bund. Altså kommet syd igjen til det grunde farvand. Vi lod den ligge på bunden en stund, og så nu på linen at vi drev nordefter. Det var da endda godt.»

«Som vi sad efter middagen og prated løst og fast, begyndte med ett en øredøvende larm, og hele «Fram» risted. Det var den første skruing. Alle mand på dæk for at se. «Fram» klarte sig fint, som jeg hadde ventet det af hende. Isen satte på i uafbrudt sig, men måtte under, og vi løftedes langsomt. Udover eftermiddagen fortsatte det af og til med skruinger, enkelte ganger så kraftig at «Fram» blev lettet et par fod; men da bar ikke isen længer, og hun brød den under sig. Mod kvelden slakned den ganske op, så vi lå i en stor klare og måtte fortøie ved vort gamle flak i en fart, for ikke at drive af.

Det ser ud til at være ikke liden bevægelse i isen her. Nu i kveld fortæller Peder at han hører dumpe drøn af sterk skruing et stykke unda.»

«Tirsdag den 10de oktober. Isen urolig fremdeles.»

«Onsdag den 11te oktober. I eftermiddag kom de med den sørgelige efterretning at «Job» er død, opflengt og dræbt af de andre hundene. De fandt den et godt stykke fra skuten; «Gamle-Suggen» lå og passed liget, så ingen anden hund slap til. Det er noger ubæst, ingen dag uden slagsmål. Som oftest er jo en af os i nærheden og stanser det; men om nætterne har de, ret som det er, fåt revet og bidt en af sine kamerater. Stakkars «Barrabas» var næsten vetskræmt; han holder sig om bord og tør ikke længere ud på isen, for ellers sætter de andre udyrene på ham. Der er ikke spor af noblesse hos disse kjøtere; som vilddyr styrter hele flokken over den tabende, så snart to ryker op at slås. Eller — skulde det kan hælde være naturligt at det er den sterke og ikke den svage som skal beskyttes? Er det kanske vi mennesker som har stillet naturen på hodet ved at beskytte og holde liv just i alle svage?»

«Isen er urolig og har skrud en del idag igjen. Det begynder så sagte at knirke og klage langs skibssiden. Så stiger det gjennem alle tonearter; nu klager det i høie syngende lyd, nu brummer det, og knurrer det, så smelder det, og skuten skvetter et stykke op. Stadig stiger larmen, det er som et helt orgelverk, skuten skjælver og rister, skvetter op tag for tag, eller løftes sagte. Det er en lun hygge ved at sidde og høre på alt dette leven og vide at skuten

er sterk, — det var de som for længe siden hadde været knust. Isen presses mod skibssiden der ude, flakene knækkes, stabler sig op, tvinges ned under det tunge usårlige skrog, og vi ligger som i en seng. Snart begynder larmen at gi sig, skibet synker igjen ned i sit gamle leie, og alt er stille som før. — Omkring os er isen adskillig opskrud i flere retninger, på et sted i øst til en betydelig høide. Udover kvelden slakned det, og det blev en stor klare omkring os.»

«Torsdag den 12te oktober. I formiddag lå vi med vort flak drivende på blåe sjøen midt i en stor klare, som strakte sig langt nordover, og nordenfor var luften mørk og blå i himmelbrynet. Der var ingen ende på det åbne vand, så langt vi kunde se fra tønden i den lille dobbeltkikkerten, bare enkelte isstykker stak op hist og her. Underlige omskiftelser! Jeg grundet på om vi skulde gjøre os klar til at gå. Men de har for længe siden begyndt at ta maskindelene fra hverandre for overvintringen, så det vilde gå nogen tid før vi fik maskinen færdig til brug igjen. Kanske bedst at se det lidt an først. — Det er klart solskinsveir, frisk vakker vinterdagsstemning, men den samme nordlige vind. Lodded og fik 90 m.; vi driver sagte i sydlig retning. Henimod kvelden skrudde isen sammen igjen med kraft; men «Fram» tar nok imod. I eftermiddag fisked jeg på omtrent 50 m. dyb efter dyr med Murrays silkenet¹⁾, og gjorde

¹⁾ Dette net er en hov af silke, bestemt til at slæbes efter en båd eller skute, for at opfange de på forskjelligt dyb levende dyr og planteorganismer. Under vor drift blev disse net stadig anvendt, nedsænket til forskjellige dybder under isen, og ofte gjorde vi en særdeles righoldig fangst med dem.

god fangst, særlig af små krebsdyr (*copepoder*, *ostracoder*, *amphipoder* m. m.), og af en liden arktisk orm (*spadella*) som svømmer frit i sjøen. Pokkers så

Sigurd Scott Harsen.

Fotografi tatt december 1893.

vanskeligt ellers at få anledning til lidt fiskeri her! Ikke før har en fåt en gløtt at slippe greiene sine ned gjennom, så skruer det sammen igjen, og en må hale op det forreste en vinder, for ikke at få linen

skåret over og miste det hele. Det er synd, for her kunde være lidt af hvert at finde. Også morild¹⁾ ser vi, så fort isen bare åbne sig lidt. Her er langt fra så lidet dyreliv som en skulde ventet.»

«Fredag den 13de oktober. Nu sidder vi altså midt oppe i det som alle spådomme så vor fare i. Det skruer og brager på alle kanter rundt om os, flakene tårner sig op i lange mure og høie hauger, som kunde række et stykke op på «Fram»s rig, — isen gjør sit bedste for at få «Fram» malt i stykker. Men her sidder vi ganske rolig, går ikke op en gang for at se på ødelæggelsen; praten og latteren fortsættes som ellers. I nat skrudde det voldsomt rundt vort gamle hundeflak; isen havde veltet sig indover det, høiere end de høieste topper på det. Vor brønd, som hidtil har git os godt drikkevand, havde den rent ødelagt og fyldt med sjøvand, og så velted den sig over vort agtere isanker og stållinen som ankeret var fæstet med, og begrov begge dele så vel at vi senere måtte kappe linen. Så videre ind, over vore planker og slæder, som stod på isen. Nu endelig fik vagten purret alle mand ud for at berge; for nu var hundene også i fare, der de stod bundet. Så revned flaket midt over. Idag morges var alt en eneste sørgelig forvirring ude på isen — glitrende i en henrivende sol. Rundt omkring høie, brat opskrudde ismure. Merkelig nok havde vi ligget netop i randen af den værste ødelæggelse, og slap fra det med tabet af et isanker, en stump stålline, nogen planker og træmaterialer, og en halv samojedslæde, som alt-

¹⁾ Denne morild skyldes væsentlig små selvlysende krebsdyr (*copepoder*).

sammen også godt kunde været spart, var der blit tat fat lidt i tide. Men de er blit så ligegyldige for skruing nu, karerne, at de går ikke op og ser, om det brager aldrig så meget; skuten holder nok, og da er der ikke noget andet som kan ta skade heller, uden isen, mener de vel.»

«Om formiddagen slakned det igjen, og snart lå vi i en stor klare som igår. Også nu strakte den sig langt nordover mod himmelranden, og den samme mørke luft nordenfor tyded på udstrakt åbent vand. Nu gav jeg ordre til at sætte maskinen sammen igjen; det skulde kunne ske på halvanden, høist to dage, blev det sagt. Vi må nordover og se hvad dette er. Jeg tænker mig muligheden af, at *der* just ligger grænsen mellem den isdrift «Jeanette» var i, og den pakke som vi nu driver sydover med, — eller skulde der være land?»

«Vi er fornødt af naboskabet med det revnede flaket, og varped os et stykke agterover efter midt dagen, da isen begyndte at slippe sammen. Nu henimod kvelden begyndte skruingen igjen for alvor, og især var den slem rundt om resterne af vort gamle flak, så jeg tror vi kan være glad ved at ha sluppet bort. Det er klart at skruingen her står i forbindelse med, eller kanske skyldes, flodbølgen. Den kommer så regelmæssig til bestemte tider; to ganger slakner isen op, og to ganger skruer den sammen i hvert døgn. Skruingen er faldt så ved fire-, fem-, seks-tiden om morgenen, og omtrent ved samme klokkeslet om eftermiddagen, og mellem disse tider ligger vi til dels i åbne klaren. At skruingen netop nu er så sterk, skyldes vel springfloden; vi hadde nemlig ny-

måne den 9de, netop første dag det var skruing. Da var det lige over middag vi merked det; men det er kommet senere for hver dag, og nu skruer det klokken 8 om kvelden.»

Den tanke at skruingen for en væsentlig del har sin grund i tidevandsbølgen, er allerede før gjentagne gange fremsat af forskellige polarfarere. Under «Fram»s drift havde vi bedre leilighed end de fleste til at studere denne foreteelse, og det er efter vor erfaring utvilsomt at tidevandet i stor udstrækning fremkalder bevægelse og skruing i isen. Især er dette tilfældet ved springflod, mest ved nymåne, mindre ved fuldmåne. I mellemtiderne var der som regel liden eller ingen antydning til skruing. Men denne tidevandsskruing optrådte dog ikke hele tiden under vor drift. Det var særlig første høst, mens vi var i nærheden af det åbne hav nord for Sibirien, og det sidste år, da «Fram» nærmed sig det åbne Atlanterhav, at den kunde iagttas; i det indre af polarbassinet var den vanskeligere at påvise. Skruingerne optræder her mere uregelmæssig, og skyldes væsentlig vindene og den isdrift som derved fremkaldes. Tænker man sig disse umådelige ismasser i drift i en bestemt retning, og de så pludselig møder hindringer — f. eks. andre ismasser som er stanset, eller endog sat i drift i modsat retning, af en vindforandring i fjernere strøg — da er det let at skjønne at et voldsomt pres må opstå.

En slig skruing er unegtelig et vældigt skuespil. Man føler sig som man stod ansigt til ansigt med jætter, og det er ikke under at frygtsomme sjæle lar sig imponere, og tror at alt må bøje sig; for når

skruingen begynder for alvor, da er det som der ikke fandtes punkt på jordens overflade som ikke kunde rokkes, som ikke rister og bæver. Først en tordnende dur som af jordskjælv langt borte i det store øde; så durer det på forskellige kanter, kommer nærmere og nærmere, den stille isverden gjenlyder af drønene, naturens jætter er vågnet til kamp. Isen sprækker på alle kanter, den begynder at veltes op, — og med ett slag står du midt i det. Det hviner og brager omkring dig, du kjender isen skjælte og knage under fødderne, ingenting er i ro længer. I halvmørket kan du se hvorledes isen knuses og tårner sig op i høie rygger, nærmere og nærmere mod dig. Du kan skimte flak på 10—12—15 fods tykkelse bli knust og løftet op på hverandre, som var det fjærballe, de rykker nærmere indpå, du springer unda for at berge livet. Men der sprækker grunden lige foran dig, et svart gab åbner sig, vandet strømmer ind. Du kaster dig til siden — men der øiner du gennem mørket en ny ryg af veltende isstykker, som drar den anden i møde. På nok en kant prøver du — også der det samme. Det durer og dundrer som af den vældigste fos på alle kanter, smeld efter smeld som af kanonsalver. Det trækker sig sammen om dig, flaket du står på blir mindre og mindre, vand fosser indover — der findes ingen anden redning end at springe over de rullende isstykker for at komme på den anden side af skruryggene. Men så stilner det af igjen, larmen drar videre, og lidt efter lidt taber den sig langt der ude i det fjerne.

Slig går det for sig der nord, måned efter måned og år efter år. Isen sprækker og tårnes op i for-

skjellige retninger. Så man den i fugleperspektiv, vilde det se ud som den var inddelt i ruder og masker ved et endeløst net af skrurygger eller skrugarer (som vi kaldte dem, fordi de mindede så meget om snedækte stengarer hjemme, slige som på mange kanter af landet bruges til at indgjærde jordteigene med). Ved første øiekast kunde disse skrugarer synes at være strød i alle mulige retninger; men ved nærmere undersøgelse trodde jeg dog at opdage visse retninger de særlig strakte sig i; som regel dannes de nemlig tvers på retningen af det tryk i isen som fremkalder dem. I beretninger om polarfærder ser man ofte omtalt skrugarer og skrukoss som skulde være op til 50 fod høje. Dette er eventyr. Slige fantastiske beskrivelser må være fremkommet ved at vedkommende forfatter ikke har gjort målinger. Under hele vor drift og vor færden over ismarkerne der nord så jeg bare en eneste gang et koss hvis højde med sikkerhed overgik 23 fod. Desværre havde jeg ikke anledning til at måle det; men jeg tror at kunne si at det var meget nær 30 fod høit. Alle de høieste koss jeg målte — og de var mange — var gjerne mellem 18 og 23 fod, og det er en ren undtagelse at havisen skrues op til høider af over 25 fod¹⁾.

«Lørdag den 14de oktober. Har idag fåt roret påsat; maskinen er også så pas i orden at vi er klar

¹⁾ Ifølge Markhams beretning synes det som han på nord-siden af Grinnell-land mødte skrukoss (hummocks) som målte 43 fod. Jeg føler mig ikke overbevist om at dette ikke har været isfjeld. Jeg kan imidlertid tænke mig at slige koss kunde dannes under voldsomme skruinger mod et land eller noget lignende. Men efter vor erfaring kan jeg ikke tro på muligheden af at møde dem i åbent hav.

til at gå nordover når isen åbner sig imorgen formiddag. Den slakner og skruer sammen aldeles regelmæssig to ganger i døgnet fremdeles, så vi nøiagtig kan si på forhånd når det kommer. Også idag hadde vi samme åbne klaren nordover, og nordenfor stort åbent hav, så langt vi kunde se. Hvad kan det være? Nu i kveld var skruingen temmelig voldsom. Flakene staved sig op til midtpå «Fram» om bagbord, et par ganger holdt de tilmed på at gå over rækken ved svalkelemmen. Men så brotned isen under dem, og det rased nedigjennem for at bli tat under til slut alligevel. Det er ikke tyk is, og den kan ikke skade synderlig; men det er voldsomt til magt som ligger på. Uafsladelig stiger masserne frem; de kunde synes uimodståelige; men lige så langsomt og sikkert blir de knust mod «Fram»s sider. Nu klokken halv ni er endelig skruingen ophørt. Klar kveld, tindrende stjerner, og flammende nordlys.»

Som jeg hadde sluttet dagbogen, var gåt til køis, og lå og læste om kampen for tilværelsen i «Arternes oprindelse», hørte jeg at hundene holdt mere leven end vanligt udenfor på isen. Jeg ropte ind i salonen, at en måtte gå og se «om det var bjørn bikkjerne gjødde på». Hansen gik; han kom snart igjen, trodde at ha set et stort dyr i mørket. «Ja, så skyd den da!» Jo det skulde han, og op bar det med ham og med flere. Så smaldt et skud på dækket over hodet mit, så et til; skud efter skud, i alt ni. Johansen og Hendriksen kom springende ned for at hente flere patroner; påstod bjørnen var skudt, for den brølte så fælt. Men de hadde bare så vidt skimtet noget stort gråhvidt som rørte sig mellem hun-

dene derude i mørket. Nu skulde de afsted på isen efter den. Fire mand drog i vei, og et stykke borte fandt de virkelig en død bjørn, truffet af to kuler. Det var en unge. Men den gamle måtte jo være i nærheden; hundene gjødde også meget endnu. Nu mente alle at ha set to i følge, og fandt det sandsynligt at den anden med var skadeskudt. Johansen og Hendriksen hørte det også stønne langt borte, da de nu senere var ude på isen for at hente en kniv de havde glemt igjen. Den dræbte bjørn blev trukket om bord og flået med én gang, før den fik tid til at stivne i kulden.

«Søndag den 15de oktober. Til vor forundring slakned ikke isen synderlig op i nat efter den sterke skruing; og hvad værre var, idag morges heller ingen antydning til slakning — nu da vi endelig var fuldt færdige til at gå. Svage tegn til det viste sig lidt senere; jeg gav ordre til at fyre op, og tog imens en tur på isen, for at se efter sporene fra igår kveld. Jeg fandt slag ikke alene efter den bjørn som var fældt, og en større, som kunde være moren, men også efter en tredje, som måtte være hårdt såret, da den til dels hadde slæbt bagkroppen og hadde ladt et bredt blodspor efter sig. Efter at ha fulgt slagene et godt stykke, og opdaget at jeg ikke hadde andre våben til at gjøre det af med dem end de tørre næver, fandt jeg det vel så heldigt at gå om bord efter en borse, og få nogen folk med til at trække bjørnene tilbage. Jeg hadde så småt håbet at isen imens skulde ha slaknet, så vi i steden kunde gå nordover med «Fram», — men så godt var det nu ikke. Jeg spændte derfor skiene på og skar afsted igjen med

en del hunder i følge. Nogen af kameraterne kom efter. Et stykke fremme kom vi til sengen hvor den havde ligget om natten. Stakkars dyr! en fæl nat! Og ved siden af så jeg slagene efter moren. Det grøste i en ved tanken på hvordan hun havde gåt og vogtet sit syge barn, som måtte ha fåt ryggen skudt over. Snart hented vi krøblingen igjen, som slæbte sig afsted over isen som bedst den kunde. Da den ingen anden udvei så, kasted den sig i en liden åbning, hvor den dukked gang efter gang. Mens vi laged til en rendesnare, kringssatte hundene hullet som rasende, det var vanskeligt at holde dem fra at jumpe lige ud i vandet til bjørnen. Endelig var vi færdige, og næste gang dyret kom op, fik det snaren rundt den ene labben og en kule i hodet. Mens de andre drog den om bord, fulgte jeg moren et stykke på slagene, men kunde ikke finde hende. Og snart måtte jeg vende om, for at se om der ikke var udsigt til at få røre på «Fram». Jeg fandt imidlertid at isen, istedenfor at slakne, hadde skrud lidt sammen igjen om hende, netop på den tid da slakningen efter alle beregninger skulde været der. Om eftermiddagen gik så Hansen og jeg afsted efter binnen. Vi så, hvad jeg hadde ventet, at hun var kommet tilbage og hadde fulgt efter datterens ligfærd et stykke, men så var hun drad østover, og da mørket faldt på, tabte vi slagene i noget ny skruis. — Det eneste vi har at beklage ved dette bjørnebesøget, er at to hunder, «Narrifas» og «Rænn», er forsvundet; formodentlig rømte de afsted i rædsel da bjørnefølget først viste sig i hundeflokken. De kan jo være skamslåt; men jeg har ikke set noget som tyder på sligt.

Isen er også i kveld rolig, bare lidt skruing ved 7-tiden.»

«Mandag den 16de oktober. Isen rolig og tæt. Observationerne den 12te satte os på 78° 5' n. br. Stadig sydover! Dette er næsten nedslående. — De to flygtninger kom idag morges tilbage.»

«Tirsdag den 17de oktober. Stadig bevægelse i isen. I nat slakned den lidt igjen; et stykke bortom styrbord var der en stor klare. Noget over midnat skrudde det sterkt, og mellem 11 og 12 i formiddag fik vi en voldsom skruing; efter den tid har det slaknet lidt igjen.»

«Onsdag den 18de oktober. Som meteorologen, Johansen, idag morges var oppe og læste af termometrene, la han merke til at hundene, som nu står bundet på dækket, gjødde påfaldende ned mod isen. Han bøide sig ud over rækken, agter ved roret, og så en bjørneryg under sig lige inde ved skutevæggen. Afsted bar det efter børsen, og med et par skud velted han dyret overende. På sporene så vi siden at den hadde undersøgt alle søppelhaugene rundt skuten. — Lidt senere på morgenen var jeg på isen. Hansen og Johansen holdt på med nogen magnetiske observationer sør for skuten — det var vakkert veir med solskin. Jeg var netop ved en klare et stykke forud, og holdt på med undersøgelser over nyisens dannelse og vækst, da jeg hørte et skud om bord. Jeg vendte mig, og fik se det sidste skimt af en bjørn som hopped afsted bort imod skrukossene. Hendriksen hadde fåt øie på den fra dækket; den kom marsjerende rakt på skuten. Men da den bare var nogen skridt borte, fik den se Hansen og Johan-

sen, og satte så kurs ret mod dem. Imens hadde Hendriksen hentet børsen, men klikked flere ganger, det vilde slet ikke brænde af. Han har et ulyksaligt hang til at smøre mekanismen så vel med vaselin at fjærene går som i grønsåpe. Endelig brændte det. Kulen gik tvers gjennom bogen og bringen på bjørnen; den reiste sig på to, fægted i luften med forlabbene, kasted sig om og sprang unda, for at falde efter en 90 skridt; kulen hadde streift hjertet. Først da det smaldt, fik Hansen se bjørnen, styrted til og gav den to revolverkuler i hodet. Det var en stor bjørn, den største vi endnu har fåt.»

«Ved middagstid var jeg i tønden. Skjønt det var sigtbart veir, kunde jeg ikke opdage land på nogen kant. Klaren der langt i nord er helt borte nu; derimod har det i nat dannet sig en stor ny klare her tæt ved os; den strækker sig både nordover og sydover, og er nu islagt. Skruingerne er væsentlig bundet til kanterne af denne klaren, og kan forfølges som mure af opskrud is lige til horisonten i begge retninger. Østover er isen aldeles ubrukket og flad. Vi har ligget netop i den værste skruingen.»

«Torsdag den 19de oktober. Isen slakned op efter råken en liden grand også i nat. I formiddag forsøgte jeg en kjøretur med seks af hundene. Da jeg vel hadde fåt dem spændt for samojedslæden, sat mig oppå, og så ropte: «Prrrr prrrr!» bar det i vei ganske bra ud over isen. Men det varte ikke længe før vi kom til høi skruis og måtte vende. Ikke så snart var det sked, før de skar tilbage til skuten i lynende fart, og nu var de ikke mere at få derfra. Frem og tilbake bar det langs skutevæggene, fra den

ene siden til den andre, fra søppelhaug til søppelhaug. Var vi ved svalkelemmen på styrbord side, og jeg smurte på dem og prøvde at drive dem ud på isen, så bar det altid agtenom skuten til bag-

Mit første forsøg i hundekørsel på egen hånd.

Af A. Bloch.

bords svalkelem, men lynende fort. Jeg holdt igjen, bandte og turnerte det jeg var kar til; men lige meget hjalp det. Jeg holdt i slæden og spændte imod, men blev revet overende, og slæbt lystig afsted

over isen i de glatte sælskindsbukserne mine, på maven eller på ryggen eller på siden, alt efter som det faldt sig. Fik jeg så endelig stanset dem op mod noget skruis eller på en søppelhaug, bar det sporenstregs tilbage til svelkelemmen om styrbord igjen, med mig dinglende efter, bandende af raseri på at jeg skulde slå hvert sideben ind på dem, når jeg bare slap til. Så længe holdt vi på med denne komedien, til de formodentlig blev kjed af det, og syntes de lige så godt kunde ta den vei jeg vilde ha dem. Godt og vel bar det nu lystelig afsted over flade flak en stund, indtil jeg stansed for at vi kunde puste ud lidt. Men ikke så snart rørte jeg lidt ved slæden før hundene satte afsted igjen, og nu gik det i vild fart tilbage samme vei vi var kommet. Jeg holdt krampagtig fast, hang efter, skjældte, og brugte pisken; men jo mere jeg slog, des fortere skar de i vei. Endelig fik jeg stanset dem ved at stemme benene ned i sneen mellem fløtstokkene paa slæden og kjøre en svær sælhake ned ved siden af. Men så i et ubevogtet øieblik gjorde de et ryk, — overende lå jeg med bagdelen der nede jeg før hadde benene, og mens det bar videre med lynets fart, pløide denne fyldige legemsdel en dyb rende i sneen. Slig gik det gang på gang. Så misted jeg brettet jeg skulde sidde på, så svepen, så våtterne, så luen — og det gjorde ikke humøret bedre. Et par ganger forsøgte jeg at hoppe frem foran hundene og drive dem til at vende; men de skvatt bare til begge sider og øged farten, træktaugene vikled sig om anklerne på mig, og kasted mig næsegrus på slæden, og så afsted i vildere jag end nogensinde. Slig var altså min første kjøretur med hunder

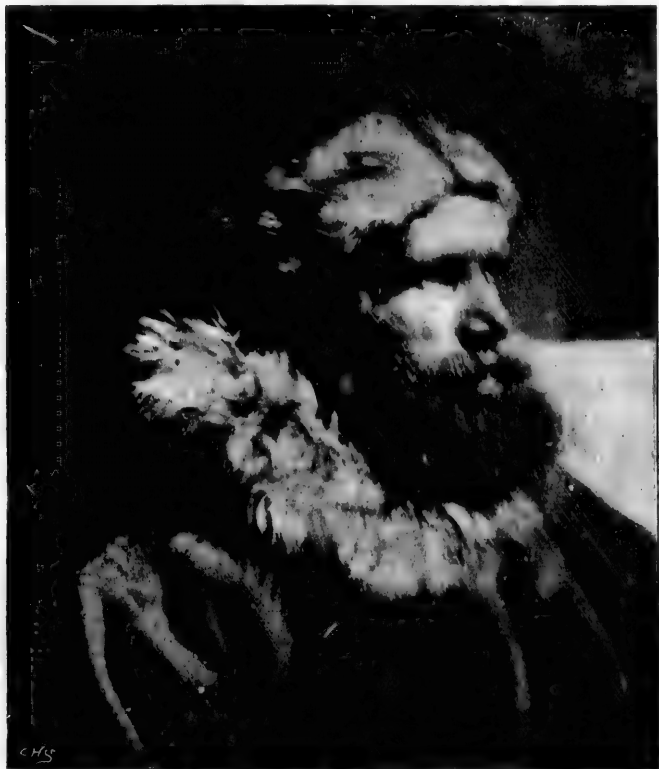
på egen hånd, og jeg vil ikke påstå at jeg var stolt af den. I stilhed var jeg lykkelig over at der ingen tilskuer havde været.»

«Om eftermiddagen undersøgte jeg smeltevandet af den nydannede brunrøde is, som der er en god del af på klarerne her omkring os. Mikroskopet viste at denne farve skyldes et mylder af små organismer, mest planter, og især masser af diatoméer og nogen alger, til dels med ypperst eiendommelige former.»

«Lørdag den 21de oktober. Jeg har holdt mig inde idag for denne muskelhistorien, en reumatisme som jeg har hat nogen dage i den høire side af kroppen, og som doktoren masserer mig for til min uendelige lidelse. Er jeg da virkelig blit så gammel og verkbruden, eller er det bare indbildning hele stasen? Det er så vidt jeg hinker afsted nu; men om det gjaldt, mon du da ikke kunde stå op og gå om kap med hvem som helst?»

«Jeg lod ta et lodskud; det viste over 135 m. Altså dybere igjen. Lodlinen pegte som om vi skulde drive sydvestover. Jeg forstår ikke dette med den stadige drift sydover. Nu har det jo heller ikke været stort vind i det sidste, idag vistnok lidt nordlig, men ikke meget sterk. Hvad kan det være? Med al min viden, alt mit ræsonnement, alle sammenlægninger af at $2 + 2$ er 4, kan jeg ikke få i stand nogen sydgående strøm; her *må* være en nordgående. Hvis strømmen gik sydover her, hvordan skulde så det store åbne hav vi damped nordover i, forklares? og den bugt vi endte i, der længst nord? Alt dette kunde ikke være fremkaldt af andet end nordgående

strømme, slige som jeg forudsatte. Det eneste som gjør mig betænkelig, er den vestgående strøm som vi hadde imod under hele færdens langs Sibirie-kysten.

Theodor C. Jacobsen.

Fotografi 11te december 1893.

Vi skulde da vel ikke få danse først sydovert langs de Nysibiriske Øer, så vestover langs kysten af Sibirien, og så nordover mod Kap Tsjeljuskin, samme veien som vi kom! Det skulde bare mangle — det

15 — Fram over Polhavet.

blev ialfald en eiendommelig prøve på alle beregningerne.»

«Nu skidt, ensteds må vi jo hen; her blir vi ikke i al evighed. «Det gir sig vel i enden,» sa rebslageren; men lad det helst gå lidt fortere, hvad retning det så end bærer i. På Grønland gik det også sydover med os til at begynde med; men det blev bra til slut.»

•Søndag den 22de oktober. Hendriksen tog imorges lodskud og fik 129 m. «Hvis vi drev nogensteds,» sa han, «var det østover; men ellers var det temmelig roligt.» Der er ingen vind idag. Holder mig i mit hi.»

«Mandag den 23de oktober. Fremdeles i hi. Idag endda 10 m. grundere end igår. Lodlinen viser sydvest, så vi skal altså drive nordøstover. Hansen har regnet ud observationen for den 19de, og finder at vi skulde være kommet 10 minutter nordligere og være på 78° 15' n. br. Nu da vinden er stilnet, får altså endelig den nordgående strøm gjøre sig gjældende. Isen synes ellers rolig; det har bare åbnet sig nogen råker i nærheden af os, én langs skuten, og én tæt ved den gamle råk forud. I eftermiddag kun en liden antydning til skruing.»

«Tirsdag den 24de oktober. I nat mellem 4 og 5 havde vi sterk skruing; «Fram» blev løftet en del. Det ser ud som om bevægelsen vil komme igjen nu da vi har springflod med fuldmåne. Imorges hadde isen åbnet sig, så «Fram» lå ganske flot i sin råk. Ud på formiddagen begyndte isen igjen at sige sammen, og ved 11-tiden skrudde det sterkt en stund; så

blev det på ny nokså roligt. Men ud på eftermiddagen tog det på igjen, og ved fire-, halvfem-tiden var skruingen voldsom; «Fram» blev ristet og løftet; men vi sidder lige rolig. Peder sa at han trodde skruingen kom fra nordøst; for han hørte duren nærmed sig fra den kant. — Johansen satte ud silkenettet for mig på 20 m. Det var så vidt det blev berget op igjen, men det bragte rig fangst. Holder mig fremdeles inde.»

«Onsdag den 25de oktober. I nat hadde vi styg skruing. Jeg vågnet og kjendte «Fram» blev løftet, ristet, og kastet, mens det af og til smaldt i isen som knustes mod skutesiden. Da jeg hadde hørt på dette en stund, sovned jeg igjen ind, med en koselig følelse af at det var godt at være om bord i «Fram»; det vilde være pokker så ubehageligt at tørne ud og være færdig hver gang det skrudde lidt, eller komme sættende med bylten på nakken, som «Tegetthoff»-folkene.»

«Det blir hurug mørkere. Solen står lavere og lavere for hver gang vi får se den; snart svinder den helt, hvis den da ikke alt er forsvundet. Så kommer den lange mørke vinter, og glad skal vi se våren i møde; — men det har ingenting at si, bare det vil bli ordentligt sig nordover. Vi har fått sydvestlig vind, og nu er møllen endelig blit prøvd, den har været færdig flere dage. Den arbeider udmerket; vi har hat deiligt elektrisk lys idag, endda vinden ikke har været så særdeles sterk (5,8 m. i sekundet). De elektriske lamper er en herlig opfindelse. Å for en indflydelse lyset øver på ens sind! Der var en synlig opkvikkelse at spore hos alle mand ved middags-

bordet — samme virkning som af et glas god vin. Og hvor salonen ser festlig ud! Alt blir høitid. Der blev drukket en varm skål for Oscar Dickson, som vi alle var enige om var en kjernekar.»

«I kveld et vidunderligt måneskin, klart som dagen; og så nordlyset, gult og underligt i måneskinnet; en stor ring om månen, — og nedenunder isen hvid og blank udover, hist og her i nærheden af os optårnet af skruing. Og så midt i denne tause sølvoverspundne isverden vindmøllen sveivende rundt med sine mørke vinger mod den dunkelblå himmel og nordlyset; — en eiendommelig modsætning: kulturen som pludselig stikker frem i en stivnet ånde-verden. — Imorgen er det «Fram»s fødselsdag. Hvilken række af erindringer den vækker, den dag for et år siden da hun løb af stabelen!»

«Torsdag den 26de oktober. Lodskuddet gav i formiddag 100 m.'s dybde. Nordover bærer det med svær fart, ret nordover — sier Peder. Nu ser det altså ud til at gå bedre. I anledning af dagen stor fest, som begyndte med skiveskydning. Senere en splendid middag på 4 retter, som satte maverne på en såre hård prøve. «Fram»s skål blev drukket med stor og stormende tilslutning. Det var vistnok talt ud af alles hjerter, når det blev sagt at «Fram» var en ypperlig skute for vor brug, som vi ikke kunde tænke os bedre (almen jubel), og at vi derfor ønskede hende et langt liv, og os med hende.» (Hør, hør). Efter kveldsmaden kom en jordbærcitron-bolle, og så blev præmierne uddelt med stor høitidelighed og til almindelig munterhed — hver deltager fik sit pas påskrevet i træffende deviser, mesteparten forfattet af

skibets læge. Der var præmier til alle mand. Første præmievinder fik «Fram»s trækors til at bære om halsen i et hvidt bændelbånd; sidste præmievinder et speil, til at speile sin faldne storhed i. Den kveld var det også lovligt at røge i salonen, og til piberne og toddyen kom så en livlig whist, som endte den vellykkede dag.»

«Når jeg nu sidder her alene, går tankerne af sig selv tilbage til det år som er svundet siden vi stod der oppe på platformen, og hun slog champagnen mod baugen og sa: ««Fram» skal du hede,» og så det tunge sterke skrog sagte begyndte at glide. Jeg klemte hende i hånden, tårerne trængte sig frem i øinene og gråden op i halsen, så en ikke fik et ord frem. Det prægtige skrog som dukked i det glitrende vand derude, soldisen som lå og dirred over det hele — aldrig glemmer jeg det øieblik vi stod der sammen og så udover. Og nu — alt som er hændt i disse sidste fire måneder! Skilt; hav og land og is og kommende år ligger mellem os, — fortsættelsen af det som hændte den gang. Hvor længe skal det vare? Jeg har så vondt for at tro at jeg ikke snart skal se hjemmet igjen. Når jeg begynder at tænke, skjønner jeg jo at det kan vare længe, længe, men vil dog ikke tro det.»

«Idag tog vi også høitideligt farvel med solen. Med sin halve skive var den ved middagstid for sidste gang over isranden i syd, et mat, rødglødende, fladtrykt legeme uden varme. Så går vi da ind i vinter-natten; — hvad vil den bringe os, hvor vil vi være når solen kommer tilbage? Til bod for solen har vi det vidunderligste måneskin, nat og dag går månen

rundt himlen. — Der er, merkeligt nok, lidet skruing nu, bare ganske ubetydeligt en enkelt gang. Derimod åbner isen sig ofte meget, så det er store klarer på flere kanter; idag var der nogen nokså store på sydsiden af os.»

«Fredag den 27de oktober. Lodskud imorges gav 95 m.'s dybde. Efter observationerne igår eftermiddag er vi omtrent 3' nordligere og lidt vestligere end den 19de. Det er pokker, som vi ligger her og roder. Må være kommet ind i et hul hvor isen maler rundt og ikke vil afsted. På denne vis går tiden uden at vi udretter nogen ting, og gud ved når det vil ta ende. Fik vi bare en dugelig søndenvind som drev os nordefter og ud af dette svineri! — Karerne har idag tat op roret igjen. Som de i eftermiddag holdt på med det, blev der med ett lyst som klare dagen. Et blålighvidt lys. Johansen kom springende ned i salonen og fortalte Hansen og mig at det netop hadde gått en vidunderlig ildkule over himlen i vest; en kunde endnu se lysstrimen efter veiens dens. På dækket så vi ganske rigtig en krummet lysbue oppe i «Triangelet» ved «Deneb». Meteoret var forsvundet omtrent ved «Epsilon cygni» (stjernebilledet «Svanen»); men lysningen holdt sig svævende i luften længe efter, som glødende støv. Alle hadde stått med ryggen til, så selve ildkulen hadde de ikke set, og kunde ikke si om den var sprunget i stykker. Dette er det andet store meteor vi ser her oppe, af en pragt som sjelden forekommer. — Isen har en merkelig tilbøielighed til at slakne op uden at skrue, og ret som det er ligger skuten og flyder i klart vande. Slig idag igjen.»

«Lørdag den 28de oktober. Intet af betydning. Måneskin nat og dag. Rødme af solen i syd.»

«Søndag den 29de oktober. Idag morges skjød Peder en hvidræv, som var lige indved skuten. I

Hjalmar Johansen.

Fotografi 10de december 1893.

længere tid har vi set rævespor når vi kom ud om morgenen, og en søndag så Mogsad ræven selv. Den har vist holdt til her og spist af affaldet efter de

dræbte hjørner. En stund efter at den første var skudt, viste det sig endnu en, som kom hen og lugtede på sin døde kamerat; men den fjerned sig snart og forsvandt. Det er underligt at det skal færdes så meget ræv på denne drivisen og så langt fra land. Men når jeg tænker på rævesporene jeg har set i isen midt mellem Jan Mayen og Spitsbergen, er dette jo i grunden ikke så stort mere påfaldende.»

«Mandag den 30te oktober. Idag er temperaturen sunket til $\div 27^{\circ}$. Jeg tog op trawlen, som jeg satte ud igår. Den gav to pøser gjørme fra bunden. Jeg har drevet på hele dagen med at vaske gjørmen ud i et svært badekar i salonen, for at finde de mange dyr deri. Det var særlig sjøstjerner, slangestjerner, medusahoder (*astrophyton*), sjøpølser, koraldyr (*alcynarier*), ormer, svamper, skjæl, og krebsdyr. Alt sammen blev selvfølgelig omhyggelig opbevaret på spiritus.»

«Tirsdag den 31te oktober. Fandt idag 90 m. vand, med en strøm som sætter os hårdt sydvestover. Har god møllebris nu, med de elektriske lamper brændende i hele dag. Buelampen under skylightet lar os rent glemme mangelen af sol. Å, lys er en herlig ting, og livet er fagert til trods for alle savn! Det er Sverdrups fødselsdag. I formiddag revolverskydning i anledning af dagen. Og naturligvis en storartet middag, med 5 retter mad: fuglesuppe, afkogt makrel, renribber med stuvet blomkål og poteter, makkaroni-pudding, og pærekompot med melk; dertil Ringnes's øl.»

«Torsdag den 2den november. Temperaturen holder sig omkring $\div 30^{\circ}$ nu; men det kjendes ikke

synderlig koldt, da det er stille. Nu kan vi se nordlyset om dagen også. Omkring klokken 3 i eftermiddag så jeg en ganske eiendommelig form af det. I himmelbrynet i sydvest lå gløden af solen. Foran var lette skyer sopt sammen, ligesom en støvsky som reiser sig fra en rytterskare langt borte. Derfra strakte et sort flor sig i strimer opover himlen, ligesom ud fra solen, eller kanske snarere det var som om solen suged støvfloret til sig i strimer fra hele himlen. Det var bare i sydvest disse strimer var mørke; lidt høiere op, længer fra solrødmen, blev de hvide og lysende, som fint glinsende sølvflor. De trak sig over hvælvingen ret over hodet på os og helt mod nordhimlen. Det så ud som nordlys; eller skulde det kanske være lette skyer som svæved i sollyset høit oppe? Jeg stod længe og så på det. Det var usedvanlig roligt; — men det *var* nordlys, som i sydvest gik umerkelig over i mørke skystrimer og endte i støvskyen foran soldæmringen. Hansen så det også, senere da det blev mørkt. Der var ingen tvil om hvad det var længer: nordlyset strakte sig — sa han — fra solen over hele himmelhvælvingen, «som striber i et appelsinskal.»

«Søndag den 5te november. Idag var der avertert stort kapløb på isen. Banen var opmålt, afmerket, og dekorert med flag. Kokken hadde laget færdig kagepræmierne, numerert efter størrelsen. Spændt forventning. Men da det kommer til stykket, har alle mand trænet så vel de sidste dage at de nu er støle i benene og kan ikke røre sig. Isteden blev præmierne uddelt ved «blinding»: en mand blev bundet for øinene, og hadde så at bestemme hvem der

»skulde ha den kage som peges på. Denne retfærdige fremgangsmåde vandt udelte bifald; vi fandt alle at det var en betydelig bekvemmere måde at få vore præmier på end ved at springe en hel kilometer for dem.»

«Så er det da søndag igjen. Hvordan skrøber dagene sig afsted? Jeg arbeider; læser; grubler; drømmer. Klunker på orgelet af og til. Går en tur på isen i mørket —: Lavt nede ved brynet i sydvest ligger rødmen af solen, så dunkelglødende møttet som var det alle livets ulmende længsler, lav og fjern som barndommens drømmeland; høiere op smelter den over i rødgult, så gjennom lyst grønblåt over i det dybe stjernesådde blå, og svinder — som det var i livets dybe gåde — i det uendelige rum, det ingen dæmring nogen gang skal gjennombryde. Oppe i nord bævrende buer af svagt nordlys, endnu usikkert skjælvende som en vågnende længsel, for snart, som ved et trylleslag, at storme frem gjennom himlens dunkle blå i lysende strålebundter — aldrig i ro, altid skiftende, som menneskesjælen selv. Jeg kan sidde og se og se, øinene suger sig ind i drømmegløden der vester, månens tynde blege sølvsigd dypper sin nederste spids i blod, sjælen bæres afsted gjennom farvebadet og længer ud, mod solen, som er så langt langt borte, mod det ene, mod gjensynet — —: For damp og fulde seil står «Fram» ind fjorden efter endt hverv, landet ligger smilende sollyst på begge sider; og så . . . å, tusen timers og dages lidelse smeltet sammen i et øieblikks uendelige jubel! — Huf, et isnende vindpust . . . jeg springer op og går. Drømme og drømme ja! Og så langt fra målet —

med hundreder og atter hundreder af mil imellem os, is og land og atter is. Og her driver vi i ring og i tull, og ingenting når vi. Bare vente, altid ventel! På hvad?

«Eg drøymdest på ein sætervoll,
og soli skjeln so hjært, —
eg vaknad på ein øydeholm,
og himmelen var svart.»

Endnu et blik op til hjemmets stjerne, den som stod hin kveld over Kap Tsjeljuskin, og jeg kryber om bord, hvor vindmøllen maler rundt i den kolde vind, og det elektriske lys stråler gennem skylightet ud i den isnede øde polarnat.»

«Onsdag den 8de november. Stormen har git sig helt (vi havde hat storm de to foregående dage); ikke møllebris en gang. Vi forsøgte at la hundene ligge ude i nat, istedenfor at ta dem om bord om kvelden, som vi har gjort i den senere tid. Resultatet var at en hund igjen blev bidt ihjel af de andre om natten. Det var «Ulabrand», den gamle brune tandløse kroken, som strøg denne gangen. «Job» og «Moses» er gåt samme veien før. Observationerne igår aftes sætter os på 77° 43' n. br. og 138° 8' ø. l. Det er længere syd end vi endnu har været. Ikke noget at gjøre ved det; men skidt er det. En ringe trøst, at vi er længer øst end nogensinde. Vi har igjen nymåne og kunde altså vente skruing; isen er også begyndt at røre på sig; allerede i lørdags tog den til at åbnes, og for hver dag har den sprukket mere op. Råkerne har været store, og bevægelsen er stadig føleligere. Igår begyndte det at skrue så småt, imorges ved femtiden merkedes også skruing. Idag

har isen åbnet sig langs skuten, så hun ligger om-trent flot.»

«— Her sidder jeg i stilheden og vinternatten på det drivende isflak, og ser bare stjernerne over mig. I det fjerne filtrer livets tråde sig sammen i den indviklede væv som strækker sig uafbrudt fra livets milde morgenrødme mod isens evige døds-stilhed. Tanke følger tanke, det hele pilles i stykker og blir så småt. Men høit over det alt hæver sig en skikkelse . . . «Hvorfor reiste du?» . . . Kunde jeg andet? Kan elven stanse sit løb og gå mod bakke?

Min plan ligger knust. Mine teorier, mit slot, hvor jeg bredet mig selvsikker, høit over alle tåbelige indvendinger, — ved det første vindpust styrter det sammen som et korthus. Byg op de sindrigste teorier, og du kan være sikker på at virkeligheden vil trodse dem alle. Trodde jeg da så sikkert? Å jo, stundom; oftest. Men det var selvbedrag, beruselse. Bagom alt ræsonnementet sad en indre tvil på lur. Det var som om jo længer jeg forsvarte, des mer nærmed jeg mig tvilen. Og dog — — Nei, nei! Dette sibiriske drivtømmer *er* ikke til at komme forbi. — Men *om* vi nu alligevel er på gal vei, hvad så? Nogen menneskehåb skuffet, det er det hele. Om vi går til grunde, hvad har det at si i evighedens uendelige kredsløb?»

«Torsdag den 9de november. Jeg tog idag en række temperaturer og vandprøver i sjøen for hver 10 meter lige til bunds. Dybden var 53 m. En forbausende jevn temperatur gennem alle lag af omkring $\pm 1,5^{\circ}$. Det er det samme jeg før har fundet her syd. Det er altså bare polarvand her. — Der er

lidet skruing; en antydning imorges, og lidt klokken 8 i kveld, lige så et par knepp udover kvelden, mens vi spiller kort.»

«Fredag den 10de november. Drev i formiddag på med vandprøverne fra igår, og gjorde de fortvilede undersøgelser med Tornøes elektriske apparat, da alt må være knøttende stilt om bord. Alle mands skræk.» De lister sig rundt på tå, og samtalen føres i den lavest mulige hvisken. Men det er let at glemme sig — snart begynder en at banke oppe på dækket, så en at file nedenunder i maskinen; men lige så snart er chefens myndige stemme over dem, at de får holde sig i ro. Disse undersøgelser sker nemlig ved hjælp af en telefon, hvori der høres en ganske svag lyd som langsomt dør hen, og så skal en nøiagtig afgjøre i hvilket øieblik den ophører. — «Finder mærkelig liden saltgehalt i vandet helt til bunds her; det må altsammen være opblandet med ferskvand fra de sibiriske elver. — Der var en del skruing imorges og udover formiddagen, og vi hørte dur af skruing i flere retninger. I eftermiddag var isen aldeles slak, med en stor klare langs skuten på bagbord side. Klokken halv otte begyndte det at skrue ganske sterkt, så det braged og skurte en del i isen langs skutevæggen. Ved midnat hørtes dur af skruing i sydlig retning.»

«Lørdag den 11te november. Det har skrud en del i løbet af dagen. Den nydannede is er omkring 39 cm., eller omtrent 15 tommer, tyk. Den er hård ovenpå, men løsere og porøs på undersiden. Det var natten mellem fredag den 27de og lørdag den 28de oktober at den danned sig på en stor klare tæt

ved. Den har altså på 15 døgn frosset 15 tommer. Første nat frøs den 3 tommer, og på de 3 første nætter tilsammen 5 tommer. Den skulde altså ha brugt 12 døgn til de sidste 10 tommer.» Allerede dette viser at isdannelsen går lettest for sig så længe isskorpen er tynd, mens den vanskeliggjøres mer og mer efter hvert som isen blir tykkere, indtil den ved en vis tykkelse begynder at ophøre.»

«Skruing har det, merkelig nok, været næsten i hele dag; ingen slakning, og ikke noget at spore til den vanlige regelmæssighed.»

«Søndag den 19de november. Vort liv har gåt sin jevne ensformige gang siden den 11te. Vinden har hele ugen stadig været sydlig; men idag er den svag NNV. Skruing har vi hat flere ganger, og har hørt dur af den i sydøst. Ellers har isen været usedvanlig rolig, og holder tæt sammen rundt skuten. Vi har vel nu en 10—20 fods is skrudd nedunder os efter sidste sterke skruing¹⁾. — Idag har Hansen regnet ud en observation fra i forgårs, og bringer os den glædelige overraskelse at vi er kommet 44' nordover og lidt østover siden den 8de. Vi er nu på 78° 27' n. br., 139° 23' ø. l. Det er det østligste, vi endnu har været. Hurra, lad det bare drive på i den retningen!»

«Det er et varmt hus, «Fram»; rigtig et koseligt hus. Enten der er 30° kulde eller 6, har vi ikke noget i ovnen. Og ventilationen er første rangs; især siden vi rigget op luftseilet, står en hel vinter ind gennem ventilhullet. Men lige fuldt sidder vi lunt og godt her, med bare en lampe brændende. Jeg

¹⁾ Ved en boring som blev foretat ved en senere leilighed, kom de 30 fod ned uden at nå underkanten af isen.

tænker på at ha ud hele ovnen; den står bare i veien. Hvad beskyttelse mod vinterkulden angår, har da ialfald mine beregninger slået godt til. Af fagtighed plages vi heller ikke stort. Vistnok dugger det af og til en liden grand på enkelte steder under taget, mest agter i firemandslugarerne; men det er for iagenting at regne i sammenligning med hvad det pleier at være i andre skuter, og hvis vi la lidt i ovnen, vilde det forsvinde helt; for hvis jeg brænder en lømpe bare en liden stund i min lugar, er hvert spor af dug borte¹⁾. — Det er merkelig til karer til at tåle kulde. Bentsen går op i 30° kulde i bare skjorte og bukser for at læse af termometrene på dækket.»

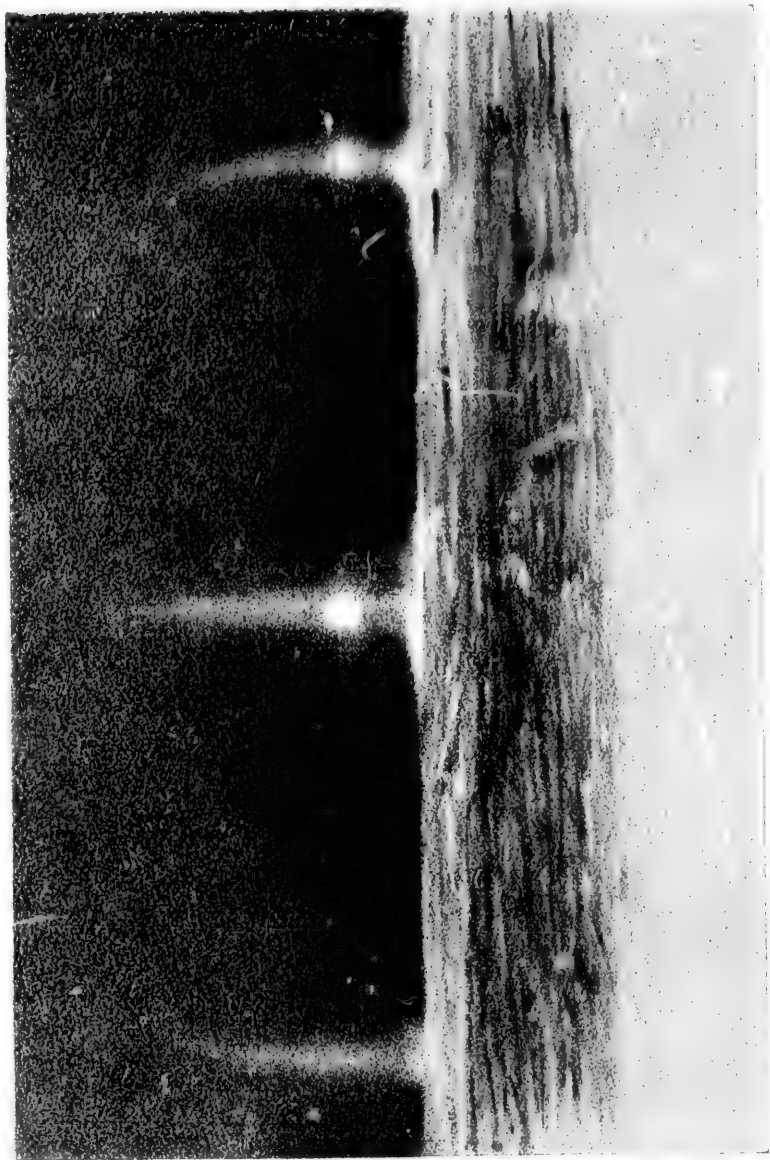
«Mandag den 27de november. Vinden har gennemgående været sydlig og gjerne lidt østlig. Kulden holder sig fremdeles jevn, mellem $\div 25$ og $\div 30^\circ$; i skibsrummet er temperaturen sunket til $\div 11^\circ$.

Flere ganger mener jeg at ha iagttat at nordlyset dannet striber efter vindretningen fra vindøiet i horisonten; ja, torsdag morgen — vi hadde da ~~svag~~ nord-ost — forudsa jeg endog efter det merke at vinden vilde gå rundt til sydost, og det slog til. Af nordlys har det ellers været betydelig mindre i det sidste end det var i begyndelsen af vor drift. Lidt er det jo hvert eneste døgn, om de end kan være svage. I kveld er her imidlertid sterkt nordlys igjen. Ringer om månen, med bimåner og akser, har vi oftere hat de sidste dage. Det kan være nokså selsomme fore-

¹⁾ Da vi senere, særlig den følgende vinter, fyrte i ovnen, var der ikke spor at merke til fugtighed nogensteds, hverken i salon eller lugarer; det så snarere ud som det kunde være vel tørt; panelet i vægger og tag tørked og glisned lidt.

teelser. Står månen så lavt at ringen når himmelranden, danner det sig altid sterkt lysende felter der hvor ringen og horisonten skjærer hinanden. En lignende lysmasse dannes også ret under månen i den lodrette lysaksens skjæringspunkt med horisonten. Ofte er svage regnbuefarver at se i disse lysende felter; stærkest var gjerne gult, nærmest himmelranden, derover rødt, og så blått høiest. Lignende farver kunde også skjelnes i bimånerne. Stundom er der to store ringer, den ene udenom den anden, og da kan det være fire bimåner. Somme tider har jeg også set en del af en ny ring stå over den almindelige og tangere den ret over månen. Som bekjendt skyldes disse ringdannelser, både om solen og om månen, brydning af lysstrålerne i isnåler som *svæver* i atmosfæren.»

«Skruing skulde vi ha kunnet vente med fuld- månen og springfloden den 23de november; men både da og flere dage senere var isen ganske rolig. Lørdag eftermiddag (den 25de) hørtes imidlertid fjern dur af skruing i sydlig retning, og siden har vi hørt det hver dag fra samme kant. Idag morges var det sterkt, og kom stadig nærmere fra syd. Klokken 9 var det ganske nær, og i kveld hører vi samme skruingen tæt ved os. Men det synes som vi nu er kommet udenfor den rende skruingen væsentlig holder sig i; før var vi midt oppe i den. Isen omkring os er ubevægelig rolig. Antagelig har sidste skruing pakket den slig sammen om os at den nu, efter længere tids kulde, er frosset til en masse og blit tyk og sterk, mens den på andre steder er svagere, og der har måttet revne for trykket. Dybden tiltar stadig, og vi driver nordefter. I kveld har Hansen regnet ud

[The following text is extremely faint and largely illegible due to low contrast and resolution. It appears to be a list or index of items, possibly related to the botanical specimens mentioned in the caption above.]

1. The first step is to identify the key components of the system. This involves understanding the hardware and software involved, as well as the data flow and the interactions between different parts of the system.

observationen fra i forgårs, og finder at vi er på $79^{\circ} 11'$ n. br. Det er ret, slig skal det gå. Dette er altså vort nordligste punkt hidtil, og idag er vi vel endnu længer nord — vi har nok gjort god fart de sidste dage. Den tiltagende dybde synes også at tyde på en glædelig forandring i driften. Er vi kanske endelig kommet i den rigtige gade? Vi har jo en drift af vel $5'$ i døgnet. Det mest trøstefulde er at der i den senere tid ikke har været synderlig vind, særlig ikke de to sidste dage; igår var det bare 1 m. i sekundet, og idag er det helt stille. Og dog har dybden tiltat med 40 m. på de to dage; det lader altså virkelig til at være en strøm nordefter alligevel. Men der venter vel mange skuffelser endnu.»

«Tirsdag den 28de november. Skuffelsen kom før end ventet. Der var en feil i Hansens beregning eller i observationen, og ved en meridianhøide af Jupiter, tat igår kveld, viser det sig at vi er på $78^{\circ} 36'$ n. br. Lodningen idag gav omtrent 143 m., eller omtrent det samme som igår, og lodlinen viste at vi drev i sydvestlig retning. Hvor gjerne en vil være filosof, så virker dette alligevel lidt nedslående. Jeg trøster mig med en bog, fordyber mig i indernes videnskab og lykkelige tro på transcendentale kræfter. på sjælens overnaturlige evner, og på livet efter døden. Å den som hadde bare lidt af slige kræfter at sætte i virksomhed nu, og for en stund kunde beherske vindene, så de altid blåste fra syd! Det var ikke i den lyseste stemning jeg i kveld kom op på dækket; men jeg blev som naglet til flekken i samme øieblik jeg trådte ud i det frie. Der er det overnaturlige for dig! Nordlyset i enestående kraft og skjønhed, funk-

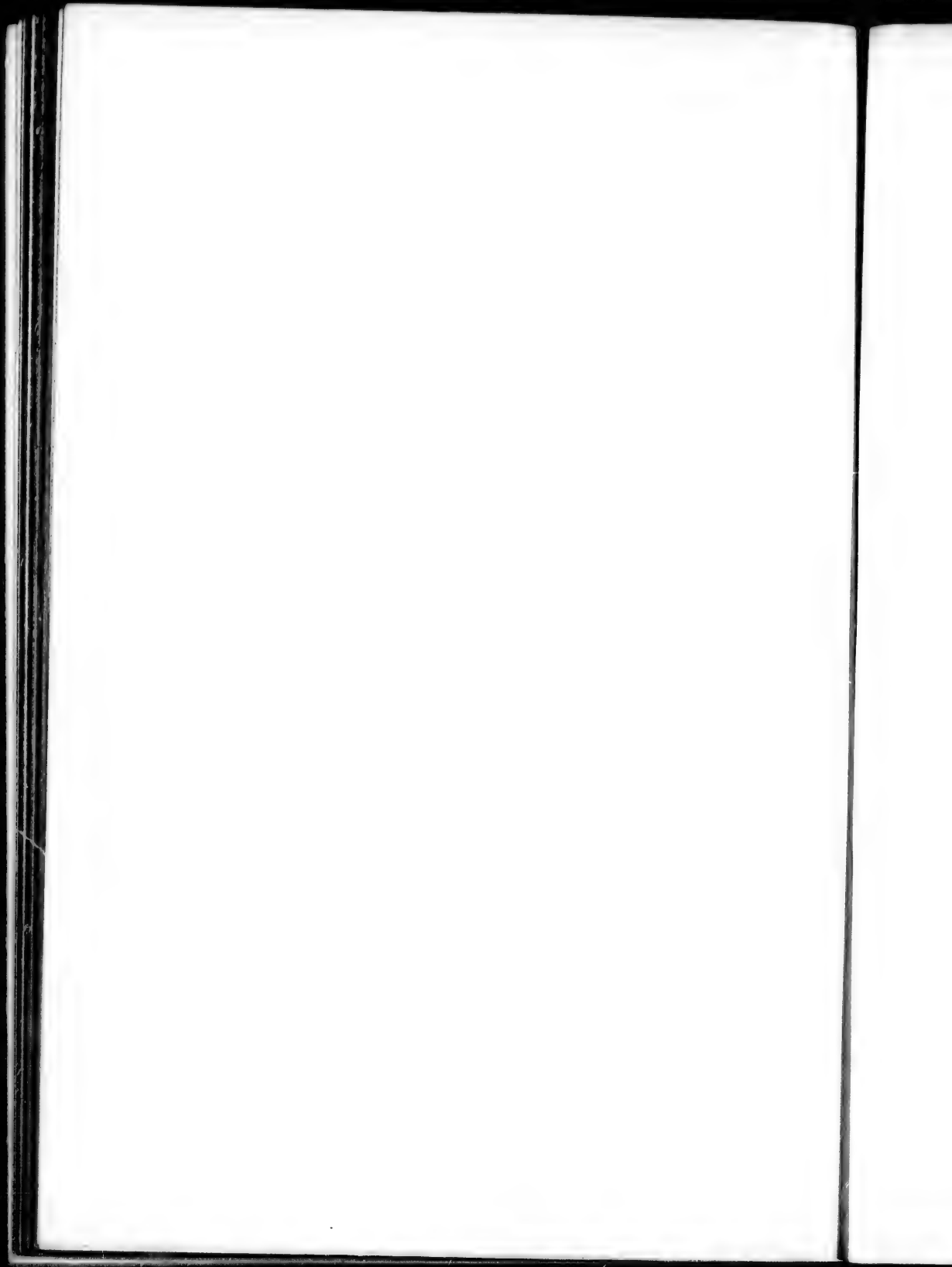
lende over himlen i alle regnbuens farver. Sjelden eller aldrig har jeg set sterkere farver i det. Først var det gule mest fremherskende; men så spilled det over i grønt, og til slut begyndte en glimrende rubinrød farve at trænge igjennem ved strålernes bund på undersiden af buerne, og snart spilled den udover hele buen. Fra fjernt der borte, nær horisonten i vest, bugted en ildslange sig op over himlen, sterkere og sterkere lysende jo nærmere den kom opefter. Den delte sig i tre. Først glimred alle tre i flerfoldigt farvespil. Men så delte også farverne sig; den sydligste slange blev næsten helt rubinrød, med stænk af gult, den midtre helt gul, den nordlige mere grønvid, og alle nådde op helt forbi zenit. Strålerne fór i bundter hen langs slangerne som bølger for en stormvind ude i æteren. Bugted frem og tilbage, snart sterkere, snart svagere. Skjønt jeg var tyndklæd, og kulden sitred gjennem mig, var det umuligt at rive sig løs før det hele var over, og bare en svagt glødende ildslange nær himmelbrynet i vest antyded hvor det havde begyndt. Da jeg senere kom på dæk igjen, hadde lysmasserne trukket sig nordover, og lagt sig som ufuldstændige buer over den nordlige himmel. Trænger en mystik i naturen, så synes det her at være rum for den.»

«Observationen i eftermiddag viser 78° 38' 42" n. br. Det går ikke fort.»

«Onsdag den 29de november. Idag er nok en hund blit bidt ihjel; det var «Ræven», et vakkert kraftigt dyr. Den fandtes død og stiv på isen agterud for skuten da hundene skulde tas ind til kvelds; «Suggen» lå ligvagt som vanligt. Det er nogen ubæst,

NORDLYSBÅND. Pastelskizze af forfatteren. 28de november 1893.

disse hundene. Men nu har jeg git ordre til at en mand altid skal følge dem når de er på isen.»

«Torsdag den 30te november. Idag gav loddet nøiagtig 170 m.'s dybde, og det syntes på linen som om driften bar nordvest. Vi må være kommet længere nord nu; håbet stiger, og livet blir atter lysere. Mit sind er som en pendel — om en da kunde tænke sig en slig indretning med alleslags ujevne slingrende bevægelser frem og tilbage. Det nytter ikke at se filosofisk på sagen; det kan jo lige fuldt ikke negtes, at det i høi grad interesserer mig enten vi skal komme tilbage med vundet eller med tabt sag. — Jeg kan si det så mange ganger jeg vil, og det er den letteste sag at overbevise mig selv, med de mest uomstødelige grunde, om at det som er hovedsagen, er at gjøre ekspeditionen — heldig eller uheldig er det samme — og så nå tilbage til hjemmet. Det var en nødvendighed at den blev gjort; for det var en plan som jeg følte måtte gå, og som det derfor stod for mig som en hellig pligt at udføre. Nu vel, om den ikke lykkes, hvad kommer det mig ved? Jeg har gjort min pligt, gjort hvad gjøres kunde, og så kan jeg med roligt sind vende hjem og nyde den fredelige lykke jeg forlød. Hvad interesse har det egentlig om tilfældet, eller hvad en nu vil kalde det, lar planen lykkes, og gjør vore navne udødelige, eller ikke? Planen har samme værd enten tilfældet spiller med eller mod. Og udødeligheden? Tal ikke om den: lykken er det eneste, og den findes ikke her. — Jeg kan si mig det tusen ganger, jeg kan bringe mig til at tro oprigtig at det alt er mig ligegyldigt. Men alligevel — mit sind skifter, som skyerne på himlen,

efter som vinden blåser fra den ene kant eller fra den andre, efter som loddet viser tilvækst i dybden eller ikke, observationerne nordlig eller sydlig drift. Når jeg tænker på alle som stoler på os, tænker på Norge, på de mange venner som ofred tid, forhåbninger, penger, da vågner ønsket om at de alle må slippe skuffelsen, og jeg blir mørk når ikke fremgangen er som jeg ventet. Og så hun som har bragt det største offer — større har vel ikke mange git — fortjener hun at det skulde være bragt forgjæves? Jo, det *må* lykkes, og det *skal*»

«Søndag den 3dje december. Atter søndag, og med den den egne fred, da en har lov at bedøve sig i lykkelige drømme, og la timerne rulle ubrugt forbi, uden at samvittigheden vågner . . . »

«Idag nådde vi ikke bund med 250 m. line. Der var nordostlig drift. Observationen igår sætter os på 78° 44' n. br., altså 5' nordligere end i tirsdays. Det går uhyggelig småt; men det går; og det må gå — det kan ikke feile.»

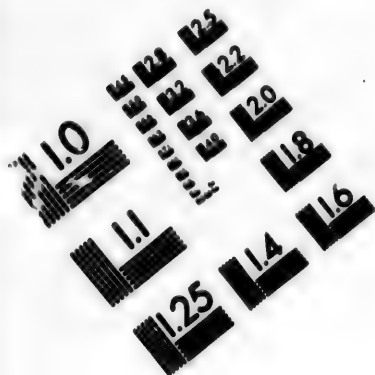
«Tirsdag den 5te december. Det er den koldeste dag vi endnu har hat, med 35,7° og en bidende sno fra OSO. Observationen i eftermiddag gir 78° 50' n. br.; det er 6 minutter nordligere siden lørdag, eller 2 minutter i døgnet. I eftermiddag hadde vi det herligste nordlys, i strålende buer tvert over hvælvet fra øst mod vest. Men da jeg var oppe nu i kveld, var hele himlen overtrukket; bare én stjerne lyste gjennom sløret — det var hjemmets. Hvor jeg elsker den stjernen! Den er det første øiet søger, og altid lyser den over vor færd. Det er som intet ondt kan finde os så længe jeg har den . . . »

«Onsdag den 6te december. I eftermiddag har isen slået en spræk fra styrbord agtenom skuten; nu i kveld ser jeg den har åbnet sig. Vi må også vente skruing nu vi snart har nymåne; det er vel enten idag eller imorgen.»

«Torsdag den 7de december. Imorges klokken 5 skrudde det henimod en times tid her ved agterenden; jeg lå i køien og hørte det knirke og skure og brage. I eftermiddag har det også været svag skruing; men det var for ingenting at regne. Ingen slakning i formiddag.»

«Fredag den 8de december. Imorges klokken 7 til 8 skruing. Som jeg i eftermiddag sidder og tegner, lyder pludselig et voldsomt knald eller brag, ligesom ret over hodet mit, — som om store ismasser ramled ned fra riggen lige over min lugar. Alle mand skvætter op, får på sig lidt tøj; de som sover middagslur sprætter fra køien midt ind på salongulvet: «Hvad er på færde?» Pettersen render så ubændig opover trappen at han slår døren i ansigtet på styrmanden, som står i gangen og holder «Kvik» — hun er også sprunget opskræmt ud fra sin barselstue i bestiklugaren. På dækket kunde ingenting opdages, andet end at isen er i bevægelse og synes at stige fra skuten. Allerede imorges og igår var store hauger skrud op under agterenden. Braget skyldes vel et pludseligt pres på isen, så den med ett er løsnet fra væggen langs hele skuten — hun fik da også i det samme sterk slagside til bagbord. Der var ingen knaging af træ at høre, så «Fram» kan i hvert fald ikke være skad. Men det var koldt, og vi krøb atter ned.»

118
120
122
123

10
11

«Mens vi klokken 6 sidder og spiser til kvelds, begynder det med ett sæt at skrue. Det knirker og durer og dundrer langs skutevæggen her agter, så det ikke er råd at føre en skikkelig samtale en gang, en må skrike høit. Af og til ind imellem bragene vilde en fra orgelet kunne hørt en tone af Kjerulfs melodi: «Jeg kunde slet ikke sove for nattergalens røst.» Det var ikke så underligt at Nordahls mening, at det vilde være behageligere om skruingen holdt sig forud ved baugen, istedenfor at forstyrre os her agter, ikke mødte nogen modsigelse. Levenet der ude varte henimod 20 minutter; så blev alt stille.»

«Nu i kveld kom Hansen ned og varskudde at der var et usedvanligt nordlys ude. Lysreflekserne spilled henover snefladen og på dækket var det helt klart. Det brændte over hele himlen, men mest i syd, hvor vuggende ildmasser lå og gløded høit oppe. Senere kom Hansen igjen for at si at nu var det enestående. Og det var vist. Det som før vugged i glødende masser, hadde nu skilt sig ud i skinnende mangefarvede bånd, som bugted og slynged sig tvers-over himlen både i syd og nord. Strålerne glimred i de reneste, mest krystallysende regnbufarver, især rødfiolet eller karmin og det klareste grønt. Som oftest var buernes stråler røde ved bunden, og skifted høiere oppe over i tindrende grønt, som øverst blev mørkere og nærmed sig blått eller fiolet, for at forsvinde i himlens blå; eller også var strålerne i en og samme bue skiftevis klart røde eller klart grønne, og kom og gik, som jaget af storm. Det var et uendelig funklende farvespil, som overgår alt en kan drømme. Stundom steg synet til en slig mægtighed

at det næsten tog pusten fra en, og en syntes at nu var grænserne nåd, det måtte hænde noget — vilde himlen ramle sammen? Men netop som en står i åndeløs ventende spænding, vips triller det hele nogen lette hurtige skalaer nedover, og er nede i det bare intet. Der er noget høist udramatisk ved slige kolbøtter; men det sker med slig overlegen sikkerhed at en ikke kan ta det ilde op. En føler sig over for en mester som har fuldkomment herredømme over sit instrument. Det er som han bare leger henover strengene; med et eneste buestrøg farer han fra den høieste patos let og elegant ned i stille hverdagslig lyrik, for så med et par fristende strøg at arbejde sig op til patosen igjen. Af og til er det næsten som han holder os for nar, erter os. Men når de 34—35 graders kulde vil drive os ned, dirrer igjen nogen vidunderlige toner hen over strengene, og vi blir til vi har frosset både næse og ører. Til slut et stormende fyrverkeri; det brænder slig at en hvert øieblik venter at få det ned på isen til sig, himlen kan ikke lenger rumme det. Så holder jeg ikke ud mer; tyndklæd, uden skikkelig lue, og uden våtter, kjenner jeg ikke krop og lemmer lenger og kryber ned.»

«Søndag den 10de december. Atter en fredelig søndag. Dagens tekst i den engelske almanak er: «He is happy whose circumstances suit his temper; but he is more excellent who can suit his temper to any circumstances» (Hume)¹. Meget sandt, og just den livsvisdom jeg øver mig i for øieblikket. Jeg

¹) Den er lykkelig hvis omgivelser stemmer med hans sind; men den er mere udmerket som kan stemme sit sind efter alle omgivelser.

ligger her på køien i elektrisk lys, spiser kage og drikker øl mens jeg skriver i dagbogen, tar så en bog og lægger mig til at læse og sove. Hele dagen har buelampen skinnet som en sol over vor glade tilværelse, og det er ingen sag at skille hjerter fra rudere i vore skidne kort. Det er mærkeligt slig virkning lyset har. Jeg tror jeg blir ildtilbeder. I grunden er det rart at ikke ildtilbederne er opståt i polarlandene.»

«Her udgives en avis om bord nu. «Framsjå» heder den, og doktoren er uansvarlig redaktør. Første nummer blev oplæst i kveld, og vakte stor munterhed. Der stod blandt andet:

«VINTER I ISEN.

(Bidrag til spædbarnet «Framsjå».)

Opi isen ligger der et skib, san,
mast og seil bedækket er af is, san;
men fra skibets hytte
kan man, hvis man lytter,
høre at der findes liv, san.
Hvad er det, san?
Kom og se, san!
Det er Nansenkara som at ler, san.

Om kvelden hører man et evigt klask, san,
gamle fedta kort slår dask i dask, san.
Hvis man ikke melder,
Nordahl Bentsen skjælder
for at være både dum og dorsk, san,
Bentsen han, san,
er ei sen, san,
sender «svart» tilbars på rappe ben, san.

Blandt de andre som her møder op, san,
ser man «Heika»¹⁾ med sin digre krop, san.

¹⁾ Så kaldtes Peder Hendriksen almindelig om bord.

Han og Lars de speller
 som om at det gjælder
 helse, hyre, liv og krop, san.
 Amundsen, san,
 ser på dem, san,
 rister svagt på hodet og går hjem, san¹⁾.

Sverdrup, Blessing, Hansen, og vor Mohn²⁾, san,
 driver «marrias» som profession, san;
 tit det sig dog hænder
 astronem sig vender,
 sier: «Hør, min kjære Mohn, san,
 spillet slut, san,
 vi må ud, san,
 stjernen bier ei på os, min gut, san.»

Læge her om bord må være skidt, san,
 kuns til Ivar går han på visit, san.
 Ei det hjælper stræve, —
 manden kan ei leve
 når at alle andre lever godt, san.
 Derfor han, san,
 fik i stand, san,
 en avis for os om bord i «Fram», san.»

* * *

•ADVARSEL!!!

Da en omvandrende urmager i længere tid har drevet den forretning at modta folks ure til reparation uden at levere samme tilbage, har jeg ikke villet undlade at advare publikum. Hvor længe kan slig trafik drives for øinene på myndighederne?

Urmagerens konstruktion og signalement er følgende: Middels højde, blondt hår, grå øine, brunt

¹⁾ Amundsen hadet kortspil mer end noget andet i livet; det var «fandens legebla'er», sa han.

²⁾ Så kaldtes meteorologen Johansen.

helskjæg, krumbøiet i ryggen, i det hele tat af et lidende udseende.

A. Juell¹⁾.

«Den efterlyste person var igår inde på vort kontor for at anmode os om arbejde — og vi tror således at burde komplettere signalementet med følgende: Persen en flakker som oftest omkring med en flok taterhunder i hælene på sig, han tygger ivrig tobak, og hans skjæg synes at lide herunder. Mere har vi ikke at si, da vi ikke følte os hverken berettiget eller opfordret til at føle ham på tænderne.

Red.s anm.»

— «Observationen for igår gir 79° n. br., 138° 14' ø. l. Endelig er vi altså kommet så langt nord igjen som vi var i slutten af september, og nu synes norddriften at være solid, 10 minutter på 4 dage.»

«Mandag den 11te december. Jeg var en lang tur vestover i formiddag. Det er kranget at gå over den opskrudde is i mørket, omtrent som at rote i storstenet ur om natten. En gang trådte jeg midt ud i luften, stupte ned, og forslog det høire knæ. Det er mildt idag, bare $\pm$ 23°. I kveld var det et underligt nordlys — hvide lysende skyer, som jeg først tænkte måtte være månebelyst; men der er ingen måne endnu. Det var lette cumulus- eller cirro-cumulus-skyer, som gik over i tynde sterkt

¹⁾ Denne underskrift viste sig senere at være falsk, og blev gjenstand for en proces som var så lang og indviklet at pladsen ikke tillader os at gjengi den her.

lysende makrelskyer. Jeg stod så længe og så på dem som min tyndklædthed tillod; men der var ingen bevægelse at opdage, ikke noget spil af flammer; rolig seilte de afsted. Det var som lyset var stærkest i sydøst, hvor også mørke skyer sås. Hansen så at det senere skifted over på den nordlige himmel; skyer kom og gik; og en stund var det mange hvide og lysende der — «hvide som lam», som han udtrykte sig; men han kunde ikke se noget nordlys spille bag dem.»

I den meteorologiske journal finder jeg for klokken 4 den eftermiddag anført: «Svagt nordlys i N. Nogle enkelte takker (af bånd der er bugtet som en blonde) i nogen diffuse dotter i NNO. nede ved horisonten.» I sin nordlysjournal har Hansen omtalt nordlyset om kvelden således: «Klokken ca. 8 eftermiddag iagttoges en nordlysbue, strækkende sig fra OSO. til NV. gennem zenit, diffust, roligt; intensitet 3—4, stærkest intensitet i NV. Buen udvided sig i zenit med en bugt sydover. Klokken 10 var der svagere nordlys på nordhimlen, 8 minutter senere strakte de sig til zenit, og 2 minutter derefter var der en lysende bred bue gennem zenit; intensitet 6. 12 sekunder senere flammede de radiært ud i zenit, omtrent mod O. I den følgende halve time var der stadigt nordlys, til dels som bånd gennem eller nær zenit eller lavere på sydhimlen. Observationen slutted klokken ca. 10,38. Intensiteten var da 2, nordlyset diffust, spredt over sydhimlen. Cumulus-skyer i vekslende tæthed hele tiden. De trak op i SO. ved observationens begyndelse, og trak bort ved dens slutning; tættest var de omtrent ti minutter over 10.

Samtidig som den brede lyse bue gennem zenit var stærkest i intensitet, lyste cumulus-skyerne på nordvesthimlen aldeles hvide, uden at her kunde merkes nogen nordlysfænomener. Gjenskinnet af lysningen på isfladen omkring var samtidig temmelig sterkt. I nordlyset fremtrådte cumulus-skyerne med mørkere farve, omtrent uldgrå. Nordlysets farve var gullig, blåhvid, melkeblå kold.» Ifølge den meteorologiske journal var der klokken 12 midnat fremdeles nordlys i syd.

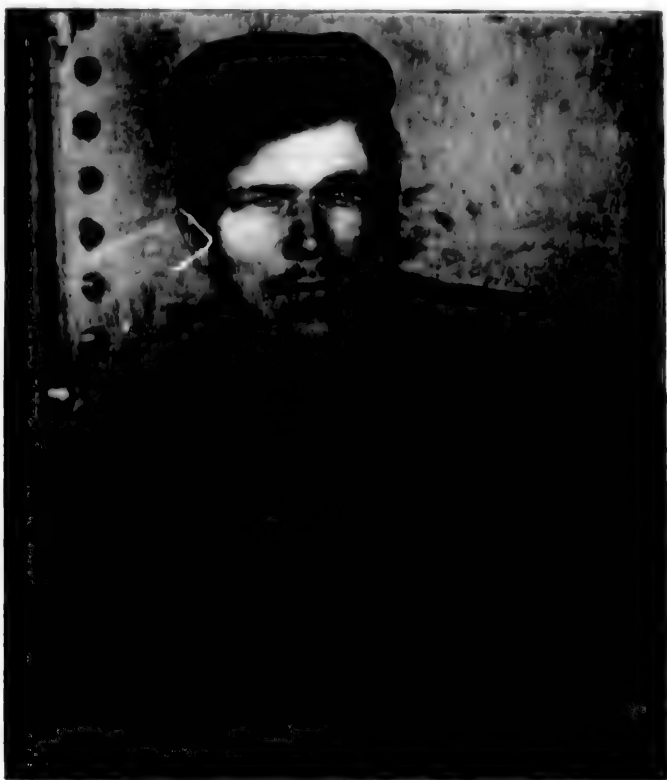
«Tirsdag den 12te december. Var en lang tur sydøstover i formiddag. Isen er af omtrent samme beskaffenhed der som vestover, opskrud i volder, med flade flak imellem. I kveld begyndte bikkjene med ett at holde et forfærdeligt leven ovenpå. Alle mand var ivrige i kortene, nogen spille whist, nogen marriage. Selv havde jeg ikke sko på, og sa derfor at én fik gå op og se efter. Mogstad gik. Levenet blev værre og værre. Efter en stund kom Mogstad ned igjen, og fortalte at alle hunder som kunde nå til, sad helt oppe på rækken og gjødde ud i mørket mod nord. Det måtte være dyr af noget slags, mente han; kanske det bare var en ræv, for han syntes han hørte ræveskrig langt nord; men sikker var han ikke. Hm — pokker til ræv som bikkjene holder sligt leven for! Da det ikke gav sig, gik jeg til slut op selv; Johansen blev med. Vi stod længe og stirred på hver sin kant ud i mørket nordover did hundene gjødde; men ingenting så vi røre sig. At der måtte være noget var sikkert, og at det var bjørn var jeg heller ikke i tvil om, for hundene var rent besatte. «Pan» så mig op i øinene på en egen måde, som

han havde noget vigtigt at si, og hopped så op på rækken og gjødde mod nord. Hundenes iver var lidt påfaldende; de var ikke så ivrige da de havde bjørnen lige udmed skutevæggen. Men jeg indskrænkede mig til at bemærke at det eneste fornuftige vi kunde gjøre var at slippe nogen hunder løs og gå med dem nordover isen; — «men de vil jo ikke gå på bjørn, disse lillebikkjene, og så er det så mørkt at det er lidet udsigt til at finde noget; er det bjørn, kommer han nok igjen; han går knapt fra al kjødmaden her om bord nu vinterstid.» Jeg slog med armene, gik ned, og krøb til køis. Hundelevenet fortsatte, sommetider blev det værre. Nordahl, som netop havde vagt, var oppe flere ganger, men kunde ikke opdage noget. Så, som jeg lå og læste på køien, syntes jeg jeg hørte en underlig lyd — som om de drog kasser på dækket, og ligesom nogen som skrabe; det hørtes næsten som en hund der gjorde voldsomme skrabeanfald på en dør, for at slippe ud, og jeg tænkte på «Kvik», som var stængt inde i bestiklugaren. Jeg ropte ud i salonen til Nordahl at han fik op igjen og se efter hvad dette var for noget. Men han kom ned med samme besked, at intet var at opdage. Det var vanskeligt at få sove, og jeg lå længe og kastede mig. Da Peders vagt kom, bad jeg ham gå op og rette luftseilet mod vinden, så ventilationen blev bedre. Han drev på en god stund med dette og andet på dækket, men kunde heller ikke se nogenting, skjønt samme levenet holdt ved. Siden var han forover på skuten; der blev han opmærksom på at tre hunder nærmest svalkelemmen på styrbord side var væk. Dette kom han ned og fortalte. Og

det kunde jo være at hele opstyret skrev sig derfra; — skjönt de hadde ikke før tat sig det så nær om nogen hunder var kommet løs. Til sidst sovned jeg ind, men hørte dem langt ind i søvnen.»

«Onsdag den 13de december. Da jeg vågnet imorges, hørte jeg i halvsøvne samme hundelevenet, og det holdt sig også mens vi spiste frokost. Svare til bikkjer, som har drevet på i al nat! Efter frokosten var Møgstad og Peder oppe for at gi de pokkers dyr mad og slippe dem på isen. Tre mangled endnu. Peder kom ned igjen for at få en løgt, — det var jo lige så godt at se om der skulde være slag efter dyr. Jacobsen ropte efter ham idet han gik, om han ikke vilde ta et skydevåben med sig. Nei, det trængte han ikke, sa han. En stund efter, just som jeg sidder fordybet i kummerfulde udregninger over hvor meget petroleum vi har brugt, og hvor kort beholdningen vil være hvis vi skal fortsætte at brænde efter samme målestok, hører jeg et skrig oppe i gangen: «Kom mæ ei børsja!» I ett sæt var jeg midt inde på salongulvet, og der kommer Peder stupende ind gjennem døren, åndeløs, skrigende på «ei børsja, ei børsja!» Bjørnen hadde bidt ham i siden. Jeg var glad det ikke var værre; for med så meget mål stod det vel til liv. Jeg greb en borse, han en anden, og ud før vi; styrmanden efter med sin. En skulde ikke længe være i tvil om hvad retning en skulde vende sig i; for fra rækken på styrbords side lød forvirrede rop af stemmer og fra isen under svalkelemmen en forfærdelig hundesjau. Jeg rev fort ud strydotten som sad i riflemundingen, så op med mekanismen og patronen i; her lod det til

at ha hast. For al ulykke! dér sad en strydot i den enden også. Jeg kared og kared, men fik ikke tag i dotten. Peder skreg: «Skyt, skyt! Hu vil ikkje

Peder Hendriksen.

Fotografi tat 1895.

brænn'!» Han stod og klikked og klikked, med børsen sin fuld af frossen vaselin igjen, og bjørnen lå og tygged på en hund lige under os ved skutevæggen. Ved siden af mig stod styrmanden og grov og grov

etter en strydot han også hadde kjørt fast i sin borse; nu hivde han den i ærgrelse og begyndte at rode rundt på dækket efter en hvalrosløse at stikke bjørnen med. Som fjerde mand Mogstad viftende med en tom rifle; han hadde skudt bort patronerne sine, og ropte at bjørnen måtte skydes. Fire mand hoi, og ikke én som kunde skyde, endda vi kunde hakke i bjørneryggen med borsepiben! Og femte mand, Hansen, liggende inde i gangen til bestiklugaren og rodende efter patroner med armen ind gjennem en smal dørspræk — døren kunde han ikke få op for «Kvik»s hundehus. Endelig kom Johansen, og så brændte det ret ned i bjørnehårene. Det hjalp, uhyret slap hunden og grynted; en smæld til, så det lyste og fræste ned på samme sted; så nok en — og vi kunde se den hvide hund den hadde under sig, springe op og rende derfra, mens de andre hundene stod og gjødde rundt omkring. Så smaldt det endnu en gang, da bjørnen begyndte at krabbe lidt. I det samme fik jeg min strydot ud, og gav den for sikkerheds skyld en sidste kule i hodet. Hundene stod og gjødde tæt indpå så længe den rørte sig; men nu da dødens stilhed kom, trak de sig forskrækket tilbake; de trodde vel at det var en ny krigslist af fienden. Det var en liden mager tass af en bjørn, en fjorunge, som hadde voldt al denne ståhei.

«Mens et par flådde dyret, drog jeg nordvestover for at lede efter de savnede hunder. Jeg hadde ikke gått langt, før jeg blev var at hundene som fulgte mig, veired mod nord og vilde dra den vei. Men snart blev de ængstelige, og var ikke til at få frem; holdt sig på siden af mig eller helst bag. Jeg holdt

hørsen færdig, mens jeg krabbed på alle fire over skruisen, som just ikke var meget jevn. Øinene stirred fremover; men det var ikke langt de rak i dette mørket — det var så vidt jeg kunde skimte hundene, som svarte skygger, når de kom nogen få skridt fra mig. Hvert øieblik ventede jeg at se en svær skikkelse reise sig mellem kossene forud, eller komme sættende bent på. Hundene blev mer og mer forsigtige, et par satte sig på enden, men syntes vel det var skam at la mig gå alene, og drog sig langsomt efter. En fortvilet is at kave sig frem gennem! Krybe på fire gir ikke netop den bekvemmeste stilling at skyde i, om bjørnen pludselig skulde falde over en; men gjorde den ikke det, eller satte på hundene, hadde jeg ikke noget håb om at få den — om der var nogen da. Vi var kommet ud på noget sletis. Det var altfor klart at her måtte være noget lige ved. I det samme skimted jeg noget mørkt på isen ret foran som ligned et dyr. Jeg høide mig ned — det var «Johansens ven», stakkar, den sorte hunden med hvid haletip, stivfrossen og sorgelig tilredt. Lige ved siden lå endnu noget mørkt; jeg høide mig igjen, og fandt den anden af de savnede hunder, bror til «Suggen», ligvagten. Den så næsten hel ud, bare bidt lidt i hodet; heller ikke var den ganske stivfrossen. Rundt om syntes det at være blod udover isen. Jeg gjorde en runde omkring; men der var ingenting at opdage. Hundene stod bare på ærbødig afstand, og stirred og veired mod sine døde kamerater. — Lidt senere gik et par af os afsted for at hente hundeskrottene. Vi tog løgt med for at se efter bjørnespor, om der ikke skulde ha været nogen

storkarer med i følget. Vi krabbed os frem gjennom skruisen. «Kom hid, Bentsen, med løgta! Tro det ikke er no'e spor her?» Bentsen kom, og vi lyste ned på nogen fordybninger i sneen — bjørneslag, det var sikkert nok; men bare efter den samme vesle tassen. «Se her har svinet drad en hund efter sig!» Vi kunde se veien og blodsporet bortimellem kossene i løgteskinnet. Til slut nådde vi frem til hundene. Men der var heller ikke andre slag at finde end små, som alle kunde stamme fra samme karen. «Johansens ven» så ilde ud ved løgteskinnet. Kjød og skind og indvolde var væk; fra bogen og bagover til agterenden så en bare rygraden og nogen ribbensstumper. Det var synd på den prægtige sterke hunden at den skulde ende slig. Den hadde bare én feil, den var folkevond; særlig tålte den ikke Johansen, men gjødde og viste tænder bare han kom på dækket eller gik i dørene; om han så sad helt oppe i tønden og plystred nu i vintermørket, så svarte «Svarten» med et hyl af sinne langt ude på isen. Johansen bøied sig ned over levningerne med løgten. — «Er De glad, Johansen, nu Deres uven er ude af verden?» — «Nei, jeg er bedrøvet.» — «Hvorfor det?» — «Jo fordi vi ikke blev venner før han døde.» — Flere bjørneslag fandt vi ikke, og tog så hundene på nakken og drog hjemover. På veien spurte jeg Peder hvordan det egentlig gik til med ham og bjørnen. «Ja, ser du, då æg kom mæ løgta, så såg vi eit par bloddråppa mæ svalkelemmen; men dæ kunde nå snart ha vorre ein hond som hadde skorre sæg. På isen utmæ svalkelemmen såg vi slag etter bjønn; så strauk vi vestover, og heile bikkjeflokken mæ, ser du,

langt forut. Då vi kom eit stykkje frå skuta, vart dæ eit fælt leven der framme, og dæmæ kom dæ eit stort ubeist sættande beint mot os, mæ heile bikkjeflokken kringom sæg. Då vi fysst såg kva dæ va, lae vi på sprang mot skuta dæ vi vann. Mogstad han hadde komaga og var bære kjend, så han kom

Peder slår bjørnen i hodet med lægten.

A. H. Egedius.

førr te skuta hell æg, ser du; på di svære trætøflann gjækk dæ ikkje så fort mæ mæg, veit du, og i forfjamsinga lægg æg midt opp i den store kosshaugen vest for skutebaugen, veit du. Der snudde æg mæg og lyste attover og sku sjå om bjønn kom etter. Men æg såg ingen bjønn; sætte så viare, men tulla ikoll

mella kossa på di håle trætøflann. Å ja, æg kom mæg opp att, og kom ned på flatisen innmæ skutevæggen. Der ser æg nokke kjæm imot mæg like på sia te høgre. I dæ samme trudde æg dæ va ein hond — dæ æ kje så greitt i mørke, ser du. Men æg fækk ikkje tid te sanse mæg førr dæ gjore eit jomp beint på mæg og beit mæg i sia. Æg drog armen opp slik, ser du, og så trefte'n mæg her akkurat i hofa; han knurra og fræste i dæ samme han beit.» — «Hvad tænkte du da, Peder?» — «Kva æg tænkte? Æg tænkte: Nå æ dæ ute mæ mæg, tænkte æg. Nokke våben hadde æg ikkje; men så tok æg lögta og la te'n i haue mæ, så lögta skrangla bortetter isen. I dæ samme han fækk trøkken, så sætte 'n sæg ned og såg på mæg. Så vilde æg lægge på sprang att; då reiste 'n sæg, anten dæ va for å ta på mæg igjen, hell kva dæ va for, dæ veit æg ikkje; men dæmæ kom dæ ein hond sættandes, så fækk'n sjå den og la etter. Og så kom æg mæg om bord.» — «Skreg du, Peder?» — «Ja skreik — æg skreik dæ æg va god te.» Og det var vist sandt; for han var blit ganske hæ. — «Men Mogstad, hvor var han henne?» — «Ja, ser du, han va kommen te skuta længe førr hell æg; men så sansa 'n sæg ikkje å renne ned og varsku, men tar børsja på hyttevæggen og meiner han ska greie 'n åleine. Men han fækk dæ ikkje te å brænn, og bjønn kunde ha tat mæg mange gånge like for næsa på 'n.» Vi var nu kommet nær skuten, og Mogstad, som hadde hørt den sidste del af samtalen fra dækket, vilde ikke la dette sidde på sig, og oplyste at han netop var kommet i svalkelemmen da Peder brølte. Han hadde hoppet

op tre ganger og ramlet ned igjen før han kom sig igjennem, og da var det ikke tid til andet end at snappe børsen og komme Peder til hjælp. — Da bjørnen slap Peder, satte den efter hundene og fik så hele flokken om sig igjen. Nu gjorde den et jump og slog en hund under sig; men da satte hele røisen i bagenden og ryggen på den, så den måtte slippe taget og verge sig. Så et jump på en ny hund, og dermed hele flokken på den igjen. Slig valsed det afsted, frem og tilbake over isen, indtil de nærmed sig skuten på ny. Der stod en hund, tæt ved svalkelemmen, og vilde om bord. I samme nu gjorde bjørnen et jump over den, — og da var det ubæstet fandt sin bane. — En undersøgelse om bord viste at karabinkroken på «Svarten»s kobbelt var rettet helt ud; «Gammelen»s kobbelt var slidt tvers over; men på det tredje var kroken bare tøiet en del, så det så ikke rigtig ud til at det var bjørnen som hadde gjort det. Jeg hadde derfor et svagt håb om at hunden endnu var i live; men alt vi ledte, kunde vi ikke finde den. En skidt historie det hele. La bjørnen krabbe om bord til sig på den vis, og miste tre bikker på én gang! Det går dårligt med hundene vore, nu har vi bare 26 igjen. Det var ellers «en invariabel» af en bjørn, til at være så liden. Først har den krabbet ind gjennom svalkelemmen, — en kasse som stod foran den, har den kastet til side; så har den hentet sig den nærmeste hund og rendt afsted med den. Når den så har ædt værste sulten af sig, er den kommet igjen for at hente nr. 2, og slig hadde vel udyret fortsat, om det hadde fåt lov, til hele dækket var ryddet. Kan hende den så var kommet

ruslende ned gjennom trappen og hadde vinket med «kalde handa» ind i byssa til Juell. Det må ha været hyggeligt for «Svarten» at stå der bundet i mørket og se den komme krybende ind af svalkelemmen ved siden af sig.»

«Da jeg gik ned efter denne bjørnekommersen, sier Juell i byssedøren: «Ja, nu kommer vel «Kvik» med ungerne sine i dag; for det er jo gjerne slig her om bord, at det som hænder kommer klumpet sammen som sneen under jul.» Ganske riktig, om kvelden mens vi sad i salonen, kom Mogstad, som gjerne var bikkjefut, ned og meldte at nu var den første ungen kommet. Snart én til; så endnu én. Det var lidt balsam i såret. Hun har fått sig en god varm kasse, klæd med skind, oppe i gangen om styrbord; det er så varmt at hun ligger og svetter der oppe, og vi har håb om at ungerne kan leve op, endda det er 30° kulde ude. — I kveld synes alle mand at ha fått betænkeligheter ved at gå uden våben på isen. Vore bajonetkniver kommer frem; selv forsyner jeg mig også med slig en kar. Jeg må si jeg var fuldstændig tryg for at vi ikke skulde møte bjørn her oppe så langt nord midtvinters; det har knapt faldt mig ind, når jeg har gått lange turer uden så meget som en pennekniv i lommen, at her skulde være udsigt til nogen oplevelse af den art. Men efter Peders erfaring lader det til at det kunde være lige så godt ialfald at ha en løgt at slå med; den lange bajonetkniven skal såmen få være med herefter.»

Siden erted de ofte Peder med at han skreg så stygt da bjørnen hug ham. «Hm — skreik!» sa han; «æg undrast om ikkje fleire hadde skrikje æg. Æg

mælte skridta etter di karann som va så rædd for å skræmme bjønn, dæ va sju alne mella kvart stegl»

«Torsdag den 14de december. «Nu Mogstad, hvor mange hvalper har De nu?» spurte jeg ved frokosten. — «Nu er det fem.» Men en stund efter kom han ned og sa at der var mindst tolv. Gud forbarme sig, det var kontant valuta for tabet! Men det som næsten var lige så hyggeligt, var Johansens melding, at han kunde høre den savnede hunden hyle langt borte på isen i nordvest. Flere af os gik op og lydde. Jo, vi hørte den godt alle. Men det var som den sad stille og hylte i fortvilelse. Kanske den var ved en råk den ikke kunde komme over. Blessing hadde også hørt den på sin vagt i nat; men da var det mere syd-vest fra. Da Peder kom op efter frokosten for at gi hundene mad, stod den ved svalkelemmen og vilde om bord; sulten var den — det bar lige i madfadet med én gang — men ellers hel og sund.»

«I kveld kommer Peder og fortæller at han vist hørte en bjørn tasse på isen; han er så godt som sikker på det; både han og Pettersen hadde stået og hørt ham «trø» på skaresneen. Jeg kasted på mig pæskén, fik fat i dobbeltløbet, og kom op. Der stod alle mand agter og glante ud i natten. Vi slap «Ulenka» og «Pan» løs, og gik i den retning bjørnen skulde være. Det var stummende mørkt; men hundene måtte nu ialfald finde sporet, om der var noget. Hansen mente at ha set det røre sig i kosset lige ved skuten og advarte mig. Men ingenting fandt vi og ingenting hørte vi, og da flere andre også var kommet på isen og ikke kunde opdage noget, krabbed vi om bord igjen. Det er underligt så meget en

synes at høre ude fra det store stille rum, hvor stjernerne blinker hemmelighedsfuldt ovenover.»

«Fredag den 15de december. Imorges så Peder en ræv agterud på isen. Senere da Mogstad var ude med hundene, så han den også. Det er påfaldende dette at der nu kommer både bjørn og ræv, efter at det har været stilt for liv så længe. Sidst vi så ræv, da var vi længst syd, kanske nær Sannikovs Land. Skulde vi være kommet i nærheden af land igjen?»

«I eftermiddag så jeg over «Kvik»s hvalper. Det var 13. Et merkeligt træf: 13 hvalper, født den 1de, til 13 mand. Fem af dem blev dræbt; «Kvik» har knapt godt af mere end otte på én gang, men dem greier hun nok. Stakkars mor, hun var ængstelig for ungerne sine, vilde op i kassen til dem og ta dem fra os. Og det er også let at se at hun er stolt af dem.»

«I kveld kom Peder og sa at det spøger på isen; nu hørte han akkurat det samme som igår kveld. det tassed og gik der ude. Det lader til at være en folksom verden dette, — «det ruslar i ro, det trillar i tro».

«Efter en observation i tirsdags, som nu er regnet ud, var vi da på omtrent 79° 8' n. br. Det er 8 minutters drift på 3 dage fra lørdag; det går bedre og bedre.»

«Hvorfor vil det ikke sne? Nu nærmer julen sig; og en jul uden sne, tæt faldende sne —! Ikke et eneste snefald hele tiden vi har drevet om. Det støvgrandet som er kommet ned nu og da, er ingenting. Å du deilige hvide sne, som drysser så blødt og stilt, og dæmper alle kanter med din lunende

renhed, — der er ikke noget deiligere end du! For en hvile i din skjære blødhed! Denne sneløse ismark er bær og nøgen, uden noget mildnende lag; merkerne efter kamp og skruing står lige så skarpe som da de blev dannet, knudrede og ublide at færdes over. — Livets sne det er kjærligheden; knulrer og skrugarer efter kampen gir den læ, der kan den falde dybest og blødest, endnu hvidere og renere end sneen. Hvad var livet uden kjærlighed? Som isen her — koldt, bart, knudret, drivende for veir og vind i stadig rivning og skruing, intet til at dække over åbne sprækker, intet til at ta brådden af sammenstødene, intet til at runde kanterne på de brudte flak — — intet, intet uden nøgen knudret dravis.»

«Lørdag den 16de december. I eftermiddag kom Peder stille ned i salonen og sa at han hørte mange slags lyd på isen; der var en lyd der nord, aldeles som når is skruer mod land, og med én gang var det som en dur gennem luften, så hundene skvatt op og gjødde. Stakkars Peder, de ler af ham når han kommer og fortæller om sine mange iagttagelser; men der er ikke nogen her så gløgg som han.»

«Onsdag den 20de december. Mens jeg holder på med min frokost, kommer Peder og brøler at han trodde han så en bjørn på isen; «og han Pan, han Pan, han sætte avta mæ dæ samme han slapp laus!» Jeg ud på isen med børsen. Der var flere mand, og klart måneskin, men ingen bjørn at øine. Det varte længe før «Pan» kom tilbage; han hadde fulgt den langt i nordvestlig retning. Vi fandt slagene efter bjørnen; den hadde været ganske nær skuten.»

«Sverdrup har i kompani med smeden Lars fåt smid en svær bjørnesaks, som er blit sat ud på isen i dag. Jeg var ræd vi kunde få flere bikkjer end bjørner i den; derfor blev den ophængt i en galge, så høit at hundene ikke kan hoppe op til spækbitten som hænger som agn midt i saksegabet. Alle hun-

En nattesværmer.

Af H. Egedius efter fotografi.

dene sidder nu udover kvelden på rækken og gjør uafladelig på denne nye manden som de ser der borte på isen i måneskinnet.»

«Torsdag den 21de december. Underligt så tiden ligevel går. Idag er det altså den korteste dag — skjønt vi har jo ingen dag; men nu arbeider vi os fremover mod lys (og sommer!) igjen. — Forsøgte at

lodde idag; hadde ude 2100 m. line uden at få bund. Vi har ikke mere line nu — hvad skal vi gjøre? Hvem kunde ane at vi skulde finde slige dyb! I hele dag har vi hat en lysbue på himlen, modsat månen; altså en «måneregnbue», men uden farver, så vidt jeg har kunnet se.»

«Fredag den 22de december. Det blev skudt en bjørn i nat. Jacobsen så den først, mens han var

«— denne nye manden som de ser borte på isen i måneskinnet.»

Fotografi.

oppe på sin vagt. Han skjød på den, og da den tog benene fat, løb han ned og meldte det i kahytten. Mogstad og Peder kom op, og lidt senere Sverdrup, som også blev purret. Da de kom på dæk, var bjørnen igjen på vei mod skuten, men fik så øie på galgen med saksen i bortpå isen, og strøg did. Den glante på denne indretningen op og ned, reiste sig

til slut forsigtig på to, og la høire labben på den ene støtten netop ved siden af saksen, glodde en stund betænkelig på den deilige spækbitten, men likte nok ikke den stygge tandgøren udenom. Sverdrup stod oppe på dækket og så på; det var sligt tindrende måneskin. Hjertet hopped i livet på ham, han ventet hvert øieblik at høre gleksen sin smelde igjen. Men bjørnen risted mistænksomt på hodet, firte sig forsigtig ned på fire igjen, snuste omhyggelig på ståltråddinen, som saksen var fæstet med, fulgte langs med linen bortover isen til der den var gjort fast rundt et svært isstykke; *det* gik han omkring, og så hvor sindrigt det var anlagt altsammen, fulgte så linen langsomt tilbage igjen, reiste sig som før med labben på siden af galgen og glodde endnu en gang stilt og længe på sakseindretningen, risted atter på hodet, og tænkte vel: «Dette har de fule fantene stelt godt i stand til mig.» Nu strøg den bortover til skuten igjen. Da den var på 60 skridts afstand fra baugen, smaldt Peders borse. Bjørnen ség lidt ihop, men spratt til igjen og la på sprang. Lidt efter fyrte Jacobsen, Sverdrup, og Mogstad; og så faldt bjørnen bortimellem nogen iskoss. Den blev straks flådt, og da var det ikke hul efter mer end én kule i skindet — den hadde gåt tversigjennem dyret bag bogen. Alle tre, Peder, Jacobsen, Mogstad, gjør nu fordring på den kulen; Sverdrup har frafaldt sit krav, da han stod agterud på halvdækket. Men da bjørnen faldt lige efter hans smeld, ropte Mogstad: «Der gav jeg den det!» Jacobsen bandte på det var han som traf, og Bentsen, som stod og så på, er villig til at stå frem når som helst og aflægge ed på at det var Peders

Jacobsen. Johansen.

Blessing.

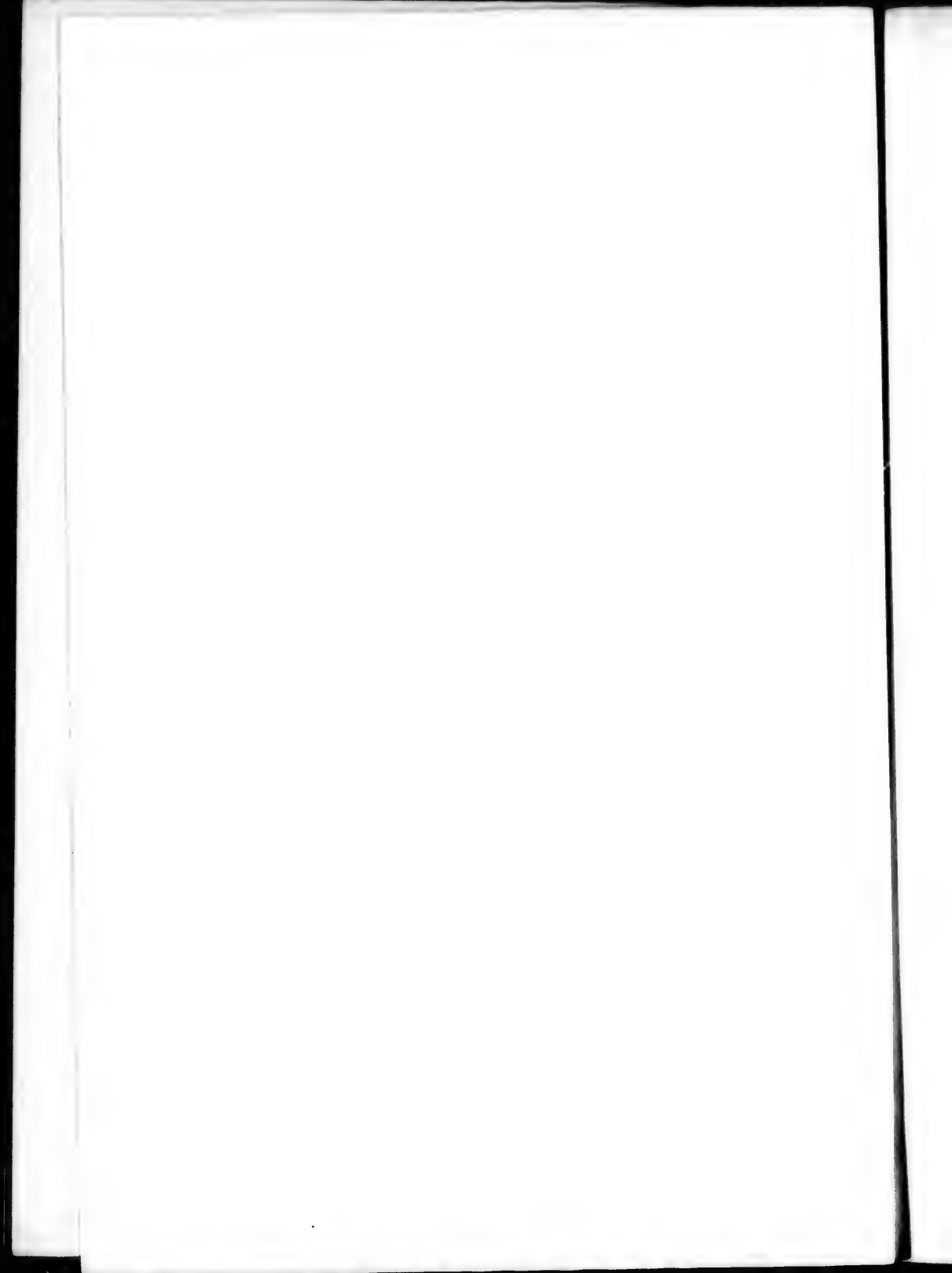
Sverdrup.

Nansen.

Scott Hansen.

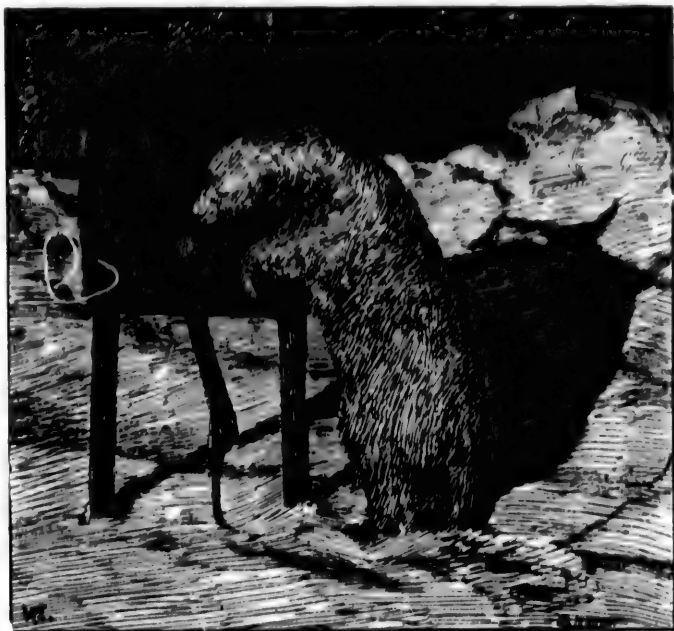
Den øvre ende af kveldsbordet.

Af Joh. Nordhagen. Efter fotografi fra februar 1895.

kule som dræbte den. Om dette vigtige punkt kunde man ikke komme til enighed under hele færdten.»

«Deiligt måneskin. Skruing i forskellige retninger. Idag bragte vi vor beholdning af bomuldskrudt, kanon- og riflekrudt op på dækket. Det er mindre

Sverdrups skuffelse.

— den glante en stund betænkelig på den deilige spækbiten —.

Af H. Egedius.

trygt at ha det i rummet; blir det ildebrand eller noget sligt, kunde skutesiden bli blåst ud og vi gå til bunds før vi fik tid til at blunke. Noget satte vi på bakken og noget på kommandobroen; derfra er det da let at velte det på isen i en fart.»

VII.

FØRSTE JUL OG NYTÅR OM BORD I «FRAM».

Lørdag den 23de december. Lille julekvelden. Var en lang tur vestover i formiddag og kom sent hjem. Der var opskrud is overalt, med flade flak imellem. Længst borte mødte jeg en nydannet råk, men våged mig ikke over der; isen var for tynd. — I eftermiddag skjød vi julen ind, — vi skulde prøve en sprængning med fire prismer bomuldskrudt. Med et af de store jernbor vi har med til det brug, blev der gjort et hul, og ladningen, med enden af den elektriske ledning, blev sænket ned omtrent en fod under isens underside. Så drog alle mand sig tilbage. Et tryk på knappen, et dumpt smeld — og vand og isstykker sprøited i veiret. Endda det var 60 alen borte, gav det en god skreld i skuten, så alt risted, og det faldt rim ned fra riggen. Det slog et hul tvert igjennem den 4 fod tykke is; men ellers så vi ingen større virkning af det, bare små sprækker rundt om hullet.»

«Søndag den 24de december. Julekvelden. 37 graders kulde. Strålende måneskin, og polarnattens

endeløse stilhed. Streifer ensom over isen. Den første julekveld langt borte . . . hvor jeg længter! — Observationen gir $79^{\circ} 11'$. Ingen drift. 2 minutter sydligere end for seks dage siden.»

Adolf Juell.

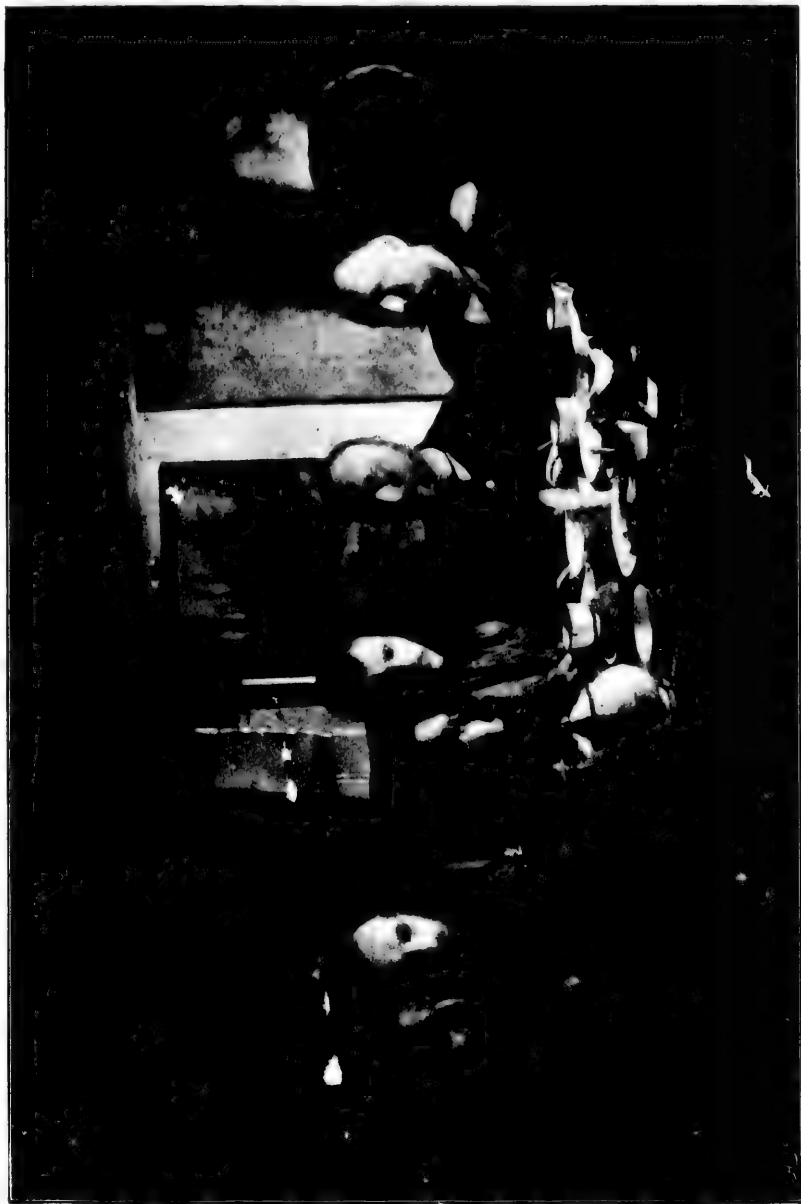
Fotografi 11te december 1893.

Det står ikke mer i dagbogen om den kveld; men når jeg nu tænker tilbage, hvor mindes jeg den ikke lige fuldt levende! Der var en egen høitidelig

stemning om bord som ikke var vanlig mellem os. Enhvers tanker gik vel i stilhed til dem der hjemme; men kameraterne måtte for alting ikke merke det, og så skjemted man og lo mer end nogensinde. Alle de lamper og lys vi eide om bord var tændt, og hver krog i salon og kahytter strålende oplyst. Opdækningen den dag var naturligvis bedre end nogen gang — maden var nu en gang det vigtigste vi kunde gjøre fest med. Middagen var første rangs, kveldsmaden lige så, og efterpå kom svære ladninger af julegagsten frem; den hadde Juell drevet på med i flere uger. Så fulgte en hyggelig toddy med en cigar — idag var det selvfølgelig tilladt at røge i salonen. Men sit høidepunkt nådde stemningen da to kasser med julegaver blev bragt frem; den ene var fra Hansens mor, den anden fra hans forlovede, frøken Fougner. Det var rørende at se den barnlige glæde hver enkelt modtog sine gaver med, enten det nu var en pibe, en kniv, eller et stykke legetøi; det var jo som et bud der hjemmefra. Så blev det holdt taler. Og «Framsja» udkom med et illustreret tillægsnummer, hvis tegninger var udført af den berømte polartegner «Huttetu». I digtet for dagen heder det:

«Men er skibsveien spærret af alentyk is,
og har vinterens slør sig udbredt,
er vi strømmenes magt blevet helt overgit,
da man tænker på hjemmet så tit.

Fælles ønske om glæde i hjemmet til jul,
sundhed, lykke i kommende år!
Vær tålmodig og vent — vi når polen i år,
«kommer åter» i følgende vår!»

Bentsen. Juell.

Amundsen. Hendriksen.

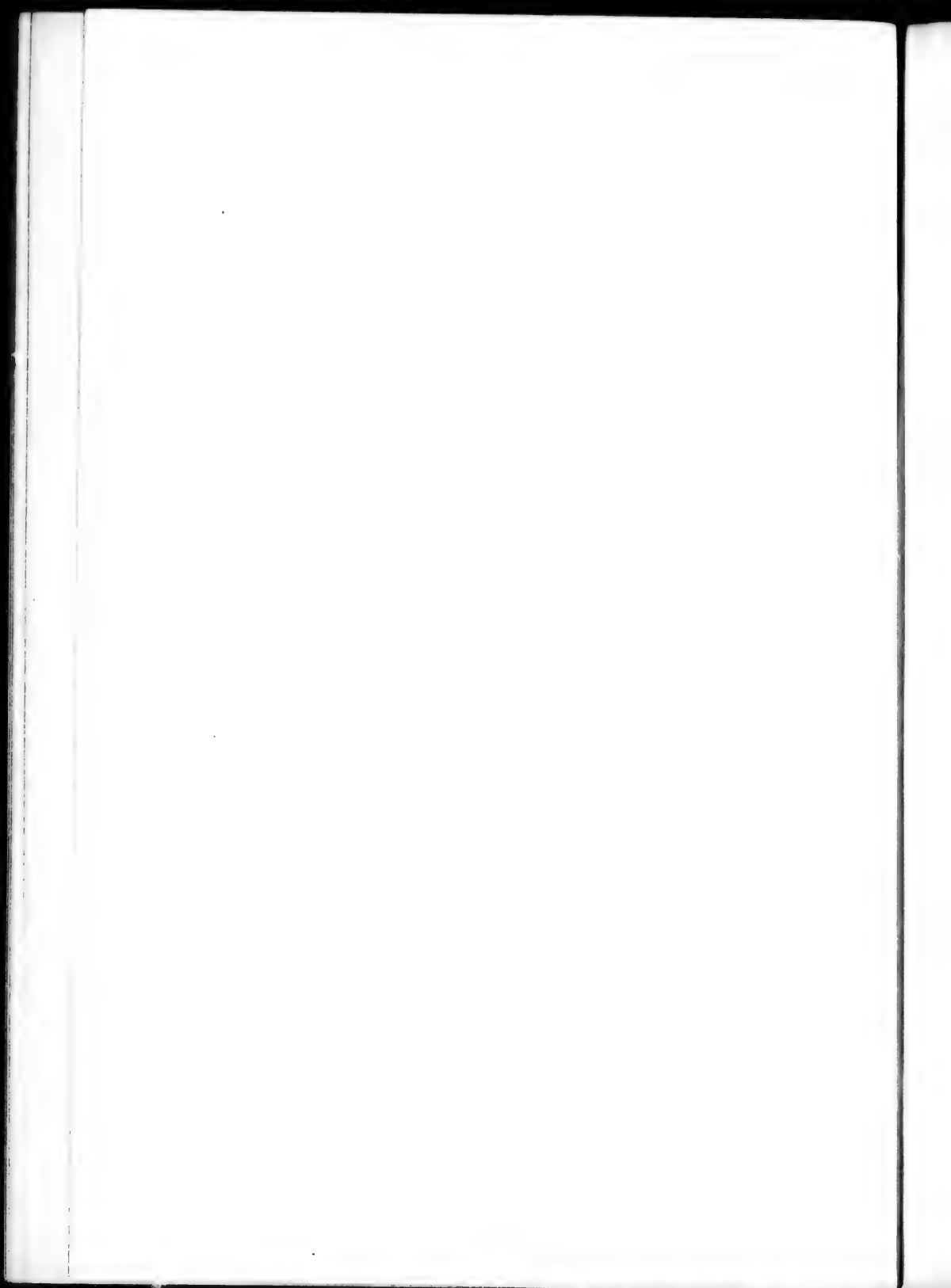
Mogstad.

Nordahl.

Petersen.

Den nedre ende af kveldsbordet.

Fotografi fra februar 1895.

Der var også mange andre digte, bl. a. et som skildred alle de vigtigste begivenheder i den senere tid:

«Bjørner sees, hunder fødes,
der bages kager, store, små,
Hendriksen på isen stødes
ei omkuld af bamsen grå,
Mogstad med sin rifle klikker,
Jacobsen sin lanse stikker» o. s. v.

Illustrationsprøve af «Framsja».

En anden lang vise handled om «Hunderovet om bord i «Fram».

«Vor vogter og vor harpunér,
kvirre-virre-vip bom bom,
går sid' om side op og ner,
kvirre-virre-vip bom bom.
Vor vogter har på vanlig vis,
kvirre-virre-vip bom bom,
bragt med sit store hunderis,
kvirre-virre-vip bom bom.

Vor harpunér er lysets mand,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 han bærer lægten i sin hand,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 og talen er naturligvis,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 om bjørnejagt her nord på is,
 kvirre-virre-vip bom bom.

Med ett får man en bjørn at se,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 den springer efter hundene,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 vor vogter flygter som en ren,
 kvirre-virre-vip bom bom,
 vor harpunér er mere sen,
 kvirre-virre-vip bom bom.»

O. S. V.

Illustrationsprøve af «Framså».

Af bekendtgørelser i julenumret kan nævnes:

«FÆGTESKOLE.

Da opholdet her blir forlænget, kan et begrænset antal elever modtas til undervisning i fægtning samt boksing.

Majakoff,
 bokselærer,
 tæt ved siden af lægeboligen.»

Efter bjørnehistorien.
Illustrationsprøve af «Framsja».

End videre:

«Af mangel på plads er en del brugte klær under hånden til salgs i Pumpestrædet¹⁾ nr. 2. Eftersom gjentagne opfordringer til at afhente samme har været frugtesløse, ser jeg mig nødsaget til at afhænde dem. Det bemerkes at klærne er friske, da de i længere tid har været saltede.»

Efter «Framsja» kom så musik og sang, og først sent på nat krøb vi i køien.

«Måndag den 25de december. Første juledag. ÷ 38°. Gik en tur sydover i deiligt fuldmåneskin. Ved en netop dannet skruing trådte jeg gennem nyisen med det ene benet og blev gjenneblød; men det gjør ikke stort i denne kulden, vandet stivner til is med én gang og kjøler ikke synderlig; snart efter føler en sig mest tør igjen.»

¹⁾ Så kaldtes styrbords firemandslugar.

«Der hjemme tænker de vel meget på os nu, og sender os mangt et medlidende suk fordi vi skal slite så tungt i de kolde uhyggelige isegne. Men hvis de kunde titte indom til os her, høre munterheden, og se dette vellevnet, tro medlidenheden ikke vilde kjølne? Kanske har dere det ikke stort bedre der hjemme. Aldrig har jeg i alle fald ført et mere sybaritisk liv, aldrig har jeg hat mere grund til at frygte for følgerne af blødagtighed. Hør bare en middag som den i dag:

1. Oksehalesuppe.
2. Fiskepudding med poteter og rørt smør.
3. Rensteg med *petits pois*, snittebønner, poteter, og tyttebærsyltetøl.
4. Moltegrød med flødemelk.
5. Kransekage og marsipan

(det sidste var en kjærkommen gave fra ekspeditionens bager; vi velsigned den mand).

Og så det viden berømte Ringnes bokøl . . . Er det en middag for mænd som skal hærdes mod polar-nattens rædsler?»

«Om kvelden var alle mand endnu så forspiste, at de ikke kunde klare en almindelig kveldsmad; den blev hoppet over. Lidt senere blev der servert kaffe med ananaspai, honningkage, vaniljekranser, kokusmakroner, søsterkage o. m. m. — altsammen af vor fortrinlige kok Juells julebagst; så til slut figener, rosiner, og mandler.»

«Lad os også få frokosten, så har vi hele dagen: Kaffe, nybagt brød, dansk herregårdssmør, julekage, cheddarost, nøkkelost, oksetunge, corned beef, appelsinmarmelade. Og hvis nogen tror at dette er noget særligt fordi det er første juledag idag, tar han feil.

Slig på lag har vi det stadig, bare med fradrag af kage og sligt, som jo ikke vanker til hverdags. Læg til dette vellevnet et godt og trygt hus, en lun salon,

Bernhard Nordahl.

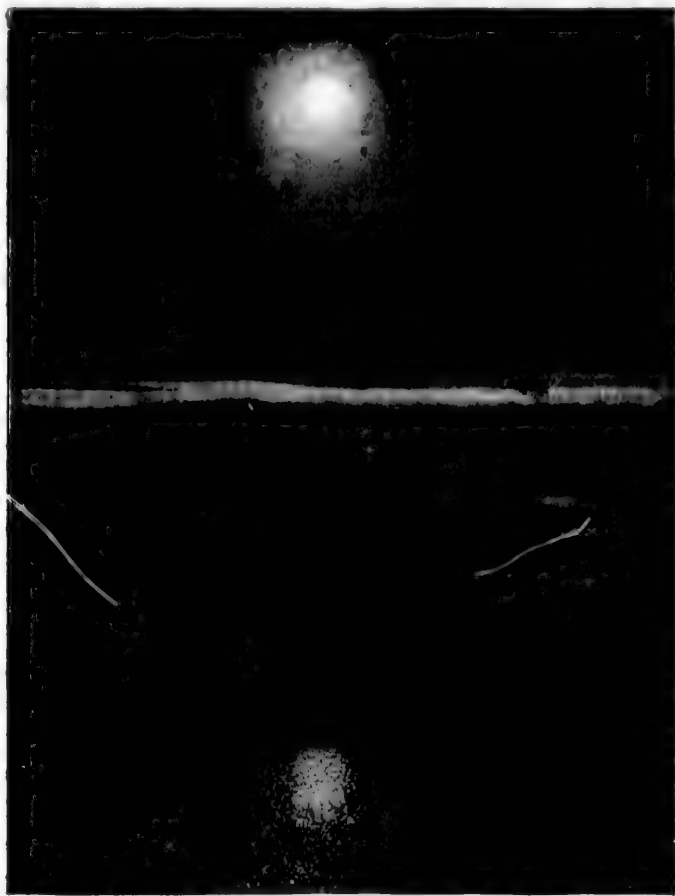
Fotografi 11te december 1893.

oplyst af den store gaspetroleumslampe og flere mindre lamper (når vi da ikke har elektrisk lys), stadig lystighed, kortspil, illustrerede verker, så meget en vil ha, god og underholdende læsning, og så en god og sund søvn, — hvad vil en mer?»

« . . . Men, polarnat, du er som en kvinde, en vidunderlig skøn kvinde — antikens ædle træk, men også dens marmorkoldhed. På din høie pande, klar som æterens renhed, ingen medynk med et menneskekrybs små lidelser; ingen følelses rødme over 'din blege deilige kind. I dit ravnsorte hår, bølgende ud i rummet, har rimfrosten sprængt sine blinkende krystaller. Din hals's stolte reisning, rundingen af din aksel — så ædel, men så ubøielig kold. Din barms hvide kyskhed er ufølsom som isens snø. Kysk, marmorskjøn, og stolt svæver du over det stivnede hav, det søvglitrende slør om din skulder, vævet af nordlysets stråler, flagrer ud over det dunkle hvælv. Og dog — stundom aner en et smertedrag om din mund, og dybt i dit mørke øie drømmer uendeligt vemod — har også du kjendt livet, sydens varme kjærlighed? Eller er det min egen længsel som gjenspeiler sig? Ja, jeg er træt af din kolde skjønhed; jeg længes mod livet, det varme, rige.»

«Tirsdag den 26de december. Anden juledag. ÷ 38° C. Det er det koldeste vi hidtil har hat. Var en lang tur nordover idag; fandt en stor sø, dækket af nyfrossen is og med en åben råk i midten. Det husked i isen under mine skridt, og bølged ude i råken. Underligt en gang igjen at se månen spille i kulsorte bølger; kjendte scener stiger frem for en. Jeg fulgte sjøen langt nord, mente at se konturerne af et høit land i lysdisen under månen, og gik på; men til slut opløste det sig i en skybanke bag de månebelyste dampe som steg op fra råken. Fra et høit koss så jeg klaren strække sig videre nordover så langt synet rak.»

«Samme vellevnet; en middag på fire retter mad.
Den hele dag kastes der feberagtig på blink med piler

Måneskin.

Fotografi.

om cigaretter. Blinken og pilene er Johansens julegave fra frøken Fougner.»

«Onsdag den 27de december. I eftermiddag blåser det 6—8 m. i sekundet, møllen er kommet i sving, og buelampen stråler igjen over vor tilværelse. Johansen kundgjorde derfor «skydning ved elektrisk lys og fri musik på skydebanen» i kveld. Men det burde han ikke ha gjort; for han og flere til blev skudt raka fant, så de gjorde opbud, den ene efter den anden, og måtte la cigaretterne tilbage.»

«Torsdag den 28de december. Et stykke forud for «Fram» er der en bred nydannet råk, som «Fram» kunde ligge på tvers i; den var dækket af natis, som det begyndte at skrue svagt i. Underligt med denne skruingen som har voldt tidligere polarfarere så store bekymringer; vi er næsten ligegyldige for den. Ikke så meget som at vi har lagt det mindste til rette for et muligt uheld, ikke proviant på dækket, ikke et telt, ikke et klæsplag. Dette kan se ud som letsindighed; men i virkeligheden er det ikke spor af udsigt til noget uheld fra skruing; nu har vi set hvad hun tåler. Vi står overlegne på vor prægtige sterke skute og ser isen komme veltende mod siderne, bli knust, brækket, og dukke ned i dybet, mens nye ismasser velter frem af mørket, bare for at finde samme skjæbne. Her og der kan de skrue sig op under øredøvende larm og reise sig truende mod skanseklædningen, for så pludselig at synke, suges ned samme vei som de andre. Men stundom, når en hører duren af svær skruing der ude i den ellers dødsstille nat, kan det hende at minderne med ett trænger sig frem, minder om ulykker som denne ubændige magt har voldt.»

«Jeg læser om Kanes ekspedition nu om dagen¹⁾. Stakkars mand, han var elendig rustet; det synes mig uforsvarligt og letsindigt at dra afsted med slige greier. Næsten alle hunder døde af dårlig kost, alle mand havde skjørbug af samme grund, dertil sneblindhed, forfrysninger, og al anden elendighed som det er råd at få. Hans respekt for polarnatten er også stor — en kan neppe undres over det. Side 178 sier han: «I feel that we are fighting the battle of life at disadvantage, and that an Arctic night and an Arctic day age a man more rapidly and harshly than a year anywhere else in this weary world»²⁾. Og et andet sted skriver han at det er umuligt for civiliserte mennesker ikke at lide under dette. I sandhed sørgelige erfaringer. Og neppe enestående. Jeg mindes en gang jeg talte med en engelsk polarfarer om dette punkt; han hadde også et mistrosligt syn på livet i de arktiske egne, og mod min freidige tro på at skjørbugen måtte kunne overvindes, mente han at den var uundgåelig, og at ingen ekspedition hadde gått fri for den, de hadde bare git den andre navne. Et lidt ydmygende syn på sagen, synes jeg. Heldigvis mener jeg at kunne påstå at det ikke er berettiget, og jeg undres om de ikke begge vilde skifte mening hvis de var her. For min egen del kan jeg bare si at jeg ikke har merket noget spor af ældende eller svækkende indflydelse af polarnatten i nogen retning — tvertimod blir jeg yngre. Dette ro-

¹⁾ Fra 1853—1855.

²⁾ Jeg føler at vi kjemper livets kamp mod en overmakt, og at en arktisk nat og en arktisk dag ælder en mand hurtigere og ubarmhertigere end et år andensteds i hele denne mæssommelige verden.

lige, regelmæssige liv passer mig overordentlig godt, og jeg mindes ikke at jeg har været så legemlig sund og i fuld ligevegt som netop nu. Jeg vilde snarere anbefale disse egne som et fortrinligt sanatorium for nervesvage og nedbrudte mennesker — det er mit ramme alvor. Jeg skammer mig næsten over det liv vi lever, uden nogen af disse sortmalede lidelser i den lange vinternat som hører med til en spændende polarekspedition; — vi får jo ingenting at skrive om, vi, når vi en gang kommer hjem. Og om mine kamerater må jeg si det samme som om mig selv; de ser alle sunde, fede, og velnærte ud; ikke ett af de traditionelle blege og udhulte fjæs. Og ikke spor af modfaldenhed; en skulde bare høre slig som latteren klinger der inde i salonen, og hvordan «fedta kort slår klask i klask», som det står i Juells vise. Men hvorledes skulde også al den vanlige sygelighed kunne opstå her? Mad, ypperlig mad af alle slag, så meget hver vil ha, og stadig afveksling, så selv den mest kræsne ikke får tid til at bli kjed af den, godt hus, gode klær, god ventilation, bevægelse i fri luft efter behag, ikke overanstrengelse med arbejde, underholdende og god læsning af alle arter, adspredelse med kort, schak, domino, halma, musik, historier — hvordan skulde nogen befinde sig uvel? Jeg hører også nu og da ytringer som tyder på det ytterste velbefindende. Hele hemmeligheden er sandelig bare at indrette sig fornuftig, og særlig at passe på kosten. Noget som jeg også tror virker heldigt på os, er dette samlivet i ett rum, med alting fælles. Det er første gang det er prøvd, så vidt jeg ved; men godt og anbefalelsesværdigt er det. Jeg har hørt

enkelte klage over søvnløshed. Dette er jo noget som alment anses for uadskilleligt fra det arktiske mørke. Men for min egen del har jeg ikke følt noget til det; jeg sover sundt og godt om natten. Jeg tror altså ikke så svært på den søvnløsheden; men så tar jeg heller ikke nogen middagslur, som de aller fleste af de andre er henfaldne til — og når de sover flere timer om dagen, kan de knapt vente at sove hele natten med: «En tid skal en jo være vågen også» — som Sverdrup sa.»

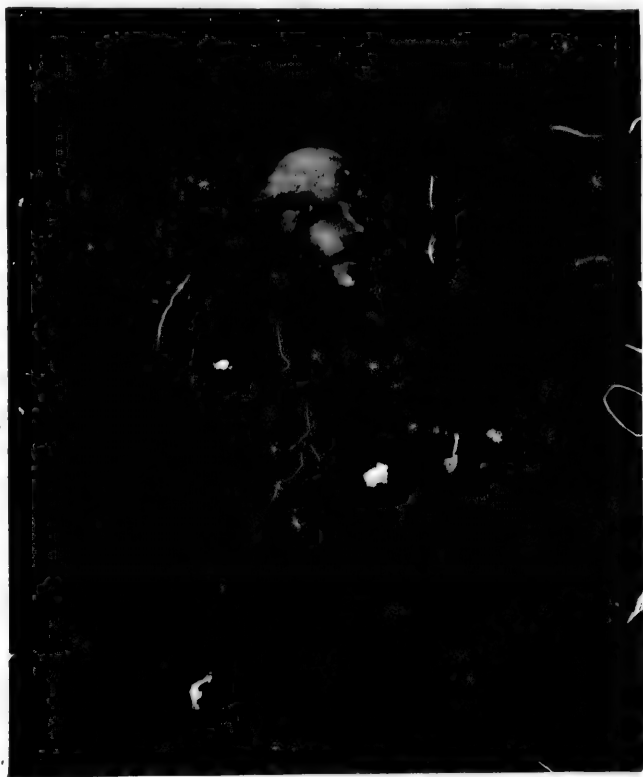
«Søndag den 31te december. Så kom da nytårs-kvelden for dette året også. Ja, langt har det været, og mangt har det bragt, både godt og ondt. Godt begyndte det, da det bragte lille Liv. For en ufattelig lykke — jeg kunde først ikke tro på den! Men tungt, usigelig tungt var det du bragte, du gamle år, da du slet mig bort; intet år har bragt noget tungere. Og så en eneste stor længsel siden — —

«Ja, vil du være fri for savn og sorg,
da må du intet elske her på jorden.»

Men længsel — å, den er ikke det værste! Alt skjønt og godt i en gror op i læ af den. Aldrig vilde jeg være den foruden, misted en den, var jo intet tilbage . . .»

«Nu skranter du stygt, du gamle år. Du førte os ikke så langt som du kanskje burde. Men det kunde været værre også; i grunden var du nu bra alligevel. Er ikke forhåbninger og beregninger gåt i opfyldelse bedre end en kunde vente? Og er vi ikke i fuld drift netop der jeg hadde ønsket og håbet? Det er bare ett som mangler, driften har slått endda flere kroker end jeg hadde trod.»

«En nytårsnat så skjøn som nogen nytårsnat kan være. I farver og bølgede bånd brænder et vidunderligt nordlys over hele himlen, mest i nord. Stjer-

Nocturne.

Fotografi.

nerne tindrer i tusenvis fra det blå tæppe mellem nordlysene, og isen strækker sin endeløse stille flade ud i natten. «Fram»s rimdryssede rig tegner sig skarp og mørk mod den lysende hvælving.»

«I salonen var der liv. Først blev avisen læst op; bare vers; deriblandt en formaning

«TIL DET NYE ÅR.

Og du, min gut! lad os se, du slegter
på gamle året og ei fornægter
din høie fødsel, men kjækt forfægter
hvad du har arvet af bra vedtægter.
Ti merk dig vel: Vi har ei den vane
at ligge stille og bare glane.
I gamle året vi seilte bra,
og samme ret vil i år vi ha.
Se derfor til, at du skiller isen,
se derfor til, at vi vinder prisen,
se derfor til, at vi julegrisen
får slagte næste gang bag nordpolisen.»

Der blev traktert med ananas, kage, figener, og konfekt, og ved midnat kommer Hansen med toddy, og Nordahl med cigarer og cigaretter. I øieblikket da det gamle år døde, reiste alle mand sig, og jeg måtte jo si nogen ord som kunde ligne en tale; minde om hvad året hadde git os; det var jo i grunden bare godt, og det nye blev vel ikke værre; jeg takked for samlivet og for al glæden og hyggen; jeg var sikker på at det nye år vilde ikke bli værre i den veien heller. — Og så sang de viser fra afskedsfesterne for os i Kristiania og Bergen:

— — — — —
«Græd ikke, mor! det er fra dig
de fik den reiselysten
som drøg dem bort fra alfarvei,
fra seilas langs med kysten.
Du pegte mod det åbne hav
med neset som din finger,
de sterke længsler du dem gav,
de hvide seil som vinger.

Ja det er dig, du gamle mor,
 som fostred slige gutter,
 og du dig føler stolt og stor
 når du i favn dem slutter.
 Og glædestårer fælde vil
 den gode gamle moren
 når atter under sang og spil
 «Fram» stævner op ad fjorden.»

E. N.

«Så læste jeg op en sidste hilsen fra hjemlandet,
 et telegram til Tromsø fra Moltke Moe:

Lykke på veien!
 Stærk i leien,
 sol og vindene.
 Medbør af vindene;
 vidåbne grindene:
 render og klarer
 der skuten farer;
 Framme det lette sig,
 lad det så tætte sig
 bag
 både med skruis og flak.
 Mod nok og mod nok,
 råd nok og bot nok.
 Så når nok færden
 fram over polen tilbage til verden.
 Lykke på reisen for dig og for fællerne,
 velkommen heimatt til fjeldene!»

«Og så kom Vinje frem, og det blev læst, og det
 blev sunget.»

«Det er underligt at tænke på at her feirer vi års-
 skiftet nu, og der hjemme er det først om en otte
 timer. Å så mange tanker de sender derfra i kveld!»

«... Nu er klokken blit 4. Jeg hadde tænkt at
 sidde oppe til det nye år var kommet også i Norge;
 men nei, jeg vil krybe til køis, vil sove og drømme
 mig hjem. — Og så får du ha tak da, du gamle år,
 både for godt og for ondt.»

«Mandag den 1ste januar 1894. Året begyndte godt; Juell vækket mig med sin glade stemme, ønsket godt nyt år, og bød tyrkisk kaffe på sengen, en herlig kaffe som han hadde fåt i julegave fra frøken Fougner. Det er deiligt klart veir, med $+ 38^{\circ}$. Jeg synes næsten dæmringen i syd begynner at vokse alt; idag var den øverste rand af den 14° over horisonten.»

«En bedre middag klokken 6:

1. Tomatsuppe.
2. Torskerogn med smeltet smør og poteter.
3. Rensteg med grønne ærter, poteter, og tyttebærsyltetøl.
4. Moltegrød og melk.

Ringnes's bokøl.

«Jeg ved ikke om dette begynner at gi indtryk af store lidelser og savn? — — Jeg ligger på køien, skriver, læser, og drømmer. Underligt slig at skrive et nyt årstal for første gang. Først da får en riktig tag på at det gamle år er borte, og det nye har tankerne ikke så let for at tumle med. Hvem ved hvad det bærer i fanget? Også både godt og ondt vel. Men mest godt. Nærmere målet og hjemmet — det kan ikke være anderledes. Å ja, bring os, om ikke målet — det var for tidligt — så fremad mod det; styrk vort håb. Men kanskje — nei, intet kanskø! De har fortjent det, disse kjække gutter. Der er ikke tvil i deres sjæl; mod nord står al deres higen; jeg ser det på dem, det lyser ud af hvert øie. Et pust af skuffelse hver gang det går mod syd, men et lettelsens suk når det bærer nordover ind i det ukjendte. Og det er vel mig og mine teorier de stoler på. Om jeg skulde ha tat feil, og ledet dem på vilde veie? Å jeg kunde ikke handle anderledes! Vi er alle midler i

store kræfters hånd. I høiden er vi vel født under lykkelige eller ulykkelige stjerner. Hidtil har min været lykkelig; skulde den nu formørkes? Jeg er neppe overtroisk; men jeg tror på den.»

«Og du, fædreland, hvad har det gamle år bragt dig, og hvad har det nye i sin hånd? Det bader lidet at tænke på det; — men jeg ser på malerierne vore, på Werenskiold, Munthe, Kitty Kielland, Skredsvig, Hansteen, Eilif Peterssen, og så er jeg hjemme, hjemmel!»

«Onsdag den 3dje januar. Den gamle råk omtrent 400 m. forud for «Fram» har åbnet sig på ny og dannet en stor klare, dækket af rimet is.» Når det danner sig is i denne temperatur, driver frosten den til at udskille saltlaken på overfladen, og der fryser laken til et lag af sirlige saltblomster, som ligner rim. «Temperaturen er mellem $\div 39^{\circ}$ og $\div 40^{\circ}$; men når hertil kommer en bidende sno på 3,5 m. i sekundet, må det indrømmes at det er lidt «kjøligt i skyggen.»»

«Idag er Sverdrup og jeg blit enige om at la juleferierne slutte, og livet begynder igjen som vanligt; vi har ikke godt af for megen uvirksomhed. Det er just ikke indviklet eller indholdsrigt, dette liv; men jeg tror det har den fordel at alle er fornødt med det, slig som det nu en gang er.»

«I maskinen arbeides der endnu; men om få dage er de færdige med at rense kjelen, og da skulde det være slut der. Men så skal dreierbænken sættes op i rummet, og verktøi skal smies til den. «Smeden Lars» har ellers ofte noget at gjøre, og da blusser smieavlen der forud ved bakken, og kaster sit røde

skin op på den rimlagte rig, mod det tindrende stjernehvælv, og langt ud over den øde is. En hører de klingende slag på ambolten fjernt der ude i den

Lars Pettersen («Smiden Lars».)
Fotografi tat sommeren 1895.

tause nat. Når den kjendte lyd når ens øre mens en streifer om 'lene, og en ser det rødlige skin langt der borte, da vækkes kan hænde minder om mindre ensomme egne. Mens en står og stirrer,

bevæger en løgt sig over dækket og sagte op efter riggen; det er Johansen som skal i tønden for at læse af temperaturen. — Blessing tæller for tiden blodlegemer igjen og undersøger hæmaglobin-gehalten. I dette øiemed tapper han blod af os hver eneste måned, det blodtørstige uhyre, med suveræn foragt for alle skrig mod vivisektion. Hansen og hans assistent tar observationer. De meteorologiske skal tas hver fjerde time, og det er særlig Johansens departement. Først er det at læse af termometer og hygrometer og termograf på dækket (senere blev de flyttet ud på isen); så barometer, barograf, og temperaturen nede i salonen; derpå en tur i tønden for at læse af minimums- og maksimums-termometrene der (til måling af temperaturen i de høiere luftlag); så på isen for at læse af dem som skal måle udstrålingen fra isens overflade; så til slut kanske endnu en tur ned i skibsrummet for at læse af temperaturen der. Anden hver dag kommer som regel nogen stjerneobservationer, for at bestemme vort sted, og holde os à jour med den krebsgang det kræker fremover i. Disse observationer i $\pm 30^\circ$ til $\pm 40^\circ$ er en lidt tvilsom fornøielse. At stå der og pusle med disse fine instrumenter og stille ind metalskruer med bare fingrene er ikke for sødt. Det hænder da heller ikke så sjelden at de må slå næverne, og trampe i benene op og ned af dækket. Og det vækker stormende munterhed i salonen når de kommer ned efter at ha opført en af disse tordnende negergigduetter over vore hoder, så hele skuten har ristet, og vi uskyldig spør dem om det var koldt oppe. «Nei da,» sier Hansen, «langtfra, det er en ganske behagelig temperatur.» —

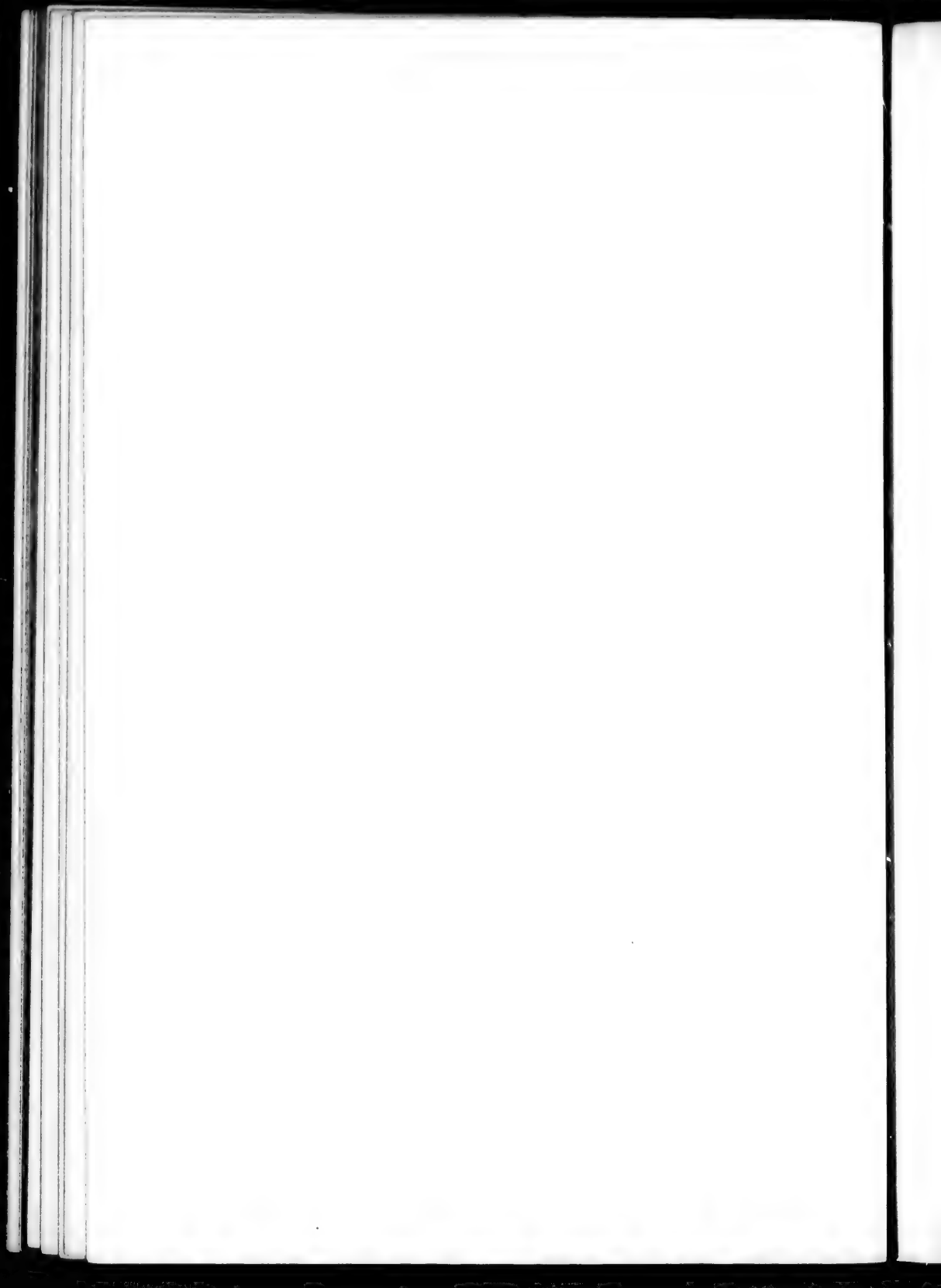
(Efter fotografi).

Blessing.

Scott Hansen.

Sverdrup.

Et slag kort i salonen.

«Det er vel ikke koldt på benene heller nu?» — «Nei, jeg kan ikke si det; men af og til blir det lidt kjøligt på fingrene.» Han hadde netop frosset af sig et par, og vil ikke bruge ulveskindsdragten som jeg har udlevert til meteorologerne. «Dertil er det da for mildt endnu; og så skal en ikke forvænne sig,» sier han. — En morgen hændte det, ved jeg, at Hansen — jeg tror det var i $+40^{\circ}$ — fór op på dækket i bare skjorte og underbukser, for at ta en observation. Han hadde ikke tid til at få på sig klærne, mente han.»

«Med visse mellemrum tar de magnetiske observationer på isen også, disse to. Jeg ser dem da stå med lægter og greier, bøiet over sine instrumenter; men ret som det er, ligger de flade efter isen i strak springmarsj, og slår med armene, så de går som møllevinger for en 10—12 m. vind; — men «det er slet ikke no'e koldt, at snakke om». Jeg må tænke på når det i beretningen om enkelte tidligere ekspeditioner heder at ved slige temperaturer var det umuligt at ta observationer. Det skal mere til end som så før disse karene gir op. I pusterummene mellem observationer og beregninger hører jeg en dur fra Hansens lugar, og det betyr nok at nu får assistenten en dosis astronomi og navigation til livs af chefen.»

«Det er svært så kortene kommer i brug der ude i salonen om kvelden nu; spilledjævelen grasserer til langt udover natten. Selv vor skikkelige Sverdrup er blit besat af ham. Endnu har de jo rigtignok ikke spillet skjorten af kroppen; men de har bogstavelig talt spillet brødet af munden på hverandre, og to arme stakkarer måtte gå her uden ferskt brød en hel måned, fordi de hadde tabt «lonsene» sine til modstan-

derne. Men lige fuldt er nu kortene her oppe en sund og uskyldig adspredelse, som stadig bringer latter og glæde.»

Anton Amundsen.

Fotografi 10de december 1893.

«Der er et irsk ordsprog som sier: «Vær lykkelig, og hvis du ikke kan være lykkelig, vær sorgløs, og hvis du ikke kan være sorgløs, så vær så sorgløs som du kan.» Det er en god livsvisdom, som — nei,

hvorfor ordsprog? det trænges ikke her; livet er jo i grunden gildt. Det brød ud af Amundsen her igår så inderlig oprigtig: «Ja, er det ikke det jeg sier: vi er de lykkeligste mennesker på jorden som kan leve her oppe; ingen sorger har vi; vi får alting giendes, uden at vi behøver at tænke på det, og godt har vi det i alle måder.» Ja, mente Hansen, det var unegtelig et sorgløst liv. Og her for en stund siden lod Juell vel så sterke ord falde; særlig tiltalende syntes nu han det var at der ikke fandtes nogen stævninger og ingen obligationer, eller kreditorer. Og jeg selv? Å jo, det er et sorgløst liv, ingenting som hviler tungt på en, ingen breve, ingen aviser, intet forstyrrende. Her er klosterlivet, fjernt fra verden, det jeg drømte om som yngre, hvor en i fred kunde hengi sig til sine studier. Jeg er også lykkelig. Længsel, selv dyb vemodig længsel, er ikke ulykke. En har ialfald ikke lov til at være andet end lykkelig når skjæbnen lar en få følge sine idealer, slippe at slites ud i hverdagslivets prosa, søge andre mål og friere syn . . .»

«Hvor der arbeides, der kommer seiren,» har en digter fra arbeidets land sagt. Ja, jeg arbeider så hardt jeg orker — så kommer vel seiren «akandes på ei fjøl»; jeg ligger her på sofaen, læser Kanes elendighed, drikker bokøl, røger cigaretter — for jeg må tilstå jeg er blit forfalden til denne dårskab jeg fordømmer så sterkt; men kjødet er græs — jeg blåser røgskyerne ud i rummet og drømmer lyse drømme —. Det er hardt arbeide; men jeg får nu se at holde ud.»

«Torsdag den 4de januar. Det ser næsten ud for mig som dæmringen stiger merkbart nu; men det er vel mest indbildning, kan jeg tro. Jeg er ellers let

til sinds, og det endda vi nok driver sydover igjen. Men hvad gjør så egentlig det? Kanske vi gavner videnskaben lige så meget ved det, og når alt kommer til alt, er det vel mest en forfængelighed dette med at nå nordpolen. Nu ved jeg jo i grunden så omtrent hvordan det må være der oppe («Jo tak san!»). Vort store dyb hænger sammen med og er en del af Atlanterhavs-dybet, derom kan der ikke være synderlig tvil; og har jeg ikke alt fundet at det må gå akkurat efter beregningerne hvis vi bare får gunstig vind? Er ikke det for så vidt nok? Mangen en har før os måttet vente på vind. Og forfængeligheden? Det er en barnesygdom som en vokser af med årene, og som nu burde være over. Alle beregninger har slået til, på et eneste punkt nær. Vi er kommet frem langs Asiens kyst, som mange spådde blev vanskeligt nok; vi nådde længer nord end mine dristigste forventninger våged at håbe, og just på den længdegrad jeg vilde; vi er kommet fast i isen, slig som jeg ønsked; «Fram» har overlegent udholdt alle skruinger, og reiser sig villig, uden at det en gang knager i hende, endda hun er tyngre kullastet og ligger dybere end påregnet — og det skjönt selv de mest erfarne spådde hende sikker undergang; isen har jeg ikke fundet sværere og høiere end jeg forudsatte; og til syvende og sidst har vi det varmt, lunt, og vel ventileret, har en udrustning vi ingenting savner i, og en ypperlig proviant. Som Blessing og jeg blev enige om her for et par dage siden, spiser vi lige så godt som hjemme; der er ikke noget vi længes efter, selv tanken på en châteaubriand, eller svinekotelet med champignon og burgunder, får ikke vore tænder

til at løbe i vand; vi bryr os simpelthen ikke om sligt. Den har kostet flere år af det kostbare liv, denne udrustningen; men nu angrer jeg ikke på det, vi har nåd det jeg stræbte mod. Drivende i isen fører vi et vinterliv, ikke alene i enhver henseende bedre end de tidligere ekspeditioners, men ganske som vi havde ført en del af Norge og Europa med os. Alle mand i én salon og med alting fælles danner vi en liden del af fædrelandet, og daglig drages vi nærmere og nærmere sammen. Bare i ett punkt har mine beregninger slået feil, men det rigtignok et af de vigtigste. Jeg forudsatte et grundt polarhav, siden der største kjendte dybde på disse kanter til nu var 80 favner, som blev fundet af «Jeanette». På dette grunde hav mente jeg alle strømmer måtte indvirke sterkt, og på den asiatiske side trodde jeg de sibiriske elver som følge deraf vilde være sterke nok til at drive isen et godt stykke nordefter. Nu finder jeg alt her et dyb som vi med alle vore liner ikke kan nå, et dyb på mindst 1000 favner, kanske på det dobbelte. Dette feier med ett strøg enhver tillid til strømmene væk; vi finder enten ingen strøm, eller en ytterst umerkelig; *al* min tro står nu til vindene. Kolumbus fandt Amerika ved en regnefeil, som ikke en gang var hans egen; gud må vide hvad min regnefeil vil bringe os? — Men jeg sier atter: den sibiriske rækveden på Grønland *kan* ikke lyve, og samme veien som den må *vi*.»

«Mandag den 8de januar. Idag er lille Liv et år gammel. Der hjemme er det sikkert stor høitidelighed. Å, hvad skulde jeg ikke gi for at se dig idag! Jeg tænker du slår med armene, ler, pludrer, og krabber,

ja kan hænde går lidt. Mig har du for længe siden glemmt, og aner ikke hvad en far er for en tingest. Mon du nogensinde skal få lære det igjen? — — — Som jeg efter middagen lå på sofaen og læste, stak Peder hodet ind og bad mig komme op og se på en rar stjerne som netop viste sig over horisonten, og lyste som en fyr. Jeg blev næsten forbløffet da jeg trådte ud på dækket og så et sterkt rødt lys lige over isranden i syd. Det blinkede og skiftede farve; det var aldeles som nogen kom bærende med en løgt over isen — ja jeg tror såmen at et øieblik glemte jeg omgivelserne til den grad at jeg trodde det var nogen som kom søndenfra. Det var Venus, som vi idag ser for første gang; før har den været under synsranden. Den er vakker med sit røde lys. Underligt at den skulde komme netop idag. Det må være Livs stjerne, ligesom Jupiter er hjemmets. Hjemmets stjerne skinner dag efter dag med samme klare dragende lys; idag, da jeg var langt sydover, stod den lige over «Fram»s master og blinkede og vinkede mod nord — et øie som våger over al min færd. — En god dag denne Livs; atter bærer det nordover; efter observationen er vi ialfald nordenfor 79° n. br. På hjemmets dag, 6te september, begyndte vor medbør langs Asiens kyst; skal vor medbør i driften nordover ta sin begyndelse på Livs dag? Kanske det tar fart for alvor under hendes stjerne; — den er lav endnu, men den vil daglig stige.»

«Fredag den 12te januar. Det skrudde i formiddag omkring kl. 10 i råken forud; men da jeg noget senere var der, merked jeg ingen bevægelse. Jeg fulgte råken et stykke nordefter. Det er nokså friskt

at spasere i $\pm 40^\circ$, med en vind på 5 m.'s hastighed i sekundet stik i næsen. Men nu går det da nordover med fuld fart under Livs stjerne. Når alt kommer til alt, er det mig dog ikke ganske ligegyldigt enten det bærer nordefter eller sydefter. Når det går nord, er det som nyt liv vælder op i mig, og håbet, det evig unge, spirer friskt og grønt frem under vintersneen. Da ser jeg veien åben for mig, ser hjemkomsten i det fjerne — for fager til at tro på.»

«Søndag den 14de januar. Søndag igjen. Tiden går næsten hurtig, og det lysner mer og mer af dagen. Der var stor spænding idag da observationen for igår kveld blev regnet ud. Alle gjætted på at vi var kommet langt nord igjen; flere mente omkring $79^\circ 18'$ eller $20'$; men der var de som vilde helt op paa 80° , tror jeg. Udregningen gav $79^\circ 19'$ n. br., $137^\circ 31'$ ø. l. Et godt skridt fremover. Igår var isen rolig; men i formiddag skrudde det ikke lidet på flere kanter. Gud ved hvad det skruer for nu; det er en hel uge efter nymåne. Jeg var en lang tur sydøstefter, og kom der midt op i det. Med ett begyndte det at skrue rundt omkring der jeg stod. Det braged og dundred under mig og om mig, på alle kanter. Det var så jeg skvatt til med det samme og rendte unda som en hare, ligesom jeg aldrig hadde hørt sligt før; det kom så uventet. — Merkeligt så flad isen var der syd; jo længere jeg gik des fladere blev den, med ypperligt slædeføre. Over slig is kunde en kjøre flere mil om dagen.»

«Mandag den 15de januar. I morges og i formiddag skrudde det forud; men mest dundred det nordfra. Sverdrup, Mogstad, og Peder var i den retning,

og blev stanset af en stor åben råk. Peder og jeg gik derefter en lang tur i NNO, forbi en stor klare jeg her før jul var ude på. Der var glimrende flad

Ivar Mogstad.

Fotografi tat 14de juli 1894.

is og ypperligt slædeføre, bedre jo længere vi kom nord. — Jo mere jeg går og ser på denne isen og streifer om på alle kanter, des mere begynder en plan

at modnes i mig som jeg længe har ruget på. Det var råd at nå polen ligevel med hunder og kjælker over slig is, når en forlod skuten for godt og la hjemveien over Franz Josefs Land, Spitsbergen, eller Grønlands vestkyst. Det vilde næsten være en let tur for to mand. — — — Men at sætte afsted til våren var forhastet. Først måtte vi nu se hvad sommeren bringer af drift. Dernæst gjør det mig tvilrædig, dette: Er det rigtigt at reise fra de andre? Tænk om en selv kom hjem, og de ikke! Men på den anden side: Er det ikke for at gennemforske de ukjendte polartrakter jeg er drad ud? Derfor har det norske folk ofret sine penger. Og da er det vel først og fremst ens pligt at gjøre hvad en kan for at nå det mål, eller mest muligt af det. Jeg får se; det fik være den sidste tilflugt — —.»

«Torsdag den 16de januar. Isen er rolig idag.»

«Gjør længsel sløv, eller går den træt og stivner til slut? Hvorfor er hjemmet kommet så langt bort, og livet blit så tomt, så tomt? Er det våruroen som alt begynder at komme over en, trang til handling, til noget andet end dette dvaske blødagtige liv? Men er menneskets sind da ikke andet end en række stemninger og følelser, uberegnelig skiftende som de vekslende vinde? Er kanskje træt. Dag og nat har tankerne kredset om dette ene, om muligheden af at gå over polen og hjem; kan hælde trænger en nu hvile, at sove, sove. Eller er jeg ræd for at våge livet? Nei, det kan ikke være det. Men hvad er det da som holder mig tilbage? En hemmelig tvil om planens udførbarhed? Jeg finder ikke lenger rede i nogen ting, det floker sig sammen alt; jeg er mig

selv en gåde. Jeg er træt, og lige fuldt føler jeg knapt nogen træthed. Eller skulde det være fordi jeg lå oppe og læste i nat? Men *alt* er så tomt, omkring mig, og i mig. Jeg ser på billederne hjemmefra, og blir vemodig på en egen sløv måde. Jeg ser ind i fremtiden, og synes næsten det er det samme enten jeg kommer hjem den ene høsten eller den andre, når jeg bare ved at det blir en gang; et år eller to synes næsten ingenting. Slig har det ikke været før. Har ikke lyst til at læse noget heller, ikke lyst til at tegne, ikke til noget i verden. Galskab! Får kan hælde prøve med Schopenhauer? Nei, jeg vil gå til køis; skjønt jeg er ikke søvnig heller. Kanske, når alt kommer til alt, længes jeg nu mer end nogensinde? Det eneste som hjælper er at skrive det bort, forsøge at krænge sig ud på disse blade, og se sig selv på afstand. Nei, menneskelivet er bare en række stemninger, delt mellem erindring og håb.»

«Torsdag den 18de januar. Vinden, som begyndte igår, har fortsat i hele dag og blåst 5 og 6 m. i sekundet fra SSO, SO, og OSO. Den har nok hjulpet os et godt stykke nordefter. Men nu ser det næsten ud som den vilde dø af; den er gåt ned til 4 m. nu ved midnat, og barometeret, som har steget hele tiden, har pludselig begyndt at falde igjen; bare det ikke er et maksimum som går over os, og vi får vinden fra nord. Det er i grunden merkeligt med disse sterkere vinde, de bringer næsten altid termometeret til at stige; idag er det steget helt til $+ 25^{\circ}$. Ellers pleier jo søndenvinden gjerne at bringe lavere temperatur, mens den stiger ved nordenvind. Payer forklarer temperaturstigningen på grund af vind derved at

luften blir opvarmet ved at gå over åbne råker. Dette kan neppe være rigtigt, og aller mindst her hvor det få eller ingen råker er. Jeg tror snarere at stigningen stammer derfra at luft fra høiere lag føres ned til jordens overflade. For det første er sikkert luften høit oppe varmere end i de lavere lag, hvor temperaturen synker ved berøringen med sne- og isfladen, som er afkjølt ved udstråling. At så er tilfældet, beviser jo også vore undersøgelser. Og dertil kommer, at synkende luft vil bli opvarmet ved det stigende tryk.» En sterk vind må, selv om den ikke kommer fra atmosfærens høiere lag, nødvendigvis røre lidt op i luftlagenes gjensidige leie, så de øvre luftlag blandes med de underliggende, og omvendt.

«I nat hadde jeg en underlig drøm. Jeg var kommet hjem. Jeg kan endnu føle lidt af den skjælvende frygtblandede glæde hvormed jeg nærmed mig hjemlandet og den første telegrafstation. Jeg hadde just udført min plan, og faret mod polen og derfra til Franz Josefs Land med slæder. Jeg hadde ikke set andet end drivis. Og da folk spurte hvordan der var, og hvordan vi kunde vide vi hadde været ved nordpolen, så vidste jeg ikke noget at svare; jeg hadde nok forsømt at ta nøiagtige observationer, og det syntes jeg endda var dumt etterpå. Merkelig nok hadde jeg en aldeles lignende drøm den gang vi drev på isflakene langs Grønlands østkyst og det så ud som vi kom længere og længere bort fra vort mål. Den gang drømte jeg at vi var kommet hjem efter at ha gått over Grønlands indlandsis; men jeg skammed mig, fordi jeg ingenting vidste at fortælle om hvad vi hadde set på veien — jeg hadde glemt

det hele. Ligger det ikke et heldigt varsel i ligheden mellem disse to drømme? Det første mål nådde jeg, skjønt det så mørkt nok ud. Skal jeg ikke nå det andet også? Var jeg overtroisk, trodde jeg det sikkert. Men endda jeg ikke er overtroisk, har jeg den faste overbevisning at foretagendet *skal* lykkes. Det er ikke bare søndenvinden de to sidste dage som gjør det; der er noget inde i mig som sier at det er så, og jeg ler af mig selv fordi jeg stundom har været svag nok til at tvile på det. — Jeg kan tilbringe timer med at stirre ind i lyset, og drømme om hvordan jeg ved hjemkomsten famler mig frem til den første telegrafstation, dirrende af bevægelse og spænding. Jeg forfatter det ene telegram efter det andre; jeg spør telegrafisten om han har hørt noget om dem der hjemme, og hvordan det står til.»

«Fredag den 19de januar. Herlig vind fra 4 til 9 m. i sekundet; nu går det strygende nordover. Den røde glødende dæmring er nu så sterk ved middagstid at en på sydligere bredder vil kunne vente at se solen stige strålende op over horisonten om et par minutter; — vi må nok vente en måned endnu.»

«Lørdag den 20de januar. Jeg lod idag omtrent 300 kg. pemmikan og omtrent 100 kg. brød bringe op på bakken fra rummet. I tilfælde af ildebrand eller anden ulykke er det uforsvarligt ikke at ha noget proviant på dækket.»

«Søndag den 21de januar. Vi gik en lang tur nordvestover; isen var også der nogenlunde slet. Sverdrup og jeg var oppe på en stor skrugar et stykke herfra. Der hadde nok været en voldsom skruing; men alligevel var garen på det høieste ikke

mere end 17 fod, og det er en af de sværeste jeg endnu har set. En måneobservation i kveld gav $79^{\circ} 35'$ n. br., netop hvad jeg på forhånd havde spået. Vi er nu så vant til at beregne vor drift efter vinden at vi nogenlunde nøjagtig kan si forud hvor vi er. Det er et godt steg nordover. Lad os bare få mange slige. Kongens fødselsdag feires med figener, rosiner, og mandler.»

«Tirsdag den 23de januar. Da jeg kom op idag morges, sad «Kaifas» borte på isen på bagbords låring og gjødde uafsladelig østover. Jeg skjønte der måtte være noget, og sprang bortover med en revolver; Sverdrup kom lidt efter, også med en. Da jeg kom hen mod hunden, mødte den mig, snudde hodet i ett væk mod øst og gjødde, og gik så foran i den retning. Det var klart at der var dyr, og da måtte det naturligvis være bjørn. Fuldmånen stod lav og rød i nord og sendte sit svage lys på skrå henover den brudte isflade. Jeg speided til alle kanter frem over skrukossene, som kastede lange mangeformede skygger; men ingenting opdaged jeg i dette virvar. Vi gik på; «Kaifas» knurrende og gjøende med spidsede ører, jeg efter, og ventede hvert øieblik at se en bjørn reise sig foran os. Det bar østover langs råken; hunden drog stadig forsigtigere frem, og mere og mere i en bestemt retning. Nu tystned den også, knurrede bare ganske svagt. Vi nærmed os tydelig. Som jeg stod oppe på et koss og speided fremover, fik jeg øie på noget mørkt som dukked op mellem isstykkerne, og som jeg syntes nærmed sig. «Der kommer en svart hund,» sier jeg. — «Nei, det er en bjørn,» sa Sverdrup, som stod lidt til siden og kunde

se bedre. Nu så jeg også at det var et svært dyr, det var bare hodet jeg havde tat for en hund. Det kunde godt ligne en bjørn i bevægelsen; men det var merkelig mørkt i farven, syntes jeg. Men når det ikke var en hund, så måtte det jo være bjørn, selv om det var svart, og dermed rev jeg revolveren ud af hylsteret og styrted på for at tømme alle løbene i hodet på den. Da jeg var på et par skridts afstand, og vilde skyde, reiste dyret sig helt op, og jeg så at det var en hvalros, som i samme nu tverkasted til siden og ud i råken. Der stod vi; at skyde på slig en kar med revolver var som at skvætte vand på en gås. Straks efter kom det store mørke hodet til syne netop i månestriben i det mørke vand. Den stirred længe på os, forsvandt lidt, kom igjen nærmere, dopped op og ned, blåste, lå med hodet under vandet, skjød sig fremover mod os, reiste hodet på ny. Det var til at bli gal over; hadde vi bare hat en harpun, kunde jeg med største lethed sat den i ryggen på den. Ja, hadde vi bare hat! Og tilbage til «Fram» løb vi det vi orked, for at hente harpun og rifle. Men både harpun og line skulde rotes frem fra gjemmesteder som ingen hadde trod de skulde frem fra på det første; dernæst måtte harpunspidsen brynes. Det tog tid, og alt vi senere ledte, både østefter og vestefter langs råken, var der ingen hvalros mer at finde. Gud ved hvor den kunde ha tat veien; det synes just ikke at være for mange åbninger i isen her på lang afstand. Det nytter lidet at Sverdrup og jeg nu ærgrer os over at vi ikke straks skjønte det måtte være et sligt dyr, så skulde vi sikkert hat den nu. Men hvem kunde også vente at møte hvalros

her oppe i tætte isen midt på vilde havet, på tusen favners dyb og om svarte vinteren? Sligt har ingen hørt om før; det er mig en fuldstændig gåde det hele. Jeg tænkte vi kanskje var kommet ind på banker, eller hadde land i nærheden; derfor lod jeg i eftermiddag slippe ned et lod med 240 m. line, men fik ikke bund.»

«Observationen igår gir $79^{\circ} 41'$ n. br., $135^{\circ} 29'$ ø. l. Bra nordover; om det også bærer lidt vest, så får ikke det hjelpe. I kveld driver skyerne for en feiende søndenvind, så vi får vel snart god bær igjen; nu er det bare så vidt det kjendes en sno fra syd. En kommer unegtelig i godt humør ved slig vind og ved tanken om at det bærer nordefter.»

«Råken agtenfor os går omtrent fra øst mod vest. Vi øined ingen ende på den vestover, da vi gik efter hvalrossen, og Mogstad og Peder hadde været henved en halv mil østefter, og endda var den lige stor.»

«Onsdag den 24de januar. Ved bordet i kveld fortalte Peder sine uforlignelige historier fra Spitsbergen — om kameraten sin, han Andreas Bek. «Ja, ser du, dæ va oppe på Hollænderøya eller Amsterdamøya. Æg og 'n Andreas va i land, og gjækk og dreiv imella alle gravann. Så fækk vi lyst te sjå kva som va i dem, og så braut vi opp nokre kista. Jau, der låg dem; på mange va dæ ennå kjøt på kjakann og næsa, og nokre låg endda mæ huva på haue. Han Andreas dæ va nå slik ein ovøring, ser du — han braut opp kistann, og læmpa på mann-skoltann, så dem trilla både hit og dit, og nokre tok 'n og sætte opp og skaut te måls på. Så fækk 'n før sæg at 'n sku sjå om dæ va mærg i beinann, og tok og braut

over eit lårbein. Og jamenn va dæ mærg ja, -- han tok og pirkte 'n ut mæ ein trepinne.» — «Nei, men at han vilde gjøre det da!» — «Ja, dæ va nå bærre ein hollænder da, ser du. Men om natta så hadde 'n ein stygg draum; då kom alle dauingann og vilde ta 'n. Han rømde heilt fram på jagerbommen; der sat 'n og ilskreik, mæ alle dauingann stod innafor på bakken, og fremst han som 'n hadde tatt lårbeine ta — han kom krabbandes utetter og vilde ha 'n sku sætte dæ ihop att. Men dæmæ så vakna 'n. Ja, vi låg i samme køi vi, ser du, æg og 'n Andreas; og æg sat oppreist i køia og log og hørde på 'n skreik; men æg vilde ikkje vækkje 'n, æg syntest dæ va moro å høre på kor illt 'n bar sæg, kan du vette.» — «Det var stygt af dig at være med på slig plyndring af lig!» — «Nei æg ha aller gjort dem nokke æg, ser du; æg ha bærre ein gång brote sund ei kiste for å få ved te å koke kaffe, men når ein åpne, så dætte like sammen, ser du. Men dæ va feit ved, å så overhændig feit som dæ feitaste tyri; og slikt bål som vi gjøre opp — ja, dæ va kaffevarme!» — En af de andre hadde siddet og fundert i længere tid: «Læmpa 'n på mannskoltann, sier du — men å er mannskoltar da?» — «Mannskolta? Veit du ikkje kva mannskolta æ? Ein mannskolt dæ æ ein mannskolt dæ . . . Dæ va ein finn som brukte ein mannskolt te kaffekopp.» — En skraldende lattersalve — «Det måtte være faens kaffekop!» — «Ja han hadde ikkje nokke anna, ser du, og så fann 'n ein slik ein; dæ va vel ikkje så rart dæ vel?» — «Å ja,» begyndte Jacobsen et længere foredrag, «det er ikke så ualmindeligt at de bruger hovedskallerne og skyder til

måls på, formedelst lyst dertil, eller i mangel deraf formedelst andre tilbøieligheder. De skyder ind gennem øiehullerne . . . » Jeg spurte Peder om «Tobiesen sin kiste», om den nogensinde var blit opgravet, for at skaffe greie på om det var så at folkene hadde dræbt ham og sønnen. — «Nei, den æ aller blit oppgrave.» — «Ja, jeg fór der forbi ifjor,» begynder Jacobsen igjen, «men var ikke i land; ellers synes jeg nok at erindre at den en gang vart oppgravd.» — «Oppgrave! Å du snakke! den ha aller vorre oppgrave.» — «Ja,» sa jeg, «jeg synes også jeg har hørt noget om det; jeg tror det var her om bord, og jeg undres om det ikke var du som sa det jeg, Peder?» — «Nei, dæ ha æg aller sagt; æg sa bærre at dæ va ein som stakk ei kvalrosslænse tvert igjena kista, og ho står der ennå.» — «Hvorfor gjorde han det da?» — «Å, han vilde kjænne om dæ va nokke i kista, og så vilde 'n vel ikkje åpn 'o, ser du. Han kan nå gjenne liggje der 'n æ.»

«Torsdag den 25de januar. Peder og jeg var i formiddag en lang tur østefter langs råken, henimod en mil fra «Fram», og så hvor den sluttet op i nogen ældre skrugarer; alt i alt blir den over en mil lang. Som vi gik hjemover, tog isen på at bli urolig, og under hele hjemturen skrudde det, ofte temmelig sterkt. Mens vi fór efter nyisen i råken, bugtet den sig og sprak jevnlig under benene på os, og reiste sig i høie vægger på to sider, så vi gik midt efter en gade, hvor det snart hvinte og knistred, som en hund som klager sig for kulden, snart dundred og braged som en vældig foss. Mange steder måtte vi ty ind på gammel-isen; for enten var der åbent vand, med

et virvar af flydende isklumper, eller råken var helt gjenskrud, og skrugaren lå fremfor os som en stivnet brænding. Det syntes som isen sydefter, der hvor «Fram» ligger, drog sig østover, eller også bevæged isen nordenfor sig mod vest; for flakene på begge sider af råken forskjov sig på den vis ind mod hverandre. — Vi så slagene efter en liden tass af en bjørn, som hadde gåt og ruslet langs råken dagen før. Desværre var den gåt sydvestover, så vi hadde lidet håb om at den, under denne stadige søndenvind, skulde få veir af skuten og komme for at hente lidt af al kjødmaden om bord.»

«Lørdag den 27de januar. Dagslyset har tiltat merkbart; nu kan en til nød læse «Verdens Gang» midt på dagen. Ved middag idag trodde Sverdrup at han så et land agterud; det var mørkt og ujevnt, og på nogen steder høit; men kanskje det også kunde være hilder, mente han. Da jeg ved et-tiden kom tilbake fra en tur, gik jeg op i riggen, men så bare is som var hildret op; kanskje har det været det samme han så, eller også har jeg været for sent ude. (Næste dag viste det sig at det bare var synsbedrag). I kveld har det tat til at skrue hvast. Klokken halv otte begyndte det agter i råken og holdt på jevnt i to timer. Det hørtes som en fossedur som brød indover med uimodståelig magt. En kunde høre de svære flak rasle og brydes mod hverandre; de blev veltet og stablet op i høie mure, som vistnok strækker sig efter hele råken både vest og øst. En hører duren hele veien; det kommer nærmere og nærmere; nu får skuten voldsomme stød; det er ligesom bølger i isen — som kommer agtenfra og går forover. En

stirrer ud i natten, men kan ingenting se, det er stummende mørkt. Nu hører jeg det brage og røre sig i kosset her på styrbords låring, det blir sterkere og strækker sig stadig længere fremover. Endelig aftar fosseduren lidt; den blir mere ujevn; begynder med sine vanlige sæt, længer og længer mellem hvert, — og jeg fryser grundig nok til at krybe ned. Men ikke før har jeg sat mig for at skrive før grunden igjen begynder at riste og skjælte under os, og jeg hører duren af skruingen lydt gjennom skutevæggen. Der kunde kanskje være fare for bjørnesaksen, og tre mand går afsted for at se efter; nei, skrugaren ligger 50 skridt fra ståltråddlinen som saksen er fæstet med, og så lar de den stå. Skrugaren var ellers styg at se på, sier de, endda det ikke var stort de kunde skjelne i mørket. Nu tar det igjen på at skrue voldsomt; jeg får op at se på. Idet døren åbnes, velter fosseduren imod en. Nu larmer det både for og agter. Det er tydeligt at der blir presset op skrugarer i begge råker; så hvis de når frem til os, blir vi tat fra begge ender og blir løftet let og fint ud af vandet som en jomfru. Skrugaren er nok ikke langt fra os på nogen af kanterne. Nu knirker det også i det gamle koss under bagbords låring; det blir sterkere, og så vidt jeg kan se, synes kosset langsomt at hæve sig. Tversigjennem det store flaket om bagbord har det åbnet sig en råk, som lyser svart i mørket. Skruingen blir værre og værre. Det burer og durer rundt om os på alle kanter, skuten rister, og det kjendes som jeg sagte blir løftet her agter på hækken, hvor jeg står og stirrer ud over de forvirrede ismasser. De ligner vældige ormer som

bugter og velter sine lange kjæmpekropper der ude under den stille stjernehimmel, hvis fred bare brydes af en bugtet nordlysslange, som urolig vugger og krummer sig i nordøst. Og på ny hygger jeg mig ved tanken på «Fram», og ser med en slags foragt ud over al den hurlumhei som naturen til ingen verdens nytte steller i stand. — Men så kom jeg til at mindes mit fine termometer, som jeg har i et hul i flaket om bagbord, og som nu sikkert er i fare på den andre siden af råken. Jeg jumper på isen, finder et sted hvor jeg kan hoppe over, og roter så om i mørket til jeg finder isstykket som er veltet over hullet, får fat i snoren, og termometret er frelst. Glad stryger jeg igjen om bord, og ned i min lune kahyt for at røge en fredspibe — desværre smyger denne last mer og mer ind på mig —, fryde mig ved at høre skruingen udenfor, og kjende ristingen ligesom af voldsomt jordskjælv, mens jeg sidder her og skriver i dagbogen. Koseligt og godt som jeg har det, kan jeg ikke andet end tænke med dyb medynk på de mange som om bord i skrøpelige skuter har måttet holde sig på dækket, færdige til at gå på isen under hver eneste slig skruing. Stakkars «Tegetthoff»-karene — de hadde det ikke greit, og endda hadde *de* en god skute i sammenligning med mange andre. Nu klokken 10½ synes larmen der ude at ha git sig.»

«Det er påfaldende at vi skulde få denne sterke skruingen netop nu da månen er i sidste kvarter, og det er nipflod; det stemmer lidet med vore erfaringer hidtil. Heller ikke synes det at passe godt sammen at vi i forgårs hadde skruing fra kl. 12 til omtrent kl. 2 eftermiddag, og kl. 2 om natten, og nu har vi

den fra kl. 7 $\frac{1}{2}$ til kl. 10 $\frac{1}{2}$ om kvelden. Skulde her ligevel være noget land med i spillet? — Temperaturen er idag $\div 41,4^{\circ}$; men der findes ikke vind, og vi har knapt hat så behageligt veir at spasere i på lang tid; det føles næsten mildt når det bare er stille her oppe.»

«Nei, det var alligevel ikke slut med skruingen; nu da jeg var oppe et kvarter før 12, begyndte det igjen forud på bagbords låring. Så med ett lød der drøn efter drøn, som gik langt henover, og det gav et sæt i skuten; skruddes endnu lidt, og var så igjen stille. Svage nordlys.»

«Søndag den 28de januar. Merkelig nok har her ingen skruing været i hele dag, og heller ikke nu i kveld; isen synes fuldstændig rolig. På skrugaren sås det at det hadde skrud godt her agterud igår. På ett sted var den mellem 18 og 19 fod høi over vandfladen¹⁾; flak på op til 8 fods tykkelse var knækket, skrud op i firkantede blokker og malt sund; ensteds var et sligt råk reist høit i veiret som en vældig bautasten. Udenfor denne skrugar var det ikke synderlig forstyrrelse at opdage; det hadde skrud noget hist og her, og så var flaket om bagbord gennemkrydset af 4—5 vældige sprækker; derfra kom nok drønnene jeg hørte i kveld. Isen om styrbord var også sprukket på flere steder. Trykket var tydeligvis kommet fra N eller NNO. Det har været en ganske voldsom skruing, og skrugaren der agterud er en af de høieste jeg har set endda. Jeg tror nok at hvis «Fram» hadde ligget der, var hun blit lettet

¹⁾ Dette koss blev siden kaldt for «Storkosset»; det fulgte «Fram» hele resten af driften.

tør af vandet. Jeg var en tur mod nordøst, men opdaged ikke at det havde skrudt nogensteds der.»

«Atter søndag altså. Det er rart at tiden kan gå så vidt fort. Det må være det at vi stadig driver nordover som gør sindet lysere. Et rut overslag af observationen idag gir $79^{\circ} 50'$ n. br. Det er ikke meget fra mandag; men så har det været så omtrent stille både igår og idag, og ellers har vinden været løi, bare et par ganger oppe i 3 m.'s hastighed, ellers 1 og 2 m. Det er vel også lyset kan hænde som gjør at tiden går raskere. Det jager al sygelig vemod, gir tro på fremgang og længsel efter handling — sindet ser fremad mod sommer og virksomhed.»

«Igår eftermiddag gjorde vi et storverk: jeg fik spikret fast rammen om Munthes maleri med de tre prinsesserne. Det skulde været gjort lige siden vi reiste fra Kristiania; men vi har ikke orket at ta os sammen til så stort et arbeide — det var at slå ind fire stifter —, og imens har da denne rammen uaf-ladelig forlystet sig med at falde ned og guillotineren den som traf til at sidde i sofaen under.»

«Tirsdag den 30te januar. Observationen i eftermiddag gir $79^{\circ} 49'$ n. br., $134^{\circ} 57'$ ø. l., mens observationen for søndag eftermiddag gav $79^{\circ} 50'$ n. br. og $133^{\circ} 23'$ ø. l. Denne bevægelse sydøstover igjen var ikke mer end jeg hadde ventet, da det har været omtrent stille siden søndag. Jeg forklarer mig sagen slig: Når det i længere tid har blåst fra én kant, så isen er kommet i drift, blir den lidt efter lidt noget sammenpresset, og når så vinden stilner af, vil det komme en reaktion i modsat retning. En slig reaktion tror jeg må være skyld i skruingen i lørdags,

som er forsvundet helt, lige så fort som den kom. Efter den tid har det ikke været spor af bevægelse i isen. Skruingen angir antagelig det tidspunkt da driften tørnede. — Vind idag fra SO og OSO; begyndte som en sno, men steg udover eftermiddagen til henimod «møllebris». Det bærer igjen nordover; nu må vel 80-graden gi sig.»

«Onsdag den 31te januar. Vinden suser henover skrukossene, sneen fyker i striber gjennom luften, piber og rasler, himmel og is går i ett; det er mørkt; kulden svier i skindet — men nordover bærer det forstrygende bør, og inde i en «hoppar og leikar» det.»

«Torsdag den 1ste februar. Samme veir som igår; men det er blit rent mildt, $\div 22^{\circ}$. Snefok — aldeles som det var vinterveir hjemme. Vinden er gått lidt sydover til SSO og er løiet noget. Nu er vi antagelig over 80-graden, og vi holdt derfor en liden foreløbig fest i kveld, med figener, rosiner, og mandler, og dertil pilekastning, hvorved jeg igjen fik en betimelig forøgelse af min cigaretholdning.»

«Fredag den 2den februar. Idag stor festdag for 80-graden. Begyndte med ferskt rugbrød og kage til frokosten. Lang tur i formiddag for at få madhug til middag. Observationen i formiddag gir $80^{\circ} 10'$ n. br. og $132^{\circ} 10'$ ø. l. Hurra! Godt seilt! Jeg hadde væddet høit på at vi var over 80; men ingen vilde være med på det. Middag: Oksehalesuppe, fiskepudding, poteter, frikadeller, grønne ærter, aspargesbønner, molter med melk, og en hel flaske øl til hver mand. Efter middagen kaffe og en cigaret. Kan en forlange mer? Ud på kvelden kom hermetiske pærer og ferskener, honningkage, tørrede bananer, figener, rosiner,

mandler. Stor fridag i hele dag. Vi har læst høit diskussionen som var om denne turen før vi reiste, og har fåt os en god latter over de mange indvendinger. Men de som sidder hjemme ler kanskje ikke, om de læser dem nu.»

«Mandag den 5te februar. Sidste middag vi har Ringnes's øl; — sørgefest.»

«Tirsdag den 6te februar. Stilt klart veir. Sterk solrødme over horisonten i syd; gult, grønt, og lyseblåt ovenover, ellers himlen dyb ultramarinblå. Jeg stod i formiddag og undred mig på om den italienske himmel nogensinde var blåere. Jeg tror det ikke. Det er merkeligt at denne dybe farve netop pleier at indtræde ved kulde. Er det kan hænde fordi der er drag i luften fra nordligere klare strøg, som gir tørre og gjennemsigtigere luft i de høiere lag? Farven var så påfaldende idag at en ikke kunde la være at lægge merke til den. «Fram»s røde hytte danned en kraftig modsætning, og så den hvide sne på tag og rig. Isen og kossene var ganske fiolette overalt hvor de vendte fra dagslyset; især var denne farve iøinefaldende på alle snesletterne henover flakene. Temperaturer har været $\div 47^{\circ}$ og $\div 48^{\circ}$. Når en går op fra salonen, med en temperatur af $+ 22^{\circ}$, blir altså overgangen 70° ; men endda føles det ikke koldt, selv om en kommer tyndklæd og barnævet, som en er. En tar i messingklinken og i riggens ståltaug med bare hænder, uden at det er koldere end at en godt tåler det. Men synlig er kulden rigtignok: ånden er som kanonrøg alt i munden, og spytter en, blir det en hel skoddeheim om den faldende vædske. Fra «Fram» trækker der en eim over isen i den ret-

ning luftdraget går, og en mand eller en hund opdager en lang vei bortimellem kossene og skrugarene på den tågerøg som svæver over dem der de farer.»

«Onsdag den 7de februar. Det er underligt for en skrøbelig ting håbet, eller rettere menneskesindet, er. Idag morges var der lidt sno fra NNO, bare 2 m. i sekundet, med $\div 49,6^{\circ}$, og straks rynker panden sig, og det er det samme hvordan vi kommer hjem, bare det ikke varer altfor længe til; straks lægger jeg et land i nord som de kolde vinder, med klarveir, frost, og tindrende blå luft, kan komme fra, og slutter at dette udstrakte land må danne en kuldepol med et konstant lufttryks-maksimum, som vil tvinge os mod syd med nordøstlige vinder. Så begynder luften over middag at bli mere disig, og sindet letner. Det blir vist sydlig vind; men endnu er temperaturen for lav. Så stiger også temperaturen, og der er ikke tvil om at vinden kommer. Ganske rigtigt, i kveld fik vi den fra SSV, og ved midnat har den allerede nåd 3,5 m.'s hastighed, og temperaturen er steget til $\div 42^{\circ}$. Det lover godt. Snart har vi 81-graden. Landet i nord er forsvundet.»

«Til middag igår og idag hadde vi opblandet lime-juice med sukker, istedenfor øl. Den syntes at vinde bifald. Vi kalder det vin, og var enige om at det var bedre end cider. I kveld er her veining. Forøgelsen i vægt er fremdeles foruroligende for enkeltes vedkommende; nogen har tiltat op til 2 kg. i sidste måned, f. eks. Sverdrup, Blessing, og Juell, som har sat rekorden med 86,2 kg. «Så meget som nu har jeg aldrig veid,» sier Blessing. Ellers er der almindelig «fedning» over hele linjen. Ja det er en

anstrengende ekspedition! Men så er jo vore spisesedler fremdeles derefter. Middag idag: Knorrs bønnesuppe, roast beef i sovepose¹⁾, poteter, tyttebærsyltetøj med ris og melk. Middag igår: Fiskegratin (af høvlet fisk) med poteter, kanin i carry med poteter og snitte-

Veiet og ikke fundet for let.

Af A. Bloch.

bønner, blåbær-tyttebærrød med melk. Til frokost igår ferskt hvetebrød, til frokost idag ferskt rugbrød. Slig er omtrent spisesedlerne for hver dag. — — — Jo det gik som jeg ventede: nu durer vinden oppe i riggen; det blir nok en generalstorm efter vore forhold.»

¹⁾ Så kaldtes kjød indbagt i butterdeig.

«Lørdag den 10de februar. Det blev ikke noget videre med vinden sidst ligevel. Men jeg havde da håbet vi var kommet et godt stykke nordefter, og det var derfor en mindre velkommen overraskelse observationen fra igår bragte med sine $79^{\circ} 57'$ n. br.; altså $13'$ sydover istedenfor nordover. Huf hvor lidet en er hærdet i skuffelser! Igjen kommer længselen, igjen synes målet så fjernt, ja tvilsomt. Og det endda jeg ret som det er om nætterne drømmer at jeg kommer løs af isen vest for Island. Håbet er en skrøbelig farkost at betro sig til. — Har idag hat en lang kjøretur med hundene. Det gik godt.»

«Søndag den 11te februar. I formiddag kjørte vi med to hundespann. Det går bra; og kjælkerne er betydelig bedre at komme frem med i denne is end jeg hadde trod. De bærer godt oppå; fire hunder kan på flad is trække to mand, selv om føret er tung foksne.»

«Tirsdag den 13de februar. Igår lang kjøretur sydvestover med hvide hunder. Idag skitur i samme retning, endda en del længere. Det er et friskt liv i $\div 42^{\circ}$ til $\div 44^{\circ}$ og bidende nordenvind. Naturen er så vakker og ren, isen drivende hvid med blå skygger over nysneen mod den voksende dag, riggen reiser sig rank og hvidrimet mod den tindrende blå himmel, — og tankerne går til skiturene der hjemme»

«Torsdag den 15de februar. Igår var jeg på ski nordøstover, vistnok lenger end jeg nogen gang har været; riggen af skuten var dog endnu synlig over isranden. Der var meget flad is i den retning, og jeg kom fort frem på skiene. Idag kjørte jeg med

hunder samme vei. Jeg studerer fremkomsten overalt og grubler på fremtidsplaner.»

«Bevares hvor de gjængse frygtelige skildringer af kulden er overdrevne! Vi hadde det koldt på Grønlands-færden, og her er ikke mildere; så omkring $+ 40^{\circ}$ og $+ 42^{\circ}$ nu om dagene. Igår var jeg klæd som vanlig på benene, det vil si underbukser, knæbukser, strømper, vadmelslægger, ladder, og finsko — på overkroppen hadde jeg almindelig skjorte, skarveskindspels og sælskindstrøie, og jeg svettet som en hest. Idag sad jeg stille og kjørte med en tynd lærredsbukse udenpå den almindelige, og på overkroppen hadde jeg uldskjorte, vest, islandsk uldtrøie, en trøie af vadmél, og en af sælskind. Jeg fandt temperaturen behagelig, og det var ikke frit for jeg svettet lidt idag også. For ansigtet hadde jeg både igår og idag rød flonelsmaske. Men det blev for varmt, jeg måtte ta den af, endda der var en sur sno fra nord. — Det vil gjerne holde sig med nordlig vind fremdeles, og stundom er den oppe i 3 eller endog 4 m.'s hastighed. Men endda synes det ikke at drive sydover; vi er på omkring 80° n. br. Hvad kan det skrive sig fra? — Skrue lidt gjør det hver dag nu. Merkeligt at det skal komme nu, med månen i kvartalskiftet igjen.»

«Månen står høit på himlen, og nu har vi desuden dagslyset. Nu går vi lystiden i møde; snart kommer solen, og vi holder dundrende fest.»

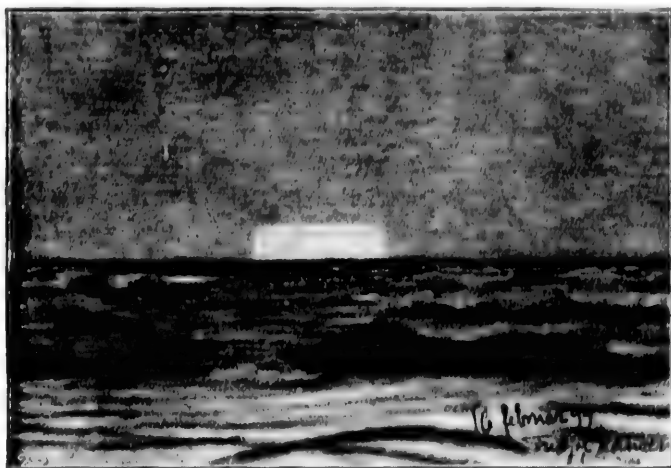
«Fredag den 16de februar. Hurra! En meridian-observation i formiddag gir $80^{\circ} 1'$ n. br.; vi er altså kommet nogen minutter nordover siden forrige fredag, og det skjönt det stadig har blåst nordlige vinder

fra mandag af. Det er ypperst besynderligt. Er det så, som jeg hele tiden har trod at se på skyerne og den disige luft, at det har stået søndenvind i syd og stan- set isens drift den vei? Eller skulde vi endelig være kommet indenfor en strøms virkekreds? Det skub vi fik sydover sidst til trods for sydlig vind og denne stilstand nu til trods for nordlig er lige merkelige; det kunde tyde på nye kræfter, hvad det nu kan være.»

«Idag er det hændt os nok en merkelighed, og det er at vi ved middagstid så solen, eller egentlig talt et billede af den; for det var bare en luftspeiling. Det gjorde et eiendommeligt indtryk at se den glødende ild tændes lige over isranden. Efter så mange polar- reisendes høistemte skildringer af det første gjensyn af denne livets gud efter vinternatten burde det jo ha vakt stormende jubel hos os. Men slig virked det ikke på mig. Vi havde ikke ventet solen på flere dage endnu, og indtrykket var derfor snarere smerte- ligt, en følelse af skuffelse: vi måtte jo være drevet længere syd end vi vidste. Det var med levende glæde jeg snart opdaged at det ikke kunde være solen selv. Luftspeilingen så i begyndelsen ud som en flad- trykt rødglødende streg i horisonten. Senere blev det to ildstréger, den ene over den anden, med et mørkt mellemrum. Ved at gå op i mersæt fik jeg se fire, ja fem slige vandrette linjer over hverandre, og alle lige lange; det var som en kunde tænke sig en matrød firkantet sol med vandrette mørke streger tversover. Ifølge en stjerneobservation i eftermiddag må solen i middags i virkeligheden ha været $2^{\circ} 22'$ under himmelranden. Vi kan ialfald ikke vente at se sol- skiven selv over isen før tirsdag; det afhænger af

refraktion, som i denne kolde luft er meget sterk. — Ikke des mindre feired vi solens speilbillede ved en ganske liden solfest i kveld, med figener, bananer, rosiner, mandler, og honningkage.»

«Søndag den 18de februar. Igår gik jeg en skitur østover, og så ud en vakker ski- og kjørevei til fladerne på den kant. Der er et stygt stykke med

Speilbillede af solen den 18de februar 1894.

Skjære.

koss og skrugarer her nærmest ved; så kommer en ud på store vide sletter, som synes at strække sig mil efter mil i nordlig, østlig, og sydøstlig retning. Idag kjørte jeg indover der med 8 hunder (kjørselen går udmerket nu); flere af de andre fulgte på ski. — Fremdeles nordlig vind. Det går småt dette her; men klart lyst veir har vi da. Vi går på ski, kører med hunder, læser, både videnskab og morskab, skriver, ob-

serverer, spiller kort eller schak, prater, røger, spiser og drikker. Men lige fuldt er det nu i længden et forbistret liv dette — så synes jeg af og til ialfald. Når jeg ser på billedet af vort deilige hjem, som det ligger der i kveldsolen, og hun står i haven udenfor, å — da synes jeg det ikke er råd at det kan være stort længere. Men de ubarmhjertige norner må vide når vi skal stå der sammen igjen og se den smilende fjord og dele livets fagerhed. — Skal jeg gjøre op bestikket, så er det i grunden, når en skal være helt ærlig, forbandet skidt. Vi er nu på omkring 80° n. br.; i september var vi på 79°. Det er så meget som én grad — sier og skriver 1 grad — på henimod 5 måneder. Skal vi drive på med den fart, så vil vi være på polen om 45, eller lad os si 50, måneder, og om 90 eller 100 måneder nå 80° n. br. på den anden side og kanskje ha udsigt til at slippe løs; så vil det ta en måned eller to at komme hjem. I bedste fald kan vi med denne fart være hjemme om 8 år alt i alt. Jeg mindes Brøgger skrev noget, før jeg reiste, om at jeg planted busker og trær i haven vor for efterslegten, og at ingen vidste hvor lange skygger de trær vilde kaste når jeg kom tilbake. Ja nu tynger sneen på dem også; men til våren vil de skyde og vokse igjen, — hvor ofte mon? Bare ikke skyggerne blir for lange! — Å, denne uvirksomhed kan knuge sjælen, omgivelserne blir igjen mørke som natten udenfor — bare fortiden, og så fremtiden langt langt fremme, ligger i soldis. Jeg synes stundom jeg må sprænge alt dette seige og døde og finde afløb for alle mine kræfter. Kunde her ikke ske noget! Kunde det ikke komme en orkan og ruske op i isen

og sætte den i høie sjøer som åbent hav! Lad os ha nød; men lad os kjæmpe for livet — bare lad det bære frem! At måtte være uvirksom tilskuer, det er følt. Det skal ti ganger mere styrke til at stole på sine teorier og la naturens kræfter rå, uden at kunne lægge to pinder i kors for at nå målet, end til at stole på sine kræfter — *det* er ingenting når en har to sterke armer.»

«Men her sidder jeg og klynker som en gammel kjærring. Vidste jeg ikke alt før jeg reiste ud? Det er ikke gåt dårligere end jeg ventet, snarere bedre. Hvor er nu det freidige håb som vokste mod dag og sol, hvor er de stolte tanker der seilte som unge ørner mod fremtidens lyse land? Nu drar de sig, som vingskudte kråker, ind i modløshedens tykninger. — Det kommer vel tilbage alt sammen med søndenvinden. Men til da trænger jeg hjælp, nu får jeg nok grave op en af de gamle filosofer igjen.»

«Det skruer lidt i kveld, og observationen nu synes at tyde på en drift af 3' sydover.»

«Klokken 11 nat. Skruing agterud i råken, så det knager i isen mod skutevæggen og rister i hele skuten.»

«Mandag den 19de februar. På ny sander jeg at natten er mørkest just før daggry. Idag kom søndenvinden, og den har blåst op til 4 m. i sekundet. I formiddag foretog vi isboring og fandt isen her om bagbord 1,875 m. (5 fod $11\frac{5}{8}$ tomme) tyk, og der oppå omtrent $1\frac{1}{2}$ tomme sne. Isen forud for skuten var 2,08 m. (6 fod $7\frac{1}{2}$ tomme) tyk, deraf et par tommer sne. Det kan ikke sis at være stor vækst på vel en måned, når en betænker at temperaturen har været

nede i $\div 50^\circ$. — Både igår og idag har vi set den samme speiling af solen; idag var den meget høit over horisonten, og syntes næsten at anto en rund

Bernt Bentsen.

Fotografi 10de december 1893.

skivelignende form. Flere af de andre påstår de har set øverste rand af solen selv, ja Peder og Bentsen mener at ha set den til midt på livet; for ikke at tale om Juell og Hansen, som mente at hele skiven var over

horisonten. Jeg er ræd det er så længe siden de har set hende at de har glemt hvorledes hun ser ud.»

«Tirsdag den 20de februar. Stor solfest idag uden sol. Vi mente sikkert vi skulde se den; men der var skyer i himmelranden. Festen lod vi os imidlertid ikke snyde for; vi kan holde én til når vi virkelig får se solen for første gang. Begyndte med stor rifleskydning om formiddagen; så kom middagen med en 3—4 retter mad og «Framvin» (lime-juice); derefter kaffe med «Framkage»; så om kvelden ananas, med kransekage, figener, bananer, og konfekt. Forædt krabber vi til køis, mens det bærer nordover for en liden «kustorm» af SO. Vi har hat møllen gående idag, og om den rigtige sol ikke kom til festen, så har vi hat salonsolen skinnende over vore måltider både middag og kveld. Stor ansigtsvask i anledning af dagen. Trøste os, hvordan skal det gå! Flere af os ser ud som gjødgriiser, og kokken, Juell, han trutner noget rent foruroligende, både i kjaker og mave. Jeg så den i profil idag; den maven blir min sæl lei at få frem over isen, om det skulde falde slig at det blev nødvendigt. Må begynde at tænke på sulteforing nu.»

«Onsdag den 21de februar. Søndenvinden holder sig fremdeles. Tog op hovene idag; de blev sat ud i forgårs. I den øverste, som hang nær overfladen, var det mest amphipoder; i Murrays net, som hang på omtrent 50 favner, var det adskillige små crustaceer og en del andet småt med sterkt fosforiserende lys, så indholdet så ud som ildmørje da jeg tømte det ud ved lampelyset i byssen. Til min forbauselse viste linen nordvestover, og det endda vinden nu for-

håbentlig gir os sterk nordlig drift. For at få greie på dette, satte jeg på ny hoven ud i eftermiddag; men så snart den kom lidt under isen, bar det straks nordvestefter igjen, og slig pegte den hele eftermiddagen udover. Hvordan skal dette forklares? Skulde vi alligevel ha en nordvestgående strøm? Fremtiden vil vel vise det. Vi kan regne to streger misvisning og deviation, og da blir det altså retvisende NNV den strømmen skulde gå. — Det synes at være sterk bevægelse i isen; den har åbnet sig og dannet råker på flere steder.»

«Torsdag den 22de februar. Linen på den udhængte hov har i hele dag pegt vestover, lige til den nu i eftermiddag viste ret op og ned, så vi ligger formodentlig stille. Vinden løied idag. I eftermiddag helt stilt; så kom et svagt drag fra sydvest og fra vest, og nu i kveld har vi endelig den længe frygtede nordvest. Kl. 9 blåser den temmelig sterk fra NNV. En observation af Capella nu i eftermiddag synes at tyde på at vi ialfald ikke er nordligere end $80^{\circ} 11'$, og det efter næsten fire døgns søndenvind. Hvad pokker er det? Har isen tat dødvand, og vil hverken frem eller tilbage? — Isen om styrbord hadde igår sprukket lidt bortenfor bjørnesaksen. Tykkelsen i det sammenhengende flak var 3,45 m.; men desuden var der skrud ind adskillig anden is under det. Flaket viste i bruddet en udpræget lagdelt bygning, som kunde minde lidt om lagdelingen i isbræer. Det mangled heller ikke på skidnere eller mørkere lag, farvet af de brunrøde organismer som lever i vandet, og som jeg tidligere har fundet. Lagene viste sig på flere steder buet og brukket, aldeles som de

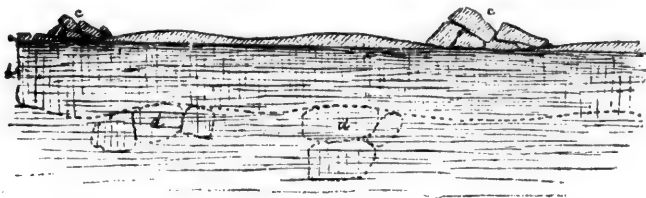
geologiske lag i jordskorpen, noget som tydeligvis er fremkaldt ved det horisontale tryk i isen under skruing. Det var særlig fremtrædende på ett sted, nær en stor skrugar som blev dannet under sidste skruing. Lagene så her omtrent slig ud¹⁾:

Lagdelling i drivisen.

a. Snelag. b. Is. Til højre ses en skrugar som tynger flaket ned.

Merkeligt var det også at se hvorledes dette tykke flak på over 3 m. var bøiet i store bølger uden at briste. Dette var sked under skruing og var især iøjnefaldende nær skrugarene, som havde tynget flaket ned, så overfladen af det lå i vandskorpen, mens den på andre steder var en halv meter og vel

Bøining af isen.

a. Is over vandet. b. Is under vandet. c. Skrugarer. d. Isstykker, skrud ind under flaket.

det over vandet; her var da gjerne flaket løftet af is som var skrud ind under det. Det hele viser hvor ytterst plastiske disse flak er, trods kulden, som

¹⁾ Trods denne bøining i lagene var isens og sneens overflade lige jevn.

under skruingen vel har været $\pm 20^\circ$ til $\pm 30^\circ$ i isen nær overfladen. På mange steder var dog bøiningen blit for sterk; der blev dannet sprækker, som ofte var dækket af løs sne, og som en let nok kunde falde ned i, aldeles som når en går på farlige bræer.»

«Lørdag den 24de februar. Observationen i eftermiddag gir $79^\circ 54'$ n. br., $132^\circ 57'$ ø. l. Merkeligt at vi skal være kommet så langt sydover, endda norden-vinden eller nordvesten bare blåste ett døgn.»

«Søndag den 25de februar. Det ser ud som isen driver østefter nu.»

«Huf, jeg ser billeder af sommer og løv og rislende bækker! Jeg læser om sæterliv og høifjeld, og blir hugsyg og margstjålen. Hvorfor tænke på det? Det tar jo år og dag inden en skal se det igjen. Dette går sneglens dræbende gang, bare ikke så sikkert. Hvad vi væver den ene dagen, rakner op igjen den næste.»

«Livs stjerne har forladt os; men hjemmets, den lyser da endnu i natten. — Vakkert nordlys i kveld, med sterke kirsebærrøde farver; et telt af stråler, som fra hele sydhimlen stræber mod kronen i zenit. Å nordlyset er og blir vidunderligt.»

«Mandag den 26de februar. Det bærer nordost. Rykende snestorm; blåser stundom over 11 m. i sekundet. Det tuter i riggen, suser henover isen. Sneen fyker, så en mand blir næsten borte i drevet tæt indpå en. Her nede uler det i skorstenen og luft-rørene, som om vi sad i hus hjemme i Norge. Møllvingerne har svivet rundt idag, så det ofte var vanskelig at skjelne dem. Men nu i kveld har vi måttet stanse møllen, da batterierne var fulde; og seilene er

gjort fast, for at de ikke skulde ødelægges af vinden. Det er den sterkeste vind vi har hat i vinter. Skulde noget ruske op i isen og kjøre os nordefter, måtte det være dette. Men barometret falder for fort; vi får det vel igjen som nordenvind. Håbet er skuffet for mange ganger, det er ikke længer elastisk, og vinden gjør ikke stort indtryk på mig. Jeg venter med spænding på våren og sommeren, på hvad forandring de vil bringe.»

«Men polarnatten er over, den frygtede polarnat; det er lys dag nu. Det er underligt med det lyset ligevel. Før syntes vi det var dag her nede når glødelamperne brændte; men når vi nu kommer fra dagslyset der oppe, er det som i en kjelder trods alle glødelamper. Og når buelampen har været tændt hele dagen som idag, og den så slukkes og glødelamperne kommer i steden, er det ikke stort likere.»

«Tirsdag den 27de februar. Driver OSO. «Min pessimisme var grundet. Omtrent hele dagen har det blåst sterk vestenvind; barometret er lavt, og har begyndt at stige ujevnt. Temperaturen er den høieste vi har hat i hele vinter; maksimum idag er $+ 9,7^{\circ}$, kl. 8 i kveld er den $+ 22^{\circ}$. Temperaturen stiger og falder temmelig nøiagtig omvendt med barometret. Observationen i eftermiddag sætter os på omtrent $80^{\circ} 10'$ n. br.»

«Onsdag den 28de februar. Deiligt veir idag, næsten stilt, og bare så omkring $+ 26^{\circ}$ til $+ 30^{\circ}$. Skyer i syd, så solen ikke har været stort synlig; men det er alt nu påfaldende længe lyst. Sverdrup og jeg gik en skitur i eftermiddag. Det er første gangen i år vi har kunnet være ute nogen tur om

eftermiddagen. Idag og igår har vi gjort forsøg på at pumpe læns; der skulde være lidt vand; men det vil ikke komme noget i pumpen, endda den er blit behandlet både med varmt vand og med salt. Det kan hænde at det er frosset rundt pumpen, eller kanske der ikke er noget vand. I maskinrummet har det ikke vist sig vand på over en måned, og i forrummet kommer det ikke noget, mindst nu da forenden er løftet af skruingen. Det skulde altså bare være i storrummet det endnu lækker lidt, om det er noget. Tætningen skyldes vel væsentlig frosten. — I kveld har vinden igjen begyndt fra SSV, og barometret synker, så det skulde vel bli god vind; men håbets barometer stiger ligevel ikke over sin normale høide. — Har i kveld tat helt bad i en blikbalj i byssen. Klippet og stelt føler en sig da som et menneske.»

«Torsdag den 1ste mars. Vi ligger nærmest stille. Deiligt mildt veir, + 19° bare, og overskyd himmel med lidt snefald og lidt vind. Har forsøgt lodning idag — vi hadde skjødt vor hampeline med en enkelt stålstreng. Først brak strengen ved loddet; så blev nyt lod sat på, og hele linen gik ud, 3475 m., uden at vi fik bund, så vidt vi kunde skjønne. Under ophalingen sprang stållinen igjen. Resultatet er altså: ingen bund, og to lodder, hvert på 50 kg. bly, på vei nedover. Gud ved om de har nåd bunden nu! Jeg tror, min sandten, Bentsen har ret, at det er hullet oppe ved jordaksen vi holder på at sokne efter bund i nu.»

«Fredag den 2den mars. Hundehvalpene har hidtil holdt til i bestiklugaren, og gjort al den ugagn de

kunde komme til der -- gnaget på Hansens instrumentkasser, logbøger, og andet. Igår var de for første gang ude på dækket, og idag har de opholdt sig der hele formiddagen. De viser sig meget videbegjærlige, og undersøger alt, især det indre af alle hundehusene i denne nye store byen.»

«Lørdag den 3dje mars. Bare jeg åbner en bog, så finder jeg noget som bærer tankerne mod livet og hjemmet; alt minder og minder, og billederne der hjemmefra suger frem så vemodig vakre. Han var vist en svært vis mand, han som sa, at «hvis der er noget som er skjønnere end naturen, skjønnere end kunsten, skjønnere end videnskaben, så er det et menneske som er sterkere end modgangen». Men skjønnere end alt er hjemmet — —.»

«Søndag den 4de mars. Driver fremdeles sterkt sydover; vi har nordvestlig vind idag også, men ikke fuldt så sterk. Jeg ventet at vi var kommet langt syd; men observationen i eftermiddag gir da $79^{\circ} 54'$ n. br. Vi må ha drevet bra nordefter de sidste dagene før denne vind kom. Det har været surt veir igår og idag. $\div 37^{\circ}$ og $\div 38^{\circ}$, med op til 11,5 m. vind i sekundet, må kaldes kjøligt. Underligt nok bringer nordlige vinder nu stadig kulde, mens sydlige gir varme. Tidligere på vinteren var det omvendt.»

«Mandag den 5te mars. Sverdrup og jeg var en lang skitur nordøstefter. Det var godt føre; vinden har rumstert ganske bra med sneen nu, og fylt over skrugarene, så vidt den skrøbelige tilgang på materiale har tilladt.»

«Tirsdag den 6te mars. Driver ingen vei. Det har været en sur dag idag, $\div 44^{\circ}$ til $\div 46^{\circ}$, og vinden

op til 5,8 m. God anledning til at forfryse hænder og ansigt, og med et par har det da også hændt.

Johansen læser af vindmåleren.

Fotografi 6te marts 1894.

Vinden vedholdende NV. Jeg begynder at bli rent slap og sløv for vinden nu. Fotograferte idag Johansen

ved vindmåleren, og mens det stod på, frøs han af sig næsen. — I kveld er almindelig veining igjen. Disse veininger følges med almen opmerksomhed; alle er vi spændt på hver eneste mand, om han har lagt på sig eller har tat af. De fleste har tat lidt af nu, skjønt der fremdeles bare er røde struttende kinder at se. Skulde det være det at ølet har sluttet og lime-juicen er begyndt? Men Juell lægger på sig ufortrødent — 400 g. nu igjen. Vor doktor er heller ikke værst; denne gangen ellers ikke mer end 300 g. For resten har han det vondt her om bord, stakkar; ikke en kjæft vil bli syg. I fortvilelse anla han selv en hodepine igår, men kunde ikke få den til at trives natten over. På det sidste har han begyndt at studere hundesygdommer; kanskje den praksis kan bli mere indbringende.»

«Torsdag den 8de mars. Driver sydover. Idag var Sverdrup og jeg en god skitur nord- og vestefter. Det er ypperligt føre nu efter vinden. Vi fyker afsted som en fjærdott for en liden byge, og fremkommeligt er det overalt, selv over de værste skrugarer. Deiligt veir, med bare $+ 39^{\circ}$. Men i kveld er det betydelig surere, $+ 48,5^{\circ}$, og fra 5 til henimod 8 m. vind. Det er ikke noget svært tiltalende arbeide at stå oppe på vindmøllen og reve eller berge seilene i sligt veir; det vanker lidt neglespræk og stundom hvide kinder; men det må gjøres, og det blir gjort. Vi har rigdom på «møllebris» om dagen — elektrisk lys på tredje ugen nu; men uhyggeligt er det at det fremdeles skal være denne nord- og nordvestvind; gud ved når den vil ta ende. *Kan* det være land nordenfor? Det bærer stygt sydover nu. Og det er

hårdt at holde troen oppe; men — kommer tid, kommer råd.»

«Efter lang hvile fik skuten en støit igjen i eftermiddag. Jeg gik op. Det skrudde i en råk foran baugen. Vi skulde næsten kunne ventet skruing nu det er nymåne; men vi er kommet så ud af vane med at gi agt på springfloden, siden vi har merket så lidet til den i det sidste. Ellers skulde den jo tilta i styrke nu mod jevndøgn.»

«Fredag den 9de mars. Snoren i hoven viste i formiddag en liden grand sydvestover (derimod syntes linen i en ost som bare hang et par favner under isen, for at tine, snarere at vise til modsat kant). Skulde vi ha fåt sydgående strøm sammen med vinden nu? Hm — da må der bli noget ud af det! Eller er det kanske bare tidevandet som sætter den vei?»

«Fremdeles samme nordlige vind. Det bærer stadig sydefter. Dette var altså den forandring mars måned med sit jevndøgn skulde bringe! Nu har vi over to uger hat nordlige vinder. Jeg kan ikke skjule det for mig selv længer, jeg begynder at bli trist. Stilt og langsomt, men ubarmhjertig sikkert knækkes det ene håb efter det andet; — har jeg så ikke lov til at være lidt trist? Jeg længes vistnok usigelig hjem, kanske driver jeg nærmere, kanske fjernere på denne vis; men i ethvert fald, det er ikke lysteligt at se virkeliggjørelsen af sine planer bli forhalet og atter forhalet, om ikke tilintetgjort, på denne langsomt og ensformig dræbende måde. Naturen gennemløber upåvirket sit årtusener gamle kredsløb, vinter og vår skifter, våren svinder, og sommeren kommer, og vi — er fremdeles den samme kaotiske

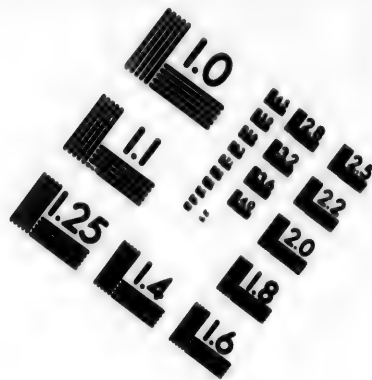
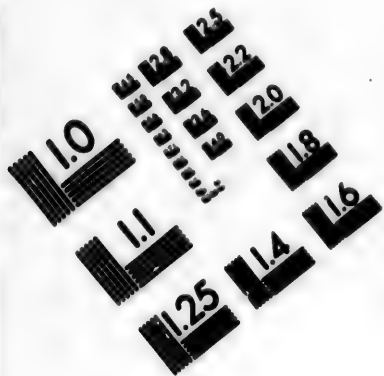
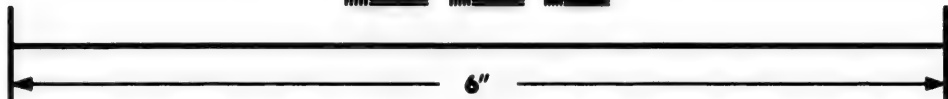
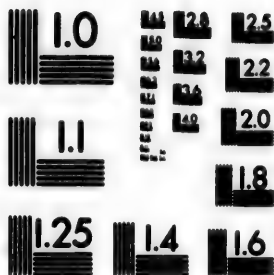

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

blanding af dristige fremtidsplaner og knuste forhåbninger; alt efter som hjulet dreier, vender snart det ene, snart det andet op; — men indimellem snor minderne med let hånd sine klingende sølvstrenger, snart sterke som den durende foss, snart ømme og bløde som fjerne døende lurtoner.»

«Jeg står og ser ud over dette øde islandskab, over sletter og høider og daler; ser solen drysse sit muntre lys over flader som over vinterens skrugarer; og midt i masserne «Fram», ubevægelig fastklemmt. Når skal du på ny seile fri i åbent vande, du stolte deilige skute?

«Ich schau' dich an, und Wehmuth
schleicht sich in's Herz hinein.»

Med disse ismasser, drivende ad ukjendte veie, tumled et menneskekrybs tanke så længe til han satte et helt folk i bevægelse, for at kunne trænge ind i dem, et folk som kanske kunde hat bedre brug for sine kræfter på andre hold . . . Til hvad hensigt det hele opstyr! — Ja, har bare beregningerne været rigtige, da er de herlige faktorer, disse isflak hvem snart sagt intet modstår; men skulde det være en feil i regningen, i det fald er de ikke fuldt så hyggelige. Og hvor ofte er et regnestykke rigtigt? . . . Men om jeg nu var fri? Da var det bare for at gjøre det om igjen, fra samme sted. Så længe må en holde på til en lærer at regne rigtig. — Af skjørbugen ler jeg; intet sanatorium er bedre. Af isens magt ler jeg; vi lever som på en uindtagelig borg. Af kulden ler jeg også; den er ingenting. Men af vindene ler jeg ikke; de er alt; dem bøier ingen vilje.»

«Men hvorfor altid plage sig med fremtiden? Hvorfor pines af enten det bærer frem eller tilbage? Hvorfor ikke sorgløs la dagene flyde forbi, som en rolig rindende elv? Af og til kommer vel et stryk som sætter lidt mere fart på tiden. Å, for en underlig indretning livet er! Et evigt jag fremover; altid fremover. Hvorhen? Og så kommer døden og klipper tråden over før målet er nåd . . .»

«Jeg var en lang skitur idag. Et stykke nord er det mange nydannede råker og skrugarer som er slemme at komme over; men tålmodighed overvinder alt, og snart når en ud på vide flade sletter hvor det er skjønt at fare. Lidt koldt var det nok, med 47—48 grader og 5 m. vind fra NNO; men en føler det ikke stort; det er friskt og behageligt. Jeg har ikke mer på end en vanlig dragt, omtrent som hjemme, bare en sælskindstrøje og lærredsbukser udenpå, og så en halvmaske for panden, næsen, og kinderne.»

«Det har skrud på forskjellige kanter idag. Merkeligt nok gav en middagshøide af solen igår 79° 45'. Vi har altså bare drevet 8' sydefter på de fire dagene siden 4de mars. Det er underligt med denne langsomme driften til trods for sterke vinder. Skulde det virkelig være land nordenfor? Jeg begynder mer og mer at tænke på det. Et land nordenfor vilde jo forklare både at vi ikke kommer nordover, og at det går så langsomt sydover. Men muligens dette også lar sig forklare derved at isen er skrud så meget sammen at den er frosset tyk og tung. Rart synes jeg det er at her er så meget nordvestlig vind, og omtrent ingen nordost, tvert imod hvad en skulde

vente ifølge jordrotationen; det dreier sig bare om nordvest og sydost, istedenfor at det jo burde være sydvest og nordost. Uden at der er land kan jeg vanskelig finde en fyldestgørende forklaring, ialfald ikke på nordvesten. Om Franz Josefs Land skjød ud øst- eller nordover, eller sammenhængende ørækker

Johansen.

Hansen.

En solhøide.

Fotografi.

strakte sig i den retning fra Franz Josefs Land? Det er jo aldeles ingen umulighed. Østerrigerne fik, straks de kom langt nok nord, fremherskende nord-østlige vinder; vi får nordvestlige. Skulde kjernen af landmasserne ligge i nord, midt imellem vor meridian og deres? Jeg har så vanskeligt for at tro at disse mærkelig kolde vinder fra nord skulde kunne

Fotografi mars 1894.

Ved vårens komme.

dannes bare over et isdækket hav. Ja var der så sandt et land, og vi havde tag i det, da var alle sorger slukt; men ingen kan vide hvad fremtiden vil bringe — og bedst er det kan hende ikke at vide det.»

«Lørdag den 10de mars. Snoren viser nordlig drift; nu i eftermiddag har det også begyndt at lufte svagt fra syd. Som vanligt hjælper det at skrive mismodet af sig. Idag er jeg igjen let til sinds, og kan hengi mig til lykkelige drømme om et stort høit land i nord, med fjeld og daler, hvor vi kan sidde under fjeldvæggen og bage os i solen, og se våren komme; over indlandsisen fører vi så frem lige til polen.»

«Søndag den 11te mars. Skitur nordover. $\pm 50^{\circ}$, og over 3 m. vind fra NNO. Ligevel kjendtes det ikke synderlig koldt. Det var bare lidt slemt for maven og lårene, da ingen af os hadde vindbukser på¹⁾, og ikke var klæd anderledes end vanligt: almindelige bukser og underbukser af uld, og på overkroppen enten en skjorte og en ulveskins pels, eller også en almindelig ulddragt med en let sælskindstrøje over. For første gang i mit liv frøs jeg på lårene, især lige over knæet og på knæskallen; det samme var tilfældet med de andre, — vi hadde da gåt en lang stund mod vinden. Vi gned benene lidt, og så var de varme igjen; men hadde vi holdt på længere uden at lægge merke til det, kunde vi nok ha fåt nogen stygge forfrysninger. Ellers kjendte vi ikke det mindste til kulden, fandt tvertimod temperaturen behagelig, og jeg er overbevist om at en 10—20, eller tilmed 30° lavere slet ikke vilde været så forfærdeligt.

¹⁾ Så kaldte vi nogen lette bukser af tynd tørt bomuldsdug, som vi brugte til beskyttelse mod vind og sne.

Det er mærkeligt hvordan følelsen forandrer sig. Hjemme synes jeg det er surt bare jeg går ud i nogen og tyve graders kulde, selv om veiret er stille. Her synes jeg ikke det er koldere når jeg springer op bar i $+ 50^{\circ}$, til og med i vind. Når en sidder i en lun stue hjemme, har en gjerne overdrevne forestillinger om kuldens frygtelighed. Den er slet ikke

Amundsen. Hendriksen. Mogstad. Blessing. Sverdrup.

Parade for fotografen.

frygtelig. Vi befinder os alle meget vel ved den; skjønt det hænder jo stundom at en og anden når der er sterk vind, ikke spaserer så langt som ellers, kanske også må snu om for kulden; men da er han også meget tyndklæd, uden spor af vindklær. I kveld er det $+ 51,2^{\circ}$ og 4,4 m. NNO-vind. Sterkt nordlys fra syd. Der er alt en meget merkbar dæmring af solen selv ved midnat nu.»

«Mandag den 12te mars. Driver sagte sydoover. Lang skitur nordefter alene. Hadde idag vindbukser på; men det er næsten for varmt igjen. Det var $+ 51,6^{\circ}$ imorges, med omkring 4 m. vind fra nord; ved middag var det nogen grader varmere. Huf, denne nordenvinden frisker til, barometret er kommet op på sine høider igjen nu — og jeg som hadde trod at vinden skulde forandret sig!»

«Dette er hvad mars bringer os, den mit håb stod til — nu får jeg vente på sommeren. Snart er halvåret omme; det vil forlade os omtrent hvor det fandt os.»

«Onsdag den 14de mars. I kveld begyndte hundene pludselig at gjø, og vi trodde sikkert det var bjørn. Sverdrup og jeg tog vore børser, slap «Ulenka» og «Pan», og drog afsted. Der var adskillig dæmring af dagen endnu og desuden begyndende måneskin. Ikke før var hundene på isen før det bar afsted med dem vestover som to raketter, vi efter så fort vi orked. Som jeg skulde hoppe over en råk, trådte jeg gjennom isen med det ene benet til over knæet. Rart nok blev jeg ikke våd til skindet, endda jeg bare hadde finsko og vadmelslægger på; men i denne kulden ($+ 39^{\circ}$) fryser vandet i det kolde tøiet før det får trængt igjennem; det blir et ispanser udenpå, som næsten varmer. Ved en råk langt borte opdaged vi til slut at det ikke var bjørn hundene hadde fåt veir af, men en hvalros eller en sæl; vi så huller efter hodet dens i nyisen på flere steder. Merkeligt til skarp lugt disse hundene har: det var over 1000 m. fra skuten, og dyret hadde bare hat lidt af snude-spidsen over isen. Vi var om bord efter harpun, men

fik ikke se så meget som et skimt af dyret, endda vi gik flere gange op og ned langs råken. Under dette kom «Pan» i sin iver for nær råkkanten og faldt i vandet. Isen var så vidt høi at han ikke kunde komme op igjen af sig selv, og havde ikke jeg været der og drad ham op, er jeg ræd for han hadde druknet. Nu ligger han her i salonen og koser og tørker sig; men heller ikke han blev våd ind til skindet, endda han var en god stund udi; de inderste uldhårene i den tætte raggen hans er tørre og varme. De synes ellers det er en fest at komme her ned, hundene; det er ikke så ofte det går på. De svinser rundt i alle kahytterne og ser sig om, til de finder en lun krog at ligge i.»

«Deiligt veir, omtrent stille, tindrende klart, og måneskin. I nord rødmen af kvelden; over sydhimlen nordlys, snart i flammende spydrækker, snart som et søvlsør, som flager i rige folder for vinden, hist og her med røde stænk. De blir altid nye, disse vidunderlige natstemninger, og altid ærleebinder de sjælen.»

«Torsdag den 15de mars. Imorges var det $\div 41,7^{\circ}$, kl. 8 i kveld er det $\div 40,7^{\circ}$, og midt på dagen var det lidt varmere: kl. 12 $\div 40,5^{\circ}$, og kl. 4 eftm. $\div 39^{\circ}$. Det ser næsten ud til at solen begynder at få magt.»

«Underligt med de hundene. Nu i kveld svetter de vist inde i husene igjen; for en fire fem af dem ligger udenfor eller på taget. Ved 50° kulde krabber ligevel de fleste ind, og lægger sig gjerne tæt sammen også inde i huset. Da vil de også nødig gå tur; de ligger allesammen helst i solen i læ af skuten. Men nu synes de nok det er så mildt at det er hyg-

geligt at gå igjen; for idag var det ikke vanskeligt at få dem med.»

«Fredag den 16de mars. I den sidste tid har Sverdrup holdt på med at sy seil til skibsbådene. Der var lidt sydvestlig vind i formiddag, og så prøvde

Forseg med kælkesailas.

Fotografi.

vi et af disse seilene på to sammenbundne kælker. Det går udmerket at seile på den vis; der trænges ikke store vindpustet før det glider afsted, og det vilde bli en ypperlig hjælp, skulde en gå over isen hjem.»

«Onsdag den 21de mars. Endelig kommer da reaktionen med sydøstlig vind og sterk drift nordover igjen. Jevndøgn er gåt, og vi er ikke en grad nordligere end sidste jevndøgn. Jeg undres på hvor næste jevndøgn vil finde os. Blir det sydligere, er seiren uvis; blir det nordligere, er kampen vundet, om det så kan vare længe. Jeg håber på sommeren; den må bringe en forandring. Det åbne vand vi seilte hidop i kan umulig stamme bare fra issmeltningen; det må skyldes vinder og strøm. Men skal isen vi sidder fast i nu, drive så langt nord at den gir plass for alt det isfrie vand, da er vi hjulpet et godt stykke på vei. Vistnok kan det synes som om sommeren fortrinsvis måtte bringe nordlige vinder, med det kolde ish *v* i nord og det varme Sibirien i syd. Dette gjør mig også noget mistænksom. Men på den anden side har vi varme have i vest; de kan være sterkere, — og desuden *drev* jo «Jeanette» nordvest.»

«Det er underligt at trods de vestlige vinder driver vi ikke østefter. Sidste længde var bare 135° ø. l.»

«Skj. torsdag den 22de mars. Sterk sydøstlig vind fremdeles; driver godt nordover. Modet stiger. Det hviner i riggen over os; det er som seirens susning gjennom luften. — I formiddag fik pludselig en af hvalpene sterke krampeanfald; fråden stod af munden, den bed som rasende til alle sider. Det endte med stivkrampe, og vi bar den ud på isen. Den hoppet bortover som en padde, med stivt udstrakte ben, hals og hode ret til veirs, og ryggen krummet som en sa'l. Jeg var ræd for vandskræk eller en anden smitsom sykdom, og skjød den på flekken. Det var kanskje noget overilet; smitte kan vi vel vanskelig ha nu.

Men hvad kunde det være? Var det epilepsi? Her forleden dag skræmte en af de andre hvalpene mig ved at fare rundt og gå som gal oppe i bestiklugaren, og til slut gjemte den sig nede mellem en kasse og væggen. Det samme har de andre set også. Men efterpå blev den lige god, og i de sidste dage har det ikke været noget at merke.»

«Langfredag den 23de mars. Middagsobservationen gir 80° n. br. På fire døgn har vi seilt lige så langt nord som vi brugte tre uger, eller mer, om at drive sydover. Det er da endda en trøst at vide. — Merkeligt hvor hurtig nætterne har lysnet. Det er så vidt de sterkeste stjernerne endnu blinker fra den blege himmel nu ved midnat.»

«Lørdag den 24de mars, påskekveld. Idag er endelig vårlyset sluppet ned i salonen. Det var en mægtig forandring. Hele vinteren har vi høt sky-lightet dækket af sne for at beskytte det mod kulden, og hadde desuden anbragt hundehus rundt omkring det. Nu er det alt kastet på isen, og ruderne i sky-lightet pudset og stelt.»

«Mandag den 26de mars. Vi ligger stille, ingen drift. Hvor længe skal dette vare? — — Sidste jevndøgn, hvor jeg var stolt og seiersglad; hele verden var bare lys. Men nu — ja stolt er jeg ikke længer! Fortsætter det på denne vis, vil det ta 7½ år til.»

«Solen stiger og bader isfladen i glans. Våren kommer; men den gjør ikke glad. Her er ensomt og koldt som før; sjælen fryser. Syv år til af dette liv, eller sæt bare fire, — hvordan ser ens sjæl da ud? Og hun —? Jeg tør ikke tænke frem. Der

hjemme — hvordan vil det bli der, når år går efter år, og ingen kommer?»

«Nei, dette er sygelighet, jeg ved det. Men denne uvirksomme livløse ensformighet tynger og knuger en. Ingen kamp, ingen mulighet for kamp, alt så stille og dødt, sunket hen i sig selv, stivnet under isens dække — — å, der kommer is i sjælen! Hvad gav jeg ikke for en dag i strid, bare en eneste fare!»

«— — — Endnu må jeg vente. Får se på driften. Men tar den feil retning, da alle broer af, da alt ind på en færd over isen mod nord. Da er handlingens dag kommet. — Jeg ved ikke bedre. Det blir en vågelig færd, det gjælder kan hænde liv og død. Men har jeg valg? — — —»

«Det er ikke mands gjerning at sætte et mål og så vige når slaget skal stå. Der er bare én vei, og den heder *fram* — — —»

«Tirsdag den 27de mars. Atter i drift sydover; vinden nordlig. Middagsobservationen gav 80° 4' n. br. Men hvorfor så modløs? Jeg stirrer mig blind på et eneste punkt, tænker jo bare på at trænge gjennom til Atlanterhavet og at nå mod polen. Og vor hovedopgave er da at udforske de ukjendte polaregne. Gjør vi ikke nytte her også i forskningens tjeneste? Det blir en anelig samling iagttagelser vi fører hjem fra dette strøg, som vi snart kjender vel nøie. Det andet er og blir dog mest en forfængelighedssag. «Elsk sandhed mer, og seier mindre!»

«Jeg ser på Eilif Peterssens «Granskog», og jeg er der igjen. Så vidunderlig vakker den er nu i våren, med sin halvlyse tungsindige stilhed inde mellem de

høie stammer. Jeg kjender den våde mose under mig, hvor foden synker blødt og lydløst ned, det drypper vådt fra sneflekke, vårbækken skummer og synger nedi kløfterne og mellem stenene med sit brungule vand, det dufter af mose og barnåler, og over en, mod den lyseblå himmel, vugger granernes mørke topper sin evig susende længsel i vårvinden; i deres ly folder sjælen sig frygtløs ud og svales af skogens dugg. Du alvorlige granskog, barndommens eneste fortrolige, hos dig lærte jeg naturens dybeste toner, dens tungsind, dens vildhed. Du gav sjælen farve for livet. . . . Alene, langt på skogen, ulmende glør efter et bål ved det stille mørke tjern, ovenover den dystre nathimmel, — hvor en var lykkelig, alt en eneste stor harmoni!»

«Torsdag den 29de mars. Det er merkeligt hvad det har gjort at få dagslyset her ned igjen. En får rent følelsen af at det virkelig *er* morgen, når en tørner ud til frokost nu og ser dagen stråle ned gjennom ruderne i skylightet.»

«Vi er flittige her om bord. Alt gjøres her. Vi syr seil til båder og kjælker; vindmøllen skal også få store nye seil nu, så den kan gå i al slags veir. A, kunde vi bare gi «Fram» slige vinger også! Vi smier kniver, bjørnespyd, som vi aldrig får brug for, bjørnesakser, som vi ikke får bjørn i, økser, og meget andet lige så nyttigt. For øieblikket har vi stor træskofabrik, og en nyoprettet spikerfabrik. De eneste aktieeiere i dette foretagende er Sverdrup og smeden Lars, «Storm King» som han kaldes, fordi han altid kommer som et hardt veir. Produktet er udmerket og får rivende afsætning, da alle vore småspiker til

kjælkebeslag er opbrugt, og vi netop nu har det svært travelt med at lægge nysølvbeslag under kjælkemeierne. Her er dernæst en skibbindingsfabrik, en snekerverksted, og et blikkenslagerverksted, som for øieblikket er optat med lampereparationer. Så har doktoren — af mangel på patienter — åbnet et bogbinderi, som blir flittig benyttet af «Fram»s bibliotek, hvoraf enkelte bøger, såsom «Gjest Bårdsens Liv og Levnet», o. a. som særlig står i kurs, var blit sterkt medtat. Salmager- og seilmagerverksted, fotografisk atelier o. m. m. er her også. Størst omfang har ellers dagbogsfabriken antat; i den arbeider hver eneste mand om bord. Kort sagt, der gis ikke den ting mellem himmel og jord som ikke kan leveres her — med undtagelse af god vind. Og alle verkstederne kan ubetinget anbefales: Reel behandling, solid arbejde, — levert efter tid og bekvemmelighed. I det sidste har vi udvidet forretningerne med en ny branche, idet firmaet «Nansen & Amundsen» har anlagt en notefabrik. Papnoterne til orgelet tog på at bli betænkelig medtat af slit og fugtighed, og af den grund har det været sørgelig magert med musik i hele vinter. Igår gjorde jeg da endelig alvor af at ætse en noteplade i sink. Det gik udmerket, og nu vil vi gå i vei både med religiøs og profan musik; atter skal disse haller gjenlyde af orgelets brusende toner, til vor store hygge og opbyggelse. En vals går som et pust af nyt liv gennem mange af «Fram»s beboere.»

«Jeg klager over disse omgivelseres tærende ensformighed; men i grunden gjør jeg dem uret. De foregående dage blendende sollys over snehaugene; idag snefok og vind, «Fram» ombrust af et eneste

sneyre af rykende hvidt; snart kommer så solen igjen, og vidden stråler som før. Og hvor ofte må jeg ikke når jeg mindst tænker på det, stanse troldbundet af kveldens sælsomme farvepragt. Ishaugene i dybe blåfiolette skygger mod den svundne sols rødgule

Hjemad efter solnedgang.

Fotografi den 31te mars 1894.

himmel — det er et farvedigt så fagert og vidunderligt at det brænder sig ind i sjælen for altid. Og disse lyse drømmende nætter, hvor meget de har at fortælle os nordboer, hvor meget at minde om! En ser vårmorgenerne da en drog til skogs efter århanen, under matte stjerner og med den blege månesigd over skogtoppene; dæmringen med sine glødende toner der

i nord er den gryende vårdag over skogvidden hjemme, den disigblå røg under solrødmen er den friske morgentåge over myrdragene, de mørke lave skyer mod det dunkelrøde blir til fjerne høidedrag. — Dagen her med sin stive livløse hvidhed har ingen dragning; men kvelden og natten, da smelter isverdenens hjerte, da drømmer den tungsindige drømme, og det er som du hørte dens dæmpede vemodsgråd i kveldens farver. Snart har vi dem ikke mer, solen vil krede ensformig farveløs, nat og dag, og dag og nat, rundt en evig lyseblå himmel.»

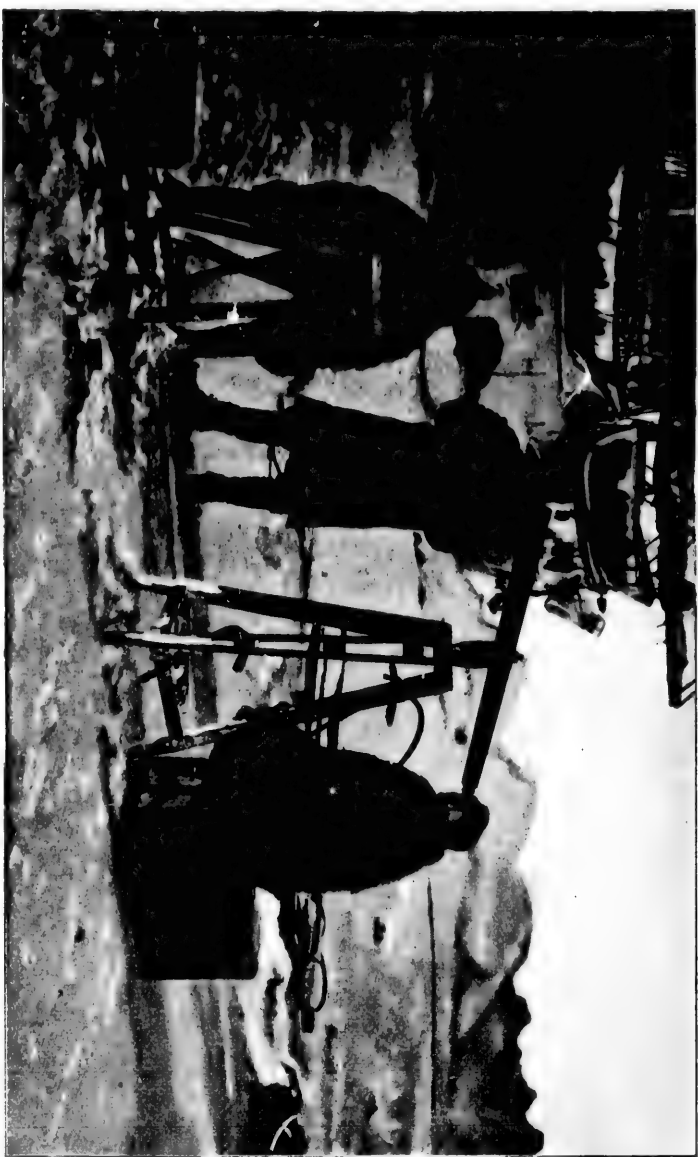
«Søndag den 1ste april. Sterk østsydøstlig vind, med op til over 10 m. hastighed. I eftermiddag, da jeg var en tur oppe, forekom det mig at møllen gik vel fort. Hun sveiv rundt i bygerne så det var så vidt en kunde se vingerne. Der blev altså git ordre til at reve. Men mens karene holdt på at kare sig ud af køierne efter middagsluren, stansed hele kverna med en ryk. Vi op — den ene vingen tvert af! Skruen i fæstet inderst var gåt, og så hadde vingen slått imod stillasen, slått ud et stykke af stillasstokken, knækket sig selv, og brukket ud et stort stykke af drivhjulet, som bremsen var fæstet på. Vingestykket var farett et helt børseskud bortover isen. Det blir en vanskelig sag at få reparert den; men den må i stand, og vort håb står nu til smeden Lars.»

Fredag den 6te april skulde der indtræffe en merkelig begivenhed, som vi alle så frem til med spændt forventning; der skulde være solformørkelse. «Hansen hadde i løbet af natten regnet ud at formørkelsen skulde begynde omtrent kl. 12, 56'. Det gjaldt at få en god observation af den, så vi kunde

e,
r-
od
er
g;
e,
m
r.
r-
on

d,
g
el
dt
at
af
d
i
d
et
t,
et
e-
g

n
d
e.
r-
et
le

(Efter fotografi.)

Observation af solformørkelse 1894.

få nøiagtig kontrolert vore kronometre. For at være sikre opstilled vi instrumenterne — den store kikkert og vor store teodolit — lang tid i forveien, og begyndte straks at iagttå solen. Hansen, Johansen, og jeg selv byttedes om at sidde fem minutter hver ved instrumenterne, stirre på solranden, og vente på at der skulde vise sig en skygge på den vestlige underkant af den; imens stod én med klokken. I to stive timer holdt vi det gående på denne vis uden at noget hændte. Da nærmed det spændende øieblik sig, da skyggen efter beregningen skulde komme. Hansen sad just ved den store kikkerten; han syntes at det begyndte at bævre noget ved solranden, og 33 sekunder efter ropte han og Johansen samtidig: «Nu!» Klokken var da $12^h 56^m 7,5^s$. Det var syv og et halvt sekund efter den tid vi hadde udregnet. En stor tilfredsstillelse for os alle, ikke mindst for Hansen; det viste at vore kronometre er i fortræffelig stand. Lidt efter lidt tog solskinnet følelig af, og vi gik ned for at spise middag. Ved to-tiden var formørkelsen på sit høieste, og da kunde vi selv nede i salonen se hvorledes dagslyset var svundet. Efter middag observerte vi også det øieblik da formørkelsen endte og den mørke måneskive slap solens rand.»

«Søndag den 8de april. Igår morges, som jeg lå og tænkte på at stå op, hørte jeg med ett raske fodslag af en som sprang over halvdækket ovenover; lige efter af en til. Det lå noget i trinene som uvilkårlig bragte mig i tanke om bjørn, og jeg hadde en svag forestilling om at jeg burde springe af sengen, men blev liggende at lye om der ikke skulde komme skud. Nei, jeg hørte ingenting, og fortsatte mine drømme.

Da kom Johansen styrtende ned i salonen, ropende at det lå to bjørner halvdøde eller heldøde på isen ved storkosset agtenom skuten; han og Mogstad hadde skudt dem, men hadde ikke mere patroner. Flere mand greb børser og rendte op. Jeg rused i klærne, kom op, og forstod at bjørnene hadde tat flugten, jeg kunde se de andre forfølge dem bortover isen. Mens jeg holdt på at spænde skiene på, kom de tilbage for at få noget mere på sig før de satte efter. I vei drog jeg da, alt hvad skiene vilde bære, frem over sletter og skrugarer. Snart var jeg på slagene — lidt blod i dem her og der i begyndelsen. Det var en binne med unge, og da jeg trodde de var hårdt såret — binne hadde jo stuft flere ganger efter Johansens første kule — så tænkte jeg det skulde være en let sag at nå dem igjen. Flere hunder var drad foran mig på sporet. Det bar i vei i nordvestlig retning, skuten sank dybere og dybere under synsranden, og jeg svettet mer og mer i solskinnnet. Snefladen glitred med sin evindelige hvidhed foran mig og bag mig og tråttet øiet, og bjørnene kom jeg lige nær. Den udsigt jeg kunde ha til at nå dem gjorde hundene sit bedste for at ødelægge; de var hidsige nok til at skræmme bjørnene, men ikke til at gå ordentlig på og sætte dem. Snart kom skodden og skjulte alt omkring, undtagen bjørnesporene, som stadig viste vei forover; snart veg den igjen, og solen skinte klart som før. «Fram»s rig var for længe siden svundet bag horisonten; men endda holdt jeg det gående. Men lidt efter lidt begyndte matheden og sulten at gjøre sig gjældende — i hasten hadde jeg ikke fåt frokost en gang — og til slut måtte jeg bide i det sure eple og

vende hjemover igjen uden bjørn. — På veien kom jeg forbi et merkeligt iskoss. Det var omkringing nogen og tyve fod høit (jeg fik ikke målt det helt til toppen); midten af det var faldt ned, sandsynligvis under en skruing; resten danned nu en pragtfuld triumfbue af det hvideste marmor, som solen glitred i med al sin glans. Var den reist over mit nederlag? Jeg var oppe på den for at se efter «Fram»; men endnu fik jeg nok gå et stykke før riggen viste sig over isranden. Det var først klokken halv seks om eftermiddagen jeg nådde om bord igjen, sliten og sulten efter et døgn faste og den lange uventede motion. Så fortræffelig som maden smagte! — Mens jeg var borte, hadde flere af de andre drad efter med slæde, for at trække hjem bjørnene jeg skjød. Men de var knapt kommet så langt som did hvor fægtningen begyndte før Johansen og Blessing, som var foran, fik se to nye bjørner springe op bag et koss et stykke fra sig. Før de fik børsen af ryggen, var det for sent. Og så blev det en ny jagt. Johansen skar i vei efter dem på ski. Men det gik ham som mig: flere af hundene var foran, og holdt stadig bjørnene så langt forud at han ikke kunde nå ind på skudhold, og det endelige resultat af den jagt blev netop det samme som af min. — Har lykken forladt os? Jeg var så kry af at vi ikke hadde skudt på en eneste bjørn uden at få den, men idag —!»

«Merkeligt at vi nu pludselig skulde få besøg af fire bjørner på én dag, efter at det har været stilt for dem i tre måneder. Skulde det bety noget? Skulde vi være kommet nær det landet i nordvest som jeg har ventet på? Der ligger ligesom forandring i luften;

observationen i forgårs kveld gav 80° 15' — den nordligste bredde vi endnu har hat.»

«Tirsdag den 10de april. — — — I eftermiddag har vi fåt møllebris fra NO, og det elektriske lys smiler igjen over os. Lørdag aften var møllen på ny i fuld stand, efter en uges arbeide. Hjulet er ved Pettersens kunst forsvarlig restaurert, den afbrukne mølleving surret, og vingerne styrket. Når nu også stillasen er efterset, vil knapt nogen vind kunne skade os.»

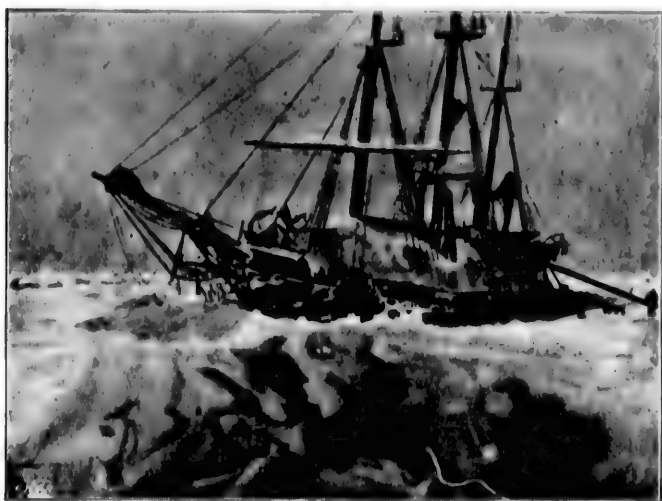
«Søndag den 15de april. — — — Dette var altså midten af april. For en klang af glæde i dette ord, af livslyst! Vårsyner drar ind i sjælen bare ved navnet — den tid da vinduer og dører slås på vid væg for vårluft og sol, og vinterstøvet luftes bort, da en ikke længer kan sidde stille, men må ud og kjende duften af skog og mark og nyspad jord, og se fjorden, som ligger åben og blinkende. For et utømmeligt væld af vågnende naturfryd april rummer! Men her — her findes den neppe. Vel skinner solen både sterkt og længe, men ikke på skoger, fjeld, og marker, overalt bare nysneens blendende hvidhed. Her lokker april knapt ud fra vinterhiet. Den er ikke revolutionernes tid her; om de nogensinde kommer, blir det senere, meget senere. Tiden ruller lige ensformig forbi; jeg sidder og ser på den uden vårlængslernes uro, og lukker mig lige fast ind i mine studiers snilehus. Dag efter dag dukker jeg ned i mikroskopets verden, og glemmer både tid og omgivelser. En gang imellem fører vel en kort tur fra tasmørket her nede op i lyset, dagen stråler om en, og sjælen åbner en liden gløtt mod solvarmen og livs-

modet; men så bærer det ned i kjelderer til arbeidet igjen. Før jeg kryber til køis, må jeg på ny en trip op på dækket. Tidligere var dagen svundet ved den tid, nogen ensomme stjerner blinket svagt, og det bleggule månelys gjød sig ud over isen; men de sidste dage er også det borte, solen synker ikke længer under isranden, dagen varer bestandig. Jeg kaster blikket langt langt udover de øde snesletter: en endeløs og livløs ismasse i sagte bevægelse; ingen lyd, uden suset af den svage luftning gennem riggen, og så kanske langt borte duren af en skruing. Midt i al denne hvide tomhed en eneste liden mørk prik — det er «Fram» . . .»

«Men under denne skorpe, dybt der nede, i hundreder af favner, myldrer det brogede liv i alle sine skiftende former, en verden af samme stof, med samme drifter, samme sorger, og vel også samme glæder som vor — overalt den samme livsens kamp. Så er det altid; trænger vi ind under selv den hårdeste skal, slår til slut det pulserende liv os i møde, om så skorpen kan være tyk.»

«Det er som jeg sad her i ensomheden og lytted, lytted til klangen fra naturens store harpe. Uforstyrret bruser dens mægtige symfonier frem gennem universets tallose sekelrækker. Snart i livets tumlende vildskab; snart er det dødens stivnende kulde som kommer i brede mægtige akkorder, som en Chopins sørgemarsj . . . og vi — vi er strengenes usynlige små svingninger i dette evighedens vældige verdensspil, altid skiftende og altid de samme. Tonerne er verdner, én vibrerer længere, en anden kortere, alle for at vige for nye . . .»

« — — — Den jord som en gang skal være. Atter og atter kommer denne tanke tilbage. Jeg ser langt frem gennem tiderne . . . Langsomt og umerkelig blir solvarmen mindre, jordens temperatur synker lige så langsomt og umerkelig. Tusener, hundred tusener, millioner af år svinder, istider kommer og istider går; men stadig blir varmen mindre, lidt efter

«Fram» henimod våren.

Fotografi fra slutten af marts 1894.

lidt brer de drivende ismasser sig udover, altid mod sydligere og sydligere bredder — og til slut er alle have et eneste ishav. Livet er forsvundet fra jordens overflade, bare i havdybene findes det endnu. Men temperaturen fortsætter at synke, isen vokser tykkere og tykkere, livets rige minker også der, aldrene ruller videre, og isen når bunden. Det sidste spor

af livet er svundet, sne dækker jorden. Det vi leved for er ikke mere, frugterne af alt vort slit og alle vore lidelser er for uendelige tider siden slettet ud, begravet under isdækket. Jorden er kun en stivnet livløs ismasse, der den ruller frem på sin bane gennem evigheden. Som en mat rødglødende skive kredser solen over himlen; månens glans er borte, den ses næsten ikke længer. Men nordlysene spiller kanske endnu over de øde isflader, og stjernerne blinker stille fredelig som før — nogen er slukket, men nye er kommet til. Og om dem ruller nye kloder, med nye verdner af liv, nye lidelser uden mål. Det er evighedens endeløse kredsløb. Naturens evige rytmer . . .»

«Mandag den 30te april. Driver nordover. Igår gav observationen $80^{\circ} 42'$ og idag $80^{\circ} 44\frac{1}{2}'$. Vinden er stadig sydlig og sydøstlig. — Det er deiligt veir, en føler på sig at våren må være kommet, om så termometret sier nei. «Våronnen» har begyndt om bord, sneen og isen renskes op langs «Fram»s sider, og hun skyder frem af vinterdækket, som barknausene med vårbloster. Sneen på dækket blir lidt efter lidt skuffet over bord, riggen reiser sig mod den klare luft ren og mørk, og de gyldne knapper på toppene blinker i solen. Vi går og varmer os i solsteken langs de opvarmede skutevægger, hvor termometret viser varmegrader, røger en fredelig pibe, og ser på de lette hvide vårskyer som seiler høit oppe på den blå himmel. En og anden tænker vel også på våren der hjemme, når bjerkene sprætter.»

VIII.

VÅREN OG SOMMEREN 1894.

Så kom da den tid vi hjemme kalder våren, glædens og det spirende livs tid, da naturen vågner efter sin lange vintersøvn. Men der oppe bragte den ingen forandring. Det var den samme hvide livløse masse, de samme endrløse issletter, vi dag efter dag gik og stirred ud over. Det var de samme stemninger vi lå og drev imellem, af håb og mismod, af længsel og dådslyst, alt efter som vindene skifted, og isdriften bar frem eller tilbage.

Som før fortsatte jeg også med at gruble over vore fremtidsmuligheder, gjorde iagttagelser, fandt mine teorier støttet eller afkræftet. Oftest endte jeg dog med at finde at alt i alt talte kjendsgjerningerne for. Således er jeg den 17de april på det rene med at der *må* gå en strøm gennem det ukjendte polarbassin: «Middagsobservationen gav 80° 20' n. br.; det er 9' siden i forgårs. Fire døgns nordenvind satte os 3' sydoover, mens ett døgn af denne skrale vind driver os 9' nordefter. Dette ser mærkværdigt ud; det er ligesom vi ikke vil sydoover mer. Og når jeg tænker

på det påfaldende varme vand vi har fundet i dybet, synes jeg at det virkelig begynder at lysne. Jeg ræsonnerer slig: Vandet i Østgrønlands-strømmen er i overfladen ingensteds over nul (middeltemperatur for året), og synes gennemgående at være $+ 1^{\circ}$, selv nede på 70° n. br.; temperaturen synker på denne bredde stadig efter som man kommer under overfladen: på større dyb end hundred fæner er den aldrig over $+ 1^{\circ}$, i almindelighed $+ 1,5$ til $+ 1,7^{\circ}$, lige til bunds; bundtemperaturen i hele havet nordenfor den sekstiende breddegrad er tilmed under $+ 1^{\circ}$, bare med undtagelse af strækningen langs med Norges kyst og mellem Norge og Spitsbergen. *Her derimod er temperaturen over $+ 1^{\circ}$ helt til bunds lige fra 160 m. og nedigjennem* — på 250 m. allerede $+ 0,55^{\circ}$ — og dette, vel at merke, nordenfor den ottiende breddegrad, og i et hav under jordens kuldepol. Fra Ishavet selv kan dette varme vand vanskelig stamme, siden den strøm som går mod syd derfra, gennemgående har en temperatur af omkring $+ 1,5^{\circ}$. Det varme vand kan vanskelig være andet end Golfstrømmen som finder vei hid, og vel erstatter det vand som i de øvre lag strømmer mod nord og danner den østgrønlandske polarstrøms kilder. Alt dette forekommer mig at stemme godt med mine oprindelige antagelser, og støtter teorien som den hele ekspedition er grundlagt på. Lægger jeg så hertil at vindene — som jeg på forhånd havde trod — synes at være fremherskende sydøstlige her, og at det samme også var tilfældet ved den internationale station i Sagastyr (ved Lenamundingen), så er, når alt kommer til alt, vore udsigter ikke ugunstige.»

Ofte mente jeg også at finde andre sikre tegn på at der var en slig stadig nordvestgående strøm i vandet under isen, og da steg selvfølgelig modet end højere. Men så til andre tider, når driften atter gik sydover, og det var ofte, kom tvilene igjen, og det kunde se ud for mig som der ingen udsigt var til at nå frem på rimelig tid. Sandelig, en slig drift i isen sætter sindet på mangel en hård prøve; men én dyd kan den da lære en, og det er tålmodighed.

«Fram» agtenfra.

Fotografi den 13de juni 1894.

Hele færden var i virkeligheden en eneste lang skole i dette nyttige fag.

Vor fremgang var en stund udover våren noget bedre end den havde været om vinteren; men i det hele var det den samme tærende krebsegang; for hver gang vi tog et langt skridt nordvestover, kom gjerne en længere reaktionsperiode. Det var, som det mest politiske medlem af vort samfund mente, en stadig kamp mellem fremskridt og bagstræv. Efter

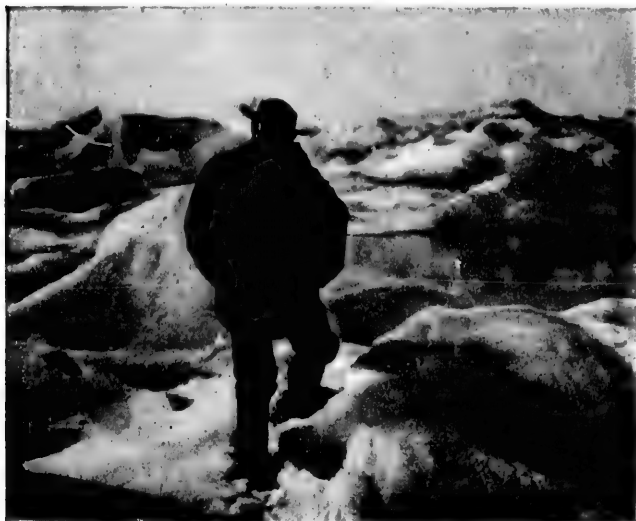
en tids venstrevind og herlig drift nordover, kom naturligvis det «radikale høire» til roret, og vi blev liggende i død vandet eller drev ret agterover — hvilket satte Amundsen i en meget mørk stemning. Det var ellers underligt med det at «Fram» hele tiden vendte baugen bent mod syd; som regel lå den $S \frac{1}{4} V$, og det var bare lidet den dreied på sig under hele driften. Som jeg skriver den 14de mai: «Hun går baglængs mod målet, med næsen stadig vendt mod syd. Det er som hun betænkte sig på at gjøre afstanden fra verden større, som om hun længter mod sydlige bredder; men en usynlig magt drar hende afsted mod det ukjendte. Det ligger vel ikke noget dårligt varsel i denne betænkte baglængsgang mod polarhavets indre? Jeg vil ikke tro det; krebsen kommer også frem en gang.»

En opregning af bredde og længde til de forskjellige tider udover vil gi det bedste billede af driften: 1ste mai på $80^{\circ} 46'$ n. br. — 4de mai $80^{\circ} 50'$ — 6te mai $80^{\circ} 49'$ — 8de mai $80^{\circ} 55'$ n. br., $129^{\circ} 58'$ ø. l. — 12te mai $80^{\circ} 52'$ n. br. — 15de mai $129^{\circ} 20'$ ø. l. — 21de mai $81^{\circ} 20'$ n. br., $125^{\circ} 45'$ ø. l. — 23de mai $81^{\circ} 26'$ n. br. — 27de mai $81^{\circ} 31,7'$ n. br. — 2den juni $81^{\circ} 31'$ n. br., $121^{\circ} 47'$ ø. l.; — 13de juni $81^{\circ} 46'$ n. br. — 18de juni $81^{\circ} 52'$ n. br.

Hidtil hadde det gåt forholdsvis godt nordvestover; men så kom reaktionen og atterstegene: 24de juni $81^{\circ} 42'$ n. br. — 1ste juli $81^{\circ} 33'$ — 10de juli $81^{\circ} 20'$ — 14de juli $81^{\circ} 32'$ — 18de juli $81^{\circ} 26'$ — 31te juli $81^{\circ} 2'$ n. br., $126^{\circ} 5,5'$ ø. l. — 8de august $81^{\circ} 8'$ n. br. — 14de august $81^{\circ} 5'$ n. br., $127^{\circ} 38'$ ø. l. — 26de august $81^{\circ} 1'$ n. br. — 5te september $81^{\circ} 14'$ n. br., $123^{\circ} 36'$ ø. l.

Efter denne tid begyndte det så småt at bære nordefter igjen; men det gik ikke fort.

Ligesom før speided vi stadig efter land, og var tilbøielige til, snart i ett og snart i andet, at se tegn på at vi nærmed os det. Men altid viste det sig at være fantasier, og havets store dybde tyded jo også

Fotografen på rov, vestenfor «Fram».

Fotografi den 6te juli 1894.

på at det ialfald ikke kunde være nær. Ja senere hen, den 7de august, da jeg hadde fundet 3850 m. dybde, heder det: «Jeg tror ikke vi længer skal tale om det grunde polarhav, hvor en kan vente land overalt. Det kan godt hende at vi til slut driver ud i Atlanterhavet uden at ha set en eneste fjeldtop. En begivenhedsrig årrække at se i møde!»

Den plan jeg allerede har nævnt, at fare over isen med hunder og kjælker, sysselsatte mig fremdes, og under mine daglige færder, på ski eller slæde, havde jeg stadig min opmærksomhed henvendt på isens beskaffenhed og udsigterne for en let fremkomst. I april var isen særlig skikket for hundekjørsel. Føret var godt; solvirkningen på sneen havde

Is-ur nær «Fram».

Fotografi den 8te juli 1894.

gjort det glattere for kjælkerne end den tråe foksne tidligere på vinteren; desuden havde vinden nu for en stor del jevnet skrugarene nogenlunde godt over med sne, og af sprækker og råker var det heller ikke mange, så en kunde fare milevis uden at være syndelig bryd af dem. I mai begyndte det imidlertid at forandre sig. Så tidlig som den 8de mai havde vin-

den alt revet isen sterkt op, og «der er nu råker i alle retninger, som stansed os stygt idag da jeg skulde ud at kjøre med hundene». Endnu var dog temperaturen så lav at råkene snart frøs til igjen, og det blev fremkommeligt på ny; men efter hvert som måneden gik, steg temperaturen, vandet hadde ikke længer så let for at lægge sig til med is, og råkene blev flere og flere. Den 20de mai sier jeg således: «Var en tur ude på ski i formiddag. Isen er blitt sterkt oppbrudt i forskjellige retninger nu under den sidste uges stadige vind. Råkene er vanskelige at komme over, fylt som de er med små spredte isstykker som ofte er overføket med sne. Og denne sneen kan være falsk nok; en tror en har faste isen under sig: men stikker en staven i, går den lige til bunds.» Flere ganger var jeg på veie til at komme stygt afsted ved at fare på ski over slig sne. Med ett kjendte en grunden synke under sig, og fik med nød og neppe berget sig tilbake på fastisen. Den 5te juni er fremdeles isen og føret omtrent det samme: «Har netop været ude på en skitur sammen med Sverdrup sydefter; det er den første på lang tid nu. Isen har forandret sig, men ikke til sin fordel, føret er vistnok hårdt og godt; men skrugarene er slemme, sprækker og skrukoss i alle retninger. En kom knapt synderlig langt om dagen med en slæde-ekspedition i denne is.» Hidtil hadde det imidlertid endnu gått at komme frem; men nu begyndte snesmeltningen, og den la større hindringer i veien. Den 13de juni heder det således: «Isen blir blødere og blødere for hver dag; store vanddammer på flakene rundt omkring. Det er rigtig i førefaldet, skiene slår igjennem overalt, ned i

bare vandet. Et svineføre at komme frem i. Sandelig om en kom langt på dagen nu, om en skulde bli nødt til at søge sydover eller vestover. Det er som alle udveier skulde være stængt, vi sidder her vi sidder. Jeg synes stundom at det i grunden er nokså mærkeligt at ingen af disse karene er rædde, endda det bærer længer og længer nord med os, længer og

Hendriksen i skrugaren forud om styrbord.

Fotografi den 6te juli 1894.

længer ind i det ukjendte. Der er ikke antydning til frygt hos en eneste én. Alle er de triste når det bærer syd eller for meget vest, og alle strålende fornøid hver gang det bærer bent nord, jo længere des bedre. Og ingen af dem kan dog være blind for at det står om livet, så sandt noget af det skulde hænde som næsten hver og én spådde os. Ja, blir skuten

knust og går til bunds, som «Jeanette», uden at vi får berget nok til at fortsætte vor drift på isen, men straks må ta fat på færden syd, da kan det vanskelig være synderlig tvil om fremtiden. «Jeanette»-folkene greide sig dårlig nok. Og deres skute gik ned på 77° n. br. Vi har den mangedobbelte vei til nær-

I skrugaren forud om styrbord.

Fotografi den 6te juli 1894.

meste land, ikke at tale om til folk; til Kap Tsjeljuskin er det nu over 70 mil, og derfra til folk er endda et godt stykke. Men «Fram» blir ikke knust, det er sagen; ingen tror på muligheden af noget sligt. Det er med os som med kajakroeren, — et feilagtigt åretag er nok til at kandre ham og sende

ham over i evigheden; men han farer lige tryk, han ved at det feilagtige åretag kommer ikke.»

Senere — i juli — blev det endda værre med føret; flakene var overalt dækket af den reneste sørpe af sneslask, med vand under, og i skrugarer og koss, hvor snefonnerne var dybe, kunde en ofte synke i til skrævet, selv skiene bar ikke oppe. Udover i juli

Sellas i ferskvandsdammen.

«— de andre fandt det vel så fornøieligt at bombardere sjømændene med sneballer.»

Fotografi den 12te juli 1894.

blev det på ny bedre, efter som sneen lidt efter lidt smeltet væk, og en fik isen med dens faste kornede overflade at gå på.

I steden danned det sig nu svære dammer på flakene. Allerede tidlig (den 8de og 9de juni) begyndte en slig at danne sig rundt om skuten, så at hun snart kom til at ligge i en liden ferskvandsdam,

og en måtte bruge bro for at komme tærskod på isen. Disse dammene kunde ofte få en nokså respektabel udstrækning og dybde. Således havde vi en på styrbords side af skuten som var så stor at vi drev og seilte med båd i den midt i juli. Det var en yndet fornøielse hver kveld for flere af os, dette, — båden havde sit faste mandskab med kaptein, styrmand, og andenstyrmand, men ingen matroser; det var en ypperlig leilighed til at øve sig i at seile med råseil, syntes de. De andre, som stod på stranden, fandt det vel så fornøieligt at bombardere sjømændene med sneboller og isklumper. Det var i denne dammen vi en dag skulde prøve om en af vore båder kunde bære alle tretten mand. Da hundene så os forlade skuten allesammen for at gå til dammen, fulgte de i stor forbauselse med; de skjøjte ikke hvad dette usedvanlige optrin skulde betyde. Men da vi gik i båden og stødte fra land, begyndte de alle at tude i vild fortvilelse; de trodde nok de ikke skulde se os igjen. Et par af dem la på svøm efter os, mens to fiffige hoder — «Pan» og «Kvik» — fik den lyse idé at gallopere rundt dammen for at ta imod os på den andre siden. Nogen dage efter blev jeg overrasket ved at finde dammen tør; der var tæret hul på isen i bunden af den, og alt forskvandet rendt i sjøen. Så var da den glæde slut.

Foruden slige dammer mødte en om sommeren også råker i alle retninger; men dem kunde en som regel hoppe, på løse småflak eller på smale steder.

De opnådde aldrig nogen videre bredde, og der var selvfølgelig ingen som helst udsigt til at få «Fram» flot i nogen af dem. Men selv om så hadde været,

hadde det ingen betydning hat, da ingen af dem var så pas store at de kunde ha bragt os mange kabel-længder nordover. Enkelte ganger så det vistnok ud på himlen som der kunde være større strækninger af åbent vand i nærheden, og det hændte at vi fra tønden kunde se store åbne klarer i horisonten; men heller ikke de kunde være større end at de blev af liden betydning når det gjaldt at komme frem med skute. Sangvinikerne om bord tillå disse åbninger mer værd. Den 15de juni heder det i dagbogen: «Der er adskillige råker at se i forskellige retninger; men ingen af dem er brede eller har synderlig størrelse. Styrmanden maser imidlertid stadig med at vi nok skal få åbent vande inden høsten, så vi kan kare os nordefter. Det lader til at være en almindelig udbredt tro blandt de andre også, når jeg undtar Sverdrup da. Men hvor de vil ta sit åbne vand fra, det ved ikke jeg. Ellers er dette vel den første ekspedition som driver i isen uden at tilbringe sommeren med at speide efter åbent vand, og sukke og længte efter at isen skal åbne sig. Jeg bare ønsker den må holde sammen, og peise på og drive nordover. Alt er afhængigt af hvad en venter sig her i livet. Én forbereder sig på at seile i åbent vande kanske lige til polen, men kommer fast i isen, og sørger; en anden indretter sig bare på at komme fast, men blir ikke bedrøvet om han skulde finde åbent vande. Det er altid sikrest at vente sig det mindste af livet, da får en ofte mest.»

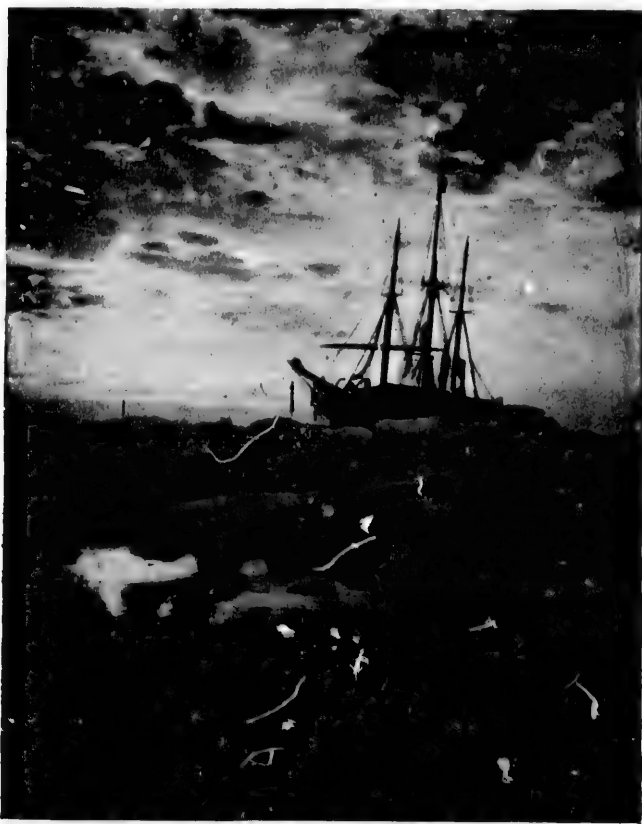
Klarerne, råkene, og sprækkerne fremkaldes naturligvis på samme måde som skruingerne, ved de skiftende vind- og tidevandsstrømmer, som sætter

isen i drift, snart i én retning, snart i en anden. Og de viser kan hænde bedst hvorledes hele polarhavets overflade må betragtes som en eneste sammenhængende masse af isflak som er i stadig bevægelse, og som snart fryser sammen, snart atter rives fra hverandre, eller knuses mod hverandre.

Under hele vor drift ofred jeg denne is megen opmærksomhed, ikke alene med hensyn til bevægelse, men også til dannelse og vækst. Allerede i indledningen til denne bog har jeg fremhævet at selv om isen tilbringer år efter år i det kolde polarhav, kan den dog ikke opnå mer end en viss tykkelse ved at fryse. Ved de målinger som stadig fandt sted så vi at is som var dannet under høsten i oktober og november, fortsatte at vokse hele vinteren og våren udover, men langsommere og langsommere jo tykkere den blev. Den 10de april havde den nåd omkring 2,31 m.; den 21de april 2,41 m.; den 5te mai 2,45 m.; den 21de mai 2,52 m.; den 9de juni 2,58 m. Den var altså fremdeles i vækst, endda sneen nu smelted raskt på overfladen, og det danned sig store ferskvandsdammer på flakene. Den 20de juni var tykkelsen akkurat den samme, skjønt smeltningen på overfladen nu var betydelig. Den 4de juli 2,57 m. Men den 10de juli fandt jeg til min forbauselse at isen var vokset til 2,76 m., og det uagtet den nu kunde minke flere centimeter om dagen ved smeltning på overfladen. Jeg bored på mange steder, men fandt overalt det samme: en tynd, løsere ismasse lå under det gamle flak. Først trodde jeg det var et tyndt isflak som var blit skubbet under, men opdaged senere at det virkelig var en nydannelse af ferskvandsis på

undersiden af den gamle is. Den skyldtes det lag af ferskvand, på henimod tre meters tykkelse, som blev dannet ved snesmeltningen på isen. På grund af sin lethed flød dette varme ferske vand ovenpå det salte sjøvand, som fremdeles havde en temperatur af omkring $+ 1,5^{\circ}$ i sin overflade; ved berøringen med dette koldere sjøvand blev det ferske vand afkølet, og det danned sig en tyk isskorpe i ferskvandet, der hvor det berørte det salte som lå under. Denne isskorpe var det altså som øged isens tykkelse på undersiden. Udover sommeren aftog imidlertid isen noget på grund af smeltning på overfladen. Den 23de juli var den gamle bare 2,23 m., og med det nydannede lag under 2,49 m.; den 10de august var tykkelsen af den gamle is aftat til 1,94 m., sammen med det nydannede lag 2,17 m.; den 22de august var gammelisen 1,86 m., og den samlede tykkelse 2,06 m.; den 3dje september var den samlede tykkelse 2,02 m., og den 20de september 1,98 m.; den 3dje oktober var den det samme, tykkelsen af den gamle var da 1,75 m.; den 12te oktober var den samlede tykkelse 2,08 m., mens den gamle is var 1,8. Den 10de november var den fremdeles omkring det samme, bare en liden antydning til vækst. Udover november og december vokser isen ganske langsomt. Den 11te december har den samlede tykkelse nåd 2,11 m.; den 3dje januar (1895) 2,32 m.; den 18de januar 2,48 m.; den 6te februar 2,59 m. Man ser heraf at det ikke er så overdrevent svære dimensioner isen opnår direkte ved frysning. Den sammenstuvning skruingerne volder, kan dog frembringe blokker og flak af en ganske anden tykkelse. Derved kan ofte isflakene i lang udstrækning

skyves ind under hverandre i flere lag, og fryser så senere sammen, så de kan få udseende af at være frosset i ett.

En sommerkveld ved råken forud.

Fotografi den 14de juli 1894.

På denne vis havde «Fram» fåt en god seng under sig. I vinterens løb disputerte Juell og Peder ofte om hvor tyk isen under «Fram» kunde være.

Peder, som hadde set adskillig is før, påstod at den mindst måtte være 20 fod; men Juell vilde ikke

Ved råken forud.

Fotografi den 14de juli 1894.

tro det, og våged 20 kroner på at den ikke var så tyk. Den 19de april brød disputen ud igjen, og derom heder det i dagbogen: «Ulykken er at vore bor ikke

når længer end 16 fod ned, og Peder har derfor påtat sig at hugge de fire fod som skulde være igjen. Det har været tale om dette væddemålet i hele vinter; men aldrig er de kommet til enighed. Peder sier at Juell kunde begynde at bore, og Juell sier at Peder fik hugge sine fire fod først. I kveld endte det med at Juell i et ubesindigt øieblik loved 10 kroner til den som vilde bore. Bentsen tog ham på ordet; der var ikke altid anledning til at tjene 10 kroner så let, syntes han, og gik straks i gang med arbeidet sammen med Amundsen. Amundsen skulde ha 1 krone timen, eller også betaling for fod; men det blev nok ved timebetalingen. De drev på udover natten; da de var kommet tolv fod ned, glapp boret igjennem et lidet stykke, og det kom vand i hullet; men det blev ikke stort af det, og boret stansed igjen mod is. Så bored de lidt til; men da rak ikke boret længer, og Peder måtte purres ud for at hugge sine fire fod. Han og Amundsen drev på at hugge så svetten randt. Amundsen var ivrig som altid og loved på han skulde ikke gi sig før han var igjennem, om det så blev 30 fod. Imens hadde Bentsen tørtet ind; men nu kom det bud efter ham og meldte at hullet var hugget, og alt klart til boring igjen. Da det mangled en tomme eller halvanden på tyve fod, slog boret igjennem, og vandet sprøited op og fylgte hullet. De sænkede et lod nedi; på 30 fod tørtet det op mod is igjen. Nu måtte de gi op. En pen isklump ligger i! Når jeg ikke regner med et stort løst isflak som er skrudt op ovenpå, så er isen 16 tommer over vandet; legger vi hertil de to fod som «Fram» er løftet over isen, blir det ikke så lidet hun ligger over vandet.»

Temperaturen i isen er om sommeren omkring smeltepunktet, men synker selvfølgelig, efter hvert som vinterkulden kommer, hurtig i isens overflade; herfra trænger afkølingen langsomt dybere og dybere ned, indtil henimod undersiden, hvor den naturligvis altid holder sig jevnt på det underliggende vands

Scott Hansen.

Johansen.

Måling af istemperatur.

Fotografi sommeren 1894.

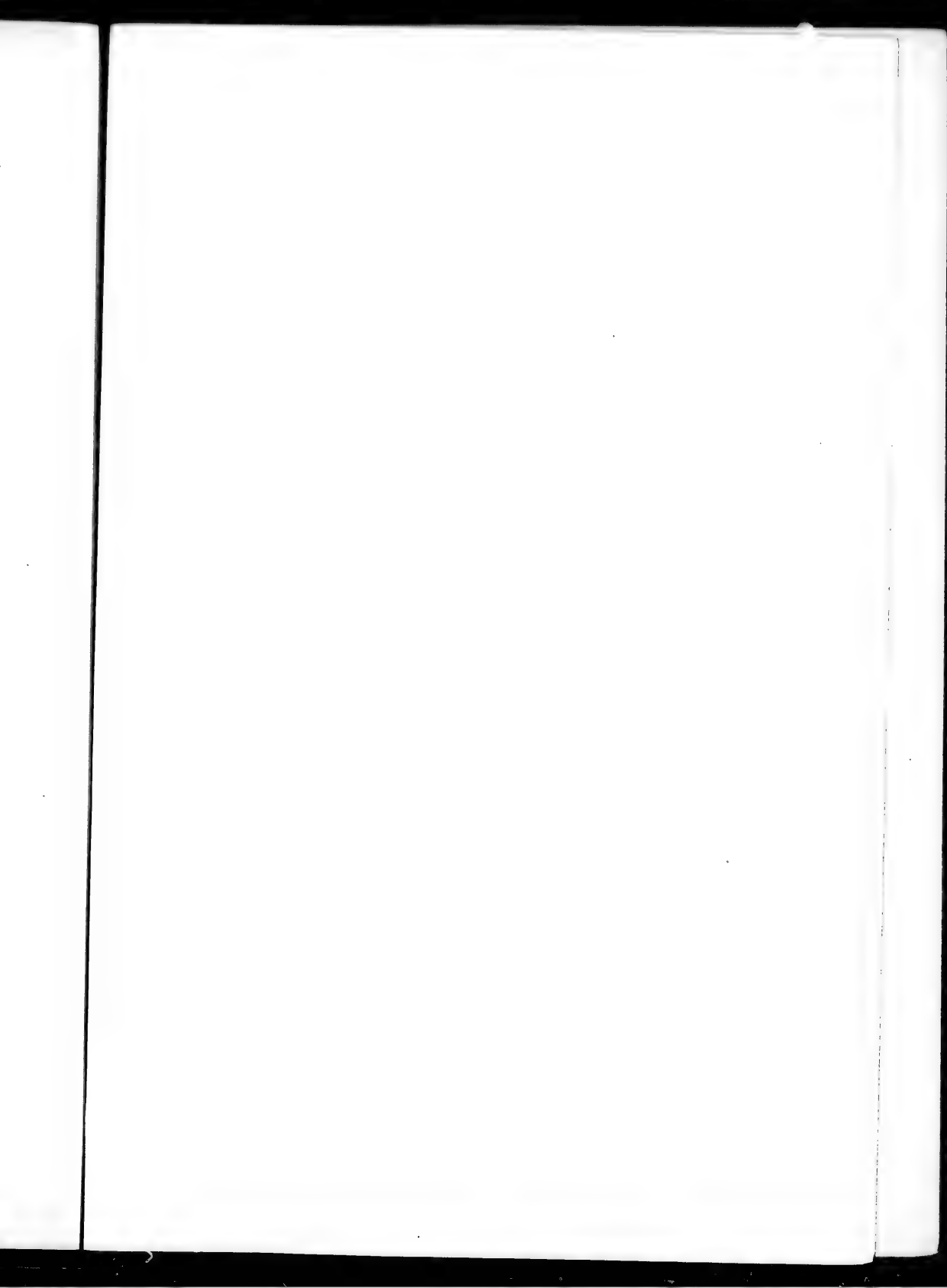
temperatur. Vi tog stadig observationer over istemperaturen i de forskellige lag, for at komme på det rene med hvor raskt isens afkøling gik for sig udover vinteren, og hvorledes temperaturen steg igjen mod våren. Sin laveste temperatur havde isen især i mars og begyndelsen af april, da den på 1,2 m. var

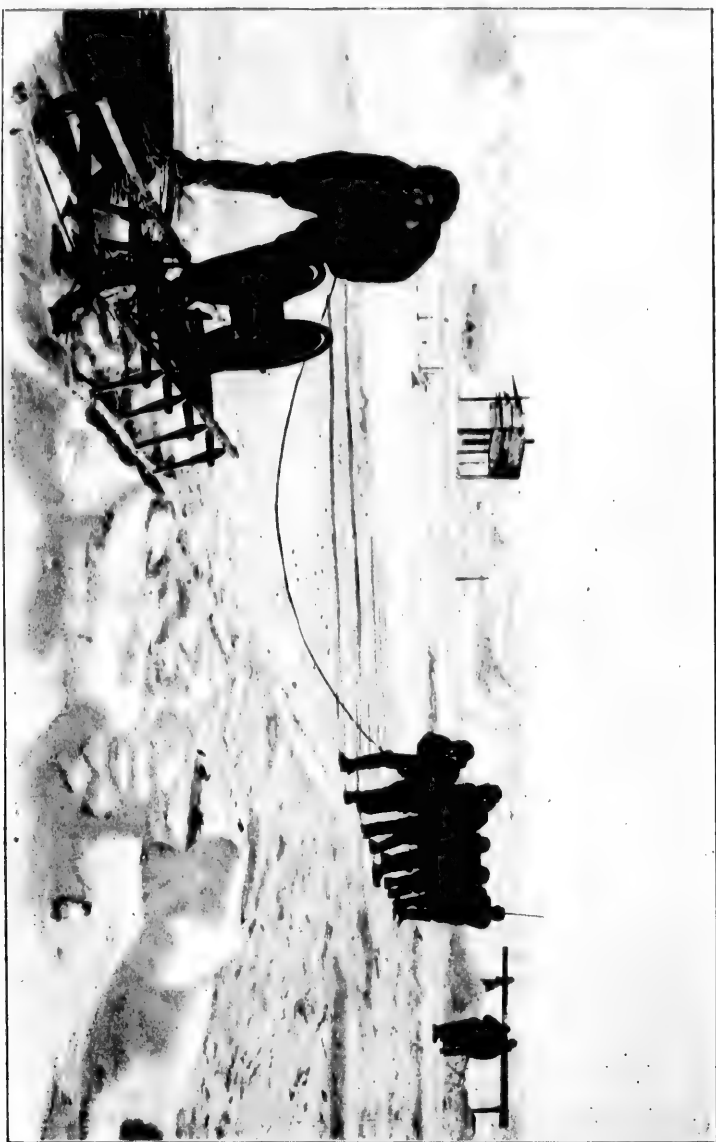
omkring $\pm 16^\circ$ og på 0,8 m. omkring $\pm 20^\circ$. Fra begyndelsen af april begyndte den atter langsomt at stige.

Ved disse lave temperaturer blev isen meget hård og sprød, og ved stød og skruing havde den let for at sprække og knuses. Om sommeren, når istemperaturen var nær smeltepunktet, blev den derimod seig og plastisk, og havde ikke så let for at brækkes i stykker under skruingerne. Denne forskjel mellem isens tilstand sommer og vinter viste sig også i lyden; en vinter løving var altid ledsaget af sterk larm, mens en løving i den seige sommeris gik næsten lydløst for sig, og de største omveltninger kunde ofte foregå tæt indpå os uden at vi havde den mindste anelse om det.

I «Fram»s umiddelbare nærhed holdt isen sig hele året udover fuldstændig rolig, «Fram» blev i denne tid ikke udsat for nogen skruing. Hun lå godt og trygt i det flak hun nu var indefrosset i, og efter hvert som isens overflade tinte væk for sommer-solen, steg hun høiere og høiere. Om høsten begyndte hun igjen at synke lidt, — enten nu dette kom deraf at isen gav svigt under hendes vegt, eller deraf at den smelted noget af på undersiden, så den ikke længer hadde slig opdrift til at bære hende som før.

Imens gik livet sin vante gang om bord. Nu da lyset var kommet, blev der selvfølgelig mere arbeide af forskjelligt slags ude på isen end det hadde været om vinteren. Jeg har alt et par ganger omtalt vore mislykkede forsøg på at nå bunden ved lodning. Uheldigvis var vi ikke forberedt på slige dybder, og hadde ikke noget dyblodningsapparat med os. Vi

(Efter fotografi.)

Lodning på 1900 favne.

måtte derfor hjælpe os som bedst vi kunde. Der var ingen anden råd end at ofre en af «Fram»s stål kabler for at lage lodline af den. På isen var det ikke vanskeligt at finde rum nok til en reberbane, og om temperaturer på $+ 30^{\circ}$ til $+ 40^{\circ}$ end ikke er de hyggeligste til at stille med så fine greier i som ståltråd, så gik arbeidet lige fuldt godt for sig. Kablen blev slået op i sine enkelte strenger, og en ny smækker lodline blev forarbejdet ved at tvinde sammen et par slige. På den vis fik vi en line af mellem 4000 og 5000 m.'s længde, og kunde nu endelig nå bunden. Det viste sig at dybden holdt sig mellem 3300 og 3900 m. Dette var en overraskende opdagelse. Man har jo hidtil altid gåt ud fra at polarbassinet måtte være grundt, med mange ukjendte øer og lande. Denne grundhed var da også et af mine egne udgangspunkter da jeg la min plan (sm. lgn. s. 20 og 22), om jeg end tænkte mig bassinet gjennemskåret af en dybere rende, som kanske var en fortsættelse af det nordlige Atlanterhavs-dyb (se s. 24). Fra dette grunde polarhav slutted man videre at egnene om polen tidligere var dækket af en udstrakt landmasse, som de øer vi nu finder, bare er rester af. Dette udstrakte polland mente man var vuggen til mange af vore dyre- og planteformer, som derfra skulde ha fundet vei til vore bredder. Alle disse antagelser synes nu at hvile på et nokså svagt grundlag. Dette store dyb tyder vel på at her ialfald ikke har været land i nogen meget sen geologisk tid; dybet må vist være lige så gammelt som det nordlige Atlanterhavs-dyb, som det sikkert er en del af.

Et arbeide som jeg tillægger stor betydning, og oftere har hentydet til, var undersøgelse af vandtemperaturen

i sjøens forskjellige lag, lige fra overfladen til bunden. De blev foretaget så ofte tiden tillod det, og som allerede

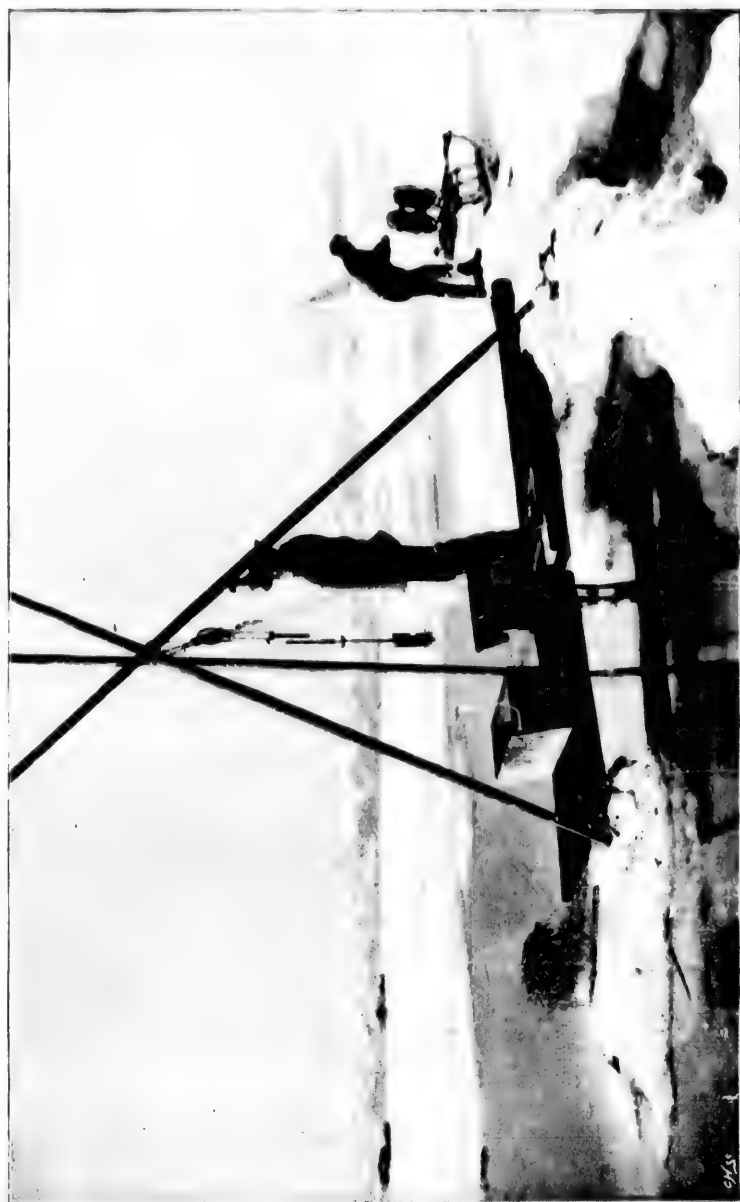
Nansen.

Hendriksen.

Aflæsning af dybvandstermometret.

Fotografi den 12te juli 1894.

nævnt, gav de også overraskende resultater: de viste tilstedeværelsen af varmere vand under det kolde lag i overfladen og nedover. Her vil ikke være pladsen

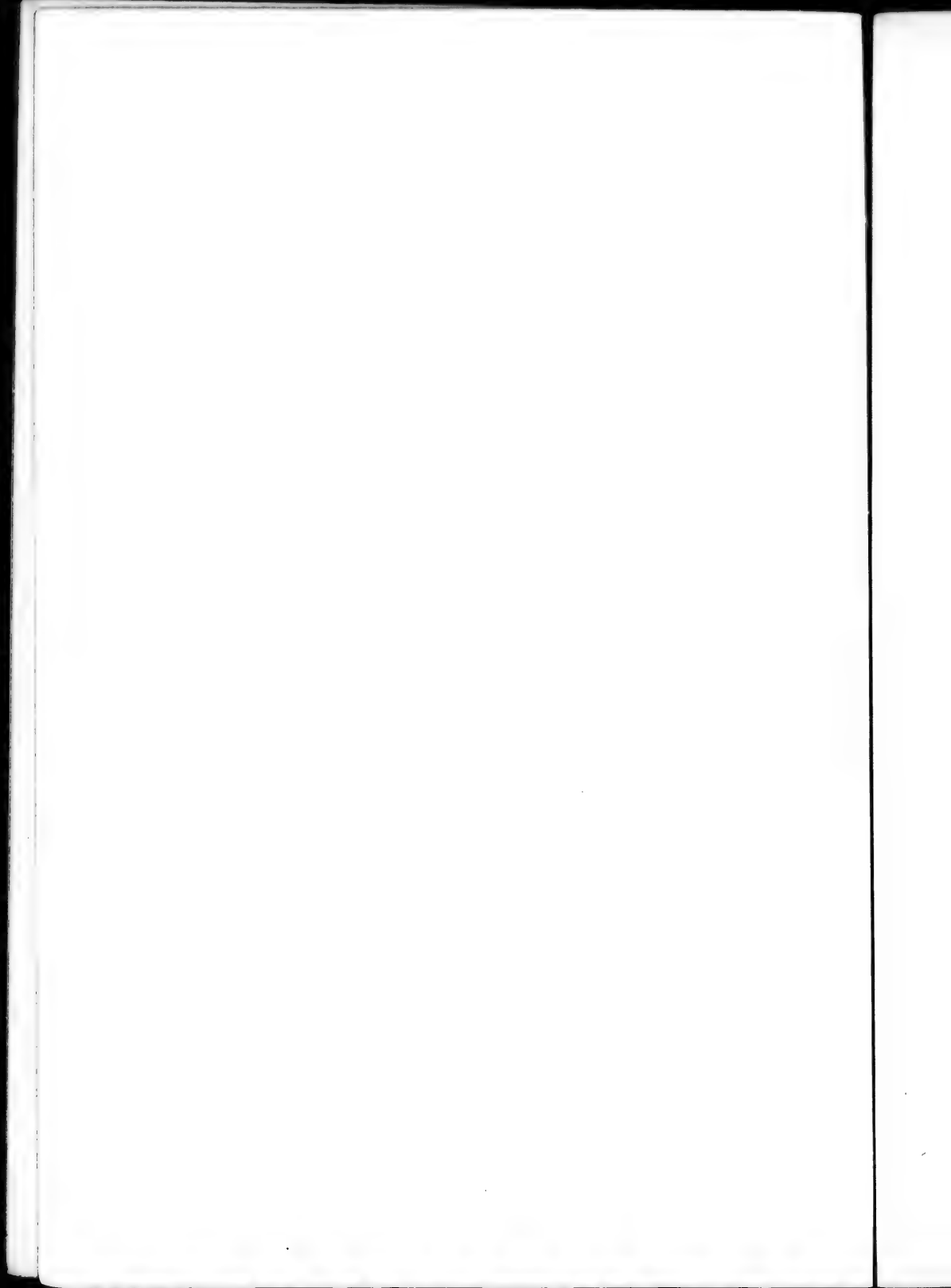

Fotografi 1216 juli 1894.

Nansen

Hendriksen.

«Termometeret oppe!», Dybvandstemperatur-måling.

til at gjengi resultatet af de forskjellige målinger; men da de alle er temmelig lige, skal jeg som eksempel gjengi en af dem, for at man kan få en idé om hvorledes temperaturen fordeler sig. Den temperaturrække som jeg her gir uddrag af, blev taget 13de—17de august:

Overflade + 1,02°	240 m. + 0,20°	1000 m. ÷ 0,10°
2 m. ÷ 1,32°	260 m. + 0,34°	1200 m. ÷ 0,28°
20 m. ÷ 1,33°	280 m. + 0,42°	1400 m. ÷ 0,34°
40 m. ÷ 1,50°	300 m. + 0,34°	1600 m. ÷ 0,46°
60 m. ÷ 1,50°	350 m. + 0,44°	1800 m. ÷ 0,60°
80 m. ÷ 1,50°	400 m. + 0,35°	2000 m. ÷ 0,66°
100 m. ÷ 1,40°	450 m. + 0,36°	2600 m. ÷ 0,74°
120 m. ÷ 1,24°	500 m. + 0,34°	2900 m. ÷ 0,76°
140 m. ÷ 0,97°	600 m. + 0,20°	3000 m. ÷ 0,73°
160 m. ÷ 0,58°	700 m. + 0,14°	3400 m. ÷ 0,69°
180 m. ÷ 0,31°	800 m. + 0,07°	3700 m. ÷ 0,65°
200 m. ÷ 0,03°	900 m. ÷ 0,04°	3800 m. ÷ 0,64°
220 m. + 0,19°		

Disse vandtemperaturer er i flere henseender mærkelige. Først synker temperaturen, som det ses, fra overfladen nedover til 80 m.; derefter stiger den til 280 m., synker igjen ved 300 m., og stiger påny ved 325 m. (hvor den var + 0,49°); så synker den, for atter at stige ved 450 m.; derpå synker den jevnt nedover til 2900 m., og stiger så langsomt mod bunden. Lignende stigninger og synkninger gjenfandtes omtrent i alle temperaturrækker, og variationerne fra den ene måned til den anden var så små at de på de forskjellige dybder ofte bare beløber sig til et par hundreddels grad. Undertiden kunde dog tempera-

turerne i de varme vandlag gå endnu høiere end her. Således var de den 17de oktober på 300 m. $+ 0,85^{\circ}$, på 350 m. $+ 0,76^{\circ}$, på 400 m. $+ 0,78^{\circ}$, og på 500 m. $+ 0,62^{\circ}$; siden sank de jevnt nedover, til de atter steg henimod bunden som ovenfor.

Sommergjester.

To ismåker (*Larus eburneus*). En havhest (*Procellaria glactalis*).
En anespurv (*Plectrophana nivalis*).

Fotografi august 1894.

Vi havde ikke ventet at finde stort fugleliv i disse øde egne. Og vor forbauselse var ikke liden da vi pinedag, 13de mai, fik besøg af en måke. Fra nu af så vi stadig fugler af forskjelligt slag i nærheden af os, og til slut var det næsten en daglig begivenhed, som vi ikke gav synderlig agt på mer. Det var mest ismåker (*larus eburneus*), krykjer (*rissa tridactyla*),

havhester (*procellaria glacialis*), af og til en blåmåke (*l. glaucus*), en sildemåke (*l. argentatus*), eller en teist (*uria grylle*), et par gange så vi også en tyvjo (antagelig *lestris parasitica*), således den 14de juli. Den 21de juli kom også en snespurv og besøgte os.

Den 3dje august hændte en stor mærkelighed — vi fik visit af den arktiske rosenmåke (*rodosthetia rosea*). Derom skriver jeg i dagbogen: «Idag er endelig min længsel tilfredsstillet. Jeg har skudt Ross's måke¹⁾, tre stykker på én dag, — denne gådefulde beboer af det ukjendte nord, som bare ses hændelsesvis en enkelt gang, om hvem ingen ved hvor den kommer fra eller hvor den går hen, som helt og holdent tilhører den verden fantasien stunder mod, og som jeg fra første gang jeg så denne natur, altid håbede at opdage, når øiet speidede indover de ensomme ismarker. Og så skulde den komme nu da jeg mindst tænkte på det. Jeg var ude en liden tur på isen her ved skuten, og som jeg sad ved et iskoss, streifede øiet nordover og fik se en fugl svæve over den store skrugaren der i nordvest. Jeg tog den først for en krykje; men snart så jeg at den lignede mer en tyvjo, med sin skarpe flugt, de lange skarpe vinger, og den tilspidsede hale. Da jeg kom ud med børsen, var der to sammen, som fløi flere gange rundt skuten. Jeg fik nu se dem på lidt nærmere hold og opdagede at de var for lyse til at være tyvjoer. De var ikke skye, men fortsatte at flyve omkring i nærheden af skuten. Ved at gå efter dem på isen fik jeg snart skudt den ene, og blev ikke lidet

¹⁾ Denne måke kaldes ofte så efter den som først fandt den. Det andet navn, «rosenmåke», har den fra sin røde farve.

forbauset da jeg skulde ta den op og fandt at det var en liden fugl af størrelse som en bekkasin; også den

Rosenmåken (*Rodosthetia rosea*).

Fotografi august 1894.

spraglede farve på ryggen mindede mig om en sådan. Snart efter skjød jeg også den andre. Ud på dagen kom endnu en tredje, som ligeledes blev skudt. Da

jeg løfted den op, var det liv i den, den spydte i det samme ud et par store rækker, som den må ha fisket i en eller anden råk. Alle tre var unge eksemplarer, omtrent 32 cm. lange, med sortspraglet grå dragt på ryg og vinger, bryst og underside er hvide, med et knapt merkbart anstrøg af orangerødt, om halsen en mørk gråsprængt ring.» I en lidt senere alder forsvinder denne spraglede dragt, de blir blå på oversiden, med en sort ring om halsen, og brystet får en fin rosenrød farve. Nogen få dage senere (6te og 8de august) blev det skudt endnu en del slige måker, så vi alt i alt fik otte.

Under alt dette var den aldrig ude af mine tanker, den plan jeg havde tumlet med om vinteren — at undersøge det ukjendte hav også udenfor den rute «Fram» drev i. Ængstelig vogted jeg hundene, for at ikke noget vondt skulde støde til dem og de kunde holdes i god stand; til dem stod jo alt mit håb. Vistnok var flere bidt ihjel, og to var ødelagt af bjørn; men der var endnu 26 igjen, og til vederlag hadde vi fåt hvalpene, hvoraf jo otte hadde fåt lov at leve. Udover våren holdt hvalpene sig på dækket; men den 5te mai blev deres verden betydelig udvidet. Jeg skriver den dag: «I eftermiddag slap vi hvalpene på isen, og «Kvik» foretog straks længere udflugter med dem for at vise dem omegnen; først hen for at la dem se use på meteorologens greier, så til bjørnesaksen, så bort for at se på forskjellige skrugarer. Til at begynde med var de meget forsigtige, stirred forskrækket omkring, og våged sig bare langsomt og skridtvis ud fra skutevæggen; men snart tumled de sig vildt i den nyopdagede verden. «Kvik» var meget

stolt ved at føre sin yngel ud i verden, og streifed glad og livlig omkring, skjønt hun netop var kommet hjem fra en lang flyvende køretur, hvor hun som vanlig hadde lagt sig godt i sælen. — I eftermiddag fik en af de sort-og-hvide hvalper et anfald af galskab; sprang rasende rundt skuten, gjødde, og bed fra sig i alt den fik tag i. De andre angreb den, og til slut spærred vi den inde forud på dækket, hvor den raste en stund; så blev den stille, og synes nu normal igjen. Det er den fjerde af dem som får slige anfald. Hvad pokker er det? Vandskræk kan det umulig være, ellers måtte den da forekomme også blandt de voksne hunder. Vondt for tænder? eller arvet epilepsi? Eller noget andet djævelskab?»

Desværre døde flere af dem af disse merkelige anfald. De var så vakre og hyggelige, disse hvalpene, at der var sorg på os alle hver gang noget sligt hændte. Den 3dje juni heder det: «I formiddag døde igjen en af hvalpene af disse gådefulde kramper, og hvorfor skulde jeg skjule det for mig selv: det går mig nær til hjertet og gjør mig trist. Jeg har vænnet mig så til disse små polarvæsener som lever sit sorgløse liv der oppe på dækket, tumlende omkring os og legende fra morgen til kveld og lidt af natten med. I timevis kan jeg fryde øiet med at se på dem, lege med dem som med små barn, — gjemsel f. eks. rundt skylightet — mens de jubler vildt af glæde. Nu var det den største og sterkeste af dem som gik, en prægtig gulrød hund; jeg kaldte den for «Løva». Den var så tillidsfuld og kjælen, og hadde sligt et kjærligt gemyt, — igår sprang den og legte livsglad og strøg sig op til mig, og idag er den død. Det

tyndes i rækkerne. Men det værste er at vi forgjæves søger at komme på det rene med hvad det er som feiler dem. Den var fuldstændig normal, og munter som vanlig, lige til den begyndte på frokosten idag; da satte den med ett i at skrige og tog på at rende rundt og gjø som forstyrret, slig som de andre har gjort. Så fik den krampeanfald, og fråden randt. Og en af disse kramperne har vel gjort ende på den — det var bare et par timer efter det første skrig. Nu i eftermiddag har Blessing og jeg obducert den; men vi kunde ikke opdage antydning til noget usedvanligt nogensteds. Nogen infektionssygdom syntes det ikke at være. Jeg forstår ikke det hele. — «Ulenka», den prægtigste hund i hele laget, vor trøst og vort håb, blev også pludselig syg her forleden. Det var om morgenen den 24de mai at vi fandt den liggende lam og hjælpeløs i koblet sit på dækket. Den prøvde i ett væk at reise sig, men kunde ikke stå, faldt uophørlig i dækket igjen. Akkurat som en mand som har fåt slag og har mistet herredømmet over lemmerne. Den blev straks bragt til køis i en kasse og pleiet på den omhyggeligste; når jeg undtar at den ikke kan gå, ser den ellers ud til at være sund og frisk.» Det må ha været et slags slagtilfælde som har truffet rygmarven en- eller andensteds, og har lammet væsentlig den ene siden. Hunden kom sig lidt efter lidt, men blev aldrig helt bra i benene. Den var dog med på vor senere slædefart.

For resten syntes hundene ikke at like sommeren; det var så vådt på isen, og så blev det så varmt. Den 11te juni sier jeg: «Idag har vanddammene omkring os vokset ganske påfaldende; det er lidet

lysteligt at gå udenfor skuten med utætte sko. Hundene får det vådere og vådere om dagen, og svedter mer og mer i varmen, skjønt det endnu bare en og anden gang er over nul grader. For nogen dage siden blev de flyttet på isen¹⁾ hvor to lange hus blev sat op til dem; husene blev gjort af kasser, og består egentlig ikke af andet end en væg og et tag. Her

Hundehusene på isen.
Fotografi september 1894.

tilbringer de nu mesteparten af døgnet, og vi er kvit al urenslighed om bord, undtagen da af de fire hvalpene som er igjen, og som lever herrens glade dage der oppe, og kappes i dovenskab og leg; desuden har vi endnu «Ulenka», som er i langsom bedring. Der er samme dagsorden for hundene som i hele vinter.

¹⁾ Til da hadde de hat sine hus på dækket.

De slippes om morgenen omkring klokken halv ni. Når den tid nærmer sig, holder de det utålmodigste og syndigste leven; hver gang én viser sig på dækket, lyder fra 26 struber et kor af hyl, med vilde krav på mad og frihed. Straks de er sluppet løs, får de sin frokost, en halv tørfisk eller tre kjæks til mands.

Johansen med «Sultan» ved «Fram's agterspeil.

Fotografi den 18de juni 1894.

Resten af formiddagen tilbringer de med at rote omkring i alle de søppelhauger som findes; de gnager og slikker på alle de tomme blikboksene de har undersøgt hundred ganger før. Kommer så en ny en dansende ned på isen fra kokken, blir det straks slagsmål om eiendomsretten. Ofte hænder det at en eller anden kjører hodet for langt ned i en høi smal boks,

for at nå til en fedtskove som lokker altfor fristende på bunden, sætter sig fast, så den ikke får boksen af igjen, og så med dette futeralet over hodet tumler i blinde bortover isen, og gjør de underligste fagter for at bli det kvit. til stor munterhed for os som ser på. Trætte af dette arbeidet på søppelhaugene strækker de til slut sine runde pøsekropper pæsende i solen, og blir det for varmt der, søger de skyggen. Før middag bindes de igjen. Men «Pan» og andre ligesindede sniger sig gjerne lidt før den tid afsted, og gjør sig usynlige bag et iskoss; en ser bare et hode eller nogen ører stikke lurende frem her og der. Vil en hente ham, hænder det at han knurrer, viser tænder, eller tilmed glefser, så legger han sig plat ned og lar sig slæbe til fængslet. Resten af døgnet tilbringer de så med søvn og med at puste og pæse i den svære varme, som rigtignok endnu er et par kuldegrader. Ret som det er istemmer de et hylekor, så det sikkert må høres i Sibirien, og trætter og kjekler til ulddotterne fyker. — At hundene er flyttet ud på isen gjør at vagten nu får den tunge pligt at holde sig på dækket om natten, hvad der ikke har været skik før. Men det er nok at bjørnen én gang har været her og drad afsted med to af vore kostbare dyr.»

Den 31te juli forøged «Kvik» igjen vort samfund med elve hvalper. Den ene var imidlertid en vanskabning, som straks blev dræbt, og et par af de andre omkom noget senere; men de fleste vokste op og blev staute prægtige dyr, som endnu er i live.

Af oplevelser hadde vi i denne tid få eller ingen, naturligvis med undtagelse af de forskjellige merke-

dage, som blev festligholdt med stor høitidelighed. Særlig pragt udfolded vi den syttende mai. Følgende skildring af den tar jeg fra min dagbog:

«Fredag den 18de mai. Syttende mai blev igår feiret med største festlighed. Om morgenen blev der purret ud med orgelmusik; «College Hornpipe»s be-

Hunder som baker sig i solen.

Fotografi den 13de juni 1894.

livende toner lød gennem rummet og kaldte os til en splendid frokost med røgelaks, oksetunge o. s. v. Alle mand optrådte med syttendemai-sløifer, selv gamle «Suggen» fik en slig en på halen. Oppe hvinte vinden, og det norske flag fløi lystig flagrende til tops. Omkring klokken 11 begyndte deltagerne at samles med sine faner på isen udenfor skuten om bagbord,

og toget ordned sig. Først ekspeditionens leder med det rene norske flag, efter ham Sverdrup med «Fram»s stander, som med sit «FRAM» på rød bund, og tre favner lang, tog sig ypperlig ud. Så kom en hundslæde med musikken (Johansen med dragspil), og Mogstad som kusk; derefter fulgte styrmanden med rifle, og harpunér Hendriksen med en lang harpun; så Amundsen og Nordahl med en rød fane. Efter dem kom lægen, som bar en vældig stang med en demonstrativ fane for normalarbejdsdag, som tog sig gripende ud, — en uldskjorte med bogstaverne «N. A.» indsyd på brystet. Derefter kokken, med «Peiks gryte» på ryggen; så til sidst meteorologerne, med en mærkelig indretning, bestående af et svært blikskilt, som der var fæstet et rødt bånd tversover med bogstaverne «Al. St.» på — «almindelig stemmeret»¹⁾. Endelig satte toget sig i bevægelse. Hundene marsjerte gravitetisk, som om de aldrig havde gjort andet end at gå i procession, og musikken spilled en høitidelig festhymne, ikke komponert for anledningen. Det statelige tog skred to ganger rundt om «Fram» og bevæged sig så med stor høitidelighed hen til det store koss; på veien blev det fotografert af ekspeditionens fotograf. På Storkosset udbragtes et leve for «Fram», som hadde ført os så godt hid, og som nok også vilde føre os godt hjem igjen. Hvorefter toget atter drog tilbage. Denne gang skar det foran «Fram»s baug, og da det var ankommet til lænselemmen på

¹⁾ Hvad disse demonstrationer skulde bety er jeg til denne dag ikke blit klog på. At lægen, som vel kjeded sig af mangel på praksis, forlangte normal arbejdsdag lar sig til nød forklare; men meteorologernes skrig på almindelig stemmeret? Vilde de omstyrte despotiet?

bagbords side, holdt fotografen fra kommandobroen en tale for dagen. Den blev efterfulgt af en dundrende salut på seks skud — med den følge at en fem, seks hunder satte afsted over flak og skregarer, og opholdt sig flere timer i skjul bag hver sit koss langt borte på isen. Vi derimod drog ned i «Fram»s lune kahyt, som var festlig smykket med flag, og indtog der en splendid middag, med en vals som indledning. Ret-

Syttendemaal-toget 1894.

Fotografi.

terne var: Fiskefarse med hummer i carri, og rørt smør samt poteter; musik. Svinekoteletter med petits pois, poteter, mango chutney, og Worcester sauce; musik. Aprikoser med custard og flødemelk; meget musik. Derefter fulgte «bolsing»¹⁾. Så kaffe med korintfigen-kage, og dertil spenderte fotografen cigarer. Stemningen høi. Så ny «bolsing». Efter kveldsmaden

¹⁾ Et smukt navn for søvn om bord i «Fram».

optrådte violinisten Mogstad, og der servertes forfriskninger i form af flgener, konfekt, aprikoser, og honningkage. I det hele en pen og vellykket syttende mai, ialfald i betragtning af at vi nu havde overskredet den en og ottiende breddegrad.»

For at gi et indtryk af vort sommerliv for øvrigt hidsætter jeg nogle spredte dagbogsoptegnelser:

«Mandag den 28de mai. Huf, jeg er træt af disse endeløse hvide sletter, gider ikke en gang længer stryge på ski udover dem, selv om det ikke var det at råkene stanser en hvert øieblik. Dag og nat driver jeg op og ned på dækket eller i solsteken langs skutevæggen, mens tankerne tumler med de mest indviklede videnskabelige problemer. I det sidste er det polens flytbarhed som særlig har tiltalt dem. Jeg har fåt den fortvilede idé at tidevandsbølgen, i forbindelse med den ulige fordeling af land og hav, må ha en forstyrrende indvirkning på jordaksens beliggenhed. Når sligt noget kommer ind i hodet, er det ikke så greit at få ud igjen. Efter nu at ha malt på dette flere dage har jeg endelig fundet ud at denne månens virkning på havet må være tilstrækkelig til at frembringe en flytning af polen så stor som et minut i 800 000 år. For at kunne forklare den europæiske istid, som nu egentlig var hensigten, måtte jeg mindst ha polen flyttet 10 eller 20 grader, altså 600 eller 1200 minutter. Der blev et uhyggelig langt tidsrum siden hin periode, og menneskeslegten fik en respektabel alder. Det hele er naturligvis noget væv. Men lige ufortrøden sliter jeg dæksplankerne, op og ned, i dybe betragtninger, og i følelsen af at være en stor tænker, — pludselig opdager jeg at tankerne er hjemme, hvor

alt nu er sommer og skjønhed, at de er ivrig beskjæftiget med at bygge luftslotte af al den herlighed som vil komme når jeg en gang kommer tilbage. Å ja, det går vist vel meget tid med sligt; men driften er lige sen, og vinden, den alt beherskende, er den samme. Det første øinene søger når jeg sætter foden på dæk om morgenen, er vageren på mesantoppen, for at se hvad vinden er; did går de stadig i løbet af dagen, og der er det de sidst hviler før jeg tårner ind til kvelds. Men altid viser den det samme, mod vest og sydvest, og vi driver snart fortere, snart saktere vestover, og bare lidt nord. Jeg har ingen tvil om at ekspeditionen vil lykkes nu, og regnefeilen var vel ikke så stor endda. Men jeg tror knapt vi driver høiere end 85°, om vi når det — det vil afhænge af hvor langt Franz Josefs Land strækker sig nordefter. I så tilfælde vil det bli hårdt at gi afkald på polen, skjønt det jo i grunden er en forfængelighedssag, bare narrestreger mod det vi gjør og håber at fuldføre; men alligevel, jeg må medgi jeg er så stor en nar at jeg gjerne tog polen med det samme, vil vel også prøve på det, såfremt vi kommer forbi der på en nogenlunde rimelig tid.»

«En mild mai, dette. Det har været omkring nul flere ganger i det sidste; en kan gå oppe og næsten indbilde sig en var hjemme; det er sjelden lavere end nogen få kuldegrader. Men sommertågen begynder at komme, af og til med rimfrynser i riggen. Ellers er himlen med sine svævende lette skyer næsten lig en vårhimmel sydpå. At det er blit mildt i veiret, merker vi også om bord; vi behøver ikke at lægge i øvnen længere for at få det varmt og koseligt, skjønt

vi jo aldrig har drevet nogen luksus i den henseende. I proviantrummene begynder rimen og isen som har slået sig på tag og vægger, at løsne og smelte, og så vel i rummene agtenfor salonen som i storrummet har vi måttet holde stor renselsesfest med skrabing og tørring af is og rim, for at ikke provianten skal bli ødelagt derved at fugtighed slår sig på pakningen, og det rustet hul på blikboksene. I længere tid har vi også holdt lukerne til storrummet åbne, så det har været gennemtræk, og på den vis er adskilligt af rimen fordampet. Det er ellers mærkeligt hvor lidet her er af fugtighed om bord. Dette skyldes vel «Fram»s solide bygning, og det at dækket over storrummet er panelt på undersiden. Jeg blir gladere og gladere i denne skuten.»

«Lørdag den 9de juni. Vor politiker Amundsen festligholder dagen med hvid skjorte og snip. — Har idag flyttet med mit arbejde op i arbeidslugaren igjen, hvor jeg igjen kan sidde og se ud af vinduet i dagen, og få en følelse af at jeg lever i verden, og ikke i en hule, hvor en må brænde lys døgnet rundt. Jeg agter at holde mig her længst muligt udover vinteren; her er så koselig stille og uforstyrret; de ensformige omgivelser tvinges ikke stadig høilydt ind på en. — Jeg har virkelig en følelse af at sommeren er kommet. Jeg kan drive timevis i solen op og ned på dækket, eller sidde og la mig steke, mens jeg røger en pibe, og blikket glider udover de forvirrede sne- og ismasser. Sneen er aldeles våd overalt nu, og det begynder at danne sig dammer hist og her. Isen blir også mer og mer gjennomtrukket af saltvand; bare en borer et aldrig så lidet hul i den, så fylles det

straks med vand. Grunden er naturligvis at salt-partiklerne som indeholdes i isen, nu med den stigende temperatur begynder at smelte sine omgivelser, og således afsætte mer og mer vand med tilstrækkelig saltholdighed til at dets frysepunkt ligger lavere

I solstøken.

Fotografi den 16de juni 1894.

end den omgivende istemperatur. Også isens temperatur er steget betydelig: på 1,2 m.'s dyb er den bare $\div 3,8^{\circ}$; på 1,6 m. er den igjen noget varmere ($\div 3,1^{\circ}$).»

«Søndag den 10de juni. Merkeligt nok har vi ikke hat nogen sneblindhed om bord, når jeg undtar

lægen, som for et par dage siden, da vi havde været ude og slået ball, fik en snev deraf om kvelden; han gråt en stund sine modige tårer ustanselig; men det gav sig snart igjen. Et ydmygende puds af skjæbnen at *han* skulde være den første som blev hjem søgt.» — Senere hadde vi enkelte ganske lette tilfælde af sneblindhed, så et par mand måtte gå med mørke briller; men det var ikke af nogen betydning, og kom bare af at de som regel ikke syntes det var umagen værd at ta forholdsregler mod det.

«Mandag den 11te juni. Gjorde idag en glædelig opdagelse. Jeg trodde jeg var i færd med min sidste bundt cigarer, og hadde regnet ud at med én om dagen skulde de strække til for en måned. Men så finder jeg uventet en hel kasse i bænken min. Stor jubel. Det vil hjelpe til at fordrive endnu nogen måneder, — hvor langt er vi da? . . . Stakkars fyr, du er virkelig adskillig reducert! Fordrive tiden — det er en tanke som neppe nogensinde før i livet er kommet i dit hode. Det har altid været en jammer over at tiden fløi ifra dig, og nu kan den ikke gå hurtig nok. Og dernæst så dybt forfalden til tobak — stængt dig inde i de vuggende røgskyer med dine evindelige drømmerier . . . Hør søndenvinden, hvor den suser og tar tag i riggen der ude; det er helt lifligt at høre på.»

Sankthans-kvelden burde vi naturligvis hat bål, som ret og rigtigt er; men det later ikke til på dag-bogen min som der netop var veir til det:

«Lørdag den 23de juni 1894.

«I djupe dalar og grøne lier,
å der er fagert um sumartier,

når soli lett yver åsen stig,
og jonsoknotti som draumen sig.»

«Nordenvinden fortsætter med sneslud. Trist veir. Driver sydover. 81° 43' n. br.; ni minutter sydover siden mandag.»

«Mange sankthans-kvelder har jeg oplevet under forskjellige himmelstrøg, men neppe nogen som idag. Så langt fra alt det denne kvelden ellers rummer. Jeg tænker på lystigheden rundt bålene hjemme, hører felelåten, latteren, og børseskuddene, ekkoet svarer fra de blånende åser. Og så ser jeg ud over dette uendelige hvide ind i tågen og sluddet og den drivende vind. Her er sandelig ingen sankthans-lystighed. Det er gråt i gråt alt sammen. Midsommer er forbi -- og så synker dagen igjen mod den lange vinternat, som kanskje vil finde os lige langt kommet som den forlod os.»

«Jeg var midt oppe i mine undersøgelser over sjøvandets saltholdighed her i eftermiddag, da Mogstad stak hodet ind og sa at her måtte luske en bjørn i nærheten. Da karene nu efter middag kom tilbake til sit arbeide ved Storkosset, hvor de holder på at grave en iskjelder for vort ferske kjød,¹⁾ fandt de bjørnespor, som ikke var der da de gik ind. Jeg spændte skiene på og drog afsted. Men for et føre det var blit de sidste dage! Blød snesarpe, som skiene sank

¹⁾ Det var sæl-, hvalros-, og bjørnekjød som vi hadde fra forrige høst, og som brugtes til hundene. Om vinteren hadde det været ophængt på skuten, og var fremdeles friskt, men blev fra nu af opbevaret på isen, til høsten kom og det var opbrugt. Det er ellers merkelig hvor kjød holder sig godt i disse egne. Den 28de juni hadde vi rensteg til middag som var tat på Sibiriekysten i september.

hjelpelest ned i. Bjørnen var kommet vestenfra ret på «Fram», hadde stanset og inspicert kjelderarbeidet, hadde så gåt et stykke tilbake, tat en god sving udenom, og derpå trasket østover lunt og rolig, uden

Nansen.

Sverdrup.

Sommerliv på «Fram»s agterdæk.

Fotografi den 16de juni 1894.

at ofre mer opmerksomhed på slig en bagatel som en skute. Det gik i mange kroker; den hadde snuse borti alle huller hvor det så ud til at være noget ætende, her og der hadde den rotet ned i sneen, til

noget hundene havde lagt efter sig, eller hvad det nu kunde være. Råkene havde den gjerne søgt bort til og fulgt — vel i håb om at finde en sæl; og så igjen ind imellem kossene og bortover flak med bare vand og snesørpe på. Hadde føret været rimeligt, skulde den nok snart været min; men i denne sørpen havde den fåt for langt forsprang. — Et trist tungt landskab. Bare hvidt og gråt. Ingen skygger, kun halvt udviskede former som svinder i tågen og snesluddet. Alt er i opløsningstilstand, fæstet glider uafsladelig væk under foden. Det går ikke let at stampe sig frem gennem snesørpen efter de svære bjørnespor som snor sig fremover i tågen, snart imellem kossene, snart over dem. Skiene synker dybt, og vandet rækker ofte op på anklerne under sneen. Det er tungt at få dem op og tungt at få dem frem; men uden ski vilde en være endda værre faren. Hist og her brydes det ensformige gråhvide virvar af kulsort vand, som bugter sig i smalere og bredere råker mellem de høie koss. Hvide snetyngede isklumper og flak ligger strød udover den svarte flade, som hvidt marmor på sort bund. Af og til en større mørk klare, hvor vinden får tag og driver op nogen små bølger som skvulper og gnisser mod iskanten, det eneste liv i dette øde. Det er som en gammel ven, dette legende vand. Også her finder det frem til dagen, også her tærer det på flakene og graver sig indigjennem i kanterne; en kunde rent drømme sig til sydligere bredder. Men rundt omkring kranses det af isen, som tårner sig op i sine skiftende fantastiske former, og hæver sig skarpt ud mod det sorte, hvor øiet for en stund fandt hvile. Evig og altid modelerer denne

vandrende is i sin skjære blåhvide marmor; med naturens rundhåndede ødselhed strør den de herligste billedhuggerverker udover, kun for på ny at la dem forgå, uden at noget øie har set dem. Det hele et eneste spil af skjønhed. Hvorfor? Bare skiftende luner af naturen, følgende de evige love som ikke spør efter mål eller hensigt? — Foran mig den ene skrugaren bag den andre, og så råk i råk indimellem ... Det var i juni «Jeanette» blev knækket og sank. Om «Fram» kom indimellem her? Nei, hende vilde ikke isen få bugt med. Men hvis det nu ligevel hændte? Jeg stod og så udover, og kom ihu at det var mid-sommerkvelden. Langt der borte stak hendes master halv udvisket frem i sneveiret. Sandelig, de har mod, de karene som bor under hendes dæk. Ja, for enten må det være mod eller og blind tro på én mands ord. At *han* går som har udklækket en plan, den være aldrig så gal, det er nu en gang så, og kan ikke være anderledes; det barn ens tanke har født, det vil en gjerne føre frem. Men de, de hadde jo ikke noget barn at ta vare på, og kunde vel uden savn holdt sig borte fra en færd som denne. Hvorfor skulde noget menneske søge bort fra livet for at slettes ud her?»

«Nei, det er fåfængt at gå op bjørn i dette føret! Og jeg trasker tilbage igjen gjennom bløten.»

«Søndag den 24de juni, årsdagen for vor afreise hjemmefra. Nordlig vind; driver fremdeles syd. Observationen idag gav 81° 41,7' n. br.; så det går ikke så fort endda.»

«Et langt år; meget er gjennomgått — skjønt vi vel er så langt som jeg på forhånd hadde ventet. Jeg sidder og ser ud af vinduet på sneen, som hvirvler ned der

ude, båret af nordenvinden. En sælsom midsommerdag! En skulde tro en hadde nok af sneen og isen nu; men alligevel længter jeg ikke netop efter grønne lier, ialfald ikke altid. Tvertom kan jeg jo sidde lange stunder og lægge op planer for turer op i isen igjen, når jeg vel er kommet tilbage... Ja, jeg ved hvad jeg har nåd, og vel så nogenlunde hvad der venter, *jeg* kan nok lægge fremtidsplaner; men der hjemme — —? Nei, jeg er ikke oplagt til at skrive i kveld; jeg vil gå til køis.»

«Onsdag den 11te juli. Bredden er 81° 18,8'. Endelig igjen sydlig vind, så det er slut med driften sydefter for denne gang.»

«Men nu længes jeg næsten tilbage til polarnatten, til stjernernes evige underland, med det åndeagtige nordlys, og månen seilende gjennem den dybblå taus-hed. Den er som et syn ind i drømmenes tågelette verden. Ingen former, ingen tung virkelighed; et syn vævet af sølv og æterens fiolblå farver, løftende sig fra jorden, svømmende ud i uendeligheden. Men denne evige dag, med sit overmål af pågående virkelighed, den interesserer ikke længere, den lokker ikke ud af hiet. Det er en uafsladelig rastløs ilen fra ett arbeide ind i det andet; alt skal gjøres, og intet forsømmes, uge efter uge og dag efter dag, og arbeidsdagen er lang, den er sjelden slut før længe efter midnat. Men igjennem alt den samme følelse af savn og tomhed, som ikke må merkes. Å, men stundom er den ikke til at holde borte, hænderne synker viljeløst — så træt, så usigelig træt! Ak, livets fred skal jo for de hellige mænd være at finde i ørkenen: her er sandelig ørken nok; men freden — nei, den kjen-der jeg ikke; det er vel helligheden som mangler.»

«Onsdag den 18de juli. Var en tur ude i formiddag med Blessing, for at ta prøver af den brune sne og is, og samle alger og diatoméer i vandet. Flakene er brunskidne på overfladen næsten overalt, i hvert fald er den slags is sikkert den overveiende, mens rene hvide flak, uden noget spor af skidden brun tone over isfladen, er sjeldne. Jeg trodde den

På algefangst.

Fotografi den 18de juli 1894.

brune farve måtte stamme fra de organismer jeg fandt i den nyfrosne brunrøde is her i høst (i oktober måned); men de prøver jeg tog idag består væsentlig af mineralsk støv, blandet med diatoméer og andre bestanddele af organisk oprindelse.¹⁾ Samme erfaring har også Blessing gjort, som har tat adskillige prøver

¹⁾ Samme slags støv som jeg har fundet på isen på Grønlands østkyst, og som er omtalt i indledningen (s. 33).

i isoverfladen før i sommer. Må forfølge dette her videre, og se om alt dette brune skulde være af samme væsentlig mineralske natur, og altså komme fra land ¹⁾. I råkene fandt vi en mængde algeklumper, slige som vi ofte tidligere har stødt på. Det kunde være store ansamlinger af dem omtrent i hver eneste liden råk. Og en kunde se at det bredte sig et brunt lag udover isens overflade langt ned i vandet på siderne af flakene. Dette skyldes en alge som vokser på isen. I vandet flød også en hel del mindre slimklumper, dels hvide, dels gulrøde. Jeg samlede en del af dem. De viste sig under mikroskopet udelukkende at være diatomé-ansamlinger, med en hel del større røde celleorganismer iblandt, af et høist karakteristisk udseende ²⁾. Disse diatomé-klumper holdt sig alle i en vis dybde, omkring en meter under vandfladen; her kunde de i enkelte småråder optræde i store masser. I samme dyb bredte også den omtalte alge sig fortrinsvis, mens deler af den steg op til overfladen. Det var klart at disse diatomé- og algeansamlinger holdt sig flydende netop i den dybde hvor det øvre ferskvandslag hviler på sjøvandet. Vandet i over-

¹⁾ Dette støv, som om sommeren ses på overfladen af næsten al ældre polaris, er sikkert for en stor del støv der svæver i Jordens atmosfære, og som bringes ned med snefaldene, og lidt efter lidt samles sammen til et lag efter hvert som sneen smelter om sommeren. Ofte finder en dog på isen større mudderansamlinger som i sin farve kan ha megen lighed med dette støv, men som vel sikkert står i nærmere forbindelse med land, og er dannet på flak som oprindelig har ligget i nærheden af et sådant. (Sm. lgn. Wissensch. Ergebnisse von Dr. F. Nansens Durchquerung von Grønland. Ergänzungsheft No. 105 zu «Petermanns Mitteilungen», 1892, s. 101 ff.

²⁾ Endnu har jeg ikke fåt tid til nærmere at undersøge disse.

fladen var aldeles ferskt, og diatomé-klumperne sank deri, mens de flød når de kom ned til saltvandet.»

«Torsdag den 19de juli. Det gik som jeg vented. Jeg begynder at kjende vindene her oppe temmelig godt nu. Efter at ha blåst «møllebris» idag stilner det af nu i kveld, og imorgen skal vi vel ha den fra vest eller nordvest.»

Blessing på algefiskeri.

Fotografi den 21de juli 1894.

«Igår kveld gik den sidste cigaren af den gamle kasse, og nu går den første af den sidste kasse jeg har. Vi skulde jo været kommet så langt når den kassen var færdig; — *er* knapt længere end da jeg begyndte på den. Gud ved om vi er det når denne sidste også er opbrugt! Men det får nu være — røg væk!»

«Søndag den 22de juli. Nordvesten lod vente på sig en stund; fredag kom der nordost i steden, om

natten gik det lidt efter lidt over til NNO, og igår formiddag blæste det ret nord; idag har det endt i vest, den gamle kjendte kanten som vi nu har hat mer end nok af. Linen viser i kveld omtrent NV til N, og nokså sterkt, så det bærer sydefter igjen¹⁾.

«Dagen sliter jeg ved mikroskopet. Jeg arbejder med alle slags diatoméer og alger som vokser på isen

Blessing på tur efter alger.

Fotografi den 18de juli 1894.

i det øvre ferske lag af sjøen. Det er unegtelig høist interessante ting, en hel ny verden af organismer, som føres afsted med isen fra kjendte kyster og ud over hele det ukjendte polarhav, for at vågne op der hver

¹⁾ Vi hadde altid en line, med en hov i enden, hængende ude, for at se hvad retning vi drev i, eller for at undersøge om der var nogen merkbar strøm i vandet.

sommer, og udfolde sig til liv og blomstring. Ja vist er det interessant; men det er ikke den gamle brændende iver ved undersøgelsen, skjønt rigtignok lugten af nellikolje, kanadabalsam, og xylol vækker kjendte kjære minder fra det stille laboratorium der hjemme, og mikroskopet, glassene, farverne på bordet lokker til arbeid hver morgen når jeg træder ind her. Om jeg end ufortrødent driver på dag efter dag til langt på nat, så blir det nu lige fuldt mest pligtarbeide, som jeg hver nat er glad ved at kunne slutte, for at ligge endnu nogen timer på køien og læse en roman og røge en cigar. Med hvilken jubel kasted jeg ikke det hele fra mig, og sprang op og tog fat på et virkeligt liv — kjæmped mig frem over is og sjø med slæder eller båder. Det er mer end sandt at det er «let at leve *kampens* liv»; men her er hverken storm eller kamp, og jeg tørster efter noget sligt, efter at kunne bruge jættekræfter og kjæmpe mig frem — da *leved* en. Hvad glæde er det ved kræfter når der ikke er noget at bruge dem på? Her driver vi frem, og her driver vi tilbage, nu er det to måneder på samme flekken!»

«Imidlertid lages alt i stand for en mulig ekspedition, eller for det tilfælde at det skulde bli nødvendigt at forlade skuten. Alle kjælker surres og beslås omhyggelig. Seks hundeslæder er under arbeide. Desuden skal vi imorgen begynde at lage kajaker til alle mand. De blir lette at dra på kjælkerne under et tilbagetog over isen uden skute. Først skal der lages kajaker til to mand hver. Jeg tænker at la dem gjøre omtrent 12 fod lange, 3 fod brede, og 18 tommer dybe. Af slige skal det være seks stykker. De

skal trækkes med sælskind eller seildug, får fuldt dæk, og to huller, ett for hver mand. — Jeg føler at vi har, eller rettere skal skaffe os, greier til at gjøre et glimrende tilbagetog. Stundom er det næsten som jeg længted efter et nederlag, et endelig afgjort, så vi kunde få leilighed til at prøve hvad vi duger til, og gjøre ende på denne sløvende uvirksomhed.»

«Mandag den 30te juli. Vinden fra vest. Vest og så til lidt forandring nordvest, det er dagens kost uge efter uge. Jeg gider ikke lenger se efter vageren på toppen eller linen i vandet, når jeg kommer op om morgenen; jeg ved jo i forveien at den første peger øst- eller sydefter, og linen den modsatte vei, og syd-østover bærer det stadig væk. Igår var det $81^{\circ} 7'$ n. br., i forgårs $81^{\circ} 11'$, og sidst mandag (23de juli) $81^{\circ} 26'$.

«Men det fylder mig ikke lenger; jeg ved, det vil en gang forandre sig, og veien til stjernerne bærer jo gjennom modgang. Jeg har fundet en ny verden: det dyre- og planteliv som findes omtrent i hver ferskvandsdam på isflakene her. Den gamle interesse er vågnet igjen. Fra morgen til kveld og langt på nat fordyber jeg mig i mikroskopet, og ser ingenting omkring mig; lever med disse små i deres verden for sig selv. Der de fødes og dør, slegt efter slegt, der de jager hverandre i livets kamp, og lever sine kjærlighedseventyr — de samme følelser som gjennomstrømmer alt liv, fra disse mikroskopiske celleklumper til mennesket: selvopholdelse og forplantning. Kaver vi mennesker for at rote os frem gjennom livets labyrint, så kaver de sandelig ikke mindre — en uanstelig rastløs jagen frem og tilbake, hver

og én skubber alle andre til side, for at grave til sig det som kan nyttes. Og kjærligheden, se bare med hvilken lidenskab de søger hverandre. Med alle vore hjerneceller føler vi ikke sterkere, aldrig lever vi så helt for en følelse. Hvad er så livet mer? Og hvad sier en enkelts savn i det store jag . . . »

Blessing fiskende alger.

Fotografi juli 1894.

«Og dette er små encellede slimklumper, vrimlende i tusenvis og millionvis i dammene på nær sagt hvert eneste isflak over hele dette endeløse hav, som vi gjerne vil tilkjende døden! Moder natur har en merkelig evne til at frembringe liv overalt — selv denne is er frugtbar jordbund for hende.»

«I kveld fik vi lidt afveksling i vor begivenhedsløse tilværelse: Johansen opdaged en bjørn i sydøst for skuten, men udenfor skudhold. Den havde nok alt gåt frem og tilbage der i længere tid, mens vi var nede og spiste til kvelds; havde været ganske nær os, men var så blit skræmt af noget, og drog nu østover. Sverdrup og jeg satte efter den, men til ingen nytte; råkene hindred os for meget, og da så også skodden kom, vendte vi om efter at ha strævet et langt stykke.»

Den verden af organismer jeg har hentydet til, blev gjenstand for særlige undersøgelser den korte sommer udover, og var i flere henseender ganske merkværdig. Straks solen fik indflydelse på isoverfladen og smelted sneen væk, så det danned sig dammer, da så man snart hist og her små gulbrune flekker på bunden af dem, så små at man vanskelig la merke til dem med én gang. Dag for dag blev de større, og derved at de som alle mørke gjenstande absorberte solens varmestraler, smelted de sig lidt efter lidt ned i isen under og danned runde huller, ofte flere tommer dybe. Disse brune flekker bestod af de omtalte alger og diatoméer, som udvikled sig let og raskt i sommerlyset, og kunde fylde bunden af hullerne med et tykt lag. Men der var ikke alene planter; der fandtes også et mylder af små dyr, væsentlig infusionsdyr og flagelater, som leved af planterne. Ja, jeg fandt til og med bakterier — selv disse egne er ikke fri for dem!

Men altid kunde jeg ikke sidde ved mikroskopet heller. Stundom når godveiret lokked for meget, måtte en jo ud og bake sig i solen, og indbilde sig at en sad i Norge.

«Lørdag den 4de august. Deiligt veir igår og idag. Lette hvide skyer seilende på det tindrende blå — sjælen får længsel efter at svæve høit og frit som de. Jeg stod og vasked mig ude på dækket nu i kveld. Det var som det kunde være hjemme ved fjorden. Lørdagskveldens fred lå over sind og landskab.»

«Den første tomands-kajak er idag færdigtrukket med seildug af vore seilmagere, Sverdrup og Amundsen. I fuld stand veier den nu 30,5 kg. Tror det blir en ypperlig indretning. Sverdrup og jeg prøvde den på en dam; den bar os som ingenting og var så stiv at endda vi sad på dækket, var den fuldt bekvem at bruge. Den bærer med lethed to mand med fuld udrustning for hundred dage. En greiere og mere letvint farkost for disse trakter kan jeg vanskelig tænke mig.»

«Søndag den 5te august. 81° 7,3' n. br.

«Eg kan 'kje gløyma den glitrefjor
når kyrkjebåtann um morgon ror.»

«Tindrende sommergeir. Bader mig i solen og drømmer mig hjem på høifjeldet, eller — ønd ved hvorfor — i de vestlandske fjorder. De samme lette hvide skyer i den blå klare sommerluft; himlen hvælver sig over en hel og fuld som en kuppel, ingenting til at stænge den ind, sindet løfter sig frit under den. Hvad gjør det til sagen at jorden er en anden, isen ikke bare nogen få glitrende fonner og bræer? Disse samme lette skyer der fjernt i det blå — er det ikke netop dem øiet søger der hjemme på en tindrende sommerdag? Om bord på dem styrer fantasien ud mod længslernes land. Og så hine rene glitrende

bræer i det fjerne. Skulde så ikke sommerdagen her være lige vakker? Jo, den er skøn og ren som en drøm uden attrå og uden synd, et digt af rene hvide solstråler som bryder sig i isens kjølige krystalblå. Hvor vidunderlig deilig står ikke denne verden for en på en hed kvælende sommerdag hjemme!»

«Har hvilt og holdt søndag. Ikke kunnet være inde hele dagen; tog så en lang tur over isen. Det er let at komme frem; bare en del råker. — Hansen prøvde sig i eftermiddag i kajakroing i dammen som omgir skuten, og som sender flere kanaler ud over isen. Men han nøide sig ikke med at ro rundt omkring; han skulde naturligvis også prøve at kandre og reise sig igjen, slig som eskimoerne gjør. Det endte selvsagt med, at han ikke kom op, misted åren, blev hængende på hodet, og basked under vandet, så kajaken blev fyldt og han fik sig et koldt bad. Nordahl, som stod på isen for at hjælpe ham, fandt det til slut også nødvendigt at gå i vandet for at reise ham på ret kjøl igjen, til stor munterhed for os andre.»

«En kan merke det er sommer. Nu i kveld spilles her kort på dækket, med «Peiks gryte» som bord. En kunde mest tro det var en augustkveld hjemme; det er bare toddyen som mangler; cigarerne og piberne er her.»

«Søndag den 12te august. I formiddag præmieskydning. — En herlig kveld. Jeg går og rusler bort efter isen mellem råkene og kossene. Det er så stilt, så stilt. Ingen lyd, uden et sagte vanddryp indunder et isstykke, og så en dump sus af ras fra et koss langt borte. Solen står lavt i nord, og over hvælver himlen sig med guldbrømmede skyer på det blege

blå. Isensomhedens dybe fred. Tanken svæver frit og svæver langt. Om en kunde få frem alt det som dirrer i sjælen på slig en kveld! Omgivelserne får en ufattelig magt over en. — Hvorfor klager jeg stundom over ensomheden? Med naturen omkring sig og med bøger og studier kan en vel aldrig bli helt alene.»

«Torsdag den 16de august. Som jeg igår kveld ligger på køien og læser, og alle undtagen vagtmanden var gåt til køis, smelder et skud oppe på dækket over hodet på mig. I den tro at det var bjørn skvatt jeg i sjøstøvlerne og sprang op. På dækket mødte jeg Johansen, barhodet, med rifle. «Skjød De?» — «Ja, jeg skjød bort i Storkosset; jeg syntes det rørte sig der, og så vilde jeg se hvad det var. Men det var vist ingenting.» Jeg til rækken og så bortover. «Jeg trodde det var en bjørn som lå på kjødet vort og grov; men det var nok ikke noget.» Som vi stod, kom en hund lunkende over isen fra Storkosset. «Der har De det De skjød på,» sa jeg med en latter. «Ja sandelig var det ikke en hund!» «Isbjønn» hedte den rigtignok. Den hadde ruvet så stor i tågen, der den stod og grov på kjødhaugen. «Sigted De bent på hunden og skjød bom da? Det var sandelig godt det gik slig!» — «Nei, jeg skjød bare borti der jeg. Jeg vilde se hvad det var.» — Ved frokosten idag gik han selvfølgelig ikke fri for ondskabsfulde spørsmål om sit «skræmmeskud»; men han brød da odden af angrebet ved at si at det var slet ikke noget skræmmeskud: han hadde tat «Isbjønn» for en virkelig bjørn, og skjød ærlig og redelig bom på den.»

«Tirsdag den 21de august. 81° 4,2' n. br. Merkelig hvor liden forandring; vi driver lidt nord og

lidt syd, og blir omtrent på samme flekken. Men — jeg tror, som jeg har trod fra før vi reiste, at vi skal bli borte i tre år, eller rettere tre vintre og fire somre, hverken mer eller mindre, og omtrent to år fra denne høst af skal vi være hjemme ¹⁾. Vinteren som kommer vil nok kjøre os videre igjen, om også småt.

Skrugaren på bagbord.

Fotografi den 1ste juli 1894.

Den begynner alt at melde sig; i nat var det fire graders kulde.»

«Søndag den 26de august. Det er næsten som vinteren er kommet; kulden holder sig gjennemsnitlig mellem $\div 4^{\circ}$ og $\div 6^{\circ}$ siden torsdag. Skiftningerne

¹⁾ Det var netop årsdagen to år senere som «Fram» kom ind til Skjærvø på Norges kyst.

er små i temperaturen her oppe, så det er vel at vente at det blir jevn synken herefter, skjønt det ellers er lovlig tidligt. Alle dammer og råker er dækket af is, så de alt igår bar en mand, selv uden ski. — Var ude en skitur både i formiddag og i eftermiddag. Deiligt føre og god fremkomst overalt. Enkelte råker hadde åbnet sig, eller det hadde skrud lidt, så nyisen var tynd og bugted sig stygt under skiene; men de bar da oppe; derimod faldt et par af hundene igjennem. Det har sned en del, så det var fin blød nysne at fare over. Holder det sig som det nu er, får vi et ypperligt skiføre i vinter; for det er ferskt, det vandet som fryser i overfladen på råkene nu, og der blir altså ikke noget salt som kan gyve udover med vinden fra nyisen og ødelægge sneen, således som sidste vinter. Slig sne med salt i er trå som sand at gå på.»

«Mandag den 27de august. Netop som Blessing skulde gå ned fra sin vagt i nat, og stod på rækken og så udover, fik han øie på noget hvidt noget som lå og velted sig i sneen et stykke unda i sydøst. Så blev det liggende roligt en stund. Johansen, som skulde ha vagten efter, kom nu til, og begge stod og glante. Så reiste det sig — ikke tvil om hvad det var. De fik begge tag i rifler og krøb frem på bø her ventet de rolig mens bjørnen nærmed sig sk . . . , forsigtig krydsende i brede slag mod vinden. Det blåste friskt, møllen gik i fuld durende gang; men det imponerte den ikke; det var kanske netop den indretningen han vilde undersøge. Endelig var den på råken forud, begge skud smaldt, og den stupte på flekken. Deiligt at få ferskt kjød igjen; det er den

første bjørn i år. Naturligvis bjørnesteget til middag idag. — Fuld vinter med snefok.»

«Onsdag den 29de august. Frisk vind, det buldrer og bruser i riggen der oppe. Unegtelig en opkvikkende afveksling. Og sneen driver som midtvinters. Et herligt augustveir! Men nordover bærer det da igjen, og det kan trænges. Igår var vi på 80° 53,5' n. br.»

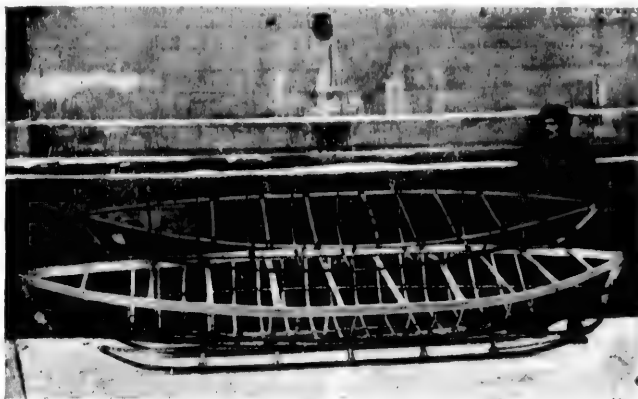
«I kveld stod jeg nede i rummet og arbeided på min nye bambuskajak, som skal bli toppunktet af lethed. Pettersen kom tilfældigvis derned, og hjalp mig så lidt med nogen surringer som jeg netop holdt på med. Vi prated sammen. Han syntes «Fram» var et godt sted at være; der mangled en ingenting, og hun var «djeffa» til skute; hadde det været en anden, hadde den været klemt flad for længe siden. Men nu vilde han ellers ikke være ræd for at forlade hende heller, når han så vi hadde fått stelt til slige greier som disse nye kajakene, — slige greier hadde nok aldrig nogen ekspedition hat før, ja ellers også hadde vel aldrig nogen været slig rustet for alle muligheder som vi. Men helst vilde han nu komme hjem i «Fram» alligevel. Så faldt talen på hvad en da skulde ta sig til når en kom hjem. «Ja, for Deres vedkommende bærer det vel afsted til sydpolen da,» mente han. — End for hans da? spurte jeg; var det kanskje til med striskjorta og havrelefsa igjen? — «Å ja, det blev vel det; men jo min sandten skulde han ikke ta sig otte dages ferie først; det syntes han han trængte efter slig en tur, før det bar til med slegga igjen.»

IX.

DEN ANDEN HØST I ISEN.

Så var da sommeren gåt, og den anden høst begyndte; men nu var vi mer hærdet i de tålmodighedens prøver som dette liv sætter en på, og tiden gik fort. For mit vedkommende var jeg desuden optat af nye planer og forberedelser. Jeg har flere gange hentydet til at vi i løbet af sommeren havde gjort alt i stand for den mulighed at vi skulde bli nødt til at dra over isen hjem. Seks tomands-kajaker var bygget, kjælker var sat i fuld stand, og alt som skulde være nødvendigt af proviant, klær, brændsel, og anden udrustning var omhyggelig overveiet og udregnet. Men i stilhed hadde jeg også begyndt at ordne og ruste mig til den påtænkte færd nordover. Således hadde jeg, som nævnt, allerede i august tat på at lage en enkeltkajak, med skelet af bambus. Endnu hadde jeg ikke sagt noget til de andre om min plan, undtagen et par ord til Sverdrup; jeg vidste jo ikke hvo. langt nord driften kunde føre os, og det kunde jo også komme så meget andet i veien inden våren. Imens gik livet sin vante gang om bord. Foruden de van-

lige observationer sysled man snart med det ene, snart med det andet, og selv var jeg ikke endnu så optat med mine fremtidsplaner og forberedelser at jeg ikke fandt tid også til andet. Af min dagbog ser jeg således at jeg i slutten af august og i september må ha været meget stolt over en ny opfindelse jeg havde gjort til byssen. Det sidste år havde vi kogt med petroleumslamper der ude og en dertil indrettet kobber-

Skeletter af en enkeltkajak, af bambus, og en tomands-kajak, på en kjalke.
Fotografi.

komfyr. Det gik bra; men der var den ulempe med det at det slugte adskillige liter petroleum om dagen, og jeg var bekymret for at det kunde bli ende på vor belysningsolje, om turen skulde vare længer end påregnet. Jeg havde stadig tænkt på en forandring heri — om det ikke skulde gå an at konstruere et apparat som brændte stenkulsolje, eller «svartolje», som vi kaldte det om bord; af den havde vi tyve tons, som oprindelig var bestemt til maskinen. Og det

lykkedes mig også at lage et sligt apparat. Den 30te august skriver jeg derom: «Har idag prøvd mit ny-opfundne svartolje-apparat til komfyren, og det viser sig at gå over al forventning godt. Det blir herligt at få fyre med svartolje i byssa; så skal vi ikke behøve at gråte for lys og lamper herefter. Vi får jo nu 20 000 liter olje mer, og al vor fine petroleum kan gå bare til belysning; da vil vi kunne ha lamper i mange år om vi så bruger dem nokså rigelig. De 20 tons svartolje må vel vare en fire år til byssa, tænker jeg. Apparatet er så enkelt som muligt. Fra en beholder med olje fører et rør nedad og ind til ildstedet; fra enden af dette røret drypper oljen ned i en jernskål og blir her opsuget af en asbestplade, eller af kul- aske. Tilstrømningen af olje i røret reguleres ved en fin ventilkran. For at få frisk træk fører jeg en luftkanal udenfra og lige ind i ovnsdøren; ved et svært vindseil oppe på dækket presses luften ned gjennom kanalen og blåser ret på jernskålen, hvori oljen brænder lystelig med vakker hvid flamme. Alt en har at gjøre når en skal nøre op om morgenen, er altså at se efter på dækket at vindseilet står rigtig mod vinden, åbne for luftkanalen, stille kranen passelig, så oljen begynder at rende, og så tænde på med en papirbete; så passer det sig selv for resten, og vandet er kogt på en tyve minutter eller en halv time. Stort letvintere kan det ikke bli, synes jeg. Men naturligvis, det er her som i andre samfund, reformer er vanskelige at indføre; alt nyt blir set på med skjæve øine.» Noget senere skriver jeg igjen om det samme apparat: «Byssen med svartoljefyring er nu tat i brug, nedflytningen fra bestiklugaren skedde i for-

går's ¹⁾, og igår begyndte fyringen der nede. Det går udmerket; 1 m. vind er nok til at gi glimrende træk.

Pettersen efter eksplosionen.

Af A. Bloch.

— I forgårs eftermiddag sad jeg i salonen og hørte et dumpt knald ude i byssen; jeg sa til de andre at det

¹⁾ Om sommeren havde vi brugt bestiklugaren på dækket til kabys, da der var dagslys; desuden skulde kabysen nede vaskes og males.

27 — Fram over Polhavet.

hørtes som en eksplosion. En stund efter stak Pettersen ¹⁾ hodet ind, så svart som en feier, med svære sotklatter ud over ansigtet, og sa at byssa hadde «eksploseradt» lige i synet på ham; han skulde bare titte efter om det brandt ordentlig, og så fløi det i næsen på ham alt ihop, djeffatyget. Det var ikke frit for at der vanked en del eder, og ordstrømmen randt som ærter af en sæk. Vi skoggerlo. Ude i byssa var det ikke vanskeligt at se hvad der hadde hændt — sot, i striber og klatter, udover alle vægger. Grunden har naturligvis været at der var dårlig træk, og så har det dannet sig gas som ikke har fåt forbrænde før luften blev sluppet til, den gang han skulde «titte». Om kvelden sa jeg til Pettersen at næste dag, når de skulde begynde med svartoljen for alvor, vilde jeg koge selv. Men det vilde han ikke høre noget om: jeg måtte da ikke tro at han gav sig for så lidet; det skulde nok gå, sa han, og så gik det da også.» Efter den dag hørte jeg bare lovtaler over den nye indretningen, og den blev brugt hele tiden, lige til «Fram» var i åben sjø igjen.

«Torsdag den 6te september. 81° 13,7' n. br. Har jeg været gift i fem år alt idag? Ifjor var denne dag seirens, da var det islænken sprang ved Taimyr-øen. Men i år er det ingen tanke på seier; vi er ikke så langt som jeg hadde ventet, og nordvesten er kommet igjen, vi driver sydefter. — Lige fuldt ser jeg ikke fremtiden så lang og mørk som jeg stundom har gjort det. Næste 6te september — kan det være muligt at alle lænker alt da er sprængt, at vi sidder

¹⁾ Pettersen hadde avancert fra smed til kok; han og Juell skiftedes nu i byssen hver fjortende dag.

sammen og taler om turen der langt nord og om det endeløse savn, som noget der en gang var og aldrig mer skal komme? Da er den lange lange nat veget, det er morgenen som bryder frem, en ny herlig dag ligger foran. Og hvorfor skulde det ikke kunne hænde allerede næste år? Hvorfor skulde ikke vinteren bringe «Fram» vestefter en steds nordenfor Franz Josefs Land? . . . Og da er min tid der, da bryder jeg op med hunder og slæder — på tur nordover. Det jubler i sindet bare ved tanken. Vinteren skal jeg bruge til at gjøre alt rede til færd, og så skal den gå fort.»

«Den sidste tid har jeg brugt til forberedelser. Jeg regner ud alt som må med, og hvordan det skal ordnes, og des mer jeg ser sagen fra alle sider, des mer kommer jeg til den overbevisning at det må lykkes, så sandt bare «Fram» kommer frem i rimelig tid og ikke for sent på våren. Er hun bare på 84° eller 85°, så bryder jeg op i slutten af februar eller de første dage af mars, så snart dagslyset kommer efter den lange vinternat, og da skal det hele gå som en dans. Bare en fire-fem måneder, så er jo tiden der, da blir det handling igjen. For en lyst! Når jeg ser ud over isen nu, er det som det dirrer i musklerne af længsel efter at få sætte afsted over den for alvor — anstrengelser og savn, alt skal bli en nydelse da. Det kan synes naragtigt at jeg vil ud på denne færd; her var kanskje vigtigere ting at udføre med roligt arbeide om bord. Men polen er nu en gang et mål som længe har vinket menneskene. Gjør ikke vi forsøget når vi er så langt nord, tør det kan hænde gå en rum tid igjen. Her vil de

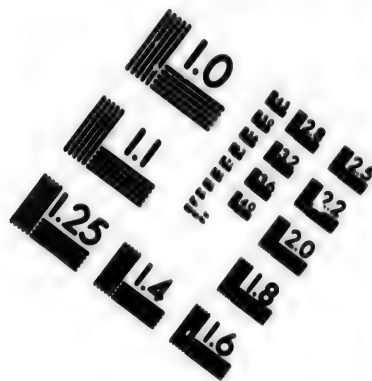
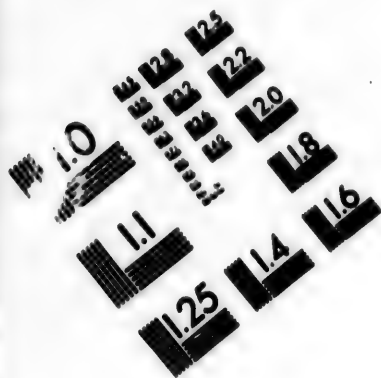
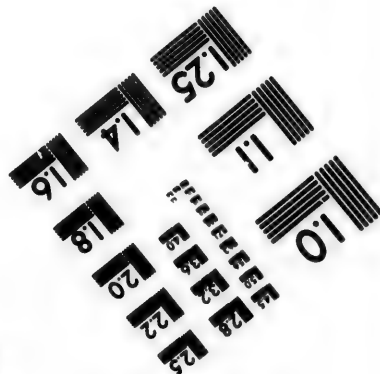
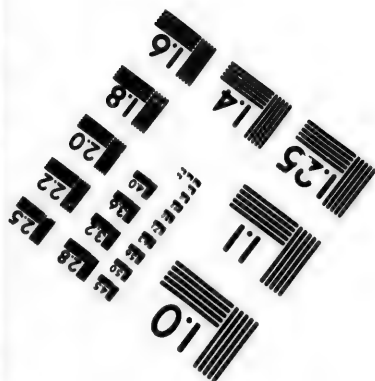
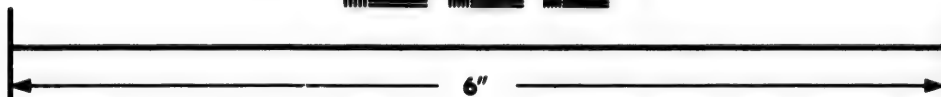
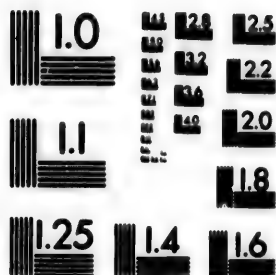

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

**Photographic
Sciences
Corporation**

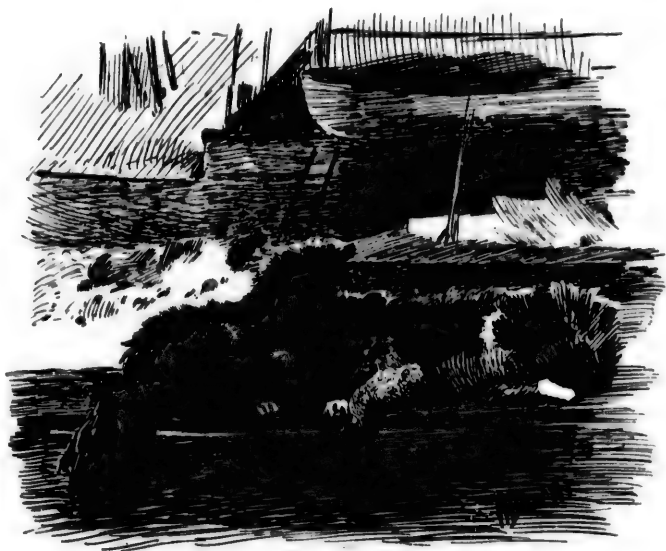
23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

daglige observationer lige fuldt gå sin jevne gang, — og nordenfor er der også noget at gjøre.»

«Har helligholdt dagen med at indrede arbejds-lugaren for vinteren. Jeg har fåt op en petroleums-ovn, og tænker den skal holde det varmt nok også midtvinters, bare jeg bygger snevægger om hytten

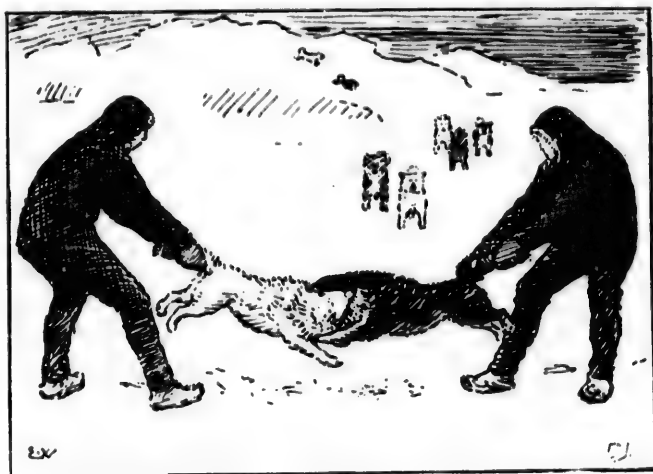
To venner.

Af A. Bloch efter fotografi.

udenfor og dækker taget med et godt snelag. Mindst det dobbelte arbejde vil bli gjort om jeg kan sidde her oppe og arbejde i vinter, istedenfor at holde til i alt bråket der nede. Nu har jeg det så inderlig koseligt i fred og ro, og tankerne får gå sin gang uforstyrret.»

«Søndag den 9de september. 81° 4' n. br. Midnat-solen er forsvundet for flere dage siden, solen går alt ned i nordvest; den er borte nu klokken 10 om kvelden, og vi har igjen rødmen over det evige hvide. Vinteren kommer hurtig.»

«Igjen en fredelig søndag med hvile og lidt læsning. På skituren idag drog jeg over adskillige frosne

To fiender.
Af E. Werenskiöld.

råker; det har også begyndt at skrue så småt hist og her. Til slut blev jeg stanset af en bred åben råk som strakte sig i nord og syd; på sine steder var den vel en 400—500 alen bred, og jeg så ikke ende på den hverken sydefter eller nordefter. Skiføret var godt, og det bar fort frem; med vinden gik det mest af sig selv.»

«Det er unegtelig et ensformigt liv dette. Stundom er det som det var en lang mørk nat, mit livs ragnarok, som skiller det i to . . . «Det sortner for solen, alt veir blir vesvangert»; sne dækker jorden, vinden suser over endeløse snesletter, og i tre år råder vinteren, til endelig den store kamp kommer, da «mænd tramper Hels vei», og livet brydes med døden i seig kamp. Men så kommer fredens tid. Af sjøen ser en atter «jordens grund stige og grønnes på ny; fosser falder, ørnen flyver derover»; og så hallen, «mer end solen fager», og «lange tiders liv i glæde.»

«Pettersen, som er kok denne ugen, kom som vanlig herind nu i kveld og fik spisesedlen for i morgen. Han blev stående en stund bagefter, og så slap det ud af ham at han hadde hat slig en underlig drøm i nat: Han vilde hyre sig med mig på en ny tur som kok; «men da vilde ikke dr. Nansen ha mig.» — «Så, hvorfor ikke det da?» — «Jo, jeg drømte at dr. Nansen skulde afsted over isen til polen med fire mand, og da bad jeg om at få være med; men De svarte at De trængte ingen kok på den turen. Og det syntes jeg var så rart; for De skulde vel ha mad på den turen også. Skuten syntes jeg De hadde bestilt til at møte på et andet sted, eller De skulde ikke komme tilbake hid; det var ligesom til et andet land. Ja, det er rart hvordan en kan ligge og våse i søvnel» — «Å — det var kanskje ikke så værst vås endda det, Pettersen. Det kunde nok hende vi kom til at gjøre en slig tur; men tilbake til «Fram» vilde vi nok sikkert ikke komme da.» — «Ja hvis det blev, så vilde jeg riktig be om

at få være med; for det hadde jeg lyst til. Skiløberer jeg vel ikke videre; men jeg skulde nok holde ud.» — «Å ja, men det blir meget slit på en slig tur, Pettersen; det blir nok ikke bare moro, kan De tro.» — «Nei, det var vel venteligt; men det fik nå gå, når jeg bare fik være med.» — «Ja men det kunde bli værre end slit også, det. Det vilde nok stå om livet.» — «Ja pyt, en skal nå dø en gang likevel.» — «Men livet kan jo bli vel kort også.» — «Å ja, det fik nå være det samme. Men ellers så kan en nok miste livet hjemme også, om kanskje ikke så let som her. Nei, var en ræd for livet, så fik en helst ikke gjøre noget da, synes jeg.» — «Nei, det er sandt. Ialfald burde en vist ikke være med på denne ekspeditionen. Men slig en tur nordover, det blir nu alligevel ikke spøg det.» — «Nei, det er vel så; men når jeg var med Dem, så var jeg ikke ræd. Skulde en greie sig selv, så ved De det var ikke slig; da har det nok galt afsted. Men det er noget andet, ser De, når en har en til at lede som en ved har været ude i sligt før.» — — Det er pokker til tro slige mennesker har alligevell De drog vist uden et minuts betænkning hvis en bød dem at være med på en færd til polen nu, med svarte vinteren for døren. Det er godt og vel så længe troen varer; men gud hjelpe en om den en gang skulde svigte!»

«Lørdag den 15de september. I kveld så vi månen for første gang igjen, deilig fuldmåne; et par stjerner er også blit synlige på den endnu lyse natthimmel.»

«Idag blev her opslåt plakater på forskjellige steder. De lød således:

«Da ildsvåde her om bord vilde være en ulykke som kunde få de *alvorligste* følger, kan der ikke iagttas forsigtighed nok for at undgå sligt. Det henstilles derfor til hver især at overholde nedenstående regler på det *samvittighedsfuldeste*:

1. *Ingen må gå med fyrstikker på sig.*
2. Fyrstikker må *kun* ligge fremme til brug på følgende steder:
 - 1) I byssen, hvor den fungerende kok er ansvarlig for dem.
 - 2) I de fire enkeltmands-lugarer, hvor hver beboer er ansvarlig for sin æske.
 - 3) I arbejdslugaren, såfremt der arbeides.
 - 4) På masten i salonen, hvorfra æske eller enkelte fyrstikker under ingen omstændighed må fjernes.
3. Fyrstikker må heller ikke anvendes på andre steder end ovenfor nævnt.
4. Eneste undtagelse fra ovenstående regler gjælder hver gang smieavlen skal tændes.
5. Alle skibets rum undersøges hver kveld klokken 8 af brandinspektøren, som melder af til undertegnede. Ingen må efter den tid uden særlig tilladelse gå med lys i skibsrums eller i maskinen.
6. Tobakrøgning er kun tilladt i beboelsesrum og på dækket. Tændte piber eller cigarer må under ingen omstændighed forekomme andensteds.

«Fram» den 15de september 1894.

Fridtjof Nansen.»

«Erkelte af disse bestemmelser kunde synes at være brud på det lighedsprincip som det ellers har

været mig meget om. at gjøre at gennemføre; men jeg tror at jeg sikrer alles vel bedst på denne vis, og det får gå først og fremst.»

«Fredag den 21de september. Har hat en drabelig vind fra nordvest og nord siden sidst, med hastighed helt op til 12 og 13 m. Vi drev nok adskillig

Scott Hansen. Blessing. Sverdrup. Juell. Johansen. Pettersen.

PÅ «Fram»s agterdæk.

Fotografi juli 1894.

sydover i den tid. Det var det «radikale høire» som stod for styret, sa Amundsen. Men deres tid blev ikke lang; for igår stilned det af. Nu går det igjen nordover, og der er vel udsigt til at «venstre» får være lidt ved roret for at reparere «høires» synder.

«Det er laget huse til hundene i disse dage, en række prægtige ishus langs bagbord skutevæg¹⁾; fire

¹⁾ Se billedet side 384.

hunder i hvert hus; gode varme rum for vinteren. Imens trives vore otte småhvalper her om bord; de har en herlig verden at streife omkring i, hele for-dækket under telthvælvingen. En kan høre dem grynte og småhjeffe som de farer afsted indimellem høvflis, steamwinch, kjælker, mølleakse, og andet snadder. Så leger de, og så slås de lidt, og forud under bakken har de sin hule i flisen, en lun kose-lig krok, hvor «Kvik» strækker sig som en løvinde i sin fulde majestæt, mens småhvalpene ligger og kræker over hverandre i en klump omkring hende, sover, gjesper, spiser, og drar hverandre i halen. Det er et billede af hjem og fred her under polen, som kunde fængsle i timevis.»

«Livet går sin jevne regelmæssige gang uden begivenheder, roligt som isen selv; men alligevel er det rart hvor fort tiden går. Jevndøgn er alt kommet, nætterne begynder at bli mørke, og om dagen er solen knapt 9° over horisonten. Daglig driver jeg flittig her i arbeidslugaren, og ofte er det næsten som jeg sad i mit arbejdsrum hjemme, med al civilisationens komfort omkring mig. Var det ikke for adskillelsen, kunde en ha det lige så godt her som der. Stundom glemmer jeg mig helt. Sidder jeg fordybet i arbejde, hænder det ikke sjelden om kveldene at jeg farer op for at lytte når jeg hører hundene gjø, og tænker: «Tro hvem nu kommer til gårds?» Så husker jeg at jeg ikke sidder hjemme, men er i drift midt ude i det frosne polhav, på veie mod den anden polarnat.»

«Idag har temperaturen været nede i $+ 17^{\circ}$; vinteren kommer fort. Det går ikke rart med driften;

men lige fuldt er modet freidigt nu. Men det var det også sidst jævndøgn, og hvor mange skuffelser ligger ikke mellem da og nu! Hvor alle beregninger syntes at svigte da vi forrige høst drev længere og længere mod syd! Ikke et lyspunkt at øine. Men den tid kommer ikke igjen. Endnu kan det komme store tilbageslag, endnu kan det gå langsomt en stund; men der er ikke tvil om fremtiden — den dæmrer rødmende i vest bag polarnatten.»

«Søndag den 23de september. Igår var det et år siden vi la fast ved kosset i isen for første gang. Hansen har i den anledning sat ud vor drift i dette år. Det ser ikke så ilde ud endda; er afstanden ikke så stor, så er retningen temmelig nøiagtig den jeg på forhånd havde ventet. Men herom mere imorgen; det er så sent at jeg gider ikke skrive nu. Nætterne blir mørkere og mørkere, og vinteren stiger indpå os.»

«Tirsdag den 25de september. Jeg har set lidt nærmere på driften i det forløbne år. Hvis vi regner fra det punkt vi la fast ved, den 22de september ifjor, til vort sted den 22de september i år, så er afstanden vi har drevet 189 kvartmil, eller lig en afstand af 3 breddegrader og 9 minutter. Regner vi fra samme sted til vort nordligste punkt i sommer (16de juli), blir driften 226 kvartmil, eller 3° 46'. Men dersom vi regner fra vort sydligste punkt ifjor høst (7de november) og til vort nordligste punkt i sommer, er driften 305 kvartmil, eller 5° 5'. Samtidig kom vi vel 4 breddegrader nordover, fra 77° 43' til 81° 53'. At angi den drevne kurs er en noget vanskelig opgave på disse bredder, da den jo følelig forandrer kompas-

streg med hver længdegrad en kommer øst eller vest; kursforandringen i grader blir meget nær lig antallet af længdegrader som er passeret. Vor gennemsnitskurs (generalkurs) vil være omkring N 36° V. Vor driftretning er følgelig betydelig nordligere end «Jennette»s, og det er jo hvad vi havde ventet; den skjærer hendes drift i en vinkel på 59°. Forlænges drift-

Skiløvere.

Af H. Egedius, efter fotografi.

retningen for dette år, vil den skjære Nordostlandet på Spitsbergen, og føre os så langt nord som 84° 7' (på 75° ø. l.) omtrent NNO for Franz Josefs Land. Afstanden herfra til Nordostlandet efter denne kurs er 827 kvartmil. Skulde vi fortsætte med bare at nå 189 kvartmil frem om året, så skulde det ta os 4,4 år. Regner vi imidlertid at vi årlig kommer 305 kvartmil frem, har vi bare 2,7 år igjen. Og at vi mindst får

en slig drift, synes rimeligt; vi vil knapt herefter bli udsat for en tilbagedrift som den vi havde i oktober ifjor, da vi havde det åbne vand søndenfor og hele ismassen nordenfor. Sommeren synes jeg har til fulde bevist at isen nu meget nødig vil tilbage; derimod er den overordentlig villig til at gå nordvest eller nord så snart vinden blir det mindste østlig, for ikke at tale om sydlig. Jeg tror derfor, som jeg altid har trod, at

Hjem fra en skitur.

Fotografi den 28de september 1894.

driften stadig vil bli raskere efter hvert som vi kommer frem i nordvestlig retning, og det sandsynlige er vel at vi om to år har «Fram» i Norge, og at ekspeditionen vil komme til at vare sine fulde 3 år, som jeg havde på følelsen. Da vor drift altså går så meget nordligere end «Jeanette»s, og da Franz Josefs Land må tvinge isen nordefter — såfremt al is som kommer fra dette store bassin skal nordenom der — så er

det rimeligt at driftretningen vil bli nordligere efter hvert som vi kommer frem, helt til vi er forbi Franz Josefs Land, og at vi følgelig rækker høiere bredder end vor drift hidtil peger på. Jeg håber ialfald på 85°. Alt har hidtil slået godt ind; retningen af vor drift er nøiagtig parallel med den jeg mente at måtte anta for flaket med «Jeanette»-sagerne, og som jeg havde sat ud på kartet til mit foredrag i London¹⁾. Denne rute førte omtrent over 87½° n. br. Jeg tør ikke vente en drift som bærer mere nordlig end en parallel med denne, og har ikke lov til at være andet end lykkelig om jeg kan opnå *det*. Vort mål er jo heller ikke, som jeg mange ganger har fremhævet, at nå netop det punkt «hvor jordaksen har sin afslutning», men at gå tversigjennem og undersøge det ukjendte polarland. Ikke des mindre har jeg lyst til at nå polen selv, håber også på muligheden af det, bare vi i mars er kommet så vidt frem som 84° eller 85° — og hvorfor skulde ikke det kunne hende?»

«Torsdag den 27de september. Har nu bestemt at fra imorgen af skal hver mand ud på ski to timer daglig, fra klokken 11 til 1, så længe lyset varer. Det er nødvendigt. Skulde noget hende, og en var nødt til at ta på hjemveien, er jeg ræd for vi vilde være opråd med flere af dem, uøvet som de nu er. Mange af dem er jo udmerkede skiløbere; men en fem seks stykker vilde nok snart få føle sødmen af at bruge skiene om de skulde til at fare, og uden ski var en solgt.»

¹⁾ Se Geographical Journal, London 1893. Se også kartet i «Naturen» 1890, og Det geografiske selskabs Årbog I, 1890.

Fra nu af drog vi da gjerne ud på ski i flok og følge. Foruden en god motion var det også en stor fornøjelse, som alle så ud til at trives vel ved. Det varte ikke længe før man blev vant til at bruge skiene også i dette lænde, om de end ofte blev brukket i de ujevne skrugarer; men så klinked og lapped vi dem ihop — for at brække dem på ny.

«Mandag den 1ste oktober. Idag har vi prøvd en kjælke lastet med 120 kilo. Den gik nokså let, men

Hjemvendte skiløbere.

Af Aug. Eiebakke, efter fotografi.

var ligevel tung at dra, da skiene gjerne vilde glippe unda i dette føret. Jeg tror næsten indianertruger er bedre i sligt føre og i et lænde hvor der er så mange knauser og glatte småhauger at trække over. Amundsen mente først, da han kjendte på slæden, at det var ingenting at dra den; men da han hadde holdt på et stykke, faldt han i dybe og, som det syntes, triste funderinger, og gik taus hjemover. Om bord betrodde han de andre at skulde en trække slig last, var det

lige så godt at lægge sig ned med det samme, en kom lige langt med det. Slig er det med øvelsen. I eftermiddag forsøgte jeg med tre hunder for den samme kjælken med 120 kilo; de trak den som ingenting.»

«Tirsdag den 2den oktober. Vakkert veir, men kjøligt; 27 graders kulde i nat, noget meget for oktober synes jeg. Det blir en kold vinter, skal det holde på efter samme målestok. Men hvad bryr vi os om enten det er 50 graders kulde eller 70 — «eins bier», sa gassen, den drak af to rendestener. En deilig skitur idag. De blir allesammen merkelig flinke på skiene nu; men snart kommer mørket, og da er det slut. Skade — vi har så godt af disse turene. Får vel finde på noget andet da.»

«Nu står det næsten for mig som om dette skulde bli min sidste vinter her om bord. Mon det virkelig kommer til at bære afsted til våren? Forsøget med at trække kjælkelasten i denne is skal rigtignok ikke virke synderlig opmuntrende, og skulde hundene ikke holde ud, eller være dårligere end jeg tænker, eller skulde vi møte værre is istedenfor bedre, ja da kunde det snart komme dertil at vi blev nødt til bare at lite på os selv. Men kommer vi bare så langt med «Fram» at afstanden blir nogenlunde rimelig, så synes jeg det er min pligt at våge, og jeg kan ikke tænke mig den vanskelighet som ikke skal bli overvundet når valget står mellem undergang — og frem og hjem.»

«Torsdag den 4de oktober. På sine steder er isen temmelig ufremkommelig; men det ser ud til at være begrænsede strøg; i det store hele er den

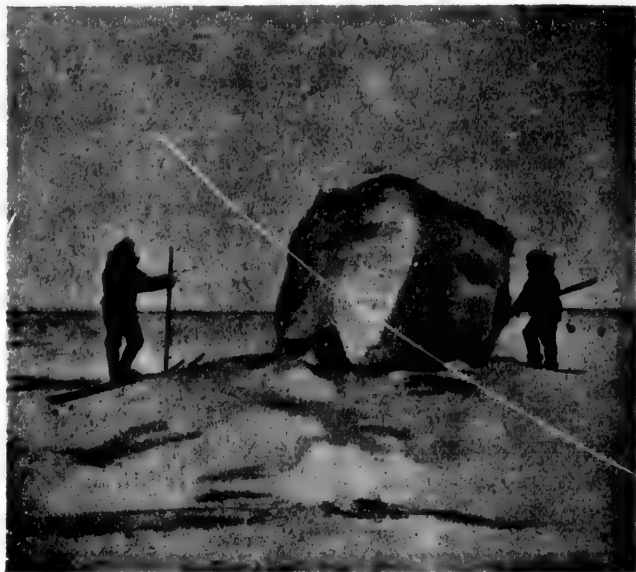
usedvanlig farbar. Føret er også godt, om end noget løst, så hundene synker en del i. Dette kommer vel nærmest af at vi ikke har hat sterkere vind i den senere tid, som kunde pakke sneen godt sammen.»

«Livet flyder ellers jevnt afsted med småarbejde af noget hvert slag. Igår begyndte indkjøringen af hvalpene¹⁾ — rigtignok bare af de tre, «Barbra», «Freia», og «Susine»; «Gulabrand» er tufs og slintret som en åletine om dagen, så han slipper fri indtil videre. Det gik tråt til at begynde med, de fór både hid og did; men efter en stund drog de som voksne hunder, og var over forventning gode. «Kvik» førte naturligvis an, som et værdigt eksempel. Det faldt i Mogstads lod at begynde dressuren; han har hundeuge nu. Hver mand får nemlig nu sin uge at gå med hundene, både formiddag og eftermiddag.»

«Jeg synes stemningen om bord er så god som muligt nu vi tar på vor anden polarnat, som jeg håber blir længere og vel også koldere end nogen før har oplevet den. Dagslyset aftar merkbart dag for dag, snart er det borte; men modet aftar ikke. Det forekommer mig næsten som humør og mod helt igjennem er bedre end nogen gang. Hvad grunden er, ved jeg ikke; kanske det er vanen. Men ellers har vi det jo i grunden som plommen i et egg. Vi ræker sagte, men forhåbentlig sikkert frem, og lever et sybaritisk liv i overflod, omgit af alt civilisationen kan byde. Og denne vinter får vi det vel endda bedre end forrige.»

¹⁾ De som blev født den 13de december 1893 der var fire igjen af dem nu.

«Fyringsapparatet i byssen virker glimrende; selv kokken finder nu at det er udmerkede greier som nærmer sig idealet. Vi fyrer altså herefter med svart-olje der nede, og godt og varmt er det der. En god del af varmen stiger også hid op i arbejdslugaren, og somme tider sidder jeg her og svetter, så jeg må

En isblok.

Fotografi den 28de september 1894.

trække af det ene plagget efter det andre, endda vinduet står oppe og der er flere og tyve graders kulde ude. Jeg har regnet ud at den petroleum vi herved får til belysning, vil holde ud mindst 10 år, om vi brændte nokså flot 300 dage af året. Men i virkeligheden brænder vi ikke petroleumslamper så meget;

vi har jo elektrisk lys et ikke ubetydeligt antal dage, og så kommer det nu sommer en gang om året her også — en får da ialfald kalde det så. Selv om en må regne med mulige uheld, som f. eks. at en tank kunde springe læk og oljen rende ud, så er det lige fuldt ingen som helst grund til at spare på lyset, hver mand kan få det han lyster. Og hvad det vil si kan bare den forstå som et helt år har gåt med dårlig samvittighed, hver gang han trak sig tilbage i sit eget rum for at være alene og arbeide eller læse, og brændte lys som strengt tat ikke var nødvendigt, da han jo kunde ha brugt den fælles lampe i salonen.»

«Endnu blir kullene ikke rørt uden til ovnen i salonen, hvor de i vinter skal få lov at fyre efter behag. Det vil alligevel ikke bli noget føleligt kvantum om året som går med på den måden, sammenlignet med vort forråd på henimod 100 tons, som vi vanskelig får anden brug for før «Fram» skal sprænge sig ud af isen på den andre siden — hvis da ikke noget uforudset skulde indtræffe. Foruden denne nye tingenes orden bidrar også en anden ting til at gjøre det lunt og koseligt. Det er teltet, som nu er slået over skuten¹⁾; bare agterenden agtenfor kommandobroen har jeg ladet være fri, så en kan stå der og se sig om udover isen.»

«For min egen del må jeg vel si at jeg befinder mig over al forventning; dagene går. Tiden er en god

¹⁾ Den første vinteren hadde vi ikke telt over skuten, fordi vi mente at det vilde gjøre det mørkt og tungvint at finde frem på dækket. Men da vi denne anden vinter hadde fåt teltet over, fandt vi at det var en forbedring.

læremester; denne alt opslugende længsel skjærer ikke længere så sårt. Bare sløvhed kan hænde? Når ti år er gåt, gir jeg mig da kanskje helt over, og føler det ikke længer? Å, somme tider kommer det med hele sin gamle styrke, som jeg skulde slites i stykker indvendig! Og hvad nytter det så at gruble over enten de lever eller er døde der hjemme —! Kun én ting er viss: det er en ypperlig skole i tålmod. Fortrolig med dette liv kan jeg likevel aldrig bli. Det er jo i grunden hverken liv eller død; det er en mei-tilstand: ikke kunne slå sig til ro med noget eller nogensteds; en stadig venten på det som skal komme — en venten som kanskje tar ens bedste manddomsår. Det kjendes stundom som for en unggut som skal gjøre sin første reis: Livet om bord er ham imod; han lider hårdt under alle sjøsygens kvaler, og indespærringen i det snevre skibsrums synes ham værre end fængsel. Men det er et uundgåeligt gjennomgangsstadium; bagenom ligger syden og lokker hans ungdomsdrømme med al sin smilende solglans. Om-sider når han halvød frem. Fandt han så sit syden? Hvor ofte var det ikke en øde ørken han blev kastet i land på!»

«Søndag den 7de oktober. I kveld er det klarnet op. Stjernehimmel og nordlys. Det er lidt aïveksling fra det jevnt overskydde veir, med hyppigt snefok, som vi har hat nu om dagene.»

«Tanker kommer og tanker går. Jeg kan ikke glemme, og jeg kan ikke sove. Alt er så stilt; alle sover. Bare sagte skridt på dækket af vagtmanden som våger over skibets sikkerhed; og så vinden ruskende i rig og telt, og uret som langsomt hakker

tiden i stykker der på væggen. Går jeg op, er det svarte natten; stjerner tindrer høit høit oppe, et svagt nordlys flimrer henover det mørke hvælv, og udover i dunkelheden skimter jeg isens lange brede ensformige flade — det hele så usigelig forladt, så uendelig langt borte fra den higende urolige menneskeslegt og alt dens strælv. Hvad er så livet når det blir slig isolert? En underlig indholdsløs proces. Mennesket — en maskine som spiser, sover, vågner; spiser, og sover igjen; som drømmer i illusioner, men aldrig lever. *Er* kanskje ikke livet andet? Eller er dette også et kapitel af det evige martyrium, et nyt mistag af den irrende menneskesjæl — at forbande sig selv til denne håbløse ørken, bare for des sterkere at længes mod livet som den lod bag sig? Er jeg «feig», eller er jeg ræd for døden? Å nei. Men i disse nætter kan det komme slig længsel over en mod al skjønhed, mod den som rummes bare i et eneste ord, — og sjælen flygter fra denne endeløse stivnede is-verden. — Når en tænker på hvor livet er kort, at en drog fra det med fri vilje, tænker på at også en anden pines under den aldrig vigende uvished, «trofast, trofast til døden» . . .! Ja menneskeslegt, hvor underlige dine veie er! Vi er bare skumstriber, viljeløst drivende paa dit bølgende hav.»

«Onsdag den 10de oktober. Altså 33 år, hverken mer eller mindre. Der er ikke stort at si til det, andet end at livet går, og vender ikke tilbage. De har været rørende mod mig idag; her har været stor fest. Først overrasket de mig imorges ved at ha smykket salonen med norske flag. De hadde hængt «unionen» op over Sverdrups plads. Over min dør

og bortover Hansens havde de hængt standeren med FRAM's store bogstaver. Det hele tog sig høist festlig ud da jeg trådte ind i salonen, og alle reiste sig og ønskede til lykke med dagen. Da jeg kom på dæk, vaiede flaget fra mesantoppen.»

«I formiddag var vi en skitur sydefter. Det var vind og kulde, og så pas har jeg ikke frosset på længe. Termometret er kommet ned på $\div 31^{\circ}$ nu i kveld;

En skitur.

Fotografi oktober 1894.

det er utvilsomt den koldeste fødselsdag jeg endnu har oplevet.»

«En flot middag: 1. Fiskepudding. 2. Saucisser og oksetunge, med poteter, aspargesbønner, og ærter. 3. Jordbær med ris og flødemelk. Krone-maltektstrakt. Til alles forbauselse begynder så lægen at trække op af lommen på sin vårfrak, som han altid går i, en mængde småglas af det forunderligste og forskjelligste

udseende, medicinglas, måleglas, reagensglas, et til hver mand, og til slut en hel flaske Lysholmer, egne indfødt Lysholmer, som vakte almindelig begeistring. To drammer til mands, foruden en kvart flaske malt-ekstrakt! Efter bordet kaffe med nok en overraskelse i form af eplekage, bagt af vor fortræffelige kok Pettersen, forhenværende smed og maskinist. Så måtte jeg frem med mine cigarer, og stemningen tabte neppe derved. Eftermiddagen var almindelig fridag. Ved kveldsmaden ny overraskelse: en svær fødselsdagskringle, fra samme bager, med inskription: «T. L. M. D. (Til lykke med dagen) 10. 10. 94.» Udpå kvelden kom der ananas, figener og konfekt. Sikkert så god en fødselsdag at mangen en kan ha den dårligere på lavere bredder end 81°. Og kvelden går med de muntreste indfald og i det bedste humør; salonen gjenlyder af latter — ja hvor meget munterhed den har rummet!»

«Men har en sagt godnat og sidder her inde alene, da kommer tungsindet. Og når en går op, er stjernerne der høit ovenover på den klare himmel; i syd en ulmende nordlysbug, som af og til sender strålebundter opover; det flimrer urolig hid og did — — og tankerne svinger sig langt langt bort, over is og vand og land . . . Hver nat er jeg hjemme i drømme; men når morgenen gryr, må jeg, som Helge, sprænge tilbage igjen på den blege hest, ad rødmeende veie, men ikke til Valhals glæder, — ind i isens evige rige.

«Ene *du* volder det, Sigrun
i Sæva fjeldet,
at Helge svømmer
i sorgens dugg.»

«— Vi har talt lidt om denne turen, Sverdrup og jeg. Som vi var ude på isen i eftermiddag, sier han med ett: «Ja, næste oktober er du kanske ikke om bord mere du?» Ja, hvis ikke vinteren blev dårlig, måtte jeg jo svare, var det vel rimeligt det. Men alligevel er det som jeg ikke rigtig kan tro det —.»

Den svindende dag.
Fotografi oktober 1894.

«Fredag den 12te oktober. Fra igår kveld har det blåst en hel storm af OSO. I nat gik møllen i stykker; tænderne brak på et af tandhjulene, som nu efter et års slit er adskillig medtat. Vinden har været oppe i over 13 m. i formiddag, og nu i kveld blåser det som jeg ikke kan huske det har gjort på lang tid. Det må bære godt nordover med os nu.

Kanske oktober ikke blir så lei en måned som jeg hadde ventet efter vore erfaringer fra ifjor. Var ude en skitur før middag. Det var et rykende fok; — jeg kan ikke si jeg hadde synderlig strævv med at komme tilbage igjen, det besørget vinden. Alt er yrende snerok oppe nu; en må holde på luen for ikke at miste den. Månen står lavt nede i syd og gløder mat gjennom de gyvende støvmasser. Riktig en polarnat, med al dens uhygge, slig som en vel helst tænker sig den når en sidder der langt sørpå. Ligevel blir jeg let til sinds ved at komme op; jeg føler det bærer fremover.»

«Lørdag den 13de oktober. Samme vind idag; blåser op til 12 m. og mere; men lige fuldt har Hansen i kveld fåt en observation. Han er som altid en prægtig ufortrøden kar. Det bærer nordover ($81^{\circ} 32,8'$ n. br., $118^{\circ} 28'$ ø. l.).»

«Søndag den 14de oktober. Samme storm ude fremdeles. Jeg læser om de uendelige lidelser som tidligere polarfarere har hat at kjæmpe med for hver grad, ja for hvert minut, de har vundet nordover. Jeg må jo næsten få foragt for os, som ligger her på sofaen, lunt og varmt, og fordriver tiden med at læse og skrive og røge og drømme, mens stormen river og sliter i riggen over os, og hele havet er et eneste snerok, — som uden anstrengelse driver grad efter grad nordenfor der hvor vore forgjængere opbød alle sine kræfter og dog kjæmped forgjæves.»

«Nu synker solen, og natten begynnder.»

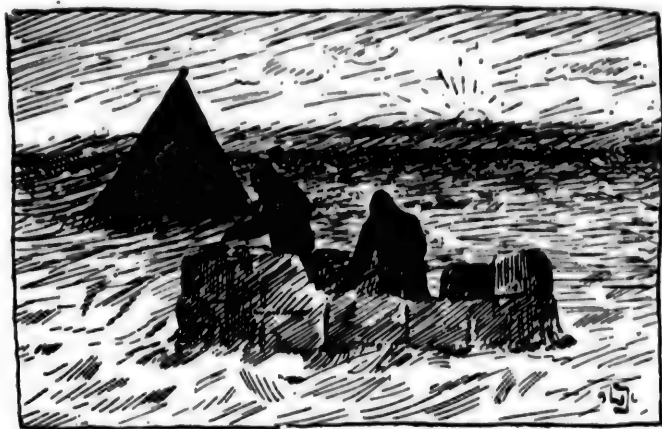
«Mandag den 15de oktober. Var en skitur øst-efter i formiddag også, mod samme vind og samme snefok. En får passe vel på kursen i disse dagene;

en ser ikke skuten lange veien, og fandt vi ikke tilbage til den, så — — Det er hjælpen at sporene holder sig nogenlunde, fordi skaren ligger bar og afblåst på de fleste steder — foksneen får ikke fæste på den. Vi driver nordover. Og imens gjør polarnatten, langsom og majestætisk, sit indtog. Solen stod lavt idag; jeg så den ikke bag skybanken i syd; men den lyste endnu op over den blege himmel. Nu hersker fuldmånen der oppe og bader isfladen og de drivende sne-ilinger i sit sølvskin. Hvor løftende en slig nat er! Det er det samme om en har set den tusen ganger før: den er lige høitidelig når den kommer igjen; sindet kan aldrig frigjøre sig fra dens magt. Det er som om en trådte ind i et stille helligt tempel, hvor naturens ånd svæver gjennom rummet på glitrende sølvstråler, og sjælen må falde ned og tilbede — tilbede universets uendelighed.»

«Tirsdag den 16de oktober. Så hele solskiven over horisonten i middags, som en ellipseformig rød ildkule. Det er vel sidste gang vi får se hendes majestæt i år — farvell!»

«Onsdag den 17de oktober. Holder på at ta dybvandstemperaturer. En noget tvilsom fornøielse på denne årstid. Snart legger det sig is på vandhenteren, så den ikke vil lukke sig nede i vandet, og må henge længe der nede for hver gang; snart iser den slig til under temperaturobservasjonen når den er kommet op, at vandet ikke vil rende ud af den i prøveflasken; ikke at tale om at det er et pokkers stræv at få sat den i færdig stand til nedfiring — en må være glad om en slipper at gå ind hver gang med hele greia for at få den optint i byssen. Dertil må

temperaturerne delvis aflæses med løgt; og vandprøverne blir ikke så pålidelige hvis de fryser inde i vandhenteren. Det går småt; men det går da, og en får bare drive på. Imens så blåser den samme østlige vind, og vi driver fremover. Bredden var omkring $81^{\circ} 47'$ nu i kveld.»

Bygning af sneobservatorium.

Af Lara Jorde, efter fotografi taget den 16de oktober 1894.

«Torsdag den 18de oktober. Fortsætter med vandtemperaturerne. En kjølig historie i ned til $+ 29^{\circ}$ og vind. Det hænder nok at fingrene blir lidt stive og ufølsomme en gang imellem, når en skal skrue på våde eller isete metalskruer med bare næver, når en skal læse af termometret med lupe for at få det nøjagtigt på hundrededels grad, og tappe vandprøver på flasker, som en må holde inde på brystet for at ikke vandet skal fryse på dem. Å jo, jeg takker!»

•Klokken 8 i kveld var her et vakkert nordlys. Det slynged sig som en ildslange med dobbelt bugtning over himlen. Halen var omtrent 10° over himmelranden i nord; derfra gik den mod øst, med flere slyngninger på veien; så helt rundt og vestover igjen, i en bue $30-40^{\circ}$ over horisonten; derpå sænked den sig atter mod vest, og rulled sig op i et næste, som sendte flere trådbundter ud over himlen. Buerne var i livlig bevægelse, strålebundterne jaged hurtig fra vest mod øst, og hele slangen slog uophørlig nye mindre bugter på sig. Efterhånden steg det hele op over himlen og nærmed sig zenit; samtidig delte den øverste slyngning eller bue sig i flere svagere, næstet i nordvest gløded sterkt, kraftige strålebundter skjød op mod zenit mangedels fra på buerne, især fra næstet og fra bugten længst ude i nordøst. Nu var lyset på det kraftigste. Farven var væsentlig sterkt gul, slog enkelte steder endog svagt over i det gulrøde, på andre steder var den hvid, henimod grønlig hvid. Da de øvre buer nådde zenit, tabte det hele noget af sin glans, spredte sig lidt efter lidt, og efterlod bare svage antydninger til nordlys på sydhimlen. Senere på kvelden da jeg kom op, var omtrent alt nordlys samlet på den sydlige halvdel af himlen. En lav bue, 5° høi, længst nede i syd over det mørke segment ved horisonten. Mellem denne bue og zenit fire andre vage bølgende buer, hvoraf den øverste gik omtrent ret over hodet på en. Hist og her flammed stundom sterke strålebundter op, mest fra den laveste bue i syd. På nordhimlen var ingen bue at se, men nok her og der strålebundter. Overhoved er her nu, som altid, spor at merke til nordlys omtrent over hele

himlen; ofte ser en tydelige lyståger eller strålebundter, og bestandig synes himlen at være dækket af et lyssende slør,¹⁾ bare med mørkere huller hist og her. Der er så godt som ingen nat, eller jeg kan si sikkert, der er ingen nat uden at en sporer antydning til nordlys såsnart det blir klart, eller bare kommer en gløtt i skyerne stort nok til at det kan ses, og som regel er det kraftige lysfænomener, dansende i uafbrudt uro over hvælvingen. Mest synes de at holde sig på den sydlige himmel.»

«Fredag den 19de oktober. En strykende vind fra OSO. Det driver nordover i harde taket. Snart går vi vel over den længe ventede 82-grad, og da er det ikke langt igjen til 82° 27', og «Fram» er den skute som har trængt længst mod nord på denne klode. Men barometret synker, vinden blir kanske ikke så gammel før den slår om i vestlig. Gid barometret, for en gangs skyld, ikke spådde sandt! Jeg er blit lidt sangvinsk nu det har gått så rimeligt i så lang en tid, og oktober, som jeg fra vor erfaring ifjor har været så ræd for, er blit den store fremskridtsmåned, — lad den ikke ende dårlig!»

«Vinden idag skulde imidlertid koste et liv. Møllen var sat i gang — den var nu reparert efter hjulbruddet forleden. Men så her i eftermiddag ryker et par af bikkjehvalpene op at slås om et kjød-

¹⁾ Dette lysslør, som altid var udbredt over himlen der oppe, var mindst fremtrædende på himmelhvælvingen ret over en, men blev mer og mer løinefaldende nedover mod horisonten; helt ned nådde det dog aldrig, ja i nord og syd endte det gjerne i en lav svagt antydnet bue over et slags mørkere segment. Sløret var så vidt sterkt at jeg aldrig med sikkerhed kunde skjelve melkeveien.

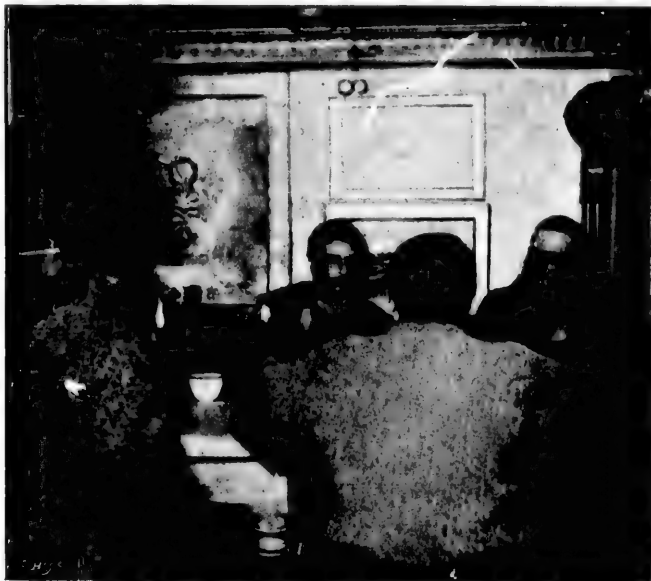
ben; den ene af dem tumler bort under et af tandhjulene på mølleakslen, blir drad ind mellem hjulet og dækket, og stansed næsten med sin lille krop hele greia. Jeg hørte alarmen og styrted ud på dækket; da blev hvalpen just trukket frem omtrent død; hele maven var oprispet, og den ynked sig svagt. Der blev straks gjort ende på dens lidelser. Stakkars lille muntre skabning! For en liden stund siden fór du rundt og legte med dine søskend, glad og uskyldig, så kom et bjørnelårben farende ned på dækket fra kokken, — og nu ligger du der, død og ilde tilredt. Skjæbnen er ubønhørlig!»

«Søndag den 21de oktober. 82° 0,2' n. br., 114° 9' ø. l. Det er sent på kveld, og jeg er ganske ør i hodet endnu, som efter en ordentlig rangel; men det var unegtelig en rangel af en meget uskyldig slags. Stor fest idag for 82-grøden. Observationen gav 82° 0,2' i nat, og nu har vi sikkert drevet længer nörd. Der var bagt honningkage for anledningen, en virkelig fortrinlig honningkage kan jeg forsikre, og så var der stor festmiddag efter en forfriskende skitur. I salonen var opslåt plakater med opfordring til gjesterne om at indfinde sig præcis til middagen, kokken havde anstrengt sig til det ytterste. På en plakat sås også følgende dybtfølte linjer af en anonym:

«Når maden bliver spist i rette tid,
vil melkesuppen ei så let s'ig svi.
Forlænget venten skjæmmer støtt bort maden,
så Thiises fiskepudding den blir slem for maven.
Thi alt som er hermetisk ned i bokser lagt,
ved varig venten vil sig sprænge ud med magt;
selv kjødet af en okse, får, og svin
i dette stykke høist forskjelligt er fra druevin.

Ramornie, Armour, Thorne, og hr. Thiis
 har alle laget mad på bedste vis, —
 og maden vilde altid være mere god
 om spisegjesterne indfandt sig klokken 1 og ikke 2.

Den lyriske vemod som finder udslag heri, må sikkert ha sin kilde i mange og bitre skuffelser, og gir

Johansen.

Blessing. Hansen.

Sverdrup.

En prat efter middagen.

Fotografi.

os et dybt indblik i den anonyme forfatters virkekreds. Spisegjesterne indfandt sig imidlertid nokså punktlig — det skulde da være undertegnede, som nødvendigvis måtte ta en del fotografier ved det hurtig svinde-
 nende dagslys. Middagen var storartet: 1. Oxtail-
 suppe. 2. Fiskepudding med rørt smør og poteter.

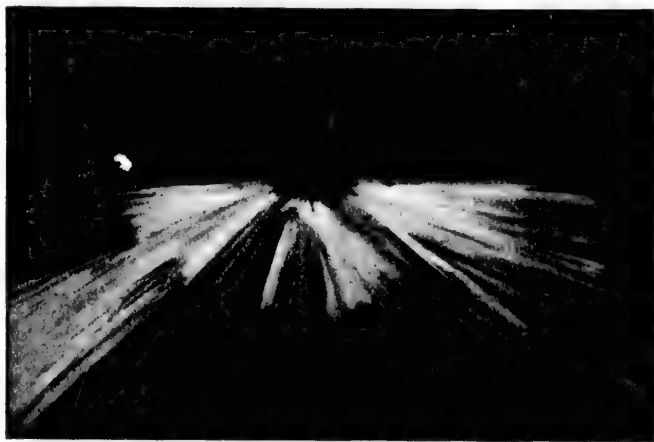
3. Skildpadde med marrowfat-ærter og poteter. 4. Ris med molter og flødemelk. Krone-maltekstrakt. Derpå honningkage og kaffe. Efter aftensbordet, som også var vel besat, blev der forlangt musik, som ydedes i rigeligt mål hele kvelden udover af forskellige eksekutører på orgelet. Særlig udmerked Bentsen sig som den der i senere tid har hat rig leilighed til træning ved sveiven ude på isen¹⁾: snart gik det tungt og slæbende nede på 3 000 og 2 000 m.; så var det som det steg og blev friskere efter hvert som det nærmed sig overfladen. Stemningen blev til sidst så høi at Pettersen og jeg måtte op og danse, både vals og polka — vi udførte flere virkelig meget smagfulde *pas de deux*'er på det indskrænkede dansegulv. Til slut blev også Amundsen revet med af dansen, mens de andre spilled kort. I mellemstunder servertes forfriskninger: syltede ferskener, med tørrede bananer, figener, honningkage, o. a. l. Nu ja — vi er lystige, og hvorfor skulde vi ikke det? Det driver jo lystelig mod vort mål; vi er alt halvveis mellem de Nysibiriske Øer og Franz Josefs Land, og ingen om bord tviler på at vi vil nå det vi er reist ud for — lad så munterheden leve!»

«— Men oppe hersker polarnattens endeløse stilhed; halvmånen lyser over isen, stjernerne blinker tindrende klart der oppe, der er ingen urovækkende nordlys, og søndenvinden suser så sagte vemodig gennem riggen. Alt dyb stille fred. Det er dødens uendelige skjønhed — Nirvana.»

«Mandag den 22de oktober. Det begynder at bli koldt nu; i nat ÷ 34,6°, nu i kveld ÷ 36°.»

¹⁾ Lodlinen sveives op på et spil.

•Vakkert nordlys i kveld (kl. 11 $\frac{1}{2}$). En glimrende krone rundt zenit med en krans af strålebundter, til dels i flere lag udenom hverandre, dernæst større og mindre samlinger af bundter, spredt over himlen, især mod SV og OSO. Men alt stræbte opover mod kronen, hvor det strålte som en glorie. Jeg stod længe og så på. Af og til kunde jeg skjelne en

Nørdlys-krons.

Skisse den 22de oktober 1894.

mørk flek i midten, i det punkt alle strålerne samlede sig imod, lidt i syd for polarstjernen, og henimod Cassiopeia slig som den stod i det øieblik. I stråleglorien lued og skifted det uafsladelig, som om den var et spil af storm i høie luftlag. Snart skjød nye stråler ud af mørket udenom den indre glorie, så nye lysbundter udenom der igjen, og imens trådte det mørke felt i midten frem; til andre tider var det helt

dækket af lysmasser. Så var det som stormen stilned af; det hele blegned, og gløded mat hvidligt en stund, for med ett at stige vildt igjen og begynde samme leg på ny. Da vugged hele lysmassen oppe ved kronen i mægtige bølger over zenit og over det mørke midtpunkt; stormen tog til, strålebundterne ligesom hvirvled sig i hverandre; altsammen blev et lysende kaos, som velted sig rundt kronen og begrov både den og strålerne og det mørke midtparti i en flom af lyståge. Til slut blegned det igjen, og jeg gik ned. Klokken 12 var der omtrent intet nordlys mer at se.»

«Fredag den 26de oktober. Igår kveld 82° 3' n. br. Det har været overskyd og så mørkt de par sidste dage, selv ved middag, at jeg trodde det snart måtte være slut med skiudflugterne. Men idag kom morgenen med klart stille veir, og jeg var ude en herlig tur vestover, hvor der hadde været en del nyskruing, men ikke af betydning. Idag er «Fram» to år. Til ære for dagen har vi hat en flottere middag med «stegt kveite» (d. v. s. brunet fiskefarse), skildpadde, svinekoteletter med aspargesbønner og grønne ærter, plumpudding (veritabel brændende plumpudding for første gang) med custard-sauce, og til slut jordbær. Drikkevarerne bestod, som vanligt, af vin (d. e. opblandet lime-juice med sukker), og krone-maltektstrakt. Sikkert almindelig overlæsselse af fordøielsesredskaberne. Efter middagen kaffe og honningkage; dertil trakterte Nordahl med cigaretter. Almindelig fridag.»

«Nu i kveld har det begyndt at blåse fra nord. Forhåpentlig har det ikke mere på sig. Jeg får håbe så ialfald, og tro at søndenvinden snart kommer igjen. Men det er ikke den milde sefyr vi stunder efter, ikke

morgenrødens vind. Nei, en kold rykende søndenvind, brusende med al polarhavets magt, så «Fram» begraves i snekaven, og alt fyker og ryker omkring — den venter vi på, den er det som driver os nærmere mod vort mål. Idag er du altså to år gammel, «Fram»! Jeg sa ved middagsbordet at hadde vi for et år siden været enige om at «Fram» var en god skute, så hadde vi sikkert endda mere grund til at si det idag; godt og sikkert fører hun os frem, om det så ikke går så overvættets fort. Og så drak vi på held og fremgang for fødselsdagsbarnet. Jeg sa ikke for meget. Var der blit talt ud af hjertet, da hadde ordene ikke faldt så nøkterne; for sandt at si, så elsker vi alle denne skuten, så meget en kan elske en upersonlig ting. Og hvorfor skulde vi ikke holde af hende? Ingen mor kan gi ungerne mer varme og tryghed under sine vinger end hun gir os. Det er jo som et hjem vi alle tyr glade tilbage til der ude fra isvidderne — ofte når jeg ser hendes rig reise sig over det evige snedække, langt borte, blir hjertet fuldt af varme. Til ham som har bygget dette hjem går tit og ofte taknemlige tanker i de stille nætter. Han sidder der hjemme, jeg er sikker på han mindes os; han ved bare ikke hvor hans tanke skal søge «Fram» i det vældige hvide isbelte om polen. Men han kjender sit barn, og han vil tro hun holder ud, om alle andre mister troen. Ja, Colin Archer, så du os nu, du vilde se at din glade tro ikke har skuffet — — —»

« . . . Jeg sidder igjen alene her i min lugar, og tankerne glider tilbage over de to år som gik. Hvad er det for en dæmon som væver livets tråder, som lar os bedra os selv, og evig og altid kaster os ud

på veier vi ikke selv har udstukket, veier vi ikke ønsker at gå? . . . Var det bare en følelse af pligt som drev? Å nei, også jeg var vel barnet som søger eventyret i det ukjendte; som hadde drømt så længe til jeg trodde det fandtes. Og jeg fikk det, isens store eventyr fikk jeg, dybt og rent som altets uendelighet, den tause stjerneblinkende polarnat, naturen selv i dens dybhed, livets hemmelighedsfuldhed — universets evige kredsløb —, dødens høitid, uden lidelser og uden savn, evig sig selv. Her i den store nat står du i al din nøgne enfold ansigt til ansigt med naturen; du sætter dig andægtig ved evighedens fødder og lytter, og du kjender Gud, det alt beherskende, altets midtpunkt. Alle livets gåder synes at klarne for dig dybt under, og du ler af dig selv at du kunde tæres af grubling; det er jo alt så småt, så usigelig småt . . . «Hvo som ser Jehovah, dør.»

«Søndag den 4de november. Ved middagstid var jeg en skitur østover, og hadde en del af hundene med. Da hørte jeg at de hunder som var igjen ved skuten, begyndte at gjø. Mine hunder spidsed ører, og flere la på sprang tilbake, med «Ulenka» forrest. De fleste stansed snart, og lydte og så sig tilbake, om jeg ikke fulgte. Jeg spekulerde en stund på om det kunde være bjørn; nei, så fortsatte jeg videre. Men til slut blev det mig for meget; jeg satte afsted hjemover, med hundene i vildt løb foran. Da jeg kom nær skuten, så jeg nogen mand dra ud med børser — Sverdrup, Johansen, Mogstad, og Hendriksen. De fikk et godt forsprang i den retning hundene gjødde før jeg også fikk fat i en borse og kom efter. Med ett så jeg det glimte gjennom mørket af en salve

forud; straks efter skud på ny; så endda flere — en hel pelotonild. Hvad pokker kunde det være? De stod på samme flekken og fyrte i ett væk. Hvorfor løb de ikke nærmere? Og jeg på sprang; tænkte at det var på tide jeg kom til med skiene for at følge vildtet, som vel var på vild flugt. Jo, der satte de fremover lidt! Så lyste det op igjen — en gang til — nok en gang — nu sprang én bortover isen et stykke og fyrte ret ned foran sig — en anden la sig på knæ og skjød østover. Prøvde de børserne sine? Men det var da en mærkelig tid og mærkelig mange skud, og så hundene da som fór rundt i nøster og ilgjødde bortover isen — — Endelig nådde jeg op til dem: tre bjørner liggende spredt udover, en binne og to unger; og ovenpå dem lå hundene og slet som rasende i ragg og labber og rumpe og strube. «Ulenka» var aldeles vild; den hadde fått tag i struben på den ene ungen, og rev og slet som en besat, var næsten ikke til at få derfra. Bjørnene hadde gått ganske sagte unda for hundene, som ikke våged sig nær nok til at bide fêr den gamle binne var anskudt og faldt. Det hadde været akkurat som binnerne ikke *vilde* søge væk, som om hun pønsed på noget vondt, bare hun fik narret hundene nær nok. Hun stansed pludselig, slap ungerne foran, veired lidt, og kom så sættende tilbage mod hundene; som på kommando gjorde de i det samme tvert høire om og satte vestover, alle som én. Da var det det smaldt første gangen, binnerne vakled og stupte, og i samme nu var nogen af hundene i raggen på hende. Så fik en af ungerne sit. Den andre, som det også blev skudt på, sprang bortover isen, tre af hundene satte efter, nådde den igjen,

og fik den under sig, så da Mogstad kom der bort, måtte han først jage hundene væk, før han kunde komme til at skyde. Det var en slagt som var alt andet end uvelkommen; vi havde just hat det sidste

«Hun stansed pludselig, slap ungerne foran, velred lidt — —»

Af H. Egedius, efter fotografi.

kjødet af den forrige bjørn som kjødkager til middag idag. De to små blir delikate julegriser.»

«Det er efter al sandsynlighed de samme bjørnene som vi har set spor efter her før. Sverdrup og jeg fulgte slagene af tre slige karer den sidste oktober og misted dem i NNV for skuten. Det ser ud som det var den kanten de kom igjen fra nu.»

«Da de skulde skyde, vilde Peders bøsse, som vanligt, ikke gå af; den var igjen fyldt med for meget vaselin, og han ropte uafsladelig: «Skyt dere! Hu vil ikkje brænn!». Og da jeg siden skulde se efter den børsen *jeg* gik og fegted med, viste dei sig at der ikke var patroner i den. Det skulde blit en herlig historie om jeg var kommet indpå bjørnene alene med det våben!»

«Mandag den 5te november. Som jeg sad og arbeided i nat, hørte jeg forfærdelige hundehyl på dækket. Jeg sprang ud. Det var en af hvalpene; som så ofte hændte, havde den rørt ved jern med tungen — slikket på en jernbolt, og hang nu aldeles fast. Den stod og slet, så tungen strakte sig lang og tynd som et reb ud af halsen, og hylte ubegribelig. Bentsen, som havde vagt, var kommet til, og vidste mest ikke hvad han skulde gjøre. Men så tog han den i nakken og drog den nærmere, så tungen blev mindre tød, og varmed derpå boltten en stund med hånden; så løsned tungen af sig selv. Men hvalpen var glad! Taknemlig slikked den Bentsens hænder med den blodige tungen sin, og vidste ikke hvad godt den skulde gjøre ham. Forhåbentlig blir det nu en stund til at ialfald den hvalpen hænger fast igjen; men sligt går ellers på ret som det er.»

«Søndag den 11te november. Jeg driver med de vanlige studier dag efter dag; — men de lokker mig også dybere og dybere ind i dette samme uløselige som ligger bagom altsammen — — Nei, hvorfor surre rundt i dette tankernes frugtløse ringløb? Gå heller ud i vinternatten. Månen er oppe, stor og gul og fredelig, stjerner blinker ovenover gjennem det

dryssende snestøv . . . Hvorfor ikke vugge sig i vinterens drømme og mindes sommeren?»

«Huf nei, vinden tuter for hvast over de øde isflader, 33 graders kulde, sommeren og blommerne er for langt borte . . . jeg kunde gi år af mit liv for at favne dem; de hildrer så fjernt som om jeg aldrig skulde komme tilbage.»

«Men nordlyset i sin evig vekslende skjønhed flammer over himlen hver en nat og hver en dag. Se på det, drik glemsel og drik håb af det, — det er selv som den higende menneskesjæl. Som dens irrende uro vil det omspænde den hele hvælving; blir dog bare glitrende lysflugt. I sin vilde leg vakrere end alt, vakrere end morgenrøden — men det bærer ikke bud om dagens komme. Et ørkesløst jag gennem det tomme rum. Sjømanden styrer efter stjernen, mægted *du* at samle dig, gjorde også du nytte, nordlys, og ledet en vildsom vandrer. Men dans videre, og lad mig nyde dig, spænd bro mellem nuet og de kommende tider, og lad mig drømme langt langt frem. — Du gådefulde, hvem er du, og hvor kommer du fra? — Men hvorfor spørge? Er det ikke nok at beundre skjønheden og stanse der? Når vi vel lige fuldt længer end til skinnet? Hvad lykke var det, om vi også kunde si at det er en elektrisk udladning, eller elektriske strømme gennem de høiere luftlag, og kunde skildre indtil den mindste detalj hvordan det alt blev til? Bare ord. Ikke ved vi mer hvad den elektriske strøm i virkeligheden er end vi ved om selve nordlyset. Barnet er lykkeligt . . . Til syvende og sidst er vi, med al vor «viden» og alle vore teorier, ikke sandheden en hårsbred nærmere end det er.»

«Tirsdag den 13de november. $\pm$ 38°. Det skruer på flere kanter nu om dagen, og duren lyder temmelig sterkt nu som isen er blit koldere. Den høres lang vei — en underlig dur, som måtte være hemsk for den som ikke vidste hvad det var.»

«En deilig skitur ved fuldmåne. — Er livet *lidelse*? Skulde det være en lidelse at fare som et stormveir, med alle hundene hoppende omkring sig, henover de endeløse isvidder gjennom denne nat i den friske knistrende kulde, mens skiene glider over den glatte skare, så du knapt kjender at du rører jorden, og med stjernerne hængende høit oppe under det blå loft. Det er egentlig mer end en har lov til at vente af livet; det er et eventyr fra en anden verden, fra et liv som skal komme. Og så at vende hjem til sit lune arbeidsrum, få kveiket på kaminen, trøndt lyset, stoppet en pibe, og så krybe op i sofaen, og sende drømme ud i verden på de hvirvlende røgskyer — er det lidelse? Slig kan jeg gribe mig i at sidde og stirre ind i kaminen lange stunder, og drømme mig bort — en nyttig måde at anvende tiden på! Men rulle gjør den da, og umerkelig, til med ett virkelighedens isgufs stryger drømmene ud, og jeg sidder her midt i forladtheden, og nervøst tar fat på arbeidet igjen.»

«Onsdag den 14de november. Hvor forunderlige de er, skiturene gjennom denne tause natur! Rundt omkring udover brer isfladerne sig overgydt af månesølvet, hist og her mørke kolde slagskygger af kossene, hvis sider gir et dæmpet gjenskin af dæmringen; ytterst ude en mørk linje rundt horisonten af den opskrudde is, ovenover en eim af let sølvdís, og

så høiere op den uendelige dybblå stjernehimmel, hvor fuldmånen seiler i æteren. Men i syd et svagt skin fra dagen, lavest nede det mørke glødende røde, længer oppe den klare gule og bleggørne bue, som svinder mod det blå i høiden. Det hele en eneste ubeskrivelig ren harmoni. Stundom kommer det en trang over en til at opløse denne natur i toner; de alene kunde gi dens væsen. Hvilke vældige enkle akkorder vilde det ikke bli! — Stille, å så stille! Du kan høre svingningerne i dine egne nervestrenger. Det er mig som jeg glider udover og udover ind i det endeløse rum. Er det ikke et billede på det som skal komme? *Her* er evigheden og freden. Nirvana må være kold og klar som en slig evig stjernenat. Hvad er vor forskning og forstand midt i dette uendelige?»

«Fredag den 16de november. Om formiddagen gik jeg en skitur i måneskinnet med Sverdrup, og talte for alvor om vore udsigter med hensyn til driften, og om færden jeg tænker på til våren over isen nordover. Om kvelden drøfted vi spørgsmålet nærmere inde i hans lugar. Jeg la mit syn på sagen frem, og han var i alle henseender enig.»

«I den sidste tid har jeg gåt og grundet meget på hvad det blir rigtigst at gjøre om nu ikke driften fører os så langt nord inden mars måned som jeg hadde forudsat. Men des mere jeg ser på det des mere finder jeg at en bør prøve; for er det rigtigst at gå fra 85°, må det også være det fra 82 eller 83°. I begge tilfælde vil vi jo gjennomstreife nordligere strøg end vi ellers kommer igjennem, og dette skulde jo være så meget ønskeligere jo mindre nordlig «Fram»s

egen drift blir. Når vi ikke polen selv, nu vel så får vi snu før. Hovedsagen er, som jeg stadig må gjenta, aldeles ikke at nå polpunktet, det er at udforske de ukjendte deler af polarhavet, enten de falder nær ved eller længere fra polen. Det sa jeg før jeg drog afsted, og det får jeg se til at huske på fremdeles. Der er vistnok mange vigtige iagttagelser at gjøre her om bord under driften videre, mange som jeg nok skulde ha lyst til at fortsætte med selv; men alle vigtigere iagttagelser vil dog lige fuldt bli gjort her, selv om to af os forlader skuten. Og mon ikke de iagttagelser vi vil gjøre længere nord, mange ganger vil opveie hvad jeg kunde udrette om bord under resten af reisen? Derom kan vel knapt være tvil. Altså: for så vidt er det *afgjort ønskeligt at vi drar afsted.*»

«Dernæst kommer spørsmålet om det beleiligste tidspunkt. At våren, eller senest mars, er den eneste årstid det kan foregå på, derom kan det ikke være tvil. Men skal det ske *nu* til våren? Sæt at vi i værste fald ikke kommer længer end til 83° n. br. og 110° ø. l.; da kunde det jo være tale om at vente til våren 1896. Men jeg kan ikke indse andet end at vi i så fald efter al sandsynlighed vilde ha ladt det rette tidspunkt slippe os ud af hænderne. Driften kan ikke bli så fortærende langsom at vi ikke om nok et år vilde være langt forbi det punkt slædefærden burde ta sin begyndelse fra. Tar jeg i passeren den afstand vi har drevet fra ifjor november til nu, og afsætter videre, så skulde vi næste november være nordenfor Franz Josefs Land, og lidt forbi det. Det kunde jo hænde at vi ikke var længer end der i februar 1896 heller; men det rimelige er da i ethvert fald, efter alt

jeg kan skjønne, at driften skal tilta, og ikke afta, efter hvert som vi kommer vestover, og i så tilfælde vil vi følgelig i februar 1896 være kommet adskillig for langt; — nu går det ialfald, selv om en også kunde tænke sig et bedre udgangspunkt end det «Fram» sandsynligvis vil gi os den 1ste mars 1895. Det sikreste må altså være *ikke at vente til en anden vår.*»

«Så er det hvad udsigter vi har til at trænge igjennem. Afstanden fra det udgangspunkt jeg forudsatte og til Kap Fligely, som er nærmeste kjendte land, er omkring 80 mil¹⁾); altså ikke stort mere end den længde vi tilbagela over Grønland. Ingen kan vel mene andet end at det vilde være let at nå did over en slig is som den vi her har, selv om den nu også blev noget slem mod land, og har en først nåd kyst, må jo et hvert skikkeligt menneske kunne liv-berge sig ved jagt, enten det blir efter stort eller småt, bjørn eller tanglopper. At styre på Fligely, eller Petermanns Land, som ligger nordenfor, kan vi altså i alle tilfælde, om det skulde begynde at bli broget. Afstanden blir vistnok øget, efter som vi kommer nordover; men ikke mer end at vi, med hundene til hjælp, skal og må kunne klare det fra et hvilket som helst punkt mellem udgangspunktet og polen. «Retrætlinsen» er derfor sikret; — skjønt der vel er de som vilde synes at en øde kyst, hvor en først skal ha stræv med at skrape sammen maden før en kan spise, er en dår-

¹⁾ Her må være en eller anden feil, da afstanden til Kap Fligely fra det forudsatte punkt, 83° n. br., 110° ø. l., er vel 100 mil. Sandsynligvis har jeg forudsat længden at være 100° ø. istedenfor 10°.

lig retræt for sultne mennesker; men det er jo i virkeligheden bare en fordel, retræten skal altså ikke lokke for meget. Ellers en forbistret opfindelse, denne retrætlinjen, for folk som vil frem — dette evig og altid at skulle se bagover, når en skulde ha så rundelig nok med at se frem!»

«Men så kommer selve færden. Ekspeditionen består af to mand, 28 hunder, og 1050 kilo proviant og udrustning. Afstanden til polen fra 83° er 105 mil. Skulde det være for dristig regnet at vi kan tilbagelægge den distance på 50 dage? Jeg kjender jo ikke disse hunders udholdenhed; men at de skulde kunne gå 2,1 mil om dagen, med 37,5 kilo hver at trække i de første dagene, det lyder jo overmåde rimeligt, om de så ikke var fuldgode — aller helst når de har to mand til at hjælpe sig. Det kan knapt sies at være noget letsindigt regnestykke, naturligvis forudsat at isen er som her, og der er ingen grund til at tro andet. Den er jo stadigt blit bedre efter hvert som vi er kommet nordefter, og lige så efter som det ligger mod våren. Altså efter 50 dage skulde vi være på polen (på 65 dage gik vi 75 mil over den mer end 8000 fod høje indlandsis på Grønland uden hunder og med mangelfuld proviant, og vi kunde sikkert gåt betydelig længer.) På 50 dage har vi brugt 1 kilo proviant til hver mand om dagen, det er 100 kilo; og af pemmikan til hundene $\frac{1}{2}$ kilo daglig til hver¹⁾, eller 700 kilo. Det er tilsammen 800 kilo. Da en del brændsel også er opbrugt i denne tid, er kjælke-

¹⁾ Under selve færden måtte hundene klare sig med en betydelig mindre dagsration; den var gennemsnitlig knapt mer end 300 til 350 gram.

lasten følgelig svundet ind til mindre end 250 kilo. Og en slig last er jo ingenting at dra for 28 hunder; de skulde kunne fare frem som et stormveir den sidste del af turen, og gjøre den på mindre end 50 dage. Men lad os alligevel sætte at den har tat så lang tid. Hvis alt er gåt godt, lægger vi da kursen bent på Syvørerne, nord for Spitsbergen. Det er 9°, eller 135 mil. Men er vi ikke i aller bedste stand, er det vel sikrest at søge mod Kap Fligely eller landet nordenfor der. Lad os tænke os at vi vælger denne rute. Vi drog fra «Fram» den 1ste mars (er forholdene gunstige, reiser vi før); er altså på polen den 20de april, og har nu 100 kilo menneskeproviant igjen, d. v. s. for 50 dage til, men ingen hundeproviant. Følgelig må vi begynde at slagte ned hundene, enten til foring for de andre hunder, eller for selv at spise dem, og da gi hundene af vor proviant. Selv om jeg regner lavt, må jeg kunne anta at når 23 hunder er slagtet, vil der mindst være gåt 41 dage, og så har vi endnu 5 hunder igjen. Hvor langt sydover kan vi ha nåd på den tid? Lasten var til at begynde med mindre end 250 kilo, det er ikke 9 kilo for hver hund at trække. Efter 41 dage vil denne last ialfald være mindsket til 140 kilo (ved forbrug af proviant og brændsel, og ved at forskjellige udrustningsgjenstande, som sovepose, telt, o. l. lidt efter lidt er blit overflødige og kastet). Det blir 28 kilo på hver af de gjenlevende 5 hunder, når vi selv ingenting trækker; og skulde det være ønskeligt, kunde vor udrustning formindskes end mere. Med en last som altså begynder med 9 kilo for hver hund og først efter hvert stiger til 28 kilo hver, må hundene gjen-

nemsnitlig kunne tilbagelægge 3 mil om dagen, selv om føret skulde bli noget slemmere. Det vil si, vi skulde ha nåd 123 mil sydefter, eller være 4 mil forbi Kap Fligely den 1ste juni, med 5 hunder og 9 dages proviant i behold. Men for det første er det sandsynligt at vi alt længe før har nåd land; og for det andet fandt østerrigerne allerede i første halvdel af april åbne klarer ved Kap Fligely, og rigdom på fugl; — i mai og juni kan der følgelig ikke være vondt om mad. For det tredje måtte det gå underligt til om vi ikke før den tid kom over en bjørn, eller en sæl, eller nogen omstreifende fugle.»

«Nu er vi da på den sikre side, og kan vælge hvad vi vil: enten veien langs nordvestkysten af Franz Josefs Land forbi Gilis Land mod Nordostlandet og Spitsbergen — og viser forholdene sig gunstige, vælger jeg ubetinget den rute —, eller vi kan gå sydover gennem Austria Sund mod sydkysten af Franz Josefs Land, og derfra til Novaja Semlja eller Spitsbergen, helst det sidste — om vi da ikke skulde finde engelskmændene på Franz Josefs Land, hvad vi vel ikke tør gå ud fra.»

«Ja, slig ser mit regnestykke ud. Skulde nu her være nogen letsindighed? Ikke så vidt jeg skjønner. Det eneste måtte være om vi under den sidste del af fæerden, i mai, skulde få føre som sinked os betydelig, slig som vi hadde det i slutten af mai her i vår. Men det vilde da bare bli den aller sidste tid, og helt ufremkommelig blir det nu ikke. Desuden skulde det være rart om en ikke kunde tilbagelægge $2\frac{1}{2}$ mil gjennemsnitlig om dagen under hele reisen, med en gjennemsnitlig last for hver hund af 15 til 20 kilo —

mere blev det jo ikke. Imidlertid, skulde ikke beregningerne slå til, så har vi altid, som sagt, den udvei at snu før.»

«Hvilke uforudsete hindringer skulde nu kunne møde os?»

«1. Isen kan bli mer ufremkommelig end forudsat. 2. Vi kan møde land. 3. Hundene kan slå feil, bli syge eller fryse ihjel. 4. Selv kan vi få skjørbug.»

«1 og 2. At isen skulde bli mer ufremkommelig nordover, er vistnok muligt, men neppe sandsynligt; jeg indser det som helst grund til noget sligt, med mindre vi da har ukjendte lande nordenfor. Men hænder det, nu vel, så får vi ta de chancer vi finder. Rent ufremkommelig blir nu isen ialfald ikke; selv Markham kom jo frem med sine skjørbugsyge folk. Og det turde kanskje også hænde at et sligt lands kyster kunde by fordele for fremkomsten; det kommer bare an på deres retning og udstrækning. Det er vanskelig at si noget på forhånd herom, andet end at isens drift og det dyb vi finder her, skulde tyde på at vi ikke kan ha land af synderlig udstrækning på noget nært hold; der må da i det mindste være nogenlunde gjennomgang for isen, og så kan vel vi også i værste fald følge gjennomgangen.»

«3. Det er uimodsigeligt at der er en mulighet for at hundene kunde slå feil; men nærliggende synes jeg ikke den er. Som man ser, har jeg ikke netop forudsat nogen overanstrengelse af dem. Og alle kan da i ethvert fald ikke slå feil, om så nogen gjør det. Slig som vi har foret dem hidtil, har de holdt ud vinteren og kulden uden uheld, og den proviant de får på turen vil bli bedre. Læg så hertil at hele be-

regningen er gjort uden hensyn til hvad vi selv kan trække; selv om *alle* hunder svigted, så kan vi nu klare en god del alene også.»

«4. Det værste vilde unegtelig være om vi selv fik skjørbug. Og til trods for vor ypperlige sundhed lar det sig vel tænke, når en mindes, hvorledes alle mand på den engelske nordpolekspedition, undtagen officererne, led af skjørbug så snart våren og slædereiserne begyndte, og det endda de om bord ikke havde hat anelse om at noget sligt lurte på dem. Men jeg tror rigtignok at for vort vedkommende er muligheden meget fjern. For det første var den engelske ekspedition særlig uheldig; der er neppe nogen anden som kan opvise så bedrøvelige erfaringer, skjønt de har foretat lige så lange slædereiser — f. eks. M'Clintock's; under «Jeanette»-folkenes tilbagetog optrådte, så vidt vides, ikke nogen skjørbug; Peary og Astrup havde ingen, o. s. v. For det andet er vor proviantudrustning omhyggeligere valgt, og mere forskelligartet, end tidligere ekspeditioners; ingen ekspedition har da heller opnået en så gennemgående fortrinlig sundhedstilstand. Jeg tror derfor neppe at vi skulde ta nogen spire til skjørbug med os fra «Fram»; og hvad selve slædeprovianten angår, har jeg sørget for at den kommer til at bestå af så alsidig nærende og vel konserverte næringsmidler at jeg har vondt for at tro at de skulde kunne fremkalde nogen skjørbug. Men nogen risiko må en jo løbe. Jeg synes alle mulige forsigtighedshensyn er sked fyldest, og så er det vel ens pligt at la stå til.»

«Endnu er der nogen spørgsmål som må tas med i betragtningen. Kan jeg forsvare at unddra skuten

og dem som blir igjen, de midler en slig færd kræver? Det at der blir to mand mindre har lidet at si; «Fram» kan manøvreres godt nok med 11 mand. Værre er at vi tar med os alle hundene, undtagen de syv hvalper. Men der er rigeligt med slædeproviant og førsterangs slædeudrustning om bord, og da er det utænkeligt at de, hvis der tilstødte «Fram» noget, ikke skulde nå frem til Franz Josefs Land eller Spitsbergen. Det kan vel knapt tænkes at det skulde bli nordligere end på 85° de måtte forlade hende, snarere vel, i tilfælde, mindre langt nord. Men sæt at de må gå fra hende på 85° , det måtte vel bli omtrent nord for Franz Josefs Land; de har da 45 mil til Kap Fligely; blir det længere øst, kan det bli 60 mil til Syvøerne. Det er vanskeligt at tro at de ikke skulde greie en slig afstand med vor udrustning. Nu som før mener jeg at al sandsynlighed taler for at «Fram» vil drive tversover polarbassinet og ud på den andre siden uden at stanses og uden at ødelægges; men selv om noget hændte, kan jeg altså ikke forstå andet end at folkene, når tilbørlig forsigtighed iagttas, må klare sig sikkert frem. Følgelig mener jeg at det er forsvarligt at la en slædeekspedition forlade «Fram», og da er der så meget at vinde at den utvilsomt bør finde sted.»

«Det sidste spørgsmål blir da: hvem skal de to være som går? Sverdrup og jeg har prøvd hverandre før, og vi kunde nok greie det; men begge kan vi ikke forlade «Fram», det er straks indlysende. En af os må være igjen for at ta ansvaret for de andre og bringe dem hjem i god behold; men det er lige så klart at en af os må lede slædefærden, da det jo er

vi som har den nødvendige erfaring. Sverdrup har stor lyst til at gå. Men jeg kan ikke indse andet end at det må være mer risiko ved at forlade «Fram» end ved at bli om bord i hende. Lod jeg ham gå, skulde jeg altså overlade ham det farligere hverv, og beholde det lettere selv. Hvis han kom bort, kunde jeg da nogensinde tilgi mig selv at jeg lod ham gå, selv om det var på hans eget ønske? Han er ni år ældre end jeg; jeg vilde sikkert føle det som et uhyggeligt ansvar. Og de andre, hvem vilde de være bedst tjent med at beholde igjen? Jeg tror de har tillid til os begge, og jeg tror enhver af os vil kunne føre dem sikkert hjem, enten det nu blir med eller uden «Fram». Men det skulde vel nærmest være hans hverv at ta vare på skuten, mens det skulde være mit at lede det hele og særlig da den videnskabelige forskning. Set fra det synspunkt må vel jeg være den nærmeste til at påta mig det foretagende hvor vigtige opdagelser er at gjøre; de som blir igjen, vil jo, som sagt, greie det som kan gjøres her om bord. Det må derfor være *min* pligt at gå, og hans at bli igjen. Han finder også dette rimeligt.»

«Til ledsager har jeg udset Johansen, som i alle henseender må være vel skikket. Han er flink skiløber, udholdende som få, og en prægtig kar. Jeg har endnu ikke spurt ham, men tænker at gjøre det snart, for at han kan være forberedt i tide, hvis det skal bære afsted. Blessing og Hansen vilde vist også være med lige så gjerne som de vil leve; men Hansen må bli igjen for at ta vare på sine observationer, og Blessing kan ikke forlade sin post som læge. Der var jo også flere af de andre det

kunde være tale om, og de var sikkert villige, mange af dem.»

«Foreløbig er da denne færd mod nord bestemt. Nu får jeg se hvad vinteren bringer. Tillader lyset det, drar jeg helst allerede i februar.»

«Søndag den 18de november. Det er som jeg ikke rigtig kan forestille mig at jeg virkelig skal afsted, og bare om tre måneder. Stundom får jeg vel vugget mig ind i fagre drømme om hjemkomsten efter slit og seier, og da blir alt lyst og let. Men så kommer atter dette gjøglende og usikre ved fremtiden, det som ligger på bunden og lurar, og drømmene slukner som nordlys i natten, blege og farveløse — «Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten». Huf, disse evige klamme tvil foran enhver afgjørende beslutning, der dødens terninger skal kastes. Er det da for meget våget og for lidet vundet? *Mere* vundet ialfald end her. Er det så ikke min pligt? — Og *ellers* har jeg bare én at stå til ansvar for; og du . . . ? Jeg kommer tilbage. Når roserne blomstrer. Jeg ved, jeg har evnen. «Vær tro indtil døden, og du skal arve livets krone.»

«Vi er nogen underlig konstruerte maskiner. Det ene øieblik beslutning, det næste tvil. I den ene time er forstand og forskning, alt vort leben und treiben, elendig filistervisdom, ikke en pibe tobak værd; i næste time kaster en sig over den samme forskning med liv og sjæl, tæres af tørst efter at suge alt i sig, længter efter at udspeide nye veier, og nages af utilfredshed over ikke at kunne løse opgaven helt og fuldt. Så drukner det igjen i leielse over det heles værdiløshed. «Som et støvgrand på vegtskaalen er

den ganske verden, og som en dråbe morgendugg der falder på jorden». Er der to sjæle i en, hvilken er da den rette?»

«Det er ikke nyt, det at lide under at vi bare ved stykkevis, under at vi aldrig kan trænge ind til det som ligger bagenom. Men sæt nu en kunde regne det ud, at det heles inderste sammenhæng lå klart og greit som et reguladetristykke for en, var en lykkeligere? Kanske det modsatte. Er det ikke just i *kampen* for viden lykken ligger? Jeg er meget uvidende; følgelig har jeg betingelsen for lykke.»

«Lad mig stoppe en fredspibe og være lykkelig — — Det går ikke med pibe. Skråtobak er ikke fin nok for luftige drømme. Lad mig få en cigar. Den som havde en egte havaneser!»

«Hm — som om ikke utilfredshed, savn, lidelse var livets forudsætning! Uden savn ingen kamp, og uden kamp intet liv — det er sikkert nok, så sandt to og to er fire. Men nu skal kampen begynde, den dæmrer i nord. Å — at drikke kamp, kamp af fulde skåler! Kamp er liv, og bagenom vinker seiren.»

«Jeg lukker øinene; jeg hører en stemme som synger mig

«ind mellem duftende birke,
ind mellem blomsterne, længere ind,
ind under granskogens kirke!»

«Mandag den 19de november. Forbandet affekta-tion, alt dette med Weltschmerz! Du er jo bare lykkelig, mand! Og skulde du være mismodig, så bare ud på dækket — kan du andet end bli i godt humør ved at se disse hvalpene som kommer hoppende og

dansende op omkring dig, og er færdige at rive dig i stykker af bare livslyst? For dem er livet solskin, endda solen for længe siden er borte. Og så «Kvik», familiemoren, midt imellem dem, logrende tyk og fornødt med halen. Skulde en ikke ha al grund til at være lige så glad som de?»

«Ellers ved jo de også hvad ulykke er. Her i forgårs eftermiddag, som jeg sad og arbeided — møllen sveiv rundt rundt der ude, og jeg hørte Peder bære mad til hvalpene, som sloss lidt om madfadet efter gammel vane — kom jeg til at tænke på, at den i grunden var en styg indretning for dem, den mølle-akselen som går så ubeskyttet ude på dækket. Ti minutter senere hørte jeg uhyggelig langstrakte hundehyl, værre end vanlig når de slåss; i det samme sakked møllen i gangen, og jeg sprang ud. Der så jeg en hvalp midt på akselen, svive rundt, og ule jammerlig, så det skar en ind i sjælen. I bremsetauget hang Bentsen, halende af alle kræfter; men møllen gik endnu. Min første indskydelse var at gribe en øks som lå der, for at gjøre ende på elendigheden, hylene var for hjerteskjærende; men i næste øieblik sprang jeg ned for at hjælpe Bentsen, og fik møllen stanset. I det samme kom Mogstad, og mens vi holdt møllen, fik han endelig hvalpen løs. Det så ud til at være liv i den endnu, og han begyndte at gni og mase med den. Hårene var på en eller anden måde kommet fast midt på glatte stålakselen, hadde vel blit hængende fast i kulden, og det stakkars dyr måtte følge med og blev dunket i dækket for hver omdreining. Langt om længe løfted den virkelig på hodet, og så sig forstumlet om; det var mange

rundreiser den hadde gjort — ikke at undres på at det var vanskelig at finne sig til rette i begynnelsen. Så reiste den sig op på forlabbene; jeg bar den agter på halvdækket, og strøg og klapped den. Snart kom den på alle fire igjen, og begyndte at sjangle omkring, men vidste ikke hvorhen. «Det var godt det var i hårene,» sa Bentsen; «jeg trodde det var i tungen han hang fast, jeg, ligesom den forrige.» Svive rundt med en aksel efter tungen — det græsser i en! Jeg bar hunden ned i salonen og stelte godt med den. Snart var den i fuld stand igjen, og leger nu med kameraterne som før. — Et underligt liv, at rote om der ude på dækket i kulde og mørke. Men hver gang en går op med en løgt, kommer de farende, sætter sig rundt, letter på labbene, stirrer ind i lyset, og begynner så at hoppe og danse og lege med hverandre rundt løgten, som barn om juletræet. Slig går dag efter dag; aldrig har de set andet end dette dækket med et telt over, ikke en gang en blå klar himmel. Og vi mennesker har aldrig set andet end denne jord.»

«Nu er det sidste skridt tat over beslutningens bro. I formiddag har jeg fremstillet sagen for Johansen omtrent slig som jeg har gjort det her foran. Og derefter udvikled jeg de vanskeligheter som kunde tænkes, og betonte sterkt farerne og den risiko en måtte være forberedt på. Dette var en alvorlig sag, det kunde gjælde liv eller død; det måtte han ikke skjule for sig selv, men overveie grundig alt før han besluttet sig. Var han villig, vilde jeg gjerne ha ham med; men jeg så helst at han tog en dag eller to til at tænke over sagen før han svarte. — Han behøvde

ingen betænkning, sa han; han vilde gjerne gå. Sverdrup hadde alt for længere tid siden snakket noget om en slig færd, og da hadde han overveiet det, og tænkt at om valget skulde falde på ham, vilde han anse det som en stor gunst at få være med. «Jeg ved ikke om De er fornøid med det svar, eller om De vil jeg alligevel skal betænke mig? Jeg får vist ikke

Johansen.

Scott Hansen.

Et spill halma i Hansens lugar.
Fotografi den 13de februar 1895.

nogen anden mening.» — «Nei, har De overtænkt alvorlig hvilke muligheder De udsætter Dem for, at kanske ingen af os nogensinde ser mennesker igjen. og om ikke så galt hænder, så undgår De ialfald ikke en hel del lidelser under en slig tur — har De tænkt over alt dette, så kræver jeg ikke De skal betænke Dem længere.» — «Ja, det har jeg.» — «Nu

vel, så er den sag afgjort. Imorgen begynder vi vore forberedelser til turen. Hansen må få udnævnt en ny meteorologisk assistent.»

«Tirsdag den 20de november. I kveld holdt jeg et foredrag for alle mand, for at meddele dem beslutningen, og forklare den forestående færd. Først gennemgik jeg i korthed ekspeditionens forudsætning og forhistorie, og betonte hvad min plan var bygget på, den antagelse at en skute som kom fast i isen nord for Sibirien, måtte drive tvers over polarhavet ud i Atlanteren, og passere et eller andet sted nordenfor Franz Josefs Land, mellem det og polen. Ekspeditionens opgave var at fuldende en slig drift over dette ukjendte hav, og at anstille undersøgelser der. Jeg fremhæved at disse undersøgelser vilde ha næsten lige stor betydning enten færden gik over selve polpunktet eller et stykke ifra. Når vi slutted fra vore erfaringer hidtil, kunde vi ikke være i tvil om at ekspeditionen vilde nå sit mål; alt var jo hidtil gåt efter beregning og ønske, og det var at vente at det også vilde gjøre det for resten af turen. Vor hovedopgave hadde altså al udsigt til at bli løst; men så kom det spørgsmål om ikke endnu mere kunde udrettes; og dermed gik jeg over til at udvikle hvorledes dette måtte kunne ske ved en færd nordover, således som jeg har fremstillet det foran.» —

«Jeg fik det indtryk at alle var sterkt interessert i turen, og at de alle fandt det ønskeligt at den blev gjort. Den største indvending de vilde hat, om de var blit spurt, tænker jeg vilde været at de ikke selv kunde være med. Jeg fremholdt imidlertid at vistnok var det en smuk opgave at trænge længst muligt mod

nord; men det var ingen mindre opgave at berge «Fram» helskindet gennem polarhavet og ud på den andre siden — eller om ikke «Fram», så ialfald sig selv, uden tab af menneskeliv. Er det sked, så kan vi unegtelig si at det er vel reist. Jeg tror nok de indså dette. — Nu er altså terningen kastet, og jeg blir vel nødt til at tro at denne tur skal finde sted.»

Og så begyndte da forberedelserne for alvor. Jeg har allerede nævnt at jeg mod slutten af sommeren tog på at ørbeide en enkeltmands-kajak, hvis skelet blev laget af bambus, og omhyggelig sammensurret. Det var et sent arbeide som tog flere uger; men så blev det også let og sterkt. Fuldt færdigt kom skelettet til at veie 8 kilo. Det blev senere trukket med seildug af Sverdrup og Blessing, og hele farkosten veide da 15 kilo. Efter at jeg var færdig med denne, hadde jeg overladt til Mogstad at arbeide en lignende, som Johansen og jeg nu gik i gang med at sy træk til. Disse kajaker var 3.70 m. lange, og omkring 0.7 m. brede på midten; den ene 30 cm. dyb, den anden 38 cm. Dette er en meget mindre længde og større bredde end en almindelig eskimokajaks, og de var derfor ikke så lette at drive frem gjennom vandet. Men de var jo nærmest beregnet på råker og åbne steder i isen, og til hjælp langs land, om vi fandt noget. Det kom derfor ikke så meget an på hurtighet som at farkosten var sterk og let at føre med sig, og i stand til foruden os selv at rumme proviant og udrustning for en længere tid. Hadde vi gjort kajakene længere og smalere, vilde de ikke bare bli tyngre i forhold til bære-evnen, men også mere utsat for at lide skade ved transporten over

den ujevne is. Som de var, passed de ypperlig for vort brug. Når vi lasted dem godt, kunde vi føre med os udrustning og proviant for mindst tre måneder til os selv, samt en del hundeproviand, og kunde vel på kjøbet ha en hund eller to på dækket. Forresten var de i alt væsentligt som eskimokajaker, med helt dæk, og et hul i midten, til at sidde i for manden. Hullet var på eskimovis omgitt af en træring; over den kunde vi smyg nederkanten af vor sælskindspels, som var indrettet dertil, så forbindelsen blev fuldstændig vandtæt. Når vi så surrede pelsen rundt om håndledene og ansigtet, kunde sjøen gå helt over os uden at vandet kom ind i kajaken. Slig måtte vi være rustet for det tilfælde at vi kom til at sætte over åbne havstrækninger, mod Spitsbergen, eller, om vi valgte den anden vei, mellem Franz Josefs Land og Novaja Semlja. Foruden dette hul i midten var der også for og agter nær stevnene nogen små luker, til at stikke hånden ned igjennem for at kunne ordne og stuve provianten og udrustningen inde i kajaken, og for med lethed at hente hvad en netop kunde ha brug for, uden at behøve at ta ud hele lasten gjennem midthullet når en skulde ha noget som lå ude i enderne. Disse luker kunde imidlertid også lukkes vandtæt til. For at få dugen helt vandtæt vilde det ha været heldigst at indsætte den med limvand og derefter male den udvendig med almindelig oljemaling; men på den ene side var det forbundet med for store vanskeligheder at udføre et sligt arbejde i den kulde vi hadde (i skibsrummet var det $\div 20^{\circ}$), og på den anden side var jeg ræd for at malingen vilde gjøre dugen for hård og sprød, og følgelig let

at stikke hul på under transporten over isen; derfor foretrak jeg bare at indsætte den med en blanding af fast parafin og talg, hvilket dog ikke viste sig fuldt hensigtsmæssigt. Herved blev kajakene noget tungere, så de alt i alt kom til at veie omkring 18 kilo hver.

Så lod jeg lage særegne kjælker til turen, smidige og sterke, beregnet på at stå de hårde prøver som en færd med hunder og tung last over ulændt dravis vilde udsætte dem for. To af disse kjælker fik omtrent samme længde som kajakene, omkring 3,6 m. Med klærne gjorde jeg også forskellige forsøg; især var det mig magtpåliggende at finde ud om det lod sig gøre at gå i vore tykke ulveskindsdragter; men stadig kom jeg til den slutning at de var for varme. Således sier jeg den 29de november at jeg var «en tur nordover i ulveskindshabitten igjen; men det er altfor mildt endnu ($\div 37,6^\circ$). Jeg svatted som en hest, endda jeg gik tomrebs og ganske rolig. Det er ellers lidt tungt at gå nu i mørket, når en ikke kan bruge ski. Undres på når det blir passende kjøligt for denne dragten». Den 9de december var jeg også ude en tur, denne gang på ski: « $\div 41^\circ$. Gik i ulveskindsdragten; men vi svatted, så det «sutla i skoan», og en kunde drevet kvernbrug under ryggene vore. For mildt endnu. Gud ved om det nogensinde blir koldt nok!»

Naturligvis gjorde vi også adskillige forsøg med telt og med kogning. Den 7de december heder det at jeg forleden «hadde sat op silketeltet vi skulde bruge, og kogte med vort apparat inde i det. Ved gjentagne forsøg viste det sig at vi — fra is af $\div 35^\circ$ — kogte op tre liter vand, og samtidig smelted fem

liter, på én og en halv time, med et forbrug af omtrent 120 g. snowflake. Næste dag kogte vi op to og en halv liter, og smelted to og en halv liter, på én time, med 100 g. snowflake. Igår kogte vi omtrent to liter udmerket havregrynsgrød, og fik på samme tid en del halvsmeltet is og lidt vand, på lidt over en halv time, med 50 g. snowflake». Det blir altså ikke så stort brændsel vi kommer til at bruge om dagen.

Så gjorde jeg alle slags beregninger og sammenligninger for at finde den mest hensigtsmæssige proviant; det var jo en færd hvor det mer end nogensinde gjaldt at maden, for hunder som for folk, samtidig med at være nærende og sund, ikke veide mer end netop nødvendigt. Jeg kommer senere i en liste over udrustningen til at gi det endelige udfald af mine overlægninger i den henseende. Hertil kom naturligvis overveielser og forsøg med instrumenter, og med alt det meget andet som vistnok kan være småting, men som lige fuldt må til. Det er af en heldig sammensætning af alt sligt som det heles endelige held afhænger.

Med disse forberedelser gik nu den meste del af tiden for os to. Selvfølgelig kom alt dette også til at sysselsætte mange af de andre vinteren udover. Mogstad hadde stadigt arbeide med at lage kjælker, med at beslå dem, surre dem o.s.v. Sverdrup sydde soveposer og mange andre ting. Juell blev udnævnt til hundeskredder, og når han ikke var i byssen, hadde han fuldt op at gjøre med at ta mål af hundene, sy sæler til dem og prøve dem. Blessing måtte stelle i stand til os et lidet let apotek, med udvalgte mediciner, forbindingsgreier, og andet sligt som vi kanske

kunde få brug for. En anden var i stadig virksomhed med at afskrive, på tyndt let papir og i sammentrængt form, vore journaler og alle videnskabelige iagttageiser o.a.m., som jeg vilde ta med mig på turen, for alle tilfældes skyld. Så skulde Hansen lage til de nødvendige tabeller for vore observationer, kurve over vore kronometres gang, og andet sligt. Desuden skulde han gjøre et fuldstændigt kart over vor reise og drift hidtil.

Imidlertid kunde jeg ikke lægge for sterkt beslag på hans værdifulde tid, da han måtte få fortsætte sine videnskabelige observationer uforstyrret. Denne høst havde han i væsentlig grad forbedret sin tilværelse ved sammen med Johansen at bygge et observationshus af sne, omtrent af form som en eskimoisk snehytte¹⁾. Han syntes han havde det rigtig koseligt derinde; med petroleumslampen tændt under taget og skinnnet kastet tilbage fra de hvide snevægge blev det ganske lyst der, og han kunde i ro og mag stille med sine instrumenter, uden at være bryd af den bidende vind udenfor. Han syntes også det var rent varmt når det hændte at han fik bragt temperaturen op i minus nogen og tyve grader, så han uden synderlig ulempe kunde bruge de bare næver til at stille ind og aflæse instrumenterne. Her drev han da ufortrøden sine observationer dag efter dag, vogtende på magnetnålens ofte mystiske bevægelser, som tit kunde volde ham meget besvær. En dag — det var den 24de november — kom han forfærdet ind til kveldsbordet (lidt over klokken 6), og sa at han netop havde haft et mærkeligt udslag af magnetnålen på hele 24°.

¹⁾ Se billedet s. 443.

og påfaldende nok slog nordenden ud mod øst. Jeg kan ikke huske jeg har hørt tale om et sligt udslag. Han havde også flere andre på omkring 15°. Samtidig blev han gennem døråbningen opmærksom på at det var så mærkværdig lyst ude; han så skuten og isen bortover ligge tydelig som ved fuldt måneskin, syntes han. Noget nordlys kunde han dog ikke se gennem det tætte overdrag af skyer som dækked himlen. Det skulde synes som dette usædvanlige udslag står i forbindelse med nordlys, skjønt det var mod øst og ikke mod vest som vanligt¹⁾. Nogen rugging af flaket vi ligger på kan det ikke være tale om; alt har været aldeles roligt, og udslaget var for kortvarigt til at en slig fænomenal dreining på to streger og tilbage igjen i så kort et tidsrum ikke skulde kunne merkes og høres her om bord som rystelser og skruringer. Den mulighed er fuldstændig udelukket, og det hele synes mig indtil videre uforståeligt. Blessing og jeg gik straks på dæk for at se på himlen. Vistnok var det så vidt lyst at vi kunde se råkene agterud ganske tydelig; men noget særligt var det ikke, syntes vi, ikke mer end det pleier være her nokså ofte.»

¹⁾ I journalen på Kristiania observatorium er det anmerket nordlys kl. 8 morgen den dag.

X.

ANDEN JUL OG NYTÅR.

Fredag den 30te november. Fandt idag et bjørnespor på råken her forud for baugen. Bjørnen var kommet sagte lunkende efter råken på nyisen langt østenfra; men så må den være blit skræmt af noget, foran skuten, siden det med lange steg har båret tilbage igjen samme veien. Underligt at de skal streife om i denne ørken. Hvad kan de ha her at gjøre? Den som hadde slig mave — da måtte en mindst kunne gå til polen og tilbake igjen uden mad. Det varer vel ellers ikke længe før vi har den karen her igjen, om jeg kjender dem ret, og da kommer den kanskje lidt nærmere, så vi får se på den ¹⁾.»

«Jeg skridted op råken der forud på bagbords baug. Den var 348 skridt tversover, og med omtrent samme bredde strækker den sig et godt stykke øst-etter; vestenfor os kan den heller ikke på lang vei være stort smalere. Når en så husker at råken agtenfor os også har en ikke ubetydelig bredde, er det jo i grunden ganske trøstefuldt at tænke på at der er

¹⁾ Den kom dog ikke igjen.

så meget rum i isen at slige åbninger kan dannes. Der må være plads nok at drive på, bare vi får vind — den som aldrig vil komme. November har i det hele tat været en usedvanlig skidtmåned. Drevet os tilbage istedenfor frem — og den som var så god ifjor. Nei, en kan ikke stole på årstiderne heller i dette fortvilede hav. Når alt kommer til alt, blir kanske ikke vinteren et hår bedre end sommeren. Jo, jo, den *må* — jeg kan ikke tro andet.»

«Himlen er overtrukket med et slør som stjerne-
ne så vidt skimtes igjennem. Det er mørkere end
vanligt; og i denne evige nat tusler en omkring for-
ladt, ensom. «Hele verden var oplyst med et skinnende
lys, og optat af uforstyrret virksomhed. Men alene
over hine var der udbredt en trykkende nat, et billede
på det mørke som siden skulde opta dem.» Dette
mørke dybe stille rum er som en bundløs anelses-
fuld brønd du stirrer ned i, efter noget du synes må
være der — bare for at stirre ind i dit eget øie . . .
Huf, sine egne udslitte tanker, aldrig blir en dem kvit.
Gis der da intet middel til at rømme bort fra sig
selv, til at få gribe en eneste tanke, bare en eneste
én, som ligger udenfor — ingen vei uden døden?
Men døden er sikker. Kommer en dag stor og stille,
åbner Nirvanas vældige port, og du skylles over af
evighedens hav.»

«Søndag den 2den december. Sverdrup har været
syg i flere dage, de sidste dage til køis, hvor han
fremdeles befinder sig. Forhåbentlig er det ikke
noget alvorligt; selv mener han at det ikke har noget
på sig; men lige fuldt er det alt andet end hyggeligt.
Stakkars gut, han lever ikke på andet end havresuppe.

Det er mavekatarr, som han rimeligvis har fåt ved afkjøling på isen; jeg er ræd han har været lidt uforsigtig i den retning. Nu er han ellers i bedring, så det gir sig vel snart; men det er et varsku om ikke at være for tryg. — Jeg var en længere spaseretur langs råken i formiddag; den er ganske anselig, og strækker sig, til dels med betydelig bredde, et godt stykke østefter. Når en går på den nyfrosne råkis en stund, hvor det er let og behageligt at spasere som på en optrådt vei, og så kommer op på de gamle snedækte flakene igjen, får en først merke til gagns hvad det vil si at gå uden ski; det er pokker til forskjel. Om jeg ikke har været det mindste varm før, så begynner jeg straks at svette bare jeg har gått et lidet stykke over dem. Men hvad skal en gjøre? Ski kan en ikke bruge; det er så mørkt at en har vondt nok for at famle sig frem på bare benene, og endda stuper en i koll ret som det er, eller daler ned mellem nogen svære isklumper.»

«Jeg læser nu de forskjellige engelske beretninger om ekspeditionerne fra Franklin-perioden og søgningen efter ham, og jeg må medgi, jeg blir tat af beundring for de mænd og den sum af arbeide som der ydedes. Den engelske nation har sandelig grund til at være stolt af dem. Jeg kan mindes jeg læste disse beretninger som gut, og alle barnefantasiens strenger blev sat i svingning af længselen efter den natur og de scener som rulled sig op for en. Nu læser jeg dem som mand, efter selv at ha prøvd lidt, uden lenger at lokkes af gjøglesyner, og nu bøier jeg mig i beundring. Det har været stål i de karene — en Parry, en Franklin, en James Ross, en Richardson, en M'Clure, ikke

mindst en M'Clintock, og så alle de andre! Hvor godt var ikke deres udrustning udtænkt og indrettet med de midler som stod til deres rådighed. Sandelig, der er ikke noget nyt under solen. Det meste jeg selv var stolt af og trodde var nyt, finder jeg igjen der. M'Clintock har brugt det for 40 år siden. Det var ikke deres skyld at de var født i et land hvor skienes brug ikke er kjendt, og hvor der knapt findes sne hele vinteren. Og alligevel, endda de måtte samle al sin erfaring om sne og snefærder under sine ophold der oppe, endda de var uden ski og måtte stampe sig frem med smalmeiede slæder, ofte over ujevn snedækt drivis, — for afstande de har tilbagelagt, for strabasser de har udholdt! Ingen overgår dem. Neppe nogen når dem. Det skulde da være russerne på Sibiriekysten; men de hadde den store fordel at høre hjemme i et land hvor sne ikke er ualmindelig.»

«Fredag den 14de december. Igår holdt vi stor fest for «Fram» som skuten med den høieste bredde (vi var i forgårs på 82° 30' n. br.).»

«Menuen til middag var: Afkogt makrel, persillesmør; svinekoteletter og franske ærter; norske markjordbær med ris og melk; krone-maltekstrakt. Derefter kaffe. Til kvelds ferskt brød og rosinkage o. s. v. Senere om kvelden stor koncert. Konfekt og syltede pærer. Glanspunktet kom dog da en rygende varm og duftende kirsebærbolle blev båret ind og skjænket omkring under stor munterhed. I et ypperligt humør var vi alt før; men den satte unegtelig en merkbar ekstrakulør på hele selskabet. Den største gåde for de fleste var hvor ingredienserne til denne interes-

sante bolle var kommet fra, især da alkoholen¹⁾.» — «Så kom talerne. Først en lang og høitidelig en for «Fram», som nu hadde vist hvad hun duger til: Der var mange vise mænd som risted på hodet da vi drog, og sendte os uheldvarslende afskedshilsener. Men hoderistingen vilde vel været mindre, og advarslerne lempeligere, om de kunde ha set os nu mens vi i ro og mag driver over de nordligste bredder som skib endnu har nåd. Og «Fram» er ikke alene den nordligste skute på kloden nu, men hun har allerede gennemfaret store ukjendte strøg, mange grader nord for det som hidtil er nåd i dette hav på denne side polen. Og forhåbentlig stanser hun ikke her; bag fremtidens tåger ligger endnu mange seire gemt, som vil dæmre frem en efter en når tiden kommer. Men derom vil vi ikke tale nu, vi vil være glad over det vi virkelig har nåd. Allerede nu tror jeg det løfte som ligger i Bjørnsons hilsen til os og «Fram» da hun løb af stabelen, er gåt i opfyldelse, og at vi med ham kunde tilrope hende et:

«Hurra for skibet og for færden!
Der endnu aldrig kjøl har flydt,
der endnu aldrig navn har lydt,
du roper Norges over verden.»

Der må påkomme os en egen følelse, næsten noget af en skamfølelse, når vi sammenligner vore for-gjængeres, de tidligere ekspeditioners, slit og savn og ofte utrolige lidelser med den magelige måde hvorpå vi driver gjennom ukjendte strækninger af vor jord, større end det er faldt i de fleste foregående polar-

¹⁾ Vi hadde benyttet vor rene druesprit dertil. Sml. noten s. 63.

Nausen. Scott Hansen, Johansen, Nordahl, Bentsen, Juell, Møgstad, Sverdrup, Hendriksen, Jacobsen, Blessing.

Ved kveldsbordet

At Joh. Nordhagen. Efter fotografi fra februar 1895.

the
g
n
b
t
o
u
h
n
f
r
l
l
c
o
n
c
a
l
f
c
v
s
o

færeres lod — om i nogens — at gennemreise på én gang. Sandelig, vi har al grund til at være tilfreds med «Fram» og med vor færd hidtil. Jeg tror vi blir i stand til at bringe Norge noget tilbage for den tro, den tillid, de penger hun ofred på os. Men lad os ikke derfor glemme vore forgjængere; lad os beundre dem for hvad de kjæmped og led, lad os huske at det alene er gennem deres arbeide, gennem alt hvad de nådde at veien blev jevnet for denne færd. Takket være deres samlede erfaringer har menneskeheden nu vundet så langt at den med nogenlunde held kan opta kampen mod den flende som hidtil var den farligste og seigeste i de arktiske egne, *drevisen*, og det ved det simple middel at gå *med* den og ikke *mod* den, at la sig favne af den, ikke mod sin vilje, men med sin vilje, og forberede sig derpå. I denne skute har vi søgt at samle frugterne af alle forgjængernes erfaringer. Det tog år at få det alt sammen; men med dem om bord mente jeg vi kunde møde alle skjæbnens omskiftelser i de ukjendte farvand. Jeg tror vi har været heldige. Jeg tror vi alle er af den mening at der ikke kan tænkes den vanskelighed eller hindring foran os som vi ikke skulde kunne overvinde med de midler vi har her om bord, for til slut, sunde og friske og med godt udbytte, at nå hjem til Norge. Og så vil vi drikke en skål for «Fram».

«Så omtrent lød det. Derefter fulgte musiknumere og optræden af smeden Lars som solodanser, til almindelig jubel. Lars forsikred os at kom han så sandt tilbage en gang, og på fest igjen, slig som da vi reiste fra Kristiania og Bergen, så skulde læg-

gene nok få spænde i det de kunde. Så kom en skål til — for dem som sad der hjemme og ventede år efter år, som ikke vidste hvor de skulde la tanken søge os, som lytted og lytted, og intet svar fik, men lige fuldt havde tro på os og på færden, dem som lod os dra ud, dem som ofred mest. — Festen fortsattes under musik og stadig munterhed udover kvel-den, og det gjorde ikke noget skår i stemningen da vor prægtige læge kom med cigarer, en vare som begynder at stå i meget høi kurs her oppe — den blir sørgelig sjelden. Den eneste skygge i vor tilværelse er at Sverdrup ikke er helt frisk af sin mavekatarr endnu. Han må holde diæt, og det er han svært lidet skikket til, stakkars fyr; må spise hvetebrød, melk, rå bjørnebif, og havregrynsgrød, men har desuden lyst på alt muligt andet, fra kage til syltetøi og frugt. Men han går da oppe nu, og har alt været en tur ude igjen.»

«Det var sent på nat jeg kom ind i mit hi; men jeg var ikke i stemning til at gå til køis, jeg måtte ud og drive i dette vidunderlige måneskin. Rundt om månen stod, som vanligt, en stor ring, og over ringen var der en bue som netop berørte den i overkanten, men som med begge ender bøide sig nedover istedenfor opover. Det så ud som den var en del af en cirkel hvis centrum lå dybt under månen. Ved underkanten af ringen var der en stor himåne, eller rettere et stort lysende felt, skarpest fremtrædende oventil hvor den berørte ringen, og med en gul overrand; derfra udbredte den sig nedover som et triangel. Det ligned et buestykke af en ring på undersiden af selve måneringen, i berøring med den. Tversover

og forbi månen trak flere lysende cirrusstriber. Det hele gjorde et fantastisk indtryk.»

«Lørdag den 22de december. Samme vind fra sydøst. Er blit en ordentlig storm; det durer og klaprer i riggen oppe over hoderne vore, en ren nydelse at høre på — det bærer sikkert med fart nordover. Stikker en næsen udenom teltdøren oppe på dækket, hviner det om ørene på en, sneen pisker en i ansigtet, om få minutter er hele figuren hvid. Og kommer en borti sneobservatoriet, eller ikke så langt en gang, kan en ikke skimte «Fram» længer. Det er snaut nok en kan holde øinene åbne uden at få dem fulde af sne. Jeg undres på om vi ikke skulde ha kommet forbi 83-graden nu? Men desværre, det blir knapt nogen varig glæde, barometret har faldt foruroligende, og vinden har gjerne været oppe i 13 og 15 m. I nat omkring halv ett fik skuten pludselig en sterk tryk, så alting skrangled om bord; jeg kunde længe kjende det risted under mig der jeg lå i køien. Til slut hørte jeg også during og skuring af skruingen. Jeg bad vagtmanden lye efter hvor det var, og ha et øie med flaket vi ligger i, om det skulde sprække, og nogen af greierne vore komme i fare. Han mente han kunde høre skruing både forud og agterud, men det var ikke let at skjelne det fra duringen af stormen i riggen. Idag middag omtrent klokken halv ett fik «Fram» igjen en voldsom dunk, endda sterkere end i nat. Også noget senere risted det; det har vel været skruing agterud; men ingenting kunde høres for stormen. Merkeligt med denne skruingen; — en skulde tro den snarest måtte skyldes denne vinden; men den kommer alligevel tem-

melig regelmæssig, skjønt det ikke er springflod endnu, ja da den begyndte for nogen dage siden, var det nærmest nipflod. Foruden igår og i nat hadde vi skruing torsdag formiddag klokken halv ti og halv tolv. Det var så sterkt at Peder, som holdt på ved loddehullet, sprang op flere ganger, han trodde isen vilde sprække under ham. Det er rart med det: nu vi har været i ro så længe, blir en næsten nervøs når «Fram» får disse dunkene, og en kjender alt riste som under sterkt jordskjælv.»

«Søndag den 23de december. Samme vind. Og den blåser lige frisk, oppe i 13 og 14 m. Det fyker og ryker ude, så en ingen vei ser, og mørkt er det. På dækket agterud ligger dybe snefonner om rat og rælinger. En har virkelig indtrykket af en vinter langt nordpå når en kommer op nu. Med grøssing og en lun følelse af at det er godt ikke at skulle færdes ude i sligt veir dukker en ind gjennom telt-døren og ned i sin lugar, for at krybe i sin varme køi — — Men snart kommer vel vor tur til at ta det op, både dag og nat, i sligt veir også, enten vi vil eller ikke. I formiddag kom Pettersen, som har hat vagten med hundene denne ugen, ned i salonen og bad om ikke en vilde følge ham på isen med en børse; der var vist bjørn. Peder og jeg gik. Men der var ingenting at opdage; hundene sluttet at gjø da vi kom, og begyndte at lege med hverandre. Men Pettersen hadde ret — et «rysligt oväder» var det. Det var mest så en misted pusten når en satte ansigtet mod vinden, og snestøvet gjøv i næse og mund. Skuten øined en ikke, bare en kom få skridt bort, så det var ikke rådeligt at fjerne sig langt; og stumpe

gjorde en over alle de skavler og koss som fandtes, snart red en oppe på en skavlkant, snart stupte en ned i et hul. Barometret har faldt jævnt og brat idag også; nu endelig har det begyndt at stige igjen så småt; men det er endnu på omtrent 726 mm. Termometret beskriver, som sedvanligt, nøiagtig den omvendte kurve; det steg, lige til det viste $\div 21,3^{\circ}$ i eftermiddag; nu synes det at falde så småt igjen. Men vinden holder sig endnu akkurat på samme streg. Den har vel nu sat os et godt stykke nordover, sikkert langt over 83-graden. Det er en lyst at høre den dure og rive i riggen der oppe. Ak, om en ikke vidste at al jordisk lykke er kortvarig!»

«Nu ved midnat kommer styrmændene, som har vagt, ned og melder at isen er sprukket lige på bort-siden af termometerburet, mellem det og loddehullet. Det er samme sprækken vi havde der i sommer som nu er brudt op igjen; sandsynligvis er hele flaket vi ligger i revnet fra råk forud til råk agter. Termograf og andre instrumenter tas ind fra buret, for at vi ikke skal risikere at miste dem, om der skulde komme skruing. Men ellers er der neppe noget som kan være udsat. Loddegreierne har vi langt fra råken på den andre siden. Det eneste er bukken med jernblok som står over hullet.»

«Torsdag den 27de december. Igjen jul, og så langt fra hjemmet. Hvor trist og gråt det er! Og lige fuldt er jeg ikke tungsindig. Jeg er snarere glad; det er som jeg venter på noget stort som ligger gjemt i fremtiden. Efter lange tider af uvished øiner jeg enden på den mørke nat. Ingen tvil længer om at alt skal lykkes, ingen tvil længer om at færden ikke

var forgjæves, og tiden ikke bortkastet, at vi ikke skal skuffe forhåbningerne. En opdagers lod er kanske hård og hans liv fuldt af skuffelser, det sier jo alle; men så er det også fuldt af skønne stunder, stunder da han øiner mandeviljens og mandetroens seier, da han skimter lykkens og fredens havn.»

Juell.

Amundsen.

Johansen.

Pettersen.

I maskinistlugaren.

Fotografi den 12te februar 1895.

«Jeg er i en underlig stemning nu for tiden. Bare uro. Har ikke været oplagt til at skrive disse dage; tanker kommer, og tanker går, en ustanselig higen fremover. En blir ikke klog på sig selv; men hvem kan også lodde menneskesjælens dybder? Det er en gådefuld maskine, den hjernen. «We are such stuff as dreams are made of.» Er det så? Jeg tror det

snart. En mikrokosmos af evighedens uendelige drømmestof.»

«Dette er den anden jul dybt i nattens ensomhed, i dødens rige; længer nord og dybere inde end nogen forhen har været. Der er noget sælsomt ved tanken. Og så er det altså sidste jul om bord i «Fram». Det er næsten vemodigt at mindes — hun er som et hjem en har fåt kjær; kanske skal kameraterne tilbringe endnu en jul her, kanske flere, uden os som drar fra dem midt i ensomheden. Den har gåt stilt og hyggelig, denne julen, og alle ser ud til at trives vel. Til glæden bidrog sikkerlig ikke mindst at vindene bragte os 83-graden i julegave. Lykken var denne gang varigere end jeg havde ventet; vinden holdt sig fremdeles frisk mandag og tirsdag; men lidt efter lidt løied den af og gik nordover til nordøst. Igår og idag er det blit nordvest. Nu ja, en får finde sig i det; lidt modbør bør en jo også ha, og så blir det vel ikke så langvarigt.»

«Julekvelden blev naturligvis helligholdt med stor spisning. Der var en imponerende opdækning af julebagst: Fattigmandsbakkels, hjortetak, honningkage, makroner, søsterkage, og hvad det nu alt var, foruden konfekt og sligt. Og så havde Blessing og jeg arbeidet i vort ansigts sved om dagen og frembragt en opsigtvækkende «Polar-Champagne 83-graden», som i det mindste vi to mente at ha fuld grund til at være stolt af, et produkt laget af polaregnesnes ædle drue, molten. De andre lod sig den også smage, og det var ikke få skåler som blev udbragt i denne ædle saft. En mængde illustrerte verker var lagt frem; der var musik og historier og sange og munterhed.»

«Juledagen bragte naturligvis en fin middag. Efter middagen kaffe og kuraçao, som er laget her om bord; så kom Nordahl med russiske cigaretter. Om kvelden blev der servert en moltebolle, som heller ikke syntes uvelkommen. Mogstad spilled fiolin, og Pettersen blev så elektrisert at han både dansed og sang for os. Han røber et virkelig betydeligt talent som komiker, den mand, og har afgjort anlæg for baletten. Det er forbausende for en alsidighed han mer og mer åbenbarer: maskinist, smed, blikkenslager, kok, hofmästare, hofkomiker, danseur — ja nu sidst har han også optrådt i skikkelse af en førsterangs hårskjærer og frisør. Der blev stort bal om kvelden; Mogstad spilled så svetten randt, Hansen og jeg måtte være damer. Og Pettersen var utrættelig. Han lover høit og dyrt på at så sandt han endnu har et par støvler når han kommer tilbage, så skal sålerne få stå i det så længe de holder.»

«For hver dag som gik med rykende vind fra SO, og siden OSO og O, var vi blit mer og mer nysgjerrige på hvor langt vi var kommet; men det var stadig overskyd, og stadig snefok, så vi ingen observationer kunde få. Vi var på det rene med at vi måtte være kommet et godt skub nordover, men hvor langt forbi 83° kunde jo ingen vide. Da blev det pludselig ropt på Hansen juledags eftermiddag, at nu så en stjerne oppe. Alles forventning var spændt. Da han kom ned, hadde han imidlertid bare fåt én stjerne; men den var da så vidt nær meridianen at han fik ud at vi ialfald var nordenfor 83° 20' n. br., og den meddelelse blev modtat med jubel. Om vi ikke endnu var på den nordligste bredde som mennesker hadde

nåd, så var vi i hvert fald ikke langt fra det. Dette var jo mer end vi havde ventet, og stemningen steg til højdepunktet. Igår, anden juledag, var der naturligvis, både af den grund og fordi det var Juells fødselsdag, en udsøgt middag, med oksehalesuppe, svine-koteletter, tyttebærsyltetøi, blomkål, frikadeller, poteter, syltede ribs, bakkels, og en vidunderskøn marcipankage, med «Glædelig Jull» på, fra bager Hansen i Kristiania, og så maltekstrakt. Vi kan ikke klage over at vi har det godt.»

«I eftermiddag, så ved firetiden, fik skuten en kraftig stød, så det risted i alt; men der var ingen skruing at høre oppe. Ved halvsektiden knæpped og knak det rykkevis af en skruing som kom i sæt i råken forud. I nat hørtes også noget sligt. Ellers er isen rolig, og sprækken om bagbord er klemmt hårdt sammen igjen.»

«Fredag den 28de december. Var ude en tur i formiddag for at se på sprækken om bagbord, som nu har åbnet sig til en råk. Naturligvis fulgte alle hundene med, og jeg hadde ikke gåt langt før jeg så en mørk skikkelse forsvinde. Det var «Pan» som ramled udfor den høie bratte iskanten og gik i vandet. Forgjæves rodet og kared han for at komme op igjen; rundt om var det bare snesørpe som ikke bar; men endda var det knapt en lyd at høre, bare svag knistring nu og da. Jeg la mig udover kanten for at nå i ham; men det var for høit, og jeg var nær gåt på hodet efter, det var ikke andet end løse isstykker og sne alt jeg tog i. Så ropte jeg på en sælhakke; men før den kom, hadde «Pan» kavet sig op selv. Nu sprang han frem og tilbage på flaket af

alle kræfter for at holde varmen, fulgt af de andre hunder, som gjødde høit og legte med ham, aldeles som de vilde lægge sin glæde for dagen. Da han faldt udi, sprang de til, så på mig, og knistred; havde tydelig vondt af ham, og vilde ha mig til at hjælpe. De sa ingenting, tripped bare frem og tilbage langs kanten helt til han var kommet op. I et andet øieblik er de kanske enige om at rive ham ihjel; slig er nu en gang vi skabninger. «Pan» kom på tørk i salonen for hele eftermiddagen.»

«Lidt før halv ti nu i kveld fik skuten en vældig stød. Jeg gik ud, men kunde ingen skruing høre. Vinden durte ellers slig i riggen at det ikke var let at skjelne nogen ting. Halv elleve kom igjen nogen stød; af og til senere var også uro at merke, og henimod halv tolv blev stødene sterkere. Det var klart at det skrudde et eller andet sted omkring os, og jeg tog netop på mig for at gå ud da Mogstad kom og meldte at der var en høi fæl skrugar forud. Vi gik ud med løgt. 56 skridt fra baugen strakte en lodret skrugar sig langs råken. Der var netop en voldsom skruing. Det rasled og durte og knistred hele veien borteftér; så minked det lidt, og kom i regelmæssige sæt, som efter en bestemt takt; tog så på at dure jevnt igjen. Det så ud til at være mest nyere råkis som hadde dannet garen; men der var også adskillige svære isstykker i den. Den marsjerte langsomt men sikkert fremover mod skuten; isen brotned under den et godt stykke indover, og blev lidt efter lidt trådt under af garen. Flaket omkring os er også sprukket nærmere skuten, så den klumpen vi nu ligger i begynnder at minke. Jeg vilde nødige

ha den skrugaren ind under næsen på «Fram», den kunde snart brække noget i stykker. Det er vel ikke stor udsigt til at den når så langt; men for sikkerheds skyld har jeg git ordre til vagtmanden at han må holde udkig med den, og hvis den skulde komme, eller isen skulde sprække under os, da skal han purre mig. Sandsynligvis stanser det nu snart, da det vel har holdt på i flere timer. Nu, et kvart før 1 i nat, gav det igjen nogen voldsomme stød i «Fram», og gjennem tutingen i riggen kan jeg høre skrueduren udefra her jeg ligger i køien.»

«Onsdag den 2den januar 1895. Aldrig har jeg noget nytår hat så underlig en følelse som ved dette. Det kan ikke slå feil at det vil bringe betydningsfulde ting, kanske bli et af de merkeligste år i mit liv, enten det nu fører til seier eller til undergang. Årene kommer og går og rinder en forbi her oppe i denne isverden, og en kjender dem ikke; en ved ikke mere hvad disse år har bragt menneskeheden end hvad de kommende bærer i sit skjød. I denne tause natur sker intet; alt er hyllet i mørke, ikke andet at se end tindrende stjerner, uendelig langt der ude i den kolde nat, og så de flagrende nordlys. Det er så vidt en kan skimte «Fram», som hun med sin mørke rig rager op fra det dunkle øde mod lysvrimlen; i dette endeløse dødens rige forsvinder hun som en usynlig prik. Men under hendes dæk er et lunt og kjærte hjem for tretten mand, som ikke skræmmes af dette riges majestæt. Der nede pulserer livet frit, mens der udenfor i natten ikke er andet end død og taus-hed, bare nu og da, med lange mellemrum, afbrudt af en voldsom skruing, trækninger i isens vældige

kjæmpelegeme. Det lyder uhyggelig truende i den store stilhed; en føler det som dæmoniske kræfter er nær, jotner og rimtursere, — det kan komme til kamp hvad øieblik som helst; men en skjælver ikke for den.»

«Jeg må ofte tænke på Shakespeares Viola, som sad «i blege tungsind lig tålmod på et marmormonument». Kan ikke vi være dette tålmod i marmor, som vi sidder her på isen og lar årene rulle forbi og venter på tiden? Jeg kunde ha lyst til at gjøre et sligt monument. Det skulde være en ensom mand i lodden ulveskindshyre — helt tilrimet sidder han på en ishaug og stirrer ud i mørket over disse uendelig tunge ismasser, venter på lyset og på våren.»

«Skruing har ikke været at merke i isen efter klokken 1 nat til lørdag og lige til vi pludselig fik den igjen igår kveld. Først hørte jeg det ramled noget der ude, og at det faldt sne ned fra riggen på telttaget. Jeg tænkte at det lød som det kunde være skruing, og i det samme fik «Fram» en stød så voldsom som hun ikke har fåt siden ifjor vinter. Jeg rugged frem og tilbage her på kassen hvor jeg sad og læste. Det blev ved at riste og ramle, og jeg gik ud. I vest og nordvest var det sterk dur af skruing, som holdt ved jevnt udover et par timer. Det er vel isen som også vil bringe os sin nytårshilsen.»

«Nytårskvelden tilbragte vi koselig med piber og cigaretter ved en moltebolle; at der var overflod på kager og sligt, er unødigt at si. Vi talte om gammelt og nyt og om kommende dage; lytted til orgelspil og fele. Så kom midnat. Blessing hentede frem en flaske egte linjeakkevit fra sit, som det synes, uudtømmelige lager, og i denne norske drik drak vi

gamleåret ud og det nye ind. Det var jo mange tanker som kunde trænge sig ind på en ved dette årsskifte, det andet om bord i «Fram», vel også det sidste vi alle skulde være sammen; så var det ikke mer end rimeligt at der bragtes en tak til hver især for al hyggen og for godt kameratskab — neppe nogen af os havde vel tænkt at tiden skulde gåt så godt her oppe. Så ønskede Sverdrup at den færd Johansen og jeg gik til i det kommende år, måtte lykkes og i alle henseender ha held med sig. Dernæst kom en skål for det kommende år for dem som blev igjen i «Fram»: Det traf sig så at vi just nu ved årsskiftet lå på skillet til en helt ny verden; den vind vi hørte suse i riggen over vore hoder, den drev os ikke alene ind i ukjendte egne, men også op over høiere bredder end nogen menneskelig fod hidtil har betrådt. Vi følte at i det år som nu dæmred vilde ekspeditionens tyngdepunkt ligge, da vilde det største udbytte bli nåd. Måtte året bli et godt år for dem som blev om bord i «Fram», måtte «Fram» stevne frem, sin opgave voksen, som den hidtil hadde gjort, så var det ingen som var i tvil om at de som bodde under hendes dæk, klarte *sin* opgave.»

«Nytårsdagen kom med samme vind, samme stjerner, og samme mørke som før. Ikke en gang ved middagstid kan en se nogen dæmring i syd. Igår trodde jeg at kunne spore noget sligt; det strakte sig som en svag lysning opover himlen; men det var vel gulhvidt, og nådde for høit op, så jeg kom til det resultat at det snarere var nordlys. Idag så også himlen lysere ud på samme kant; men det kan knapt være andet end det nordlysslør som strækker sig

rundt hele himlen, lidt over tågebanken i horisonten, og som er stærkest på den kant. Nøiagtig lignende lysninger kan vi til andre tider se på andre kanter af horisonten. Luften var, især igår, nokså klar; men horisonten er jo altid noget tåget eller disig. I nat havde vi et sjelden sterkt nordlys; slyngede lysbånd snodde sig i rappe bugtninger over sydhimlen, med stråler helt op til zenit; og gennem zenit gik en stund et bånd med en prægtig kronedannelse — det var som måneskin bortover isen. Himlen har tændt sine blus for det nye år, en alvelet lysdans i natten. Ofte synes jeg den er som et billede på nordboen selv, denne modsætning: I denne tunge tause natur og al denne stivnende kulde en slig dans af knitrende springende lysstråler — — er det ikke hans sprættende springdanser, hans vilde fjeldslåtter, nordlysblinkene i hans sjæl, Åsgardsreien af åndskraft dybt inde bag ishammen? Der er dæmrende liv i den sovende nat, når det bare kunde nå udover isvidderne, udover verden.»

«Så kom da 1895.

«Turn, Fortune, turn thy wheel, and lower the proud;
turn thy wild wheel thro' sunshine, storm, and cloud;
thy wheel and thee we neither love nor hate.

Smile and we smile, the lords of many lands;
frown and we smile, the lords of our own hands;
for man is man and master of his fate.»

«Torsdag den 3dje januar. En urolig dag, et omskiftende liv trods al ensformighed. Igår bare fremtidsplaner, og idag — hvor let kunde en ikke siddet på isen uden tag over hodet! Klokken halv fem

i morges begyndte det at skrue i råken agter, og klokken fem i råken om bagbord. Omtrent klokken 8 vågned jeg og hørte det knæke og knitre i isen, som ved begyndelsen af en skruing. Så en svag risting i «Fram», og jeg hørte duren udenfor. Da jeg kom ud, blev jeg ikke lidet forundret ved at finde en stor skrugar langs hele bagbords råk, neppe tredve skridt fra «Fram», og sprækker var der slået helt indtil atten skridt fra os. Alt løst som lå på isen på den side, blev berget om bord, plankerne og bordene som i sommer havde håret meteorologhuset og skjærmene for det, blev hugget ud af isen; for vi har ikke råd til at miste noget trævirke; men linen med hoven i, som stod ude i loddehullet, var begravet af skruingen. Som jeg vel var kommet om bord en stund før middag, begyndte det med ett at skrue igjen. Jeg gik ud for at se på det; det var igjen i råken om bagbord det dured, der var sterkt tryk på, og skrugaren kom langsomt nærmere. Sverdrup gik lidt senere op, men kom ikke længe efter ned og sa, at skrugaren kom hurtig, og nogen mand måtte komme op og hjælpe til at fragte skæden med loddegreierne vore omkring til styrbords side af «Fram»; for isen var sprukket lige ved den. — Hm, skulde en få den skrugaren over sig før «Fram» endnu var brudt løs af isen, kunde det bli uhyggeligt nok. Hun fik endnu mer slagside til bagbord end hun hadde før.»

«Om eftermiddagen blev det gjort forskjellige forberedelser til at forlade skuten, om galt skulde hende. Alle kjælker blev sat klar på dækket, kajaker blev gjort klare, fem og tyve kasser hundekjæks blev sat på isen om styrbord, nitten kasser brød blev bragt

på dækket forud, fire blikkander på tilsammen to hundred liter blev fyldt med petroleum og sat på dæk. Desuden er ti mindre blikdunker tidligere blit fyldt med hundred liter snowflake, og der står jo også adskillig gasolje på dækket; — så der er brændsel nok gjort færdigt.»

«Som vi sad ved kveldsbordet, hørte vi igjen denne samme velkjendte knaking og knistring i isen, det kom nærmere og nærmere, og til slut hørte vi det knake under os der vi sad. Jeg sprang op. Det skrudde i råken et stykke unda, omtrent tvers om styrbord. Jeg gik igjen ned og fortsatte kveldsmaden. Peder, som hadde gått en tur på isen, kom lidt efter ned og fortalte leende, som han pleier, at det var nok ikke rart det knaked, isen hadde sprukket ikke en kjækelængde fra hundekjæks-kasserne, og sprækken fortsatte agtenom «Fram». Jeg gik ud, og fandt at sprækken var ikke liden. Kjækskasserne blev nu flyttet lidt forover for at være mere i sikkerhed. Vi fandt også flere mindre sprækker i isen omkring skuten. Så gik jeg ned, fik en pibe og en hyggelig passiar inde hos Sverdrup.»

«Som vi hadde siddet en god stund, begyndte det igjen at knake og skrue. Jeg syntes ikke det var mere rabalder end vanligt, men spurte alligevel ud i salonen dem som sad og spilte halma, om der var nogen på dæk, hvis ikke fik en være så snil at gå op og se hvor det skrudde. Jeg hørte hurtige trin der oppe, Nordahl kom ned og meldte det var om bagbord, og at det nok var bedst en mand holdt sig på dækket. Peder og jeg sprang op, flere kom efter. Som jeg rused ned over leideren, ropte Peder over hodet på

mig: «Vi må få hundene ud, se, der er vand!» Det var ikke før tidlig vi kom; vandet flommed indover og stod alt høit op i hundehusene. Peder vassed udi til knæs og stødte dørene op; de fleste af hundene stormed ud, og hopped i vandet så vasføiken stod om dem, mens andre var krøbet forskræmte helt ind i de inderste krogene, og måtte hales frem, endda de stod i vand til langt op på benene der inde. Stakkars dyr, det måtte været trist at stå indespærret i et sligt rum mens vandet stadig steg under dem; men endda holdt de ikke mere leven end de pleier.»

Da hundene var berget, gik jeg rundt «Fram» for at se hvad som mer var hændt. Isen var sprukket langs hende forud ved baugen om styrbord; fra denne spræk var det vandet hadde strømmet agterover langs bagbords side, som var blit tynget ned under vegten af skrugaren, der stadig rykked indpå. Sprækken var gåt midt under smieavlen, som derved var kommet i fare, og på en kjælke blev den ført bortover mod «Storkosset», som vi hadde på styrbords laring. Samme vei blev pemmikanen, ialt elve kasser, hundekjæksskasserne, og nitten kasser brød ført. Så nu har vi et helt depot der borte, forhåbentlig i god sikkerhed, for jeg skulde tro isen er så tyk der at den vanskelig skal bli brukket op. Nu var det med et kommet liv i gutterne, alle var de med. Vi bragte endnu fire blikkander petroleum did. Så blev det hentet forskjelligt op fra rummet og sat færdigt på dækket: en og tyve kasser brød, fuld forsyning af pemmikan, mel, chokolade, smør, vril-food, supper osv. — beregnet til alt i alt at være tilstrækkeligt for to hundred dage. End videre blev telte, kokeapparater,

og andet sligt gjort rede, så nu er alt klart der oppe, og vi kan sove trygt; men det er også blit over midnat, før vi er færdige. Jeg tror vistnok det hele er blind alarm, og at vi ingen brug får for disse greierne, nu da ialfald; men lige fuldt er det jo ens pligt at ha alt i orden, om det utænkelige skulde komme. Vagtmanden har nu også fåt pålæg om at passe hundene på isen, og at være agtpågivende om der skulde bli dannet sprækker under kasserne vore, eller det skulde begynde skruing på ny. Skulde noget hænde, måtte der straks purres ud; det er bedre at purre for tidlig end for sent.»

«Mens jeg sidder her og skriver, hører jeg det igjen knaker og knitrer der ude, så der er nok pres på isen stadig. — Alle mand er i den bedste stemning; det synes næsten som det er lidt behagelig afveksling i ensformigheden dette. — Nei, klokken er halv to, jeg vil krybe til køjs, jeg er træt, og gud ved når en kan bli purret ud.»

«Fredag den 4de januar. Isen holdt sig rolig i nat; men i hele dag har der med visse mellemrum været knistring og sætting i den; nu i kveld, fra klokken ni og udover, har den hat flere rier med skruing. En stund sætter den på så småt med bestemte mellemrum, så tar den et raus med ordentlig during, så sætter den lidt igjen, og så durer det på ny. Imidlertid tårner skrugaren sig op høiere og høiere, og marsjerer lige ind på livet af os, småt når det skruer i sæt, og raskere når det durer på. En kan da stå og se hvorledes det bærer frem, og nu klokken et i nat er det ikke mange fodene, knapt fem fod, igjen til kanten af sneskavlen om bagbord, og derfra til skuten

er det vel ikke mere end ti fod, så skrugaren har ikke langt igjen nu, før den når os. Isen sprækker unda for unda, og isklumpen vi ligger i blir mindre og mindre, både om bagbord og styrbord, flere sprækker går lige ind til «Fram». Imens synker isen om bagbord under skrugaren, og «Fram» får mere og mere helding den vei, nyt vand trænger op over nyisen, som hadde lagt sig på det vand som kom igår. Det er en sen død dette; langsomt, men sikkert kommer den svinegaren rykkende frem, og det ser ud som den hadde den største lyst til at gå over rækkerne vore. Kommer «Fram» bare skikkelig løs af den svære isen hun nu sidder fastfrosset i, så greier hun sig nok, det er jeg aldrig bange for, om så garen blir noget styg; men det vil vel kanskje bli et basketag før hun blir brudt løs, om det ikke sker nu straks.»

«Jeg har gått og set på skrugaren, hvorledes den rykker frem, sikkert, i tag, set på sprækkerne, hvorledes de dannes og udvider sig rundt skuten, hørt på hvordan det knaker og spraker i isen under fødderne, og jeg har ikke hat synderlig lyst til at gå til køis før jeg så «Fram» helt løs. Nu mens jeg sidder her, hører jeg det sætter igjen og durer og skruer der ude, og stadig ved jeg den garen siger nærmere. Det er en merkelig skruing også, som aldrig vil holde op, — noget mer at gjøre synes jeg ikke der er, alt er nu bragt i stand til at gå fra borde, om det skulde trænges, idag er klær og foddøi tat frem og lagt færdigt i sække til hver mand.»

«Klokken er over et, og jeg tror det fornuftigste vilde være at lægge sig til at sove. Vagtmændene har

ordre til at vække mig straks skrugaren når «Fram». Det er et held at vi netop har fåt månen, så vi kan se noget af al vederstyggeligheden. I forgårs kom den første gang over horisonten, igår lyste den lidt, og idag har vi den hele døgnet rundt, — en heldig tingenes orden. Nei, klokken er straks to, nu vil jeg sove. Det skruer sterkere igjen der ude, hører jeg.»

«Lørdag den 5te januar. Jeg sov trygt, bare vågnet en gang i nat og hørte det skure og skrue og riste til jeg sovnet igjen, og blev vækket halv seks imorges af Sverdrup, med den besked at nu hadde skrugaren nåd «Fram» og kom sættende nokså sterkt på, jevnhøi med rækkerne. En skulde ikke længe være i tvil om det; for ikke før åbnet jeg øinene, før jeg hørte dunderen der ude af isen, det var som dommedag var kommet. Jeg skvatt op. Der var ikke andet for end at purre alle mand, og begynde at fragte alt vi endnu hadde igjen af proviant og sligt, på isen, og dernæst at lægge alle skindklær og anden udrustning færdig på dæk, så det kunde kastes over bord i en fart. Dermed gik dagen, mens isen holdt sig rolig. Til sidst blev petroleumsbåden, som hang i daviderne om bagbord, låret og slæbt bortover mod «Storkosset». Så om kvelden klokken otte, da vi trodde det hadde git sig, begyndte det igjen at dundre løs, og nu værre end før. Jeg sprang op. Sne- og ismasserne velted sig høit over rækken midtskibs og indover teltet. Peder, som også kom til, greb en spade og sprang forover udenpå teltet til forkant af halvdækket og stod midt oppå ishaugen og spadde, da jeg kom efter for at se hvordan der så ud. Jeg så mere end jeg ønsked; det var håbløst at kjæmpe mod den fiende med spa-

den; jeg ropte Peder tilbage, og sa vi tik se til at herge alt på isen. Ikke før hadde jeg ropt ud til ham, før det satte på igjen endda voldsommere; og «han tok både mæg og spa'n og kasta f. . . i vold», sa Peder, og lo så det klukked i ham. Jeg sprang tilbage ind på dækket; på veien mødte jeg Mogstad, som også kom sættende med spade; han blev sendt

«Alle mand på dæk!»

Af H. Egedius.

tilbage. Da jeg sprang forover under teltet for at nå nedgangen, så jeg hvordan teltaget bugted sig ned over hodet på mig under vegten af ismasserne som blev veltet ind over det, og i række og skanseklædning bragede det, så jeg hvert øieblik ventede at se isen bryde indigjennem og spærre gangen. Da jeg kom ned, ropte jeg alle mand på dæk; men når de gik op, sa jeg, måtte de ikke gå ud døren om bagbord,

men gjennom bestiklugaren og ud om styrbord. Først måtte alle sækker bringes op fra salonen, og derefter skulde vi ta dem som lå på dækket. Jeg var nemlig ræd for at hvis døren om bagbord ikke blev holdt lukket, kunde isen, om den med ett skulde sprænge rækker og telt, bryde ind over dækket, ind gennem døren, fylde gangen, og rause ned over trappen, og så spærre os inde som mus i en fælde. Vistnok var maskinopgangen gjort klar for det tilfælde; men det var et trangt hul at komme op igjennem med svære sækker, og ingen kunde vide hvor længe det hullet vilde holde sig åbent, når isen først kom for alvor. Igjen sprang jeg op for at slippe hundene ud, som var indespærret i «Castle-garden», et indelukke på dækket langs rækken om bagbord. De hylte jammerlig under det truende telt, hvis snemasser vilde styrte ned og begrave dem samme øieblik seildugen gav svigt. Stængslet hug jeg over med en kniv, rev grinden op, og ud fór de fleste det førteste de vandt, gennem lænselemmen om styrbord. Imens begynde karene at slæbe sækkene op. Det var unødvendigt at be dem skynde sig; det gjorde isen, som dundred mod skibssiden så en måtte tro at alt vilde gi efter. Det var et forvirret hurlumhei i stummende mørke; for som toppunkt på alt hadde styrmanden i farten fåt slukt løgtene. Jeg måtte igjen ned for at få noget på benene; finskoene mine hang på tørk i byssen. Da jeg kom der, tog isen i på det værste, og det smaldt i halvdæksbjelkerne over hodet på mig, så jeg mest tænkte at nu kom det rausende ned alt sammen. Snart var salonen og lugarerne tomme for sækker, og dækket med, og vi gik i gang med at

fragte det bortover isen. Det buldred og braged mod skibssiden, så en mest ikke tik ørenslyd; men vort arbejde gik raskt og godt, og ikke tog det lang tid før alt var i sikkerhed.»

«Mens vi holdt på at lange sækker og dra afsted med alt, hadde endelig skruingen stanset, og det blev roligt igjen. Men for et syn! «Fram»s bagbords side helt begravet under ishaugen; en så bare teltet rage op deraf. Hadde petroleumsbåden hængt i daviderne, som for et par timer siden, hadde den neppe undgått sin skjæbne, daviderne var nu helt indesluttet af isen og sneen. Underligt med den båden: vand og ild har ikke kunnet gjøre ende på den; nu har heller ikke isen greid det, den ligger der borte på flaket med bunden i veiret, et bevæget liv har den ført under stadig uheld — undres på hvad der næste gang skal hænde den.»

«Det var en livlig scene da det stod på det værste, og vi mente det gjaldt om at få sækkene op snarest muligt fra salonen. Sverdrup hadde villet nytte tiden og ta sig et bad i byssen, han stod just i baljen uden klær, da han hørte mig rope alle mand på dæk ude i gangen. Dette var noget som ikke hadde hændt før, han skjønte det måtte være noget alvorligt på færde, og så til at pille på sig klærne i en fart. Amundsen hadde nok også fått et indtryk at at der var noget i veien. Han fortæller han var den første som kom op med sækken sin; han hadde ikke forstått, eller hadde i forfjamselsen glemt, ordren om at gå ud gjennom styrbords dør, han roted sig ud om bagbord og stupte i mørket ud over halvdækskanten. Nu, det gjorde ikke noget, sa han, for det

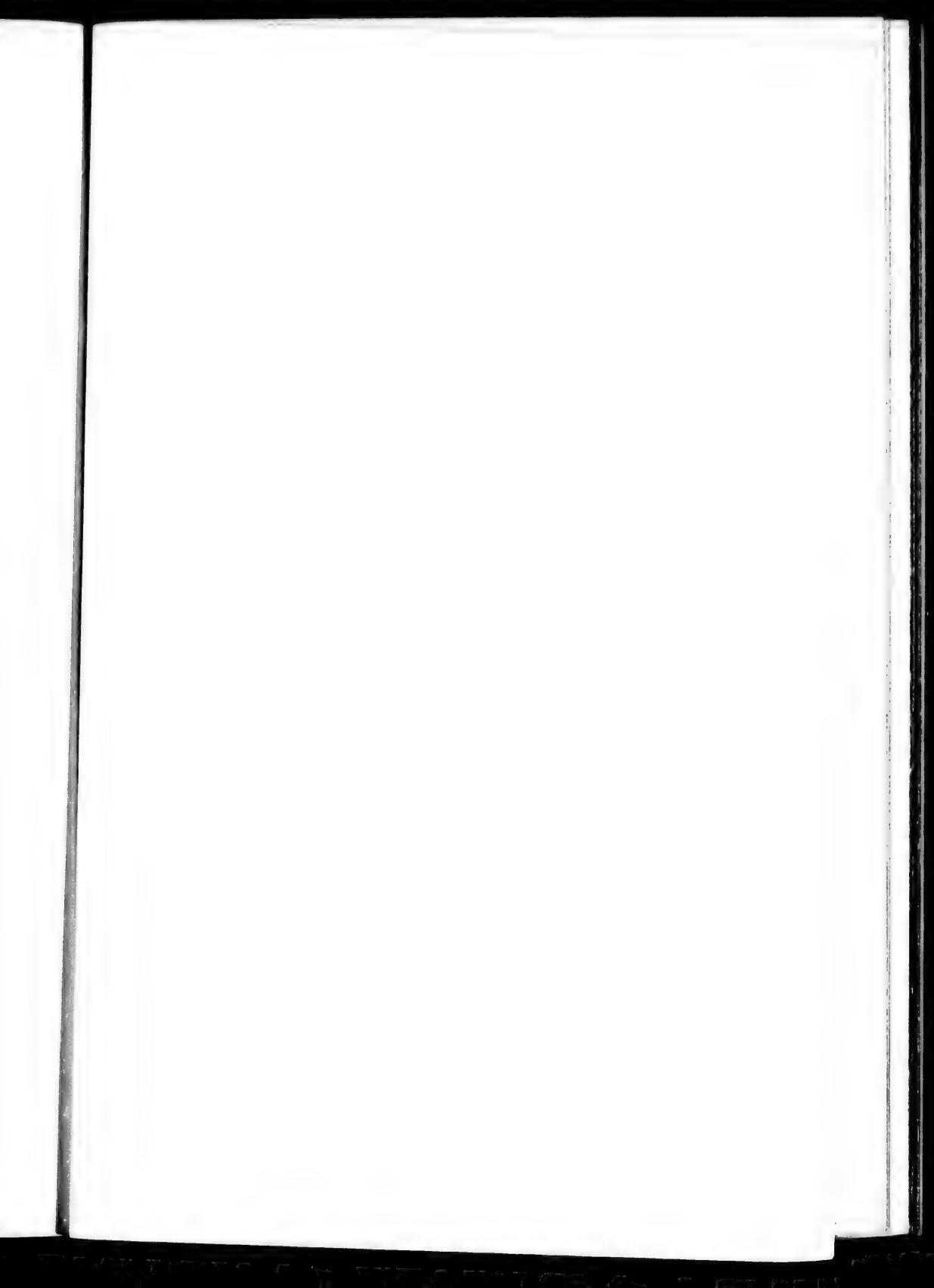
var han vant til; men da han fik samlet sig igjen efter faldet, og som han lå der på ryggen, turde han ikke reise sig op, for han syntes teltet og alt sam-

Theodor Olaus Jacobsen.

Fotografi 1895.

men kom ned over hodet på ham, og det var slig larm som «Fram»s sidste time var kommet. Da endelig gik det op for ham hvorfor de skulde gå ud

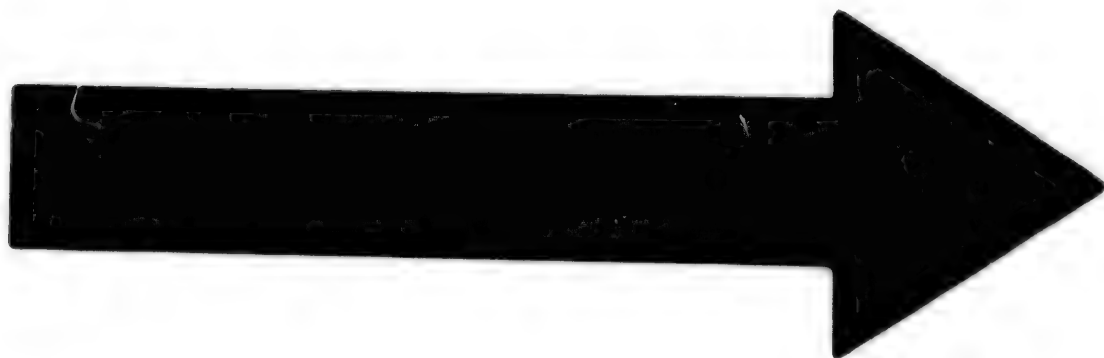

Fotografi toke januar 1903.

«Fram» efter skruingen.

gjennem styrbords dør og ikke gjennem bagbords. Alt som kunde tænkes at komme til nytte blev rufsset med. Styrmanden blev set dragende afsted med en svær klæsesæk og en diger bundt kopper knyttet fast udenpå sækken. Senere om kvelden spankulerte han omkring med forskellige gjenstande, som våtter, kniver, kopper, bundet fast udenpå klærne, og dinglende så det skrangled lang vej.

Om kvelden begyndte alle karene at spise op sine beholdninger af kager, konfekt, og sligt, røge tobak, og nyde tilværelsen i lange sterke drag. De mente nok det var usikkert hvor længe de kunde ha en slig stund om bord i «Fram», og da var det bedst at nytte tiden. Vi bor nu på feltfod i en tom rede. Alle mand sover i fuld hyre, med de første fornødenheder ved siden af sig eller bundet til kroppen. Jeg har sat dagbøger og journaler færdige i blikkasser der på gulvet, så det er bare at bukke mig og ta dem i det øieblik jeg springer ud. Gangen om styrbord, som vi hidtil har brugt som bibliotek, og derfor holdt lukket, har vi nu brudt åben igjen for alle tilfældes skyld, og alle dørene står oppe hele tiden, for at vi kan være sikre på at komme ud, selv om noget skulde gi sig; så skal da ikke skruingen få stængt dørene for os ved at klemme dørposterne sammen. Men en sterk skute er det, det er vist. Det er en voldsom skrugar vi har om bagbord, og det er dugelig is det skruer i. Skuten krænger mer end nogensinde, henimod 7°. Men efter den sidste trykken hun fik reiste hun sig lidt igjen; da blev hun sikkert brudt løs af isen, og så har hun begyndt at lette sig, og al fare er sikkerlig over.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Det hele blir vel bare «viel Geschrei und wenig Wolle».

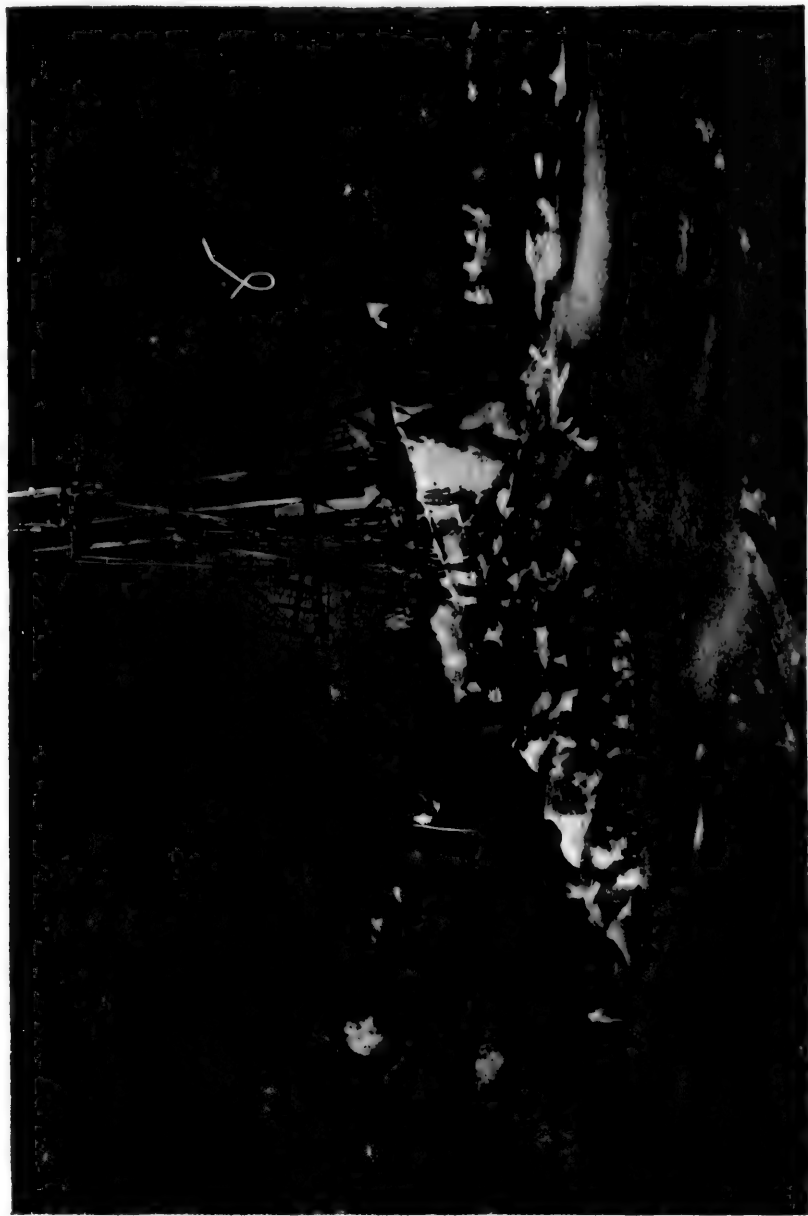
«Søndag den 6te januar. En rolig dag, ingen skruing her omkring efter igår kveld. De fleste af karene sov godt ud i formiddag. I eftermiddag har alle mand været fuldt optat med at grave «Fram» frem af ishaugen igjen, og nu har vi fåt rækkerne nogenlunde synlige helt agterud til halvdækket. Men det var en ordentlig haug som hadde veltet sig ind over teltet! Den var høiere end andre vævlingen i fokkevantet og fulde seks fod over rækken. Det er ufatteligt at teltet holdt. — I eftermiddag tog Hansen en meridianobservation, og den gav $83^{\circ} 34'$ n. br. Hurra, det går bra nordover, tretten minutter siden i mandags, og den nordligste bredde mennesker har nåd er nu overskredet. Selvfølgelig stor fest idag i den anledning med bolle, syltet frugt, kager, og lægens cigarer. Igår kveld sprang vi med sækkene for livet, i kveld drikker vi punsj og fester — det er skjæbnens omskiftelser. Kanske er det bare kanonade for vor høie bredde isen har holdt i disse dagene; da må det sandelig indrømmes at den har gjort sit bedste for at hædre os. Nu vel, lad den klemme på, bare vi kommer nordefter, — nu holder nok «Fram»; hun har lettet sig vel en fod forud og vel en halv fod agterud; desuden er hun gåt lidt agterover. Vi kan ikke opdage noget som har git sig, ikke en gang en støtte i rækken. Imidlertid sover alle mand også i nat i fuld hyre, færdige til at springe på isen.»

«Mandag den 7de januar. Det skrudde lidt af og til udover dagen, men det var bare korte skubb, så var alt stilt igjen. Isen er altså ikke kommet til ro, og vi

har kanske mere at vente fra vor kamerat om bagbord, som jeg gjerne bytted for bedre naboskab. Det ser ellers ud som skruingen nu, efter at denne sydøstlige vinden er kommet, har forandret retning og holder sig til skrugarene for og agter, som går tvers på vinden, mens krabaten om bagbord, som omtrent følger vindretningen, har været nogenlunde rolig. Alting har jo en ende, så gutten, han skulde ha ris; kanske er denne skrugaren også kommet til ende nu; kanske ikke, — det ene kan være lige så sandsynligt som det andet. Idag fortsættes også gravningsarbeidet; vi vil ialfald få overkanten af rækkerne skikkelig frem over ishaugen. Den er unegtelig imponerende at se på nu i måneskinnet, og en kan ikke, hvor sterk en så føler sig, la være at få respekt for en modstander som råder over slige kræfter. Det er sandelig ingen sød rambuk at stå for. Men «Fram» står hun; det var nu heller ingen anden skute som hadde klarert det angreb. På mindre end en time bygger denne isen op en mur på siden af os og over os som vi vel kunde arbeide i en måned på at føre væk, og endda ikke bli færdige med. Der er noget jutulagtigt i sligt. En føler sig som små dverger i kamp med rimtursere; en må berge sig med list og kneb for at slippe løs af denne kjæmpenæven, som sjelden slipper hvad den en gang har fått tag om. Og «Fram» er farkosten, den sindrige, som dvergene har tømret med al sin kløgt for at opta jutulkampen. Om bord i denne farkosten arbeider de flittig som myrer, mens jutulen bare finder det umagen værdt at vende og vri lidt på kroppen sin en gang imellem. Men hver gang han vrir på sig, ser det ud som nøtteskallet skulde

knuses, begraves, forsvinde; men så sindrig har dvergene laget sit nøtteskal at det stadig flyder ovenpå, og snor sig ud af favntaget. Gamle sagn om troll og jutuler, om Tors basketag i Jotunheimen, da fjelde ramled ned, da berghamre blev slynget afsted, daler fyldtes med stenurer, alt sligt falder en i tankerne når en ser ud over disse vældige masser som bugter sig bortover i måneskinnet, skrukar i skrukar. Og da jeg her idag så karene stå på ishaugen og hakke og spa for at få lidt af den bort, da syntes jeg de var mindre end dverger, mindre end maur — — Men endda mauren ikke drar mer end én grammål ad gangen, bygger den dog en tue i tidens løb, og bor der godt og lunt i læ for storm og vinter.»

«Om det så hadde været udtænkt af al verdens ondskab, kunde ikke isen gjort et styggere angreb på «Fram» end dette sidste. Flaket er kommet ind på os fra bagbord, 2—3 m. tykt, har skjøvet sig op på den 9 m. tykke isen vi ligger i, og brudt den under sig. Derved blev «Fram» trykket ned sammen med isen, og dette andre flaket red høit ind mod hende, og tog hende midt på livet mens hun endnu sad fastfrosset. En værre klem kunde hun, så vidt jeg kan skjønne, vanskelig ha fåt, og det var ikke underligt at det knaked i hende; men hun stod det, blev brudt løs, og letted sig uden men. Si så at det er af liden betydning hvad form skuten har! Hadde «Fram» ikke hat sin, hadde vi ikke siddet her nu. Og ikke en dråbe vand at merke i hende nogensteds. Merkeligt nok har ikke isen git os nogen slig tryk siden. Var det kanske «dautaket» dens vi fik lørdag? Det er ikke godt at vide; men det

(Efter fotografi.)

«Fram» i måneskin efter den store skruing januar 1895.

var ialfald kraftigt nok til at være det. I formiddag gik Sverdrup og jeg en tur på isen rundt omkring; et stykke fra os var der ingen spor at opdage efter ny skruing, isen er jevn og ubrukket, som den altid har været. Skruingen har holdt sig i et lidet strøg, som strækker sig fra øst til vest, og «Fram» har just ligget på det værste punkt.

«I eftermiddag har Hansen regnet fuldstændig ud observationen for igår; den gir $83^{\circ} 34,2'$ n. br. og $102^{\circ} 51'$ ø. l. Vi har altså drevet nord- og vestefter, ja endog 15 kvartmil vest og bare 13,5 nord siden nytårskvelden, mens det for det meste har været sydvestlige vinde. Det synes som om isen har mere bestemt kurs nordvestover end nogensinde, og da er det jo ikke så underligt om det skruer lidt når vinden vil sætte isen tvers på kursen. For resten trænger vi vel neppe nogen særlig forklaring på skruingen; vi er tydeligvis igjen kommet op i sligt et skruras, med sprækker og råker og skrugarer, som vi første vinteren var oppe i, og hvor skruingen holder sig en stund. Slige strøg har vi til alle tider fundet flere af på isen rundt omkring os, selv når den har været på det roligste. I kveld var der en høist merkelig lysning ret under månen. Den var som en umådelig, sterkt lysende såte, som reiste sig fra horisonten og med toppen nådde op i den store ring rundt månen. I overkanten på denne ring var der en del af den vanlige omvendte lysbue.»

Den næste dag, 8de januar, skrudde det flere ganger, og én gang, mens Mogstad og jeg stod nede i rummet og arbeided på kjælker, begyndte det at knake i skuten både over os og under os. Det samme

gjentog sig flere ganger senere; men så blev det roligt indimellem igjen. Jeg var ofte på i'en for at høre på skruingen, og se hvordan det arted sig; men det blev bare med knaking og knistring under fødderne og i skrugaren ved siden af os. «Er det bare for at minde os om at vi ikke bør bli alt for trygge? Det kan vel kanskje trænges. I virkeligheden er det som at bo på en rygende vulkan dette. Udbruddet kan komme hvert øieblik, det udbrud som vil besegle vor skjæbne. Enten bærer det da ovenpå, eller det bærer under. Og hvad står det om? Enten «Fram» skal komme hjem, og færden skal lykkes helt, eller vi skal miste hende, og nøie os med det vi har gjort, og så kanskje på hjemturen undersøge en del af Franz Josefs Land. Det er jo det hele; men alligevel er det vel for de fleste af os som vi nødig vilde miste den skuten; det vilde være et trist syn at se hende forsvinde. Imens arbeider en del, med Sverdrup i spidsen, på at grave unda skrugaren om bagbord, og der er alt gjort et dybt indhak i den. Mogstad og jeg er gått i gang med at lage i stand kjælker og få dem fuldt færdige til brug, slig som jeg vil ha dem, enten det nu kommer til at bære nordover eller sydover.»

«Idag er Liv to år. Hun er stor jente nu. Undres på om jeg skulde kunne kjende hende igjen; vilde vel knapt finde et kjendt træk. Der er stor fest, all slags rariteter får hun — og det går nok mange tanker nordover; men de ved ikke hvor de skal lede efter os, ved ikke at vi driver her på de høieste bredder, i den dybeste polarnat nogen har oplevet, og halvt nedskrud af isen.»

I de følgende dage blev isen stadig roligere. Nat til den 9de januar knistred og skrudde det endnu så småt i den; men så stilned det helt af, og den 10de januar heder det: «Isen er fuldstændig rolig, og var det ikke for skrugaren her om bagbord, skulde en aldrig tro der havde været nogen skruing eller nogen

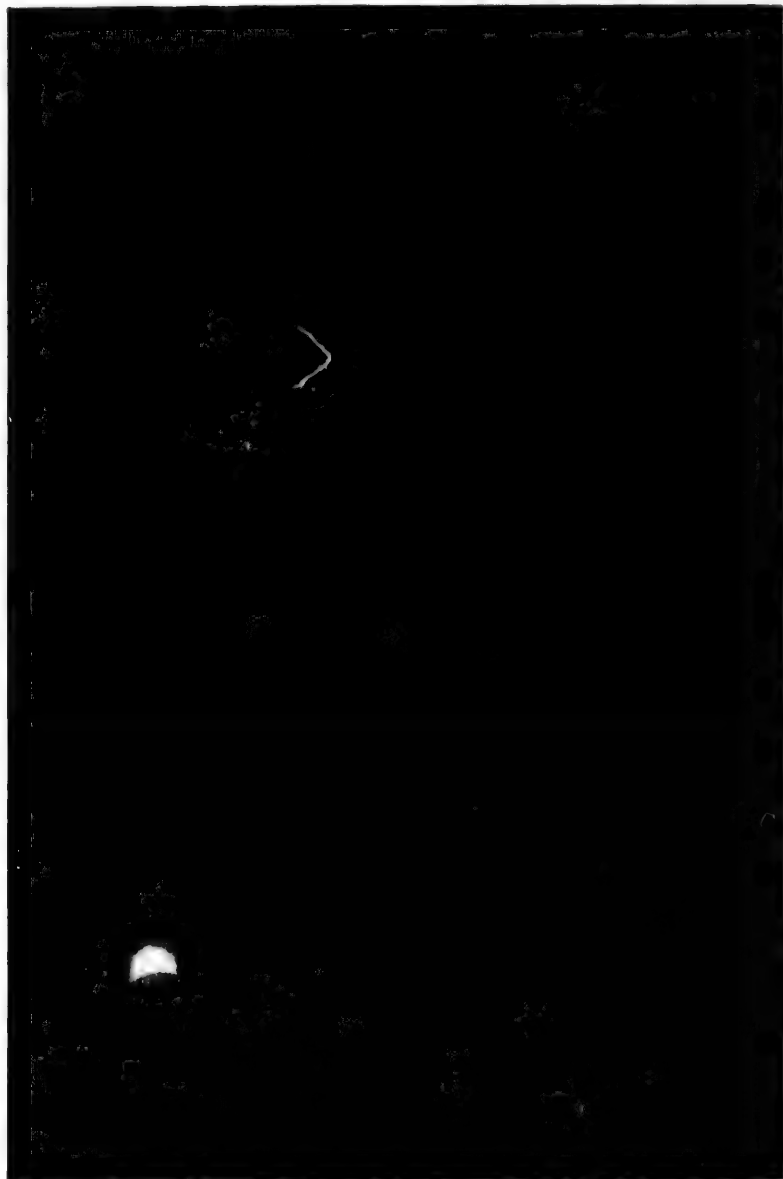
Ringer om månen den 12te januar 1895.

Blyantkiasse.

forstyrrelse af den evige ro, så øde og fredeligt er det.» Imens fortsatte en del mand med arbeidet på ishaugen, og lidt efter lidt kunde en se at den min-
ked. Mogstad og jeg drev som før på med vort i skibsrummet. I disse dage gjorde jeg også en del forsøg på at fotografere «Fram» fra forskellige sider i måneskinnet. Jeg eksponerte gjerne et par timer.

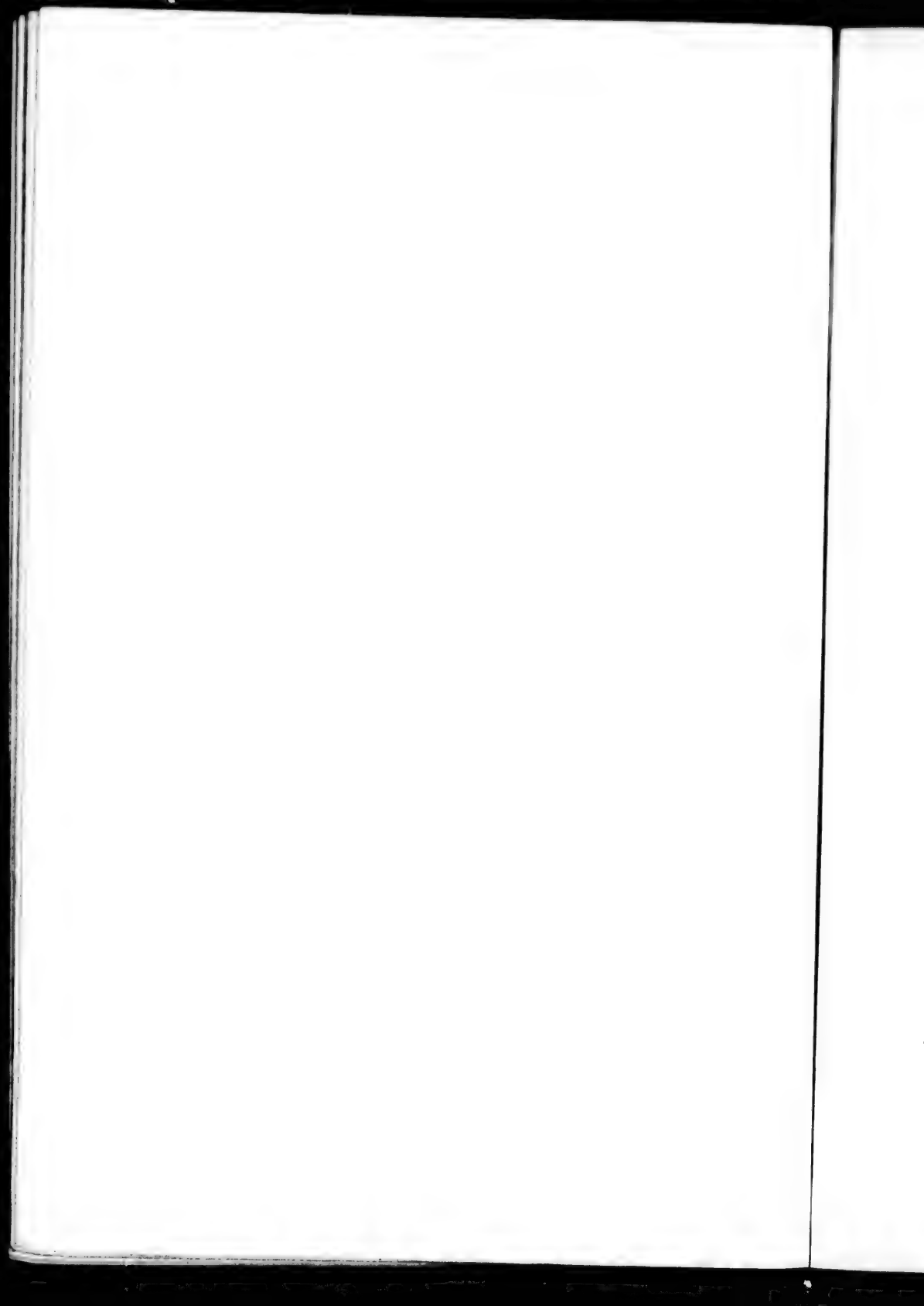
Udfaldet var over forventning godt; men da toppen af skruparen nu var blit gravet væk, gir ikke disse fotografier et fuldstændigt indtryk af skruingen og hvorledes den hadde veltet sig ind over «Fram». Så var det også at rydde op i vort depot på det store flak borte i «Storkosset» på styrbords låring. Alle soveposser, komager, flnsko, ulveskindstøi, m. m. blev lagt sammen i en haug længst vest, pakket ind i breifokken, provianten blev samlet i seks forskjellige hauger rundt omkring; på tre af dem fordeltes riflerne og haglbørserne, indpakket i bådseil. Dernæst var der to kasser, med Hansens og mine instrumenter samt en pøs riflepatroner, under et bådseil. Så står smieavlen og smieverktøiet for sig, og oppe på «Storkosset» ligger en haug kjælker og ski. Alle kajakene ligger på rad med bunden i veiret og med kogeappa og lamper o. a. sl. indeni. Det er spredt slig udover for at vi ikke skulde miste for meget, om der mod formodning pludselig skulde slås en spræk gennem det tykke flak. Vi ved nu hvor vi har hver ting; det kan blåse og fyke så meget det vil, vi skal lige fuldt kunne finde det alt igjen i snehaugene. Om kvelden den 14de januar sier jeg i dagbogen, at «det lød to skarpe smeld i skuten, som det kunde være kanonskud, og så en lyd efterpå, som noget der revned; antagelig er det sprækker som kulden slår i isen. Jeg syntes skuten fik noget mere slagside i det samme; men det er vel bare indbildning.»

Efter hvert som dagene gik, begyndte alle mand at bli optat med forberedelserne til vor slædefærd igjen. Tirsdag den 15de januar sier jeg: «I kveld

Vinternatten.

Fotografi 14de januar 1866.

gav lægen et kursus i bandage-lægning og reparering af brukne lemmer for Johansen og mig. Jeg lå på bordet og fik en gipsbandage lagt på læggen, mens hele mandskabet så til. Det kom uvilkårlig mindre hyggelige tanker over en. En slig historie under færden i en forti eller femti graders kulde vilde ikke bli behagelig, for ikke at tale om at det kunde bli det samme som livet for begge — skjønt gud ved, en kunde vel kanske greie det også. Nu, sligt må en ialfald ikke la hænde, og det *skal* det heller ikke.»

Udover i januar begyndte vi ved middagstid at kunne se en svag dæmring af dagen, — den dag ved hvis frembrud vi skulde dra afsted. Den 18de januar sier jeg, at jeg allerede «klokken 9 om morgenen kunde spore antydning til dæmring, og ved middag var det tilmed, som der var lidt lysning af den; men at den allerede om en måned skulde ha vokset sig stor nok til reisedagslys, synes næsten utroligt, og dog må det være så. Februar anser jo vistnok alle erfarne som altfor tidlig og altfor kold til at reise i; neppe nogen af dem vil bruge mars en gang. Men det får nu ikke hjelpe; vi har ingen tid at gi bort for hvad der kunde være behageligst, så sandt vi skal nå frem før sommeren kommer med umuligt føre; kulden er jeg ikke ræd, den skal vi nok hytte os for.»

«Imidlertid driver vi på med forberedelserne. Jeg lager nu i stand kopier af dagbøger, observations-journaler, fotografier, m. m., som skal være med på turen. Mogstad holder på i rummet med tynde meier af lön til at lægge under nysølvskoningen på kjælke-

meiene. Jacobsen har begyndt at surre sammen en ny kjælke. Pettersen er nede i maskinen i færd med at smi spiker til kjælkebeslagene, som Mogstad skal lægge på. Imens har nogen af de andre bygget en stor smidje ude på isen af sne og isstykker, og der skal Sverdrup og jeg imorgen til med at bake og

Smidjen.
Fotografi 1895.

boie meiene med tjære og stearin over en stor varme som vi gjør op på smieavlen. Vi håber at få i stand en temperatur så vidt bra at dette vigtige arbejde kan ske forsvarlig og godt trods kulden ude. Amundsen holder på med møllen, som igjen er kommet i ulage — tandhjulene er for meget slitt. Han

mener at han skal få den i orden; men ellers er det nok et surt arbejde at ligge der oppe ved løgteskin på toppen af møllen og bore i det hårde stål og støbejern, midt i vinden og i flere og førti graders kulde, som vi har hat nu om dagene. Jeg stod og så på løgteskinnet der oppe idag: snart hørte jeg borvinden gå — en kunde høre det var i hårdt stål det blev boret — og snart hørte jeg en som slog i næverne. «Ja ja,» tænkte jeg, «du kan nok slå næverne du; det er ikke nogen varm job at ligge der oppe i vinden.» Det værste er at en ikke kan ha våtter ved sligt arbejde, en må bruge de bare næver, skal det bli til noget, og da er det ikke længe før en har frosset dem af sig; men det *skal* gå, sier han, han vil ikke gi sig før. Det er en tru kar i alt han tar sig på, og jeg trøster ham med at det er ikke mange som har ligget og arbeidet i slig kulde på toppen af en mølle nordenfor tre og otti grader før ham; på mange ekspeditioner har de skyd arbejde ude når temperaturen blev så lav. «Ja så,» sier han; «jeg holdt på det jeg at de hadde været bedre end vi på de andre ekspeditionerne; jeg trodde vi hadde været for meget inde.» Jeg hadde ingen betænkelighed ved at rive ham ud af den vildfarelse; jeg ved han gjør det han kan lige fuldt.»

«Det er i grunden en merkelig tid, dette; for mig er det ligesom jeg forberedte mig til en sommerudflugt, som om våren alt var kommet — og dog er det vel endnu midtvinters, og karakteren af den sommerudflugten kan bli så temmelig blandet. Isen holder sig rolig, det knaker bare i den og i «Fram» af kulden.»

«Jeg har i disse dage læst om igjen Payers beretning om slædefærden nordover gennem Austria Sund. Den skal just ikke virke opmuntrende. Det land som han skildrer som et dødens rige, hvor han mener at han og hans folk ubarmhertig måtte omkomme, hvis de ikke havde fundet skuten igjen, det er det vi anser som vor redning; did er det vi håber at nå frem når vor sidste proviant er opbrugt. Det kan synes letsindigt; men jeg kan ikke forstå at det er det. Kan ikke forstå andet end at et land som allerede i april vimler af bjørn, alker, og teist, og hvor sælen på den tid ligger på isen, må være et «Kanaan, flydende af melk og honning,» for to mennesker med gode rifler og sikkert øie; det må ha mad nok at yde, ikke alene for øieblikkets trang, men også forsyning for reisen videre mod Spitsbergen. Stundom kan vel den tanke komme at det kanske lige fuldt kunde bli vondt nok om maden når den hårdest trængtes. Men det er bare forbigående sligt. En får mindes Carlyles ord: «A man shall and must be valiant, he must march forward, and quit himself like a man — trusting imperturbably in the appointment and choice of the upper Powers.»¹⁾ Vel har ikke jeg nogen «upper powers» — de var vist bra at ha i et sligt tilfælde — men ligevel bærer det nu afsted. Fire uger, eller lidt mere, går fort, og så farvel til dette lune rede, som har været vort hjem i et og et halvt år, og ud i mørket og kulden, ind i det endnu mere ukjendte.»

¹⁾ En mand skal og må være tapper, han må gå på og vise sig som en mand — i uryggelig tillid til at de høiere magter har valgt ham og sat ham på hans post.

«Mørkt er det ude,
fare vi må
frem over duggvåde fjelde,
ride gennem rimtursers land;
begge vi berges,
eller begge tager
den meget mægtige turs.»

Den 23de januar sier jeg, at «dæmringen var vokset så meget at der var en synbar lysning af den på isen, og for første gang i år så jeg rødme af solen lavest nede i dæmringen.» — Der blev loddet nu før jeg skulde dra fra skuten; der var 3450 m. — Og så laged jeg ski nede i rummet; det gjaldt at få dem glatte, seige, og lette, noget en rigtig kunde komme frem på; «godt skal de bli indsat med tjære, stearin, og talg, og fart blir det i dem; da gjælder det bare at kunne bruge benene, og det tror jeg nok også skal bli besørget».

«Tirsdag den 29de januar. Bredde igår $83^{\circ} 30'$. (Vi hadde for nogen dage siden hat $83^{\circ} 40'$, men var igjen drevet sydover). Lysningen tiltar jevnt, synes næsten det er hel dag ved middag nu. Jeg tror jeg skulde kunne læse titelen i en bog ude, når den var lidt stor og tydelig. Hver morgen må jeg en tur ud og hilse den gryende dag, før jeg dukker ned til mit arbeide med ski og udrustning nedi rummet. Det er en underlig følelse jeg går omkring med nu; jeg kan ikke helt gjøre mig rede for den. Er det kanskje en seiersglæde på bunden af sjælen? En følelse af at alle ens drømme står færdige til at springe ud og bli til virkelighed, med den stigende sol, som stevner nordpå over de islukte vande? — Men som jeg stuller og steller i disse kjendte omgivelser, kommer det stund-

om et pust af vemod; det er som at ta afsked med en kjær ven og et hjem som længe gav et livende tag. Med ett slag skal det og kameraterne for altid lægges bag en; en skal ikke mere sætte foden på dette tilsnedde dækket, ikke oftere krybe ind under telttaget, ikke høre latteren klinge i denne kjendte salon, aldrig mere sidde her i vennelaget. Og så mindes jeg, at jeg ikke blir med når «Fram» endelig igjen sprænger islænkerne, og vender stevnen mod Norge. Afskeden gir altid livet sit eget vemodsskjær, som solrødmen, når dagen — god eller ond — synker i gråd bag havbrynet.»

«De hundred ganger går øiet op til kartet, som hænger der på væggen. For hver gang stryker et koldt pust over en — veien som skal gås synes så lang, og hindringerne som stanser blir kanskje store; men så kommer atter tryghedsfølelsen: det må gå, det kan ikke andet, alt er for omhyggelig forberedt til at det skulde kunne slå feil; — og imens suser sydosten henover os der oppe, og vi driver stadig nordover, nærmere målet. — Kommer jeg op, træder jeg gjennom teltdøren ud i natten med det funklende stjernehvælv og de flammende nordlys, da viger det hele, og som altid må jeg stanse i denne helligdom, det mørke, dybe, stille rum, naturens uendelige tempelhal, som sjælen søger ud i for at finde sit ophav. — Du strævende maur, hvad gjør det så til slut om du når frem med din grannål eller ikke! Alt svin-der jo i evighedens hav, i det store Nirvana. «Og vort navn glemmes med tiden, og ingen ihukommer vore gjerninger, og vort liv farer forbi som spor af en sky, og spredes som en tåge der er fordrevet af

solens stråler og tynget af dens hede. Ti vor tid er en skygge som farer forbi, og vort endeligt trækker ikke foden tilbage; ti det er beseglet, og ingen vender tilbage.»

«Snart skal vi færdes der ude på vidderne, vi to alene, omsluttet af dette store, da endnu mere øde, endnu mere stille.»

«Onsdag den 30te januar. Dagens merkelige begivenhed er at møllen igjen går for første gang efter den lange hvile. Trods kulden og mørket har Amundsen fåt tandhjulene i stand der oppe, og nu går hun så lunt og jevnt som guttaperka.»

Vi havde nu stadig nordostvind, og det bar igjen nordefter med os. Søndag den 3dje februar var vi på $83^{\circ} 43'$. Tiden nærmed sig mer og mer mod opbruddet, og forberedelserne gik med iver. Kjælkerne blev efterhånden færdige, og jeg gjorde forsøg med dem under forskjellige omstændigheder. Jeg har fortalt at der blev gjort løse lønnemeier til at lægge under de faste meier med deres nysølvbeslag. Hensigten hermed var dels at gjøre kjælkerne og særlig meiene sterkere, så de under begyndelsen af færden, da lasten blev tung, kunde være mindre udsat for at brækkes af de mange stød de sandsynligvis vilde få; senere, når lasten minked, kunde vi med lethed fjerne disse undermeier, om vi ønsked det. Der var også en anden hensigt med dem. Jeg hadde en mistanke om at ved den lave temperatur vi hadde om vinteren, og på den tørre foksne som da dækked isfladerne, vilde metal glide træere end glat træ. Den 8de februar var en af kjælkerne færdig med undermeier. Og den var påfaldende lettere at trække end en lignende

kjælke som gled på selve nysølvbeslaget, endda begge hadde nøiagtig samme last. Forskjellen var så stor at vi fandt «det var mindst en halv gang til så tungt at trække på nysølvskoning som på de tjærete lønne-meier». Vore nye askekjælker var nu på lag færdige, og veide uden undermeier 15 kilo. «Alle mand er i arbeide. Sverdrup syr sækker eller madrasser til at lægge på kjælkerne som underlag, «krabber», for kajakene; de får en form som svarer til kajakbunden. Johansen med en eller to mand fylder dem med pemmikan, som må varmes, bankes, og knas, for at lage sig og danne en god seng for vore dyrebare farkoster. Når så disse firkantede flade sækker bæres ud i kulden, fryser de stive som sten og holder godt formen. Blessing sidder oppe i arbeidslugaren og kopierer de fotografier som jeg endnu ikke har fåt aftryk af. Hansen arbeider kart over vor rute hidtil, og skriver af sine observationer til os — osv. osv. Kort sagt, der er knapt en mand om bord som ikke får føle at opbruddets tid nærmer sig; — det skulde da være i byssen; der går endnu alt sin uforstyrrede gang under Lars's regimente. Bredden for igår var $83^{\circ} 32,1'$ n. og $102^{\circ} 28'$ ø. l., altså sydover igjen; men skidt i det, hvad gjør et par mil mere eller et par mil mindre for os?»

«Søndag den 10de februar. Idag var der så meget lyse af dagen at jeg klokken et nogenlunde godt kunde læse «Verdens Gang» når jeg vendte avisen mod dæmringen; men snudde jeg den mod månen, som stod lavt i nord, gik det ikke. Før middag tog jeg en liden kjøretur med «Culen», «Susine» (to af hvalpene), og «Kaifas». «Gulen» har aldrig været i

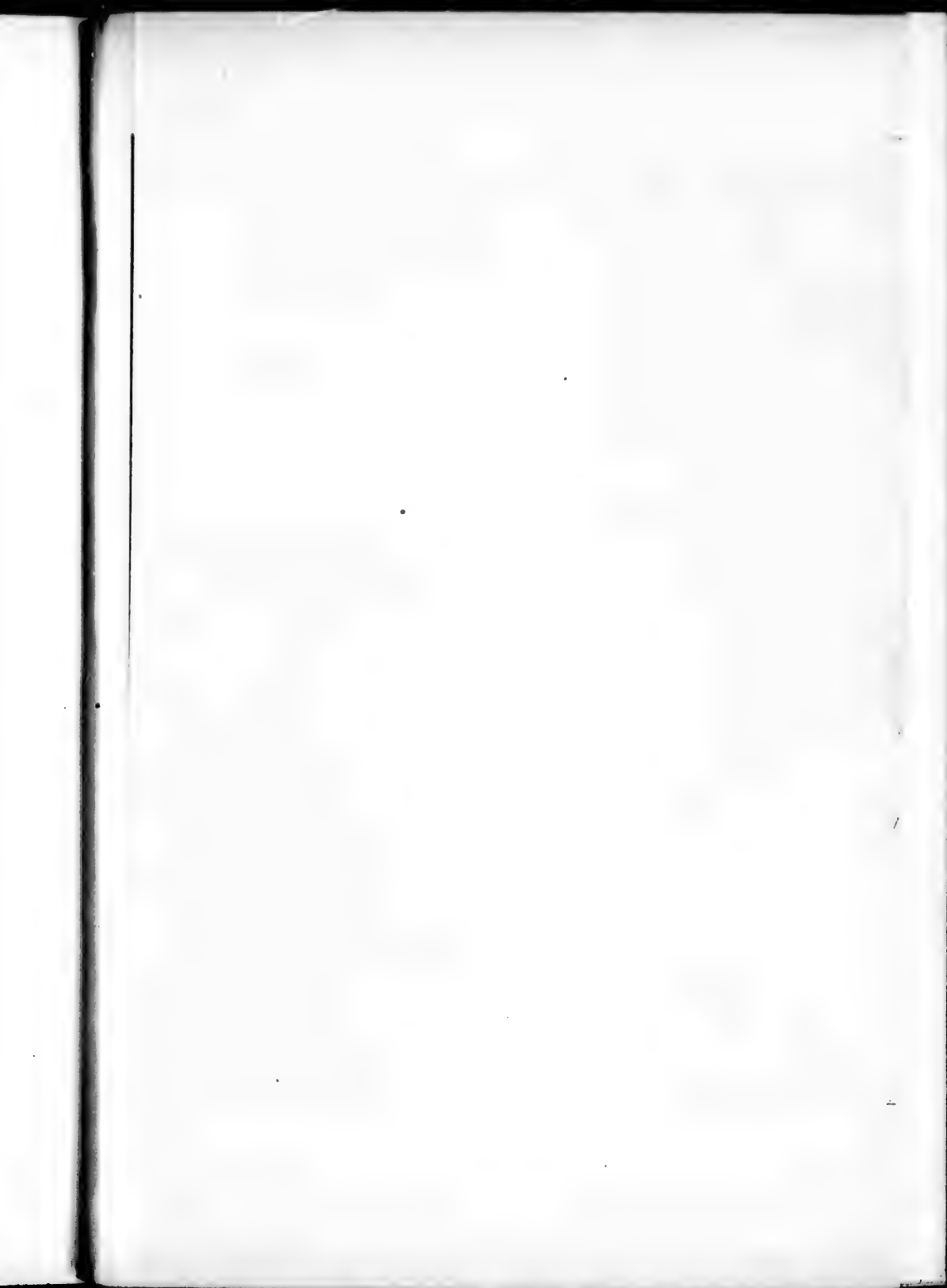
sælen før; men alligevel gik det ganske bra. Lidt uforstående var den vistnok i begyndelsen; men den kom sig snart, og jeg tror det skal bli en god hund, når den blir ordentlig indkjørt. «Susine», som fik lidt driving i høst, opførte sig rent som en gammel slædehund. Føret er hårdt og godt for hundene at trekke på; de får let fodfæste, og det er ikke syndelig skarpt for fødderne; men videre glat er det ikke; denne foksneen er trå. Isen er jevn og let fremkommelig, og jeg tænker vi får gode dagsreiser, — når alt kommer til alt, når vi kanskje frem før end tænkt. At det er en lang reise kan jeg dog ikke negte, og fuldstændigere har vel neppe nogen brændt sine skibe bag sig. Om vi vilde vende tilbake, har vi jo ingenting at vende tilbake til, ikke en gang en nøgen kyst. Skibet blir umuligt at finde, og foran — ligger det store ukjendte. Der *er* bare én vei, og det er *frem*, tvers igjennem, enten der er land eller hav, slet eller ulændt, is og vand eller bare is. Og frem kan jeg ikke skjønnne andet end vi *må* komme. Selv om det værste skulde mødes: land og opskrud is.»

«Onsdag den 13de februar. Krabberne af pemmikan og tørret leverpostei er nu færdige, kajakene får et ypperligt underlag, og så kjødfulde krabber har vel vanskelig nogen set. Under hver kajak ligger der tre af dem; de er tilpasset efter kjælken, og har, som nævnt, på oversiden form efter kajakens bund. De veier fra femti til seksti kilo hver. Omtrent et og et halvt kilo går fra i vekt for hver af sækkene, og tilsammen blir kjødmaden i disse tre krabber 160 kilo (pemmikan og tørret leverpostei). — Vi hadde fåt gjort hver sin lette sovepose af renkalveskind, og prøvde at

ligge ude og sove i dem i nat; men både Johansen og jeg fandt det vel koldt, uagtet vi bare havde $+ 37^{\circ}$. Kan hende vi har hat for lidet tøj under ulveskindsdragten; vi vil prøve med lidt mer under i nat.»

«Lørdag den 16de februar. Det går fremdeles fremover med rustningen; men endnu er adskillige småting igjen, som tar sin tid, og jeg ved ikke om vi blir færdige til at dra afsted på onsdag (20de februar), som egentlig var min bestemmelse. Dagen er så lys nu at vi nok kunde reise for den del; men kanske får vi endnu vente en eller to dage. Tre kjælkeseil er nu færdigsyd af letteste bomuldstøj; de er omtrent 2,20 m. brede og 1,30 m. høie. De kan bruges på de enkelte kjælker, men er også indrettet slig at to kan lisses sammen og bruges som ett seil for to sammen-surrede kjælker, og det tror jeg skal komme til at trække godt. De veier omtrent 0,6 kilo hver. Desuden har vi nu det meste af provianten færdigstuvet i sækker.»

«Nu i kveld skruer det ganske sterkt i nord og nordvest. Et strålende nordlys.»

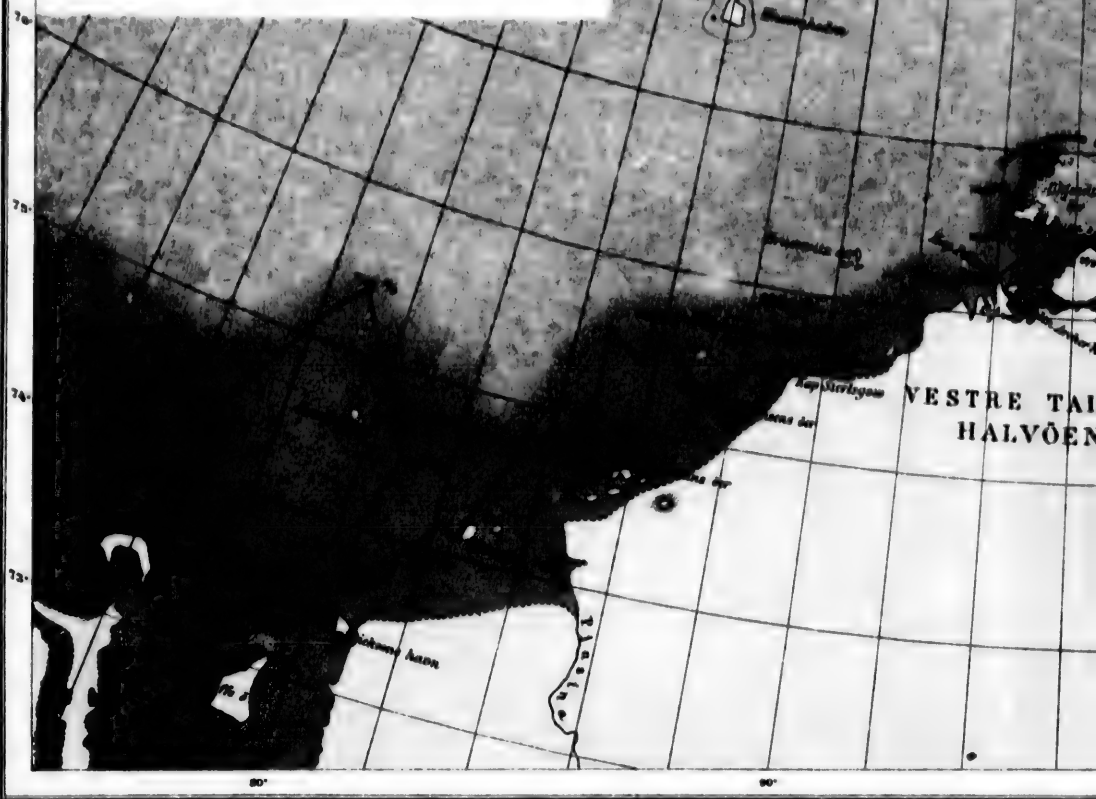
FORELØBIGT KART
OVER
FRAMS RUTE

LANGS DEN GAMLE VERDENS
NORDLIØSTE KYST.

76° Efter Vega-ekspeditionens kart, nyeste russiske kilder samt iagt-
tagelser under 'Frams' færd.

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180 190 200 210 220 230 240 250 260 270 280 290 300 310 320 330 340 350 360 370 380 390 400 410 420 430 440 450 460 470 480 490 500 510 520 530 540 550 560 570 580 590 600 610 620 630 640 650 660 670 680 690 700 710 720 730 740 750 760 770 780 790 800 810 820 830 840 850 860 870 880 890 900 910 920 930 940 950 960 970 980 990 1000
1000 Kvartermile

 Drivis

L. O. 110 f. Greenwell

Forlaget 11. 1882

THE
STORY OF THE

